ॐ

पंडित श्री मोहन विजयजी विरचित

श्री चंदराजानो रास.

याने

शियल महात्म्य तथा कर्मना चित्र विचित्र
स्वरुप प्रदर्शक पद्यात्मक चरित्र

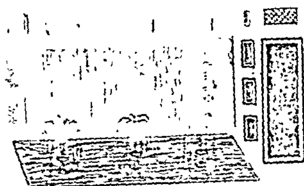
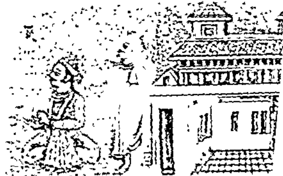
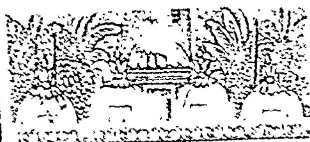
तेनुं

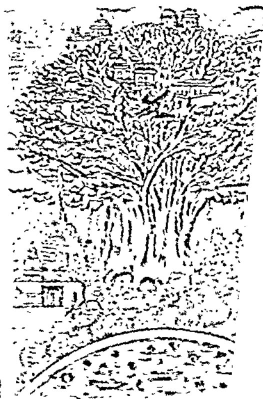
शुद्ध गुजराती भाषांतर अने रंगीन चित्रोसहित
छपावी प्रसिद्ध करनार

शा० भीमसिंह माणेक

मुंबई

अनुक्रमणिका.

ॐ

श्री सिद्धचक्राय नमः

अथ चंद राजानो रास प्रारंभः

॥ दोहा ॥

प्रथम धराधव तिम प्रथम, तीर्थंकर आदेय ॥
प्रथम जिणंद दिणंद सम, नमो नमो नाभेय ॥ १ ॥

अर्थ ॥ प्रथम राजा, तेमज प्रथम तीर्थंकर अने प्रथम जिनेंद्र एवा श्री नाभिराजाना पुत्र ऋषभदेवभगवंत केजे सूर्य समान महातेजस्वीछे तेउने वारंवार नमस्कार थाउ ॥ १ ॥

अमितकान्ति अद्भुत शिखा, शिर भूषित सोहाह ॥
प्रगट्यो पद्मद्रह थकी, सिंधु सलिल प्रवाह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अपरिमित कान्तिवाली, मस्तक उपर सुशोभित एवी जेमनी अद्भुत शिखा, जाणे पद्मद्रह थकी सिंधुनदीना जलनो प्रवाह उत्साहथी प्रगट्यो होय, तेवी देखायछे ॥ २ ॥

क्षुधासही केवल लही, दीधुं प्रथमज मात ॥
जननीवत्सल एमजे, तेजगजात सुजात ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ जेउए क्षुधाने सहनकरी केवलज्ञान प्राप्तकर्युं अने जे प्रथम मातानेज आप्युं, एवा जननीवत्सल प्रभु आ जगत्नां एकज उत्तम जन्म्याछे ॥ ३ ॥

जासवंश अवतंस सम, प्रभुतायुक्त सुभुक्ति ॥
विलसि मुकर निवासमे, वरी वधू जे मुक्ति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेमनो वंश आभूषण समानछे अने जेमने प्रभुता साथे उत्तम भोगविलासछे, तेमछतां परिणामे आरिसा भुवनमां केवलज्ञान रूप विलास पामी मुक्तिरूप स्त्रीने जेउ वरेलाछे ॥ ४ ॥

लघु वय इछा इक्षुनी, पारण दिनपण तेह ॥
मिष्ट इष्ट प्रभुने सदा, मीठो मंगल एह ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ बालवयमां प्रभुने शेलडीनी इछा थइहती अने जे प्रभुने पारणाने दिवसेपण प्राप्तथइहती एवी ते मीठी वस्तु उत्तम मंगल रूप होवाथी प्रभुने प्राप्तथतां प्रभु पण मीठो मंगल कहेवायछे ॥ ५ ॥

गणधर द्वादश अंगिका, धारक सूत्र कहेव ॥
जंगमनाण तणा जलधि, पुंडरीक प्रणमेव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बार अंगने धारण करनारा, सूत्रना कथन करनारा अने ज्ञानना जंगम समुद्ररूप श्री पुंडरिक गणधरने प्रणाम करुंछुं ॥ ६ ॥

तुं वरदा तुं शारदा, सचराचर आभास ॥
कहेतां शील संबंधनो, वस मुज मुख आवास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे सरस्वति! तमे वरदान आपनारछो अने स्थावर जंगम सर्व पदार्थोमां तमे प्रकाशी रह्यांछो ते आ विषय संबंधी रासनी रचना करवामां मारा मुख रूप मंदिरमां निवास करो ॥ ७ ॥

गुरू दरियो जरियो गुणे, तरियो किणविध जाय ॥
जास अकथ उपकार जर, प्रणमुं तेहना पाय ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ गुणोथी परिपूर्ण एवो गुरु रूपी समुद्र कोनाथी तर्यो जाय, जेमनो उपकारनो समूह कही शकाय तेवोनथी, एवा गुरुना चरणमां हुं प्रणाम करुंछुं ॥ ८ ॥

चंद नरिंद तणो रचुं, शील गुणे सुचरित्र ॥
श्रोता श्रुति जूषण निपुण, परमधर्म सुपवित्र ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ हुं चंद राजानुं शियल गुणथी भूषित एवुं उत्तम चरित्र रचुं छुं, जे चरित्र श्रोताउंना कानने आभूषणरूप, चतुराइवालुं अने परम धर्म गुण होवाथी बहुज पवित्रछे ॥ ९ ॥

एह कथा रस आगले, सुधा सुधा आयास ॥
ते मांजलजो रस रसिक, कविजन वचन विलास ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आ कथा रसनी आगळ अमृत मेळववानो प्रयास करवो ते वृथाछे. तेथी हे रसमां रसिक एवा पुरुषो कविजनना वचननो विलास सांभळजो ॥ १० ॥

मधुर कथा रचना मधुर, वक्ता मधुर तेम होय ॥
मधुर एतो दीपे मधुरता, जो होय श्रोता कोय ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जे मधुर कथा होय तेनी रचना मधुर होय. तेम वखाणण मधुर होय पण जो तेमां कोइ श्रोता उत्तम होयतो ते मधुरता एर उत्तम प्रकाशनी थायछे ॥ ११ ॥

॥ ढाल पहेली ॥ देशी चोपाईनी ॥

जंबुद्वीप जोयण लखजाम, जंबुवृक्ष शोभित उद्दाम ॥
उत्तर कुरु पुर्वार्द्ध तेह, जंबुनदमय अतिससनेह ॥ १ ॥

अर्थ ॥ जंबू नामना वृक्षथी सुशोभित अने उत्कट एवो लाख योजनना विस्तारवाळो जंबुद्वीपछे, तेना पूर्व अर्धभागमां उत्तर कुरुछे, जे सघळो जंबुनद नामना सुवर्णथी व्याप्तछे ॥ १ ॥

पदमवेदि चिहुं दिशि मनोहार, मध्यपीठ वरु जोयणविस्तार ॥
ऊंचो मणिमय जोयणचार, ते उपर जंबु तरुसार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेनी चारे दिशाए मनोहर पद्मवेदिका छे. तेना मध्य पीठ उपर एक योजन विस्तारवाळो छे. तेउपर चार योजन ऊंचो एक मणिमय जंबु वृक्षछे ॥ २ ॥

मूल वयर कंद अरिष्ट, खंध वैडूर्य मयी सुगरिष्ट ॥
ते तरु खंधे शाख आठ, जोयण शाख त्रिक् एमपाठ ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेनुं मूळ वज्ररत्नमयछे, तेनो कंद अरिष्ट मणिमयछे. तेनां थडीयां वैडूर्य मणिमयछे. ते वृक्षनुं थड आठ शाखनुंछे अने जोयण शाखछे एवो पाठ कोइ ठेकाणे पण छे ॥ ३ ॥

शाखा चार पोहोंली दो कोश, आयत पन्नर कोश उक्कोस ॥
सिद्धायतन विडमने अग्र, देव अणाढीउं रक्षक जग्र ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेनी चार शाखाउं बे बे कोश पोहोळीछे, वळी ते लंबाई अने ऊंचाईमां पन्नर कोश प्रमाणछे. तेना अग्र उपर सिद्धायतनछे, जेनो रक्षक अणाढीउं नामे उग्र देवताछे ॥ ४ ॥

कंचन शाखा प्रशाखारूप, रयण वेडूर्य पत्रास अनूप ॥
तवणिज्जमय घण वृत्त विरूढ, जंबुनद पल्लव सुप्रसिद्ध ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ तेनी शाखा अने प्रशाखा सुवर्णनीछे, तेना अनुपम पांदडां वैडूर्य रत्नमयछे. वळी सुवर्णमय ते वृक्ष घण अने वृत्तांतथी वृद्धि पामेलोछे. तेनां सुवर्णमय पल्लवो प्रसिद्धछे ॥ ५ ॥

राजत विम्रमें पुप्फ फलपूर, शास्वत जंबुतरू ससनूर ॥
जंबुवहु वीजांछे समीप, थइ प्रथा तेणे जंबुद्वीप ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेनां पुष्प अने फळना समूह घणां शोजी रह्यांछे. आ प्रमाणे ते जंबुवृक्ष शास्वत अने तेजथी प्रकाशी रहेलछे. तेनी नजीक बीजा अनेक जंबु वृक्षोछे. आवीरीते जंबुवृक्षथीज तेनी जंबु द्वीप एवी प्रख्याति थइ छे ॥ ६ ॥

तिहां षट खंडथी जारहवास, अष्टमी चंद समो सुप्रकाश ॥
क्षेत्र सकलथी उत्तम एप, जिहां सिद्धाचलतीर्थ विशेष ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेमां छ खंडवाळो आ जरतक्षेत्र अष्टमीना चंद्र जेवो प्रकाशितछे. ते सर्व क्षेत्रोमां उत्तम क्षेत्रछे, कारणके त्यां सिद्धाचल नामनुं पवित्र तीर्थ सर्वथी विशेषछे ॥ ७ ॥

गंगा सिंधु जिहां निम्नगा, चउद चउद सहस नदी मगा ॥
साढा पचवीश आरयदेश, बीजा आर्य नहीं लवलेश ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ज्यां गंगा अने सिंधु नामनी नदीउं, चौद चौद हजार नदीउंनी साथे रहेलीछे, जेमां साडी पचवीश आर्य देशछे, बाकीनो एक पण आर्यदेश नथी ॥ ८ ॥

मध्यखंड ते जारहतणो, पूरवदेश तिहां सोहामणो ॥
रविपण उदय पामे जिणदेश, लहे जिनवर तिहां ज्ञान विशेष ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जरतक्षेत्रना मध्यखंडमां अति सुशोभित पूर्वदेश आवेलोछे; जे देशमां सूर्य उदय पामेछे अने ज्यां श्रीजिनेश्वर भगवंत केवलज्ञान प्राप्तकरेछे ॥ ९ ॥

निशिपतितेदेशे संचरे, सोल कला ते तव अनुसरे ॥
गंगापण निण दिशि परवरी, देशतणो एम अतिशयवरी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ते देशमां ज्यारे चंद्रमा संचरेछे त्यारे तेने सोळ कळा प्राप्त थायछे. गंगानदी पण ते दिशामां वहेछे. आवीरीते ते देश महत्वतावाळो गणायछे ॥ १० ॥

तिहां नगरी एक आजापुरी; अखिलवस्तु शोजालंकरी ॥
लंकापण शंका मन धरे, अलका ललकी न शके खरे ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ते देशमां आजापुरी नामनी एक नगरीछे. जे नगरी सर्व वस्तुउनी शोजाथी अलंकृतछे. ते नगरीनी शोजापासे लंका पण पोतानी शोजामाटे शंका धारण करेछे अने अलकापुरी तो ते नगरी पासे छजी पण रहीशके तेमनथी ॥ ११ ॥

चोराशी चौटां विस्तार, जगती सम उत्तंग प्राकार ॥
उत्तम जनगण तेणें संकीर्ण, राजमार्ग बहु मणिय विकीर्ण ॥ १२॥

अर्थ ॥ ते नगरीमां चोराशी चौटां छे, जगतीना कोट जेवो तेनो ऊंचो कोटछे. तेमां उत्तम मनुष्यो-नीज वस्तीछे अने ज्यां राज्यमार्गमां घणां मणिउनो विस्तारछे ॥ १२ ॥

वर्ण सुवर्णे पूजित सर्व, दाने रविसुत होय अगर्व ॥
धनपति कठिन मेरू अविकार, ते गुण जनमें नहीय लगार ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ त्यां वसनारा सर्व उत्तमवर्णो सुवर्णथी पूजितहता. तेउना दानथी दातार कर्ण पण गर्व रहित थाय एम हतुं. सुवर्णनो मेरू धनपति छतां कठिनछे पण त्यां वसनारा लोकोमां तेवो गुण नहतो ॥ १३ ॥

व्यापारी जारी धनपात्र, नारी निरूपम निर्मल गात्र ॥
देरा देव सेवे बहु जेव, कह्युं पुर वर्णन करि संखेव ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ त्यांना व्यापारीउ बहु धनवान हता. स्त्रीउ निरूपम अने निर्मल गात्रवालीहती अने लोको देव देरासरनी बहु प्रकारे सेवा करताहता. आप्रमाणे संक्षेपमां तेनगरी वर्णवीछे ॥ १४ ॥

राज्यकरे वीरसेन नरेश, जास प्रजाव अरि लहे रूपि वेप ॥
देवल दंमादिक उपमाय, पुरमां एहवो नृपनो न्याय ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ ते आजापुरीमां वीरसेन नामे राजा राज्य करतो हतो. जे राजानी शक्ति एवी हती के तेना शत्रुउ तेना प्रजावथी मुनिनो वेप लइ जागी जाताहता. देवालयना दंडनी ऊपमाजेवो नगरमां राजानो न्याय थतो हतो ॥ १५ ॥

वीरमती पटराणी तास, विलसे विपयिक जोग विलास ॥
जेहनो सुखदेखी सुरवंश, जूपण अहनिशकरे प्रशंस ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ राजा वीरसेनने वीरमतीनामनी पटराणीहती, तेनी साथे राजा विपयजोगना विलासमां र करतो हतो. जेनुं सुख देखीने देवताउना वंशमां आजूपण रूप एवो इंद्र पण निरंतर तेनी सा करतो हतो ॥ १६ ॥

चरित्र पीठिका पेहेलीढाल, मोहनविजये कही रसाल ॥
श्रोता सुणजो तजि व्याघात, आगल अति मीठीछे वात ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ चरित्रनी पीठिका रूप अने रसिक एवी पेहेलीढाल श्री मोहनविजयजी ए कहेलीछे. हे ! श्रोताउं ! हवे विक्षेपनो त्यागकरी सांजलजो. आगल घणी मीठी वात आवेछे ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

एहवे आव्या नगरीए,
बहु मोला घोमातणा,

अर्थ ॥ एकदा ते आभापुरीमां घणां किंमती घोडाउंना व्यापार करवाने उत्तम सोदागर आवी चड्या॥१॥

कुंकुम वंधा बहुकना, उन्नट कठोरा चद्द ॥
गति अधीक मन पवनथी, जंगम नद्द विपद्द ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते घोडाउंना कांध कुंकुमथी रंगेला हता. तेउनी आंखो विशाल अने तीक्ष्ण हती. तेउनी गति मन अने पवनथी पण अधिक हती अने तेउं जाणे पांखो विनाना चालता गरुड होयनेवा लागता हता॥२॥

वीज कबुका जेम अवल, दृढवपु नविय प्रचंड ॥
खुराघात पडतालथी, करे गिरि खंमोखंम ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वीजलीना चमकारानी जेम क्षणमां अदृश्य थइ जाय तेवा हता. तेमनां शरीर दृढ हतां अने नाडो प्रचंड हती. तेउं पोतानी खरीउंना आघातथी पर्वतना खंडेखंड करे तेवा हता ॥ ३ ॥

तेजी तुरकी हंसला, कंबोजा पराक ॥
पाणीपंथा कावली, जाति अनेक उनाक ॥४॥

अर्थ ॥ तेउनी तेजी, तुरकी, हंसला, कंबोज, पराक, पाणीपंथा, कावली एवी अनेक जातिउं हती ॥४॥

नृपे एवा हयवरा, आव्या जाण्या जाम ॥
सोदागरने धनदइ, लीधा सघला ताम ॥ ५॥

अर्थ ॥ आवा उत्तम घोडाउं आव्याछे एवी वात राजाना जाणवामां आवतां, तेणे सोदागरने द्रव्य आपी, सर्वे घोडा खरीदी लीधा ॥ ५ ॥

एक तुरंगम तेहमां, अति उत्तम आकार ॥
रंज्यो नृप लह्यो नहीं; तेहनो वक्राचार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते घोडाउंमां एक अति उत्तम आकारवालो घोडो हतो, जेनी उपर राजानो बहुज रागथयो. परंतु ते घोडो विपरीत गतिवालो हतो तेनुं जाण पणुं राजाने थयुं नही ॥ ६ ॥

साजकरी तेउपरें, नृपति थयो असवार ॥
मृगया हित सेना सहित, गयो गहन कांतार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एक वखते राजा तेना उपर स्वारी करवा सारु तेने तैयारकरी तेना उपर बेसी मृगया के० शिकार करवाने घोर वनमां सेना सहित गयो ॥ ७ ॥

॥ ढाल बीजी ॥ चैत्रे चतुर्भुज नाव्या, राधाजी करेरे विचार ॥ एदेशी ॥
अथवा सुरति महिनानी देशी ॥

भूमिसर असवेसर, कानन फेरे तुखार ॥ वन श्वापद कर्या आकुला,
तरु तरु थया असवार ॥ मृग संवर ससकादिक घाले घेरे बंध ॥
परमाधामी वस पड्या, जेम नारकी संबंध ॥ १ ॥

अर्थ ॥ हवे राजाउं वनमां घोडाने फेरवतां फेरवतां वनना शिकार करवा लायक सर्व प्राणीउंने आकुल व्याकुल कर्या. दरेक झाडे झाडे घोडेस्वारो फरी वल्या. जेम परमाधामीउं पोताने वशपडेला नारकीउंने घेरीले, तेम मृग, सावर अने ससलां विगेरे प्राणीउंने तेमणे घेरी लीधा ॥ १ ॥

एक मृग यूथविछूटो, दीठो तव जूमीश ॥ तुरग कर्यों तेकेडे, हिंसारव सुजगीश ॥ हरिण घणो फालेचड्यो, ते पकड्यो नविजाय ॥ जस जिवित अति तेहने, कोइथीकांइन थाय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेयामां मृगना टोळामांथी एक मृग छुटो पडी गयेलो राजाना देखवामां आव्यो, तेनो शिकार करवाना चरसथी राजाए घोडाने तेनी पाछळ हंकार्यो. ते मृग घणो फाळे चड्यो अने राजाथी पकडायो नहीं. ज्यॉं सुधी आयुष्य होय त्यां सुधी कोइथी कांइपण थतुं नथी. ॥ २ ॥

सेना कोइ किहां रही, एकाकी राजान ॥ वक्र शिक्षित ते अश्वनी, गति न लही तिलमान ॥ मृग फुदी जिम कूदी, जूदी पकमी वाट ॥ तुरंग पयोधित रंगज्युं, रंगकरे बहु घाट ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ राजानी सेना तो क्यांई रही, ते एकलो थइ पड्यो. ते घोडो वक्र (विपरीत) शिक्षा पाम्यो हतो, तेनी गति तिलमात्र पण राजाना जाणवामां आवी नहीं. पेलो मृग तो कुदीने जुदे मार्गे चाल्यो गयो. हवे आ घोमो समुद्रनां मोजानी जेम बहु प्रकारना रंग करतो उछळवा लाग्यो ॥ ३ ॥

वाग वसे नवि आवे, व्याकुल थयो महिपाल ॥ घोडे थोमा मांहे, उलंघी जूमि विशाल ॥ खेंची राख्यो नवि रहे, वहे जिम पवन प्रचार ॥ नासा वाजे वृहासनी, पग न ठवे ज़ुमि सार ॥ ४ ॥

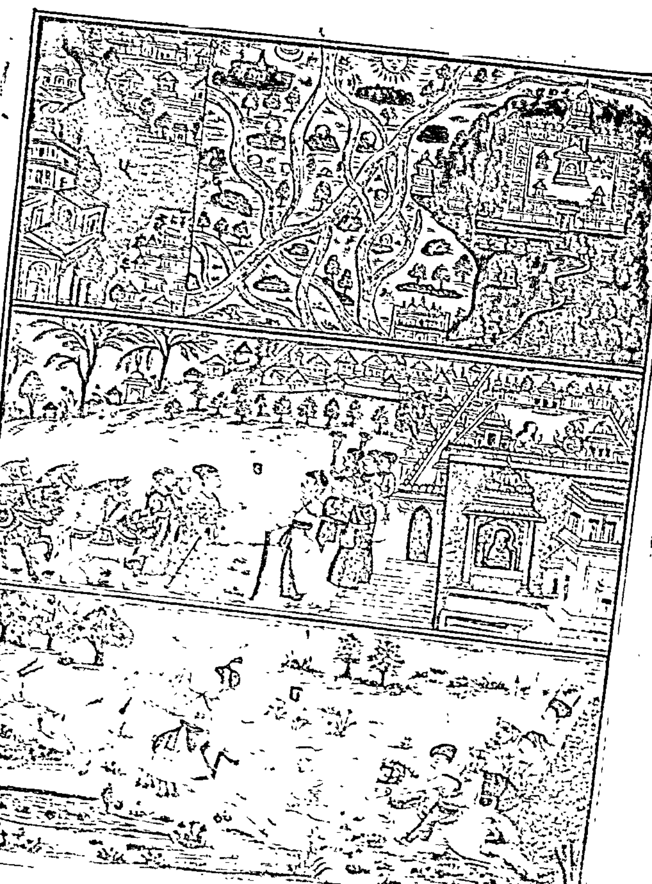
अर्थ ॥ ज्यारे ते कोइ ठेकाणे टक्यो नहीं एटले राजा व्याकुळ थवा लाग्यो ने घोडाए अल्प काळमां विशाळ भूमि उल्लंघन करी दीधी. राजा घणो खेंची राखे तो पण ते रहेतो नथी. जेम पवन चाले तेम चाल्यो जाय छे. नासिकाना अवाजथी गाजता ते अश्वना पग भूमि उपर ठवता न हता. ॥ ४ ॥

तुरंगनी दपट अने वलि, ऊपट अनिलनी गूढ ॥ वनगिरि तरूवर निरखी, नरवर थयो दिग्मूढ ॥ पुष्करणी हित करणी, धरणीधव तिहां दीठ ॥ वम तरूवर एक गह्हर, उपकंठे उक्किठ ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ते घोडानी दोड, पवननी गूढ झपट अने वनगिरिना वृक्षोने निरखी राजातो दिग्मूढ थई गयो. आगळ जातां राजाए एक हितकारी वापिका दीठी. तेना कांठा उपर एक घणुं उत्कृष्ट गहन वडनुं जोवामां आव्युं ॥ ५ ॥

नृपशोचे हयमोचुं, पोहचुं जो तरू माल ॥ खेंच्यो पोहोचेवा वे घणो, इम आलोचे जूपाल ॥ मनजाव्यो तरू आव्यो, सघलो फाव्यो दाव ॥ धा[illegible] तुरत सं[illegible] ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते जोइ राजाए विचार्युं [illegible] ठोडी [illegible] पोहोचुं अने तेने खेंचवाथी त्यां पोहोंचाशे [illegible] वृद्द [illegible] दाव बराबर फाव्यो छे. आवुं विचारी राजाए [illegible] हाय [illegible] ॥

एक मृग यूथविछूटो, दीठो तव भूमीश ॥ तुरग कर्यो तेकेडे, हिंसारव सुजगीश ॥ हरिण घणो फालेचड्यो, ते पकड्यो नविजाय ॥ जस जिवित अति तेहने, कोइथीकांइन थाय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेवामां मृगना टोळामांथी एक मृग छुटो पडी गयेलो राजाना देखवामां आव्यो, तेनो शिकार करवाना चरसथी राजाए घोडाने तेनी पाछळ हंकार्यो. ते मृग घणो फाळे चड्यो अने राजाथी पकडायो नहीं. ज्यां सुधी आयुष्य होय त्यां सुधी कोइथी कांइपण थतुं नथी. ॥ २ ॥

सेना कोइ किहां रही, एकाकी राजान ॥ वक्र शिक्षित ते अश्वनी, गति न लही तिलमान ॥ मृग कुदी जिम कूदी, जूदी पकडी वाट ॥ तुरंग पयोधित रंगज्युं, रंगकरे बहु घाट ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ राजानी सेना तो क्यांई रही, ते एकलो थइ पड्यो. ते घोडो वक्र (विपरीत) शिक्षा पाम्यो हतो, तेनी गति तिलमात्र पण राजाना जाणवामां आवी नहीं. पेलो मृग तो कुदीने जुदे मार्गे चाल्यो गयो. हवे आ घोडो समुद्रनां मोजानी जेम बहु प्रकारना रंग करतो उछळवा लाग्यो ॥ ३ ॥

वाग वसे नवि आवे, व्याकुल थयो महिपाल ॥ घोडे थोडा मांहे, उलंघी भूमि विशाल ॥ खेंची राख्यो नवि रहे, वहे जिम पवन प्रचार ॥ नासा वाजे बृहासनी, पग न ठवे भुमि सार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे ते कोइ ठेकाणे टक्यो नहीं एटले राजा व्याकुळ थवा लाग्यो ने घोडाए अल्प काळमां विशाळ भूमि उल्लंघन करी दीधी. राजा घणो खेंची राखे तो पण ते रहेतो नथी. जेम पवन चाले तेम चाल्यो जाय छे. नासिकाना अवाजथी गाजता ते अश्वना पग भूमि उपर ठवता न हता. ॥ ४ ॥

तुरंगनी दपट अने वलि, झपट अनिलनी गूढ ॥ वनगिरि तरूवर निरखी, नरवर थयो दिग्मूढ ॥ पुष्करणी हित करणी, धरणीधव तिहां दीठ ॥ वड तरूवर एक गव्हर, उपकंठे उक्किठ ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ते घोडानी दोड, पवननी गूढ झपट अने वनगिरिना वृक्षोने निरखी राजातो दिग्मूढ थई गयो. आगळ जातां राजाए एक हितकारी वापिका दीठी. तेना कांठा उपर एक घणुं उत्कृष्ट गहन वडनुं वृक्ष जोवामां आव्युं ॥ ५ ॥

नृपशोचे हयमोचुं, पोहचुं जो तरू माल ॥ खेंच्यो पोहोचेवा वे घणो, इम आलोचे भूपाल ॥ मनचाव्यो तरू आव्यो, सघलो फाव्यो दाव ॥ धाईने वडवाई, तुरत संघाई राव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते जोइ राजाए विचार्युं के, आ घोडाने छोडी आ वडनी शाखाए पोहोचुं अने तेने खेंच-[illegible] त्यां पोहोंचाशे बधी मननी धारणा प्रमाणे आ वृक्ष आव्युं अने सघळो दाव बराबर फाव्यो छे. [illegible] विचारी राजाए धाइने ते वडनी वडवाई पकडवा हाथ पोंचा कर्या ॥ ६ ॥

कुवश्री वाग पमीजत्त, तव रेवंत श्रदंत ॥ थंजपरें थई ऊजो
महिपति पाम्यो अचंत ॥ वक्र शिक्षित ते जाणो, नाण्यो रोष
प्रकाश ॥ ताण्यो अति अपिताण्यो, फोकट कीध प्रयास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तत्काल पोतानी लगाम पटीगइ एटले तरत ते घोडो दंत रहित थइ संजनी जेम ऊजो रह्यो- ते जोइ राजा आश्चर्य पामी गयो. पोताने विपरीत शिक्षावालो जाणी मनमां रोष आव्यो नहीं अने विचार्युके अरे में अजाणपणे तेने खेंची ताणी आ वथो फोगट प्रयास कर्यो ॥ ७ ॥

सकृप तवनृप ऊतयों, बांध्यो हय वटगांहि ॥ पाणी पीवा कारणे,
पेठो पुष्करणी मांहि ॥ जलपूरी ससनूरी, भूताटंक समान ।
घटित जटित बहु फटिकना, निबम निबड सोपान ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पछी राजा दयालु थइ नीचे ऊतर्यो अने ते अश्वने वडनी ठाया नीचे बांध्यो. पोते पाणी पी- वाने वाविकानी अंदर ऊतर्यो. ते वाविका जलथी परिपूर्ण हती. जाणे पृथ्वीरूपी स्त्रीनां आकोटां होय तेवां घडेलां अने जडेलां तेनां फटिकनां पाटां पगथीआं हतां. ॥ ८ ॥

विमल कमल जल ऊपरें, परिमल बहुल प्रकार ॥ गुण लीणा स्वर .
कीणा, प्रीणा द्विरेफ झंकार ॥ नफरीसम सफरी तिहां, अविफार
फरीय अनेक ॥ पंथ श्रम मंथर पथिकने, पुटथी करे जलरेक ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ तेना निर्मल जलनी ऊपर बहु प्रकारनो सुगंध पसरी रह्यो हतो. जेमां गंध गुणमां लीन एवा मधुकरो झीणा स्वरे झंकार करी रह्या हता. वली ते ऊपर मोटी माछलीऊं अनेक रीते स्फुरणायमान थती हती अने मार्गना श्रमथी मंद थयेला मुसाफरोना श्रमने पोताना पुंछडायी जल सिंचन करती हती॥९॥

मंद समीरनें ठंदे, उदित सानंद तरंग ॥ प्रगटेजास प्रसंगथी,
अंग सुरंग अनंग ॥ सीतल ठाया माया, माय सरखी तेह ॥
निरखी नयणें हरख, नरवर पाम्यो नेह ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मंद मंद वाता पवनना योगथी ते वाविकाना तरंगो आनंद सहित उदित थता हता. जेऊना प्रसंगथी अंग ऊपर रंग करतो अनंग (कामदेव) प्रगट थतो हतो. आवी माता जेवी तेनी शीतल ठा- यानी मायाने नयनथी नीरखीने राजा अत्यंत प्रसन्न थयो ॥ १० ॥

विधिपूर्वक जल पीधु, कीधुं मज्जन तेम ॥ जलक्रीडा तजी
व्रीडा, कीधी पूरण प्रेम॥अति आनंदे नरींदे, पीधो पद्ममकरंद ॥
तरण चरण क्रमणादिक, खेले नव नव ठंद ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ राजाए विधिपूर्वक जलपान करी तेमां स्नान कर्युं. थोमीवार लज्जा ठोमी पूर्ण प्रेमथी जलक्रीड करी पछी अति आनंद पामी नरपतिए कमलनो मकरंद (रस) लीधो अने तरवानी अने चरण क्रमण विगेरे क्रीडाऊंथी नव नव रंगे खेलवा लाग्यो ॥ ११ ॥

कुवली वाग पकीजव, तव रेवंत अदंत ॥ थंजपरें थई ऊजो
महिपति पाम्यो अचंत ॥ वक्र शिक्षित ते जाणो, नाणो रोष
प्रकाश ॥ ताण्यो अति अणिजाण्यो, फोकट कीध प्रयास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तत्काल घोडानी लगाम पडीगइ एटले तरत ते घोडो दंज रहित थइ स्तंजनी जेम ऊजो रह्यो-ते जोइ राजा आश्चर्य पामी गयो. घोडाने विपरीत शिक्षावालो जाणी मनमां रोष आव्यो नहीं अने विचार्युके अरे में अजाणपणे तेने खेंची ताणी आ वधो फोगट प्रयास कर्यो ॥ ७ ॥

सकुप तवनृप ऊतर्यों, बांध्यो हय वटगांहि ॥ पाणी पीवा कारणे,
पेठो पुष्करणी मांहि ॥ जलपूरी ससनूरी, चूताटंक समान ।
घटित जटित बहु फटिकना, निवम निवड सोपान ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पछी राजा दयालु थइ नीचे ऊतर्यो अने ते अश्वने वडनी गया नीचे बांध्यो. पोते पाणी पीवाने वापिकानी अंदर ऊतर्यो. ते वापिका जलथी परिपूर्ण हती. जाणे पृथ्वीरूपी स्त्रीनां आकोटां होय तेवां घडेलां अने जडेलां तेनां फटिकनां घाटां पगथीआं हतां. ॥ ८ ॥

विमल कमल जल ऊपरें, परिमल बहुल प्रकार ॥ गुण लीणा स्वर .
झीणा, प्रीणा द्विरेफ झंकार ॥ नफरीसम सफरी तिहां, अविफार
फरीय अनेक ॥ पंथ श्रम मंथर पथिकने, पुलथी करे जलरेक ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ तेना निर्मल जलनी ऊपर बहु प्रकारनो सुगंध पसरी रह्यो हतो. जेमां गंध गुणमां लीन एवा मधुकरो झीणा स्वरे झंकार करी रह्या हता. वली ते ऊपर मोटी माछलीओ अनेक रीते स्फुरणायमान थती हती अने मार्गना श्रमथी मंद थयेला मुसाफरोना श्रमने पोताना पुंछमाथी जल सिंचन करती हती॥९॥

मंद समीरनें ठंदे, उदित सानंद तरंग ॥ प्रगटेजास प्रसंगथी,
अंग सुरंग अनंग ॥ सीतल गया माया, माय सरखी तेह्य ॥
निरखी नयणें हरख, नरवर पाम्यो नेह ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मंद मंद वाता पवनना योगथी ते वापिकाना तरंगो आनंद सहित उदित थता हता. जेओना प्रसंगथी अंग उपर रंग करतो अनंग (कामदेव) प्रगट थतो हतो. आवी माता जेवी तेनी शीतल गयाने मायाने नयनथी नीरखीने राजा अत्यंत प्रसन्न थयो ॥ १० ॥

विधिपूर्वक जल पीधु, कीधुं मज्जन तेम ॥ जलक्रीडा नजी
ग्रीडा, कीधी पूरण प्रेम॥अति आनंदे नरींदे, पीधो पद्ममकरंद ॥
तरण चरण क्रमणादिक, खेले नव नव ठंद ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ राजाए विधिपूर्वक जलपान करी तेमां स्नान कर्यु. कोमीवार लज्जा छोडी पूर्ण प्रेमथी जलक्रीडा करी पछी अति आनंद पामी नरपतिए कमलनो मकरंद (रस) पीधो अने तरवानी अने चरण क्रमण विगेरे क्रीडाथी नव नव रंगे खेलवा लाग्यो ॥ ११ ॥

पुष्करणी बहुवरणी, शोभावी धरणीश ॥ जलग हियां उतार्या, पहियां वस्त्र जगीश ॥ वाविजोवे नृपहोवे, राजी चित्त अनंत ॥ जाली एक विशाली, तामनिहाली एकंत ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ते बहुवर्ण वापिकाने राजाए शोभावी. पछी स्नान वस्त्र उतारीने बीजां वस्त्रो पेहेर्यां. राजा चित्तमां अनंत पणे राजी थइ गयो. त्यां आगल एकांतमां एक विशाल जाली जोवामां आवी ॥ १२ ॥

झांखी जोवे जालिका मालिकाविविध सोपान॥नृप तिहां थइने ऊतर्यो, कर कर वाल प्रधान ॥ आगल जातां पातालमां, दीठो वन विस्तार ॥ निरजय नृप वीराग्रणी, सत्वसखा सहचार ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ तेजालीने बराबर जोतां विविध पगथीआंनी माला जोवामां आवी राजा हाथमां मुख्य खड्ग लइ ते पगथीआंनी श्रेणिथी ऊतर्यो. त्यांथी आगल जातां पातालमां एक विस्तारवालुं वन जोवामां आव्युं तेमां सत्वकेतां बल जेनो सहचर सखा छे एवो ते वीराग्रणी राजा त्यां निर्भय हतो ॥ १३ ॥

धन्या कोइक कन्या, तेहनो स्वर सुणीकान ॥ विस्मय अतिपाम्यो तिहां, मन मांहे राजान ॥ ए असराल पातालमें, एस्यो वन विसवाद॥किम इहां रहे कोइ बालिका, करि करि करूणा साद॥ १४ ॥

अर्थ ॥ त्यां कोइ धन्य कन्यानो स्वर कानमां सांभली राजा मनमां अति विस्मय पाम्यो. तेणे विचार्युं के, आवा गहन पातालमां आवुं वन क्यांथी ? अहीं बालिका कोण हशे. जे करूणाना स्वर कर्या करे छे ॥ १४ ॥

नगन खड्ग करी चढवडी, आंणी मन उपकार ॥ तत्क्षण तिहां जइ ऊभो, शब्दतणे अनुसार ॥ वचन तणी रचनायें, पभणी बीजी ढाल ॥ मोहन विजये कहे सुणो, आगल वात रसाल ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ तत्काल राजा नागी तलवार करी मनमां उपकार बुद्धि लावी ते शब्दने अनुसारे त्यां जइने ऊभो रह्यो. आ प्रमाणे वचननी रचनाथी श्री मोहनविजयजी ए बीजी ढाल कहीछे. हवे आगल रसिक वात आवशे ते श्रवण करो ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

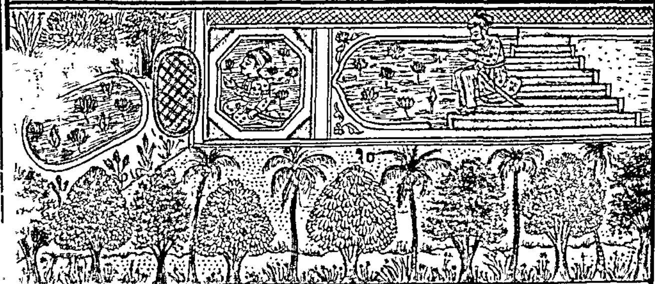
दृगमुकुलित योगी सक, इकनिहां निरखे नृप ॥
करजपमाल बहु कुसुम, धूप धूम अति रूप ॥ १ ॥

अर्थ ॥ राजा त्यां गयो तेवामां एक जोगी दृष्टि मीचीने रहेलो जोवामां आव्यो. तेना हाथमां जपमाल हती. तेना अंग उपर घणां पुष्प, धूप अने धूम प्रसरी रह्यां हतां ॥ १ ॥

पछी अठे मुख आगले, असी उघाडी एक ॥
अग्निकुंड निम परजले, नृप जाण्यो अविवेक ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेनी आगल एक उघाडी तरवार पडी हती. तेनी आगल अग्निनो कुंड सलगती थयो हतो. ५ आ सर्व तेनो अविवेक जाणी लीधो ॥ २ ॥

निबम बंध बांधी थकी, दीठी कन्या ताम ॥
रूदन करे मुख उच्चरें, एम वचन अनिराम ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेनी आगल मजबूत बंधथी बांधेली कन्या जोवामां आवी. मुखथी पोकारी रुदन करती आ प्रमाणे उत्तम वचन कहेती हती ॥ ३ ॥

कर वाहर आजा नृपति, वनितानी इणवार ॥
विटल जटिल बलि आपशे, नहितो अग्नि मकार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे आनानगरीना राजा, आ वखते वनितानी वार कर. नहींतो आ भ्रष्ट तापस योगी अग्निमां मारुं बलिदान आपी देशे ॥ ४ ॥

नारि वचन एहवुं प्रगट, निसुणी निज अनिधान ॥
मुख आगल आवी नृपति, हलुएशुं करी शान ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ते नारीनुं एवुं प्रगट वचन अने तेमां पोतानुं नाम सांजली राजा तेना मुख आगल शान करी हलवेथी आवी ऊनो रह्यो ॥ ५ ॥

ग्रहि खड्ग ते जटिलने, बोलाव्यो नर राय ॥
मुऊआवे अबला तणो, बलि इम किम देवाय ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजाए खड्ग लइने तापसने बोलाव्यो. अरे दुष्ट, मारी आगल आम अबलानुं बलिदान केम अपाय ? ॥ ६ ॥

रे! निर्घृण निर्दय निठुर, रे! पापी मतिहीन ॥
मूक मनोहर माननी, रे! परिग्रह कोपीन ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अरे! घृणा रहित, अरे! निर्दय, अरे! क्रूर, हे! बुध्धिहीन पापी, हे! कोपीननो परिग्रह करनारा तापस! आ मनोहर मानिनीने गेडीदे ॥ ७ ॥

था साहमो गेमीश नहीं, योगी निसुणी एम ॥
नाठो ध्यान तजी इसें, वांठी निज तनु खेम ॥ ८ ॥

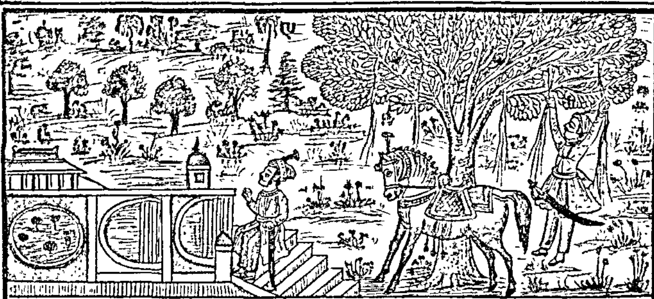
अर्थ ॥ तुं मारी सामो आव्य. हुं तने गेडीशनहीं. आवां वचन सांजली ते योगी पोताना शरीरनी कुशलता इछी ध्यान गेडीने नाशीगयो ॥ ८ ॥

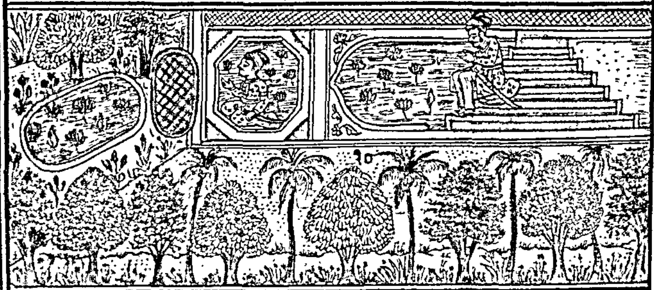
॥ ढाल त्रीजी ॥

प्राणी कर्मसमो नही कोय ॥ अथवा ॥ देव तणी ऋद्धि जोगवी आव्यो ए देशी ॥

गयो जोगी नाठो वन मांहे, नृपे पण केड नकीधी ॥ विद्या साधन केरी तेहनी, सामग्री सवि लीधीरे ॥ सूरिजन सत्त्व समो नही कोइ ॥ देव दानव विद्याधर मृगपति. सत्त्वेसवि वश होइ रे ॥ सूरिजन० ॥ ए आंकणी ॥१॥

अर्थ ॥ ते जोगी वनमां नाशी गयो. राजाए तेनी केड न लीधी पण तेनी विधि साधवानी सर्व सामग्री लई लीधी. हे सूरिजन! जगत्‌मां सत्त्व समान कोइ नथी. देव, दानव, विद्याधर अने केसरीसिंह तेउपण सत्त्वथी वश थायछे ॥ १ ॥

निवरु बंध बांधी थकी, दीठी कन्या ताम ॥
रूदन करे मुख उच्चरें, एम वचन अन्निराम ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ तेनी आगल मजबूत बंधथी बांधेली कन्या जोवामां आवी. मुखथी पोकारी रुदन करती आ प्रमाणे उत्तम वचन कहेती हती ॥ ३ ॥

कर वाहर आजा नृपति, वनितानी इणवार ॥
विटल जटिल बलि आपशे, नहितो अग्नि मकार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे आजानगरीना राजा, आ वखते वनितानी वार कर. नहींतो आ भ्रष्ट तापस योगी अग्निमां मारुं बलिदान आपी देशे ॥ ४ ॥

नारि वचन एहवुं प्रगट, निसुणी निज अन्निधान ॥
मुख आगल आवी नृपति, हुलुएशुं करी शान ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ ते नारीनुं एवुं प्रगट वचन अने तेमां पोतानुं नाम सांजली राजा तेना मुख आगल शान करी हलवेथी आवी ऊजो रह्यो ॥ ५ ॥

ग्रहि खड्ग ते जटिलने, बोलाव्यो नर राय ॥
मुफआवे अबला तणो, बलि इम किम देवाय ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजाए खड्ग खइने तापसने बोलाव्यो. अरे दुष्ट, मारी आगल आम अबलानुं बलिदान केम अपाय ? ॥ ६ ॥

रे! निर्घृण निर्दय नितुर, रे! पापी मतिहीन ॥
मूक मनोहर माननी, रे! परिग्रह कोपीन ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अरे! घृणा रहित, अरे! निर्दय, अरे! क्रूर, हे! बुद्धिहीन पापी, हे! कोपीननो परिग्रह करनारा तापस! आ मनोहर मानिनीने छोडीदे ॥ ७ ॥

या साहमो छोकीश नहीं, योगी निसुणी एम ॥
नाठो ध्यान तजी इसें, वांछी निज तनु खेम ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तुं मारी सामो आव्य. हुं तने छोडीशनहीं. आवां वचन सांजली ते योगी पोताना शरीरनी कुशलता इछी ध्यान छोडीने नाशीगयो ॥ ८ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

प्राणी कर्मसमो नही कोय ॥ अथवा ॥ देव तणी ऋद्धि जोगवी आव्यो ए देशी ॥
गयो जोगी नाठो वन मांहे, नृपे पण केड नकीधी ॥ विद्या साधन केरी तेहनी, सामग्री सवि लीधीरे ॥ सूरिजन सत्त्व समो नहीं कोइ ॥ देव दानव विद्याधर मृगपति. सत्त्वेसवि वश होई रे ॥ सूरिजन० ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ते जोगी वनमां नाशी गयो. राजाए तेनी केड न लीधी पण तेनी विधि साधवानी सर्व सामग्री लई लीधी. हे सूरिजन! जगत्मां सत्त्व समान कोइ नथी. देव, दानव, विद्याधर अने केसरीसिंह तेओपण सत्ताथी वश थायछे ॥ १ ॥

२

वंधन छोमी ते वालानां, वहु आदरे बोलावी ॥
रे नृपपुत्री निरूपम रूपा, एहने वश केम आवीरे ॥ सू० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पछी राजाए ते वालाने वंधन छोमी वहु आदरथी बोलावी के, हे अनुपम रूपवती सुंदरी, तुं आ तापसने वश केम थई? ॥ २ ॥

आजानगरीनो जे राजा, ते केम प्रीतम ताहारो ॥
केहनी तुं पुत्री कहे मुझ आगल, जय मत आणीश माहारो रे ॥ सू० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ आजानगरीनो राजा, ते केम तारो प्रीतम थाय? तुं कोनी पुत्रीछुं ते मारी आगल जणाव. मारो जय जरापण राखीश नहीं ॥ ३ ॥

वाला सुकुमाला, वचन रसाला पजणे ॥ करी घूंघट निज
प्रीतम प्रीछी, योगी जय मन न गणे रे ॥ सू० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते सुकुमार अने विशाल हृदयनी वाला रसमय वचनो बोली अने पोतानो पति जाणीने वस्त्रनो घुंघट कर्यो. अने तेणीए मनमां योगीनो जय गण्यो नहीं ॥ ४ ॥

आजापुरथी पचवीश जोयण, पद्मपुरी अति वारू ॥
तिहां नृप पद्मशेखर अलवेशर, शुरवीर शिर दारू रे ॥ सू० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ आजापुरीथी पचविश योजन अति सुंदर एवी पद्मपुरी नामे नगरी छे; तेमां पद्मशेखर नामे राजा छे. जे शूरवीर पुरुषोना मस्तकमां शिरोमणि छे ॥ ५ ॥

रतिरूपा तेहनी पटराणी, शारदा रूपसमाणी ॥
चंद्रावति हुं तेहनी पुत्री, जिनधर्मिजग जाणीरे ॥ सू० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते पद्मशेखर राजाने रति जेवी रूपवाली शारदा नामे राणी छे. तेनी चंद्रावती नामे पुत्री हुं छुं. जे जगत्मां जिनधर्मी तरीके जाणिती छुं ॥ ६ ॥

वालकता गई मुझ तनु प्रगटी, यौवन वय ठकुराई ॥
तातें मुझ निरखी मनमाहे, वरचिंता निरमाईरे ॥ सू०॥ ७ ॥

अर्थ ॥ मारुं वालक वय वीत्या पछी मारा शरीरमां यौवन वयनी ठकुराई प्रगट थई. एक वखते मने यौवनवती जोइ, पिताना मनमां वरनी चिंता उत्पन्न थई ॥ ७ ॥

एहवे एक निमित्तिये आवि, निमित्त प्रकाश्युं एह ॥
आजानगरी पति ए पुत्री, केरो कंत गुण गेहरे ॥ सू० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ एवामां कोइ एक निमित्तिए आवी मारा पिता पासे निमित्त प्रकाश्युं, के आजानगरीनो गुणवान राजा आ तमारी पुत्रीनो पति थशे ॥ ८ ॥

मात पिता हूवा अति हरषित, नैमित्तिकने सन्मान्यो ॥
हुं पण अति रोमांचित हुई, प्रीतमनाम पहिचान्यो रे ॥ सू० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ ते सांजलीने मातापिता अत्यंत हर्ष पाम्यां; तेमणे ते निमित्तिआनुं घणुं सन्मान कर्युं अने तेनुं नाम जाणी हुं पण अति रोमांचित थई गई ॥ ९ ॥

तटिनी जल क्रीडाने कारण, सहित सखी हुं आवी ॥
पणें तिहां कुटिल जटिलें मुजने, इंद्रजालें भरमावी रे ॥ सू० ॥ १० ॥
अर्थ ॥ एक वखते हुं सखीओनी साथे नदीमां जल क्रीडा करवाने गइ हती. त्यां आ कपटी तापसे मने इंद्रजालमां भमावी दीधी ॥ १० ॥

दृष्टि बंधन सहूनी करीने, अपहरी मुज सपराणी ॥
पुष्करणी जालीये उतारी, ए वनमांहे आणीरे ॥ सू० ॥ ११ ॥
अर्थ ॥ तेणे सर्वनी दृष्टि बंध करीने मने हरी लीधी. पछी मने वापिकानी जालिमांथी उतारी आ वनमां दाखल करी ॥ ११ ॥

मुजवखते तमे इहां पधार्या, संकटथी ठोडावी ॥
अंतरजामी तमे गुण सागर, शी कहूं वात बनावी रे ॥ सू० ॥ १२ ॥
अर्थ ॥ आ वखते तमे अहीं पधारी मने संकटमांथी छोडावी लीधी. अंतर्यामी अने गुणना सागर रूप एवा तमारी वार्त्ता शी कहुं? ॥ १२ ॥

पोतानी नारी उगारी, तेहमां शो पाम चडावुं ॥
मागण होउं तो कीर्त्ति बोलुं, जश पडहो वजमावुं रे ॥ सू० ॥ १३ ॥
अर्थ ॥ तमे तमारी पोतानी स्त्रीने उगारी तेमां हुं शो पाड मानुं? जो हुं मागण होउंतो कीर्त्ति बोलुं अने तमारा यशनो पटह वगडावुं ॥ १३ ॥

उलख्यामें एहवे आचरणे, तमे वालेसर महारा ॥
नहितर इणवेला कुण आवे, पतिविण करवा वाहाररे ॥ सू० ॥ १४ ॥
अर्थ ॥ में तमने आचरण उपरथी उलखी लीधा छे, तमे मारा वाहाला छो, नहींतो पति सिवाय आ वेलाए मने वाहार करवा कोण आवे? ॥ १४ ॥

वसुधा पति वीरसेन प्रशंसे, तेहने घणी सनमानी ॥
कीधी मुख आगल मन हरणी, जेहुंती नार पोतानीरे ॥ सू० ॥ १५ ॥
अर्थ ॥ त्यारपछी राजा वीरसेने प्रशंसा करी तेनुं घणुं सन्मान कर्युं अने ते मन हरणी वालाने पोतानी आगल करी. जे पोतानी स्त्री हती ॥ १५ ॥

वन अतिक्रमि थईने सोपाने, तेह उलंघी जाली ॥
पुष्करणीथी वाहेर आव्यां, जलथी देह पखाली रे ॥ सू० ॥ १६ ॥
अर्थ ॥ पछी ते पगथीआनी श्रेणिथी वन उल्लंघन करी पेली जालिमां थई शरीरने प्रक्षालन करी वापिकामांथी बाहेर आव्यां ॥ १६ ॥

सेनासवि आवीने पोहोती, प्रणम्यो पृथिवी पाल ॥
मोहनविजये अतिहि रसाली, त्रीजी प्रकाशी ढाल रे ॥ सू० ॥ १७ ॥
अर्थ ॥ सेनापति त्यां आवी पोहोंच्यो अने राजा वीरसेनने प्रणाम कर्यो. आ प्रमाणे श्री मोहन विजयजीए आ त्रीजी ढाल प्रकाश करी. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

सकल सुजट क्षिति मुकुटने, करजोडी कहे जाम ॥
नवि नीकलिये एकला, इम मृग माटे स्वाम ॥ १ ॥

अर्थ ॥ सर्व सुजटो पृथ्वीना मुगटरूप राजाने हाथ जोडीने कहेवा लाग्या के हे स्वामी, आवी रीते मृगने माटे एकला नीकलवुं न जोइये ॥ १ ॥

रतन जतन करि राखवा, तुमने नर शिरताज ॥
सज्जनथी डुर्जन घणा, मोहोटाने महाराज ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे! लोकोना शिरताज महाराज, तमारां जेवां रत्नने तो यतना करीने राखवां जोइए. हे महाराज, मोटा पुरुषोने सज्जनथी दुर्जन घणा होय छे ॥ २ ॥

धावल पगथी धूंसीयें, उढाए जरतास ॥
जे जेहवा नर तेहने, तेहवा होय प्रयास ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ हे! राजा, धावलीथी पग लुंछायछे, अने जरीयान वस्त्र उंढाय छे, तेम जेवो माणस होय तेवो तेने प्रयास थायछे ॥ ३ ॥

मोटुं नाग्य जुजावली, कुसलें मलिया जूप ॥
पण ए कन्या कोण अछे, कहियें तास स्वरूप ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अमारुं मोटुं नाग्य के जे आप जुजावली राजा पाछा कुशल-क्षेम प्राप्त थया. आ कन्या कोण छे, तेनुं स्वरूप कहो ॥ ४ ॥

हय पुष्करणी जालिका, योगी कन्या खेद ॥
अवनीशे अनिमेषमें, नाख्यो सघलो नेद ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ राजाए विपरीत शिक्षावाला अश्वनी, वाविकानी, जालीनी, योगीनी अने कन्याना संकटनी सघली वात जणावी तत्काल तेनो थयो नेद खुल्लो कर्यो ॥ ५ ॥

सवि सामंत थया खुशी, नृपनी करे प्रशंस ॥
त्याग त्याग वाचा अचल, धन क्षत्री अवतंस ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते सांनली बधा सामंतो खुशी थया अने राजानी प्रशंसा करवा लाग्यो के, दान अने वचनथी अचल एवा क्षत्रीय कुलमां आनूषण रूप तमने धन्य छे ॥ ६ ॥

लेइ कन्या सेना सहित, नृपति थयो असवार ॥
आव्या निज नगरी तिहां, वरत्या जय जयकार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ राजा कन्याने लइ सेना साथे घोडेस्वार थयो अने पोतानी नगरीमां आवी पोहोंच्यो. त्यां जय जयकार वरती रह्यो ॥ ७ ॥

॥ ढाल चोथी ॥

इण सरवरीयारी पाल. आंबा दोय रावलां सजना ॥ ए देशी ॥

खबर करी तत्खेव पद्मशेखर तणी ॥ सलना ॥ ठे आजापुरी मांहेके पुत्री तुम तणी ॥ स० ॥ वहेला मलवा काजके राज पधारजो ॥ स० ॥ १ ॥ प्रेक्ष वचन मन आणिके लाज वधारजो ॥ स० ॥ १ ॥

अर्थ ॥ तत्काळ ते राजकन्याए पोताना पिता पद्मशेखरने खबर करी के, तमारी पुत्री आजानगरीमां ठे. माटे मळवाने वेहेला पधारजो, अने मनमां विवेक वचन लावीने आपनी लाज वधारजो ॥ १ ॥

तातथी मलवा काज जाणी सुता आतुरी ॥ स० ॥ पद्मपुरीपति तुरत आव्यो आजापुरी ॥ स० ॥ आदरदे वीरसेन मल्या हेजे घणे ॥ स० ॥ चंद्रावती संबंध सयल मांडी कह्यो ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पोतानी पुत्री पिताने मळवाने घणी आतुर ठे एम जाणी पद्मपुरीनो पति पद्मशेखर राजा तत्काळ आजापुरीमां आव्यो. राजा वीरसेन घणा आदरथी अने हेतथी तेने मळ्यो.पठी तेणे चंद्रावतीना संबंधनो सर्व वृत्तांत कही संभळाव्यो ॥ २ ॥

अति उठरंगे उठंग धरी निज बालिका ॥ स० ॥ तातें प्रकाशी प्रगटके हित परनालिका ॥ स० ॥ पद्मशेखर करजोडी कहे वीरसेनने ॥ स० ॥ ए मोटोटो उपगारअमने तुमे कर्यो ॥ स० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ पठी राजा पद्मशेखरे पोतानी बालिकाने हर्षथी उत्संगमां बेसारी अने अतिशे अंतरना हेतनी परनालिका प्रगट करी बतावी अने पठी पद्मशेखरे हाथ जोडी वीरसेनने कह्युं के, तमे अमारो आ मोटो उपकार कर्यो ठे ॥ ३ ॥

तमगुण अपरंपार के केम जाणीजीयें ॥ स० ॥ ए कन्या शिरताजके राज परिणीजीयें ॥ स० ॥ धुरथी निमित्त वचनथी एह तुम गेहनी ॥ स० ॥ ४ ॥ ॥ स० ॥ मानी वचन महाराज राख्या रीत तेहनी ॥ स० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे राजा, तमारा अपरंपार गुणो ठे तेनो बदलो केम वाळी शकाय. पण हे मुगटधारी राजा तमे आ कन्याने परणो आ कन्या वचनथीज तमारी थइ चूकी ठे. माटे आश्चर्य आ आज्ञा राखो ॥ ४ ॥ स्वीकारी तेनी रीत राखो पठीथी तमे, टेक राखो ॥ ४ ॥

शुभ दिवसे शुक्र तुरत परणावीया ॥ स० ॥ शशिवदनी मृगनयणी वीरसेनी विण नगरवासी मन्दिर दरवाजा ॥ स० ॥ ५ ॥ हर्ष मांहला गावीया ॥ स० ॥ वीरसेनी तणा मेह वरसावीया ॥ स० ॥ ५ ॥ [illegible]

विया ॥ स० ॥ वाटमां घर नमनेह तणा [illegible]

अर्थ [illegible]

[illegible] ॥ स० ॥ निज नगरे गया

[illegible]

पद्मशेखर पधार्या हवे निज आगारा ॥ स० ॥ चंद्रावती [illegible] तेना नाम ते नृपनी [illegible] राजा ॥ स० ॥ दिन दिन [illegible]

[illegible] ॥ स० ॥

अर्थ ॥ राजा पद्मशेखर आ प्रमाणे पोतानी पुत्रीने परणावी, राजा वीरसेननी रजा लइ सत्वर पोतानी नगरमां गयो. राजा वीरसेन चंद्रावतीनी साथे सुख जोगववा लाग्यो. प्रत्येक दिवसे नवा नवा प्रेममां मग्न थवा लाग्यो ॥ ६ ॥

वीरमति चित्त शोक संबंध वहे सदा ॥ ल० ॥ चंद्रावती मनमांहे
न आणे ते कदा ॥ ल० ॥ जे जेहने मन प्रेम हुवे जे उपरे ॥
॥ ल० ॥ तेहने शोकने लोक कहो कांइ करे ॥ ल० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ राणी वीरमती हमेशां चित्तमां शोक कर्या करती हती, पण चंद्रावतीना मनमां तेनुं कांइ पण लागतुं नहीं. जे जेने मनमां जे उपर प्रेम उपजे, कहो जाइ तेना मनमां शोक शुं करवा होय? ॥७॥

चतुर चंद्रावती चित्त पियुनुं जालवे ॥ल०॥ प्रीतम गुण बहुजांति
मधुर स्वरें चालवे ॥ ल० ॥ कोइक पुण्यवंत जीवते गर्जे उपनो
॥ ल० ॥ चंद्र सुपनथी सुचित सुत होशे नृपनो ॥ ल० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हमेशां चतुर चंद्रावती पोताना पतिनी मरजी उठावती हती. अने प्रियतमना बहु गुणने मधुर स्वरथी गाती हती. एम करतां कोइ पुण्यवंत जीव चंद्रावतीना गर्जमां आव्यो ते वखते राणीने चंद्रनुं स्वप्न आव्युं. जेथी राजाने सारा चरित्रवालो पुत्र थशे. ॥ ८ ॥

प्रसव्यो पुत्र रत्न चंद्रावतीयें तदा ॥ ल० ॥ हर्ष्यो नृपजिम कुमक
पामीने संपदा ॥ ल० ॥ दीधा अरथी धनके सयण संतोषीया
॥ ल० ॥ सयणाजणी पकवान थकी अति पोषीया ॥ ल० ॥ ए ॥

अर्थ ॥ समय आवतां चंद्रावतीए पुत्रने जन्म आप्यो. जेम निर्धन द्रव्य पामीने हर्ष पामे तेम राजा हर्ष पाम्यो. उत्तम याचकोने दान आपी संतोष पमाडया अने तेमने पकवान्न जमाडी पुष्ट कर्या. ॥ ए ॥

दीधुं वालक नामके चंद्र जयंकरू ॥ ल० ॥ दीपे सुत ससनूरके
दूजो दीनकरू ॥ ल० ॥ वृद्धि पामे सुत पांच धावें पालीजतो
॥ ल० ॥ अंगुठे पीयूष सुरंगो पीजतो ॥ ल० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ते पुत्रनुं नाम विजयकारी चंद्र एवुं पाडयुं. ते पुत्र तेजना नूरथी जाणे सूर्य होय तेम दीपतो हतो. पांच धावमाताओथी पालन थतो ते पुत्र वृद्धि पामतो हतो. अने पोताना अंगुठामां अमृतने पीतो हतो ॥ १० ॥

सुत देखी वीरसेन जनम लेखे गणे ॥ ल० ॥ अति रलियायत होयते
कहितां नवि बने ॥ ल० ॥ खेल नव नव खेलते बाल पणा घणा
॥ ल० ॥ चंद्रावती वीरसेन जतन राखे घणा ॥ ल० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ ते पुत्रने देखी राजा वीरसेन पोतानां जन्मने लेखे गणतो हतो. तेना मनमां एवो आनंद आवतो ते कही शकतो नहीं. राजा कुमार बालपणाना नव नवा खेल खेलतो हतो. चंद्रावती अने वीरसेन तेनी घणी यतना राखता हता. ॥ ११ ॥

१५

१६

१७

चंदकीरण सम चंद कुंवर शोभानिलो ॥ ल० ॥ जीम सुरतरुनो
छोड वधे दिन दिन भलो ॥ ल० ॥ मनमथ सरिखो बालक दीसे
फूटरो ॥ ल० ॥ सुललित वचने तेहके बोले परवडो ॥ ल० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ चंद्रनी कलानी जेम शोभतो ते चंद कुमार जेम कल्प वृक्षनो छोड वधे तेम दिन दिन प्रत्ये वधवा लाग्यो. ते बाल कुमार कामदेव जेवो स्वरूपवान् हतो. ते मीठां वचनो बोलवा लाग्यो. ॥ १२ ॥

चंद्रावती निज धर्म मांहे कुशली घणुं ॥ ल० ॥ तास प्रसंगथी
नृप तजे हिंसक पणुं ॥ ल० ॥ वीरनृपतिने चित्त वसी जिन वासना
॥ ल० ॥ शिख्यो जिननी भक्ति सुसाधु उपासना ॥ ल० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ राणी चंद्रावती जैन धर्मनां घणी कुशल हती, तेना प्रसंगथी राजाए हिंसकपणुं छोडी दीधुं. वली तेना चित्तनां जिन धर्मनी वासना वसवाथी ते जिन भक्ति अने उत्तम साधुनी उपासना शीख्यो. ॥ १३ ॥

सत संगति गुण होय जिहां अचिरिज किस्यो ॥ ल० ॥ लटथी भमरी
होयते संगति फल इस्यो ॥ ल० ॥ निपजाव्या प्रासाद भला जिन राजना
॥ ल० ॥ वृत धारी बहु रंग संतोष्या साजना ॥ ल० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ सत्संगथी गुण थाय, तेमां शुं आश्चर्य छे? जुवो ने इयलनो कीडो भमरी थई जाय छे. ए संगतिनुं फल छे. राजाए जिनराजनो सुंदर प्रासाद कराव्यो अने वृत धारीओने साज करी संतोष कर्यो ॥ १४ ॥

इम करतां सुत चंद वर्ष थयो आठनो ॥ ल० ॥ सुरगुरु समोवड
तेह कलागुण पाठनो ॥ ल० ॥ चोथी ढाल रसाल कही प्रीते घणी
॥ ल० ॥ हवे मोहन कहे वानते वीरमतीतणी ॥ ल० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ एम करतां चंद कुमार आठ वर्षनो थयो, ते कला गुण पठन करी बृहस्पतिना जेवो थयो. आ प्रमाणे आ चोथी ढाल घणी प्रीतिथी कही संभलावी. हवे श्री मोहन विजयजी राणी वीरमतीनी वार्ता कहे छे. ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

ऋतुवसंत प्रगटी तिने, सफल थया सहकार ॥
काम कला कोकिल कहे, जनने वारंवार ॥ १ ॥

अर्थ ॥ एक वखत वसंत ऋतु प्रगट थई हती, आंबाना वृक्षो सफल थया लाग्या, कोयल पक्षी लोकोने वारं वार टहुकाथी काम कला कहेवा लाग्यां. ॥ १ ॥

केसु अति कुसुमित थयां, रंग सुरंगा लाल ॥
खेले फाग वसंत नृप, तेहनो लाल गुलाल ॥ २ ॥

अर्थ ॥ केसुडानां पुष्पो विकसन पामी लाल रंग प्रगट करवा लाग्यां. राजा लाल गुलालथी फागुन वसंत खेलतो हतो ॥ २ ॥

सुमन थइ वनघन प्रजा, मधुनृप आव्यो जाणि ॥
फल दल दल लेइ भेटणो. भवे विहंगी वाणि ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ वसंत रूपी राजाने आवेलो जाणी घाटी वन लता रूपी प्रजा पुष्पथी वधावी फल दल रूपी भेट आपवा लागी अने पक्षिओ मधुर वाणीथी स्तुति करवा लाग्यां. ॥ ३ ॥

अण घटिता चंपक कुसुम, मुकुलित वृक्ष समीप ॥
जाणुं ऋतु राजातणी, कीधा मंगल दीप ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वृक्षोनी समीप कळीरूपे रहेलां चंपकनां पुष्पो जाणे वसंतऋतु रूपी राजाना आगल मंगल-दीप कर्या होय तेवा लागता हता ॥ ४ ॥

सपरिवार आभानृपति, प्रजा सहित सोहंत ॥
आव्यो वनमां कामवश, रमवा काज वसंत ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ आभानगरीनो राजा वीरसेन कामदेव वश थई परिवार साथे प्रजाजन सहित वसंत रमवाने वनमां आव्यो ॥ ५ ॥

छांटे केसर छांटणां, लाल गुलाल सोहंत ॥
सोहे मध्याने गगन, जाणे थयो प्रभात ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वसंत क्रीडामां लाल गुलाल साथे केसरनां छांटणां थवा मांड्यां ते जाणे मध्यान्ह काल छतां प्रभात थयो होय तेम देखावा लाग्युं ॥ ६ ॥

चंद कुमर सेवक सहित, कुसुम थकी क्रीडंत ॥
वीरमतीने देखिने, मन निसनेह धरंत ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंद कुमार सेवकोनी साथे पुष्पक्रीडा करे छे, ते जोइ राणी वीरमती मनमां खेद धरे छे ॥ ७ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

वींछिया वालोरे छमियाजीने लागुं पाय एवर आलोरे॥ एदेशी ॥
राजा राणी रंगथीरे, खेले अनोपम खेलरे ॥ नवली दीठी
नारीयो, निरुपम शशि वदनी गजगेल ॥ सुणो भवि प्राणीरे, चंद
नरिंद संबंध ॥ अतिरस अति रस आणी रे ॥ १ ॥ ए आंकणी ॥

अर्थ ॥ राजा वीरसेन अने राणी वीरमती अनोपम रंगथी खेले छे, त्यां बीजी गजेन्द्रना जेवी गतिवाळी नवनवी चंद्र वदनी नारीओ पण जोवामां आवे छे. हे भविप्राणी मनमां अतिरस लावी आ चंदराजानो रास सांभळो. ॥ १ ॥

कांचित सुत केडे करीने, छाती चंपक छायरे ॥
आंबा माहे झुलणां, बांधी बाल हिंडोले मायरे ॥ मु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कोइ माता बालकने केड उपर लेइ चंपक वृक्षनी छाया नीचे उभी रही हती, कोइ आंबानी डाल मध्ये झुलणुं बांधी बालकने हींडोलामां हींचोळती हती ॥ २ ॥

कोइ कामरी निज बालकनेरे, हींचे हींचवा साथरे ॥
केइ सिखावे हींडावतुं, निज सुतना ग्रही हाथ ॥ मु० ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ कोइ स्त्री पोताना बाळकने हाथमां लइ हृदय साथे प्रेमथी दबावती हती तो कोइ पोताना बाळ-
त्रने हाथ पकडी हींडवाने शीखवती हती ॥ ३ ॥

रमकडां बहु जातीनांरे, मुखडली वळि देइरे ॥
रोता राखे बालने, इम तरू तरू नारी केइ ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कोइनारी झाड झाड फरी पोताना बाळकने जात जातनां रमकडां अने वळी मुखडी आपी
छाना राखती हती ॥ ४ ॥

स्तन पयपाने पोषतीरे, सुत सुर तरूनो छोक रे ॥
युवती इम वनमें बहु, मनकानां पोहचावे कोड ॥ सु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ कोइ युवती पुत्रने कल्प वृक्षना छोड जेवो मानी स्तन पानथी पोषती हती. आ प्रमाणे बीजी
वनमां पोत पोताना मनना कोड पूरा करती हती. ॥ ५ ॥

देखी वीरमती तदारे, मुख मेले नीशासरे ॥
वन क्रीडा भूलीगइ, थयुं व्याकुळ चित्त उदास ॥ सु० ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ आ देखाव जोइ राणी वीरमती मुखमांथी निशास नांखवा लागी अने वनक्रीडा भुली गइ.
तेनुं चित्त व्याकुळ अने उदास थइ गयुं ॥ ६ ॥

दैवने दे उलंभडोरे, कुंवर न दीधो केम रे ॥
सुतविण हुं शा कामनी, जिम मन विण कारिमो प्रेम ॥ सु० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते दैवने ठपको आपवा लागी के, हे दैव ! मने पुत्र केम न आप्यो? जेम मन वगरनो प्रेम
होय तेम पुत्र विना हुं शा कामनी ! ॥ ७ ॥

जिम मंदिर दीपक विनारें, जिव विण जिम देहरे ॥
जिम कुसुमविण वासना, जिम जळविण उनह्यो मेह ॥ सु० ॥ ८ ॥
ज्ञानविना जेहवी दयारे, मानविना जिम दानरे ॥
असन जिस्यो लवणो विना, वळि कंठविण जिम गान ॥ सु० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ जेम दीपकविना मंदिर, जेम जीवविना देह, जेम सुगंधविना पुष्प, जेम जळवगरनो मेघ, ज्ञा-
नविना जेवि दया, मानविना जेवुं दान, जेम लवणविना भोजन अने जेम कंठविना गायन-तेम पुत्रविना
हुं शा कामनी छुं ! ॥ ८ ॥ ९ ॥

अंगज लेइ उछंगमांरे. न रमाड्यो जिणे नाररे ॥
ते कां सरजी संसारमां, धिक् धिक् तस अवतार ॥ सु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जे नारीए उत्संगे लइ पुत्रने रमाड्यो नथी, ते नारी आ संसारमां शा माटे सरजी छे ! तेना
अवतारने धिक्कार छे ॥ १० ॥

पुत्रविना शुं कीजीयेरे, जनपद नगर भंडार रे ॥
संयमी पंखी प्राहुणां, कोइ नावे तस आगार ॥ सु० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ घणा देश शेहेर के नंडार होयतो पण पुत्र विना ते शा कामना ? जेने पुत्र न होय तेने घेर संयमी, पक्षी, अने कोइ अतिथिपण आवता नथी. ॥ ११ ॥

में कुण कुण पूर्व नवेरे, मोटां पातक कीधरे ॥
केसर वरणो नानडो, एवो एके देव न दीध ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ में पूर्वनवे शां मोटां पाप कर्यां हशे के जेथी केसर जेवा वर्ण वालो नानकडो एक पुत्र पण देवे दीधो नहीं ॥ १२ ॥

इम कहेती धरती लखेरे, सजल सलुण नयणरे ॥
थया अणगमता कानने, निज वालि सखीनां वयण ॥ सु० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमणे कहेती वीरमती नीचुं जोई नूमि उपर लखवा लागी. तेना सुंदर नेत्रमां जल आवी गयां. ते वखते पोतानी वाली सखीनां पण वचन कानने अणगमतां थई पड्यां. ॥ १३ ॥

पूछे तिहां सघली सखीरे, बाई तुमे केम एम रे ॥
दीसोछो आमण डुमणा, केणे डुहाव्यां कहो धरीप्रेम ॥ सु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ते वखते सघली सखीए मली तेने पुछवा लागी के, बाई तमे आम चिंताथी डुर्बला केम दीसो छो ? तमने कोणे डुन्यां छे ते प्रेम धरीने कहो. ॥ १४ ॥

कंत ए काम सहोदरूरे, ए वन खेले वसंत रे ॥
चंद सपत्नी पुत्र ए, तुमे किम दीसो सचिंत ॥ सु० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ आ तमारा स्वामी कामदेव जेवा स्वरूपवान् छे, ते आ वनमां वसंत खेली रह्या छे, वली आ तमारी शोकयनो पुत्र चंदकुमार केवो सुंदर छे? ते छतां तमे चिंता वालां केम लागो छो ? ॥ १५ ॥

पण न जणावे कोइनेरे, वीरमती मन वात रे ॥
पूरव पुण्ये आविउ, शुक आंबाडाले सुजात ॥ सु० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ राणी वीरमती कोइने आ मननी वात जणावतां नथी. तेवामां पूर्वना पुण्यथी कोइ शुक पक्षी आंबानी डाल उपर आवी बेठो ॥ १६ ॥

मोहनविजयें मनोहरूरे, पन्नणी पांचमी ढालरे ॥
श्रोतानिसुणजो सुवटो, कहेशे हवे वचन रसाल ॥ सु० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ श्री मोहन विजयजीए आ पांचमी मनोहर ढाल कही छे. हवे ते शुक पक्षी जे रसिक वचन कहेशे ते श्रोताउ ध्यानथी सांजलो. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

हित आणी जाणी घणुं, राणीने दिलगीर ॥
बोल्यो नरवाणी तिहां, आंबा डाले कीर ॥ १ ॥

अर्थ ॥ ते शुक पक्षी राणीनुं हितजाणी अने तेने घणी दिलगिर देखी आंबानी डाली उपरथी मनुष्य वाणी बोल्यो. ॥ १ ॥

रे ! सुंदरी रूदती थकी, रंगचंग करें केम ॥
शी चिंता ठे कहे मुखे, जाणुं कांइक जेम ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे सुंदरी तुं रुदन करीने रंगनो चंग केम करे ठे? तारे शी चिंता ठे? ते मने कहे, ते कांइक मारा जाणवामां आवे ॥ २ ॥

वीरमती निसुणी वचन, निरखे ऊंचो जाम ॥
शुक दीठो सोहामणो, वचन रसिलो ताम ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ ते सांजळी वीरमतीए ऊंचुं जोयुं, त्यां रसिक वचन बोलनारो ते सुंदर शुक जोयो. ॥ ३ ॥

नृप प्रेमदा अचरज लही, कहे वचन बहुभांत ॥
शुं तुं पूठे पंखिया, मुज मनडानी वात ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ राजप्रमदा वीरमती आश्चर्य पामीने बहु प्रांतिथी वचन बोलीके, हे ! पंखिडा, तुं मारा मननी वात केम पुठे ठे? ॥ ४ ॥

फल जखी पखी लघु, अंबर चारी एक ॥
वनवासी तिर्यंच तुं, कहेवाये अविवेक ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ पक्षी तुं एक फल खानारो, अने आकाशमां उडनारो, एक लघु पक्षी छुं; वळी तुं वनमां रहे नार अविवेकी तिर्यंच् पक्षी कहेवाय. ॥ ५ ॥

डुख जांगे जो तुज थकी, तोकोइ कहिये गुह्य ॥
जण जण आगल ते कहे, जे कोइ होय अबुध ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जो ताराथी दुःख जांगे तेम होय तो हुं मारी गुह्य वात कहुं. जे कोइ अबुध-अज्ञानी होय ते प्रत्येक जन आगल पोतानी वात कह्या करे ठे. ॥ ६ ॥

तव शुक ऋटकीने कहे, राणी किम पोमाय ॥
जे जे पंखीथी हुवे, ते नरथी नवि थाय ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पठी शुक पक्षीये ताटकीने कह्युं के, हे ! राणी केम शंका लावे ठे? जे जे काम पंखीथी होय ते माणसथी थतुं नथी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ठठी ॥
॥ चांदलियानी देशी ॥

कहे राणी रे रे सूडा, एम बोल म बोलो कूडा ॥ नरथी पंखी केम रूडारे. रंगीला ॥ तव विबुध वचन शुक बोले, राणीना श्रुति पट खोले ॥ कहो पंखीने कोण तोले रे ॥ रंगीला ॥ १ ॥

अर्थ ॥ राणीये कह्युं के, हे शुक, एवुं कुडुं बोल नहीं ! माणसथी ते पंखी केम उत्तम होय? ते सां- शुक एवां विबुध प्रेरतां वचन बोल्यो. जे सांजळी राणीना श्रवण पट खुली गया. तेणे कह्युं के पक्षीनां जेवुं कोण ठे?

दामोदरनो जगमां जडवा, समरथ नहीं कोई तस नडवा ॥ जुउ तेहने गरू
ड ठे चडवारे ॥ रंगीला ॥ कवि मुख मंडण वर दाई, श्रुति वेद पुराणे
गाई ॥ थई सघले हंस वडाई रे ॥ रंगीला ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ जगत्मां विष्णु जे कोइ वीर नथी, तेने पराजय करवाने कोइ समर्थ नथी. ते विष्णुने चडवाने गरूड पक्षी ठे. वली कविठना मुखना आजूषणरूप अने वरदान आपनारी, वेद अने पुराणोमां सघले हंसनी वडाइ गणावी ठे. ॥ २ ॥

एक पंखीडाने काज, मेल्या केइ विहंगम राज, रतनागर आण्यो
वाजरे ॥ रंगीला ॥ थइ हूंती कामातुर नारी, तस सूवटे राखी
वारी ॥ शुक बहुतेरी तें शुं न धारीरे ॥ रंगीला ॥ ३ ॥

अर्थ ॥ एक पक्षीनी खातर कोइ कोइ मोटा पक्षी राजाने ज्ञाति बाहेर मुकी रत्नाकरने हराव्यो हतो. पछी कामातुर थयेली नारीने एक शुक पक्षीए वारी हती, ते शुक बोहोतेरी शुं नथी जाणी? ॥ ३ ॥

वली नल संबंध अवधार, थयो दमयंती जरतार ॥ तेतो हंस-
तणो उपगार रे ॥ रंगीला ॥ अमे एक अक्षर जो वाचुं, तिणे
जीव दयायें राचुं ॥ कहो ए खोटुं के साचुं रे ॥ रंगीला ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वली नलराजा दमयंतीनो जर्त्ता थयो हतो, ते पण एक हंसनो उपकार हतो. तेमज जो अमे एक अक्षर वांचीए तो जीव दयाथी राजी थइए. कहो ए खोटुं के साचुं? ॥ ४ ॥

पंखी ठे आगम जाखी, रह्यो पांचमुं गुण ठाणुं राखी ॥ तस शास्त्र
अठे केइ साखी रे ॥ रंगीला ॥ अमे वातो सघली जाणुं, न्यायें
अमे आप वखाणुं ॥ हुं साचुं मानवथी ताणुं रे ॥ रंगीला ॥ ५ ॥

अर्थ ॥ पक्षी आगम जाखीने पांचमे गुण ठाणे रह्यो ठे. तेनी शाख शास्त्रमां पुराय ठे. तेथी हे! राणी, अमे सघली वातो जाणीए, अने पोतानी प्रशंसा करीए ठीए, ते न्यायेठे. हुं मनुष्यथी मोटाइने माटे हठथी ताणुं ठुं, ते वात साची ठे. ॥ ५ ॥

इम निसुणी हर्षिराणी, कहे शुक तुंनो ठे प्रमाणी ॥ घणो डा-
ह्योने मीठी वाणीरे ॥ रंगीला ॥ मुज प्राण समो तुं जाण्यो,
वखतें तुं इणवन आव्यो ॥ पहेलो कोणे जणाव्यो रे ॥ रंगीला ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे सांभली राणी हर्ष पामी बोली के, हे शुक, तुं प्रमाणिक ठुं, तेमज घणो डाह्यो ठुं. तारी वाणी मीठी लागे ठे. तुं मने प्राण जेवो वाहालो लागे ठे. आ वखते तुं वनमां आव्यो ते तने कोणे जणाव्युं? ॥ ६ ॥

तव शुके इम इम उत्तर जाख्यो, विद्याधरे मुजने जांख्यो ॥ तेणे प्राण-
समो करी राख्यो रे ॥ रंगीला ॥ सोवन पंजरमां रहेतो, ते खेचर जे
जे कहेतो ॥ ते सघलो हुं सद्दहेतो रे ॥ रंगीला ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते सांजली शुकपद्दीए उत्तर आप्यो के एक विद्याधरे मने पकमी प्राण समान करी राख्यो हतो. हुं सुवर्णना पांजरामां रहेतो हतो, ते विद्याधर जे जे कहेतो ते सघलुं हुं जाणतो हतो. ॥ ७ ॥

एक दिन विद्याधर तेह, कर धरीने माहरो गेह ॥ गयो मुनिवंदन ससनेह रे ॥ रंगीला ॥ रुपि निरखी पातक नीठो, उपदेश कह्यो तेणे मीठो ॥ तव मुजने पंजरमां दीठो रे ॥ रंगीला ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एकदिवसे ते विद्याधर मने हाथमां लई कोइ मुनिने स्नेहथी वंदन करवा गयो. मुनिनां दर्शनथी मारां पाप नाशी गयां. मुनिए मधुर उपदेश कर्यो. त्यां मने पांजरामां रहेलो दीठो. ॥ ७ ॥

तिर्यंच् बंधन अधिकार, कह्यो विवरी आगल अनुसार ॥ मुज ठोमवी कर्यो उपकार रे ॥ रंगीला ॥ इहां आव्यो हुं रमतो रमतो, केइ वन उपवन अति क्रमतो ॥ बेठो तरु दीठो मन गमतो रे ॥ रंगीला ॥ ए ॥

अर्थ ॥ मुनिए आगमशास्त्रने अनुसारे तिर्यंचने बांधवामां केटलुं पाप थाय छे ते अधिकार विस्तारथी जणाव्यो, अने उपकार करी मने पांजरामांथी ठोडावी दीधो. त्यारपछी केटलां एक वन तथा उपवनने उल्लंघन करी रमतो रमतो हुं अहीं आवी चढ्यो. अने आ वखते मन गमतो हुं वृक्ष उपर बेठेलो जोवामां आव्यो ॥ ए ॥

कही तुज आगल पोतानी, जे वात हुती कहेवानी ॥ तिणे मुजथी कांइ न ठानीरे ॥ रंगीला ॥ रे राणी वाणी सुण माहरी, जुठी नही देउं उखारी॥कहे चिंता जांजीश हुं तारीरे॥ रं०१०॥

अर्थ ॥ आप्रमाणे जे मारी पोतानी खरी वात कहेवानी हती, ते में तारी आगल कही दीधी छे. हवे तुं तारी वात माराथी ठानी राखीश नहीं. हे ! राणी, मारी वाणी सांजल. हुं जुठुं कहेतो नथी. जे तारी चिंता हशे, ते हुं जांगी नांखीश ॥ १० ॥

तव राणी हृदय विमासी, जाण्यो शुक शास्त्र विलासी ॥ सुत चिंता तास प्रकाशी रे ॥ रंगीला ॥ मंत्र यंत्र जमीने तुं जाणे, कुण जाण पणुं ते प्रमाणे ॥ जो तुं काम नावे इण टाणे रे ॥ रंगीला ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ पछी राणी वीरमतीए हृदयमां विचारतां ते शुक पक्षीने शास्त्रनो विलासी जाण्यो. अने पोतानी जे पुत्रनी इच्छा हती ते ठेनी आगल प्रगटपणे जणावी कह्युं के, हे! शुक, तुं मंत्र, यंत्र, औषध जाणे छे. जो तुं मारा आ कार्यमां न आवे तो पछी तारुं जाणपणुं शा कामनुं ! ॥ ११ ॥

दशरावे जे नवि दोडे, कहो शुं करीए तिण घोडे ॥ घणो जाण तुं शुक कहे थोडेरे ॥ रंगीला ॥ तुं प्यारो प्राणथी कीर, में मान्यो करीने वीर ॥ तुं मोटो साहस धीर रे ॥ रंगीला ॥१२॥

अर्थ ॥ ज्यारे वार आवे ते वखते जे घोडो न दोडे तो पछी कहो ते घोडो शा कामनो ! ते

घणो जाण छुं पण थोडुं कहे छे. हे! कीर, तुं मने प्राणथी पण प्यारो छु अने में तने वीर—जाई करीने मान्यो छे. वली तुं मोटो साहसिक अने धीर छुं ॥ १२ ॥

तुज आपुं नवलखो हार, वली कुर कपूर आहार ॥ हुं मानीश
बहु उपकार रे ॥ रंगीला ॥ आण तुं हवे माणस उले, कहुं
तुजने चावे चोले ॥ हवे हुं तुं ताहरे खोले रे ॥ रंगीला ॥१३॥

अर्थ ॥ हे! जाई, तने नवलखो हार आपीश, वली उत्तम कपूरनो आहार करावीश, अने हुं तारो बहु उपकार मानीश. माटे हवे तुं मने माणसनी ओलमां लाव्य. हुं तने चोले चावे कहुं छुं. अने हवे हुं तारे खोले छुं ॥ १३ ॥

शुक जाखे देइ दिलासा, रे राणी मकर विमासा ॥ प्रजु पूरशे
ताहरी आशा रे ॥ रंगीला ॥ थाईश तुज दिशि दाता, तुं छे
माहरीधर्मनी माता ॥ चिंता तज धर तुं शातारे ॥ रंगीला ॥१४॥

अर्थ ॥ शुक दिलासो आपी बोल्यो. हे राणी, तुं खेद करीश नहीं, प्रजु तारी आश पूर्ण करशे. हुं तने दिशा बतावी सुख दाता थईश. तुं मारी धर्मनी माता छे, चिंता छोडी दे अने हृदयमां शाता धर्य ॥१४॥

कही मोहन विजयें ढाल, ए छठी निपट रसाल ॥ तमे सुणजो
बाल गोपालरे ॥ रंगीला ॥ जे परदुःख जंजन सुरा, ते सघली
वातें पूरा ॥ तस प्रगटिया पुण्य अंकूरा रे ॥ रंगीला ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ आप्रमाणे श्रीमोहन विजयजीए रसिक एवी छठी ढाल कही. ते तमे बाल गोपाल सांभलजो जे पुरुषो परदुःख जंजन अने शूरा छे, तेओ सघली वाते पूरा होय छे, अने तेमनां पुण्यना अंकूरा प्रगटे छे॥१५॥

दोहा ॥

हितवाणी राणी निसुण, शुक कहे तजी संवाद ॥
ए वनमां उत्तर दिशे, अछे रुषज प्रासाद ॥ १ ॥

अर्थ ॥ शुके कह्युं, हे राणी, तुं संवाद छोडीने तारा हितनी वाणी सांजल. आ वनमां उत्तर दिशामां एक रुषज प्रजुनो सुंदर प्रासाद छे ॥ १ ॥

तिहां चैत्री पूनिमनिशा, उछव करवा काज ॥
आवशे अनुपम अपछरा, लेई नाटिकनो साज ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे चैत्री पूर्णिमानी रात्रि आवशे त्यारे ते प्रासादमां एक अनुपम अप्सरा एक नाटकनो साज लई उत्सव करवाने आवशे ॥ २ ॥

मुख्या एक तेहमां अछे, नीलांबर साम्राज ॥
तास वस्त्रजो कर चढे, तो तुज सीजे काज ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तेओमां एक नीलां वस्त्रवाली मुख्य अप्सरा छे. तेनुं वस्त्र जो तारे हाथ आवे तो तारुं सिद्ध थाय ॥ ३ ॥

२०

अर्थ ॥ ज्यारे

साज्ञ थई उत्सव कर

मुख्या

तास

अर्थ ॥ तेओमां एक न

कार्य सिद्ध थाय ॥ ३ ॥

एकाकी पुर बाहिरे, आवी एकाकी तेह ॥ स० ॥
जोया न होयतो जोयजो, नारी चरित्र ते एह ॥ स० ॥ स्वा० ५ ॥

अर्थ ॥ पोते एकली नगरनी बाहेर नीकली पडी. ते स्त्री चरित्र न जोयुं होय तो जोई लेजो ॥ ५ ॥

उज्वल चंदनी चंद्रिका, वनशोभा बहु भंत ॥ स० ॥
चाली वनमां चावकी, ते चतुरा निश्चंत ॥ स० ॥ स्वा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ चंद्रनी उज्वल चांदनीथी वननी शोभा घणी प्रकाशती हती, तेमां ए चतुर बाला निश्चित थई चालती हती ॥ ६ ॥

दीठुं जिनमंदिर तिहां, सोवन कलश सनूर ॥ स० ॥
श्रम परिहरवा कारणे, जाणीयें बेठो सुर ॥ स० ॥ स्वा० ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते समये सुवर्णना प्रकाशथी सुशोभित जिन मंदिर जोवामां आव्युं. ते सुवर्णनो कलश जाणे विसामा अर्थे उतारवाने सूर्य बेठो होय तेवो लागतो हतो ॥ ७ ॥

दर्ने पताका फरहरे, आकर्षण करे सान ॥ स० ॥
वीरमती हरखी घणी, सत्र चढी सोपान ॥ स० ॥ स्वा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ [illegible] पताका पवनथी फरकती हती, जाणे लोकोने बोलाववा आकर्षणनी सान करती होय तेम देखाती हती. ते जोईने राणी वीरमती घणो हर्ष पामी तत्काल तेना पगथीआं उपरचडी ॥ ८ ॥

रुषभ जिन भेट्या भले, लळि लळि प्रणम्या पाय ॥ स० ॥
अविनयभावि प्रक्षपणे, रहि केडे हित लाय ॥ स० ॥ स्वा० ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ तेणीए रुषभ चक्रवर्तिना पिता श्री रुषभदेव प्रभुने भेटी वारंवार चरणमां नमी प्रणाम कर्या. अने [illegible] अविनयने समावी आत्मानुं हित कर्युं ॥ ९ ॥

अप्सरागण आव्यो ईसे, प्रणम्या रुषभ जिणंद ॥ स० ॥
द्रव्य पूजा पहेली करी, शुचिनायें सानंद ॥ स० ॥ स्वा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेवा समयमां देवी अप्सराओनो गण आव्यो, तेमणे प्रभुने प्रणाम कर्या. प्रथम आनंदथी पवित्रपणे द्रव्य पूजा करी ॥ १० ॥

भाव पूजा भवभयहरू, प्रारंभे रस लुब्ध ॥ स० ॥
अमर नगर संगीनयी, नाटक नाचे शुद्ध ॥ स० ॥ स्वा० ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ वली [illegible] ते सुंदरीओए संसारना भयने हरनारी भाव पूजा आरंभी शुद्ध [illegible] नृत्य करी नाटक करवा मांड्युं ॥ ११ ॥

[illegible] पदनी झरे, [illegible] भेद कोडि ॥ स० ॥
[illegible] गति मृदंगनी, वाजे विकट धमोड ॥ स० ॥ स्वा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ [illegible] ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे ! स्वामिनी, जेनी उपर अमे आशा राखीए छीए एवी अम उपर तमे आ खोटो विश्वास राखो नहीं. ॥ ५ ॥ आ देवल उघाडुं हतुं अने तेनां द्वार दीधेलां देखाय छे, तेथी तेनी अंदर जरूर कोइ वस्त्रनो चोर हशे. ॥ ६ ॥

मुख्यादिक सघली मली, आवी देहरा बार ॥
कहे उघाडो कवण छो, मानो अम मनुहार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी मुख्या विगेरे अप्सराउ एकठी मली देहराना द्वार आगल आवी. तेउए कह्युं के, द्वार उघाडो. तमे कोण छो ? अमारूं वचन मान्य करो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

॥ तुंगियागिरि शिखर सोहे ॥ ए देशी ॥

देव वनिता एम पभणे, वस्त्र सोंप सनूररे॥ रात थोडी प्रात थशे, जावुं अतिहि दूररें, देव वनिता एम पभणे ॥१॥ ए आंकणी ॥ विबुध वस्त्र ए काम न आवे, नर तणे सही मान रे॥ जाणशुं अम नृत्य निरखी, कर्युं तें ए दान रे ॥दे०॥२॥

अर्थ ॥ अप्सराउंए कह्युं के, तमे अमारूं वस्त्र सोंपो, हवे रात्री थोडी रही, प्रातः थई जशे अमारे अति दूर जावुं छे. ॥ १ ॥ तमे जो माणस हशो तो तमने आ देवतानुं वस्त्र काम आवशे नहीं, ते मानजो. जो तमे वस्त्र आपो तो तमे अमारूं नृत्य जोइ दान कर्युं एम जाणशुं. ॥ २ ॥

वाथवा कोई काज माटे, हर्युं होये जो एहरे ॥ आप पाछो अमे ता हरो, काज करशुं तेहरे ॥ दे० ॥ ३ ॥ नरहुउ वा नारि हुउ, उघाडो ए कपाट रे ॥ वचन छे अम तणुं खोटी, करोछो श्यामाट रे ? ॥दे०॥४॥

अर्थ ॥ अथवा जो कोइ कार्य माटे ए वस्त्र हर्युं होय तो तमे पाछुं आपो. अमे तमारूं कार्य सिद्ध करीशुं. ॥ ३ ॥ तमे नर हो के नारी हो, पण आ कमाड उघाडो, अमे तमने वचन आपीए छीए. शा माटे वृथा खोटी करो छो ? ॥ ४ ॥

द्वार ततक्षण वीरमतीयें, उघाड्यां अवि दंभ रे ॥ अपछरा तव नारी निरखी, रही पामी अचंभरे ॥ दे० ॥ ५ ॥ कहे राणी मधुर वाणी, तो आपुं पटकूल रे ॥ काज मारुं करो जो कोइ, थइने अनुकूल रे ॥दे० ॥६॥

अर्थ ॥ ते सांभली वीरमतीए दंभ छोडी तत्काल द्वार उघाड्यां. त्यां अप्सराओ स्त्रीने जोईने आश्चर्य पामी गई. ॥ ५ ॥ राणी मधुर वाणी बोली. हे ! देवीउ, ! जो तमे अनुकूल थईने मारूं कार्य सिद्ध करो तो हुं तमने ते वस्त्र आपुं ॥ ६ ॥

कहे मुख्या अरे सजनी, छेकिस्यो तुज काजरे?॥ वस्त्र ए हुं पछे लेईश, कहो छोभी लाज रे ॥ दे ॥ कहे राणी शोक माहरे, तेहने सुत चंद रे ॥माहरे, , कर्या रे ॥ दे० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मुख्या बोली, अरे कार्य, ते लज्जा छोडीने कहे, हुं

॥ दोहा ॥

वीरमती विद्यायकी, मदमाती निरबीह ॥ जिम अहि पंखालो
थयो, जिम पाखरीयो सिंह.॥ १॥ मंत्रादिक योगे करी, कंतादिक
वस कीध ॥ अतिही वीरमती थई, देश विदेश प्रसिद्ध ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ विद्याथी राणी वीरमती मदमाती अने निर्जय थई. ते पांखवाला सर्पनी जेम तथा पाखरीआ सिंहनी जेम देखावा लागी. ॥ १ ॥ तेणे मंत्रादिकना योगथी पति वगेरेने वश करी लीधा. अने एथी ते देश विदेशमां प्रख्यात थइ. ॥ २ ॥

चंद कुंवर मोटो थयो, ताते पंडीत पास ॥ विद्या शीखावी सकल, शस्त्र
शास्त्र सुविलास ॥ ३ ॥ जोग योग लक्षण गणित, शब्द काव्य रस
छंद ॥ इत्यादिक मांहे थयो, घणो निपुण सुत चंद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अहीं चंद कुमार मोटो थयो. पिताए तेने पंडितोनी पासेथी शास्त्र अने शास्त्रना विलास सहित विद्याओ शीखावी. ॥ ३ ॥ कुमारचंद जोग, योग, लक्षण, गणित, शब्द, काव्य, रस अने छंदमां घणो निपुन थयो. ॥ ४ ॥

गुणशेखर पुत्रीजणी, परणावी बहु प्रेम ॥ नारी नाम गुणावली, अ-
भिनव रंभा जेम ॥ ५ ॥ नित नित नवलां आभरण, निति नित
नवला वेष ॥ नित नित नवली रति कला, करे चंद सुविशेष ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ गुणशेखर राजानी गुणावली नामे पुत्री के जे रंभाना जेवी स्वरुपवान हती, तेने घणा प्रेमथी चंद कुमारने परणावी. ॥ ५ ॥ चंद कुमार नित्य नवां नवां आभूषणोथी, नव नवा वेषथी अने नव नवी रति कलाथी तेनी साथे विलास करवा लाग्यो. ॥ ६ ॥

चंद्रावतिथी चंदने, चाहे घणो विमात ॥
श्रोता सांभलजो हवे, निपट रसीली वात ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ अपर माता वीरमती चंदने तेनी मशीमा चंद्रावतीथी पण अत्यंत चाहती हती. हे ! श्रोताओ, हवे आगल रसिली वार्त्ता सांभलजो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल नवमी ॥

नयन हमारे लागनां, जिन तिन लागे पाय चक्करियां ॥ ए देशी ॥
वीर नृपति अन्यदासमे, जोवरावे शिर केश ॥ सनेह ॥ चंद्रावति पासे तिहां,
रही एकांत प्रदेश ॥ सनेह ॥ वी० ॥ १ ॥ छेडेचिकुर करी कांकसी, सींचे
तेल फुलेल ॥ स० ॥ सोहे राणीनी आंगुलि, कसवटी कंचन रेह ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक समे वीरसेन एकांतमां बेठथी पोताना मस्तकना केश चंद्रावतीनी पासे जोवरावतो हतो ॥ १ ॥ कांसकीथी तेना वाल चोळी तेमां फुलेल सिंचन करती हती. ते वखते सुवर्ण रंगनी प्रभावाळी राणीनी आंगली घणी सुंदर लागती हती. ॥ २ ॥

रे ! आतम ! करशे तुने, परमातम गुण अंश ॥स०॥ गुण ए जोय जरा तणा, कागजणी करे हंस ॥ स० ॥ वी० ॥ १३ ॥ कारिका नित्य तणी जरा, आणा एहनी अखंड ॥ स० ॥ दंत सखा रसना तणा, तसघे पातन दंड ॥ स० ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अरे ! आत्मा, तने परमात्मानो अंश गुण करशे. अने जरावस्थानो गुण तो कागडाने जेम हंस गुण करे तेवो छे. ॥१३॥ आ जरावस्थानी आज्ञा अखंडपणे प्रवर्ते छे, तेनी आज्ञा जिव्हाना सखारूप एवा दांतने पाडी देवानो दंड आपे छे. ॥ १४ ॥

पलित ए खड्ग जरा तणुं, काम सुभट हणनार ॥ स० ॥ तो चतुरा तजिने हवे, लेउं संजम भार ॥ स० ॥ वी० ॥ १५ ॥ नृप चंद्रावतिने कहे, थाशुं अमे अणागार ॥ स० ॥ भोग भोगवतां आविउ नृपति तणो उद्गार ॥ स० ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ आ मायानुं पलि छे ते कामदेव रूपी सुभटने हणवानुं खड्ग छे, तो हे ! चतुरा स्त्री, हवे आ बधुं छोडी दई संयमनो भार ग्रहण करशुं ॥ १५ ॥ राजाए राणी चंद्रावतीने कह्युं के, अमेतो हवे अणागार थईशुं. अने राजाने आ उद्गार भोग भोगवतां आव्यो. ॥ १६ ॥

विषयने वचने राणीए, भोलव्यो घणोहि भूपाल ॥ स० ॥
नवि भोलवाणो मोहन कहे, नवली नवमी ढाल ॥ स० ॥ वी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ राणीए विषयनां वचनथी राजाने घणो लोभाव्यो, पण ते लोभायो नहीं. श्री मोहनविजये आ नवली नवमी ढाल कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वीरमती चंद्रावती, घणो समजावे कंत ॥ वचन न माने नारिनां, थयो संयमी एकंत ॥ १ ॥ पीयुने कहे चंद्रावती, हुं पण लेइश दीख ॥ वीरमतीने चंद सुत, सोंप्यो देई शीख ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राणी वीरमती अने चंद्रावती राजाने घणुं समजाववा लागी तो पण राजाए तेमनुं वचन न मान्युं अने एकांत संयमी थवा तत्पर थयो. ॥ १ ॥ चंद्रावती राणीए पोताना स्वामीने कह्युं के हुं पण तमारी साथे दीक्षा लईश, एम कही पोताना पुत्र चंदने शिखामण आपी वीरमतीने सोंप्यो. ॥ २ ॥

राज्य समर्प्युं चंदने, खोले दीध विमात ॥ वीरसेन चंद्रावती, ग्रह्यो संयम विख्यात ॥ ३ ॥ मुनि सुव्रत जिन राजाने, वारे केवल नाण ॥ राजरुषी चंद्रावती, पाम्यां पद निरवाण ॥ ४ ॥

॥ अपर माता वीरमतीए चंदने खोळे लई राज्य अर्पण कर्युं. अने वीरसेन अने चंद्रावतीए ... पणे संयम ग्रहण कर्यो. ॥ ३ ॥ ते वखते मुनि सुव्रत स्वामीनो वारो चालतो हतो; राजर्षि वीरसेन साध्वी चंद्रावती केवल ज्ञान पामी निर्वाण पदने प्राप्त थयां. ॥ ४ ॥

वीरनृपति चंद्रावति, तास तणा अवदात ॥ कह्या करी संक्षेपथी, सुगुण सुणी हरखात ॥५॥ वीरमतीने चंदनुं, सुणो चरित्र चित्त लाय ॥ पण निगुणी करता रखे, अंध आरसी न्याय ॥ ६ ॥

रे ! आतम ! करशे तुने, परमातम गुण अंश ॥स०॥ गुण ए जोय जरा तणा, कागजणी करे हंस ॥ स० ॥ वी० ॥ १३ ॥ कारिका नित्य तणी जरा, आणा एहनी अखंड ॥ स० ॥ दंत सखा रसना तणा, तसवे पातन दंड ॥ स० ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अरे ! आत्मा, तने परमात्मानो अंश गुण करशे. अने जरावस्थानो गुण तो कागडाने जेम हंस गुण करे तेवो छे. ॥१३॥ आ जरावस्थानी आज्ञा अखंडपणे प्रवर्त्ते छे, तेनी आज्ञा जिव्हाना सखारूप एवा दांतने पाडी देवानो दंड आपे छे. ॥ १४ ॥

पलित ए खड्ग जरा तणुं, काम सुभट हणनार ॥ स० ॥ तो चतुरा तजिने हवे, लेउं संजम भार ॥ स० ॥ वी० ॥ १५ ॥ नृप चंद्रावतिने कहे, थाशुं अमे अणागार ॥ स० ॥ जोग जोगवतां आविउ नृपति तणो उद्गार ॥ स० ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ आ मायानुं पलि छे ते कामदेव रूपी सुभटने हणवानुं खड्ग छे, तो हे ! चतुरा स्त्री, हवे आ सर्वु छोडी दई संयमनो भार ग्रहण करशुं ॥ १५ ॥ राजाए राणी चंद्रावतीने कह्युं के, अमेतो हवे अणागार थईशुं. एने राजाने आ उद्गार जोग जोगवतां आव्यो. ॥ १६ ॥

विषयने वचने राणीए, लोभव्यो घणोहि भूपाल ॥ स० ॥
नवि लोभाणो मोहन कहे, नवमी नवमी ढाल ॥ स० ॥ वी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ राणीए विषयनां वचनथी राजाने घणो लोभाव्यो, पण ते लोभायो नहीं. श्री मोहनविजये आ नवडी नवमी ढाळ कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वीरमती चंद्रावती, घणो समजावे कंत ॥ वचन न माने नारिनां, थयो संयमी एकंत ॥ १ ॥ पीयुने कहे चंद्रावती, हुं पण लेइश दीख ॥ वीरमतीने चंद सुत, सोंप्यो देई शीख ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राणी वीरमती अने चंद्रावती राजाने घणुं समजाववा लागी तो पण राजाए तेमनुं वचन न मान्युं अने एकांत संयमी थवा तत्पर थयो. ॥ १ ॥ चंद्रावती राणीए पोताना स्वामीने कह्युं के हुं पण तमारी साथे दीक्षा लईश, एम कही पोताना पुत्र चंदने शिखामण आपी वीरमतीने सोंप्यो. ॥ २ ॥

राज्य समर्प्युं चंदने, खोळे दीध विमात ॥ वीरसेन चंद्रावती, ग्रह्यो संयम विख्यात ॥ ३ ॥ मुनि सुव्रत जिन राजाने, वारे केवल नाण ॥ राजर्षी चंद्रावती, पाम्यां पद निरवाण ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अपर माता वीरमतीए चंदने खोळे लई राज्य अर्पण कर्युं. अने वीरसेन अने चंद्रावतीए प्रख्यात एवुं संयम ग्रहण कर्यो. ॥ ३ ॥ ते वखते मुनि सुव्रत स्वामीनो वारो चालतो हतो; राजर्षि वीरसेन अने साध्वी चंद्रावती केवळ ज्ञान पामी निर्वाण पदने प्राप्त थयां. ॥ ४ ॥

वीरनृपति चंद्रावति, तास तणा अवदात ॥ कथा करी संक्षेपथी, सुणजो सुगुणी हरखात ॥५॥ वीरमतीने चंदनुं, सुणो चरित्र चित्त लाय ॥ पण निगुणी करता रहे, अंध आरसी न्याय ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे वीरसेन अने चंद्रावतीनुं उज्ज्वल वृत्तांत संक्षेपथी कह्युं, जे सांभळी सद्गुणी पुरुष हर्ष पामे छे. ॥ ५ ॥ हवे वीरमती अने चंदनुं चरित्र ध्यान दइ सांभळो. पण ते सांभळीने रखे आंधळा पासे आरसी जेवुं करता नहीं. ॥ ६ ॥

चंदनरिंद गुणावलि. वीरमति जे विमाय ॥
पहेली जिम हुई कथा. ते तिमहिज कहेवाय ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ राजा चंद, राणी गुणावली अने अपर माता वीरमती, तेओनी जे कथा बनी ते यथार्थ कहेवामां आवशे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

हवे राणी पदमावती ॥ तथा मेरो मन मान्यो पगाण शुं ॥ ए देशी ॥

वीरमती कहे चंदने, बेसीने एकत्र ॥ चिंता रखे धरतो कशि,
हुं छुं ताहरे छत्र ॥ वी० ॥१॥ कहेतो इंद्रासन इंद्रनुं.आणुं मति
मंत ॥ कहेतो बांधु पायगे, रविरथ रेवंत ॥ वी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक वखते वीरमतीए पोतानी सपत्नीना पुत्र चंदने एकांते बेसीने कह्युं के, पुत्र! तुं कोइ जातनी चिंता करीश नहीं, हुं तारा शिरनुं छत्र छुं. ॥ १ ॥ हे! बुद्धीमान्, जो तुं कहे तो इंद्रनुं इंद्रासन लावी आपुं, जो कहेतो पायगामां सूर्यना रथनो रेवंत अश्व लावीने बांधुं. ॥ २ ॥

कहेतो. ऋद्धि कुबेरनी. भरुं लेई भंडार ॥ कहेतो कंचन गिरि लेइने,
धरुं ताहरे आगार ॥ वी० ॥ ३ ॥ कहे तो सुरनी कन्यका, परणावुं
तुज्झ ॥ जूठ रखे सुत माननो. एहवी शक्ति छे मुज्झ ॥ वी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो कहेतो सुवर्णनो पर्वत (मेरु) लावीने तारा घरमां राखुं. ॥३॥ जो कहे तो कुबेरनी समृद्धि तारा भंडारमां भरुं: कहेतो देवतानी कन्या तने परणावुं. आ विषे रखे तुं जूठुं मानतो. मारी एवी शक्ति छे.

वचन न लोपीश महारुं. यौवनने हो जोर ॥ तुं राची रस वेलमी.
विरची विपनी कोर ॥ वी० ॥ ५ ॥ महारा वचन विना कोइ. रखे
करतो काम ॥ छिडन जोइश माहरां. जो वांछे आगम ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे! पुत्र यौवननुं जोर छतां मारुं वचन लोपीश नहीं. जो हुं राजी रहीश तो रसनी वेल छुं, अने जो नाराजी थइश तो विषनी वेल छुं ॥ ५ ॥ जो तुं सुख आगम इच्छतो होय तो मारा वचन विना काइ काम करीश नहीं अने मारां छिद्र जोइश नहीं ॥ ६ ॥

चंद कहे करजोडीने.निसुणो तुमे मात ॥ कथन न लोपिश तमतणुं.
छो जा माथे जात ॥ वी० ॥ ७ ॥ तात तमे माता तमे. तमे इश्वर
रूप ॥ अन्न दाता त्राता तमे. तमे माहरे भूप ॥ वी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ चंद कुमारे हाथ जोडीने कह्युं के हे! माता! तमे सांभळो. जो मारे माथे जान होय तो हुं तमारुं वचन लोपीश नहीं. ॥ ७ ॥ तमे मारा पिता छो. तमे माता छो. तमे इश्वर छो. तमे अन्न दाता छो. तमे रक्षक छो. अने तमे मारा राजा छो ॥ ८ ॥

हुं अन्न शेर तणो धणी, ए छे तुम तणुं सर्व ॥ तुम करूणा ते मह्यरे, धन संख्यायें खर्व ॥ वी० ॥ ए ॥ वीरमती हरखी घणुं, सुणी चंदनी वाण ॥ चुचकारी कहे वालुआ, तुं छे जीवन प्राण ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आ सर्व तमारुंज छे, हुं तो मात्र शेर अन्ननो धणी छुं. तमारी कृपाथी मारे खर्व जेटलुं द्रव्य छे. ॥ ए ॥ चंदनी आवी वाणी सांजली वीरमती घणो हर्ष पामी. पछी तेणीए चुंबन कर्युं के, हे! वत्स, तुं मारा जीवननो प्राण छुं. ॥ १० ॥

राज रमणी विलसो सुखें, मुजथी मत बीहीश॥ कोम कल्याण हुज तुजने, इम दिउं तु आशीश ॥ वी० ॥ ११ ॥ इम कही वीरमति गई, निज मंदिर ताम, राज्य करे चंद नरवरू, अजिनव सुत्राम ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे! पुत्र! तमे राजा अने राणी सुखे विलास करो, माराथी जरापण जय राखशो नहीं. कोटि गमे कल्याण थाउं एम हुं आशीष आपुं छुं ॥ ११ ॥ आ प्रमाणे कही वीरमती पोताना चाली गई. राजा चंद नविन इंद्र जेम राज्य करवा लाग्यो. ॥ १२ ॥

गुण सुरसरिता गुणावली, चंद चतुर हंस ॥ काम कला कुवलय लता, विलसे सुप्रशंस ॥ वी० ॥ १३ ॥ दोगंडुक सुरनीपरे, विलसे सुख तेह ॥ पुण्य कर्या जेणे पूरवे, तेहनां फल एह ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ राणी गुणावली गुणनी गंगारूप छे. अने चंदराजा हंस समान छे, ते बंने वचे कामकला कमललता प्रशंसनीय पणे विलास करती हती. ॥ १३ ॥ ते राजदंपती दोगंडुक देवतानी जेम विलास करतां हतां. जेउए पूर्वे पुण्य कर्या होय तेनां फल आवां छे. ॥ १४ ॥

पाणी दूध तणीपरे, दंपतीने प्रेम ॥ जुगति जोमी बिहु तणी, जिम मणिने हेम ॥ वी० ॥ १५ ॥ अहर्निश वीरमती तणुं, चित्त जालवे राय ॥ तिमहिज राणी गुणावली, नित प्रणमे पाय ॥ वी०॥१६॥

अर्थ ॥ जल अने दुधनी जेम ते दंपतीने प्रेम हतो. अने मणि अने सुवर्णनी जेम तेनी जोडी हती. ॥ १५ ॥ राजा चंद हमेशां वीरमतीनुं मन राखतो हतो. अने राणी गुणावली हमेशां चरणमां पडती हती. ॥ १६ ॥

चंदन नरिंद तणो थयो, जग सुजश विशाल ॥
मोहनविजयें सुधा समी, कही दशमी ढाल ॥ वी० ॥ १७ ॥

अर्थ॥चंदराजानो यश विशालपणे जगतमां प्रवर्त्यो मोहनविजये अमृत जेवी आ दशमी ढाल कही.॥

॥ दोहा ॥

लघुवयथी रतिपति समो, राजे चंद नरींद ॥ तखते शोभे अति वखत, उदयाचलें दिणंद ॥ १ ॥ मदजलतनु काली घटा, दंत दामनी रंग ॥ पाउसपरें दरबारमां, उन्मत्त अति मातंग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राजा चंद लघुवयथी कामदेव जेवो शोभतो हतो. अने उदय गिरि उपर सूर्यनी जेम ते तख्त उपर दीपतो हतो. ॥ १ ॥ तेना दरबारमां गजेंद्रो मदजल रूपी काली घटाथी, अने दांत रूपी वि-जलीथी मेघनी जेम उछलत हता. ॥ २ ॥

नासा केसर पिचरकी, फीण अबीर लसंत ॥ हीप धमाल गुलाल
गति, खेले तुरग वसंत ॥ ३ ॥ नृपमयंक वाणी सुधा, प्रजाकर्ण
जिमसीप ॥ अवितथ मोती निपजे, सदा शरद उद्दीप ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेना घोडाओ नासिका रूप केसरनी पीचकारीथी अने फीणरूपी अबीलथी, हेषारव रूपी धमालथी अने वर्णरूपी गुलालथी वसंत खेलता होय तेम देखाता हता. ॥ ३ ॥ राजा रूपी चंद्रमांथी वाणी रूपी अमृत नीकली प्रजाना कर्ण रूपी छीपमां आवी सत्यरूपी मोतीने नीपजावतुं हतुं, तेथी शर-दऋतुनुं उद्दीपन थयुं हतुं. ॥ ५ ॥

नितनित नवलां भेटणां, मुख आगल दीयंत ॥ कीधां धान खला
मनुं, ऋतु आवे हेमंत ॥ ५ ॥ जयहिमथी आनन कमल, दाधावेपथु
शीत ॥ अनमी जे आवी नम्या, तिहां शिशिर सुपवित्त ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजा चंदना मुख आगल नित्य नित्य आवतां नव नवां भेटणां रूपी धान्यनां खलां थवाथी हेमंत ऋतु देखाती हती ॥ ५ ॥ जयरूपी बरफथी मुखरूप कमलने संकोच करता अने शरीरमां शीतनी जेम कंपारो छोडता एवां नहीं नमनारा शत्रुओ आवीने नमवाथी शिशिर ऋतुनो पवित्र देखाव थतो हतो॥ ६ ॥

नयपुर नवघर नवबनें. नही जक कोई न आध ॥ अन्य देश राजा
तणी. सदा दुरंत निदाघ ॥ ७ ॥ विलसे सुख नृपपद तणा, नित नित
चंद नृपाल ॥ आतपत्र धारी थका, थयां अंग रखवाल ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बीजा देशना राजाओने नगर. घर अने वनमां रही शकातुं नथी. तेथी तेओनी प्रत्ये हमेशां दुरंत ग्रीष्म ऋतु हतो ॥ ७ ॥ राजा चंद प्रति दिन राज्यपदना सुखमां विलास करतो हतो. तेनी उपर छत्र धारी अने अंग रक्षको बन्या हता ॥ ८ ॥

॥ ढाल अग्यारमी ॥

॥ कर्म परीक्षा करण कुमर चाल्यो रे ॥ ए देशी ॥

पंडित पांचसें पूजित परषदारे. सवि सुरगुरु प्रतिरूप ॥ अद्भुतवेत्ता ते षट्-
शास्त्रनारे. गुणथी रंजित भूप ॥ पं०॥१॥ सौगत सांख्य जैन नैयायिकारे. वैशे-
षिक चार्वाक ॥ निजनिज युक्ति करे षट दर्शनीरे. एकएकथी आवांक ॥पं०॥२॥

अर्थ ॥ चंदराजानी परिषदामां पांचसें पंडित पूजाता हता. तेओ बृहस्पति जेवा अने अद्भुत षट् शास्त्रना वेत्ता हता. तेओना गुणोथी राजा रंजित थतो हतो ॥ १ ॥ तेमां सौगत एटले बौद्ध, सांख्य, जैन, नैयायिक. वैशेषिक चार्वाक विगेरे पंडितो पोत पोतानी युक्ति करता हता अने ते सर्व षट्दर्शनीओ एक एकथी चढीयाता थता हता ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राजा चंद लघुवयथी कामदेव जेवो शोभतो हतो. अने उदय गिरि उपर सूर्यनी जेम ते तख्त उपर दीपतो हतो. ॥ १ ॥ तेना दरबारमां गजेंद्रो मदजल रूपी काली घटाथी, अने दांत रूपी वि-जलीथी मेघनी जेम उन्नत हता. ॥ २ ॥

नासा केसर पिचरकी, फीण अबीर खसंत ॥ हीप धमाल गुलाल गति, खेले तुरग वसंत ॥ ३ ॥ नृपमयंक वाणी सुधा, प्रजाकर्ण जिमसीप ॥ अवितथ मोती निपजे, सदा शरद उद्दीप ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेना घोडाओ नासिका रूप केसरनी पीचकारीथी अने फीणरूपी अबीलथी, हेषारव रूपी धमालथी अने वर्णरूपी गुलालथी वसंत खेलता होय तेम देखाता हता. ॥ ३ ॥ राजा रूपी चंद्रमांथी वाणी रूपी अमृत नीकली प्रजाना कर्ण रूपी छीपमां आवी सत्यरूपी मोतीने नीपजावतुं हतुं, तेथी शर-दऋतुं उद्दीपन थयुं हतुं. ॥ ४ ॥

नितनित नवलां भेटणां, मुख आगल दीयंत ॥ कीधां धान खलां मनुं, ऋतु आवे हेमंत ॥ ५ ॥ जयहिमथी आनन कमल, दाधावेपथु शीत ॥ अनमी जे आवी नम्या, तिहां शिशिर सुपवित्त ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजा चंदना मुख आगल नित्य नित्य आवतां नव नवां भेटणां रूपी धान्यनां खलां थवाथी हेमंत ऋतु देखाती हती ॥ ५ ॥ जयरूपी बरफथी मुखरूप कमलने संकोच करता अने शरीरमां शीतनी जेम कंपारो छोडता एवां नहीं नमनारा शत्रुओ आवीने नमवाथी शिशिर ऋतुनो पवित्र देखाव थतो हतो॥ ६ ॥

नयपुर नयघर नयवनें, नही जक कोई न आध ॥ अन्य देश राजा तणी, सदा दुरंत निदाघ ॥ ७ ॥ विलसे सुख नृपपद तणा, नित नित चंद नृपाल ॥ आतपत्र धारी थका, थयां अंग रखवाल ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बीजा देशना राजाओने नगर, घर अने वनमां रही शकातुं नथी, तेथी तेओनी प्रत्ये हमे: दुरंत ग्रीष्म ऋतु हतो ॥ ७ ॥ राजा चंद प्रति दिन राज्यपदनां सुखमां विलास करतो हतो. तेनी छ-त्र धारी अने अंग रक्षको थन्या हता ॥ ८ ॥

॥ ढाल अग्यारमी ॥

॥ कर्म परीक्षा करण कुमर चल्यो रे ॥ ए देशी ॥

पंडित पांचसे पूजित परषदारे. सवि सुरगुरु प्रतिरूप ॥ अद्भुतवेत्ताते षट्-शास्त्रनारे, गुणथी रंजित भूप ॥ पं०॥१॥ सौगत सांख्य जैन नैयायिकारे, वैशे-षिक चार्वाक ॥ निजनिज युक्ति करे षट दर्शनीरे. एकएकथी आवांक ॥पं०॥२॥

अर्थ ॥ चंदराजानी परिषदामां पांचसो पंडित पूजाता हता. तेओ बृहस्पति जेवा अने अद्भुत षट् शास्त्रना वेत्ता हता. तेओना गुणोथी राजा रंजित थतो हतो ॥ १ ॥ तेनी सभामां बुद्ध, सांख्य, जैन, नैयायिक, वैशेषिक, चार्वाक विगेरे पंडितो पोत पोतानी युक्ति करता हता. अने ते सर्वे षट्दर्शनीओ एक एकथी चढीयाता थता हता. ॥ २ ॥

शून्यपणुं चार्वाकमति कहेरे, माने प्रत्यक्ष प्रमाण ॥ वस्तु सकल छे क्षणिक अनुमानथी रे,ए सौगत मति जाण ॥पं०॥३॥ शब्दप्रमाण प्रमाणे वैशेषिकारे, सांख्य शब्द सानुमान ॥प्रगटानुमान शब्द उपमानने रे,एनैयायिक सान ॥पं०॥

अर्थ ॥ चार्वाक मतवाला जगत्ने शून्य गणी प्रत्यक्ष प्रमाणने मानता हता; बौद्ध मतवाला " वस्तु क्षणिक छे " एम अनुमान प्रमाणथी मानता हता ॥ ३ ॥ वैशेषिक मतवाला शब्द प्रमाण मा हता, सांख्य मतवाला शब्द अने अनुमान प्रमाणने मानता हता, अने न्याय मतवाला प्रगट अनु शब्द अने उपमानने मानता हता ॥ ४ ॥

प्रत्यक्ष अने अनुमान प्रमाणने रे, राखे जैन अनूप ॥ कोइ कहे ए कर्त्तायें क रे, सुंदर जगत् सरूप ॥पं०॥५॥ जगत् ए ज्ञानमयी कोइक कहेरे, स्वभाव जनि कहे कोय ॥ कोइ कहे जग शशकशृंगोपमारे, वंध्या सूत सम होय ॥ पं० ॥६

अर्थ ॥ जैनमतवाला प्रत्यक्ष अने अनुमान प्रमाणने मानता हता. कोइ आ जगत्ना सुंदर स्वरू कर्त्ता एम मानता हता ॥५॥ कोइ आ जगत्ने ज्ञानमय कहेता हता. कोइ जगत्ने स्वभाव जनित क हता, कोइ ससलाना शींगडा जेवुं एने वंध्याना पुत्र जेवुं असंभवित कहेता हता. ॥ ६ ॥

घटपटघटना ईम सहुको घटे रे,अंधगर्यदने न्याय ॥ व्युत्पत्ति शब्दतणी करे शाब्दिकारे,उदर भरण उपाय ॥पं०॥७॥ वेदोच्चार करे बहु वेदीयारे,करता कर आस्फाल ॥ साहित्य पाठी साहित्य उच्चरे रे, प्रश्न करे भूपाल ॥ पं० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ न्याय जाणनारा घटपटनी घटनाथी सर्व घटावता हता; शब्द जाणनारा उदरनुं भरण करव उपायरूप शब्दनी व्युत्पत्ति करता हता ॥ ७ ॥ वेदीआ लोको हाथ उछाळी वेदनो उच्चार करता ह साहित्य जाणनाराओ साहित्य कहेता हता, अने राजा चंद प्रश्न करता हता ॥ ८ ॥

काव्य करे वेत्ता अलंकारना रे,पूरे समस्या संघ॥ वांचे पुराण पौराणीक परवडारे, रामायण संबंध ॥पं०॥९॥ जल अन पय तरू फल दल फूलनारे,गुण कहे जोई शास्त्र ॥ निपुण आदान निदान चिकित्सा विषेरे, वैदइशा बुद्धिपात्र ॥ पं० ॥१

अर्थ ॥ अलंकार जाणनारा काव्य करता अने समस्या पूर्त्ति करता हता, अने पुराणीओ पुराण रामायण वांचता हता ॥ ९ ॥ निदान अने चिकीत्सा करवामां कुशल एवा बुध्धिमान वैद्यो शास्त्र जो जल, अन्न, वृक्ष, फल, पत्र अने पुष्पना गुण कहेता हता ॥ १० ॥

घन मूल वर्ग मूलादिक गणितनो रे,अति परिचय छे जास ॥जाणे सम छेदादिक मान ने रे,करे पंचांग प्रकाश ॥पं०॥११॥ साधे रव्यादिक ग्रह गगने थकारे, वर्ते ग्रहण शशिसूर ॥ जाणे खगोल अने भूगोलने रे, हृदय सिध्धांते पूर ॥ पं० ॥१२॥

अर्थ ॥ केटलाएक घन मूल अने वर्गमूल विगेरे गणितनो परिचय करनारा हता, अने तेओ सम विगेरे जाणी पंचांगनो प्रकाश करता हता ॥ ११ ॥ केटलाएक सूर्यादिक ग्रहोने आकाशमांथी साध हता, सूर्य चंद्रनुं ग्रहण वर्तता हता अने हृदय सिध्धांतथी खगोल अने भूगोल जाणता हता ॥ १२

शून्यपणुं चार्वाकमति कहेरे, माने प्रत्यक्ष प्रमाण ॥ वस्तु सकल छे क्षणिक अनुमानथी रे,ए सौगत मति जाण ॥पं०॥३॥ शब्दप्रमाण प्रमाणे वैशेषिकारे, सांख्य शब्द सानुमान ॥प्रगटानुमान शब्द उपमानने रे,एनैयायिक सान ॥पं०॥४॥

अर्थ ॥ चार्वाक मतवाला जगत्ने शून्य गणी प्रत्यक्ष प्रमाणने मानता हता; बौद्ध मतवाला " सर्व वस्तु क्षणिक छे " एम अनुमान प्रमाणथी मानता हता ॥ ३ ॥ वैशेषिक मतवाला शब्द प्रमाण मानता हता, सांख्य मतवाला शब्द अने अनुमान प्रमाणने मानता हता, अने न्याय मतवाला प्रगट अनुमान, शब्द अने उपमानने मानता हता ॥ ४ ॥

प्रत्यक्ष अने अनुमान प्रमाणने रे, नाखे जैन अनूप ॥ कोइ कहे ए कर्त्तायें कर्यो रे, सुंदर जगत् सरूप ॥पं०॥५॥ जगत् ए ज्ञानमयी कोइक कहेरे, स्वभाव जनित कहे कोय ॥ कोइ कहे जग शशकशृंगोपमारे, वंध्या सूत सम होय ॥ पं० ॥६॥

अर्थ ॥ जैनमतवाला प्रत्यक्ष अने अनुमान प्रमाणने मानता हता. कोइ आ जगत्ना सुंदर स्वरूपनो कर्त्ता एम मानता हता ॥५॥ कोइ आ जगत्ने ज्ञानमय कहेता हता. कोइ जगत्ने स्वभाव जनित कहेता हता, कोइ ससलाना शींगडा जेवुं एने वंध्याना पुत्र जेवुं असंभवित कहेता हता. ॥ ६ ॥

घटपटघटना ईम सहुको घटे रे,अंधगयंदने न्याय ॥ व्युत्पत्ति शब्दतणी करे शाब्दिकारे,उदर भरण उपाय ॥पं०॥७॥ वेदोच्चार करे बहु वेदीयारे,करता कर आस्फाल ॥ साहित्य पाठी साहित्य उच्चरे रे, प्रश्न करे नृपाल ॥ पं० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ न्याय जाणनारा घटपटनी घटनाथी सर्व घटावता हता; शब्द जाणनारा उदरनुं भरण करवाना उपायरूप शब्दनी व्युत्पत्ति करता हता ॥ ७ ॥ वेदीआ लोको हाथ उछाली वेदनो उच्चार करता हता. साहित्य जाणनाराउ साहित्य कहेता हता, अने राजा चंद प्रश्न करता हता ॥ ८ ॥

काव्य करे वेत्ता अलंकारना रे,पूरे समस्या संघ॥ वांचे पुराण पौराणीक परवडारे, रामायण संबंध ॥पं०॥९॥ जल अन पय तरू फल दल फूलनारे,गुण कहे जोई शास्त्र ॥ निपुण आदान निदान चिकित्सा विषेरे, वैदइआ बुद्धिपात्र ॥ पं० ॥१०॥

अर्थ ॥ अलंकार जाणनारा काव्य करता अने समस्या पूर्त्ति करता हता, अने पुराणीउ पुराण अने रामायण वांचता हता ॥ ९ ॥ निदान अने चिकीत्सा करवामां कुशल एवा बुद्धिमान वैद्यो शास्त्र जोइने जल, अन्न, वृक्ष, फल, पत्र अने पुष्पना गुण कहेता हता ॥ १० ॥

घन मूल वर्ग मूलादिक गणितनो रे,अति परिचय छे जास ॥जाणे सम छेदादिक मान-ने रे,करे पंचांग प्रकाश ॥पं०॥११॥ साधे रव्यादिक ग्रह गगने थकारे, वर्त्ते ग्रहण शशिसूर ॥ जाणे खगोल अने भूगोलने रे, हृदय सिद्धांते पूर ॥ पं० ॥१२॥

अर्थ ॥ केटलाएक घन मूल अने वर्गमूल विगेरे गणितनो परिचय करनारा हता, अने तेउ समच्छेद विगेरे जाणी पंचांगनो प्रकाश करता हता ॥ ११ ॥ केटलाएक सूर्यादिक ग्रहोने आकाशमांथी साधता हता, सूर्य चंदनुं ग्रहण वर्त्तता हता अने हृदय सिद्धांतथी खगोल अने भूगोल जाणता हता ॥ १२ ॥

नृप दरबार एहवा ज्योतिषीरे, जाणे नक्षत्र ग्रहचार ॥ रंज्यो तेहने चंदनरेसरूरे, आपे गरथ जंडार ॥पं०॥१३॥ रूपक गीत छंद तुक दूहडारे, कहे इम विविध बनाय ॥ पिंगल पाठी पामे चंदनो रे, पगपग लाख पसाय ॥ पं० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ नक्षत्र अने ग्रहचार जाणनारा एवा ज्योतिषि राजाना दरबारमां हता तेमना गुणोथी रंजन थतो चंदराजा तेमने द्रव्यना जंडार आपी देतो हतो ॥१३॥ पिंगल पाठी कविओ विविध जातनां रूपक, गीत, छंद, तुक अने दोहा बनावी चंदराजा पासेथी पदेपदे लाखोनां इनाम लेता हता ॥ १४ ॥

एहवी चंद नरिंदतणी सजारे,चकित होवे शशिसूर ॥ जगिनी जाणे इंद्र सजातणीरे,दिन दिन प्रबल पडूर ॥पं०॥१५॥ जीमउडुगणमां दीपे निशाकरूरे, सुरगणमां जिम इंद ॥ तिम सचिवादि सजाये शोजतो रे,चावो चंदनरिंद ॥पं०॥१६॥

अर्थ ॥ आवी चंद राजानी सजा जोइ चंद्र अने सूर्य चकित थइ जता हता अने ते सजा जाण इंद्र सजानी बेन होय तेम दिन दिन प्रबल रूप धरती हती ॥ १५ ॥ जेम नक्षत्र गणमां चंद्र शोजे, देवताना गणमां जेम इंद्र शोजे, तेम मंत्री विगेरेनी सजामां सुंदर चंदराजा शोजतो हवो ॥ १६ ॥

पंडित मोहन विजये जली कहीरे, एह इग्यारमी ढाल ॥
श्रोता सुणजो सहु मन थिरकरी रे, आगल वात रसाल ॥ पं० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पंडित मोहनविजये आ उत्तम अग्यारमी ढाल कही ठे. हे ! श्रोता जनो ! हवे ध्यान दइने सांजलो. आगल रसिक वारता आवशे ॥ १७ ॥

॥दोहा॥ एकदिन तेह गुणावली, जोजनपिठ संतोष ॥ पोते पण तृपति थइ, आवी बेठी गोख ॥ १ ॥ करे सखी केई पवन, आपे केइ मुखवास ॥ केई जल अमृत जरी, दासी उजी पास ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक वखते राणी गुणावली जोजन करी संतोषथी तृप्त थइ गोखे आवीने बेठी ॥१॥ कोइ सखी तेने पवन नांखती हती,कोइ मुखवास आपती हती अने कोइ दासी अमृत जेवुं जल पासेलइ उजी हती ॥ २ ॥

केइ विलेपन ग्रही रही, कुमकुम् ढांटे केई ॥ केइक उजी आगले, दरपण करमां लेई ॥ ३ ॥ केइ हसाडे साहसे, दीपे दंत उदार ॥ वायु थकी दाडिम फले, जाणे थइ दरार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कोइ विलेपन लइ उजी हती, कोइ कुमकुमने ढांटती हती, अने कोइ हाथमां दर्पण लइ आगल उजी हती ॥ ३ ॥ कोइ साहसथी हसावती हती, ते वखते तेना सुंदर दांत वायुथी फलीने फाटी गयेला दाडिम जेवा लागता हता ॥ ४ ॥

केई राणी कंठे ठवे, पंच वर्ण शुज दाम ॥ जाणुं अतिफुल्लित थयो, मदन तणो आराम ॥ ५ ॥ जाणी चंदनी पदमिनी, करे रवि मुदित आयास ॥ पण मुदले राणी वदन, लह्यो अधिक विकास ॥६॥

अर्थ ॥ कोइ राणीना कंठमां पंचवर्णी हार नांखती हती,ते हार जाणे काम देवनो बाग प्रफुल्लित थयो

३७

३५

र दरबार एहवा ज्योतिषीरे, जाणे नक्षत्र ग्रहचार ॥ रंज्यो तेहने चंदनरेसरूरे, ापे गरथ भंडार ॥पं०॥१३॥ रूपक गीत छंद तुक दूहडारे, कहे इम विविध ानाय ॥ पिंगल पाठी पामे चंदनो रे, पगपग लाख पसाय ॥ पं० ॥ १४ ॥

र्थ ॥ नक्षत्र अने ग्रहचार जाणनारा एवा ज्योतिषि राजाना दरबारमां हता तेमना गुणोथी रंजन ; चंदराजा तेमने छप्पना भंडार आपी देतो हतो ॥१३॥ पिंगल पाठी कविओ विविध जातनां रूपक, , छंद, तुक अने दोहा बनावी चंदराजा पासेथी पदेपदे लाखोनां इनाम लेता हता ॥ १४ ॥

एहवी चंद नरिंदतणी सभारे, चकित होवे शशिसूर ॥ जगिनी जाणे इंद्र सभा- तणीरे, दिन दिन प्रबल पडूर ॥पं०॥१५॥ जीमउडुगणमां दीपे निशाकरूरे, सुर- गणमां जिम इंद ॥ तिम सचिवादि सभाये शोभतो रे, चावो चंदनरिंद ॥पं०॥१६॥

अर्थ ॥ आवी चंद राजानी सभा जोइ चंद्र अने सूर्य चकित थइ जता हता अने ते सभा जाणे इंद्र सभानी पेठे होय तेम दिन दिन प्रबल रूप धरती हती ॥ १५ ॥ जेम नक्षत्र गणमां चंद्र शोभे, देवताना गणमां जेम इंद्र शोभे, तेम मंत्री विगेरेनी सभामां सुंदर चंदराजा शोभतो हवो ॥ १६ ॥

पंडित मोहन विजये भली कहीरे, गइ इग्यारमी ढाल ॥

श्रोता सुणजो सहु मन थिरकरी रे, आगल वात रसाल ॥ पं० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पंडित मोहनविजये आ उत्तम अग्यारमी ढाल कही छे. हे! श्रोता जनो! हवे ध्यान दइने सांभलो. आगल रसिक वारता आवशे ॥ १७ ॥

॥दोहा॥ एकदिन तेह गुणावली, भोजनकिउ संतोष ॥ पोते पण नृपति घर आवी बेठी गोख ॥ १ ॥ करे सखी केइ पवन, आपे केइ मुख- वास ॥ केइ जल अमृत भरी, दासी ऊभी पास ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक वखते राणी गुणावली भोजन करी संतोषथी तृप्त थइ गोखे आवीने बेठी ॥१॥ कोइ सखी तेने पवन नांखती हती, कोइ मुखवास आपती हती अने कोइ दासी अमृत जेवुं जल पाणीयारुं भरी ऊभी हती ॥ २ ॥

केइ विलेपन ग्रही रही, कुमकुम छांटे केइ ॥ केइक ऊभी आगले, दरपण करमां लेइ ॥ ३ ॥ केइ हसाहे सारसे, दीपे दंत उदार ॥ बाधु पकी दाडिम कली, जाणे घइ दरार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कोइ विलेपन लइ ऊभी हती, कोइ कुमकुमने छांटती हती, अने कोइ हाथमां दर्पण लइ ऊभी हती ॥ ३ ॥ कोइ सारसथी हसावती हती. ते वखते तेना सुंदर दांत बाधुदी पाकीने फाटेला दाडिम जेवा लागता हता ॥ ४ ॥

केइ राणी पंखे ठवे, पंच वर्ण शुभ दाम ॥ जाणुं अतिफुल्लित धयो, मदन तणो आराम ॥ ५ ॥ जाणी चंदनी पदमिनी, करे रवि मुदित आवास ॥ पण दुहवे राणी वदन, लखो अदिक विकास ...

अर्थ ॥ कोइ राणीना कंठमां पंचवर्णी हार नांखती हती.ते हार जाणे काम देवनो बाग प्रफु...

होय तेम शोभतो हतो ॥ ५ ॥ पद्मिनी होय ते चांदनीने जाणी रविना कीर्ण मेलववानो प्रयास करे छे. पण आ चंदनी राणीनुं मुखकमल चांदनीमां पण अधिक विकास पामतुं हतुं ॥ ६ ॥

रवि रथ खेंचीने रह्यो, मध्यान्हे आकाश ॥
जोवा नृप कांता तणो, रूप रंग सुविलास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ सूर्य मध्यान्ह काले पोतानो रथ खेंची आ राणीनां रूप रंगनो विलास जोवाने रह्यो होय तेम देखावा लाग्यो ॥ ७ ॥

॥ ढाल बारमी ॥

॥ धन धन संप्रति साचो राजा ॥ ए देशी ॥

एहवे वीरमती तिहां आवी,वेश रची बहु भांत रे॥करवा गोष्टि गुणावली साथे मध्यान्हे एकांतरे ॥ एहवे वीरमती तिहां आवी ॥१॥ दीठी गुणावलीये आवंती, निजमंदिरमांहे सासूरे॥ बाई विनय करो कहे सजनी,बहु थावुं शुं फासूरे ॥ए०॥२॥

अर्थ ॥ ए समये मध्यान्ह काले वीरमती घणो सुंदर वेष धरी गुणावली साथे एकांते गोष्टी करवाने त्यां आवी ॥ १ ॥ पोतानां मंदिरमां सासुने आवती जोइ गुणावलीने तेनी सखीए कह्युं के, बाइ विनय करो, तेनी आगल मोटाइ राखवी ॥ २ ॥

हाल हुकम तुमचो अम उपर,पण तुम उपर एहनो रे ॥ तुम प्रीतम एहने कहे चाले,जे जेहनो ते तेहनो रे ॥ए०॥३॥ एहवे सजनी वचने हसती,उठी भर्ये आभरणे रे॥ दोडी गुणावलि विनयथी लागी, सासूजीने चरणे रे ॥ ए० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हाल तमारो हुकम अमारी उपर छे अने तेनो हुकम तमारी उपर छे, वली तमारा स्वामी पण तेना कह्याप्रमाणे चाले छे, जे जेनो ते तेनो समजवो. ॥ ३ ॥ एवां सखीनां वचन सांभली आभूषणोथी भरपूर थयेली गुणावली उठीने हसती दोडी अने विनयथी सासुनां चरणमां पडी ॥ ४ ॥

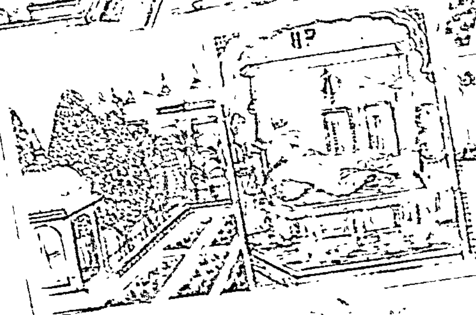
भाखे कृतारथ मुजने कीधी,जे तुमे इहां पाउ धार्यां रे ॥ धन्य घडी धन्य आजनीवेला,सघलां काज सुधार्यां रे ॥ए०॥५॥ बाइजी आज करी तुमे मुजने, मेरुथकी पण मोटी रे ॥ कल्पलता मुज आंगणे प्रगटी,कहेती नथी कांइ खोटी रे ॥ए०॥६॥

अर्थ ॥ हे! सासुजी, तमे अहीं पगलां कर्यां तेथी मने कृतार्थ करी आजनी घडी धन्य छे, तमे मारां सघलां कार्य सुधार्यां ॥५॥ हे! बाइजी,आजे तमे मने मेरु पर्वतथी पण मोटी करी. आजे मारा आंगणामां कल्पलता प्रगट थइ. आमां जरापण हुं खोटुं बोलती नथी ॥ ६ ॥

हरपी वीरमती वहू वचने, आशिप् दे चुचकारी रे॥ ताहरो सुहाग सदा होजो अविचल,जिहां लगे जग ध्रुवतारी रे ॥ए०॥७॥ सासूडीने अधिक सनेहे, आसने लेइ बेसाडी रे ॥ बेठी गुणावली बेहु करजोडी, मुख आगल मनुहारी रे ॥ ए० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पोतानी पुत्रवधूनां आवां वचनथी वीरमती घणो हर्ष पामी अने चुंबन करी तेने आशीष् के, ज्यां लगी आ जगत् अने ध्रुवनो तारो रहे त्यां लगी तारुं सौभाग्य सदा अविचल रहेजो ॥७॥ पोतानी सासुने अधिक स्नेहथी आसने बेसाडी गुणावली बे हाथ जोडी तेनी सामे बेठी ॥ ८ ॥

वीरमती अति विनये रंजी, वहुअरने सनमानी रे ॥ तुं कुलवंति वहु गुणवंति. विन-
यवति नही छानी रे ॥ ए० ॥ ए ॥ तुज मुख विनय वचन जे प्रगटे, तेहमांही अधि-
काई रे ॥ वरशे तेहमांहे शुं केहेवुं, शशीहुंति जे सुधाई रे ॥ ए० ॥ १० ॥
अर्थ ॥ तेना अति विनयथी राजी थयेली अने वहुथी घणुं सन्मान पामेली वीरमती बोली के, हे! वधु.
तुं कुलवंती, वहु गुणवंती, अने विनयवती छुं, ते वात छानी नथी ॥ ए ॥ तारा मुखमांथी विनय वचन
नीकळे छे, तेमां शी नवाइ छे ! चंद्रमांथी अमृत झरे तेमां शुं केहेवुं ! ॥ १० ॥
कमलथकी सौरभ्य जे पसरे, तिहां अचरज शुं धरवुं रे? ॥ इक्षु रसमां जे मधुरता
होवे, तिहां संदेह शो करवो रे ॥ ए० ॥ ११ ॥ तिम तुं रूप विनय हे वहुअर, जीवजो
क्रोड दीवाळी रे ॥ वइ तुं मुजने प्राणथी वाहाली, मनमानी तुं वाली रे ॥ ए० ॥ १२ ॥
अर्थ ॥ कमळमांथी सुगंध प्रसरे तेमां शुं आश्चर्य? इक्षुरसमांथी मधुरता नीकळे तेमां शो संदेह? ॥ ११ ॥
हे! वधु, तेवी रीते तारामांथी विनय थाय तेमां शुं आश्चर्य ! तुं क्रोड दीवाळी जीवजो. हे बाळा, तुं मुजने
प्राणथी पण वाहाली लागे छे ॥ १२ ॥
जे जोइये ते केहेजे मुजने, न गणिश इहमां अचंबो रे ॥ चंदजो कहीये उदवशे
तुजने, तो हूं देइश उखंबो रे ॥ ए० ॥ १३ ॥ चंदविचे तुजविचे नही अंतर, वेहु नयणां
समवेहु रे ॥ सासू वहु उपर हेत राखे, तेहमां कहेवुं केहुं रे ॥ ए० ॥ १४ ॥
अर्थ ॥ जे जोइए ते मने कहेजे, एमां कांइ अचंबो राखीश नहीं. जो चंद तने जरापण उजवे तो हुं
ते ठपको दइश ॥ १३ ॥ चंद अने तारी वचे मारे जरापण अंतर नथी. मारे बे आंख सरखी छे. सासु
पोतानी वहु उपर हेत राखे, तेमां शुं कहेवानुं होय ! ॥ १४ ॥
मैं परखी तुजने वहु बेटी, तुजमां नहीं हुंसा तुंसो रे ॥ कहियें कथन न लोपीश
माहरूं, एहवो आव्यो भरोंसो रे ॥ ए० ॥ १५ ॥ जो मन माहरा पूठल चालीश, क-
हेण करीश जो माहरूं रे ॥ तो ए विद्या आदे महारूं ते सघळुं छे तहारुं रे ॥ ए० ॥ १६ ॥
अर्थ ॥ मैं तने पुत्री करी गती छे, वळी तारामां कांइ खटपट नथी. मने भरूंसो छे के, तुं मारूं व
लोपीश नहीं. ॥ १५ ॥ जो तुं मारा मन प्रमाणे अनुसारीने चालीश अने मारूं कहेण करीश तो अ
मारी विद्या छे ते सघळुं तारूंज छे. ॥ १६ ॥
इम सासु वहुअर परचावी, हीयडा आगल राखी रे ॥
बारमी ढाल रसाल वचनथी, मोहन विजये भाखी रे ॥ ए० ॥ १७ ॥
अर्थ ॥ आप्रमाणे कही सासुए वहुने हृदयथी चांपी आलिंगन कर्युं. आ बारमी ढाल श्री
विजये रसिक वचनथी कहेली छे. ॥ १७ ॥
दोहा ॥
वीरमती खटपट करे, गुणावलीथी ताम ॥ पण भोली समजे-
नही. सासू तणा विराम ॥ १ ॥ दास सवि आपापणुं, जइने
काम करंत ॥ सासु वहुअरने कहे, अवसर लहि एकंत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते वीरमती गुणावली साथ खटपट करवा लागी. पण ए जोखा दिलनी वहु सासुना इरादाने समजी नहीं. ॥ १ ॥ पछी सर्व दासीओ जइ पोतानुं काम करवा लागी. ए अवसरे एकांत जोइ सासुए वहुने नीचे प्रमाणे कह्युं. ॥ २ ॥

रे वत्से तुं नृप सुता, मुज सुत तुज भरतार ॥ ते मदथी गणती
हुईश, सफल करी संसार ॥ ३॥ तुं मनमां लेती हुईश, हूं रूडी
निरधार ॥ पण हुं लेखे नवि गणुं, रे! वधु तुज अवतार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे! वत्से, तुं राजपुत्री छे, अने मारो पुत्र तारो स्वामी छे, एवा मदथी तुं तारा संसारने सफल मानती हईश. ॥३॥ वली मनमां मानती हइश के, हुं रुडी छुं. पण हुं तारा अवतारने लेखामां गणती नथी.॥४॥

निसुणी कहे गुणावली, सासूजी कहो केम ॥ विण गुनहे मुजने तमे,
कुवयणो वो एम ॥ ५ ॥ हय गय रथ कंचन रयण, घणा तेम पट-
कूल ॥ सकल वस्तु छे माहरे, परिकर पण अनुकूल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते सांभली गुणावली बोली, हे ! सासुजी, तमे आम केम बोलो छो? गुना वगर मारी निंदा केम करो छो? ॥ ५ ॥ अश्व, गज, रथ, सुवर्ण, रत्न अने घणां पटकुल वस्त्र तथा सर्व वस्तु मने मळे छे, वली मारो परिवार पण मने अनुकूल छे. ॥ ६ ॥

थाई मुज सरखी सुखी, कुण नारी संसार ॥
तुम सरिखी सासू छते, लेखे मुज अवतार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे! बाइजी, मारा जेवी बीजी कइ स्त्री संसारमां सुखी छे? वली तमारा जेवी मारे सासु छे; तेथी मारो अवतार लेखे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल तेरमी ॥

॥ नमे पीतांबर पेहेर्याजी मुखने मरकलडे ॥ ए देशी ॥
सासु कहे कर साहीजी, वचन कोइ जांतनो ॥ वहुतें न लह्यो
कांइजी, मरोड ए वातनो ॥ १ ॥ अधरतणें फुरकारेंजी, समजे
जे कोइ ॥ ते संसारे सारेंजी, विरला कोइ होइ ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सासुए कह्युं के, हे! वहु. आ वचननो अने आ वातनो मरोड तारा जाणवामां आव्यो नहीं. ॥ १ ॥ जे एक होठना फरकवा उपरथी समजी जाय, तेवा कोइ आ संसारमां विरला छे. ॥ २ ॥

जाणपणो जगमांहिलो, वहूअर दोहिलो ॥ मूरख ते पण वा-
हेजी, धन करी सोहिलो ॥ ३ ॥ रूपे कोई न हरखेजी, गुण
हरखे मह्रू ॥ आउल कुसुमनें सरखेजी, दीसे छे तुं वहू ॥ ४॥

अर्थ ॥ हे! वहु, आ जगतनुं जाणपणुं दोहेलुं छे! मूर्ख होय ते पण धननो उपभोग करे छे. ॥३॥ कोइ रूपथी हर्ष पामे नहीं; पण गुणथी हर्ष पामे छे. हे! वहु, तुं तो आउलना फूल जेवी मने लागे छे. ॥ ४ ॥

पहेरी ठंडी तुं जाणजी, वस्त्र क्षीरोदकी ॥ पण तुजमां एक
दाणोजी, समजण क्यां थकी ॥ ५ ॥ एकदिश चार वेदजी,
एक दिश चातुरी ॥ जेदालक लहे जेदजी, सुण कामातुरी ॥६॥

अर्थ ॥ तु छुधनां जेवां उजळां वस्त्रने ठंडी जाणे ठे पण तारामां समजणनो एक दाणो पण नथी. ॥ ५ ॥ एक तरफ चार वेद अने एक चातुरी ठे, तेनो जेदतो खरो जेड होय ते जाणे. हे ! कामातुर स्त्री, ते सांजळ. ॥ ६ ॥

जाणती हूश्य तुं माहीजी, पण पशु सारखी ॥ अमे चतुराई
ताहारीजी, बोलतां पारखी ॥ ७ ॥ निसुणी सासू वाणी जी, बोली
गुणावली ॥ निपट एम अजाणीजी, किम मुज अटकली ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तुं एम जाणे ठे के, हुं डाही ठुं पण तुं तो पशु सरखी ठुं. अमे तारी चतुराइने बोलवामांज पारखी लीधी. ॥७॥ सासुनी आवी वाणी सांजळी गुणावली बोली के, हे ! बाइजी ! मारी अकलनी तमे जाण्या विना केम अटकळ करी. ॥ ८ ॥

माहारा मनथी हूं जाणुंजी, सहुथी तुं माही ॥ आप किस्युं हूं व-
खाणुंजी, पण तुमे नवि चाही ॥ ९ ॥ प्रीतम तम सुत जेहवोजी,
माहारे मन मीठो ॥ त्रिभुवनमां नर एहवोजी, बीजो न कोई दीठो ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हुं मारा मनथी जाणुं ठुं के हुं सहुथी डाही ठुं, पण हुं मारा पोतानां वखाण करुं ते शाका-मनां ! तमे तो पण चाही नहीं. ॥ ९ ॥ तमारा पुत्र जेवो स्वामी मारे मनतो बहु मीठो ठे, त्रण जुवनमां बीजो कोइ तेवो नर दीठो नथी. ॥ १० ॥

हूंतो वखतावारजी, बाईजी तमे सुणो ॥ माहरो ए अवतारजी,
किम करी अवगुणो ॥ ११ ॥ वीरमती तव जाखेजी, सांजल
वहुआरू ॥ तुं जे एवनी राखेजी, हुंस ते शासारू ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे ! बाइजी सांजळो हुं तो धन्य ठुं. मारो अवतार तमने अवगुण जरेलो केम लाग्यो ? ॥११॥ वीरमती बोली, हे ! वहु, सांजळ, तुं आवडी होंश शामाटे राखे ठे ? ॥ १२ ॥

ए चंद नृपती कुण लेखेजी, एहने कुण जाणे ॥ अवर जो तुं नर
देखेजी, तो दृढ नवि ताणे ॥ १३ ॥ सायर लहेर शुं जाणेजी, मीं-
डक कूपनो ॥ कुबजा ते शुं प्रमाणेजी, गुणरति रूपनो ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ए चंदराजा शा लेखामां ठे, अने कोण उंळखे ठे ? जो ते बीजा नर जोया होत तो आवी दृढ करते नहीं. ॥१३॥ कुवानो देडको समुद्रनी लहेरने शुं जाणे ? कुबजा स्त्री रतिना रूपनो गुण शुं समजे?॥१४॥

जिणे नालियर नवि दीठाजी, घलिया पापडा ॥ नाटे लागे मी-
ठांजी, तास कोलियडा ॥ १५ ॥ नागरजन डुर साह्नीजी शुं लहे
जंगली ॥ जाणे शुं वनान वसाइजी, ठडी जिणे कंबली ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते वीरमती गुणावली साथ लटपट करवा लागी. पण ऐ जोला दिलनी वहु सासुना इरादाने समजी नहीं. ॥ १ ॥ पछी सर्व दासीओ जइ पोतानुं काम करवा लागी. ए अवसरे एकांत जोइ सासुए वहुने नीचे प्रमाणे कह्युं. ॥ २ ॥

रे वत्से तुं नृप सुता, मुज सुत तुज भरतार ॥ ते मदथी गणती
हुईश, सफल करी संसार ॥ ३॥ तुं मनमां लेती हुईश, हूं रूडी
निरधार ॥ पण हुं लेखे नवि गणुं, रे! वधु तुज अवतार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे! वत्से, तुं राजपुत्री छे, अने मारो पुत्र तारो स्वामी छे, एवा मदथी तुं तारा संसारने सफल मानती हईश. ॥३॥ वली मनमां मानती हइश के, हुं रुडी छुं. पण हुं तारा अवतारने लेखामां गणती नथी.॥४॥

निसुणी कहे गुणावली, सासूजी कहो केम ॥ विण गुनहे मुजने तमे,
कुवखाणो छो एम ॥ ५ ॥ हय गय रथ कंचन रयण, घणा तेम पट-
कूल ॥ सकल वस्तु छे माहरे, परिकर पण अनुकूल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते सांभली गुणावली बोली, हे! सासुजी, तमे आम केम बोलो छो? गुना वगर मारी निंदा केम करो छो? ॥ ५ ॥ अश्व, गज, रथ, सुवर्ण, रत्न अने घणां पटकुल वस्त्र तथा सर्व वस्तु मने मले छे, वली मारो परिवार पण मने अनुकूल छे. ॥ ६ ॥

वाई मुज सरखी सुखी, कुण नारी संसार ॥
तुम सरिखी सासू छते, लेखे मुज अवतार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे! वाइजी, मारा जेवी बीजी कइ स्त्री संसारमां सुखी छे? वली तमारा जेवी मारे सासु छे; तेथी मारो अवतार लेखे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल तेरमी ॥

॥ तमे पीतांवर पेहेर्यांजी मुखने मरकलडे ॥ ए देशी ॥
सासु कहे कर साहीजी, वचन कोई भांतनो ॥ वहूतें न लह्यो
कांइजी, मरोम ए वातनो ॥ १ ॥ अधरतणें फुरकारेंजी, समजे
जे कोइ ॥ ते संसारे सारेंजी, विरला कोइ होइ ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सासुए कह्युं के, हे! वहु, आ वचननो अने आ वातनो मरोड तारा जाणवामां आव्यो नहीं. ॥ १ ॥ जे एक होठना फरकवा उपरथी समजी जाय, तेवा कोइ आ संसारमा विरला छे. ॥ २ ॥

जाणपणो जगमांहेलो, वहूअर दोहेलो ॥ मूरख ते पण चा-
हेजी, धन करी सोहेलो ॥ ३ ॥ रूपे कोई न हरपेजी, गुण
हरखे सहू ॥ आउल कुसुमने सरखेजी, दीसे छे तुं वहू ॥ ४॥

अर्थ ॥ हे! वधू, आ जगतमां जाणपणुं दोहेलुं छे! मूर्ख होय ते पण धननो उपभोग चाहे छे. ॥३॥ रूपथी हर्ष पामे नही; सर्वे गुणथी हर्ष पामे छे. हे! वधु, तुं तो पुष्पना जेवी मृदु लागे छे. ॥ ४ ॥

पहेरी छंडी तुं जाणजी, वस्त्र क्षीरोदकी ॥ पण तुजमां एक
दाणोजी, समजण क्यां थकी ॥ ५ ॥ एकदिश चार वेदजी,
एक दिश चातुरी ॥ भेदालक लहे भेदजी, सुण कामातुरी ॥६॥

अर्थ ॥ तु कुधनां जेवां उजळां वस्त्रने छंडी जाणे छे पण तारामां समजणनो एक दाणो पण नथी. ॥ ५ ॥ एक तरफ चार वेद अने एक चातुरी छे, तेनो भेदतो खरो भेदु होय ते जाणे. हे ! कामातुर स्त्री, ते सांजळ. ॥ ६ ॥

जाणती हूइश तुं माहीजी, पण पशु सारखी ॥ अमे चतुराई
ताहारीजी, वोलतां पारखी ॥ ७ ॥ निसुणी सासू वाणीजी, वोली
गुणावली ॥ निपट एम अजाणीजी, किम मुज अटकली ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तुं एम जाणे छे के, हुं डाही छुं पण तुं तो पशु सरखी छुं. अमे तारी चतुराइने वोलवामांज पारखी लीधी. ॥७॥ सासुनी आवी वाणी सांजळी गुणावली वोली के, हे! वाइजी ! मारी अक्कलनी तमे जाण्या विना केम अटकळ करी. ॥ ८ ॥

माहारा मनथी हूं जाणुंजी, सहुथी छुं माही ॥ आप किस्युं हूं व-
खाणुंजी, पण तुमे नवि चाही ॥ ए ॥ प्रीतम तम सुत जेहवोजी,
माहारे मन मीठो ॥ त्रिजुवनमां नर एहवोजी, वीजो न कोई दीठो ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हुं मारा मनथी जाणुं छुं के हुं सउथी डाही छुं, पण हुं मारा पोतानां वखाण करुं ते शाकामनां ! तमे तो पण चाही नहीं. ॥ ए ॥ तमारा पुत्र जेवो स्वामी मारे मनतो बहु मीठो छे, त्रण जुवनमां वीजो कोइ तेवो नर दीठो नथी. ॥ १० ॥

हूंतो वखतावारजी, वाईजी तमे सुणो ॥ माहरो ए अवतारजी,
किम करी अवगुणो ॥ ११ ॥ वीरमती तव जाखेजी, सांजल
वहुआरू ॥ तुं जे एवकी राखेजी, हुंस ते शासारू ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे! वाइजी सांजळो हुं तो धन्य छुं. मारो अवतार तमने अवगुण जरेलो केम लाग्यो ? ॥११॥ वीरमती वोली, हे! वहु, सांजळ, तुं आवडी होंश शामाटे राखे छे? ॥ १२ ॥

ए चंद नृपती कुण लेखेजी, एहने कुण जाणे ॥ अवर जो तुं नर
देखेजी, तो हठ नवि ताणे ॥ १३ ॥ सायर लहेर शुं जाणेजी, मीं-
डक कूपनो ॥ कुवजा ते शुं प्रमाणेजी, गुणरति रूपनो ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ए चंदराजा शा लेखामां छे, अने कोण ओळखे छे? जो तें वीजा नर जोया होत तो आवी हठ करते नहीं. ॥१३॥ कुवानो देडको समुद्रनी लेहेरने शुं जाणे? कुब्जा स्त्री रतिना रूपनो गुण शुं समजे?॥१४॥

जिणे नालिअर नवि दीठाजी, थलिया वापडा ॥ काढे लागे मी-
ठांजी, तास कोठियडा ॥ १५ ॥ नागरजन डुर साहीजी शुं लहे
जंगली ॥ जाणे शुं वनात वसाइजी, ओढी जिणे कंवली ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जे जे वीचाराए नारीएलनां फल दीठां न होय तेउने कोठीबडां मीठां लागे ले. ॥ १५ ॥ जंगली लोकोने नगरजनना वैभवनी शी खबर पडे? जेणे कांबल उंढी होय ते बनातनी लेहेजत शुं जाणे?॥१६॥

सरसुधी जाइ आवेजी, हय जिनदासनो ॥ रविहय भेद न पावेजी, गमन विलासनो ॥ १७ ॥ जेणे प्रवहण नवि दीठांजी, प्रीयतस तुंबडां ॥ शास्त्र सुण्यां नही मीठांजी, तस रूचे हुंबडा ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जिनदासनो घोडो के जे सरोवर सुधी जाई ने आवे ते सूर्यना घोडानी गति विलासनो भेद शी रीते जाणे? ॥ १७ ॥ जेणे वहाण दीठां नहोय तेने तुंबडां प्रिय होय ले, जेणे मधुर शास्त्रो सुण्यां न होय तेमने हुंबडां (हुलुल) उपर रूचि थाय ले. ॥ १८ ॥

जाणशुं हलद पेटीजी, वलदजे घांचीनो ॥ तुं तो ले सुण बेटीजी, मांकड मांचीनो ॥ १९ ॥ एकेक नर ले एहवाजी, रूपे सुंदरा अभिनव रतिपति जेहवाजी, प्रगट पुरंदरा ॥ २० ॥

अर्थ ॥ घांचीनो बलद हल गेडयानुं शुं जाणे? तेम हे! बेटी! तुं तो मांचीनो मांकड लुं. ॥ १९ ॥ बीजा एक एक पुरूष एवा सुंदर ले के जाणे नवीन कामदेव होय अथवा प्रगट इंद्र होय तेवा लागे ले ॥ २० ॥

मोहनविजये जाखीजी, ढाल ए तेरमी ॥ चरित्र करीने साखीजी, सुगुण जणी गमी ॥ २० ॥

अर्थ ॥ श्री मोहन विजये आ तेरमी ढाल कही, ते चरित्रवडे करीने साधतां सद्गुणी पुरुषोने गमी ले.

॥ दोहा ॥

माताजी इम मत कहो, चंदथी अधिक अनेक ॥ पण तुम कुल उद्योत कर, चंद चंदसम एक ॥ १ ॥ सिंह जणे एक सिंहणी, बहू वनमां शीयाल ॥ कोइक मृगकस्तुरिउ, अवर मृगोनी माल ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावलीए कह्युं. हे! माता! एम कहो नहीं! बीजा अनेक पुरुषो चंद्रथी अधिक हशे पण तमारां कुलने उद्योत करनार चंद्रना जेवा तो एकज चंद ले. ॥ १ ॥ सिंहण एकज सिंहने जणे ले! वनमां शीयाल घणां थाय ले. कस्तुरी मृग कोइज होय अने बीजां मृगलानी तो श्रेणि होय ले. ॥ २ ॥

किहां चंद किहां अवर, अंतर प्रान वियाल ॥ चंद चरण नख सारिखा, बीजा सवि भूपाल ॥ ३ ॥ तोलाए गयवर जिहां, खर ते वलि पासंग ॥ चोलरंगसम चंद नृप, बीजा रंग पतंग ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तमारा पुत्र चंद क्यां? अने बीजा नर क्यां? तेमनी वच्चे घणो अंतर ले. बीजा सर्व राजाउ चंदना चरण नखना जेवा ले. ॥ ३ ॥ ज्यां मोटा गजेन्द्र तोलाय त्यां गधेडा पासंगमां जाय ले! तेम चंद- ... चोलना रंग जेवा ले अने बीजा पतंगना रंग जेवा ले. ॥ ४ ॥

जिहां नरु सुरतरु सारिखा, सफल सुशोभित होय ॥ मूलाफल वलि आकनां, केले नावे कोय ॥ ५ ॥ वाडे तुम सुत सारिखो, नहीं कोइ अवर संसार ॥ मुज जिग्ते प्रीतम तते. आलंगो अवतार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ज्यां कल्प वृक्ष जेवां वृक्षो सफल अने सुशोजित होय त्यां मूलानां फलने कोइ झाडमां लेखे
नहीं. ॥ ५ ॥ हे! बाइजी, तमारा पुत्र जेवो कोइ बीजो संसारमां नथी. तेवो पुरुष मारा शिरपर स्वामी छे
तेथी मारो अवतार लाखेणो छे. ॥ ६ ॥

जाग्ये आव्यो जागमें, ते मह्यारे जगवान ॥
जाग्ये आव्युं जेहने, ते तेहेनें पकवान ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे जाग्यथी मारे जाग आव्यो ते मारे जगवान् छे. जाग्ये जेने जे आव्युं ते तेने पकवान्न छे. ॥७॥

॥ ढाल चौदमी ॥

॥ डोरी माहरी आवे हो रसिया कडतले ॥ ए देशी ॥

वीरमती कहे निसुण गुणावली, छे मुज चंद सुजात ॥ सलूणी ॥ कहुं तुं हुं तो ए
तुज आगले, उठे आवी जे वात ॥स०॥वी०॥१॥ पण बहुरला एह वसुंधरा चंदथी
अधिक अनेक ॥स०॥ देश विदेश जो तें निरख्यो हुवे तो तुं जाणे सुविवेक ॥स०॥वी०॥२॥

अर्थ ॥ वीरमती बोली. हे! गुणावली! सांजलो, ए मारो पुत्र चंद उत्तम छे. हुं तो तारी आगल जे
वात होठे आवी ते कहुं छुं. ॥ १ ॥ पण आ पृथ्वी बहुरला छे. चंदथी अधिक अनेक पुरुषो छे. देश
विदेशमां जो तें जोया होय तो तेनो विवेक तारा जाणवामां आवे. ॥ २ ॥

तें एक दीठी एह आजापुरी, तुजने एटली गम्य ॥स०॥ वात शुं जाणे अवर पुरी-
तणी, शुं लहे रम्य अरम्य ॥स०॥वी०॥३॥ तिणे अवतार अलेखे तुज गणुं, सांजल न
धरीश रीश ॥स०॥ दीठा नही जो विनोद इणे जते, तो पठी क्यारे जोईश ॥स०॥वी०॥४॥

अर्थ ॥ तें एक आजापुरी दीठी छे एटले तने एटलीज गम छे. बीजी नगरीनी वात तुं शुं जाणे? अने
आ रमणीय छे आ अरमणीय छे एनी तने शी खबर पडे? ॥३॥ तेथी करीने हुं तारो अवतार अलेखे गणुं छुं. आ
सांजल जे. रीस करीश नही. जो आवा समयमां तें विनोद जोया नहीं तो पठी कयारे जोइश ॥ ४ ॥

हुं तुज वखते सासू सांपजी. तुं हजी आणे संकोच ॥स०॥ कौतुक कोईन दीठो तें वहु,
ए मुज सबल आलोच ॥स०॥वी०॥५॥ वनना कुसुमतणी परे ताहरो. ए जाए अव-
तार ॥ स० ॥ तुं शुं सराहिस मानव जव जणी. नवि जोईश देशाचार ॥स०॥वी०॥६॥

अर्थ ॥ तारा योग्य वखतमां मारा जवी तने सासु मली अने तुं हजी संकोच लावे छे, हे, वहु! तें
कांइ हजु कौतुक जोयुं नहीं. ए मने प्रबल विचार थया करे छे. ॥ ५ ॥ वननां पुष्पनी जेम तारो अवतार
व्यर्थ जाय छे जो तुं देशाचारने जोइश नहीं तो पठी आ मानव जवनो शो लावो लइश! ॥ ६ ॥

नव नव तीरथ नव नव गिरिवरा. नव नव नगर निवेश ॥ स० ॥ वी० ॥ ७ ॥ नव नव
कुंड नवी नवी निम्नगा, वन उपवन सुविशेष ॥ स० ॥ नव नव रंग सुरंगा
नरवर नव नव नृप वधू. नव नव जात विनोद ॥ स० ॥ वी० ॥ ८ ॥ विविध पवित्र चरित्र
मानवी. नव नव गीत स्वरोद ॥ स० ॥ तेतो वलि माताये पुत्रीउ, जोई होंशे
विदेशनां. जे निरखे तस धन्य ॥ स० ॥

अन्य ॥ स०॥वी०॥ए॥ अश्वमुखा हयकर्णा मानवी, कर्णोविगरणा ए तेम ॥स०॥
इगचरणावली गूढ दशनधरा, शुक्रदा वलि तेम ॥ स० ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नव नवां तीर्थो, नव नवा पर्वतो, नव नवां शेहेरो, नव नवा कुंडो, नव नवी नदीउं, नव न उपवनो, नव नवा नरवरो, नव नवी राणीउं, नव नवा विनोदो, नव नवा रंग बेरंगी मानवीउं, नव न गीत स्वर, अने विविध जातना पवित्र विदेशनां चरित्रो जे निरखे छे तेने धन्य छे अने तेवी पुत्रीउ कोइ माताज जन्म आपे छे. ॥ ७ ॥ ८ ॥ ए ॥ कोइ देशमां अश्वमुखा मानवी छे; कोइ देशमां घोडा जेवा कानवाला मानवी छे; कोइ ठेकाणे कर्णना उपकरणा मानवी छे; कोइ ठेकाणे घणा चरणवाला था छे; कोइ गुप्त होठवाला थाय छे अने कोइ ठेकाणे उज्वल दांतवाला थाय छे. ॥ १० ॥

दीठां विण शुं जाणे वापमी, तुं शुं नारीने ठल ॥ स० ॥ हवे तुं अशन सुखेकरी, वेठी फांद पंपोल ॥ स०॥वी०॥११॥ न्यारो पेडो छे चतुराईनो, चतुरनी दूर व-लाय ॥स०॥ चातुरी मूल ए पंच प्रकारथी, शास्त्रे एम कहाय ॥ स० ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तेवा माणसो जोया विना तुं बापडी शुं जाणे? अने शुं तुं स्त्रीउंनी हारमां गणाय छे? हवे खान पान करी उंढी पेहेरीने फांद काढी सुखे बेठी तेमां शुं थयुं? ॥ ११ ॥ चतुराईनो पेडो तो न्यारो छे. चतुरनी वात जुदीज छे. अने चतुराई पांच प्रकारथी मले छे, एम शास्त्रमां कह्युं छे. ॥ १२ ॥

तुजथी ए रूमापंखेरूआ, कौतुक निरखे अनंत ॥स०॥ ताहरे रंकतणां गुलनी परे, सकल पदारथ कंत ॥ स० ॥ वी० ॥ १३ ॥ नेह अने निसहनेहनी वातमी, ते किम जाणी रे जाय ॥स०॥ जे कोई नर परदेश फिर्यो हुए, चुंडी नवि ते जोलाय ॥स०॥वी॥१४

अर्थ ॥ तारायी तो पक्षी पण उत्तम छे के जेउं जमीने अनंत कौतुक जुए छे अने तारे रांकना गो लनी जेम सर्व पदारथ एक स्वामीज छे. ॥ १३ ॥ स्नेहज अने स्नेह वगरनी वात जाणी केम थाय? जे माणस परदेशमां फर्यो होय ते कोइ दुर्जनथी जोलवाई जाय नहीं. ॥ १४ ॥

घरसूरा ने वलि मठ पंमिया, ते अण समजूरे दोय ॥स०॥पण परजूमि फरी आदर लहे, विरला तेहवारे कोय ॥स०॥वी०॥१५॥ पाम्यानुं फल एह जे दीजीयें, कोईने लव लेश ॥स०॥ जीवितनुं फल एह जे जोईयें, कौतुक तीर्थ विदेश ॥ स०॥वी०॥१६ ॥

अर्थ ॥ जे पुरुष घरशूरा अने मठपंडित होय ते बंने जातना पुरुषो अणसमजु छे. पण जे परजूमिम फरीने आदर पामे तेवो पुरुष कोइ विरलो होय छे. ॥ १५ ॥ कोइने लवलेश आपीए ते पाम्यानुं फल छे अने जे देश फरी तीर्थ के कौतुक जोइए ते जीवितनुं फल छे. ॥ १६ ॥

सासुयें इम परचावी वहूजणी, ए कही चौदमी ढाल ॥ स० ॥
मोहनविजय कहे जवि सांजलो, आगल वात रसाल ॥ स० ॥ वी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे सासुए पोतानी वहूने कह्युं. आ चौदमी ढाल कही, श्री मोहनविजय कहे छे के, हे जविप्राणी! सांजलो आगल रसिक वात आवशे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

सासु वचन गुणावली, निसुणी जंपे एम ॥ वाई देश विदेश ते, जोया जाए केम ॥१॥ इछाचारी कौतुकी, वली निरंकुश जेह ॥ मननी मोजे संचरे. देश विदेशे तेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावली आवां सासुनां वचन सांजली बोली, हे! वाइजी! देश विदेश आपणाथी केम जोवाय! ॥ १ ॥ जे स्वेछाचारी, कौतुकी, निरंकुश अने मनमोजी होय ते देश विदेशमां विचरे छे. ॥ २ ॥

हूं नृपनी पटरागिणी, वाहिर पग न देवाय ॥ वाईजी कहो मुज थकी, एवातो किम थाय? ॥ ३ ॥ तुम वचनामृतथी थयुं, जोवाने मन जोर ॥ पण किम करीये चरणने, नाची जोवे मोर ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हूं तो राजानी स्त्री छुं तो कहो वाइजी माराथी बाहार पगनी रीतें देवाय? अने ए वात केम बने! ॥ ३ ॥ तमारां वचनामृतथी मने देशांतर जोवानी जोरथी उत्कंठा थइ छे, पण केम करुं? मोर नाचीने चरणनी सामुं जोवे छे तेम मारे पण छे. ॥ ४ ॥

जे अणशिख्युं कीजियें, ते आवे किम वग्ग॥आकतरे तेतो जले, पण किम तरशे कग्ग ॥ ५ ॥ हूं अवला प्रीतम थकी, अधक्षण न रही दूर ॥ किम तेहथी करीये कपट, साखी छे शशि सूर ॥६॥

अर्थ ॥ जे शिख्यावगरनुं करवा जाइए ते वगमां केम आवे? पाणी उपर तरशे पण कागलथी शी रीते तरशे! ॥ ५ ॥ हुं अवला छुं; वली मारा प्रियतमथी अर्धी क्षण पण दूर रही नथी, तो हवे तेनाथी कपट केवी रीते कराय? चंद्र अने सूर्य तो तेना साक्षी छे. ॥ ६ ॥

कवही कपट होवे प्रगट, जो जाणे प्राणेश ॥ तिहां आका आवे नहीं, जोया देश विदेश ॥ ७ ॥ प्रीतम विण परदेशडे, नारीयें न जवाय ॥ पंखी पुरुष अने पवन, जिहां भावे तिहां जाय ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जो कदाचित् करेलुं कपट प्रगट थाय अने ते प्राणेशना जाणवामां आवे तो ते वखते जोये‍ल देश परदेश आडा आवे नहीं ॥ ७ ॥ कोइपण स्त्रीए प्रियतम विना परदेश जवाय नहीं. पक्षी पुरुष अने पवन ज्यां मरजी पडे त्यां जइ शके छे. ॥ ८ ॥

॥ ढाल पंदरमी ॥

॥ कपूर होवे अति उजलो रे ॥ ए देशी ॥

वहुने वीरमती कहेरे, वातो विविध वनाय ॥ कारज जे नारी करेरे, ते नरथ[illegible] विथाय ॥ भविकजन, निरखो नारि चरित्र॥ ए आंकणी॥१॥ हरिहरब्रह्म पुरंद[illegible] वनितायें वश कीध ॥ मुनिवर सरिपा भोलव्यारे, ग्रंथें नाम प्रसिद्ध ॥ भ० ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए वहुने विविध वातो बनावी कहेवा मांडी. अरे! वाइ, तमे शुं जाणो! जे [illegible] करे ते नरथी पण बनतुं नथी. हे भविक जन! हवे नारी चरित्रने निरखो. ॥ १ ॥ हरि, हर, [illegible]

इंद्र जेवाने पण वनिताए वश कर्या ढे; अने मोटा मुनिवर सरखाने पण जोलवी नांख्या ढे. जे नाम ग्रंथोमां प्रसिद्ध ढे. ॥ २ ॥

जोलि नारि चरित्रनो रे, पाम्या नही कोई पार ॥ जे नवि जोलव्या नारिये रे, ते विरला संसार ॥ ज० ॥ ३ ॥ नारि विषम गिरिवर चढे रे, वश आणे अहिराज ॥ अति गंजीर नदी तरे रे, युवती कपट जिहाज ॥ ज० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अरे ! जोली वहु ! कोइ पुरुष नारी चरित्रना पारने पाम्यो नथी. जे नारीथी जोलवाया तेवा पुरुषो संसारमां विरला ढे. ॥ ३ ॥ नारी मोटा विषम गिरि उपर चडी जाय ढे अने मोटा शेष नागने पण वश करे ढे. कपटना वहाणरुप युवति मोटी गंजीर नदीने पण तरी जाय ढे. ॥ ४ ॥

सिंहथकी नवि उसरे रे, खेले अखिला खेल ॥ राची जेहवी सुरलतारे, विरची विषनी वेल ॥ ज० ॥ ५ ॥ पीउथी जे वीहति रहे रे, तास जनमअकछ ॥ नारीने कुण शीखवेरे, चरित्र ग्रहीने हक ॥ ज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ स्त्री सिंहथीपण बीती नथी. ते बधा खेल खेली जाणे ढे. जो ते राजी थइ होय तो कल्प वेल अने नाराज थई होय तो विषलता ढे. ॥ ५ ॥ जे स्त्री पतिथी जय पामती रहे तेनो जन्म कष्टरूप थ नारीने नारी चरित्र हृदयमां ग्रपी कोण शीखवे ढे ? ॥ ६ ॥

मोर इंमा कुण चितरे रे, हंस जणी गति सार ॥ कुण शीखवे मृगराजने रे, करिवर कुंज प्रहार ॥ ज० ॥ ७ ॥ जाति स्वजाव शिख्याविनारे, आवे गुण निरधार ॥ जीति चंद नरिंदनीरे, न धरीश चित्त मजार ॥ ज० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मोरनां इंडांने कोण चीतरे ढे ? हंसने गति कोण शीखवे ढे अने गजेन्द्र उपर प्रहार कर केसरी सिंहने कोण बतावे ढे ? ॥ ७ ॥ जाति स्वजावना गुणो शीख्या विनाज आवे ढे. तेथी हे ! वहु तारा मनमां चंद राजानी बीक राखीश नहीं. ॥ ८ ॥

गगन गामनी विद्याथकी रे, जोशुं विनोद विख्यात ॥ रात रमी घरे आवशुं रे, होशे जाम प्रजात ॥ ज० ॥ ९ ॥ जे रामत रमशुं निशारे, ते शुं जाणशे राय ॥ चंचा पुरुष ते शुं वली रे, पुरुषमांहि कहेवाय ॥ ज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मारी पासे आकाशगामी विद्या ढे, तेनाथी बधा प्रख्यात विनोद जोइ बधी रात्रि रमी ज प्रजात थशे त्यारे तो पाग्रा घरे आवीशुं ॥ ९ ॥ जे आपणे रात्रे रमत रमीशुं ते राजा शीरीते जाणी श ढे पुरुषआकृति चाडीयो कर्या होय ते शुं पुरुषमां गणाय ढे ? ॥ १० ॥

शुं थयुं चंद जो जाणशे रे, पण केम खेल मूकाय ॥ जेम मशक उतपातथी रे, सदन शुं मूकी जवाय ॥ ज० ॥ ११ ॥ वचन सुणी सासुतणां रे, हरषि गुणावली चित्त ॥ जोईश सासु सहायथी रे, नवली क्रीमा नित्य ॥ ज० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कदी चंद जाणे तोपण शुं थयुं ? आपणे खेल केम ढोमी देवाय ? मशलाना उत्पातथी शुं घर मुकी नाशी जवाय ढे ? ॥ ११ ॥ आवां सासुनां युक्तिवाळां वचन सांजळी गुणावळी मनमां हर्ष प अने सासुनी सहायथी नित्य नित्य नवळी क्रीडा जोइश एम खुशी थवा लागी ॥ १२ ॥

ए सासुमांहे अछे रे, वहु विद्या अभिराम ॥ तेणे लेई नवि शके रे, नरपति महारूं नाम ॥ ज० ॥ १३ ॥ राणी सासुने कहे रें, हुं छुं तम तणी गोद ॥ देखाडो सुखेरे, नवला देश विनोद ॥ ज० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ वळी आ सासुमां घणी विचित्र विद्याउं छे, तेथी राजा मारूं नाम लइ शकशे नहीं. ॥ १३ ॥ राणीए सासुने कह्युं, वाइजी! हुं तमारे आधीन छुं. मने सुखेथी नवनवा देश अने विनोद बतावो. ॥१४॥

पण वाईजी माहरी रे, तुम हाथे छे लाज ॥ नही अलगी तुम वचनथी रे, तुमे माहरे शिरताज ॥ ज० ॥ १५ ॥ अद्भुत जे कोतुक हूवे रे, ते देखाडो आज ॥ जे कोइ बेठी नाचवा रे, घुंघटनुं शुं काज ॥ ज० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पण हे ! बाईजी ! मारी लाज तमारा हाथमां छे. हुं तमारां वचनथी जुदी रहीश नहीं, ! तमे मारा शिरताज छो. ॥ १५ ॥ हवे जे अद्भुत कौतुक होय ते मने बतावो. जे नाचवा बेठी तेने पछी घुंघट करवानुं शुं काम छे ? ॥ १६ ॥

पण कोइ मंत्र प्रयोगथी रे, वास करजो नृपाल ॥
मोहन विजये हेजथी रे, कही पनरमी सुंदर ढाल ॥ ज० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पण कोइ मंत्र प्रयोगथी तमे राजाने वश करजो. आ प्रमाणे मोहनविजये सुंदर पंनरमी ढाल कही.

॥ दोहा ॥

वश आवी जाणी वहु, सासु कहे ते वार ॥ छे विद्या अवस्वापनी, मुज पासे निरधार ॥ १ ॥ कहे तो नगरी जन भणी, करूं दृषदने तुल्य ॥ नृप करवो आपण वसु, तेहमां शुं बहु मुल्य ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पोतानी वहु वश थई एवुं जाणी सासु वीरमती बोली के, मारी पासे अवस्वापनी विद्या छे. ॥ १ ॥ जो कहेतो बधी नगरीना लोकोने पथर जेवा करी नांखुं, तो पछी एक राजानो वश करवो तेमां शी वीसात छे. ॥ २ ॥

कौतुक जोवा जो थयुं, मन तुज विश्वावीश ॥ तो सांभल तुजने कहुं, अचरज एक जगीस ॥ ३ ॥ नगरी कोश अढारसे, विमल पूरी छे एक ॥ महिपति मकरध्वज तिहां नृप वश कीध अनेक ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो विश्वनां कौतुक जोवानुं बराबर मनथयुं होयतो सांभळ, तने एक मोटुं आश्चर्य कहुं ॥ ३ ॥ अहींथी अढारसो कोस उपर विमलपुरी नामे एक नगरी छे तेमां मकरध्वज नामे राजा छे. तेणे अनेक राजाउने वश कर्या छे. ॥ ४ ॥

तनुजा नामे प्रेमला, लछी सुंदर देह ॥ विधिना हाथे निरममी, निपट करीने नेह ॥ ५ ॥ सिंहलपुर सिंहरथ नृपति, सुत कनक ध्वज राज ॥ तेहने परणशे प्रेमला, मुहुरत रजनी आज ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेने लक्ष्मीना जेवा सुंदर देहवाळी प्रेमला नामे एक पुत्री छे. तेने विधिए घणो स्नेह धरीने पोताने हाथे निर्माण करी छे. ॥ ५ ॥ सिंहल पुरमां सिंहरथ नामे राजा छे, तेनो पुत्र कनकध्वज आज रात्रिना मुहूर्त्तमां ते प्रेमलानी साथे परणशे. ॥ ६ ॥

कौतुक जोवा सारिखुं, अछे आजतो तेह ॥
जो आवेतो तुज भणी, हुं देखाडुं तेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आजे जोवा जेवुं ते कौतुक छे. जो तुं आवे तो तने ते वतावुं. ॥ ७ ॥

॥ ढाल सोलमी ॥

॥ नणदल विदलिदे ॥ तथा ॥ सीता रूपे रूमी, जाणो आंवा डाले सुमी हो, सीता कोणे हरी ॥ ए देशी ॥

सासु वहुने राणी, घणो हीयडे हेज भराणी हो ॥ संगत फल एहवां, तुमे सासुजी गुण धामी, हुंतो पूरण वखते पामी हो ॥ सं० ॥ १ ॥ कोश अढारसे इहांथी, एक रजनीये पहोंचीये किहांथी हो ॥ सं० ॥ कोई देवी होए ते जाय, पण मनुष्य थकी केम थाय हो ॥ सं० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सासुनां आवां वचनथी राणीना हृदयमां हर्ष थयो. संगतनां फळे तेवां होय छे. राणी कहे हो ! सासुजी, हुं पूर्ण वखते तमारा जेवी गुणीयल सासुने पामी छुं. ॥१॥ ते नगरी अहींथी अढारसो कोशछे, त्यां एक रात्रिमां शी रीते पोची शकाय ? जो कोइ देवी होय तो ते त्यां जइशके. मनुष्यथी केम जइ शकाय ? ॥२॥

सुण वहु सासु जंपे,वहु कोश सुणी किम कंपे हो ॥सं०॥ एक गगन गामिनी मुज पासे,छे विद्या परम विलासे हो ॥सं०॥३॥ लाख जोजन जइ आवुं, पण एटलामां शुं जावुं हो ॥सं०॥ ए एक डगलुं माहारुं,चित्त कायर म करीश ताहारुं हो॥सं०॥४॥

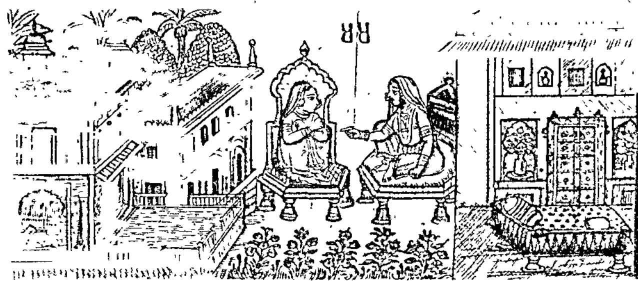
अर्थ ॥ सासुए कह्युं, हे ! वहु सांभलो, घणा कोशनुं नाम सुणी केम कंपी चाले छे? मारी पासे आकाश गामी विद्या उत्कृष्टपणे विलास पामे छे. ॥ ३ ॥ हुं तो एक लाख जोजन जइ आवुं तेवी छुं, तो एटलामां शुं जावुं छे ? आ तो मारुं एक डगलुं छे! तुं तारा चित्तने कायर करीश नहीं. ॥ ४ ॥

निसुणी गुणावली रंजी, जाणी वीरमतीने अगंजी हो ॥सं०॥ एहतो विद्या सारी, तुम वाइजी वलिहारी हो ॥सं०॥५॥ सुणी सासुजी, किम ताकडो मेलशो ताणी हो ॥सं०॥ हमणाथी सजा जे पूराशे, ते जिहां लगे संध्या थाशे हो ॥ सं० ॥६॥

अर्थ ॥ ते सांभली गुणावली राजी थइ अने पोतानी सासुने चमत्कारी जाणी बोली के, वाइजी, ए विद्या तो बहु सारी, तमने वलिहारी छे. ॥ ५ ॥ हे सासुजी! मारी वाणी सांभलो, आवो ताकडो शी रीते मेलवशो ? हमणांथी अहिं एवी सजा एकठी थशे के जे संध्या काल सुधी चालशे. ॥ ६ ॥

एक पहोर निशा जव जावे,तव पीउडो महोले आवे हो ॥सं०॥ वलि हास विलासे सजनी,इम करतां होवे मध्य रजनी हो ॥सं०॥७॥ एक पहोर पोढे नृप रागे, वलि पाछले पहोरे जागे हो ॥सं०॥ क्षण अवकाश न पावुं,तो हुं किम तुमसंगे आवुं हो ॥सं०॥७॥

अर्थ ॥ ज्यारे एक पोहोर रात्रि जशे त्यारे प्रियतम मेहेले आवशे, पछी हास विलास करतां मध्य रात्रि थइ जशे. ॥ ७ ॥ राजा रातथी एक पोहोर पोढे छे, अने पछी पाछले पोहोरे जागे छे, एवी रीते हुं एक क्षण पण अवकाश पामती नथी तो पछी हुं तमारी साथे शी रीते आवुं ? ॥ ८ ॥

तब सासु देइ दिलासा,वहु जोय तुं मुज विलासा हो ॥सं०॥एतो छे कार्य सोहिलो,आज तुज पति आवशे वहिलो हो ॥सं०॥९॥ पीउ परचावीने विलासे,पछी आवजे तुं मुज पासे हो ॥सं०॥ इम वहूने घणो परचावी, निज मंदिरे सासु आवी हो ॥सं०॥१०॥

अर्थ ॥ सासुए दिलासो आपी कह्युं, अरे! वहू ! तमे मारो विलास जुओ, आ कार्य तो सेहेलुं छे, आजे तारो पति वहेलो आवशे. ॥ ९ ॥ तुं तारा पतिने विलासथी संतुष्ट करी अने सुवाडी मारी पासे आवजे. आ प्रमाणे पोतानी वहुने घणो संतोष आपी सासु पोताने मंदिरे आवी. ॥ १० ॥

सासुनां वचन संभारे,मन राणी एम विचारे हो ॥सं०॥ मुज सासुतो गुण पात्र, ए तो घर सरखी नही पात्र हो ॥सं०॥११॥ ए तो कहि गई वातो मोटीमोटी,पण दीसे छे सासु खोटी हो॥सं०॥आज आवशे जो वहिलो प्यारो,तब एहनो आवे पतिआरो हो ॥सं०१२॥

अर्थ ॥ पछी गुणावली सासुनां वचन संभारी मनमां विचार करवा लागी के, मारी सासु गुण पात्र छे. पण आ घरनी योग्यता प्रमाणे ते ठीक न कहेवाय. ॥११॥ ए सासु तो मोटी मोटी वातो कही गइ, पण ते खोटी लागे छे. आजे जो प्रियतम वेहेला आवे तो तेनो पतिआर मालम पडी जशे ॥ १२ ॥

हवे वीरमती कपटाई.तुमे सांभलो सहु चित्तलाई हो॥सं०॥ संध्या वहिली सवा, तिणे साधवा मांडी विद्या हो॥सं०॥१३॥सुर प्रगट्यो वचने बांध्यो,किम नारी मुजने आराध्यो हो ॥सं०॥ साजाखे आकर्ष्या अर्थे,कोइ कोइने तेडे नहीं व्यर्थे हो ॥सं०॥ ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे आहिं वीरमतीए जे कर्युं ते सौ चित्त दइने सांभलो. तेणीए संध्या वेहेली पोतानी विद्या साधवा मांडी. ॥ १३ ॥ तेवामां विद्यानो अधिष्टायक देव जे वचनथी बंधायो हतो ते प्रगट थयो, तेणे कह्युं. अरे ! स्त्री ! तें मने केम आराध्यो! ते बोली. में कोइ कार्यने अर्थे तमारुं आकर्षण कर्युं छे. कोइ कोइने वृथा तेडे नहीं. ॥ १४ ॥

कोइ एहवो रचो तमे फंद.मुजपुत्र अछे नृप चंद हो ॥सं०॥ कांइ तुमथी एहवुं थावे,सुत दिवस छते घर आवे हो ॥सं०॥१५॥ सुर कहे एहमां शुं करवुं.अंजली जलमां शुं तरवुं हो ॥सं०॥ राणी मन वात ते जाणी.देव रचे ते सुणो प्राणी हो ॥ सं० ॥१६॥

अर्थ ॥ हे देव! तमे कोइ एवो फंद रचो के मारो पुत्र चंद छे ते हुं धारुं तेम करे. तमाराथी कांइ एवुं बने के, ते मारो पुत्र दिवस छतां घेर आवे! ॥१५॥ देवताए कह्युं, अरे बाइ, एमां ते शुं करवुं छे! अंजलि जेटला जलमां शुं तरवुं ! राणीना मननी वात जाणी हवे देवता जे रचे ते सर्व सांभलो. ॥ १६ ॥

वीरमती लोभनी हाले, करे कपट ते पुत्र विचाले हो ॥ सं० ॥
कहे मोहन लीपल अटंको, तस थाल न होवे वंको हो ॥ सं० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ लोभनी हाले वीरमती कपट करी पुत्रने व्यथित करे छे. मोहन विजय कहे छे के, लीप-लनां अटंक एवा जे चंदनो एक वाल पण वांको नही थाय. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

दुर्जन जन मन जेहवी,श्याम घटा घन घोर ॥ उत्तर वाली उन्हही,
मोर करे झींगोर ॥ १ ॥ दहदिश दमके दामिनी, जिम मनमथ कर-
वाल ॥ गुहिरो अति गाजे गयण, कोरण वहे विचाल ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते समये दुर्जन लोकोना मन जेवी उत्तरमांथी मेघनी घन घोर श्याम घटा चडी आवी अने मोर टौका करवा लाग्या. ॥१॥ जाणे कामदेवनी तरवार होय तेवी विजली दशे दिशामां चमकवा लागी. आकाशमां गर्जना थवा लागी अने चारे तरफ घमघोर थइ रह्युं. ॥ २ ॥

जलधारा निठरू पडे, शीतल पवन प्रसार ॥ सकर ककर सम उडे,
उरूमंडे जलधार ॥ ३ ॥ एहवी घनमाला रची,अति सुविशाला जाम ॥
कहीने वीरमती भणी, सुर पोतो निज ठाम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जलनी घाटी धारा पडवा लागी; शीतल पवन प्रसरवा लाग्यो. साकरनी जेम करा उडवा लाग्या अने झमी साथे जल धारा पडवा लागी. ॥ ३ ॥ आवी विशाल मेघमाला रचीने अने ते वीरमतीने जणावीनें ते देवता पोताने स्थाने चाली गयो. ॥ ४ ॥

प्रसर्यो घन तिम चिहुं दिशे,सत्ता विसर्जीराय ॥ मंदिर आव्यो
दिन ठते,राणी विस्मय थाय॥५॥ सासु वचन तणो थयो,राणीने
विश्वास ॥ दोकर जोडी गुणावली, उभी प्रीतम पास ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आवी रीते चारे दिशामां मेघने प्रसरी गयो जोइ राजाए सभाने विसर्जन करी अने दिवस छतां ते राणीना मंदिरमां आव्यो. ते जोइ राणी गुणावली विस्मय पामी गइ. ॥ ५ ॥ आथी राणीने सासुना वचन उपर विश्वास आव्यो. गुणावली बे हाथ जोडी पोताना प्रियतमनी पासे उभी रही. ॥ ६ ॥

आज घणा वहिला तमे, आव्या मंदिर एम ॥
दीसो आमण दुमणा, कहो प्राणेश्वर केम? ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते बोली हे ! प्राणेश्वर ! आज तमे मंदिरमां घणा वेला पधार्या अने आम आकुल व्याकुल लागो छो. तेनुं शुं कारण ते कहो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल सत्तरमी ॥

आवी उरही जा परी हे ॥ के वेरण मत तरसावे जीवके ॥ रतन सोनारकी हे ॥एदेशी॥
चंद कहे राणी भणी हे ॥ के साजन, विणसतु वरसे मेहके ॥ नवली चंदनी
हे, के ललना केरां जुउ चरित्र के ॥ शीतल पवन झकोलथी हे ॥ केसा० ॥
कंपे कोमल देह के ॥ न०॥१॥ गंगातट वेलु जिसी हे ॥केसा०॥ सखरविछाई
सेज के ॥ परनां उसीसां धर्यां हे ॥ केसा०॥ राणी मनमे हेजके ॥ न०॥२॥

अर्थ ॥ चंद राजाए राणीने कह्युं, प्रिया, आ ऋतु विना मेघ वर्षे छे, (हे चविछे चंदनी नवल नारीनुं चरित्र जुओ.) हे! बाला, आ शीतल वायु वाय छे, जेथी मारी कोमल काया कंपी चाले छे. ॥ १ ॥ ते

बलते गंगानी रेती जेवी कोमळ शय्या बिछावी अने सुंदर ढंसीका मुकवामां आव्यां, आथी राणीना मनमां आश्चर्य थयुं. ॥ २ ॥

बेठो पर्यंके पीउहे ॥ केसा० ॥ घरमां बांधी कान के ॥ नारी आपे नेहशु के॥ केसा०॥ मृगमद अंबर पानके ॥न०॥३॥ आसव नवनव भांतिनां हे ॥ केसा०॥ राणी करावे पानके॥ नारायणादिक तेलना हे॥केसा०॥करे अभ्यंग विधानके॥न०॥४॥

अर्थ ॥ प्रियतम कान बांधी घरमां पलंग उपर बेठो. राणी गुणावली स्नेहथी कस्तुरी अने अंबर आपवा लागी. ॥ ३ ॥ वळी राणी नव नवी जातना आसव (सरबत) ना पान करावी ने नारायण प्रमुख सुगंधी तेल चोळवा लागी. ॥ ४ ॥

अगर चंदनअंगीठिका हे ॥ केसा०॥ पसर्यो परिमल पूरके ॥ तेणे नृप तनुथी थयो हे ॥केसा०॥ शीत पराभव दूरके ॥न०॥५॥ सुखभर सेजें पोढीउहे ॥ केसा०॥ चंद चतुर तेणि वारके॥चतुरा चरण चंपी करे हे॥केसा०॥आदर विविध प्रकारके॥न०६

अर्थ ॥ अगर चंदननो सुगंध प्रसराव्यो. आथी राजाना शरीरमां शीतनो पराभव थइ गयो. अने ते दूर थइ गइ. ॥ ५ ॥ पछी सुखथी भरपूर थइ चतुर चंदराजा शय्यामां सुइ गयो. अने चतुरा गुणावली विविध प्रकाराना आदरथी तेनां चरणने चांपवा लागी. ॥ ६ ॥

राणी जगाडे रायने हे ॥केसा०॥ क्षण क्षण सो सो वारके ॥ क्षणवारें करी रीसडीहे॥ केसा०॥ वनिताने वसु धारके ॥न०॥७॥इम करतां संध्या थई हे ॥ केसा०॥ पाम्यां चंद विश्राम के ॥ राखे सुरत जाग्या तणी हे ॥ केसा०॥ वनिता पगपग जामके ॥न०॥८॥

अर्थ ॥ पछी राणी गुणावली राजाने जगाडवा लागी, क्षणे क्षणे सो सो वार जगाडे छे अने वळी क्षणवारे ते वनिता रीस करवा लागी. ॥ ७ ॥ एम करतां संध्याकाळ थयो एटले चंद राजा विश्रांत थइ सुइ गयो. राणी पोहोरे अने पगले पगले जागवानी सुरत राखवा लागी. ॥ ८ ॥

हवे क्षण बेसे वळी हे ॥केसा०॥ चंचल राणी चित्तके ॥ संभारे ते गुणावली हे ॥ केसा०॥सासूनो संकेत के ॥ न०॥९॥ निरखे अंबर अंतर हे ॥केसा०॥ कपट निद्राये भूपके ॥ राणी नवि जाणी शकी हे ॥ के० ॥ वालिम केरुं स्वरूपके ॥ न० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ते चंचळ गुणावली क्षण वार ऊठती अने क्षणवार बेसती हती अने चपळ चित्तथी सासुनो संकेत संभारती हती. ॥ ९ ॥ राजा कपट निद्रा करी वस्त्रनी अंदरथी जोवा लाग्यो. पतिनुं आ आचरण राणी जाणी शकी नहीं. ॥ १० ॥

वनिता चल चिंता घणी हे ॥केसा०॥ जाणीने राजानके॥ मांडी मनथी विचारणा हे ॥केसा०॥एतो कोइक विज्ञानके ॥न०॥११॥ कां करे एह दुःशीलता हे ॥केसा०॥प्रगट सुशीला एहके॥ विगमी कोइक दुःसंगथी हे ॥के०॥ एहमां नहीं संदेह के ॥न०॥१२॥

अर्थ॥राजा चंद विचारमां पडयो के, आ वनितानुं चित्तचपळ देखाय छे. तेना मनमां कोइ विचार उत्पन्न

थयो छे. अथवा कांइक जाणवानुं छे. ॥ ११ ॥ आ स्त्री सुशीला ने एतो प्रगट पणे जणाय छे. ते छता आवी कुशीलता केम करे छे? अथवा कोइ कुसंगथी ते बगडी छे एमां संदेह नथी. ॥ १२ ॥

मुज सरिखो प्रीतम छते हे ॥केसा०॥ केहथी बांधी प्रीतके॥नीच संगति नारी हुए हे॥ केसा०॥ एहवी दीसे रीतके ॥न०॥१३॥ सोहेला सोवन नवी गमे हे ॥ के०॥ कुत्सित टंकण खारके ॥ जिम मूर्छित अंगारथी हे ॥के०॥ थिर रहे ए घनसारके ॥ न० ॥१४॥

अर्थ ॥ मारा जेवो पति छतां तेणीए कोनी साथे प्रीति बांधी हशे? अथवा नीचना संगथी नारी बगडे छे, एवी रीति छे. ॥ १३ ॥ नगारो टंकणखार उत्तम एवा सुवर्णने गमतो नथी अने अंगाराथी मूर्छा पामेलुं कपूर स्थिर रहे छे. ॥ १४ ॥

प्रिय अंगार चकोरने हे ॥ केसा० ॥ वकुलने मदिरा दायके ॥ जो कोई वस्तु भली हुवे हे ॥ केसा० ॥ मध्यम तास सुहायके ॥ न० ॥ १५ ॥ तिम माहारी पटरागणि हे ॥ केसा० ॥ इम मुजने भरमाय के ॥ किहां इक जावा मन करे हे ॥ केसा० ॥ पण मुजथी संकोचायके ॥ न० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ चकोर पक्षीने अंगारा प्रिय लागे छे. बोरसलीना वृक्षने मदिरा पल्लवित करे छे. जो कोइ भली वस्तु होय तेनी सहाय मध्यम होय छे. ॥ १५ ॥ तेम आ मारी पटराणी मने भरमावीने कांइ जवानुं मन करे छे पण ते माराथी संकोचाय छे. ॥ १६ ॥

पण किम डाह्या आगले ॥ केसा० ॥ चाले कपट कुमाल के ॥
सत्तरमी भाखी भली हे ॥ केसा० ॥ मोहन विजये ढाल के ॥ न० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पण डाह्या माणस आगल कपटनो डोल शी रीते चाली शके? आ प्रमाणे मोहन विजये सत्तरमी ढाल कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

छल ताकी संध्यासमय, गुणावली गजगत्ति ॥ गृहथी बाहिर परवरी, नरपति लही निरत्ति ॥ १ ॥ खुणसधरी लेई खड्ग, कंते कीधी केड ॥ भली गइ काली निशा, न लह्यो नारि निवेड ॥ २ ॥

अर्थ ॥ संध्यानो समय थयो एटले गुणावली छलताथी गजेन्द्रना जेवी चाल चालती राजाने निद्रामां धरनी बाहेर नीकली. ॥ १ ॥ पछवाडे राजा तीक्ष्ण खड्ग लई तेनी केडे पड्यो. काली घोर रात्रि थई स्त्री तेने जोइ शकी नहीं. ॥ २ ॥

थइ संध्या सासु जूए, वधू तणी ते वाट ॥ एहवे उघडाव्यां जाई गुणावलीयें कपाट ॥ ३ ॥ वीरमती हरखी घणुं, वहुने आदर दीध ॥ कीरति निज विद्यातणी, लघुतायी तिणे कीध ॥४॥

अर्थ ॥ अहीं सासु वीरमती संध्याकाल थयो एटले वहुनी वाट जोती हती. तेवामां गुण... आवी कमाड उघडाव्यां. ॥ ३ ॥ वीरमतीए घणो हर्ष धरी वहुने आदर आप्यो अने तेणीए पोतानी विद्यानी कीर्त्ति करी. ॥ ४ ॥

૫૬

वचन थकी आवी इहां प्रीतमथी प्रछन्न ॥ नवि मुकाणो तुम
तणो, धाइजी दाछिन्न ॥ ५ ॥ जेह हवे मुजने कहो, ते हुं करूं
प्रमाण ॥ वहिली जिम जाउं वली, जागशे जीवन प्राण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वहु बोली–धाइजी, हुं तो तमारा वचन उपर प्रियतमथी छुपी रीते अहिं आवी छुं. तम[illegible] प्रेम माराथी मुकाणो नहीं. ॥ ५ ॥ हवे मने जे कहो ते प्रमाणे करूं अने जेम बने तेम वेहेली जा[illegible] नहीं तो मारा जीवन प्राण जागी जाशे. ॥ ६ ॥

चंद नृपति द्वारांतरें, अवलोके अवदात ॥
थइ संपे सासू वहु, करवा मांडी वात ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा द्वार उपर उभो रही आ चरित्र जुए छे. सासु वहुए एकसंप थइ वात करवा मांडी.॥७॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ नाह अबोला लेइ रह्या ॥ ए देशी ॥

वीरमती कहे रे वहु, उपवन लगे जावो ॥ कंबा एक कणे-
रनी, दोडी लेइ आवो॥१॥ नारी कांई जाणे नही, मति तुछ क-
हावे ॥ ते पण राति पडे, पानहीथी जावे ॥ ना० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती वहुने कहे छे, तुं उपवन सुधी जा अने कणेरना वृक्षनी एक कंबा (सोटी) लइ दोडती आव. ॥ १ ॥ राणी गुणावली कांइ जाणती नथी. स्त्रीनी मति तुछ होय छे, ते पण रात पडे त्यारे गमे ते करे छे. ॥ २ ॥

मंत्री आपीश तुजने, तेह कणेयर कंबा ॥ जिहां प्रीतम पोढ्यो
हुवे, जाजे तिहां अविलंबा ॥ ना० ॥ ३ ॥ देजे तुं निरजय थकी,
तस छवका तीन ॥ तेहथी चंद नरेशरू, होसे निद्राधीन ॥ ना० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते कणेरना वृक्षनी कंबा हुं तने मंत्री आपीश. पछी ज्यां तारो पति पोढ्यो होय त्यां सत्वर जइ पहोंचजे ॥ ३ ॥ ते कंबावडे तुं निर्जय थइ त्रणवार छवकारजे एटले ते चंदराजा निद्राधीन थइ जशे ॥४॥

आवशुं प्रात समय थये, आपण बीहुं ज्यारे ॥ चंद महीपति जागशे,
सेजकीथी त्यारे ॥ ना० ॥ ५ ॥ वचन सुणी सासूतणां, वहु तुरत
उजाणी ॥ रान तणी राजानणी, कांइ नीति नाणी ॥ ना० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे आपण बंने प्रातःकाले आवशुं त्यारे चंदराजा शय्या उपरथी जागशे. ॥ ५ ॥ आवां सासुनां वचन सांभली तत्काल वहु उजमवाली थइ. ते वखते तेणीने रात्रिनो के राजानो कांइ जय लाग्यो नहीं.।६।

राजा पण केडे थयो, जाणीने अवला ॥ पण जडक समजे नही, सां-
कल्या एणे सवला ॥ ना० ॥ ७ ॥ वाडीमांहे राणी गइ, निशि निपट
अंधारी ॥ ते सघलुं खोटुं दिवा, बीहे छे जे नारी ॥ ना० ॥ ८ ॥

૪૬

वचन थकी आवी इहां प्रीतमथी प्रछन्न ॥ नवि मुकाणो तुम
तणो, बाइजी दाखिन्न ॥ ५ ॥ जेह हवे मुजने कहो, ते हुं करूं
प्रमाण ॥ वहिली जिम जाउं वली, जागशे जीवन प्राण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वहु बोली–बाइजी, हुं तो तमारा वचन उपर प्रियतमथी छुपी रीते अहिं आवी छुं. तमारो प्रेम माराथी मुकाणो नहीं. ॥ ५ ॥ हवे मने जे कहो ते प्रमाणे करूं अने जेम बने तेम वेहेली जाउं. नहीं तो मारा जीवन प्राण जागी जाशे. ॥ ६ ॥

चंद नृपति द्वारांतरें, अवलोके अवदात ॥
थइ संपे सासू वहु, करवा मांडी वात ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा द्वार उपर उभो रही आ चरित्र जुए छे. सासु वहुए एकसंप थइ वात करवा मांडी.॥७॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ नाह अबोला लेइ रह्या ॥ ए देशी ॥

वीरमती कहे रे वहु, उपवन लगे जावो ॥ कंबा एक कणे-
रनी, छोडी लेइ आवो॥१॥नारी कांइ जाणे नहीं,मति तुछ क-
हावे ॥ ते पण राति पछे, पानहीथी जावे ॥ ना० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती वहुने कहे छे, तुं उपवन सुधी जा अने कणेरना वृक्षनी एक कंबा (सोटी) छेद छोडती आव. ॥ १ ॥ राणी गुणावली कांइ जाणती नथी. स्त्रीनी मति तुछ होय छे, ते पण रात पछे ज्यारे गमे ते करे छे. ॥ २ ॥

मंत्री आपीश तुजने, तेह कणेयर कंबा ॥ जिहां प्रीतम पोढ्यो
हुवे, जाजे तिहां अविलंबा ॥ ना० ॥ ३ ॥ देजे तुं निरनय थकी,
तस उपका तीन॥ तेहथी चंद नरेशरू, होशे निद्राधीन॥ना०॥४॥

अर्थ ॥ ते कणेरना वृक्षनी कंबा हुं तने मंत्री आपीश. पछी ज्यां तारो पति पोढ्यो होय त्यां सत्वर जइ पहोंचजे ॥ ३ ॥ ते कंबावडे तुं निर्भय थइ त्रणवार उपकारजे एटले ते चंदराजा निद्राधीन थइ जशे ॥४॥

आवशुं प्रात समय थये, आपण बीहुं ज्यारे ॥ चंद महीपति जागशे,
सेजथीथी त्यारे ॥ ना० ॥ ५ ॥ वचन सुणी सासूतणां, वहु तुरत
उजाणी ॥ रात तणी राजातणी, कांइ नीति नाणी ॥ ना० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे आपण बंने प्रातःकाले आवशुं त्यारे चंदराजा शय्या उपरथी जागशे. ॥ ५ ॥ आवां सासुनां वचन सांभळी तत्काळ वहु उजमाळी थइ. ते वखते तेणीने रात्रिनो के राजानो कांइ भय लाग्यो नहीं. ॥६॥

राजा पण पेहे थयो, जाणीने अवस्था ॥ पण भडक समजे नहीं, सां-
भळ्या एणे समस्त ॥ ना० ॥ ७ ॥ वाडीमांहे राणी गइ, निशि निपट
अंधारी ॥ ते लपशुं खोटुं दिवा, दीठे छे जे नारी ॥ ना० ॥ ८ ॥

૫૬

वचन थकी आवी इहां प्रीतमथी प्रछन्न ॥ नवि मुकाणो तुम तणो, बाइजी दाक्षिन्न ॥ ५ ॥ जेह हवे मुजने कहो, ते हुं करूं प्रमाण ॥ वहिली जिम जाउं वली, जागशे जीवन प्राण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वहु बोली—बाइजी, हुं तो तमारा वचन उपर प्रियतमथी छुपी रीते अहिं आवी छुं. तमारो प्रेम माराथी मुकाणो नहीं. ॥ ५ ॥ हवे मने जे कहो ते प्रमाणे करूं अने जेम बने तेम वेहेली जउं, नहीं तो मारा जीवन प्राण जागी जाशे. ॥ ६ ॥

चंद नृपति द्वारांतरें, अवलोके अवदात ॥
थइ संपे सासू वहु, करवा मांडी वात ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा द्वार उपर छानो रही आ चरित्र जुए छे. सासु वहुए एकसंप थइ वात करवा मांडी.॥७॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ नाह अबोला लेइ रह्या ॥ ए देशी ॥

वीरमती कहे रे वहु, उपवन लगे जावो ॥ कंबा एक कणेरनी, दोडी लेइ आवो ॥१॥ नारी कांई जाणे नही, मति तुछ कहावे ॥ ते पण राति पडे, पानहीथी जावे ॥ ना० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती वहुने कहे छे, तुं उपवन सुधी जा अने कणेरना वृक्षनी एक कंबा (सोटी) लइ दोडती आव. ॥ १ ॥ राणी गुणावली कांइ जाणती नथी. स्त्रीनी मति तुछ होय छे, ते पण रात पडे त्यारे गमे ते करे छे. ॥ २ ॥

मंत्री आपीश तुजने, तेह कणेयर कंबा ॥ जिहां प्रीतम पोढ्यो हुवे, जाजे तिहां अविलंबा ॥ ना० ॥ ३ ॥ देजे तुं निरजय थकी, तस ठबका तीन ॥ तेहथी चंद नरेशरू, होसे निद्राधीन ॥ ना० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते कणेरना वृक्षनी कंबा हुं तने मंत्री आपीश. पछी ज्यां तारो पति पोढ्यो होय त्यां सत्वर जइ पहोंचजे ॥ ३ ॥ ते कंबावडे तुं निर्भय थइ त्रणवार ठबकारजे एटले ते चंदराजा निद्राधीन थइ जशे ॥४॥

आवशुं प्रात समय थये. आपण बीहुं ज्यारे ॥ चंद महीपति जागशे, सेजथकी त्यारे ॥ ना० ॥ ५ ॥ वचन सुणी सासूतणां. वहु गुणमणी ॥ रान नणी राजानणी. कांइ नीति नाणी ॥ ना० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ त्यारे आपण बंने प्रातःकाले आवशुं त्यारे चंदराजा शय्या उपरथी जागशे. ॥ ५ ॥ आवा सासुनां वचन सांभळी गुणवान वहु उजमवाळी थइ. ते वखते तेणीने राजनीनो के राजानो कांइ पण ख्याल न रह्यो नहीं ॥६॥

राजा पण केहे पयो. जाणीने अबला ॥ पण नडक ममजे नहीं. मांकस्या एणे मबला ॥ ना० ॥ ७ ॥ वाडीमांहे गणी गइ. निनि निरट अंधारी ॥ ते सघळुं मोहे दिठा. दीठे छे ते नारी ॥ ना० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ राजा चंद तेने अबला जाणी केडे पड्यो. पण जडिकपणे जाण्युं नहीं के ते अबलाए कोइक सबलाने सांकली लीधा हे. ॥ ७ ॥ अंधारी रात्रे राणी एकली वाडीमां गइ. कहेवाय हे के जे स्त्री दिवसे पण जय पामे हे. पण ते सघलुं खोटुं हे. ॥ ८ ॥

कुम्रली कंबा कणेरनी, राणीये लीधी ॥ ततूक्षण ते आवी फरी,
सासूने दीधी ॥ ना०॥ ए॥ चंद तो आव्यां पाधरो, जिहां हे निज
सज्जा ॥ जाणे हमणां आवशे, कंबा लेइ लज्जा ॥ ना० ॥ १० ॥

अर्थ॥ राणीए कणेरनी कुमली कंबा लीधी अने तत्काल पाछी फरी ते सासुने आपी.॥ए॥ राजा चंद पजार्यो ज्यां शय्या हती त्यां आव्यो. तेणे जाण्युं के ते स्त्री कंबा लइने पोतानी शय्या पासे हमणा आवशे.

सेज उपर एक वस्तुनो, करी पुरुष पोढाड्यो ॥ चंदनृपे तेह उपरे,
एक वस्त्र उढाल्यो ॥ ना० ॥ १० ॥ दीपक पुंठे लिपी रह्यो, जिम स्त्री
नवि देखे ॥ पुरुषतणा उल आगलें, नारी कुण लेखे ॥ ना० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ राजा चंदे वस्त्रनो पुरुष करी शय्या उपर सुवार्यो अने तेनी उपर एक वस्त्र उंढाड्युं. ॥ ११॥ पोते दीपकनी पछवाडे स्त्री देखे नहीं तेम छुपाइ रह्यो. पुरुषना छल आगल स्त्री शा लेखामां हे? ॥ १२ ॥

वीरमतीये वहुजणी, वांसे करथापी ॥ ते कणयरनी कांवली, मं-
त्रीने आपी ॥ ना० ॥ १३॥ जयनाणीश मन जूपनो, धीरज चित्त
धरजे ॥ जे विधि में जाख्यु अछे, ते विधि तुं करजे ॥ना० ॥ १४॥

अर्थ ॥ पछी वीरमतीए वहुना वांसामां करनो थापो मार्यो अने ते कणेरनी कंबाने मंत्रीने आपी. ॥१३॥ हे वधू, तुं मनमां राजानो जय राखीश नहीं अने चित्तमां धीरज राखजे. अने जे विधि में कह्यो हे ते विधि तुं करजे. ॥ १४ ॥

राणी ताम उतावली, कंबा लेइ आवी ॥ गुणी चतुर थइ आतुरी,
नवि जोयो जगावी ॥ ना० ॥ १५ ॥ कपट पुरुषने उपरे कंबा उच-
कावी ॥ चंद चिंते धन्य मातने, वहु रूडी शीखावी ॥ ना० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ राणी गुणावली कंबा लइने उतावली उतावली आवी अने ते चतुर थइ ने गुणी गई अने पोताना स्वामीने जगाडी पण जोयो नहीं. ॥ १५ ॥ तेणीए आवी पेला कपट पुरुष (बनावटी पुरुष) नी उपर कंबाने प्रहार पछाडी. दीवा पाछल उनेलो चंद मनमां चिंतवे हे के, माताने धन्य हे के तेणे वहुने सारी शिक्षा आपी. ॥ १६ ॥

राणी कृतकृत्या थइ, गइ सासू पासे ॥ नृपपण चरित्र निहालवा, थयो
नारीने वांसे ॥ ना० ॥ १७ ॥ तिम जइ उजो द्वारांतरे, नवि वीहे
राजा ॥ कवण हृदय वीहे कीशु, लख वाजे जो वाजा ॥ ना० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ राणी कृतार्थ थई सासु पासे आवी, राजा पण तेमनुं चरित्र जोवाने तेमनी पाछल पड्यो. ॥ १७ ॥ राजा प्रथमनी जेम द्वार पासे उनो रह्यो. जरा पण जय पाम्यो नहीं. लाखो वाजां वागे तो पण जे कवण हृदयनो होय ते बीए नहीं. ॥ १८ ॥

मोहन विजयें अढारमी, कही ढाल पवित्र ॥
श्रोता आगल सांजलो, सासु वहुनां चरित्र ॥ ना० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ मोहन विजये आ अढारमी पवित्र ढाल कही. हे! श्रोता जनो, हवे ते सासु वहुनां चरित्र सांजलो.

॥ दोहा ॥

वहुयें सवि मांमी कह्यो, कंत्रतणो अधिकार ॥ दीधी शाबासी घणी, सासुये तेणिवार ॥ १ ॥ जाखे एम गुणावली, तुमे अवधारो मात ॥ नगरलोक जागे सहू, रखे लहे कोइ वात ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वहुए आवी कंथानुं वहु वृत्तांत मांमीने कह्युं, ते सांजली सासुए तेने घणी शाबासी आपी. ॥ १ ॥ गुणावलीए कह्युं, हे माता, एक वात विचारो. अत्यारे नगरना सर्वे लोक जागे ने रखे कोइ वात जाणी जाय. ॥ २ ॥

जो कोइ नृपने जइ कहे, तो मुज गति शी थाय ॥ तेणे ए नगरी लोकनो, कोइक करो उपाय ॥ ३ ॥ कहे सासू सुण रे वहू, मुजने तुं शुं कहीश ॥ माहरे तो इमहिज गया, पापड वणतां दिश ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो कोइ आवात जाणी राजाने कहेशे, तो पछी मारी गति शी थाय ! तेथी तमे आ नगर लोकोनो कांइक उपाय करो. ॥ ३ ॥ सासू बोली–हे वहू, तुं मने शुं कहीश! माहरे तो तेवा केटला एक पापड वणता दीसता हता. ॥ ४ ॥

मुज गृहद्वारावधि लगे, न होए नींद प्रवेश ॥ पण नगरी जन सवि थशे, निद्रावश सुविशेष ॥ ५ ॥ चंद विचारे हुं इहां, उन्नो एहने द्वार ॥ ए विद्या मुज उपरे, नहीं चाले निरधार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ मारा घरना द्वार सुधी निद्रानो प्रवेश थवानो नथी. बाकी सर्वे नगरीना लोको विशेष निद्राने वश थइ जशे. ॥ ५ ॥ अहिं चंदराजाए विचार्युं के हुं तेना घरने द्वार उन्नो छुं तेथी ए विद्या मारी उपर चालशे नहीं. ॥ ६ ॥

वहुने वेसारी तिहां, वीरमती स्वयमेव ॥
गर्ज गृहमांहे गइ, आनंदे ततखेव ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी वीरमती वहुने त्यां वेसारी पोते तत्काल आनंदथी अंदरनां गृहमां चाली गइ. ॥ ७ ॥

॥ ढाल उगणीशमी ॥

॥ ढांणां वीणण हुं गइ रे ॥ ए देशी ॥

वीरमतीयें रच्युं रे, अनुपम गर्दजी रूप ॥ सनेहा सांजलो ॥ द्वारतणे ठिछ रहीरे, निरखे कौतुक जूप ॥ स० ॥ १ ॥ गर्दजरूपे ते करे रे, क्रूरस्वरे खर नाद ॥ स० ॥ तिणे नगरी मांहे थयो रे, निद्रानो उन्माद ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पछी वीरमतीए गधेडीनुं रुप लीधुं. सर्वे स्नेही सांजलजो. राजाचंद द्वारनां निछथी ते कौतुक

जोतो हतो. ॥ १ ॥ तेणीए गधेडीना रूपे क्रूर स्वरथी खरनो नाद कर्यो, तेथी आखी नगरीमां निद्रानो उन्माद वधी पड्यो. ॥ २ ॥

नगरी लोक मूर्छित थयारे, वीरमतीयें विरुद्ध ॥ स० ॥ चक्रीदलजो नीसरे रे, तो पण न लहे शुद्ध ॥ स० ॥ ३ ॥ इम विद्या अवस्वापिनीरे, मूकी मन उल्लास ॥ स० ॥ सासू रूपे मूलगेरे, आवी वहुअर पास ॥ स० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीनी विरुद्ध एवा नगरीना लोको मूर्छित थई गयां. ते वखते कदी चक्रवर्त्तीनुं दल नीकले तोपण कोइने शुद्ध रहे नहीं. ॥ ३ ॥ आ प्रमाणे वीरमतीए मनमां उल्लास लावीने अवस्वापिनी विद्या मूकी, पछी पोताना मूल रूपे ते वहुनी पासे आवी. ॥ ४ ॥

रे वहू में केहवुं कर्यूं रे, नगरी लोक विकाय ॥ स० ॥ वार मणो नाजो धुरे रे, तोहे पण शुं थाय ॥ स० ॥ ५ ॥ चालो चंदनी वाडीयें रे, तिहां छे प्रथम सहकार ॥ स० ॥ तिहां वेसीने जाय शुं रे, विमल पुरीयें लगार ॥ स० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते वोली–अरे वहु, में केवुं कर्युं? नगरीना लोक अचेत थइ गया. कदि आ वखते वार मणनो नाजो धुरे तोपण शुं थाय? ॥ ५ ॥ हवे चालो चंदनी वाडीए जइए, त्यां एक आंबानुं वृक्ष छे, ते उपर वेसीने विमलपुरीमां जइ पहोंचीशुं. ॥ ६ ॥

नगरी कोश अढारसें रे, छे अलगी अति तेह ॥ स०॥ पण तुजने अनिमेषमें रे, देखाडीश धरी नेह ॥ स० ॥ ७॥ निसुणी वचन विमातनां, रे सहसा चंद नृपाल ॥ स० ॥ वाडी मांहे गयो वही रे, दीठो वृक्ष रसाल ॥ स० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते नगरी अहींथी अढारसो कोश अलगी छे. तो पण एक निमेष मात्रमां तने स्नेहथी देखाडीश. ॥ ७ ॥ आवां अपरमातानां वचन सांजली राजा चंद वाडीमां गयो त्यां एक आंबानुं वृक्ष जोवामां आव्युं. ॥ ८ ॥

तस कोटर मांही रह्यो रे, ठानो लेइ करवाल ॥ स०॥ कौतुक जोवा चंदनुं रे, चित्त थयुं उजमाल ॥ स० ॥ ए ॥ नृपचिंते मुजनारिमां रे, अवगुण नहीं एक टांक ॥ स० ॥ कुंगर फेरविया फिरे रे, ए सवि मातनो वांक ॥ स० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ते वृक्षनी कोटरमां हाथमां खड्ग लइ गुप्तरीते रह्यो, अने चंदनुं चित्त कौतुक जोवाने उत्कंठित थयुं. ॥ ए ॥ राजाना मनमां एम आव्युंके, मारी स्त्री गुणावलीमां जरापण अवगुण नथी. कुंगरने फेरवयो होय तो फरी शके. आ वधो मारी अपर मातानो वांकछे. ॥ १० ॥

ए कोटर मांहे रही रे,जोउं सकल चरित्र ॥ स० ॥ नारी विमलपुरी जाइ रे, शुं शुं करशे विचित्र ॥ स० ॥ ११ ॥ एहवे विहु सासू वहु रे, आवी तिणे आराम ॥ स० ॥ नृप चिंते लेतीखरे रे, वीजे तरु विश्राम ॥ स० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे आ कोटरमां रहीने तेनुं वधुं चरित्र जोउं, ते नारी विमलपुरीमां जइने शुं शुं विचित्र करशे! ॥ ११ ॥ एटलामां सासु अने वहु वने तेउद्यानमां आव्यां. पेला कोटरमां वेठेला राजा चंदने चिंता थइ के रखे ते वीजा वृक्षमां विश्राम करे! ॥ १२ ॥

૪૯

૫૦

૫૧

तो इहां रहीश हुं फुलतो रे, कौतुक जोइश केम ॥ स० ॥ तिणे सहकारे एहवे रे, आवी चित्तु धरी प्रेम ॥ स० ॥ १३ ॥ नृपने तिणे निरख्यो नही रे, कोटर मांहे तेण ॥ स० ॥ बेठी सहकारे चढीरे, सासुबहु हरषेण ॥स०॥ १४॥

अर्थ ॥ जो तेम घरेतो पछी हुं अहिंआ छुपतो रहीश अने पछी तेमनुं कौतुक शी रीते जोइश! राजा एम चिंतवेछे त्यां बंने स्त्री प्रेम धरीने ते वृक्षपासे आवी. ॥ १३ ॥ तेमणे कोटरमां रहेला चंदराजने निरख्यो नही अने ते बंने सासु वहू हर्ष धरती आंबापर चडीबेठी. ॥ १४ ॥

वीरमतीए सहकारनेरे, दीधो कंब प्रहार ॥स०॥ विमलपुरी देखाडतुं रे, अमने अहो सहकार ॥ स० ॥ १५ ॥ वीरमती वचने तदा रे, चाल्यो तरु आकाश ॥ स० ॥ देव विमान तणी परे रे, अप्रतिहत गति तास ॥ स० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी वीरमतीए आंबाना वृक्षनी उपर बेठी कंबानो प्रहार कर्यो अने कह्युं के, हे आंबानावृक्ष तुं अमने विमलपुरी देखाड. ॥ १५ ॥ वीरमतीनां आवां वचनथी ते वृक्ष देवताना विमाननी जेम न अटकाय तेवी रीते आकाश मार्गे चाल्युं. ॥ १६ ॥

इठगणीशमी ढालमां रे, पाम्यो नृपति प्रमोद ॥ स० ॥
मोहन विजय कहे सुणो रे, आगल विविध विनोद ॥ स० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ ओगणीशमी ढालनां राजा चंद घणो हर्ष पाम्यो. श्री मोहनविजय कहे छे के, आगल विविध प्रकारनो विनोद थशे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

नृप कोटर आवरणथी, रह्यो अप्रगट सुजाण ॥ केवल आवरणे लिस्यो, जीवने केवलनाण ॥ १ ॥ मनथी पहिलो संचरे, गगने ते सहकार ॥ निरखे देश विदेश नृप, वन उपवन विस्तार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वृक्षना कोटरना आवरणथी अप्रगट रहेलो राजा चंद केवल आवरणथी आवृत एवा जीवने केवल ज्ञाननी जेम देखातो हतो. ॥ १ ॥ ते आंबानुं वृक्ष मनथी पण वधारे वेगमां चालवालाग्युं. तेमां रहेलो राजा चंद देश, विदेश, वन तथा उपवनना विस्तारने जोतो हतो. ॥ २ ॥

चाले चंद्रातप विचे, ते तरु मंत्र प्रभाव ॥जेहवी क्षीर समुद्रमां, तरती दीसे नाव ॥ ३ ॥ रे रे निरख गुणावली, वीरमती कहे एम ॥ नगरीठं जो केहवी अछे, सुंदर अलका जेम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मंत्रना प्रभावथी चंद्रनी कांतिमां चालतुं ते वृक्ष, क्षीर समुद्रमां जेम तरतुं नाव चाले तेम देखातुं हतुं. ॥३॥ वीरमती बोली–हे गुणावली, जो, कुबेरनी अलका नगरीजेवी आ नगरीठे केवी सुंदर लागे छे!४

नवरंगा गंगा निरख, पुण्य प्रसंगा जेह ॥ कलिमल कंद निकंदवा, अति पुत्रीसमपह ॥ ५ ॥ इंदीवर नयणे निरख, कालंदी पंकिल्ल ॥ ए धरणी तरुणी तणो, जाण सही धम्मिल्ल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जो, आ नवीन रंगवाळी गंगानदी छे, जेनो पवित्र प्रसंग छे एवी ए गंगा कलिकाळना मळ रूपी कंदने नाश करवाने तरवार जेवी छे. ॥ ५ ॥ आ कादववाळी श्याम यमुना नदी छे तेने तारा नेत्र रूपी कमळथी निरख. ते नदी पृथ्वी रूपी स्त्रीनो जाणे चोटलो होय तेजी लागे छे. ॥ ६ ॥

कर संज्ञायें गगनथी, निरखाडे हित आए ॥
देश नगर वन शैल द्रह, वापी नदीअ निवाण ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वीरमती हेतकरी हाथनी संज्ञाथी आकाशमांरही नव नवा देश, नगर, वन, पर्वत, द्रह, वापिका, नदीओ अने नवाणो गुणावळीने बतावती हती. ॥ ७ ॥

॥ ढाल वीशमी ॥

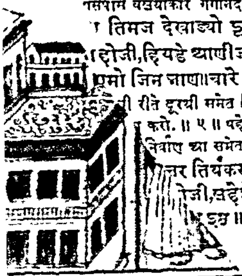
॥ अरज अरज सुणोनें रूडा राजीया होजी ॥ ए देशी ॥

एहतुं एहतुं जोय गुणावली होजी, अष्टापद गिरि एह ॥ जरतें जरतें कराव्यो चिहुं मुखो होजी, कंचनमणि जिन गेह ॥ निरख निरख विनोद ए नव नवा होजी ॥ ए आंकणी ॥१॥ संजवादि संजवादि चार दक्षिण दिशा होजी, एहवो प्रगट छे पाठ ॥ पश्चिम पश्चिम द्वार जिनेश्वरा होजी, सुपार्श्वादिक आठ ॥ नि० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे गुणावळी जो, आ अष्टापद पर्वत छे. तेमां जरतचक्रीए चोमुख कांचनमणिनो जिन प्रासाद कराव्यो छे. आ नवनवा विनोदने निरखीले. ॥ १ ॥ ते विषे एवोपाठ छे के, तेनी दक्षिण दिशामां संभवनाथ विगेरे चार तीर्थंकरो छे, तेना पश्चिम दिशाना द्वारमां सुपार्श्व विगेरे आठ तीर्थंकरो रह्याछे. २

धर्मादि धर्मादि दश तीर्थंकरा होजी, छे उत्तर दिशि एह ॥ रुषज्ञ रुषज्ञ अजित दोय जिनवरा होजी, प्राची दिशि ससनेह ॥ नि० ॥ ३ ॥ इहां जिन इहां जिन नाम उपार्जशे होजी, दश मुख लंका जूपाल ॥ तीरथ तीरथ एह जगमां वडो होजी, सुर नदी वलय विशाल ॥ नि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेनी उत्तर दिशामां धर्मनाथ विगेरे दश तीर्थंकरो छे अने पूर्व दिशामां श्रीऋषभ अने अजितनाथ ए बे तीर्थंकरो छे. ॥३॥ लंकानो राजा रावण अहिं आवीने जिननाम कर्म उपार्जन करशे, आसपास वलयाकारे गंगानदी छे, एवो आ गिरि जगत्मां मोटुं तीर्थ छे. ॥ ४ ॥

तिमज देखाड्यो दूरथी होजी, पर्वत शिखर समेत ॥ रे! वहू रे! वहू तमे करो ... होजी, हियडे आणीजी हेत ॥ नि० ॥ ५ ॥ पहिलो पहिलो बारमो बावीशमो होजी, ...मो जिन जाण ॥ चारे चारे विना विंशति जिना होजी, तास निर्वृत्ति निरवाण ॥ ६ ॥

...ी रीते दूरथी समेत शिखरनो गिरि बताव्यो अने कह्युं के, अरे वहू, तमे हृदयमां हेत लावी ... करो. ॥ ५ ॥ पहेला, बारमा, बावीशमा अने चोवीशमा तीर्थंकर ए चार जिनशिवाय ... निर्वाण आ समेतशिखर उपर थयाना छे. ॥ ६ ॥

...नर तियंकरा होजी, पाम्या इण गिरि मुक्ति ॥ ...
...होजी, उद्देश ... ॥ नि० ॥ ७ ॥ तिमवे तिमवे ...
... ॥ एह

५२

अर्थ ॥ हाल सुधीमां घणा तीर्थंकरो आ पर्वत उपर मुक्ति पाम्या छे अने हवे घण जगत्
करो अहिं अविचल मुक्तिने प्राप्त करशे. ॥ ७ ॥ तेम करता थंजार गिरि आव्यो एटले वीरमनी
वधू,जुवो आ थंजारगिरि, जुवो आ अर्बुदाचल (आबु) गिरि,एम करतां मार्गमां सिद्धाचल तीर्थराज आ

सुण वहू सुण वहू तीर्थए मोटको होजी, नामे डुरित पलाय॥ तो जिए तो जिए न
निहाळीए होजी,तस तिहुं अण जस गाय ॥ए॥ पूरव पूरव नवाणुं समोसर्या होजी,
गुरु आदि जिणंद ॥सिद्ध सिद्ध अनंता इहां हुआ होजी,केइ थया ज्ञानदिणंद॥नि०॥

अर्थ ॥ वहु, सांभळो आ सर्व तीर्थमां मोटो छे, तेनुं नाम लेवाथी पाप दूर भागी जाय छे, तो
नेत्रथी जोयो होय तो तेना यशने त्रण भुवनना लोको गाय छे. ॥ ए ॥ अहिं पूर्वे नवाणुं पूर्व समो
छे अने जगद् गुरु श्रीआदिनाथ प्रभुए अहिं समोसर्या छे, ते शिवाय अहिं अनंत सिद्ध थया छे
केवळ ज्ञानना सूर्य थया छे (केवळ ज्ञान पाम्या छे.) ॥ १० ॥

प्रथम प्रथम उद्धार श्रीभरतनो होजी,बीजो तेम दंडवीर्य ॥ त्रीजो त्रीजो उद्धार इशाने
न्द्रनो होजी,चोथो महेंद्रपति धीर्य ॥११॥ ब्रह्मेंद्र ब्रह्मेंद्र कर्यो पांचमो होजी,छठो भुवन-
पति कीध ॥ सगर सगरनो सातमो आठमो होजी,व्यंतरपति सुप्रसिद्ध ॥ नि० ॥१२॥

अर्थ ॥ आ तीर्थनो प्रथम उद्धार श्रीभरतचक्रीए कर्यो हतो, बीजो उद्धार दंडवीर्ये कर्यो छे, त्रीजो
उद्धार इशानइंद्रे कर्यो छे अने चोथो उद्धार धीर एवा महेंद्रपतिए कर्यो छे. ॥ ११ ॥ पांचमो उद्धार
ब्रह्मेंद्रे कर्यो हतो, छठो उद्धार भुवनपतिए कर्यो हतो. सातमो उद्धार सगर राजाए कर्यो हतो, अने आ-
ठमो उद्धार व्यंतरपतिए करेलो प्रसिद्ध छे. ॥ १२ ॥

नवमो नवमो उद्धार चंद्रयशातणो होजी, चक्रधर दशमो उद्धार॥ आगे आगे उद्धार
वली हुशे होजी,रामादिकना उद्धार॥१३॥इणि गिरि इणि गिरि आव्याथी हुवे होजी,
सफल मानव अवतार॥ त्रिविधे त्रिविधे करो तुमे वंदना होजी,ए भवतारणहार ॥१४॥

अर्थ ॥ नवमो उद्धार चंद्रयशाए कर्यो हतो, अने दशमो उद्धार चक्रवर्तीनो हतो. एम राम प्रमुखना
[illegible]जा उद्धारो आगळ थशे. ॥ १३ ॥ आ गिरिए आववाथी मनुष्यनो अवतार सफल थाय छे. तेथी हे
[illegible] तमे मन वचन कायाए करी तेने वंदना करो. ए तीर्थ भवमांथी तारनार छे. ॥ १४ ॥

[illegible]ागे आगे वळी निरखो वहू होजी,तीरथ श्रीगिरनार॥ मुगति मुगति वधू इहां परणशे
[illegible]ोजी. राजुलनो भरतार ॥नि०॥१५॥ पुंडरिक पुंडरिक गिरिवर सारिखो होजी.महिमा
[illegible]दधिथी ऊंड ॥ मूनां मूनां पद गजमल्लना होजी. तिणे इहां गजपद कुंड ॥ नि० ॥१६॥

अर्थ ॥ आगळ जुओ. आ श्रीगिरनारनुं तीर्थ छे. अहिं राजेमतीना स्वामी श्रीनेमनाथ प्रभु मुक्तिरूपी
वधूने परणशे. ॥ १५ ॥ आ पुंडरिकगिरि पुंडरिकना सरखो छे. तेनो महिमा समुद्रथी ऊंडो (गंभीर)
छे; अहिं ऐरावत गजेंद्रनो चरण मुकवाथी एक हाथी पगलानोकुंड बनेलो छे ॥ १६ ॥

तीरथ तीरथ एम नवनवा होजी, अवलोकावे रसाल ॥
पभणी पभणी वीशतिमी भणी होजी. मोहनविजये ढाल ॥ नि० ॥ १७॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे वीरमती पोतानी वहु गुणावलीने नवनवा तीर्थो बतावती हती; आ रसिक एवी विशमी ढाल श्रीमोहनविजये कही छे. ॥ १७ ॥

दोहा ॥

नदी समुद्र अलगां थकी, रे वहू तुं अवलोक ॥ मध्य द्वीप
वींटी रह्यो,विविध रतनना थोक॥पहोलो जोयण लाख दो,लांबो
वलयाकार ॥ वारि वृद्धितिम ऊंरू पण,तटथी तास विचार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती कहे छेः-हे ! वहु, आ नदी अने समुद्रने अलगां करी जुवो, ते मध्यद्वीपने वींटाइने रहेलो समुद्र छे. तेमां जातजातना रत्नोना थोकछे. ॥ १ ॥ ते पेहेलो समुद्र बे लाख योजन लांबोछे, ते वलयाकारे रहेलो छे, तेज प्रमाणे तेना जलनी वृद्धि अने ऊंडाइ तेना तटथी जणाय छे. ॥ २ ॥

पट जोयण दश सहस तिहां,ऊंमो जोयण हजार ॥ सोल सहस
जोयण तिहां,ऊंची शिखा विचार ॥ ३ ॥ ते ऊपर दोय कोशनी,
वेल वृद्धि सदीव ॥ चिहुं दिशें कलसाकार चऊ, जापे भुवनपईव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ दश हजार योजन तेनो पटछे, हजार योजन ते ऊंडो छे अने सोल हजार योजन तेनी ऊंची शिखा (साग) छे. ॥ ३ ॥ ते ऊपर बे कोश हमेशा वेल आवे छे, तेनी चारे दिशाए कलशना जेवी आकृतिए चार भुवनपति शोभेछे. ॥ ४ ॥

तल मुख जोयण सहस दस, दल इग जोयण सहस्स ॥ पोहला ऊंडा
एग लख, मान सदा इम तस्स ॥५॥ तिहां जल रक्षक सुर घणा, सदा
शास्वता जाव ॥ एहवो लवण समुद्र ए, एहनो प्रबल प्रजाव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ दश हजार योजन तलीयुं छे अने एक हजार योजन तेनुं दलीयुं छे, अने एक लाख पोहोला अने ऊंडा छे. आ प्रमाणे तेनुं मान छे. ॥ ५ ॥ त्यां जलना रक्षको घणा देवता छे अने ते शाश्वता छे, आवो ते लवण समुद्रछे. तेनो प्रजाव पण प्रबल छे. ॥ ६ ॥

इम वातो करते थके, ते सहकार सुरंग ॥
आव्यो विमलपुरी जणी, सीमाये अनुषंग ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आम सासु वहु वार्त्ता करतां हतां, त्यां ते आम्रवृक्ष आनंद साथे विमल पुरीना सीमाडा ऊपर आव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल एकविशमी ॥

॥ तुने कान पोलावे हो नवरंग चूडावाली ॥ ए देशी ॥

राणी नव पल्लव नव कुसुमा, निरखे तिहां वनराजी ॥ ते शोजाये सुर-
पतिनुं वन,अर्कलोक गयो लाजी ॥ रूडे चंद निहाले॥ हो नवरंग नारी
चेली ॥ ए आंकणी ॥ १ ॥ अंब कदंब निंबतरू जंबु, मुनिद्रुम ताल त-
माला ॥ नाग पुन्नाग प्रियंगु सुरंगा, मधुप न्यग्रोध विशाला ॥ रू० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राणी गुणावलीए त्यां नवपल्लव वाली अने नवीन पुष्पथी सुशोभित वननी श्रेणि दीठी. तेनी एवी शोभा हती के जेने देखी इंद्रनुं नंदनवन लज्जापामीने ऊर्ध्व लोकमां चाल्युं गयुं छे. चंदराजा रुडी रीते नारीनी नवीन चेष्टा जोवेछे. ॥ १ ॥ तेमां आंबा, कदंब, लींबडा, जांबू, सप्तपर्ण, ताड, तमाल, नागरवेल, नागकेशर, प्रियंगुलता, महुडा, अने विशालवड हता.॥ २ ॥

उपवन तेम मनोहर निरखे,जाई जुई नवमल्ली ॥ चंपक केतकी कुंद से-
वंत्री, उज्वल फुली वल्ली ॥ रू०॥३॥ उज्वल कुसुम ते दहदिशि फुल्यां,
परिमल पवन सुहायो॥ज्योतिष् चक्र गगनथी मानुं,अवनी उपर आयो ॥४॥

अर्थ ॥ ते वृक्षोथी मनोहर एवुं उपवन जोता हता. वली तेमां जाइ, जुइ, नवमल्लिका, चंपो, केतकी, डोलर अने सेवंत्रीना वृक्ष उज्वलपणे फुल्या हता. ॥ ३ ॥ दशे दिशामां उज्वल पुष्पो फुली रह्यां हतां, तेना सुगंधने पवन प्रसारतो हतो. जाणे पृथ्वी उपर ज्योतिष्चक्र आव्युं होय तेम देखातुं हतुं. ॥ ४ ॥

जल उज्वल जलाशय केरु, चंदनीयें करी दीपे ॥ नोतन धरणी चंद ए
प्रगटयो,गगन चंदने जीपे ॥ रू०॥५॥ आयत पृथु चक्र अवसाने, जल
भृत वापी जगीसा ॥ मानुं विमलपुरीनी निज द्युति,जोवाना आरीसा ॥रू०॥६॥

अर्थ ॥ चंद्रनी कांतिथी जलाशयनुं जल उज्वलपणे दीपतुं हतुं. जाणे आकाश चंद्रनी स्पर्धानी पृथ्वी उपर बीजो नवीन चंद्र प्रगट थयो होय तेम लागतुं हतुं. ॥ ५ ॥ तेना छेडा उपर विशाल अने गोलाकार वापिकाओ जलथी भरेली हती,ते जाणे विमलपुरीने पोतानी कांति जोवाना आरीसा होय तेवी देखाती हती.६

आगल नगरी निरखी राणी,विस्मय करी मन हिंसे ॥ जे कैलास कहावे
ते एवा, रोहणाचल दीसे ॥रू०॥७॥ प्रति मंदिर दीपकथी नगरी,नेत्रो-
पमाये हरखे ॥ मानुं वनमां आव्यो जाणी, चंदनरिंदने निरखे ॥ रू० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते नगरीने आगल जोइ राणी विस्मय पामी मनमां विचार करवा लागी के, जे कैलासपर्वत कहे छे, ते आ हशे ! अथवा रोहणाचल कहे छे, ते हशे ॥ ७॥ ए नगरी नेत्रनी उपमाने पामेला प्रत्येक मंदिरना दीपकथी जाणे वनमां आवेला चंदराजाने हर्षथी नीरखती होय तेम देखाय छे. ॥ ८ ॥

पूछे राणी कहो तुमे बाई, ए नगरी ते केही ॥ वीरमती कहे निसुणो
वहुजी,विमलपुरी ते एही ॥रू०॥९॥ इम कही ते सहकार गगनथी,तत्-
क्षण आव्यो हेठो ॥ मूकयो उपवन मांहे तेणे, नृपति जूएछे बेठो ॥रू०॥१०॥

अर्थ ॥ राणीए पुछ्युं, बाइजी, कहो, आ कइ नगरी? वीरमती बोली-हे वहु, जे विमलपुरी कहेवाय छे तेज आ. ॥ ९ ॥ एम कह्युं,तेवामां तो ते आम्रवृक्ष तत्काल आकाशथी नीचे उतर्यो. वीरमतीए तेने उपवनमां मूक्यो, राजा चंद बेठो बेठो ते जुवेछे॥ १० ॥

सासु वहू बेहू उतर्यां तरुथी,नगरी सादमी चाली ॥ मांहो मांहे ताली देती,
करती अतिही खुशाली ॥रू०॥११॥ नरपति पण ते बेहु न जाणे, तिम पूंठल
परवरिउ ॥ विद्या एम विमातनी निरखी,तोही पण नव डरीउ ॥ रू० ॥१२॥

अर्थ ॥ सासु अने वहु बंने वृक्ष उपरथी नीचे उतर्यां, मांहे मांहे ताली देतां अने अति खुशालीवता-वतां ते नगरीनी सामे चाल्यां. ॥ ११ ॥ राजा चंद ते बंने जाणे नहीं तेवी रीते तेमनी पाछल पाछल चाल्यो. पोतानी अपर मातानी आवी विद्या जोइ तोपण ते जरापण डर्यो नहीं. ॥ १२ ॥

ते जेम वेहु चडवडती चाली, तिमहिज नृपति विराजे ॥ अनुक्रमे एम करतां आव्या,नगरीने दरवाजे ॥ रू० ॥१३॥ वहुनो हाथ ग्रहीने सासू, नगरी कीध प्रवेश ॥ पावन पोल मांहे मन हरषे, आव्यो चंद नरेश ॥ रू० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ते बंने जेम चालती तेम राजा पण पाछल चालतो. एम चालता अनुक्रमे नगरीने दरवाजे आव्यां. ॥ १३ ॥ सासूए वहुनो हाथ पकडी नगरीमां प्रवेश कर्यो. राजा चंद पण मनमां हर्षपामी नगरीनी पवित्र पोलमां आव्यो. ॥ १४ ॥

सासूए वहुने तेडीने,नगरी अवलोकावी ॥ पाणिग्रहण तणो जिहां मंरूप, ते वेहु तिहां आवी ॥ रू० ॥१५॥ गीत नृत्य वाजित्र विविध गति, धवल मंगल बहु होवे ॥ गुणावली तिम वीरमती वेहु, अति मनरंगे जोवे ॥ रू० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ सासुए वहुने तेडीने बधी नगरी बतावी. पछी बंने ज्यां पाणिग्रहणनो मंरूप हतो त्यां आवी. १५ ॥ त्यां गीत, नृत्य, विविध जातनां वाजित्रो अने घणां धवल मंगल थातां हतां. गुणावली अने वीरमती बंने मनमां आनंद पामी ते जोती हती. ॥ १६ ॥

नगरी मांहे आव्यो राजा, मन वंछित सवि सीधी॥सेवक निजस्वामी आदेशे, नृपने प्रणिपत्य कीधी ॥ रू०॥१७॥ श्रोता निसुणो आजास्वामी,विविध विनोद ते करशे ॥ विमल पुरीये प्रेमला लछी,चंद नरिंद ते वरशे ॥ रू० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ राजा नगरीमां आव्यो, तेणे पोताना मननी वांछना सिद्ध करी. सेवके पोताना स्वामीनी आ-ज्ञाथी राजाने प्रणाम कर्यो. ॥ १७ ॥ हे श्रोताउ सांजलो, आजानगरीनो राजा चंद अहिं विविध जातना विनोद करशे अने विमलपुरीनी प्रेमला लक्ष्मी चंदराजाने वरशे. ॥ १८ ॥

एकविश ढाले चंद चरित्रनो, एह प्रथम उल्लास ॥
पंडित रूपविजय सुपसाये, मोहन वचन विलास ॥ रू० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ एकविश ढाले चंद राजानां चरित्रनो प्रथम उल्लास पूरो थयो. पंडित रूपविजयजीना पसायथी श्रीमोहनविजयनां वचननो आविलास छे. ॥ १९ ॥ सर्व गाथा ॥ ५१४ ॥

॥ इति श्रीप्राकृत प्रबंधे चंदचरित्रे वीरसेनदिक्षा चंदनजन्मवीरमतीविद्या प्राप्ति वधू विप्रतारण वचनरचना विमलपुर्यागमनरूपाजिराजिश्चतस्त्रजिः कलाजिः प्रतिपादितः प्रथमोल्लासः ॥

॥ प्रथम उल्लास समाप्त. ॥

चंदराजानो रास.

॥ अथ द्वितीयोल्लासः प्रारभ्यते ॥

॥ दोहा ॥

शांति सुधारस सकल विभु, परम सौख्य दातार ॥ सोलसमो जिनवर नमुं, जगगुरु जगदाधार ॥१॥ चंद नरिंद चरित्रनो,बीजो रचिश उल्लास ॥ शील कला कलना थकी, प्रगट जास सुप्रकाश ॥ २ ॥

अर्थ ॥ शांति रूप अमृत रसे भरेला, सर्वना स्वामी, परम सुख जे मोक्ष तेने आपनारा, जगत्ना गुरु अने जगत्ना आधार रूप एवा सोलमां तीर्थंकर श्रीशांतिनाथ प्रभुने नमुं छुं. ॥ १ ॥ हवे चंदराजाना चरित्रनो बीजो उल्लास रचीश, जेमां शीलव्रतना कलाना वर्णननो उत्तम प्रकाश प्रगट थाय छे. ॥ २ ॥

रचना प्रथम चरित्रनी, करी घणे कविरल ॥ तो पण सुगुणे आणवो, लेखे मुज परयल ॥ ३ ॥ जगमां वचनादिक अधिक, यद्यपि कला अशेष ॥ धेनु सकल पयदायिनी, पण सुरधेनु विशेष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ चरित्रनी प्रथम घणां कविरलोए रचना करी छे तोपण, उत्तम गुण कहेवामां मारो प्रयत्न लेखे छे ॥ ३ ॥ जगत्मां जो के सर्व कलाओछे पण तेमां वचनादिकनी कला अधिक छे. बीजी सर्व गायो दुध आपनारी छे पण कामधेनु विशेष कहेवाय छे. ॥ ४ ॥

ताम्र तणुं कंचन करे, पारद जेम अनूप ॥ तेम विरसनो रस करे,वचन रसायन रूप ॥५॥ मीठ वचने रस दीये, मीठो चंद संबंध ॥ तिम निसुणो मीठी सभा,ए सोनुं ने सुगंध ॥६॥

अर्थ ॥ जेम पारो तांबानुं अनुपम सुवर्ण बनावे छे, तेम रसायण रूप वचनो विरसने सरस करी दे छे. ॥ ५ ॥ आ चंदराजानुं चरित्र मीठुं छे, अने तेनां मीठां वचन होय तो रस आपे छे तेम हवे जो मीठी सभा तेने सांभळे तो ए सोनुं अने सुगंध छे. ॥ ६ ॥

आव्यो छे नगरी तणी, पहिली पोले राय ॥ निसुणो आगल तेहनो, जे संबंध कहेवाय ॥ ७ ॥प्रथम पोल रक्षक जना, करे वखाण अखंड ॥ जय जय चंद नरिंद तुं, गुण गण रयण करंड ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ राजा चंद विमलपुरीनी पेहेली पोले आव्यो छे, हवे तेनो जे संबंध आवे ते सांभळो. ॥ ७ ॥ ते राजाने जोइ पेली पोलना रक्षकजनो अखंडपणे वखाण करवा लाग्या के, हे चंद राजा,तमे जय पामो जे तमे गुणोनागणरूपी रत्नोना करंडीया रूप छे. ॥ ८ ॥

भले तुमे करुणा करी, आज मिट्यो उचाट ॥ बीज निशाकर जिम अमे,जोता हूंता वाट ॥ ९ ॥ पाउ धारो आगल तमे,चंद चरित्र विचित्र ॥ सिंहलपुर स्वामी तणी, कीजे सभा पवित्र ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे राजा, तमे करुणा करी भले पधार्या, आज अमने उचाट मटी गया. बीजना चंद्रनी

अमे तमारी राह जोता हता. ॥ ए ॥ विचित्र चरित्रवाळा हे! चंद राजा तमे आगळ पगलां करो, अने सिंहलद्वीपना स्वामीनी सजाने पवित्र करो ॥ १० ॥

वचन सुणी सेवक तणां, चिंते चित्तनरिंद ॥
अपरिचित्ते परिचितपरें, किम करी जाण्यो चंद ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ आवा सेवकोनां वचन सांजळी राजाचंद चित्तमां विचार करवा लाग्यो के, आ अपरिचित लोकोए परिचितनी जमे हुं चंदराजा एम शी रीते जाणी लीधुं. ॥ ११ ॥

॥ ढाल पहेली ॥

॥ ईडर आंबा आंबली रे; ईडर दाडिम द्राख ॥ ए देशी ॥

कहे नगरी आजा धणी रे, निसुणो अहो प्रतिहार ॥ कुणछे चंद नरेशरूरे अछेउ तुज आकार ॥ चतुरनर ॥ बोल विचारी बोल ॥ ए आंकणी ॥१॥ चंदतो गगने उगियोरे, बीजो ते कुण चंद ॥ जावादे हठ किम करेरे, फोगट एशा फंद ॥ च० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आजानगरीनो राजा चंद बोल्यो अरे प्रतिहार, सांजळ, चंदराजा कोण छे? तुं आकृति जोइ छळयो. हे चतुरनर, विचारीने बोल. ॥ १ ॥ चंद तो आकाशमां उग्यो छे, बीजो चंद कोण छे? मने जवादे हठ केम करे छे? आवा फोगट फंद शा करे छे? ॥ २ ॥

पय प्रणमी कहे पोळीउरे, कांइ छिपो मामूर ॥ ढांक्यो किमरहे छाबडे रे, जस हस उग्यो जे सूर ॥ च० ॥ ३ ॥ छानी किम करीने रहे रे, मृग मद केरी वास ॥ साचा तुमने ओळख्या रे, थाउ चंद प्रकाश ॥ च० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ प्रतीहार चरणमां नमी बोल्यो-हे राजा तमे छुपाओमां. आजक्षमान प्रगट थइ उगेलो सूर्य छाबडे ढांक्यो केम रहेशे? ॥ ३ ॥ कस्तुरी [illegible] छानी रहे? में तमने साचे साचा ओळखी [illegible]धा छे, राजा चंद प्रकाश थाओ. ॥ ४ ॥

हठ करीने कर महो रह्यो रे, मांडी [illegible] ॥ नृप कहे वळगे छे किशुं रे, अळगो रहे तुं अजाण ॥ च० ॥ ५ ॥ [illegible] रातनो रे, [illegible]न हठ मांहे केम ॥ दीसे मूनो अगासडे रे, अणज [illegible] ॥ च० ॥ [illegible] चंदने मुखथकी रे, जूलीशमा अविवेक ॥ चंद [illegible] तो हशे [illegible] ठरर अनेक ॥ च० ॥ ७ ॥ कुण छळवे निज न[illegible] कुण[illegible] ॥ किम लेश देवा विना रे, इम कांइ जंपे जुठ[illegible]

अर्थ ॥ पछी प्रतीहार हठ करी तेनो हाथ पकडी उनो र[illegible] राज चंदे कह्युं, अरे नाहक केम वळगे छे? तुं अजाण छुं. मारथी अ[illegible] हाथ, [illegible] कुण [illegible] गयो लागे छे. आवी खोटी हठ शा माटे मांडे छे? तुं अगाने[illegible] अणज[illegible] ॥ ६ ॥ तुं चंदने मुखथी जाडे छे, अविवेकथी जुठीशमा, [illegible] [illegible]ताना सामने ठरवीहे एवो कोण छूट होय? हुं एवा [illegible]

पोलें लागत ताहरी रे, जोये लागत होय ॥ तो आपुं नागीश नही रे, दीपे दुर्बल कुण होय ॥ च० ॥ ए ॥ एके किम आडो फरे रे, टांके छे शा माट ॥ वेला वनमां वहु थई रे, मात जोती हशे वाट ॥ च० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जो आ पोलनो तारो कांइ लागो होय तो हुं आपुं, हुं नागी जाइश नहीं. देवामां कोण दुर्बल होय? ॥ ए ॥ तुं मने आमो फरीने केम रोकेछे, अने शामाटे टोंके छे? मने वनमां घणी वेला थई छे मारी माता वाट जोती हशे. ॥ १० ॥

कहे सेवक प्रजु तम तणुं रे, महतो अढारसें कोश ॥ जावायो जोलामणी रे, मुजशुं मकरो रोष ॥ च० ॥ ११ ॥ तुम सरिखा मोहोटा नृपा रे, जाखे इम जो अछेह ॥ तो किम जार धरे धरा रे, किम जग वरषे मेह ॥ च० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ प्रतिहार बोल्यो हे प्रजु, तमारुं गृहतो अहिंथी अढारसो कोश दूरछे, मारी साथे जोलामणी करवी जावायो, रोष करशो नहीं. ॥ ११ ॥ तमारा जेवा महान पुरुषो ज्यारे आम मृषा बोलशे तो पर्छ आ पृथ्वी केम जार उपाडशे अने जगत् उपर मेघ केम वर्षशे? ॥ १२ ॥

तुम जेवा सेवुं अमे रे, तिणे सवि लहिए निरति ॥ जिहां जेहवा नर सेविये रे, तिहां तेहवी फल पत्ति ॥ च० ॥ १३ ॥ मुज स्वामीने तुम थकी रे, कारिज छे महाराज ॥ मानो माहरी वीनती रे, चंद गरीब निवाज ॥ च० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तमारा जेवा पुरुषोनी अमे सेवा करी ए छीए तेथी अमने बधी समजण पडेछे,ज्यां जेवा नरनं सेविए त्यां तेवां फलनी प्राप्ति थायछे. ॥ १३ ॥ हे महाराज, मारा स्वामीने तमारी साथे एक काम छे तेथी हे गरीब निवाज चंदराजा, मारी विनंति मान्य करो. ॥ १४ ॥

नृप विचारे मातजी रे, जो सांजलशे नाम ॥ लहिणानुं देवुं थशे रे, जगडानुं नही काम ॥ च० ॥ १५ ॥ सेवक वचने नरवरू रे, आव्यो आगल सार ॥ पगपग प्रणमे चंदने रे, बहुलो जन परिवार ॥ च० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ राजा चंदे मनमां विचार्युं के, जो मारुं नाम माता वीरमती सांजलशे तो लेणानुं देवुं थ जशे, माटे हवे वधारे जगडो करवानुं काम नथी. ॥ १५ ॥ पछी सेवकनां वचनथी राजा आगल चाल्यो घणो परिवार ते चंदराजाना चरणनां प्रणाम करतो हतो. ॥ १६ ॥

मोहनविजये पहिली कही रे, बीजा उल्लासनी ढाल ॥
आगल अति मीठी कथा रे, सुणजो थइ उजमाल ॥ च० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ श्री मोहन विजये आ बीजा उल्लासे पहेली ढाल कही. आगल घणी मधुर कथा आवशे सर्वे उल्लास धरी सांजलजो. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

कीधी संप्रतिहार यद, बीजी पोल प्रवेश ॥ तिहां पण रक्षक कहे नमी, आवो चंद नरेश ॥ १ ॥ अम स्वामी तुम वाटडी, जोवे घणुं सदीव ॥ चाहे दायिक जावने, जिम संसारी जीव ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अहीं अमाराथी जे बने ते आदर मानी लेजो.दुर्बल माता पोताना बालकने मात्र हुलामणाथी प्रेमनो व्यवहार करे छे. ॥ ७ ॥ हाथी अश्व विगेरे वाहनोथी तमे मोज करोछो तो अमे तमने शुं आपी-ए के जेथी तमे रीझाइ जाओ? ॥ ८ ॥

सा० तमे पाउ धार्या होत जो रे,अम तणे देश कदेयरे लाल॥तो नजरे करता अमे रे,गाम नगर पुर केयरे लाल ॥जा०॥९॥सा० अमे अवसर चूकूं नहीरे,रखे अम जाणता मूढरे लाल ॥ इहां तमे अमे वेहु सारिखारे,कहीये छे तमने अगूढरे लाल ॥१०॥

अर्थ ॥ जो तमे अमारा देशमां कदि चरण पधराव्या होत तो अमे तमने गाम, नगर के पुर क्यारना नजर कर्या होत. ॥ ९ ॥ अमे हवे अवसर चुकीशुं नहीं, रखे तमे अमने मूढ जाणता, अहीं तमे अमे सरखा छीए. आ वात तमने खुल्ले खुल्ली कहीए छीए. ॥ १० ॥

सा० एहवा सिंहल रायनारे, निसुणी वचन विलासरे लाल॥चंद वदन थकी कर्यो रे,दंत मयुष प्रकाशरे लाल॥जा०॥११॥सा० चंद भरोसे मुझनेरे, एवडुं शुं सन्मा-नरे लाल ॥ हूं परदेशी प्राहुणोरे, तमे मोटा राजान रे लाल ॥ जा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ सिंहल रायना आवा वचन विलास सांभली, चंदराजा पोताना मुखमांथी दांतना कीरणोने प्रकाश करता बोल्या. ॥ ११ ॥ मारी उपर चंदराजानो भरुंसो राखी आटलुं वधुं सन्मान शुं आपोछो? हुं एक परदेशी मेमान छुं अने तमे मोटा राजा छो. ॥ १२ ॥

सा० चतुर थई चूको कशुंरे,खोटे भरमे सुजाणरे लाल ॥ शी मनुहार ए कारमीरे, कुण दिननी उलखाणरे लाल ॥जा०॥१३॥सा० चंद पूरव दिशानो धणीरे,हुंतो क्षत्री पुत्ररे लाल ॥ देखी पेखी विण स्वारथेरे, किम कहिये उत्सूत्ररे लाल ॥जा०॥१४॥

अर्थ ॥ हे राजा, तमे चतुर अने सुज्ञ थइ केम चुको छो ? आ खोटो भ्रम छे. तमारे अने मारे कया दिवसनी ओलखाण? ते विचारो. ॥ १३ ॥ चंदराजा पूर्व दिशानो स्वामी छे, हुं तो एक क्षत्रिय पुत्र छुं, स्वार्थ वगर देखी पेखीने शामाटे खोटुं बोलीए? ॥ १४ ॥

सा० दीठो तमे चंद सारिखोरे,मुझ मांहे अनुसाररे लाल॥ ते चूके चूको खरे रे, सरिखा केई संसाररे लाल॥जा०॥१५॥सा०राचे गुण जाण्या विनारे,सरिखा सरिखे कुण रे लाल॥वेहु उज्ज्वल पण सांभलोरे,कर्पुर किहां किहां लुणरे लाल ॥ जा०॥१६॥

अर्थ ॥ तमे मने चंद जेवो देखो छो, मारामां तेना जेवो अनुसार (अणहार) हशे. रखे तमे चुकोछो. आ संसारमां कइक सरखे सरखा मली आवे छे. ॥ १५ ॥ गुण जाण्याविना सरखे सरखा जोइने कोण राजी थाय? जुवोने कर्पूर अने लुण बने उजळां छे पण गुणमां केटलो फेर छे? ॥ १६ ॥

सा० मूकी द्यो भोलामणीरे, कहे सिंहल महीपालरे लाल ॥
मोहनविजये त्रीजी कहीरे, बीजा उल्लासनी ढालरे लाल ॥ जा० ॥ १७ ॥

अर्थ॥हे सिंहल राजाए कह्युं,आवुं भोलपण मूकीद्यो. मोहनविजये आ बीजा उल्लासनी त्रीजी ढाल कही. १७

॥ दोहा ॥

सुपुरुष ठानो किम रहे, आचारे अवसूंव ॥ लख जो जलमे ठिपाडीये,
जिम तरी आवे तुंब ॥ १ ॥ मृगमद परे ठाना रहो, गुण पण अंबर
चूर ॥ प्रगट करे ते तुम तणी, रहो जो यद्यपि दूर ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आचारथी उज्ज्वल एवो सत्पुरुष ओळखाया विना ठानो रहे नहीं. तुंबडाने लाखवार जलमां
बुडाडी डुबावीए तो पण ते तरी आवे ठे. ॥ १ ॥ कस्तुरी लगावी ठाना रहो पण तेना वस्त्र साथे लागेला
गुण तने दूर रहेशो तो पण तमने प्रगट करशे. ॥ २ ॥

अवधि गणंते साहिवा, हवे मल्या ठो आज ॥ नाम कहो थाउ प्रगट,
हठ न करो माहाराज ॥ ३ ॥ एम कहेते थके आवीउ, सिंहल मंत्री
ताम ॥ कपटी कुटिल कदाग्रही, दुर्मति हिंसक नाम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे साहेब, केटला दिवसनी अवधि गणतां आज तमे मली आव्या ठो. हे महाराजा, हवे तमारुं
नाम कहो अने प्रगट थाउं, हठ करो नहीं.॥ ३ ॥ एम कहेतामां ते वखते सिंहल राजानो मंत्री तत्काल
आवी चढयो. ते कपटी, कुटिल अने कदाग्रही हतो; वली तेनुं दुर्मति एवुं हिंसक नाम हतुं. ॥ ४ ॥

जल कहे तिहां थल पण नही, चलवे काकडमाल ॥ रवि उदयास्त
लगे सदा, खोटिहालने चाल ॥ ५ ॥ प्रणमी चंद नरिंदने, वेठो तेह
आसन्न ॥ तिणे प्रारंजी कुटिलता, करी वदन सुप्रसन्न ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते ज्यां जल कहे त्यां स्थलपण न होय. ते वधुं डाकडमालथी चलवे सूर्य उगे त्यारथी
अस्त थाय त्यां सुधी ते खोटी हाल चाल करे. ॥ ५ ॥ ते मंत्री चंदराजाने प्रणाम करी तेनी नजिक
बेठो; पठी तेणे मुख प्रसन्न करीने कुटिलता आदरवा मांडी. ॥ ६ ॥

॥ ढाल चोथी ॥

॥ तें मुने नांखी फंदमां रे लो ॥ ए देशी ॥

नंद सलूणा नंदना रे लो ॥ आज विहंगम मीठ-
सांजलो चंद नरेसरूरे लो॥ रायजादा अलवेसरूरे लो ॥ तमे नयी
कारे लो,नयणे तुमने दीठका रे लो ॥ १ ॥ सिंहल नृपनी विनति रे लो,
मानता दयावती रे लो॥न करो इम बहु कानीयें रे लो,रहीयाला रहमानीयें रेलो ॥२॥

अर्थ ॥ हे पृथ्वीपति रायजादा तमे हुं कहुं ते सांजलो. आज मारे पहीले मधुर थया (मारां
शुकन थयां) के जेथी तमे मारा नयनवडे जोवामां आव्या. ॥ १ ॥ हे राजा, तमे अमारा सिंहल
राजानी विनति शामाटे नथी मानता! एवी घणी हठ करो नहीं. हे रहीआला रह मानीए. ॥ २ ॥

जूठे किम कुल उलवो रे लो,शुं तमे बालक जोलवो रे लो॥ अठतुं अमे नथी जाप-
तारे लो,वाद तजो थाउ ठता रे लो ॥ ३ ॥ मानना नथीशे वांकडे रे लो ॥ अहो
आजा नगरी धणी रे लो, आशा तमथी अठे घणी रे लो ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तमे जुठुं बोली तमारा कुलने केम गोपवो ठो! शुं तमे बालकनी जेम जोलवो ठो! अने अमल

बोखला नथी माटे याद करवो छोडी दइने छता थाउं. ॥ ३ ॥ तमे अमारा शा वांके मानतानथी ? हवे संकडामणमां आव्या छो, क्यां जाशो ? अरे आजा नगरीना धणी, अमारे तमारी पासेथी घणीआशा छे.४

देवि वचने अमे उलख्या रे लो,नाम ठाम कुल पारख्या रे लो॥ डांगे अंधारुं कूटीये रे लो,ते वाते किम छूटीयेरे लो॥५॥ रात थोडी वेशतो घणा रे लो, थें छो साच कोभामणा रे लो॥तमने शुं कहीये वलीरे लो, पाणी न लमे पातलीरे लो ॥६॥

अर्थ ॥ अमे देवीनां वचनथी तमने उलखी लीधा छे. वली तमारां नाम,ठाम अने कुल पारखी लीधां छे. जो डांगथी अंधाराने कूटवा मांडीए तो ते वातथी केम छुटाय? ॥ ५ ॥ रात थोडी छे अने वेष घणाछे. माटे हे! कोभामणा राजा, हवे सत्य कहो. तमने वली शुं कहीए? पातली होय ते पाणीने लमे नहीं. ॥६॥

हरणी पण उंची वहीरे लो,थोडी घणी रयणी रहीरे लो॥ अति ताण्युं खमतुं नथीरे लो,बीजा नथाउ एकथीरे लो ॥७॥ लागो सचिव हव सुंदरूरे लो,बोल्यो चंद नरेशरूरे लो ॥ शुं कारिज छे चंदथीरे लो, अवर जला शुं कोइ नथीरे लो?॥८॥

अर्थ ॥ हरणी पण उंची आवी छे. एटले मृगशर नक्षत्रना तारा उंचे आव्या छे, तेथी रात घणी थोडी रही छे. हवे अति ताण्युं खमे तेम नथी, अने तमे एकथी बीजा थता नथी. ॥ ७ ॥ मंत्री हव करी सुंदर पणे बोलवा लाग्यो त्यारे चंदराजा बोल्यो, तमारे चंदराजानुं तेवुं शुं काम छे ? शुं कोइ बीजा तेना जेवा जला नथी ? ॥ ८ ॥

आजा नगरीये हुं रहुं रे लो, हवे तमने साचुं कहुं रे लो ॥ चंद करे तेहुं करुं रे लो, मानजो ते सघलुं खरुं रे लो ॥९॥ सिंहल नृप हरख्यो घणुं रे लो, लागुं वचन सोहामणुं रे लो ॥ थयुं तनु फणस तणी परेरे लो,हिंसक वली इम उचरेरे लो॥१०॥

अर्थ॥ ल्यो, हुं तमने साचे साचुं कहुं छुं के हुं आजानगरीमां रहुं छुं. जे चंदराजा करे ते हुं करुं, आतमे सघलुं खरुं मानजो. ॥ ९ ॥ सिंहल राजा घणो हर्ष पाम्यो, तेने आ वचन घणुं सारुं लाग्युं. तेनुं शरीर फणसना फलनी जेम प्रफुल्लित थयुं. ते वखते हिंसक मंत्री बोल्यो. ॥ १० ॥

अहो प्रभु ए आजाधणी रे लो, चिंताटालशे आपणी रे लो ॥ छानुं शुं छे चंद राजथी रेलो,कारिज विणशे लाजथी रे लो॥११॥चंद चतुर चित्त चिंतवे रे लो, ए हिंसक इम शुं लवे रे लो ॥ कारिजशुं एहवुं हशे रे लो, ते किम करी मुजथी थशे रे लो ॥१२॥

अर्थ ॥ हे प्रभु, आ आजानगरीना धणी छे, ते आपणी चिंता टालशे. चंदराजाथी आपणे शुं छानुं राखवानुं छे, लाज राखशुं तो आपणुं काम बगडशे. ॥ ११ ॥ चतुर चंदराजा चित्तमां चिंतववा लाग्यो के, आ हिंसक मंत्री शुं लवे छे! एवुं शुं कारज हशे, अने ते माराथी केम करीने थशे? ॥ १२ ॥

आव्यो वश हुं शुं करुं रे लो, ए भूरत टोलुं खरूं रे लो ॥ एहनी गतिमें पारखी रे लो, पाग्रा नही घर सारखी रे लो ॥ १३ ॥ सिंहल कहे शीघ्रोघमें रे लो, चंद पध्या शुं आलोचमें रे लो ॥ ठग करी रखे तमे जाणता रे लो, रखे कंटकमे ताणता रे लो॥१४॥

अर्थ ॥ हुं अहिं आवी वश थइ पड्यो; हवे शुं करुं? आ तो थयुं धूतारानुं टोलुं छे. तेमनी गतिमें पा-

सीधी. पर जेवी याचा होय नहीं. ॥ १३ ॥ सिंहले नीप्रताथी कही याइयुं के, हे चंदराजा, विचारमां
पड्यां रहे तमो अमने उग जाणना अने रहे अमोने कांटामां नाखना ? ॥ १४ ॥

संशय धरो ठो शा थकी रे लो, कहीये ठिये इम आतुर थकी रे लो ॥
पर उपकारने कारणे रे लो, सुत कोइक माता जणे रे लो ॥ १५ ॥ वृद्द
दिनकर अजवालुं करे रे लो, कुण तस पेसकसी धरे रे लो ॥ १६ ॥
फले फल फूलथी रे लो, मणि वेचाये बहु मूलथी रे लो ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तमे शामाटे संशय करो ठो? अमे आ आतुरताथी कहीए ठीए. पर उपकारने माटे कोइक
माता पुत्रने जणे ठे. ॥ १५ ॥ सूर्य प्रकाश आप्या करे ठे, तेने कोण पेसकसी (कर) जरे ठे? वृक्षो फल
फुल आपे ठे अने मणि बहु मूल्यथी वेचाय ठे. ॥ १६ ॥

निश दिन जे सरिता वहे रे लो, तस कुणशीहापण कहे रे लो ॥
सरस निरस तृण आदरीरे लो, आपे दूध पयोधरी रे लो ॥ १७ ॥
तुम उ-उपकारी तुम जेवडा रे लो, ते जग थोडा दीठडा रे लो ॥
पर आशा खरी रे लो, कारज करो करुणा करी रे लो ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ नदी रातदिवस वह्या करेठे तेने कोण शिखामण आपेठे ? गाय अने भेंस नीरस घास खाइने
आदरथी सरस दूध आपे ठे. ॥ १७ ॥ तमारा जेवा उपकारी जगतमां थोडा जोवामां आवे ठे, अमे तमारी
उपर खरी आशा राखी ठे, माटे करुणा करीने अमारुं कार्य सिद्ध करो. ॥ १८ ॥

ढाल थइ सुख वासनी रे लो, सुंदर बीजा उल्लासनी रे लो ॥
पुण्य घणुं ए नृपनुं रे लो, मोहन कहे कविरूपनुं रे लो ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ आ बीजा उल्लासनी सुंदर चोथी ढाल कही ठे. मोहनविजय कहे ठे के, ए राजानुं अने कविना
रूपनुं घणुं पुण्य ठे. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

सिंहल नृप सिंहलप्रिया, तिम हिंसक मंत्रीश ॥ कुष्टि कनकध्वज त-
नुज, कपिला धावजगीस ॥ १ ॥ ठगो चंदनरेसरू, मध्यपरिठद
एह ॥ जिम पंचेड्रिये सहित, मन सोहे ससनेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सिंहलराजा, सिंहलराजानी प्रिया, हिंसक मंत्री, कुष्टि (कोडीयो) कनकध्वज पुत्र अने क-
पेला धाव्य ॥ १ ॥ तेमां ठगो चंदराजा—जे मध्य परिच्छेदमांठे—ते पांचइंद्रियोमां जेम मन शोभे तेम
पांचमां शोभे ठे. ॥ २ ॥

तव आजापति उच्चरे, अहो सिंहल नृपाल ॥ कहो काज पडदो
तजी, जिमहूं लहूं दयाल ॥ ३ ॥ पांचे चिंतातुर तमे, दीसो ठो
कहो केम ॥ याहिरतो विवाहनो, मांड्यो मोहोठाव एम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आजापति चंद बोल्यो, अरे सिंहलराजा, तमे पडदो ठोडी जे कार्य होयते कहो. जेथी हुं ते

विषे दया आवे विचारूं. ॥ ३ ॥ तमे पांचे जण चिंतातुर केम लागो छो? अने अहिं बाहेर तो विवा
हनो महोत्सव मांड्यो छे. ॥ ४ ॥

नाम गाम कुल गोत्र मुज, किम जाणो सहु कोय ॥ ते सघलुं
मांडी कहो, जे कांइ व्यतिकर होक ॥ ५ ॥ जावुं छे आजापुरी,
थई जाशे प्रजात ॥ कह्या विना किम जाणीये, तुम मननी वात ॥६॥

अर्थ ॥ तमे सौ मारुं नाम, गाम, कुल अने गोत्र शीरीते जाणो? ए बधुं जे कांइ वृत्तांत होय
मने मांडीने कहो. ॥५॥ मारे आजापुरीमां जावुं छे, रखे प्रजात थई जाशे. तमारा कह्याविना तमाराम
नीवात शीरीते जाणीशकाय? ॥ ६ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ मन मोहनां लाल ॥ ए देशी ॥

सिंहल नृप आदेशथीरे, मन मोहना लाल ॥ हिंसक थयो वाचाल हो,
जग सोहना लाल ॥ वीर नृपति सुत साहिबारे ॥ म० ॥ विनति कहुं
महीपाल हो ॥ज०॥ त्राता धाता कार्यना रे ॥म०॥ दायक शाता स्वाम
हो ॥ज०॥ स्यो पमदो तुमथी हवे रे ॥म०॥ अहो आशा विश्राम हो ॥ज०॥२॥

अर्थ ॥ सिंहल राजानी आज्ञाथी हिंसक मंत्री वाचालथयो. अर्थात् ते बोल्यो हे, जगशोभित वीररा
जाना कुमार, हुं तमने विनति करुं छुं ॥ १ ॥ हे राजा, तमे त्राताछो, अमारा कार्यना कर्त्ताछो, शाता
नादाताछो अने स्वामीछो हवे तमारी वचे शो पडदो राखवो. कारण के तमे अमारी आशाना विश्राम छो? २

किम दोहणु संताडीयें रे ॥म०॥ खेवा जावुं तक्र हो ॥ज०॥ नाचे बांधी घूघरा रे ॥म०॥
शो तिहां घुंघट वक्र हो ॥ज०॥३॥ सेवक रहे सेवा विषे रे ॥म०॥ तिणे केही करवी
लाज हो ॥ज०॥ अवधारो थई एकमना रे ॥म०॥ अम उलंग महाराज हो ॥ज० ॥४॥

अर्थ ॥ छास लेवा जावीने दोणी संतामवी? ज्यारे घुघरा बांधीने नाचवुं होय तो पछी वांको घुंघट
शामाटे ताणवो. ? ॥ ३ ॥ सेवक सेवामां रहे तेमां तेणे शामाटे लज्जा राखवी? हे महाराज, आप एक
चित्तथइ अमारा अभिप्रायने बराबर ध्यानमां राखो. ॥ ४ ॥

ए सुत सिंहल रायनो रे ॥ म० ॥ कनकध्वज सुकुमाल हो ॥ ज० ॥
प्रेमलालछी पहने रे ॥ म० ॥ परणी आपो कृपाल हो ॥ ज० ॥ ५ ॥
पर उपकारी सेहरा रे ॥ म० ॥ ए छे तुमथी काम हो ॥ ज० ॥
हो जो अमथी तेहवा रे ॥ म० ॥ छे जेहवुं तुम नाम हो ॥ ज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे कृपालु, आ कनकध्वज नामे कोमल कुमार सिंहलरायनो पुत्र छे तेनी साथे प्रेमला ल
क्ष्मीने परणावी आपो. ॥ ५ ॥ तमे पर उपकारि छो, तेथी आ काम तमाराथी थवानुंछे. जेवुं यमारुं
नामछे तेवा तमे अमारी साथे वर्त्तजो. ॥ ६ ॥

प्राचीपति कहे सचिवने रे ॥म०॥ इम किम कहो उच्छ्रत्रहो ॥ज०॥
में तो सांजल्युं प्रेमला रे ॥म०॥ परणशे सिंहल पुत्र हो ॥ ज० ॥ ७ ॥
हूं तो ते जोवा जणी रे ॥ म० ॥ आव्यो तुं निश एणह रे ॥ ज० ॥
कनकध्वज परणे नही रे ॥ म० ॥ कहो ते कारण केण हो ॥ ज० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पूर्वदिशाना पति महाराजाए मंत्रीने कह्युं के, तमे आवुं अघटित केम कहोबो ? में तो सांजळ्युं बे के, प्रेमला सिंहलराजाना कुमारने परणशे ॥ ७ ॥ हुं तो आ रात्रे ते महोत्सव जोवाने आव्यो तुं. कनकध्वज कुमार तेने परणे नहीं तेनुं कारण शुं बे? ते कहो. ॥ ८ ॥

कनकध्वज वधू प्रेमला रे ॥ म० ॥ इम सवि जाणे संसार हो ॥ ज० ॥
तो किम कूडे बोलडे रे ॥ म० ॥ मुजने चढावो बो जार हो ॥ज० ॥ ए ॥
चंद जणी हिंसक कहे रे ॥ म० ॥ सिंहल नृपनो जे जातहो ॥ ज० ॥
कुष्टि पूरव कर्मथी रे ॥ म० ॥ बे अकथानी वात हो ॥ ज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कुमार कनकध्वजनी वधू प्रेमला बे एम सर्व जगत् जाणेबे ते बतां तमे आवा कुडा बोलथी मारा उपर जार केम चडावोबो? ॥ ए ॥ हिंसक मंत्रीए चंदराजाने कह्युं के, सिंहल राजानो कुमार पूर्वकर्मना योगथी कोमीओ बे. ए वात कथी जाय तेवी नथी. ॥ १० ॥

लेख लिखितथी प्रेमला रे ॥ म० ॥ केरो हुउ विवाह हो ॥ ज० ॥ पण
स्वामी ए वातनो रे ॥ म०॥ तुम हाथे निरवाह हो ॥ ज० ॥ ११ ॥
पवन प्रयोगे जड चढ्यो रे ॥ म० ॥ जिम जर दरीये नाव हो ॥ज०॥
तुम सरीखा खेवट थकी रे ॥ म० ॥ कोइक फावे दाव हो ॥ज०॥१२॥

अर्थ ॥ लेख लखवाथी प्रेमलानो विवाह थयो बे, पण हे ! स्वामी, ए वातनो निर्णय हवे तमारे हाथे थवानो बे. ॥ ११ ॥ पवनना तोफानथी जेम वाहाण जरदरीए जड चडे तेम आ बन्युं बे. हवे तमारा जेवा चतुर खलासीथी थवते कोइ दाव फावतो आवे तेम बे. ॥ १२ ॥

ए सिंहल अवनीशनी रे ॥ म० ॥ हवे तुम हाथे लाज हो ॥ ज० ॥
आशा अंबर जेवडी रे ॥ म० ॥ बे तुमथी महाराज हो ॥ ज० ॥१३॥
हिंसकने शशिनृप कहेरे ॥ म० ॥ किम अज्ञान ए कीध हो ॥ ज० ॥
शुं बे वेर प्रेमला थकी रे ॥ मं० ॥ कनकध्वजने जे दीध हो ॥ज०॥१४॥

अर्थ ॥ हे महाराज, ए सिंहलराजानी लाज हवे तमारे हाथे बे. अने तमाराथी अमे आकाश जेवडी आशा राखीने बेठा बीए. ॥ १३ ॥ राजा चंदे हिंसक मंत्रीने कह्युं के, तमे आवुं अज्ञान केम कर्युं ? तमारे प्रेमला साथे शुं वेर हतुं के तेने कनकध्वज जेवा कोढीआने आपी ? ॥ १४ ॥

केम बिगाडो सहु मिली रे ॥ म० ॥ इम अबला अवतार हो ॥ ज० ॥
किम सांसहे ए वातथी रे॥ म० ॥ कलिमल हरकीरतार ॥ ज० ॥१५॥

विषे दया जावे विचारूं. ॥ ३ ॥ तमे पांचे जण चिंतातुर केम लागो छो? अने अहिं बाहेर तो विव
हनो महोत्सव मांड्यो छे. ॥ ४ ॥

नाम ठाम कुल गोत्र मुज, किम जाणो सहु कोय ॥ ते संघलुं
मांडी कहो, जे कांइ व्यतिकर होय ॥ ५ ॥ जावुं छे आभापुरी,
थई जाशे प्रभात ॥ कह्या विना किम जाणीयें, तुम मनमानी वात ॥६॥

अर्थ ॥ तमे सौ मारुं नाम, ठाम, कुल अने गोत्र शीरीते जाणो? ए बधुं जे कांइ वृत्तांत होय मने मांडीने कहो. ॥५॥ मारे आभापुरीमां जावुं छे, रखे प्रभात थई जाशे. तमारा कह्याविना तमारा मननीवात शीरीते जाणीशकाय? ॥ ६ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ मन मोहनां लाल ॥ ए देशी ॥

सिंहल नृप आदेशथीरे, मन मोहना लाल ॥ हिंसक थयो वाचाल हो,
जग सोहना लाल ॥ वीर नृपति सुत साहिबारे ॥ म० ॥ विनति करुं
महीपाल हो ॥ज०॥ त्राता धाता कार्यना रे ॥म०॥ दायक शाता स्वाम
हो ॥ज०॥ श्यो पमदो तुमथी हवे रे ॥म०॥ अहो आशा विश्राम हो ॥ज०॥२

अर्थ ॥ सिंहल राजानी आज्ञाथी हिंसक मंत्री वाचालथयो. अर्थात् ते बोल्यो हे, जगशोभित वीरराजाना कुमार, हुं तमने विनति करुं छुं ॥ १ ॥ हे राजा, तमे त्राताछो, अमारा कार्यना कर्त्ताछो, शातनादाताछो अने स्वामीछो हवे तमारी पचे शो पडदो राखवो. कारण के तमे अमारी आशाना विश्राम छो?

किम दोहण संताडीयें रे ॥म०॥ लेवा जावुं तक्र हो ॥ज०॥ नाचे बांधी घूघरा रे॥म०॥
शो तिहां घूंघट वक्र हो॥ज०॥३॥ सेवक रहे सेवा विषे रे ॥म०॥ तिणे केही करवी
लाज हो ॥ज०॥ अवधारो थई एकमना रे॥म०॥ अम उलंग महाराज हो ॥ज० ॥४॥

अर्थ ॥ छाश लेवा जावीने दोणी संताडवी? ज्यारे घुघरा बांधीने नाचवुं होय तो पछी वांको घुंघट शामाटे ताणवो.? ॥ ३ ॥ सेवक सेवामां रहे तेमां तेणे शामाटे लज्जा राखवी? हे महाराज, आप एकचित्तथइ अमारा अभिप्रायने बराबर ध्यानमां राखो. ॥ ४ ॥

ए सुत सिंहल रायनो रे ॥ म० ॥ कनकध्वज सुकुमाल हो ॥ ज० ॥
प्रेमलालछी पहने रे ॥ म० ॥ परणी आपो कृपाल हो ॥ ज० ॥ ५ ॥
पर उपकारी सेहरा रे ॥ म० ॥ ए छे तुमथी काम हो ॥ ज० ॥
हो जो अमथी वेहरा रे ॥ म० ॥ छे जेहवुं तुम नाम हो ॥ ज० ॥६॥

अर्थ ॥ हे कृपालु, आ कनकध्वज नामे कोमल कुमार सिंहलरायनो पुत्र छे तेनी साथे प्रेमलाल छीने परणावी आपो. ॥ ५ ॥ तमे पर उपकारि छो, तेथी आ काम तमाराथी थवानुं छे. जेवुं तमारुं नाम छे तेवा तमे अमारी साथे वर्त्तजो. ॥ ६ ॥

प्राचीपति कहे सचिवने रे ॥म०॥ इम किम कहो उच्छ्रद्दो ॥ज०॥
में तो सांजळ्युं प्रेमला रे ॥म०॥ परणशे सिंहल पुत्र हो ॥ ज० ॥ ७ ॥
हूं तो ते जोवा जणी रे ॥ म० ॥ आव्यो हुं निश गणह रे ॥ ज० ॥
कनकध्वज परणे नही रे ॥ म० ॥ कहो ते कारण केण हो ॥ ज० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पूर्वदिशाना पति महाराजाए मंत्रीने कहुं के, तमे आवुं अघटित केम कहोछो ? में तो सांजळ्युं छे के, प्रेमला सिंहलराजाना कुमारने परणशे ॥ ७ ॥ हुं तो आ रात्रे ते महोत्सव जोवाने आव्यो छुं. कनकध्वज कुमार तेने परणे नहीं तेनुं कारण शुं छे ? ते कहो. ॥ ८ ॥

कनकध्वज वधू प्रेमला रे ॥ म० ॥ इम सवि जाणे संसार हो ॥ ज० ॥
तो किम कूडे घोलडे रे ॥ म० ॥ मुजने चढावो छो जार हो ॥ज०॥ ९॥
चंद भणी हिंसक कहे रे ॥ म० ॥ सिंहल नृपनो जे जातहो ॥ ज० ॥
कुष्टि पूरव कर्मथी रे ॥ म० ॥ छे अकथानी वात हो ॥ ज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कुमार कनकध्वजनी वधू प्रेमला छे एम सर्व जगत् जाणेछे ते छतां तमे आवा कुडा बोलथी मारा उपर जार केम चढावोछो ? ॥ ९ ॥ हिंसक मंत्रीए चंदराजाने कहुं के, सिंहल राजानो कुमार पूर्वकर्मना योगथी कोढीओ छे. ए वात कही जाय तेवी नथी. ॥ १० ॥

लेख लिखितथी प्रेमला रे ॥ म० ॥ केरो हुउ विवाद हो ॥ ज० ॥ पण
स्वामी ए वातनो रे ॥ म०॥ तुम हाथे निरवाह हो ॥ ज० ॥ ११ ॥
पवन प्रयोगे जइ चढ्यो रे ॥ म० ॥ जिम जर दरीये नाव हो ॥ज०॥
तुम सरीखा खेवट थकी रे ॥ म० ॥ कोइक फावे दाव हो ॥ज०॥१२॥

अर्थ ॥ लेख लखवाथी प्रेमलानो विवाह थयो छे, पण हे ! स्वामी, ए वातनो निर्णय हवे तमारे हाथे थवानो छे. ॥ ११ ॥ पवनना तोफानथी जेम वाहाण जरदरीए जइ चडे तेम आ बन्युं छे. हवे तमारा जेवा चतुर खलासीथी बखते कोइ दाव फावतो आवे तेम छे. ॥ १२ ॥

ए सिंहल अवनीशनी रे ॥ म० ॥ हवे तुम हाथे लाज हो ॥ ज० ॥
आशा अंबर जेवडी रे ॥ म० ॥ छे तुमथी माहाराज हो ॥ ज० ॥१३॥
हिंसकने शशिनृप कहेरे ॥ म० ॥ किम अज्ञान ए कीध हो ॥ ज० ॥
शुं छे वेर प्रेमला थकी रे ॥ मं० ॥ कनकध्वजने जे दीध हो ॥ज०॥१४॥

अर्थ ॥ हे महाराज, ए सिंहलराजानी लाज हवे तमारे हाथे छे. अने तमाराथी अमे आकाश जेवडी आशा राखीने बेठा छीए. ॥ १३ ॥ राजा चंदे हिंसक मंत्रीने कहुं के, तमे आवुं अज्ञान केम कर्युं ? तमारे प्रेमला साथे शुं वेर हतुं के तेने कनकध्वज जेवा कोढीआने आपी ? ॥ १४ ॥

केम विगाडो सहु मिली रे ॥ म० ॥ इम अबला अवतार हो ॥ ज० ॥
किम सांसहे ए वातथी रे ॥ म० ॥ कलिमल हरकीरतार ॥ ज० ॥१५॥

मकरध्वज नृपनी सुता रे ॥ म० ॥ में किम परणी जाय हो ॥ ज० ॥
ते पण तमने आपवी रे ॥ म० ॥ ते मुजथी किम थाय हो ॥ ज० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तमे सर्व मलीने आ अवलानो अवतार केम बगाडो छो? आवी वात कलिकालना मलने हरनारा परमेश्वर केम सहन करे? ॥ १५ ॥ मकरध्वज राजानी पुत्री माराथी केम परणी जाय? तेम ते तमने आपवी ते पण माराथी केम थाय? ॥ १६ ॥

चंदतणी चतुराइये रे ॥ म० ॥ रंज्यो सिंहल नृप हो ॥ ज० ॥ पांचमी
ढाल मोहन कही रे ॥ म० ॥ बीजे उल्लासे अनूप हो ॥ ज० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ राजा चंदनी आवी चतुराईथी सिंहल राजा राजी थयो आ प्रमाणे श्री मोहनविजयजीए बीजा उल्लासनी पांचमी मोहन ढाल हे! मोहन कही छे ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

चंद नृपति हिंसक भणी, कहे वचन एकंत ॥ इम किम मुजने उपदिशो, अणघटता उदंत ॥ १ ॥ मुज तुम मेलो आजनो, जोरे कीधो चंद ॥ मुज आगल मांड्या तमे, फोगट कूडा फंद ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा हिंसक मंत्रीने एकांते कहे छे, के हे! मंत्री तमे अण घटतावृत्तांतनो उपदेश मने केम आपो छो? ॥ १ ॥ तमारो ने मारो आ मेलाप करवामां आव्यो छे तेमां तमे मारी आगल फोगटना फंद मांडी बेठा ते ठीक नहीं. ॥ २ ॥

निपट कपट रचना विकट, शी मुज आगल मित्त ॥ जावाद्यो काढण नथी, हे हिंसक सुविदित्त ॥ ३ ॥ पोढी कन्या प्रेमला, कोढी ए वराज ॥ ए जोडी ठोडी दियो, न करो एह अकाज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अरे मित्र, आवी कपटनी विकट रचना मारी आगल शा माटे करो छो? हे विद्वान मंत्री, ए वात जावाद्यो. तेमां कांइ सार नथी. ॥ ३ ॥ ए मकरध्वजनी कन्या उत्तम छे, अने जे तेनो पति करवा धारो छो ते कोडीओ छे. माटे ए जोडीने करवी छोडीद्यो. आवुं अकार्य न करवानुं करो नहीं. ॥ ४ ॥

देश कवण तुम नृपनो, कवण नाम किहां वास ॥ किम अनुचित संबंध ए, मेल्यो करो प्रकाश ॥ ५ ॥ साचुं सवि संक्षेपथी, कहो मुजने प्रछन्न ॥ तुम केरुं निसुण्या पछी, राजी करशुं मन्न ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तमारा राजानो कयो देश छे? तेमनुं नाम शुं? तेमनो निवास क्यां? तमे आवो अनुचित संबंध केम मेलव्यो? ते प्रकाश करो. ॥ ५ ॥ ते साचे साचुं गुप्त होय ते पण कहो. तमारुं वृत्तांत सांभल्या पछी अमे मनने राजी करीशुं. ॥ ६ ॥

अथ हिंसक संक्षेपथी, भाखे कथा स्वकीय ॥
ग्राहक बुद्धे सांभले, चंद राय कमनीय ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी हिंसक मंत्री पोतानी कथा संक्षेपथी कहेवा लाग्यो. अने ते मनोहर राजा चंद ग्राहक बुद्धिए सांभलवा लाग्या. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ठठी ॥

॥ रामचंदके बाग ॥ चपो मोरी रह्यो री ॥ ए देशी ॥

मनोहर सिंधु देश, परिसर सिंधू नदीरी ॥ गंगा समद्रह हूंति,
आवी सरित् वदीरी ॥ १ ॥ गिरिवर शिखर पड्डूर, डुरथी जूरि
गमेरी ॥ गगने शंकाणो सूर, निरखे रथांग भ्रमेरी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सिंधुनदीना प्रदेश उपर मनोहर एवो सिंधु देश ठे. ज्यां सिंधुनदी गंगा नदी जेवा मोटा द्रहवाळी आवी रहेली ठे. ॥ १ ॥ जेमां दूरथी देखाता मोटा पर्वतना शिखरो घणां ऊचां ठे, के जेने सूर्य आकाशमां शंका पामी रथना चक्रना भ्रमथी जुवे ठे. एटले जाणे रथचक्र होय तेवा धारे ठे. ॥ २ ॥

जिहां करे सरिता संकेत, उगमी जल निधि जावा ॥ दूत पणुं करे
तेम, विचमा फिरती नावा ॥ ३ ॥ नहीं जन मांहे खार, सहुको स-
रल स्वजावी ॥ देश गुणे माधुर्य, महोदधिमां पण आवी ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ज्यां समुद्रप्रत्ये जती एवी सरिताउं संकेत करे ठे अने तेनी वचमां फरती नाविकाउं तेमां दूतपणानुं काम करे ठे. ॥ ३ ॥ ते देशना लोकोमां कोइ द्वेषी नथी. सर्व सरल स्वजावी ठे. ते देश खारा समुद्रमां आवेलो ठे तथापि माधुर्यना गुण वाळो ठे. ॥ ४ ॥

जिहां गज सरज शरीर, मदकर गुहिरा गाजे ॥ वन घन नित्य स-
पंक, निरखी घनाघन लाजे ॥ ५ ॥ अहो आजा नगरीश, ठे इम
देश नवीनो ॥ तिहां अति मुख्य प्रसिद्ध, सिंहल नगर नगीनो ॥६॥

अर्थ ॥ जे देशमां हाथीउंनां शरीर रज जरेलां ठे अने ते मदकरता गाजे ठे. घाटावनमां कादववाळा ते हाथीउंने जोइ मेघ पण लज्जा पामे ठे. ॥ ५ ॥ हे ! आजानगरीना राजा, एवो ते नवीन सिंधु देश ठे, तेमां अति मुख्य रीते प्रसिद्ध एवुं सिंहल नगर ठे. ॥ ६ ॥

मुगता चतुःपथ मांहे, विगलित पार परारी ॥ जाणे करी जन जार,
दंतुर हूइ धरारी ॥ ७ ॥ सुरपुर सहोदर जाण, जिणे निरख्यो ते
जाणे ॥ ए आगल नर कोण, लंका देखी वखाणे ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेना चोकमां परंपराए गळी पडेलां मोतीउं जाणे लोकना जारथी दबाइने पृथ्वीए दांत बाहेर काढ्या होय तेवां देखाय ठे. ॥ ७ ॥ जेणे ते नगर जोयुं होय ते तेने स्वर्गना नगरनुं सहोदर जाणे ठे. तेनी आगळ लंकाने जुवे तोपण तेना वखाण कोण करे? ॥ ८ ॥

गढ मढ मंदिर पोल, तिम चौठटा चोराशी ॥ जे जन तिहां उ-
त्पन्न, ते सही पुण्य विलासी ॥९॥ तिहां कनकरथ नृप, रूपे काम
जिह्योरी ॥ अरि तरु नमनने काज, पवन प्रचंड निह्योरी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ते नगरनां किल्लो, मढ, मंदिर, दरवाजा अने चोराशी चउटां अति सुंदर ठे. तेमां जे माणस उत्पन्न

थाय ते खरेखरा पुरुषना विलासी छे. ॥ ए ॥ ते नगरमां रूपमां कामदेव जेवो कनकरथनामे राजा छे. जे शत्रुरुपी वृक्षोने नमाववाने प्रचंड पवन जेवो छे. ॥ १० ॥

पटराणी महाजाग, एह छे कनकवतीरी ॥ पतिजगती रतिरूप,
सुकृतकारि सतीरी ॥ ११ ॥ प्राकृत पुरुष हुं तास, स्वामी हिंसक
नामे ॥ मुजने नृप बहुमान, पहोचुं सघले कामे ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तेने कनकवती नामे महा जाग्यवती पटराणी छे. जे पतिनी जक्तिवाळी, रतिजेवा रूपवाळी, सुकृत करनारी अने सती छे. ॥११॥ हुं हिंसक नामे तेनो प्रकृतिपुरुष एटले प्रधान छुं. राजा मने बहुमान आपेछे अने हुं राज्यना सर्वकाममां पोंहोचीशकुंछुं. ॥ १२ ॥

वाहलुं सहुने काम, वाहलुं चाम नहीं री ॥ साची ए जगरीत,
चंदजी जाणो सहीरी ॥ १३ ॥ चोथी ए कपीला धाव, ब्रह्मा पुत्री
जिसीरी ॥ पियूष पयोधर एह, नहीं जगनारि ईसीरी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे राजा चंद, सर्व ने काम वाहालुं होय छे; कोइने चाम एटले त्वचावाळुं शरीर वाहालुं होतुं नथी अने ए जगतनी साचीरीत छे. ॥ १३ ॥ चोथी कपिला नामे तेने धात्री (धाव्य) छे, जे ब्रह्मानी पुत्री सरस्वती जेवीछे. तेना स्तन अमृतथी जरेलाछे. जगत्मां तेना जेवी कोइ स्त्री नथी. ॥ १४ ॥

हय गय रथ सुपदाति, गणतां सुरगुरु जूले ॥ एहनी ऋद्धि नि-
हालि, धनदो पण नवि फूले ॥ १५ ॥ ए नृपने दरबार, शत्रुकार
सुरंगा ॥ लज्जाती हुई तेण, पूर्वाजिमुखी गंगा ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तेना घोडा, हाथी, रथ अने पेदल ने गणता देवतानागुरु बृहस्पति पण जूली जाय छे. तेनी समृद्धिने जोइ कुबेर जंडारी पण फुल्ल मारी शकतो नथी. ॥ १५ ॥ ए राजाना दरबारमां शत्रुना पराजयने माटे एवी सुरंगा (लाड) छे, जेनाथी लज्जापामीने गंगानदी पूर्वाजिमुखी एटले पूर्व दिशा प्रत्ये जनारी थइ गइ छे. ॥ १६ ॥

सकल प्रजा धनपात्र, सधजा सौध उत्तंगा ॥ जूप रजाथी सर्व,
विगर सजाते सुरंगा ॥ १७॥ पंडित मंत्रिन वाद, नाद सुकंबु वि-
राजे ॥ तिम जनव्रजनो साद, दधितिणे गाजतो लाजे ॥ १८॥

अर्थ ॥ तेनी सर्व प्रजा धनपात्र छे. तेनी नगरीमां ध्वजावाळा उंचा मेहेलो छे अने राजानी आज्ञाथी सर्व लोको जारे शिक्षा वगरना होवाथी सदा आनंदमां रहे छे. ॥ १७ ॥ त्यां पंडितोना पोताना मतने मंडन करवाना ध्वनिर्ड शंखना जेवा शोजेछे अने शेहेरमां लोकोना समूहनो नाद एवो थाय छे के जेथी गर्जना करतो समुद्र शरमाइ जाय छे. ॥ १८ ॥

चरला अचपल नाव, थइ पुरमांहे रही री ॥ जाणे नको द-
रिड, एहनां कूड नहीं री ॥ १९॥ एहवे आगल वात, तुमने
यथास्थित जाख्यी ॥ तुमथी कांइ तिलमात्र, अंतरको नहीं राखी ॥२०॥

अर्थ ॥ ते नगरमां चपला एवी लक्ष्मी स्थिर थइने रही छे. त्यां कोइ दरिद्री जोवामांज आवतुं नथी.

॥ १९ ॥ हे राजा चंद, आ प्रमाणे जे वात हती ते में तमारी आगळ यथार्थ पणे कही छे. तेविषे तमारी आगळ जरापण अंतर राखेल नथी. ॥ २० ॥

ए बीजे उल्लास, छठी ढाल सुरंगी ॥
एहथी आगल वात, मोहन कहे अति चंगी ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ आ बीजा उल्लासमां मनोहर एवी छठी ढाल श्री मोहन विजयजीए कहेली छे. हजु आगळ तेनाथी पण रसिक वात आवशे. ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

ए राणी कनकावती, बेठी निज आवास ॥ हिअडे सुत चिंता धरे, मुख मेल्हे निःश्वास ॥ १ ॥ सजल नयण छाती सकुच, सखी वचन न सुहाय ॥ जिम तट बाहिर माछली, जण विहूणी अकुलाय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एकवखते राणी कनकावती पोताना मंदिरमां बेसी मन मुखमांथी निसासा मुकती हृदयमां पुत्रनी चिंता करवालागी. ॥ १ ॥ तेना नेत्रमां आंसु आव्यां हतां, स्तनवाळी छाती थडकती हती, सखीनां वचन तेने गमतां नहतां. जेम कांठा उपर माछली तरफडे तेम ते आकुल व्याकुळ थती हती. ॥ २ ॥

राजा आगल धसमसी, दासी कहे विरतंत ॥ आवीने नृपति तुरत, बोलावे एकंत ॥ ३ ॥ हे वनिते चंद्रानने, इम केम तुं दिलगीर ॥ आंसुथी भीनो कर्यो, किम इम दखणी चीर ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ राजानी आगळ दासीए आवी ते वृत्तांत जणाव्यो, तत्काळ राजाए एकांते आवी तेने बोलावी. ॥ ३ ॥ हे चंद्रमुखि वनिता, तुं दिलगीर केम थाय छे? तें तारा आंसुथी तारा वस्त्रना पालवने केम भीनो कर्यो ? ॥ ४ ॥

केणे लोप्युं होये वचन, तो तस भाखो नाम ॥ जिम तेहने देउं सजा, एहवां न करे काम ॥ ५ ॥ धण कण कंचण मणि रयण, देश नगर भंडार ॥ खामी नहीं कोइ वस्तुनी, तुं मुज प्राणाधार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे बाला, जेणे तारुं वचन लोप्युं होय तेनुं नाम आप. अरे ! हुं तेने शिक्षा आपुं जेथी ते फरीवार एवां काम करे नहीं. ॥ ५ ॥ हे ! प्रिया ! धन, धान्य, सुवर्ण, मणि, रत्न, देश, नगर अने भंडार तैयार छे. मारे कोइ वस्तुनी खामी नथी. तुं मारी प्राणाधार छुं. ॥ ६ ॥

॥ ढाल सातमी ॥

॥ बापरवारी हुं साहिबा, काबिल मत चालो ॥ ए देशी ॥
प्रेमदा प्रीत मने, कहे भरी दीरध श्वासा ॥ स्वामी तुम सुप्रसादथी, संपूरण आशा ॥ १ ॥ वचन उलंघी कुण शके, तम सुनजरे स्वामी ॥ प्राणेश्वर तुम सारिखो, हूं भाग्ये पामी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ लांबा नीसासा मूकती कनकवती राणीए पोताना प्रियतमने कह्युं के, हे स्वामी, तमारा प्रसादथी

अर्थ ॥ राजाए हर्ष पामीने पोतानुं तेज प्रकाशित कर्युं अने कुलदेवी आराधवाने प्रथम त्रण उपवास कर्या. ॥ १ ॥ त्रीजे दिवसे तप अने जप करवाथी प्रसन्न थइ, अनुपम सुंदर मनोहर रूपवाळां कुल-देवी प्रगट थयां. ॥ २ ॥

चतुरंगुल क्षितिथी अधर,कुसुम दाम अमलान॥अनिमिष नयन
शक्ति अति,दिन दिन वधते वान॥३॥कर सायुध सुप्रसन्न मुखे,
लोचन करुणा पात्र ॥ पद कटि भूषण वर मुखर,पावन निर्मल गात्र ॥४॥

अर्थ ॥ ते देवी पृथ्वीथी चार आंगल उंचे रह्यां हतां. नहीं करमायेलां पुष्पनी माळा पेहेरी हती,तेनां नेत्र निमेष वगरनां हतां, तेनामां शक्ति घणी हती अने प्रतिदिन तेनो वान (वर्ण स्वरूप) वधतो हतो. ॥ ३ ॥ तेना करमां आयुध हतां, मुख प्रसन्न हतुं, नेत्रमां करुणा हती, कटिनां आभूषणथी अने पगना झांजरथी ते मधुर शब्द करती हती. तेनुं शरीर पवित्र अने निर्मल हतुं. ॥ ४ ॥

एहवी कुल देवी तिहां,थई प्रसन्न मनरंग ॥ कहे किम आराधी
नृपति, मुजने अधिक उमंग ॥ ५ ॥ हुं तूठी तुज उपरे, जूठी
नहीं लिगार ॥ माग माग आपिश तुने, मन चिंतित निरधार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आवां कुलदेवी मनमां प्रसन्न थइने बोल्यां, हे राजा, मने केम आराधी? मारा मनमां अधिक उमंग छे. ॥ ५ ॥ हुं जरापण जुठुं कहेती नथी, खरेखर तारी उपर संतुष्ट थइ छुं. जे मन वांछित मागवुं होय ते मागीले. ॥ ६ ॥

प्रगट वचन देवी तणां, निसुणी तव राजान ॥
कर जोडी सुत विनति, पभणे तास प्रधान ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ कुलदेवीनां आवा वरदाननां वचन प्रगट रीते सांभळी राजा पोतानी पुत्र विषेनी मुख्य विनंति बे कर जोडी करवा लाग्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

॥ वारी हुं उदया पुर तणी ॥ ए देशी ॥

तुं कुलदेवी सेवी सदा, कुल वृद्धि समृद्धि करणार ॥ सखीरे ॥ अहो
जननी सुत कारणे,में तो कीधो एह प्रकार ॥ सखीरे॥तुंकु०॥ए आंकणी
॥ १ ॥ आसन सुतथी सांकडुं, तिम हैयकुं ज्ञान संकीरण ॥ स०॥ गृह
संकीर्ण साधुथी, ए तो होये जो सुकृत जीर्ण ॥ स० ॥ तुं० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे कुलदेवी, जो सर्वदा तमने सेव्यां होय तो तमे कुलनी वृद्धि अने समृद्धि करनारां छो. हे माता, पुत्रने माटे में आ प्रकारे प्रयास कर्यो छे. ॥ १ ॥ हे माता, जो पूर्वनां जुनां सुकृत होय तो माणसने पोतानुं आसन पुत्रथी संकीर्ण होय,हृदय ज्ञानथी संकीर्ण होय अने घर साधु पुरुषोथी संकीर्ण होय.

तुमे पण पूजा किण विधे,अंगजविण पामशो एम ॥स०॥ प्रारथना पूर्या विना, कुल देवी कहाशो केम॥स०तुं०॥३॥सायर तटवासी जना, तसहोय जो दारिद्र लाज॥स०॥तेहनी लाज सायर तणी, तटवासी तणी नहीं लाज ॥स०॥तुं॥४॥

अर्थ ॥ हे देवी ! मारे पुत्र न होय तो तमे पण आवी रीते पूजा क्यांथी पामशो ? अने मारी प्रार्थना पूरी कर्याविना तमे शी रीते कुलदेवी कहेवाशो ? ॥ ३ ॥ समुद्रने किनारे रहेनारा लोकोने जो दारिद्र रहे तो समुद्रनी लाज जाय छे, तेमां कांइ ते समुद्रतटना वासीर्उनी लाज जती नथी. ॥ ४ ॥

तेम कुलमां जो सुत नहीं, ते लाज तुने छे मात ॥स०॥ आपो अंगजवर मुने, शतवात तणी एक वात॥स०॥तुं०॥५॥वनिता वचन आग्रह थकी,एम आराधीमें तुज ॥ स० ॥ ते माटे सुप्रसन्न थई,सुत आप तुं जननी मुज ॥ स०॥ तु०॥६॥

अर्थ ॥ तेम जो कुलमां पुत्र न होय ते लाज तमारी जाय छे तेथी सो वातनी एक वात के, हे माता! तमे मने पुत्रनुं वरदान आपो. ॥ ५ ॥ हे जननी ! मारी स्त्रीना आग्रहथी में तमारी आराधना करी छे, माटे प्रसन्न थइने तमे मने पुत्र आपो. ॥ ६ ॥

कुलदेवी नृपने कहे, तुज वचने हुई संतुष्ट ॥स०॥ सुत थाशे एक ताहरे, पण तेहनी देह सकुष्ट ॥स०॥ तुं०॥७॥ इम निसुणी नृप उचरे,मुज रोग रहित थो जात ॥स०॥पाये पडुं करूं विनति,अवधारो अरज मुज मात ॥ स०॥ तुं० ॥८॥

अर्थ ॥ कुलदेवीए राजाने कह्युं, हे राजा, तारां वचनथी हुं संतुष्ट थइ छुं. तारे एक पुत्र थशे, पण तेना शरीरमां कुष्ट (कोढ) नीकलशे. ॥ ७ ॥ देवीनां आवां वचन सांजली राजाए कह्युं, हे माता ! तमे मने रोग विनानो पुत्र आपो. हुं तमारा चरणमां पडीने विनंति करुं छुं. आमारी अरज मनमां धारो.॥८॥

तव देवी कहे नृपने,थई डाह्यो मूढ कां होय॥स०॥बांध्यां करम जेणे खरां,तस टाली न शके कोय ॥स०॥तुं०॥९॥ जिन चक्री हरि हलधरा, ते जोगवे कीधां कर्म ॥स०॥ जीव दुःखी ते नवि होवे,जिणे कीधो पूरण धर्म ॥ स०॥ तुं०॥१०॥

अर्थ ॥ देवीए राजाने कह्युं, हे राजा ! तुं डाह्यो थइने मूढ केम थाय छे?जेणे जे खरां कर्म बांध्यां होय तेने कोइ पण टाली शके नहीं. ॥ ९ ॥ हे राजा ! श्रीजिनेश्वर, चक्रवर्त्ती अने बलदेव, तेर्उ पण करेलां कर्मने जोगवे छे. जे प्राणी पूर्ण रीते धर्म करे छे ते जीव कदि दुःखी थतो नथी. ॥ १० ॥

सुत कुष्टी दीधोतुंने,वर टाली न शके तेह ॥स०॥ तुज वखते मुज मुख थकी, एम नीकल्युं वायक एह ॥स०॥तुं०॥११॥ नृप कहे तुं तूठी थकी,किम समप्र्यो कुष्टी जात ॥स०॥ तस कारण देवी कहे,सुण वछ तुं माहरी वात ॥ स०॥तुं०१२॥

अर्थ ॥ हे राजा ! में तने कोढीआ पुत्रनुं वरदान आप्युं. ते कोइथी फेरवी शकाय तेम नथी. कारण के, मारा मुखथी जे वचन नीकली गयुं ते फरतो नहीं. ॥ ११ ॥ राजाए कह्युं, हे देवी ! तमे संतुष्ट थइने आवो कोढीयो पुत्र केम आप्यो? देवी बोल्यां—हे वत्स! तेनुं कारण शुं छे ? ते मारी वात सांजल. ॥ १२ ॥

मुज वल्लभ सुरसेहरो,दोय देवी तुं अमे तास ॥स०॥ नित नित नवला नोगवु
प्रिय हुंती नोग विलास ॥ स०॥ तुं०॥१३॥ मुजथी ठानो नाहले, मुज शोक
दीधो हार ॥स०॥ तेहनी निरत मुजने थई,तिणे प्रगट्यो हियडे खार ॥स०तुं

अर्थ ॥ सुरसेखर नामे मारो एक पति छे, तेनी अमे वे देवीओ स्त्रीओछीए.अमे बंने प्रियनी साथे नव नवा नोग नोगवता हता. ॥ १३ ॥ एक वखते ते पतिए माराथी ठानो मारी शोक्यने हार तेनी मने जाण थवाथी मारा हृदयमां खार उत्पन्न थयो. ॥ १४ ॥

वखगी अमे बिहु बेनडी,करी कंते तेहनी नीर ॥स०॥मुजने कटुक लागु घ
तिणे हुई हुं दिलगीर ॥स०॥तुं०॥१५॥ चिंतातुर बेठी हती, एहवे आकर्षी मु
॥ स० ॥ हुं इहां आवी धसमसी,ए तुजने कह्युं में गुज ॥ स०॥ तुं०॥१६॥

अर्थ ॥ अमे बंने बेनोए तेनी वढवाड करी. ते वखते पतिए ते शोक्यनो पक्ष कर्यो. तेथी म मानु लाग्युं अने हुं हृदयमां दिलगीर थइ. ॥ १५ ॥ हुं चिंतातुर थइ बेठी हती, तेवामां तें मने आ बोलावी एटले हुं रीसमां धमधमती आवी. आ गुह्य वात में तने जणावी छे. ॥ १६ ॥

आराधी डुमनी थकी,तेणे पाशे कुण्ही पुत्र ॥ स० ॥ अमे देवी थई नवि जपुं
मुखथी एहवुं उत्सूत्र॥स०॥तुं०॥१७॥ अठताथी तो ठतो नलो,इम हृदय विमारे
नूप ॥स०॥ देवी वर शिरपर धर्यो,गइ पोहोती देवी अनूप ॥ स०॥ तुं० ॥१८

अर्थ ॥ मारुं मन कषवालुं हतुं ते वखते तें आराधी, तेथी तारे कोढीओ पुत्र थशे. हवे देवी अमे मुखथी उत्सूत्र (विपरीत–कर्यु तेवुं) वचन बोलीशुं नहीं. ॥ १७ ॥ मुदल न होवाथी कोढी पुत्र होय ते मारो आवो हृदयमां विचार करी राजाए देवीना वरदानने माथे धर्यु. पछी ते अनुपम देवी पोताने स्थाने चाली गइ. ॥ १८ ॥

बीजा उल्लासनी आठमी, कही मोहन विजये ढाल ॥ स० ॥
कहे हिंसक आना धणी,वलि निसुणो वात रसाल ॥स०॥ तुं०॥१९

अर्थ ॥ आ बीजा उल्लासनी आठमी ढाल श्रीमोहन विजयजीए कही छे. हिंसक मंत्री कहे आनानगरीना राजा चंद हवे आगल रसिकवात सांनलो. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

निज थानक पहोती सुरी,पूरे तप राजान॥देवी वर राणी नणी,
नाख्यो वधते वान ॥ १ ॥ मुजने पण तेकी कह्यो, सफल सुरी
विरतंत ॥ में तस दीधी धारणा, करशे नलुं नगवंत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कुलदेवी पोताना स्थानमां पोहोची गइ. राजाए ते तपस्या पुरी करी. पोतानी राणीने रा हपना उमंगे ते वरदाननी वात करी. ॥१॥ पछी राजाए मने बोलावीने पण ते देवीनो सर्व वृत्तांत पछी में तेने धारणा आपी के, नगवंत उमारुं नलुं करशे. ॥ २ ॥

राजन देवी वचनथी,जो एहवोए थाय ॥ तो तस कुष्ट निवारशुं,
करशुं विविध उपाय ॥ ३ ॥ राणी मुज वाणी थकी, रंजी चित्त
मजार ॥ कोइक जीव तिणहिज निशा, उदर धर्यो अवतार ॥४॥

अर्थ ॥ वळी में कह्युं के, हे राजा,कुळदेवीना वचनथी कदि ते कोढीउं पुत्र थाय, पछी विविध उपाय करी तेना कोढने आपणे निवारशुं. ॥ ३ ॥ मारां वचन सांजळीने राणी चित्तमां राजी थइ. रात्रे तेना उदरमां कोइ जीवे अवतार धर्यो. (गर्जधारण कर्यो.) ॥ ४ ॥

जूमि निलयमें जामिनी,राखी जतने जूप॥जिम लोजीनी संपदा,
रहे सुरंगे कूप ॥ ५ ॥ गर्ज स्थिति पूरे थये, प्रसव्यो सुत
सुकुमाल ॥ निसुणी सुजग वधामणी, आपे तव जूपाल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेम लोजी मांणस पोतानी संपत्ति सुरंगामां के कूवो करी तेमां गुप्त राखे तेम राजाए पोतानी गर्जिणी राणीने जूमिगृह (जोयरा) मां जतनाथी राखी. ॥ ५ ॥ गर्जनी स्थिति पूरी थतां कोमळ पुत्रनो प्रसव थयो. ते उत्तम वधामणी सांजळी राजाए तेने इनाम आप्युं. ॥ ६ ॥

॥ ढाल नवमी ॥

थां हारो सहेर जलो योधाणो राजाजी॥ अवर जलेरो थांहारो मेमतोजी ॥एदेशी॥
सुत उछव मांड्यो जूप राजिंदा,जेर जूंगल वजडावीयांजी॥बांध्यां तोरण सरिसा
द्वार राजिंदा, धवल मंगल वजडावीयांजी ॥१॥जायो पुत्र रतन ससनूर ॥रा०॥
नगरमां वात ते विस्तरीजी॥ घणुं हरख्या नागर वृंद॥रा०॥जिम घनथी कादंबरीजी॥२॥

अर्थ ॥ राजाए पुत्र जन्मनो महोत्सव आरंज्यो. जेरी, जुंगळ वगेरे वाजीत्रो वगडाव्यां. राजद्वार उपर लीलां तोरण बांध्यां अने धवळ मंगळ गवराव्यां. ॥ १ ॥ तेजस्वी पुत्र रत्नना जन्मनी वात आखा नगरमां प्रसरी गइ. नगरना लोकोना समूह मेघने जोइ मयूरनी पंक्तिनी जेम घणो हर्ष पाम्या. ॥ २ ॥

कर्यो चंडादिक विधि सर्व ॥रा०॥पुरजनथी प्रछन्न घणेजी ॥ सुत केरुं कनकध्वज
नाम ॥रा०॥ उल्लाप्युं आदर घणोजी ॥३॥ सुत जन्म वासरथी तेह ॥रा०॥ पीडित
कुष्टी रोगथीजी ॥ नवि ओषध टेकी होय ॥रा०॥ पुरव कर्म प्रयोगथीजी ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ नगर लोकोथी गुप्तपणे चंडादिक (जातकर्मादिक) सर्व विधि कर्यो अने घणा आदरथी पुत्रनुं नाम कनकध्वज एवुं पाड्युं. ॥ ३ ॥ पुत्र जन्म्यो तेज दिवसथी कुष्टरोग थई पीडावा लाग्यो. पूर्वकर्मना योगथी ते उपर कोइ औषधनी टेकी लागती नथी. ॥ ४ ॥

सुत वाधे जूमि मह्मांहे ॥रा०॥ लाखने रयण तणी परेजी॥ पुरवासी सघला लोक॥
रा०॥ मनमांहे अचरिज धरेजी ॥५॥ जन आवे नृप दरबार ॥रा०॥ कुंवर तणुं मुख
निरखवाजी॥डेई देश विदेशी सलाम ॥रा०॥ नृपप तिम हुंज नवनवाजी ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेम लाखमां रत्न वधे तेम पुत्र जूमिगृह मां वधवा लाग्यो. सघळा नगरवासी लोक मनमां

आश्चर्य धरवा लाग्यां. ॥ ५ ॥ लोको नवनवा देश विदेशी रत्नां आभूषणो लइ कुमारनुं मुख जोवाने राज दरबार आववा लाग्यां. ॥ ६ ॥

हूंतो उत्तर देउं तास ॥रा०॥ रूप अधिक नृप जातनोजी ॥ सुरकुंअर इसो नही स्वर्ग ॥रा०॥ संशय नही ए वातनोजी ॥७॥ कोइ दुष्ट नयन संताप ॥रा०॥ होवे हेत कुहेतथीजी ॥ लघु बालक भूंइरां मांहिं ॥रा०॥ राखीये तिणे संकेतथीजी ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ आवता लोकोने हुं उत्तर देतो के, राजकुमारनुं रूप अधिक छे. एवो स्वर्गमां देवकुमार पण नहीं होय. ए संशय वगरनी वात छे. ॥ ७ ॥ कोइ दुष्टदृष्टिवालो आवे तेनी दृष्टि पडे तो संताप थाय अने हेतमां कुहेत थइ जाय. तेथी अमे ए लघुबालकने भोयरामां राखीए छीए. ॥ ८ ॥

सहू माने साची वात ॥रा०॥ कोइ भेद लहे नहीजी ॥ पुरवासीने दीए शीख ॥रा०॥ उत्तर एम कही कहीजी ॥९॥ सुप्रसंशा थई पुरमांहिं ॥रा०॥ कुंअर कुलो द्धर उपन्योजी ॥ कहे सहुको मुखथी एम ॥रा०॥ प्रगटी पुन्याई भूपनीजी ॥१०॥

अर्थ ॥ आ वात सर्वे साची मानता, कोइ तेनो भेद लेतु नहीं. आ प्रमाणे उत्तर आपी आपी नगर ना लोकोने समजावी शीख आपता हता. ॥ ९ ॥ आखी नगरमां 'राजाने घेर कुलनो उध्धार करे तेवा कुमार अवतर्या अने राजाना पुण्य प्रगट थया' एम सहू कोइ मुखथी कहेवा लाग्या. ॥ १० ॥

मुख निरखवुं रविने दुर्लभ ॥रा०॥ धन्य कुंअर अवतारनेजी ॥ कह्या यतन करवा अनंत ॥रा०॥ शास्त्रे पदारथ सारनेजी ॥११॥ इम लोक वचनथी वात ॥रा०॥ देश विदेशे विस्तरीजी ॥ ब्रह्मा पण नलहे भेद ॥रा०॥ परचित्त वृत्ति कपटचरीजी ॥१२॥

अर्थ ॥ 'आ कुमारना अवतारने धन्य छे के जेनुं मुख सूर्यने निरखवुं दुर्लभ छे. कारण के, उत्तम पदार्थोनी अनंत जतना करवाने शास्त्रोमां कह्युं छे.' ॥ ११ ॥ आ प्रमाणे लोकोनां वचनथी ते वात देश विदेशमां विस्तार पामी. बीजानी कपट भरेली चित्तवृत्तिनो भेद ब्रह्माना जाणवामां पण आवतो नथी. १२

एहवे लेइ किरियाणा कोडि ॥रा०॥ अमारापुरना व्यवहारीयाजी ॥ एणे विमलपुरीयें तेह ॥रा०॥ व्यापारे पाउ धारीयाजी ॥१३॥ ईहां मकरध्वज भूपाल ॥रा०॥ महके सुजस पकहो घणोजी ॥ व्यापारीये भेट्यो राय ॥रा०॥ पाम्युं मान घणुं घणुंजी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एवा समयमां अमारा नगरना व्यापारीउ कोटी करियाणा लइ विमलपुरीमां आव्या. त्यां व्यापार करवाने चरण धारण कर्या. एटले मुकाम कर्यो. ॥ १३ ॥ विमलपुरीमां मकरध्वज नामे राजा हतो. तेनी सत्कीर्त्तिनो पडघो घणो वागी रह्यो हतो. ते व्यापारीउ राजाने मलवा आव्या. तेउने घणुं मान प्राप्त थयुं. ॥ १४ ॥

नृप व्यापारी करे वात ॥रा०॥ आवी सुता तव प्रेमलाजी ॥ जई बेठी तात उछंग ॥रा०॥ पिंडीभूत चोसठ कलाजी ॥१५॥ नव यौवना शशि मुख शुभ्र ॥रा०॥ तस स्तुति करतां नवि घणेजी ॥ परदेशी पाम्या अचंभ ॥रा०॥ दीठी सुता आदर घणेजी १६

अर्थ ॥ राजा अने व्यापारीउ वच्चे वात थती हती, तेवामां राजानी प्रेमला नामे पुत्री आवी, ते पिता-

ना उत्संगे जइ बेठी. जाणे पिंकाकारे चोसठकला एकठी थइ होय तेवी ते लागती हती. ॥ १५ ॥ ते नव यौवनवाळी हती. तेनुं मुख शुक्ल पदना चंद्र जेवुं हतुं, तेनी स्तुति करीए तो पार आवे तेम न हतुं ते कुमारीने घणा आदरथी जोइने विदेशी व्यापारीर्ज आश्चर्य पाम्या. ॥ १६ ॥

ढाल नवमी बीजे उल्लास ॥ रा०॥ मोहनविजये ए कहीजी ॥
मन हरषे चंद नरिंद ॥ रा० ॥ हिंसक मुख हारद लहीजी ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ बीजा उल्लासनी नवमी ढाल श्रीमोहनविजये कही छे. हिंसकमंत्रीना मुखनो आवो हार्द लइ राजा चंद मनमां हर्ष पाम्या. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

अमपुर व्यापारी जणी, पूछे विमल पुरीश ॥ तमे कुण पुरथी आवीया,
कुण तिहां नृप जगीश ॥ १ ॥ अम आगल जापो तमे, तास सकल
अधिकार ॥ तेणे पण अम नृपनो, मांडयो यश विस्तार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ विमलपुरीना राजाए ते अमारा नगरना व्यापारीर्जने पुछ्युं. तमे कया नगरथी आव्या? ते नगरमां राजा कोण छे.? ॥ १ ॥ ते सर्व वृत्तांत मारी पांसे कहो. पछी ते व्यापारीर्जए अमारा राजाना यशनो विस्तार कहेवा मांड्यो. ॥ २ ॥

सिंधु देश सिंहल पुरी, अलकाने अवतार ॥ राज्य करे तिहां कनक-
रथ, गुण पूरण वसुधार ॥ ३ ॥ कनकध्वज सुत तेहने, कामरूप सुवि-
चार ॥ विधाताये तस सारिखो, नवि निर्म्यो संसार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ सिंधुदेशमां सिंहलपुरी नगरी छे. ते जाणे अलकापुरीनो अवतार होय तेवी लागे छे. तेमां गुणोथी पूर्ण एवो कनकरथराजा राज्य करे छे. ॥३॥ तेने कामदेव जेवो स्वरूपवान् अने सारा विचारवाळो कनकध्वज नामे पुत्र छे. विधिए आ संसारमां तेना जेवो कोइ निर्माण कर्यो नथी. ॥ ४ ॥

कोई कुनयन जीतिथी, राखे भुइरा मांह ॥ तस दरिस ए जोवा
तणो,सहुने अधिक उछाह ॥ ५ ॥ अम हूंती केती कहुं, कुंअर
रूप प्रशंस ॥ एहमां जूठ रखे गणो, अहो अवनी अवतंस ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ कोइनी कुदृष्टि न पमे तेवा भयथी तेने भोंयरामां राखे छे. तेना दर्शन करवानो सर्वने अधिक उत्साह छे. ॥ ५ ॥ हे पृथ्वीना आभूषण रूप राजा! अमे ते कुंवरना रूपनी प्रशंसा केटली करीए.? तेमां तमे रखे जुठुं मानता. ॥ ६ ॥

एम निसुणी हरख्यो घणुं, मकरध्वज भूपाल ॥
कीधा एम देशी जणी, शुचिवेशी सुविशाल ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आ सांजळी राजा मकरध्वज घणो हर्ष पाम्यो. ते अमारा देशना व्यापारीर्ज तरफ तेणे पोतानी विशाल दृष्टि आरोपण करी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

॥ हरीया मन लागो ॥ ए देशी ॥

मकरध्वज नृप सांभली,कनकध्वजनी ख्यात रे ॥ आजापति निसुणो, व्यापारी कीधा विदा,कह्युं वली आवजो प्रभातरे ॥ आजा० ॥१॥ विमलपुरी मांहे करे, व्यापारी व्यापार रे ॥आ०॥मकरध्वजे तेडावीने,मंत्री बुद्धि भंडाररे ॥आ०॥२॥

अर्थ ॥ हे आजापति! राजा मकरध्वजे आ प्रमाणे कनकध्वजनी विख्याति सांभली ते व्यापारीउने विदाय कया, अने कह्युं के प्रभातकाले पाछा आवजो. ॥ १ ॥ ते व्यापारीउ विमलपुरीमां व्यापार करवा लाग्या. पछी राजा मकरध्वजे बुद्धिना भंडार रूप पोतानो मंत्री बोलाव्यो. ॥ २ ॥

कनकध्वजना रूपनी, संभलावी सवि वात रे ॥ आ०॥मंत्री कहे अम आगले, किम तस कहो अवदातरे ॥ आ० ॥३॥ नृप कहे प्रेमला मुजसुता, वर प्रापति थई एहरे ॥आ०॥ ए सरिखो वर जो मिले, तो मुज उपजे सनेहरे ॥आ०॥४॥

अर्थ ॥ तेनी आगल कनकध्वज कुमारना रूपनी वार्त्ता कही संभलावी. मंत्री ए कह्युं, तमे मारी आगल तेनी वार्त्ता केम करो छो ? ॥ ३ ॥ राजाए कह्युं, मारी प्रेमला कुमारी वरने योग्य थइ छे. जो तेने लायक वर मले तो मने घणो स्नेह उपजे. ॥ ४ ॥

ए कनकध्वज सारिखो,नही कोई वर संसार रे ॥आ०॥ जो मन माने तुमतणुं, तो करीये निरधार रे ॥ आ० ॥५॥ मंत्री निसुणी विनवे, तमे निसुणो महाराय रे ॥ आ० ॥ परदेशीनी वातमी, ते किम मानी जाय रे ॥ आ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ए कनकध्वज जेवो वर कोइ आ संसारमां नथी. जो तमारुं मन मानतुं होय तो आपणे आ कार्य करीए. ॥ ५ ॥ मंत्रीए ते सांभली राजाने विनंति करी के, हे राजा ! एक वात सांभलो. एवा परदेशीनी वात आपणाथी केम मनाय? ॥ ६ ॥

भूंडो भलो पण आपणो, परदेशे शंसाय रे ॥आ०॥ पोतानी माता भणी, किणे शाकिनी कहिवायरे ॥ आ० ॥७॥ कंटक प्रिय निज देशना, कुसुम विदेशी न कांय रे ॥ आ० ॥तेम ए वचन व्यापारीनां,अम मन किम पति आयरे ॥आ०॥८॥

अर्थ ॥ पोतानो भुंडो होय के भलो होय पण ते परदेशमां वखणाय. पोतानी माताने कोए डाकण कहे? ॥ ७ ॥ पोताना देशना कांटा प्रिय लागे छे अने विदेशनां पुष्प पण प्रियं लागतां नथी, तेम आ विदेशी व्यापारीनां वचन उपर अमने केम विश्वास आवे? ॥ ८ ॥

कोइ अवर जो कुंअरनो,रूप वखाणे आय रे॥आ०॥तो ते वाते साहिवा,अम मन निश्चय थायरे ॥ आ० ॥ ए ॥ एम निसुणी नृप हरषीयो, कुंअरी विसर्जि गेहरे ॥ आ० ॥ तत्क्षण रयवाडी चढ्यो, सेन सहित ससनेहरे ॥ आ० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे स्वामी! जो कोइ अवर माणस ते कुंवरनुं रुप वखाणे तो आपणा मनमां तेना रूपनो नि-

थय थाय. ॥ ए ॥ ते सांजली राजा हर्ष पाम्यो. पत्नी प्रेमला कुमारीने घरमां विदाय करी तत्काल स्नेह सहित मोटी सेना लइ शीकारे नीकल्यो. ॥ १० ॥

मृग मृगयाने कारणे,पुहतो नूप कांतार रे ॥ आ०॥केडेथी आवी मिल्या,मंत्री थइ असवार रे ॥ आ०॥११॥ केई श्वापद सापद कर्या, सश्रम थयो भूपाल रे ॥ आ० ॥ लीधो विसामो जइ, उंची सरोवर पाल रे ॥ आ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ राजा मृगया करवाने जंगलमां आवी पोहोच्यो अने तेनी पछवाडे मंत्रीउं घोडे स्वार थइ तेने जइ मल्या. ॥११॥ ते वनमां राजाए कइक प्राणीउंने आपत्तिमां नाख्या. पछी राजाने श्रम पडयो, एटले ते विसामो लेवाने एक सरोवरनी उंची पाल उपर बेठो. ॥ १२ ॥

एहवे कोइक देशना, सोदागर धनवंत रे ॥ आ० ॥ जल पीवा आव्या वही, ते सरपाले महंत रे ॥ आ०॥१३॥ निर्मल जल पीधुं तिणे, पाछा निवर्त्या जाम रे ॥ आ० ॥ बोलाव्या मकरध्वजे, अति आदरथी ताम रे ॥ आ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेवामां कोइ देशना धनवान् सोदागरो ते सरोवरनी मोटी पाल उपर जल पीवाने आव्या. ॥ १३ ॥ सरोवरना निर्मल जलनुं पान करी ते जेवामां पाछावल्या, तेवामां राजा मकरध्वजे तेमने आदरथी बोलाव्या. ॥ १४ ॥

तमे परदेशी पंथीया,विचरो देश विदेश रे ॥आ०॥ जो दीठो होयतो कहो, अचरिज कोइ विशष रे ॥ आ० ॥१५॥ दीसो विचक्षण गुण धरा, पूरो अम मन कोमरे ॥ आ०॥ तव नृप आगल विनवे, सोदागर कर जोमरे ॥ आ० ॥१६॥

अर्थ ॥ राजाए पुछयुं, तमे परदेशी मुसाफरछो; देशविदेशमां विचरो छो; जो कांइ पण विशेष आश्चर्य दीठुं होय तो ते कहो. ॥ १५ ॥ तमे विचक्षण अने गुणवान् देखाउं छो, माटे कांइ चमत्कारी वात कही मारा मनना कोड पूरा करो. पछी ते सोदागरो राजानी आगल कर जोडी विनववा लाग्या. ॥ १६ ॥

बीजा उल्लासनी मोहने, चाली दशमी ढाल रे ॥ आ० ॥
चंद आगल ए वातडी, करे हिंसक सुविशाल रे ॥ आ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ श्रीमोहनविजयजीये बीजा उल्लासनी दशमी ढाल कही छे. आ विशालवार्त्ता हिंसक मंत्री चंदराजा पासे कहे छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

स्वामी सोदागर अमे, पोहोता सिंधु देश ॥ सिंहल नगरी कनकरथ, दीठो एक नरेश ॥ १ ॥ कनकध्वज इक तास सुत, रूप रंग भंडार ॥ देश विदेशे तेहनो,पसरो कीर्त्ति विस्तार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामी! अमे सोदागरो सिंधुदेशमां गया हता, त्यां सिंहलनगरीमां कनकरथ नामे एक राजा जोयामां आव्यो ॥ १ ॥ तेने कनकध्वज नामे एक पुत्र छे, ते रूप रंगनो भंडार छे. तेना रूप गुणनी कीर्त्तिनो देश विदेशमां घणो विस्तार थयो छे. ॥ २ ॥

पण जुहरामांहे रहे, बाहिर नाणे राय ॥ तस तनु जो लागे पवन, तो कुसुम जिम कुमलाय ॥ ३ ॥ रूप अलौकिक तेहनुं, पण नवि निरख्यो केण ॥ ए अचरिज निसुण्यो अमे, लोक तणे वयणेण ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पण राजा ते कुमारने जोयरामां राखे छे. कोइ दिवस बाहेर काढता नथी. कारणके, जो तेना शरीरे पवन लागे तो ते पुष्पनी जेम कुमली जाय छे. ॥ ३ ॥ तेनुं अलौकिक रूप छे पण कोइए तेने नीरख्यो नथी. अमे आ आश्चर्य लोकोना मुखथी सांजळ्युं. ॥ ४ ॥

निसुणी सोदागर विदा, कर्या ताम नृपाल ॥ वर निरधार्यो मनथकी, घणो थई उजमाल ॥ ५ ॥ व्यापारी वचने थयो, नृप जणी विशवास ॥ वनहूंती संध्या समय, आव्यो निज आवास ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते सांजळी राजाए ते सोदागरने विदाय कर्या अने पोते उत्साह धरी पोतानी पुत्रीमाटे तेनेज वर धार्यो. ॥ ५ ॥ ते व्यापारीओनां वचन उपरथी राजाने पूर्ण विश्वास आवीगयो. वनमां संध्या काळ थयो एटले पोताने घेर आव्यो. ॥ ६ ॥

नृपे सोदागर वचन, संजलाव्यां मंत्रीश ॥
तेणे पण सुप्रशंस्यो घणुं, सुंदर वर सुजगीश ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ राजाए ते सोदागरनां वचन मंत्रीने संजळाव्यां. अने कह्युं के, तेमणे पण ते वरनी सुंदरता विषे घणी प्रशंसा करी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल अगीयारमी ॥

॥ हांरे लाल नवारंगनगरना सोनीडा, मारे वींटीएमो घडी लावरे लाल ॥ गोरीने पाये वींटीड जमकाव्यो माजिम रातरे लाल ॥ प्यारो लागे वींटीड ॥ ए आंकणी ॥

हांरे लाल मकरध्वजने विनवे, तस मंत्री मीठी वाचरे लाल ॥ स्वामी श्रवण न पतीजीये, जे निरखीये नयणे ते साचरे लाल ॥ मकरध्वजने विनवे ॥ ए देशी ॥१॥ कोइक सेवक आपणो, तिहां जइ जुए तस रूपरे लाल ॥ ते पाछो आवी इहां, करे वर्णन तेम अनूपरे लाल ॥म०॥२॥

अर्थ ॥ मंत्रीए मधुरवाणीथी मकरध्वजने विनंति करी के, स्वामी सांजळवा उपर प्रतीति न कराय. जे नेत्रथी जोइए ते साची वात मनावी. ॥ १ ॥ कोइ आपणो सेवक त्यां जइ तेना रूपने जुवे अने ते पाछो अहीं आवी ते अनुपम रूपनुं वर्णन करी बतावे. ॥ २ ॥

तो साचे परत्यावशी, ए प्रेमला लछी तास रे लाल ॥ ए न्हानी नही वातडी, करवो थोड्यो छे तपास रे लाल ॥ म०॥ ३॥ मंत्री वचने व्यापारीया, तेडाव्या नृपे तास रे लाल ॥ देई आदर नरवर कहे, कीजे एक महारूं कामरे लाल॥ म०॥४॥

अर्थ ॥ तो पछी आ लछी जेवी प्रेमलाने तेनी साथे परणावी आ वात नानी सुनी नथी. तेनी पूरी

तपास करवो जोइए. ॥ ३ ॥ पछी मंत्रीनां वचनथी राजाए ते व्यापारीउने बोलाव्या. तेमने आदर आपी राजाए कह्युं, के, तमो एक मारुं काम करो ॥ ४ ॥

तमे वहिला सिंहलपूरे, जाउ मुज तेकी प्रधान रे लाल॥ कुंअरनुं रूप देखाडजो, आणा लेई तुम राजान रे लाल ॥ म० ॥ ५ ॥ मुज कुंअरी सरिखुं हुवे, ते कुंवर रूप सोहाइरे लाल ॥ तो तमे सही निरधारजो, श्रीफल देई विवाहरे लाल॥म०॥६॥

अर्थ ॥ तमे मारा एक प्रधानने साथे तेडी सिंहलपुरमां सत्वर जाउ. त्यां राजानी आज्ञालइ ते प्रधानने कुंवरनुं रूप बतावजो. ॥ ५ ॥ ते कुमारनुं रूप जो मारी कुंवरी जेवुं होय तो तमे उत्साहथी श्रीफल आपी विवाह-लग्न निर्धार जो. ॥ ६ ॥

पाड तमारो मानशुं नही भुलीये ए उपगाररे लाल ॥ तव व्यापारी विनवे ए कामे किसो इसो वार रे लाल ॥ म० ॥७॥ इहां तम पुत्री प्रेमला, तिहां कनकरथनो पुत्र रे लाल ॥ ए बिहुमां कहेवुं किशुं. ए बेहु सरिखुं घर सूत्र रे लाल॥म०॥८॥

अर्थ ॥ आ काम करवाथी अमे तमारो पाड मानीशुं. ए उपकार भुलीशुं नहीं. ते सांजली व्यापारी बोल्या-महाराज,! एकाममां आटलावोथो वार केम मूको वो ? ॥ ७ ॥ अहिंआ तमारी कुमारी प्रेमला अने त्यां कनकरथना कुमार कनकध्वज तेबंनेमां शुं कहेवानुं होय ? तेबंनेनुं सरखुं घरसूत्र थशे ॥ ८ ॥

खोड नही ए जोडीये, ठेडीजे स्वामी वकील रे लाल ॥ एं वाते महाराजनी, कोडीनी नवी कीजे ढील रे लाल ॥म०॥९॥ अमथी जे थाशे चाकरी, तेहमां नहीं राखीये उठरे लाल ॥ लाज होवे जे वातमां, ते वाते कुण करे ठोठरे लाल ॥ म० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे महाराज! ए जोडीमां कोइ जातनी खोड नथी. तमे खुशीथी वकिलने (मंत्रीने) मोकलो. आवातमां जरापण ढील करवी नहीं. ॥९॥ अमाराथी जे कांइ सेवा थशे, तेमां जराए उंजारा नहीं राखीए. जे वातमां लाज होय ते वातमां कोण न्यूनता राखे! ॥ १० ॥

तव मकरध्वज हरखीउ, व्यापार कीध पसाय रे लाल ॥ चार मंत्री बुद्धि आगला, तस संगे सोप्या राय रे लाले ॥म०॥११॥ ते व्यापारी चलिआ, संगे करी चार प्रधान रे लाल ॥ हरष जर्या वाटे वहे, निरखंतावन सानुमान रे लाल॥ म० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ते सांजली राजा मकरध्वज हर्षपाम्यो अने ते व्यापारीउने प्रसन्न कर्या. पछी राजाए पोताना चार बुद्धिमान् मंत्रीउने तेउना संगमां सुप्रीत कर्या. ॥११॥ ते व्यापारी चार प्रधानोने संगे लइने चाल्या. मार्गमां वन अने पर्वतो हर्षथी नीरखता हता. ॥ १२ ॥

सिंहल नयरी आवीया, व्यापारी मंत्री तेह रे लाल॥ पोहोता सहू आपापणे, एह मंत्री सहित ससनेह रे लाल ॥म०॥१३॥ भोजन भुगते संतोषीआ, थई संध्या प्रगट्यो दीप रे लाल ॥ तेव्यवहारी आवीआ, कनकरथराय समीप रे लाल ॥ म० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेम करतां ते व्यापारी मंत्री.उनी साथे सिंहल नगरीमां आव्या, त्यां मंत्रीसहित ते स्नेह धरता पोत पोताने घेर गया. ॥ १३ ॥ मंत्रीउने युक्तिथी भोजन करावी संतोष पमाड्यो. त्यां संध्या काल थयो, पटले दीपक प्रगट कर्या. पछी व्यापारी कनकराजानीपासे आव्या. ॥ १४ ॥

भेटयो नृपधरी भेटणुं, कही देशनी वात रे लाल ॥ विधिशुं विमल पुरीतणा, संजला-
व्या सकल अवदात रे लाल॥म०॥१५॥तिहां कनकध्वजनां रूपना, सविलोके कीधां व-
खाण रे लाल ॥ मकरध्वज तिहां राजिउ, निसुणी घणुं हरख्यो सुजाण रे लाल॥म०॥१६॥

अर्थ ॥ राजाने भेटी भेट आगल धरी. पछी देश विदेशनी वात करी. ते प्रसंगे विमलपुरीनो सर्ववृत्तांत विधिथी संजलाव्यो. ॥ १५ ॥ तेउंए जणाव्युं के, अमे सघलाए कुमार कनकध्वजना वखाण कर्या. ते सांजली त्यांना सुज्ञ राजा मकरध्वज घणो हर्ष पाम्या. ॥ १६ ॥

तिणे नृपे अमने तेडी, पूछ्या वली सकल स्वरूप रे लाल ॥ यथारथ अमे पण कह्युं,
तिणवाते खुशी थयो भूपरे लाल ॥म०॥१७॥ प्रेमला लछी तेहने, छे पुत्री रूप निवा
सरे लाल ॥ तुम सुतथी विवाहनो, मांड्यो छे राये प्रयास रे लाल ॥ म० ॥१८॥

अर्थ ॥ राजाए अमने तेडावी कुमारनुं सर्व स्वरूप पुंछ्युं. अमो ए जे यथार्थ हतुं ते कह्युं, तेवा तथी राजा खुशी थया. ॥ १७ ॥ ते राजाने प्रेमला नामे लक्ष्मीसम स्वरूपवान् पुत्रीछे. तेनो विवाह तमारा पुत्र साथे करवाने राजाए प्रयास करवा मांड्यो छे. ॥ १८ ॥

पभणी ढाल इग्यारमी, एतो मोहन विजये उल्लास रे लाल ॥
आगल चंदजी सांजलो, कहुं तमने वात प्रकाश रे लाल ॥ म० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥श्रीमोहन विजयजीए आ अगीयारमी ढाल उल्लासथी कहीछे. हिंसकमंत्री कहेछे, हे चंदराजा, तमने जे आगल प्रकाशकरुं ते सांजलो. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

ते माटे मकरध्वजे, अम साथे राजान ॥ मुकया छे मंत्रीश्वरा,
चारे बुद्धिनिधान ॥ १ ॥ आवी अमे तुम भेटीया, आसंगे सु-
जगीश ॥ पण उभा द्वारांतरे, ते चारे मंत्रीश ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राजा मकरध्वजे अमारीसाथे बुद्धिना भंडाररूप पोताना चार मंत्रीउंने ते माटेज मोकल्याछे. ॥ १ ॥ अमे तो तरत आवीने आपने मल्याछीये अने ते चारे मंत्रीउं द्वार उपर आवीने उभाछे. ॥ २ ॥

तव व्यवहारी वचनथी, अति हरख्यो राजान ॥ दास पासे तेडावीया,
प्राहुणका परधान ॥ ३ ॥ प्रणिपति करी भेटयो नृपति, आणी अधिक-
उमेद ॥ चिहुं मुख स्तुति तिम नवनवी, जिम ब्रह्मा मुख वेद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते व्यापारीनां वचनथी राजा अतिहर्ष पाम्यो अने ते मीजमान थयेला मंत्रीउंने सेवकने मोकली पासे तेडाव्या. ॥ ३ ॥ चारे मंत्रीउंए अधिक उमेद धरी राजानी भेट करी; जेम ब्रह्मा चारे मुखथी वेद उच्चारे तेम तेउंए चारे मुखे नव नवी स्तुति करी. ॥ ४ ॥

चिरं नंद सानंद नृप, इम कही उभा तेह ॥ हरषित थया सिंहल
धणी, सन्मान्या ससनेह ॥ ५ ॥ बेसाड्या मंत्रीसरा, पुछी कुशल
प्रवृत्त ॥ किहांथी आव्या किहां लगे, केणे पठव्या मित्त ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ 'हे राजा ! चिरकाल आनंद सहित रहो,' एम कही तेर्ज छजा रह्या. तेथी सिंहलपति खुशी थयो अने तेमने स्नेह सहित सन्मान आप्युं. ॥ ५ ॥ ते मंत्रीर्जने आसन उपर बेसारी कुशल वृत्तांत पूछ्युं. पछी कह्युं के, तमे क्यांथी आव्या अने क्यां सुधी जाशो? तमने कोणे मोकल्या छे.? ॥६॥

चार मांहि छे एक चतुर, अवसर वचन प्रवीण ॥
मांडी वात नरेशथी, जिम करी कहे कुलीण ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते चार मंत्रीर्जमां एक घणो चतुर अने अवसरे बोलवामां प्रवीण हतो, तेणे कुलीन पुरुषनी पेठे राजानी साथे वात करवा मांडी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल चारमी ॥

॥राग रामगिरी॥आज हुं गईती समवसरणमां॥अद्भुत कौतुक दीठुं रे॥ए देशी॥
मंत्री कहे एक राज सजामां,सोरठथी अमे आव्या रे ॥ मकरध्वज राजा अम केरो,तिणे तुम पासे पठाव्यारे॥मं०॥१॥अहो सिंहल प्रजु तुम नगरीना,आव्या एह व्यापारी रे ॥ इहांणे आवी राजा आगल, वात सयल उचारी रे ॥ मं०॥२॥

अर्थ ॥ ते मंत्री कहे छे. हे राजा ! अमे आ राजसजामां सोरठ देशमांथी आव्या छीए. अमारा राजा मकरध्वज छे, तेमणे अमने तमारी पासे मोकल्या छे. ॥ १ ॥ हे सिंहल प्रजु ! आ तमारा नगरना व्यापारी अहीं आव्या हता, तेमणे आवीने आ बधी वात राजानी आगल कहेली छे. ॥ २ ॥

उज्ज्वल तुम तणी कीर्त्ति विस्तारी,व्यापारीये इक मांके रे॥परदेशे जे होए आपणनो, ते रूडुं देखाडे रे ॥ मं० ॥३॥ तुम सुत रूप प्रशंसा कीधी, ते न बने कांइ कहेतां रे ॥ अहो स्वामी प्रस्तावे कहिवाये, दश लहेता दश वहेता रे ॥ मं० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ व्यापारीर्जए तमारी उज्ज्वल कीर्त्ति घणी विस्तारी. जे पोतानो देशी विदेशमां होय ते आपणुं सारी करी बतावेछे. ॥ ३ ॥ तेमणे तमारा पुत्रनी एवी प्रशंसा करी के, ते अमाराथी कही शकाय तेवी नथी. दश लहे अने दश वहे-ए कहेवत प्रमाणे हे स्वामी ते वात प्रस्तावे कहेवाय छे. ॥४॥

तिमज वली वणजारे जाखी, तम सुत रूप प्रशंसा रे ॥ नृप सुत रूडो तिहां शो अचरज,हंस कुले होए हंसारे॥मं०॥५॥पुत्री एक अमारा नृपने,नामे प्रेमला लछी रे ॥ तुम सुतथी विवाहतणी गति, अंतर गतिथी इछी रे ॥ मं० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेम वली कोइ वणजार पण तमारा पुत्रना रूपनी प्रशंसा कहेली हती. ते घटे छे. राजानो पुत्र स्वरूपवान् होय तेमां शुं आश्चर्य छे ? हंसना कुलमां तो हंसज थाय छे. ॥५॥ अमारा राजाने एक प्रेमला लछी नामे पुत्री छे. तेमणे ते पुत्रीनो विवाह तमारा पुत्र साथे करवाने अंतरथी इछा करी छे. ॥६॥

जो एहवो वर वरवा आवे, अंगण रूडुं दीसे रे ॥ एकन्या ए वर निरधार्यो, जोमी मेली जगदीशे रे ॥ मं० ॥७॥ ए व्यापारी अमे चिहुं मंत्री, दीधा संग लगाईरे ॥ मूक्या स्वामी तमारे चरणे, सुतथी करण सगाई रे ॥ मं० ॥८॥

अर्थ ॥ तमारा पुत्र जेवो वर वरवाने आवे तो आंगणुं सारुं लागे. ए कन्यानो ए वर निर्धारी मुक्योछे.

आ योग्य जोडी जगत्पतिए मेळवी छे. ॥ ७ ॥ आ तमारा व्यापारीओए अमो चार मंत्रीओने साथे लीधा छे अने तमारा कुमारनी साथे सगाइ करवाने अमोने मोकल्या छे. ॥ ८ ॥

ए कारण स्वामी आव्या छुं,करीअ घणी सुघराई रे ॥ अम नृपे कह्युं ते अमे जाख्युं, हवे तम हाथे वडाई रे॥मं०॥९॥तमे जिम सिंहल देश तणा पति,तिम ते पति सोरठनो रे ॥ छे सरिखुं नाकार म कहिशो,काम नहीं इहां हठनोरे॥१०॥

अर्थ ॥ हे स्वामी ! ते संबंधने माटे अमे सुघडाइ करीने आव्या छीए. अमारा राजाए जे कह्युं ते अमे कही बताव्युं! हवे तमारा हाथमां वडाइ छे. ॥९॥ हे राजा! तमे जेम सिंहल देशना राजा छो. तेम ते सोरठना राजा छे. तमे बंने सरखा छो. माटे ना पाडशो नहीं. आ विषे हठ करवानुं काम नथी. ॥ १० ॥

किहां सोरठ किहां सिंहल जनपद,आव्या भूमि उल्लंघी रे॥मेळ्या विवाहविना नवि जाउं, अमे चारे एक संगी रे॥मं०॥११॥ उपदिशो उत्तर एहनो विचारी, कहे सिंहल शिरदारो रे॥रे भाईओ तमे पाणी पहिलां,मोजा कांई उतारो रे ॥१२॥

अर्थ ॥ क्यां सोरठ देश ? अने क्यां सिंहलदेश ? अमे घणी भूमि उल्लंघन करीने अहीं आव्या छीए. अमे एक संगे रहेनारा चारे मंत्रीओ विवाहनो निर्णय कर्या विना जइशुं नहीं. ॥११॥तमे एनो उत्तर विचारीने आपो सिंहलना सरदारोए कह्युं, अरे भाइओ! तमे पाणी पेहेला मोजा केम उतारो छो ? ॥ १२ ॥

उतावल कीधे रस नवि होवे,धीरपणामां सवादो रे ॥ पालीअमा उतावल केरा, धीरा केरा प्रासादो रे॥मं०॥१३॥ तुम नृपने मूके तुमे आव्या,घणुंज घणुं भली कीधी रे ॥ जे तमे वात कही ते अमे पण,माथे चढावी लीधी रे ॥ मं०॥१४॥

अर्थ॥ उतावल करवामां रस होतो नथी. धीरजमांज स्वाद होय छे. उतावलथी पालो थाय छे अने धीरजथी मेहेल थाय छे.॥ १३ ॥ तमे तमारा राजाना मोकल्या आव्या ते घणुं सारुं कर्युं. तमे जे वार्त्ता कही ते अमे माथे चडावी लीधी छे. ॥ १४ ॥

थाओ स्वस्था विचारी तमने,एहनो उत्तर देशुं रे॥ दूरदेशांतरथी तमे आव्या, किम दिलगीर करेशुं रे ॥मं०॥१५॥ रे सचिवो माहारो वाळुडो,हजीअ लगे छे छोटो रे.॥ विवाहनी वातुं तव करशुं, जव थाशे सुत मोटो रे ॥ मं० ॥१६॥

अर्थ ॥ तमे जरा स्वस्थ थाओ. अमे विचारीने तेनो उत्तर आपीशुं. तमे आटले दूर देशांतरथी आ- तेमने अमे दीलगीर केम करीशुं ? ॥ १५ ॥ हे मंत्रीओ! मारो कुमार हजी बालक छे. ज्यारे ते मोटो त्यारे तेना विवाहनी वात करीशुं. ॥ १६ ॥

हजीय लगण आंगण नवि दीठुं,घुइरां मांहे रहे छे रे ॥ आज लगण खोले न रमाड्यो, विवाहनुं शुं कहे छे रे ॥ मं०॥१७॥ दीठा विण तुम नृपनी पुत्री, केम सगाई कीजे रे॥जो उतावल तमने होवे,जोवो वर कोई बीजे रे ॥ मं०॥ १८ ॥

अर्थ ॥ हजु सुधी मारा कुमारे घरनुं आंगणुं पण दीठुं नथी. ते हजी घोयरामां रहेछे. आज सुधी तेने खोळे बेसारी रमाड्यो नथी, त्यां तो तमे विवाहनी वात शुं कहो छो?॥ १७ ॥ तमारा राजानी पुत्री जोया वगर, सगाइ केम कराय ? जो तमारे उतावळ होय तो कोइ बीजे ठेकाणे जइ वर जुवो. ॥ १८ ॥

मूक्या इम कही सचिव उतारे, प्रतिदिन उत्तर वाले रे ॥
कही मोहने वीजे उल्लासे, रस घणो बारमी ढालेरे ॥ मं० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे कही ते चार मंत्रीउंने उतारे मोकल्या. तेवी रीते हमेसा उत्तर वाल्या करे. श्री मोहन विजये आ बीजा उल्लासनी बारमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

सिंहल नृपे सुजने कह्युं, करवो किशो उपाय ॥ इम दिन दिन देशा उरी, लोलवीया किम जाय ॥१॥ धन्या कन्या सुत सगद, किम रहिशे प्रछन्न ॥ वात वकी वेधे पकी, परदेशीने वयन्न ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक वखते सिंहल राजाए मने कह्युं, हे मंत्रि हिंसक, हवे शो उपाय करवो? आवी रीते प्रति दिन देशापरी लोको केम लोलव्या जाय? ॥ १ ॥ आ कन्या धन्य छे पण आपणो पुत्र रोगी छे, ए वात गुप्त केम रहेशे? आ वात खरेखर परदेशीनां वचनथी मोटा वेधमां पकी. ॥ २ ॥

हिंसक कूम न कीजीये, कूड कुकर्म कुगर ॥ गुणथी हूणो कूम छे, कूम कलि अवतार ॥ ३ ॥ आशा न्नर मंत्रीश्वरा, जे आव्या छे एह ॥ साच कही संप्रेडीये, न्नलो न्नलप्पण तेह ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे हिंसक मंत्री! कदिपण कूड करवुं नहीं. कूड एवुं कुकर्म कूवाडा जेवुं छे. कूड ए गुणने नाश करनार अने कलियुगनो अवतार छे. ॥ ३ ॥ जे आ मंत्रीश्वरो आशा न्नर्या आव्या छे, तेमने सत्यवात जणावीने आपणे विदाय करीए. तेज न्नलानी न्नलाइ छे. ॥ ४ ॥

सुर कन्या सम प्रेमला, एतो कोढी जात ॥ देखत पेखत कुण करे, अणघटती ए वात ॥५॥ कूड घणां कीधां हशे, पूर्व न्नवे निरशंक ॥ तो सुत कनकध्वज न्नणी, थयो सकुष्ट कलंक ॥६॥

अर्थ ॥ तेनी पुत्री प्रेमला देवकन्या जेवी छे अने आपणो पुत्र कोढीउं छे. देखी पेखीने आवी अण घटती वात कोण करे. ॥ ५ ॥ पूर्व न्नवे निःशंक थइने घणां कूडा काम कर्या हशे, तो आपणो कुमार कनकध्वज कुष्टना रोगथी कलंकित थयो छे. ॥ ६ ॥

मुज मन तो चाखे नहीं, करतां ए अन्याय ॥
हिंसक जे तुजने रुचे, ते तुं कर हित लाय ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आवो अन्याय करतां मारुं मन चाखतुं नथी. हे मंत्री हिंसक! तने जे रुचे ते तुं हित लावीने कर्य. ॥ ७ ॥

॥ जूठा बोलारे यादवा ॥ तेने कली न शके कोय ॥ ए देशी ॥ ॥ ढाल तेरमी ॥

हांजी हांजी के सिंहल रायने में कह्युं,तुम सुत कर्म वसेण ॥ कुष्टी छे पण ते हर्जी, नवि जाण्यो छे केण ॥ मीठो जूठो संसारमां ॥ १ ॥ जूठ छे संपत्ति मूल ॥ जूठे कोट पालटीये ॥ जूठे वश प्रतिकूल ॥ मी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ में सिंहल राजाने कह्युं, हे स्वामी! तमारो कुमार कर्मना वशथी कुष्टी छे. पण ते हजी कोइना जाणवामां नथी. आ संसारमां जूठी वात मीठी लागे छे. ॥ १ ॥ संपत्तिनुं मूल जूठमां छे. जूठथी कोट पलटाइ जाय छे. अने जे प्रतिकूल होय ते पण जूठथी वश थइ जाय छे. ॥ २ ॥

हां० ॥ एता दीह जे भुंइरे ॥ राख्यो सुत शे काज ॥ जूठतो मूलथी एहवो ॥ करवो न हतो महाराज ॥ मी० ॥३॥ हां० ॥ वीहो छो जूठ थकी हवे, ए शो बालक खेल ॥ दीहां जिहां लगे पाधरा, तिहां लगे रूपारेल ॥ मी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे महाराज! आटला दिवस सुधी कुंवरने भोंयरामां केम राख्या? मूलथी ए जूठाइ करवीज नहती. ॥ ३ ॥ हवे तमे जूठथी बीहो छो ए केवी वात कहेवाय? आवो बालकनो खेल केम करो छोज्यां लगी पाधरा दिवस होय त्यां लगी रुपारेल होय छे. ॥ ४ ॥

हां० ॥ आव्या जे परदेशथी, मोटी राखीजी चाह ॥ राजिंद केम न कीजीये, मन गमतो विवाह ॥ मी० ॥ ५ ॥ हां० ॥ कुल देवी आराधशुं, करशुं पुत्र निरोग ॥ हीयडाथी रखे हारता, मेलशुं सर्व संजोग ॥ मी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे राजेंद्र! जे मोटी चाहना राखी परदेशथी अहिं आव्या छे, तेमना मनने गमतो विवाह केम न करीए. ॥ ५ ॥ स्वामी, आपणे कुलदेवीनी आराधना करीशुं अने पुत्रने निरोगी करीशुं. रखे हृदयमां हारी जता. सर्व संयोगने मेलवशुं. ॥ ६ ॥

हां०॥ चोरीयें नर जे पेसशे, राखशे तेहनी सार॥ कोडी एकनी शोचना, राखशोमां वसुधार ॥ मी० ॥ ७ ॥ हां० ॥ सिंहलराय सुणी इस्युं, मुजने ढाली शेप ॥ जोगव तुं ताहरुं कर्युं, हुं न लहुं लवलेश ॥ मी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे पृथ्वीपति! जे माणस चोरी करवा पेशे ते तेनी (पोतानी) सारवार राखे छे. तमे एक कोडी मात्रनी शोचना राखशो नहीं. ॥७॥ सिंहलराजाए ते सांभलीने मने कह्युं के, हे मंत्री! तुं तारुं कर्युं जोगव्य. हुं तेमां लव लेश भाग लहीश नहीं. ॥ ८ ॥

हां०॥इम कहितां तिहां आवीया, ते चारे मंत्रीश॥ सिंहल नृपने विनव्युं, सुण अवनीना ईश ॥ मी० ॥९॥ हां० ॥ वातडीये विरमाविया, अमने एता दीह ॥ जोरे प्रीत बने नहीं, रे क्षत्रीवर सिंह ॥ मी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एम कहेता त्यां चारे मंत्री आव्या. तेउए सिंहलराजाने विनंति करी के, हे पृथ्वीपति,! अमारी एक अरज सांभलो. ॥ ९ ॥ अमोने आटला दिवस वार्त्ता करतांज वीताबी दीधा. हे क्षत्रिय सिंह, बलात्कारे प्रीति थाय नहीं. ॥ १० ॥

हां०॥ बीजी कोइ कन्यका, परणशे तुमचो पुत्र ॥ तो अमे चोरी शी करी, श्यों लख्यो घर सूत्र ॥ मी०॥११॥ हां०॥ नृप सुतने नृपनी सुता, परणे एह प्रतीत ॥ ते तो तुमे करता नथी, नवली जगमां रीत ॥ मी० ॥१२॥

अर्थ ॥ ज्यारे तमारो पुत्र कोइ बीजी कन्या परणशे, तो अमे शी चोरी करी अने कोनुं परसूत्र बगा-

व्युं ! ॥ ११ ॥ राजाना पुत्रने राजानी पुत्री परणे ए वात प्रतीत छे. ते वात तमे करता नथी ए जग
नवी रीत छे. ॥ १२ ॥

हां०॥ तुम सुतनी अम कन्यका,स्त्री कहेवाणी आज ॥ ते बीजाने आप-
शुं, शी रहेशे तुम लाज ॥ मी० ॥१३॥ हां०॥लछी चाली आवी घरे,कुण
उवेखे तेह ॥ किम डाह्या थइ साहिबा, अवसर चूको एह ॥ मी० ॥१४॥

अर्थ ॥ अमारा स्वामीनी कन्या तमारा पुत्रनी स्त्री कहेवाणी, हवे ते अमे बीजाने आपशुं तो पछी
तमारी शी लाज रहेशे? ॥ १३ ॥ घेर लक्ष्मी आवे तेनी कोण उपेक्षा करे? हे साहेब! आप सुज्ञ थइने आ
अवसर केम चुको छो ? ॥ १४ ॥

हां०॥में तव रायने विनव्युं,अवधारो अरदास ॥ आश विलुद्धा आविया,
ते किम कीजे निराश ॥मी०॥१५॥ हां०॥ पाय उपानीजे आवीया, फोगट
फरशे केम ॥ ए कनकध्वज प्रेमला, परणे वधशे प्रेम ॥ मी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ते समये में राजाने विनंति करी के, स्वामी, आ मंत्रीओनी विनंति ध्यानमां ल्यो. ते आशा.ल-
ईने आव्या छे तेमने निराश केम कराय ? ॥ १५ ॥ जे परदेशथी पग उपानी आव्या छे, ते पाछा फोगट
केम फरशे. ? आ कनकध्वज अने प्रेमला परणे, तेथी तेमनो प्रेम वधशे. ॥ १६ ॥

हां०॥नृपथी उपर वट थई, में मेल्यो विवाह ॥ नृप जणी गमिउं नही,
देखी निपट कुराह ॥ मी० ॥१७॥ हां०॥ श्रीफल ताम अंगीकर्युं, वहेच्यां
फोफल पान ॥ हीयडे रंग रली थया, ते चारे सुप्रधान ॥ मी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पछी राजानी उपर वट थइ में विवाहनी हा पाडी. अंदर राजाने तेमां कपट लागवाथी ते वात
गमी नहीं. ॥ १७ ॥ तेमनुं श्रीफल अंगीकार कर्युं. सर्वने फोफलपान वेहेंचवामां आव्यां.तेथी चारे प्रधानो
हृदयमां आनंद मग्न थइ गया. ॥ १८ ॥

हां०॥ तेरमी बीजा उल्लासनी, मोहने भाखी ढाल ॥
आगल चंदजी सांभलो, कूड कथा सुविशाल ॥ मी० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ श्रीमोहन विजये बीजा उल्लासनी तेरमी ढाल कही छे. हे चंदराजा ! तेनी आगल जे विशाल
कूड थयां छे ते सांभलो. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

सयण सयल भेलां मल्यां, थई वधाई जोर ॥ गुणिअण घणा गह
गीया, जिम पावस ऋतु मोर ॥ १ ॥ ते चिहुं जण हरखी कहे, कीधो
अम उपकार ॥ पण अमने ते कुंअरनो, देखाडो देदार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सज्जनो एकठां मल्यां. जोरथी वधामणीओ थवा लागी. वर्षा ऋतुमां मयूरनी जेम घणागुणी
जनो हर्ष पामवा लाग्या. ॥ १ ॥ ते चारे प्रधानोए हर्षथी कह्युं, मंत्रीराज, तमे अमारो मोटो उपकार
कर्यो, पण अमोने ते कुमारनी मूर्ति देखाडो. ॥ २ ॥

जीम अम स्वामी आगले,कहीओ जइ विरतंत॥कनकध्वज जोवा जणी,
घणी अमने मन खंत ॥३॥ थाशे कृतारथ प्रेमला, परणीने महाराज ॥
नयणे देखाडी अमजणी, करो कृतारथ आज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते कुंवरने जोइ अमे ते वृत्तांत अमारा राजानी पासे जणावीए. कुमार कनकध्वजने जोवानी अमने घणी खंत छे. ॥ ३ ॥ हे महाराज ! राजकुमारी प्रेमला तेने परणीने कृतार्थ थाशे अने अमोने नजरे बताडी आज कृतार्थ करो. ॥ ४ ॥

में तव बुद्धि रची कह्युं, कुंअर रहे मोसाल ॥ इहांथी जोयण दोढसे,
अलगो जाणे विशाल ॥ ५ ॥ पण भूमी गृहमां रहे, एक धाव तस
संग ॥ अध्यापक बाहिर रही, कला शिखावे चंग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे चंदराजा ! ते वखते में बुद्धिनी युक्ति रची कह्युं के, कुमार तेमना मोशालमां रहे छे. ते अहींथी दोढसो योजन छे. त्यां अलगा रहीने निशाले जाणे छे. ॥ ५ ॥ त्यां पण भूमिगृहमां रहे छे. तेनी साथे मात्र एक धाव्य छे. तेनो अध्यापक (शिक्षा गुरु) पण बाहेर रहीने उत्तम कलाओ शीखवेछे.॥६॥

ते दरिसण अति दोहिलो, तुम चीहुं ए शी आश ॥ रवि पण फरसी
नवि शकयो, तो तुमशी गुंजाश ॥ ७ ॥ प्राहूणडे हठ मांडीउ, कुंअर
निरखण जाम ॥ ते चिहूं तेडी आवीउ, माहरे मंदिर ताम ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेमना दर्शन अति दुर्लभ छे. तमारा चारेने तो ए आशा शी राखवी. ? सूर्य पण तेने फरसी शकतो नथी, तो तमारी शी गुंजास छे ? ॥ ७ ॥ ते मीजमानोए कुंवर जोवानी हठ करवामांडी पछी हुं ते चारे मंत्रीने तेडी घेर आव्यो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल चौदमी ॥

॥ कानूडे एम शुं कीधुं रे, माहरुं मनडुं हरीने लीधुं रे ॥ ए देशी ॥
तेड्या मंत्री रे, जे हूंता सोरठ गंत्री रे ॥ तैलादिक योगे नवाड्या रे,
घनसार अगाड्यारे ॥ १ ॥ आसण वासण मंडाव्यांरे, जोजन जुगते शुं
[illegible] दीधां पान सोपारी रे, कर्या सीत समीर वेसारी रे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ [illegible] देशमां जनारा ते मंत्रीओने मंदिरमां बेसार्या. पछी तैल विगेरेनो योग करी तेमने न्हवराव्या, अने केशर कपूरना विलेपन कर्या,॥१॥ पछी आसनपर बेसारी पात्र मंडाव्यां. तेमां उत्तम जोजन प्रेमथी तेमने जमाड्या. पछी पानसोपारी आपी बेसारीने शीतल पवन ढोलाव्या. ॥ २ ॥

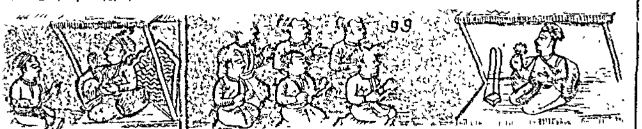
एक अरज
रकार प्रीति र चूरण पाव्या खांडी रे,इम तेहथी लटपट मांडीरे॥आजूपण मणिमां जरी-
हां॰(आगल लेई तेहने धरीयांरे ॥३॥ सन्मान्या जूपा[illegible] रे, जग लोज-
इयों उंही पापीरे ॥ परदेशी करे वली आडोरे,अमने [illegible]

पाहुनाथी लांडेवा चूर्ण खवराव्यां. पछी रीते तेमनी [illegible]
पद प्रती [illegible] नी आगल धर्या. ॥ ३ ॥ आनूषण [illegible]

अर्थ ॥ ज्यारे तमार[illegible]

૭૫

૭૬

૭૭

૭૮

थोजना जेवो कोइ पाणी नथी. तेटलुं कर्या छता पण ते परदेशी मंत्रीउं ए आवुं पुल्युं के, अमने ... राजपुत्र बतावो. ॥ ४ ॥

मेँ जाण्यो कुंअर रूपालो रे फरि फरि शुं उत्तर वालोरे ॥ जे वाते तुम नृप खीजे रे,ते वातो अमे किम कीजे रे ॥५॥ सात गलणे गली जल पीजेरे कीजे कपट कोई घल वीजेरे॥ए कुंअर नथी कांई छानोरेतुमे जाईंल सही करी मानोरे॥६॥

अर्थ ॥ में खात्रीथी कह्युं छे के, कुंवर रूपाला छे. वारंवार शुं पुछो छो, जे वाते तमारा राजा गुस्से थाय, ते वात अमे केम करीए ?॥ ५ ॥ सात गलणे गलीने पाणी पीए छीए. जो कपट करवुं होय तोबीजे ठेकाणे करीए. ए कुंवर कांइ छानो नथी. ए वात सही करीने मानजो. ॥ ६ ॥

अमे कीधुं छे काम विमासीरे,नहीं होए तुमारी हांसीरे॥अम योग्य नही ए ठेकाणुं रे,तुम वचन अमे न लोपाणुं रे ॥७॥ कोई शुकन भले तुमे आव्यारे, कर्या कारज सवि मन भाव्यारे ॥प्रेमला सरखी नही बीजीरे, मन साचे गोरी पूजीरे ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अमे आ काम विचारीने कर्युं छे. आ कार्यमां तमारी हांसी थशे नहीं. अमारे योग्य तमारुं ठेकाणुं नथी, पण तमारुं वचन अमाराथी लोपी शकाणुं नहीं. ॥ ७ ॥ तमे कोइ सारा शुकने आवेला के जेथी तमे मन गमतुं कार्य कर्युं. प्रेमला जेवी कोइ बीजी जाग्य शाली नहीं. तेणीए साचा मनथी गौरीनी पूजा करी हशे. ॥ ८ ॥

हठ एम करो शा माटेरे.अमे वेच्यो अरहट गेटो साटेरे॥तुमे न करो निपट ठगाई रे.थई लेख लिखिन सगाईरे ॥९॥ फोमलाव्या वश नवि आव्यारे.कोमि कोमि टके ललचाव्यारे॥नव पाछो उत्तर नवि कीधोरे.जाणे मांन निलाडे कीधोरे ॥१०॥

अर्थ ॥ हे मंत्रीउं, तमे कुंवर जोवानो हठ शा माटे करो छो? अमे एक गेटला माटे मोंनयो वेच्यो छे. हवे तमे ठगाइ करो नहीं. एनो लेख लखेली सगाइ थइ चुकी ॥ ९ ॥ एवी रीते फोमलाव्या पण तेउं वश थया नहीं. पछी तेमने कोटी कोटी रूपीआ आपवानुं कही ललचाव्या तरतज तेउं ए पाछो उत्तर आप्यो नहीं. जाणे हाम दीधो होय तेम थइ गया ॥ १० ॥

हुंता जे लीला पीलारे. पण देखी टका थया शीलारे ॥ फेरव्या वचने तेणे चारे रे, अमे कहुं तुं लगन दिन क्यारेरे ॥११॥ नृप पासे मह्नु फिरि आव्यारे. पंडित जोशी तेडाव्यारे ॥ पटमासे लगन निरधार्युरे. फिरि पाछुं किणे न पचार्युरे ॥१२॥

अर्थ ॥ जे लीलापीला थता हता ते [illegible] पुल्युं के. हवे लग्ननो दिवस क्यारे छे [illegible] वचनथी फेरवीदीधा [illegible] तेमणे त्यारथी छ मासे लग्न निर्धार्यु [illegible] दिन जोशीउंने [illegible]

जनमान्या सिंहल नृपरे.जीम माग्यां चिह्न जग चापेरे॥ चाट्य, परदेशी हरषी वाटकली सोरठनी निरखीरे॥१३॥आगलथी हाम चलाव्यारे.इम करतां विमल पुरी आव्यारे ॥ नृपतिने प्रणमी सुणाइरे. चोकस कीधी जे सगाइरे ॥ १४ ॥

८२
८३
८४

८२

८३

८४

तुं दीन घड़ इणे इणे मने केम आकरीं बोलावे ळे ! ॥ ३ ॥ राजा बोल्यो. माता सांजळो, आ प्रधान अद्भुत कार्य करे ळे. पण मारे तो तमारे हाथे जितवानुं ळे. अने मूळथी मने एज तान ळे. ॥ ४ ॥

रोग रहित ए सुत करो, तुं कुल त्राता संत ॥ आवे ठीक यदा तदा, सहु दिनकर निरखंत ॥५॥ तव देवीये उपदिश्युं,कर्म रोग नवि जाय ॥ पण वारिश चिंता सकल,कोइक करी उपाय ॥६॥

अर्थ ॥ हे माता ! तमे कुळनी माता ळो, आ कुमारने रोग रहित करो. ज्यारे ठीक आवे त्यारे सर्व सूर्यनी सामुं जुवे ळे. ॥ ५ ॥ त्यारे देवीए उपदेश कर्यो के, राजा ! कर्मनो रोग जतो नथी, पण कोइक उपाय करीने तारी सर्व चिंता टाळी नाखीश. ॥ ६ ॥

लगन समय आजानृपति, नारि त्रिमात सहेत ॥ आवी परणशे प्रेमला, ए तुम अम संकेत ॥७॥ एम कही देवी गई, थई धीरज मनमांह ॥ सिंहल नृप हूउ खुशी, जान सजी उछांह ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे लग्ननो समय आवशे, त्यारे प्रेमलाने आजा नगरीनो राजा नारी तथा त्रिमाता साथे आवी परणशे, ए अमारो संकेत ळे. ॥ ७ ॥ आ प्रमाणे कही ते देवी चाली गइ. राजाना मनमां धीरज आवी, पछी सिंहलराजा खुशी थयो अने उत्साहथी जान तैयार करी. ॥ ८ ॥

॥ ढाल पंदरमी ॥

॥ कसीयाने तंबु ठाकोर मारा खडाकीया हो माहरा साहिबा ॥ ए देशी ॥

कसीयाने तंबु सिंहल राये खडा कीया हो ॥माहारा॥ निज कुल देवी तणे रे वचन.रसियाने केसरीया कमधज कीधा जानीयाहो ॥मा०॥ जाणे के विकसित पंकज वन ॥क०॥१॥ काळोने मनवाळो वरसालानो सहोदरूरे ॥मा०॥ मदझर शिणगार्या मातंग.मांडी अंबाडी पकडावाली जरकेसी हो॥त्रिण ऋतु जाडवडानो हो रंग २

अर्थ ॥ सिंहल राजाए कसी तंबु खडा कर्या. अने पोतानी कुलदेवीना वचनथी रसिआ अने केशरीआ जानैया तैयार कर्या. ते जाणे विकाश पामेलुं कमलवन होय तेवा लागे ळे. ॥ १ ॥ मेघनो जाणे महोदर होय तेवा मदझरतो काळो हाथी शणगार्यो. तेनी उपर जरकसी पडदावाळी एक अंबाडी माडी. ते त्रणेगर जाडवडाना रंग जेवी लागती हती. २ ॥

कनकध्वज ते मांडे चाहेशुं वेसाडीउ हो ॥मा०॥निपट कपट यतन करी बहु तंत, केणेही नवि जाण्यो जे अमे आण्यो जानमें हो ॥मा०॥ पोळी आली माळी कोळी अनंत ॥क०॥३॥ परहुंती पधराव्या आव्या ए आडंबरे हो ॥मा०॥ क्रमना अनुक्रमे सुंदर पंथ.आवीने अमे मलिया विमलपुरीना रायने हो॥मा०॥एहमां जुठ नथी कांइ ग्रंथ ॥४॥

अर्थ ॥ ते अंबाडी उपर कनकध्वजने कपट करेली पर्ण, जाननी यतनाथ बेसाड्या. तेने जानमां लाव्या ळे एम कोइना जाणवामां आव्युं नहीं. तेने आडी मोटी चोक गली झाड जे वेमार्ग दर्ध ॥ ३ ॥ मोटा आडंबरे आवेला अमने नगरना पधराव्या अनुक्रमे सुंदर माग चालता अमे आवी विमलपुरीना राजाने मळ्या. आमा कोइ जुठुं नथी ॥ ४ ॥

दीधो ठे उतारो अवधारोजी अम तणी हो ॥मा०॥ भोजन योजन युगति अतुल, पाणी ग्रहणनी रजनी राजन ए ठे आजनी हो॥मा०॥वरशे अमसुत प्रेमलालच्छ॥क० ५ कुलदेवी संकेते तुमचे हेते सेवका हो ॥मा०॥ कही तस नाम अने रे निसाण, ए पुरनी ठकफोले साते पोले मूकीया हो ॥मा०॥ अवसर दिवस तणो अवसान ॥ क०॥६॥

अर्थ ॥ राजाए अमोने उतारो दीधो. भोजन पाननी युक्ति घणी उत्तम करी ठे. हे राजा चंद! आजे ते पाणिग्रहण करवानी रात्रि ठे. अमारा कुंवर प्रेमला लक्ष्मीने आज वरशे. ॥ ५ ॥ कुलदेवीना संकेत प्रमाणे तमारुं नाम अने निशाण कही आ नगरना साते दरवाजे सेवकोने मोकलाव्या ठे. लग्ननो अवसर दिवसना अस्त थये ठे.॥ ६ ॥

नारी बिहुंनी जोडे केडे तुमने निरखिया हो ॥मा०॥ प्रणम्या तेहुणे कही नृप चंद, पधराव्या मन भाव्या हेजे तमने अम लगे हो॥मा०॥अमे पण देखी पाम्या आनंद॥क०॥७॥ भाखी ए जे वातो हुंती सातो धातनी हो ॥मा०॥ तुमथी साच वयनो अंश, एहमां जो कोइ कूमुंतो, अम नृपना पय ठर्यूं हो ॥मा०॥ अहो अहो आभापुर अवतंस ॥क०॥८॥

अर्थ ॥ तेयामां बे स्त्रीउनी जोडे तमने नीरख्या. राजा चंद ओ एम जाणी प्रणाम कर्यो. पत्नी मन भावता एवा तमने अहीं अमारा लगी पधराव्या. अने अमे देखीने आनंद पाम्या.॥ ७ ॥ हे आभा नगरीना अलंकार, जे खरखरी वात हती, ते तमारी आगल निवेदन करी ठे. तमारी साथे साचवटनोज अंश ठे. जो आमां कांइ कूडुं होय तो मारा राजानो पगे हाथ ठे. ॥ ८ ॥

अवधारो विनतडी सारो कारज माहरूं हो ॥ मा० ॥ परणी आपे ए प्रेमला नार, भाडे जो नही परणोतो अमे धरणो घालशुं हो ॥ मा० ॥ हवे तम शरणे इण संसार ॥ क० ॥ ए ॥ ए पांचे जीवाडो ठोडो आको चंदजी हो ॥ मा० ॥ हवे रखे हं साडो फुर्जन जन्न, जाशो जो करी ताडो आको पाडो जागशे हो ॥ मा० ॥ नरपति केरुं ठे सदन आसन्न ॥ क० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे राजा, अमारी विनंति ध्यानमां लइ आ कार्य सिद्ध करो. ए प्रेमला लक्ष्मीने भाडे परणी आपो. जो नाकारशो तो अमे पाणी जरणुं नहीं; हवे आ संसारमां तमारुं शरण ठे. ॥ ए ॥ हे राजाचंद, ए पांचे ने जीवाडो; आ आडुं आव्युं ते फाडो. रखे हवे फुर्जनोने हसावता, जो तमे ताड करी चाल्या जाशो तो पत्नी अहीं आडोश पाडोश जागशे. अहीं राजानुं घर नजिक ठे. ॥ १० ॥

पहिलां पण नर भाडे लाडे परण्या ठे घणा हो ॥ मा० ॥ तो इहां तुमने नही कोइ दोष, रयणी तो विहाणी रहेशे कहाणी जुगो जुग हो० ॥ मा० ॥ किम तुमे थइ रह्या महीनो पोस॥ क० ॥ ११ ॥ तुममांहे अम सुतमां अंतर को हीनो नही हो ॥ मा० ॥ अम कुलदेवी वचनथी चंद, आनंदे इम चंदे ठंदे सांजल्युं हो ॥ मा० ॥ अंशक हिंसक वाजाजी फंद ॥ क० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे राजा,पूर्वे आरी रीते घणा पुरुषो भाडे परण्या ठे. तेथी तमने आ कार्य करवामां कांइ दोष

नथी. आ रात चाली जशे अने जुगेजुग आकडाली रही जशे. तमे पोष मासनी जेम थंडा केम थइ रह्या छो? ॥ ११ ॥ तमारा अने मारा पुत्रमां कोमीनो पण अंतर नथी. हे चंदराजा, कुलदेवीनां वचनथी अमे कहीए छीए. आप्रमाणे चंद राजाए हिंसक मंत्रीना फंदने गली मधु सांजली लीधुं. ॥ १२ ॥

सिंहल नृपने चंदे परमानंदे विनव्युं हो ॥ मा० ॥ ए तुम करवी न घटे अनीत, हिंसकने उलंजो दीजे केही वातनो हो ॥ मा० ॥ दीसे छे तुमची खोटीजी रीत ॥ क० ॥ १३ ॥ परणीने किम आपुं पाछी आछी गेहिनी हो ॥ ॥ मा० ॥ किणविध लाजवीयें छत्रीवट, राजाये मत्रीये चंदनुं चितकुं रीजव्युं हो ॥ मा० ॥ जिमतिम करीकूम कपट ॥ क० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजाए परम आनंदथी सिंहल राजाने विनंति करी के, आवुं अनीतिनुं काम करवुं तमने घटित नथी. आ बावत आ हिंसक मंत्रीने कइवातनो उलंजो देवो ? आ तेनी रीत घणी खोटी छे. ॥ १३ ॥ कदि जो हुं परणुं छो पछी ए स्त्रीने पाछी केम आपुं. ! तेम करी क्षत्रियत्वने केम लजावुं.! पछी राजा अने मंत्रि हिंसके चंदना चित्तने घणा घणा कुड करीने रीजव्युं. ॥ १४ ॥

छेमी मत आलोची चंदे हाकारो जण्यो हो ॥ मा० ॥ हरषित मन हूउ सिंहल महीपाल ॥ जापी मोहन विजये ए बीजा उल्लास नीहो ॥ मा० ॥ पावन पनरमी ढाल रसाल ॥ क० ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ छेवटे चंदराजाए छंडो विचार करी हापाडी; एटले सिंहलराजा हर्ष पाम्यो. श्रीमोहन विजयजी ए आ बीजा उल्लासनी पवित्र अने रसिक पंदरमी ढाल कही छे. ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

चंचल चंद चकोर जिम, नवि चूको अविसाण ॥ कर पीडण जावीवशे, कीधो ताम प्रमाण ॥ १ ॥ सिंहलराये चंदनुं, कीधुं परमपवित्र ॥ पहेराव्यो बहु मूलनो, वरनो वेश विचित्र ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चकोरपक्षीनी जेम चंचल एवो चंदराज अवसान चुक्यो नहीं. जावि योगे पाणिग्रहण करवानुं कबुल कर्युं. ॥ १ ॥ सिंहल राजाए चंदना शरीरने परम पवित्र कर्युं. अने वरनो बहूमूल्यवालो विचित्र वेश तेने पेहेराव्यो. ॥ २ ॥

रथसेजवाला सज कीया, जोड्या वृषज तुरंग ॥ रणण जणण बहु रणझणे, रंगाचंगसुरंग ॥ ३ ॥ झुंब झुंब झावा झुलित, शणगारी सुखपाल ॥ जाणीये हरख समुद्रमां, नावा तरय विशाल ॥ ४ ॥

अर्थ॥रथनी साथे बलद अने घोडा तैयार करी जोड्या. ते सुंदरपणे आनंदथी रणरण शब्द करवा लाग्या. ॥ ३ ॥ झुंब झुंब करतां सणगारेला सुखपाल जाणे हर्षना समुद्रमां विशाल नाव तरता होय तेम देखाया॥४॥

गणणे गुमीउं गयण लगें, पंचरंग बहुजंत ॥ जाणीयें सुरकन्या भणी, वरराजा निरखंत ॥ ५ ॥ फरहरीया नेजा पवन, खिलणीउ झणणंत ॥ खबर करे मनु सुरजणी, चंद जेह परणंत ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पंचरंगी बहुजातनी गौरीउं आकाश सुधी उंचे रही जोती हती, ते जाणे देव कन्याउं मळी व रराजाने निरखती होय तेवी लागती हती. ॥ ५ ॥ नेजा पताका पवनमां फरकवा लाग्या. तेमां रहेली घुघ रीउंनो घमकार थवा लाग्यो. ते जाणे चंदराजा परणे छे-ए खबर देवताने आपती होय तेम जणाय छे.॥६॥

ढंद टकोरा गमगडे, वाजे गुहिर निसाण ॥ नादे पूराणो गयण,
संकाणो सुरराण ॥ ७ ॥ सांवेला शिणगारीया, मह मह गंध म
हिल्ल ॥ वरघोडे जोडे चडे चढीआ लगन पहिल्ल ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ढंदना टकोरा गाजता हता. गंभीर निशान वागी रह्यां हतां. आकाश नादथी भराइ गयुं. तेथी देवराज इंद्र शंका पामवा लाग्यो. ॥ ७ ॥ सांवेला शणगारवामां आव्या. जेउं सुगंधथी बेहेकी रह्यां हतां; लग्नना समय उपर वर घोडानी साथे चड्या हता. ॥ ८ ॥

॥ ढाल सोलमी ॥

आव्या चोमासाना दाहाडारे, चडजो चाखडीयें ॥ सासु पूछे
वहूवात, आवे वर लटकंतो ॥ ए देशी ॥ राग मल्हार ॥
जोवे विमलपुरीनावासी, गोखे गोखे मृगाक्षी रे ॥
उ आवे सिंहलनो ढावो, परणवा प्रेमलालछी रे ॥ १ ॥

अर्थ ॥ विमलपुरीना लोको जोवा आव्या. मेहेलना गोखे गोखे मृगना जेवा लोचनवाळी स्त्रीउं आवी कहेवा लागी के, जुउं आ प्रेमला लक्ष्मीने परणवाने सिंहलनो राजकुमार परणवा आवे छे. ॥ १ ॥

आवे वर लटकंतो, कनकध्वज नरराज ॥ गलियें अटकंतो ॥ ए आं
कणी ॥ १ ॥ सहसगमे दीवा जगमगते, रवि निशि मानी रे ॥ पण
परणवा चंदने मानुं कीधा किरणने जानी रे ॥ आ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ कनकध्वज राजा लटकंतो अने गलीए गलीए अटकंतो आवे छे. आ हजारो दीवाउं ज गमगे छे. तेथी रात्री मानीने सूर्य तो न आव्यो पण आ कीरणोने जोइ चंद्र (चंद) परणवा आवे छे. एम हुं मानुं छुं. ॥ २ ॥

चंद चढ्यो दिन करने वाहाने, ए पण अचरिज जाणो रे ॥ चंद तणे
ढामे कनकध्वज, सोहला मांहे गवाणो रे ॥ आ० ॥ ३ ॥ पंखा पवन
करंता जनने, फिर फिर कहे मम बीजो रे ॥ नही नही नही ए क
नकध्वज, एतो वर कोण बीजो रे ॥ आ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ सूर्यने वाने चंद चड्यो-ए आश्चर्यनी वात छे. तेम चंदने ठेकाणे कनकध्वज गवाणो ए पण आश्चर्यनी वात छे. ॥ ३ ॥ लोकोने पवन करता पंखाउं जाणे कहेता होय के, तमे खीजशो नहीं, आ क नकध्वज वर नथी पण कोइ बीजो छे. ॥ ४ ॥

कानेरे जेहवो वर सांभलता, तेहवोज नयणे दीठो रे ॥ आपण
डा नृपतनुजा केरो, पूरवे पातक नीठो रे ॥ आ० ॥ ५ ॥ अहो

૮૬

धाता धन एहनी माता, जायो सुत देहारूरे ॥ एहने आग
ह सुर कुण लेखे, रूप बन्यो छे चारू रे ॥ आ० ॥ ६ ॥
अर्थ ॥ ते समये लोको वातो करवा लाग्या के, जेवो वर आपणे काने सांभळता तेवोज आपणे जोयो
. आपणा राजानी पुत्रीनां पूर्वनां पाप तो नाशी गयां. ॥ ५ ॥ अहो, विधाता तने धन्य छे. अहो आनी
ातने धन्य छे,जे आवा पुत्रने जन्म आपे!आनुं रूप एवुं बन्युं छे के, तेनी आगळ देवपण शा लेखामां छे?॥
इम पुरमांहे सुंदर वर वर, घर घर निपट सुहाव्यो रे ॥
ढोल मृदंग निशान वाजंते, वरवा तोरण आव्यो रे ॥ आ० ॥७॥
सोरठ मारू राग खंजाती, रंगेरंग बनाया रे ॥ झीणती रातत
धा स्वर झीणे, सोहवे सोहला गाया ॥ आ० ॥ ८ ॥
अर्थ ॥ एम नगरमां घेरघेर ए सुंदर वरनी प्रशंसा थाती. एम करतां ढोल, मृदंग अने निशान व
तो ए वर परणवाने तोरण आव्यो. ॥ ७ ॥ ते वखते सोरठ, मारु अने खंजाती रागनो रंग गाळी रह्यो
हती रात्रे ए मधुर झीणा स्वर सुशोभितपणे गवाता हता. ॥ ८ ॥
सिंहल राजा जूठो मंत्री, पगपग वर पडखावे रे ॥ वरनी खागत लेता लेता
तोरण सूधी आवे रे आ० ॥ ए ॥ जे विध तोरण करवो हूतो, सासुयें ते वि
छीधा रे ॥ सुरगुरु ते पण जाणी न शके, उत्तर जे जे कीधा रे ॥ आ० ॥१०
अर्थ ॥ सिंहलराजा अने जुठो मंत्री वरने पगले पगले पडखावे छे, वरनी खागत लेता ते तोर
आवे छे. ॥ ए ॥ जे विधिए वरने तोरण कराय ते विधि सासुए लेवा मांडी. ते वखते जे जे उ
तेनुं वर्णन देवता गुरु बृहस्पति पण करीश के तेम नथी. ॥ १० ॥
माहिरामांहे आव्यो वरराजा, श्रयुगन वधावे गाई रे ॥ धन्या कन्या प्रेम
लछी. तेपण तेहवी घनाई रे ॥ आ० ॥ ११ ॥ अहो अहो लोक कहे कनक
प्रेमला छछी तेहवी रे ॥ मनमथ रायने ए रतिराणी. जुगती जोडी जेहवी रे
अर्थ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
रहेजो अखंड ए वर वहु जोडी [illegible] ॥ आ० ॥ १३ ॥ [illegible]
न होजी. वारी हुं अनर जानी रे ॥ आ० [illegible]
निरखी आवी रे ॥ कौतुक जोवा [illegible]
अर्थ । [illegible]
[illegible]
ही अने [illegible]
पहवे लगन नजीक वहे वेळा. [illegible]

चेद विदे परणाव्या रे ॥ आ० ॥ १५ ॥ तेहवे गुणावली कहे सासुने, ए वरतो उल
खीतो रे ॥ बाई तुमतणो ए नानमीयो, बीशे विश्वा वदी तो रे ॥ आ० ॥१६॥

अर्थ ॥ एवामां लग्ननी वेला थई एटले वर कन्याने पधराव्यां. चोरीमां चारे मंगल वर्त्ती वेद जाणनारा गृही गुरुए तेमने परणाव्या. ॥ १५ ॥ तेवे समे गुणावलीए सासुने कह्युं, बाइजी, आ वरतो उंलखीतो छे. वळी तमारोए विशवगा नानडीओ छे होय एम लागे छे. ॥ १६ ॥

सासुये वहुनुं कह्युं नविमान्युं, जोवे मन थिर राखी ॥ बीजा उल्ला
सनी मोहन विजये, सोलमी ढाल ए भाखीरे ॥ आ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ सासुए वहुनुं कर्युं मान्युं नहीं अने मनने स्थिर राखी जोवा लागी श्रीमोहन विजये आ बीजा उल्लासनी सोलमी ढाल कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

बाई वर बीजो नही, ए मुज प्रीतम कोक ॥ थई खरी ए प्रेमला,
लागी सुंदर शोक ॥ १ ॥ आव्या जिम आपण बेहु, तीम किम
आव्या एह ॥ बाईजी मुज उपन्यो, ए साचो संदेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावली कहे छे-हे बाइजी, आ वर बीजो कोइ नहीं, मारो प्रितम चंद छे. आ प्रेमला लक्ष्मी मारी खरेखरी सुंदर शौक्य थइ. ॥ १ ॥ हे बाइजी, मने एक संदेह थाय छे के, जेम आपणे बंने आव्या तेम ए केम आव्या हशे? ॥ २ ॥

कहे सासू कचपच मकर, मुधा मधर संदेह ॥ चंद रह्यो आ
भापुरी, वर कनकध्वज एह ॥ ३ ॥ हूं जे कहेती चंदथी, छे
रूडा नृपचंद ॥ प्रगट निरख तुं पारखुं, शुं कंखे छे चंद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ सासु कहे छे-हे गुणावली, तुं कचपच कर नहीं अने एवो खोटो संदेह न कर्य-चंदराजा तो आभापुरीमां रह्यो अने आ तो कनकध्वज वर छे. ॥ ३ ॥ हुं कहेती हती के, जे राजकुमार कनकध्वज चंदथी रुडा छे, ते पारखुं तुं प्रगटपणे जो. अहीं चंदने शुं झंखे छे. ॥ ४ ॥

तुज पीयु मंत्र्यो मंत्रथी, गारुडीयें जिम नाग ॥ तिहां जाशुं
तव तुटशे, मान वचन महा भाग ॥ ५ ॥ चंद तणे जोखे वहू,
कुडीनमां धरी हूंस ॥ सरिखा जगतमां, छे सुगधे सख्युंस ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे महाभाग वधू, तारोपति गारुडी जेम मंत्रथी नागने मंत्री राखे तेम त्यां रहेशे ज्यारे त्यां जइशुं त्यारे छुटशे. ए मारुं वचन मानजे. ॥ ५ ॥ हे वधू! चंदनी आकृति उपरथी शुं जोवथी अहरा नही. हे सुंदरे! आ जगतमां घणा पुरुषो सरखे सरखा मळता आवे छे.' ॥ ६ ॥

माने नही गुणावली, सासू वचन लगार ॥ सना
सहू हुवे सांजलो, वरकन्या अधिकार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आभमाले सासुए कह्युं, तोपण गुणावलीए सासुनां वचन जरापण मान्यां नहीं. हवे सर्व सत्ता वर कन्यानो अधिकार सांजलो. ॥ ३ ॥

॥ ढाल सत्तरमी ॥

दिल लगावो वाडुर वरणी ॥ ए देशी ॥

श्री मकरध्वज राजा हरख्यो, निरखि रूप जामाता ॥ मन हरणी प्रेमला परणी, हुई कनकध्वज घरणी ॥ मन० ॥ ए आंकणी ॥ नरनुंरूप अनोपम एहवुं, किम घमी शक्यो विधाता ॥ म० ॥ १ ॥ बेटी जेहवी गुणनी पेटी, वर पण तेहवो पामी ॥ म० ॥ जोग संयोगे अविचल जोमी,रहेजो न होजो खामी ॥म०॥२॥

अर्थ ॥ राजा मकरध्वज जमाइनुं रूप जोइने मनमां हर्ष पाम्यो. मनोहर प्रेमला लच्छी परणी कनकध्वजनी गृहिणी थइ. आवुं नरनुं अनुपम रुप विधाता केम घडी शक्यो ? ॥ १ ॥ जेवी पुत्री गुणनी पेटी तेवा ते वरने प्राप्त थइ. हवे जोग संयोगे आ जोडी अविचल रहे जो. तेमां कांइ खामी आवशो नहीं.२

हाथ मेलावा मोचन वेला, दीधा गज रथ घोमा ॥ म० ॥ मणि मुक्ताफल सोनूं रुपुं. असन वसन संजोडा ॥म०॥३॥ दूषण रहित जूषण बहु जाजन, सुंदर सेज तलाई ॥ म० ॥ जे मुख माग्युं तेते आप्युं, पण नवि जाणि खलाई॥ म० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कर मोचन (हाथेवालो छोडवा) वखते राजाए हाथी, घोडा, रथ, मणि, मुक्ताफल, सोनुं, रुं. जोजन, वस्त्र आप्यां. ॥ ३ ॥ निर्दोष आभूषण, पणापात्रो, सुंदर सेज अने तलाइ जे मुखे माग्युं ते आप्युं. तेमनी लघुता कांइपण जाणवामां आवी नहीं. ॥ ४ ॥

वरकन्या कंसार आरोग्या, परिमित कवल सरखे ॥ म० ॥ घुंघटना पटमांहे प्रेमला, वालिमनु मुख निरखे ॥ म० ॥ ५ ॥ हुं बलिहारी धाता ताहारी, मुजवरसुर अवतारी ॥ म० ॥ हुं परवारी जग निरधारी, नारी अवर विचारी ॥ म० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वर कन्या परिमित अने सरखा कोळीया लइ कंसार आरोग्या प्रेमला घुंघटना पटमांथी पोताना वालमनुं मुख नीरखवा लागी. ॥ ५ ॥ प्रेमला कहे छे– हे विधाता, तने बलिहारी छे. मारोपति देवनो अवतार छे. जगतनी बीजी नारीओने विचारतां हुं तो परवारी छुं. ॥ ६ ॥

एहवे दाहिण नयन फुरकी, हरखी तेहवी विलखी ॥ म० ॥ डाह्यापणे न जणाव्युं कोइने, रही समजी मन सरखी ॥ म० ॥ ७ ॥ लामे कोमे लाडो लाडी, परख्या हुई वधाई ॥म०॥ दाने माने अर्थी संतोष्या, जीत निसाण वजाई ॥ म० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेवा समयमां प्रेमलानी जमणी आंख फरकी. एटले जेवी हरखी हती तेवीज विलखी थइ गइ. डहापणने लीधे ते वात कोइने जणावी नहीं; मनमां समजीनेज रही. ॥ ७ ॥ एवी रीते लाडो अने लाडी कोडथी परण्यां. वधे वधामणी प्रसरी गइ. दान अने मानथी याचकोने संतोष्या अने विजय निशाण वगडाव्यां.८

एहवे कंचन चोकी मांडी, दाव मांड्यो अतिहासे॥ म० ॥ दंपती सामा सामां बेठां, रमवा सारी पासे ॥ म० ॥ ए ॥ कोमलकर कमले लइ पासा, चंद करे चालवणी॥ म० ॥ जिम सिंहलादिक कोइ न जाणे, कही समस्या आलवणी॥म०॥१०

वेद विदे परणाव्या रे ॥ आ० ॥ १५ ॥ तेहवे गुणावली कहे सासुने, ए वरतो उल्ल
खीतो रे ॥ बाई तुमतणो ए नानडीयो, वीशे विश्वा वदी तो रे ॥ आ० ॥१६॥

अर्थ ॥ एवामां लग्ननी वेला थई एटले वर कन्याने पधराव्यां. चोरीमां चारे मंगल वर्त्ती वेद जाणनारा गृही गुरुए तेमने परणाव्या. ॥ १५ ॥ तेवे समे गुणावलीए सासुने कह्युं, बाइजी, आ वरतो उलखीतो छे. वली तमारोए विशवसा नानडीउ छे होय एम लागे छे. ॥ १६ ॥

सासुये वहुनुं कह्युं नविमान्युं, जोवे मन थिर राखी ॥ वीजा उल्ला
सनी मोहन विजये, सोलमी ढाल ए भाखीरे ॥ आ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ सासुए वहुनुं कह्युं मान्युं नहीं अने मनने स्थिर राखी जोवा लागी श्रीमोहन विजये आ बीजा उल्ला सनी सोलमी ढाल कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

बाई वर वीजो नही, ए मुज प्रीतम कोक ॥ थई खरी ए प्रेमला,
साची सुंदर शोक ॥ १ ॥ आव्या जिम आपण वेहु, तीम किम
आव्या एह ॥ बाईजी मुज उपन्यो, ए साचो संदेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावली कहे छे-हे बाइजी, आ वर वीजो कोइ नहीं, मारो प्रितम चंद छे. आ प्रेमला लक्ष्मी मारी खरेखरी सुंदर शोक्य थइ. ॥ १ ॥ हे बाइजी, मने एक संदेह थाय छे के, जेम आपणे बंने आव्या तेम ए केम आव्या हशे ? ॥ २ ॥

कहे सासू कचपच मकर, मुधा मधर संदेह ॥ चंद रह्यो आ
भापुरी, वर कनकध्वज एह ॥ ३ ॥ हूं जे कहेती चंदथी, छे
रूडा नृपचंद ॥ प्रगट निरख तुं पारखुं, शुं झंखे छे चंद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ सासु कहे छे-हे गुणावली, तुं कचपच कर नहीं अने एवो खोटो संदेह न कर्य-चंदराजा तो आभापुरीमां रह्यो अने आ तो कनकध्वज वर छे. ॥ ३ ॥ हुं कहेती हती के, जे राजकुमार कनकध्वज चंदथी रुडा छे, ते पारखुं तुं प्रगटपणे जो. अहीं चंदने शुं झंखे छे. ॥ ४ ॥

तुज पीयु मंत्र्यो मंत्रथी, गारुडीयें जिम नाग ॥ तिहां जाशुं
तव छूटशे, मान वचन महा भाग ॥ ५ ॥ चंद तणे जोखे वहू,
भुलीशमां धरी हुंस ॥ सरिखा जगतमां, छे मुगधे लखपुंस ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे महाभाग वधू, तारोपति गारुडी जेम मंत्रथी नागने मंत्री राखे तेम त्यां राखेलो छेते ज्यारे त्यां जइशुं त्यारे छुटशे. ए मारुं वचन मानजे. ॥ ५ ॥ हे वधू ! चंदनी आकृति उपरथी तुं भोलवी जइश नहीं. हे मुग्धे ! आ जगतमां लाखो पुरुषो सरखे सरखा मलता आवे छे. ॥ ६ ॥

माने नही गुणावली, सासू वचन लगार ॥ सभा
सहू हवे सांभलो, वरकन्या अधिकार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आप्रमाणे सासुए कह्युं, तोपण गुणावलीए सासुनां वचन जरापण मान्यां नहीं. हवे सर्व स्थानना वर कन्यानो अधिकार सांजलो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल सत्तरमी ॥

दिल लगावो वाउर वरणी ॥ ए देशी ॥

श्री मकरध्वज राजा हरख्यो, निरखि रूप जामाता ॥ मन हरणी प्रेमला परणी, हुई कनकध्वज घरणी ॥ मन० ॥ ए आंकणी ॥ नरनुंरूप अनोपम एहवुं, किम घमी शक्यो विधाता ॥ म० ॥ १ ॥ बेटी जेहवी गुणनी पेटी, वर पण तेहवो पामी ॥ म० ॥ जोग संयोगे अविचल जोमी,रहेजो न होजो खामी ॥म०॥२॥

अर्थ ॥ राजा मकरध्वज जमाइनुं रूप जोइने मनमां हर्ष पाम्यो. मनोहर प्रेमला लक्ष्मी परणी कनकध्वजनी गृहिणी थइ. आवुं नरनुं अनुपम रुप विधाता केम घडी शक्यो ? ॥ १ ॥ जेवी पुत्री गुणनी पेटी छे, तेवा ते वरने प्राप्त थइ. हवे जोगसंयोगे आ जोडी अविचल रहे जो. तेमां कांइ खामी आवशो नहीं.२

हाथ मेलावा मोचन वेला, दीधा गज रथ घोमा ॥ म० ॥ मणि मुक्ताफल सोनूं रुपुं, असन वसन संजोडा ॥म०॥३॥ दूषण रहित जूषण बहु जाजन, सुंदर सेज तलाई ॥ म० ॥ जे मुख माग्युं तेते आप्युं, पण नवि जाणि खलाई॥ म० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ कर मोचन (हाथेवालो छोडया) वखते राजाए हाथी, घोडा, रथ, मणि, मुक्ताफल, सोनुं, रुपुं, जोजन, वस्त्र आप्यां. ॥ ३ ॥ निर्दोष आजूषण, घणापात्रो, सुंदर सेज अने तलाइ जे मुखे माग्युं ते आप्युं. तेमनी खलता कांइपण जाणवामां आवी नहीं. ॥ ४ ॥

वरकन्या कंसार आरोग्या, परिमित कवल सरखे ॥ म० ॥ घुंघटना पटमांहे प्रेमला, वालिमनु मुख निरखे ॥ म० ॥ ५ ॥ हुं बलिहारी धाता ताहारी, मुजवरसुर अवतारी ॥ म० ॥ हुं परवारी जग निरधारी, नारी अवर विचारी ॥ म० ॥ ६ ॥

अर्थ॥ वर कन्या परिमित अने सरखा कोळीया लइ कंसार आरोग्या प्रेमला घुंघटना पटमांथी पोताना वालमनुं मुख नीरखवा लागी. ॥ ५ ॥ प्रेमला कहे छे- हे विधाता, तने बलिहारी छे. मारोपति देवनो अवतार छे. जगत्नी बीजी नारीओने विचारतां हुं तो परवारी छुं. ॥ ६ ॥

एहवे दाहिण नयन फुरकी, हरखी तेहवी विलखी ॥ म० ॥ डाह्यापणे न जणाव्युं कोइने, रही समजी मन सरखी ॥ म० ॥ ७ ॥ लाके कोमे लाडो लाडी, परण्या हुई वधाई ॥म०॥ दाने माने अर्थी संतोष्या, जीत निसाण वजाई ॥ म० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेवा समयमां प्रेमलानी जमणी आंख फरकी. एटले जेवी हरखी हती तेवीज विलखी थइ गइ. डाह्यापणने लीधे ते वात कोइने जणावी नहीं; मनमां समजीनेज रही. ॥ ७ ॥ एवी रीते लाडो अने लाडी कोडथी परण्यां. बधे वधामणी प्रसरी गइ. दान अने मानथी याचकोने संतोष्या अने विजय निशाण वगडाव्यां.८

एहवे कंचन चोकी मांडी, दाव मांड्यो अतिहासे ॥ म० ॥ दंपती सामा सामां बेगं, रमवा सारी पासे ॥ म० ॥ ९ ॥ कोमलकर कमले लइ पासा, चंद करे चालवणी ॥ म० ॥ जिम संहलादिक कोइ न जाणे, कही समस्या आलवणी॥म०॥१०

अर्थ ॥ ते पछी सुवर्णनी चोपाटमांडी; अति हास्यथी दाव मांडी ते स्त्री पुरुष सामे साम सोगठा पासे रमवा बेठां. ॥ ए ॥ राजाचंद पोताना कर कमलमां पासा लइ चालाकी करवा लाग्या अने जेम सिंहल राजा विगेरे कोइ जाणे नहीं तेवी रीते नीचे प्रमाणे समस्या कही. ॥ १० ॥

॥ गाथा ॥

आभा पुरंमि निवसइ, विमलपुरे ससिहरो समुग्गमिउं ॥
अपत्ति अरसपिम्मरस, विहि हत्थे हवइ निव्वाहो ॥ १ ॥

अर्थ ॥ आभा नगरीमां रहेनारो चंद्र विमलपुरमां उग्यो छे. हवे तेनो निर्वाह विधिने हाथे थाय छे.१

चंदनृपति एम गाथा कहने, रणऊण पासा नाखे ॥ म० ॥ चिंते चतुरा प्रेमलाल छि, प्रीतम ए शुं चाखे ॥ म० ॥ ११ ॥ बीजो भेद किशो नवि लाधो, नारीए लीधा पासा ॥ म० ॥ दाखवा पियुने निज चतुराइ, गाथा कीध प्रकासा ॥ म० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा ए गाथा बोलीने रणऊण करता पासा नाखतो हतो. ते सांभली चतुर प्रेमला लक्ष्मी प्रियतम आ शुं बोले छे तेनुं चिंतवन करती हती. ॥ ११ ॥ बीजो भेद कांइ मल्यो नहीं; पण ते नारीए पासा लीधा अने पोतानी चतुराइ बताबा नीचेनी गाथा प्रकाश करी. ॥ १२ ॥

॥ गाथा ॥

चसिउं ससि आगासे, विमलपुरे उग्गमउं जइ जइ सुक्कं ॥
जेणा निउं जोगो, स करिस्सइ तस्स निव्वाहो ॥ १ ॥

अर्थ ॥ चंद आकाशे चम्यो छे अने विमलपुरीमां उग्यो होय तो "जहा सुखं" (भले उग्यो). जेणे ते तेनो निर्वाह करशे. ॥ १ ॥

प्रेमला एम कहीने पासा, नाखे हेज नराणी ॥ म० ॥ हरख्यो चंद विचारे चित्तमें, निपुणाये वात न जाणी ॥ म० ॥ १३ ॥ नाखे पासा इम रस वाधा, पुनरपि कथता गाथा ॥ म० ॥ प्रगटपणे समजावे पीउको, निज वनिताने सनाथा ॥ १४ ॥

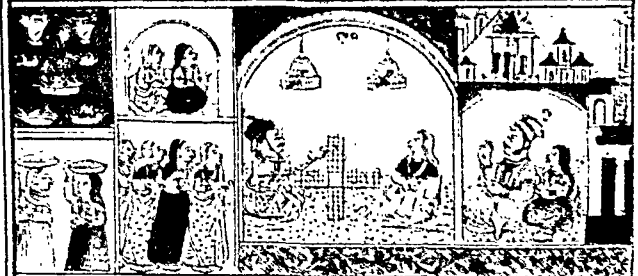
अर्थ ॥ ए गाथा बोली प्रेमलाए पासा नाख्या. तेनो चित्तमां विचार करी चंदराजा हर्ष्यों के आ निपुण स्त्रीए वात जाणी नथी. ॥ १३ ॥ एवी रीते बंने स्त्रीपुरुष वारंवार ए गाथा कहेतां कहेतां पासा नाखतां हतां. पछी प्रियतमे प्रगटपणे पोतानी सनाथ स्त्रीने समजाववा मांड्युं. ॥ १४ ॥

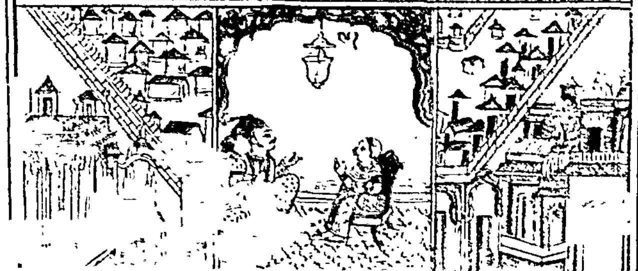
पुरव दिशि एक आभा नगरी, चंद नृपति तिहां राजा ॥ म० ॥ छे तस मंदिर रमवा जेवा, सारी पासा ताजा ॥ म० ॥ १५ ॥ नवि छे एहवी क्यांहिं सजाइ, तेहो पतो इहां रमिये ॥ म० ॥ फोगट इण रमवे गुणवंती, रातडली किम गमीये ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ चंद कहे छेः—पूर्व दिशामां एक आभा नगरी छे. त्यां चंदराजा छे तेना मंदिरमां सोगठी अने पासा ताजा छे; ते रमवा जेवा छे. ॥ १५ ॥ एवी नवी सजाइ अहीं क्यांही छे? जो तेवी होय तो आपणे रमीए. हे गुणवंती आम फोगट रमवाथी रात्रि केम निर्गमन थाय? ॥ १६ ॥

एम कही जब पासा परख्या, कंते रमतां दावे ॥ सतरमी
ढाल ए बीजे उल्लासे, कही मोहन मन भावे ॥ म० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एम कही स्वामीए रमवाने दावे पासा नाख्या. श्री मोहनविजये मनमां जाव धरी बीजा उल्लासनी आ सत्तरमी ढाल कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वचन सुणी वालिम तणां, चमकी नारि तिवार ॥ असमंजस एशुं कह्युं, कांइक खरो विचार ॥ १ ॥ सिंहलदेश सिंहलपुरी, तिहांथी आव्या तेह ॥ मुजने परणी अति हठे, मुखे किम नाण्युं तेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पोताना पतिनां आवां वचन सांजली प्रेमला चमकी गइ. आ पति आवुं अघटित केम कहे छे.? आमां कांइक खरो विचार लागे छे. ॥ १ ॥ सिंहल देशनी सिंहलपुरीमांथी ए आव्या छे, अने अति हठथी मने परण्या, ए वात मुखमां केम लावता नथी. ॥ २ ॥

किहां पूरव आजापुरी, किहां चंद किहां सार ॥ एतो उंमी वात छे, अवसर करीश पचार ॥ ३ ॥ सिंहल सुत मिषथी रखे, ए मुज परणे चंद ॥ लह्यो जेद में वचनथी, दीसे फंद अमंद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पूर्वमां रहेली आजापुरी क्यां? चंदराजा क्यां? आ वात तो उंडी लागे छे. तेनो प्रचार अवसरे करीश. ॥ ३ ॥ रखे सिंहल राजाना पुत्रना मिषथी आ चंदराजा मने परणता हशे. आवो जेद तेमनां वचन उपरथी जणाय छे. आ वातमां घणो फंद छे. ॥ ४ ॥

इम करते पुरो थयो, सारी पासा खेल ॥ ललना लीन थई गई, मूरति मोहन वेल ॥ ५ ॥ लगी लगन चित्त चटपटी, जागी पूरव प्रीति ॥ रागी त्रिकरणथी थइ, नवल सनेही रिति ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एम करतां सोगठी पासानो खेल पूरो थयो. मोहन वेल जेवी मूर्त्ति जोइ ललना लीन थइ गइ. ॥ ५ ॥ ॥ तेना चित्तमां चटपटी लागी अने पूर्वनी प्रीत जाग्रत थइ अने ते वाला नवल स्नेह रीते मन वचन कायामां पूर्ण रागी थइ. ॥ ६ ॥

वालिम वचन न विसरे, वनिताने क्षण एक ॥ उछक चित्तो उंखल्यो, जुर्ठ नारी विवेक ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते प्रेमी वनिताने पोताना व्हालानां वचन क्षणवार पण विस्मरण थतां न हतां. अने तेणीए तेनुं उत्सुक चित्त उंखली लीधुं. जुवो नारीनो विवेक केवो छे? ॥ ७ ॥

॥ ढाल अढारमी ॥

॥ नयरो नगीनो माहारो साहियो, ढोला मारु घडी एक करहो जुकारहो ॥ एदेशी ॥

सिंहल नृप कहे चंदने, राजिंद मोरा सुत लामकमा उरहो ॥ रात थोमी रामत घणी ॥ रा० ॥ जुर्ठ विचारी पुंरहो ॥ सकलगुणे एतो सापनो शुरो नृपचंदजी ॥ रा० ॥ जाग्यतणी चलिहारीहो, ए आंकणी

॥ १ ॥ दुर्लभ मेलो ए मुकतां ॥ रा० ॥ वहेतुं नथी तुममन्न हो, को
डी मेला एहवा मेलशुं ॥ रा० ॥ अम तुम जोइए जतन्नहो ॥ स० ॥२॥

अर्थ ॥ सिंहलराजा चंदने कहे छेः—हे लाडकवाया पुत्र! छठ रात थोमी छे अने रमत घणी छे. पात्र विचारी जुवो. सर्व गुणे पूरो अने सत्यनो शूरो ए चंदराजा छे. जाग्यनी बलिहारी छे. ॥ १ ॥ आवो दुर्लभ मेलो छोडता तारुं मन थतुं नथी, पण एवातो कोटी गमे मेला मेलवशुं. अमारे अने तमारे तेवा यत्न करवा जोइए. ॥ २ ॥

वातडली वेधालीयें ॥ रा० ॥ उठ्यो चंद तस जोयहो ॥ तेजी न सहे ताजणो ॥ रा० ॥ कह्युं अकह्युं केम होय हो ॥ स० ॥३॥ रण शूरा शुरा जले ॥ रा०॥ वचन शुराते शुरहो, एक वचनने कारणे ॥ रा० ॥ परिहरि परणी दूरहो ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आवा मर्मनांवचन सांजली तत्काल चंदराजा उठी नीकल्यो. तेजी घोडी चाबुकने सहन करती नथी. जे वचन कह्युं छे ते न कह्युं न थाय. ॥ ३ ॥ जे रणशूरा छे ते जले शूर हो, पण जे वचनना शूरा तेज शूरा छे. एक वचने कारण चंदे परणेली नारीने दूर छोडी दीधी. ॥ ४ ॥

रथ असवारी सनारीथी ॥ रा० ॥ कीधी दीधां दानहो ॥ सिंहल नृपगृह उत र्या ॥ रा० ॥ हरख्या सहु राजान हो ॥ स० ॥ चंद नृपति वली प्रेमला ॥रा०॥ बेठा पुण एकंतहो ॥ पण चतुरानिज नाथनुं ॥ रा० चंचल चित्त निरखंतहो ॥६॥

अर्थ ॥ पछी नारी साथे रथनी स्वारी करी. याचकोने दान आप्यां, सिंहल राजा घेर उतर्या अने सर्व लोको अने राजाउ हर्ष पाम्या. ॥ ५ ॥ चंदराजा अने प्रेमला फरीवार एकांते बेठां. ते वखते प्रेमलाए पोताना पतिनुं चित्त चंचल जोयुं. ॥ ६ ॥

रंग हतो जे परणतां ॥ रा० ॥ ते रंग नही खेलंतहो ॥ ए रंगमें ते रंगमें ॥ रा०॥ अंतर अनंतानंत हो ॥ स० ॥ ७ ॥ करपल्लवीये हिंसके ॥ रा० ॥ एहवे समश्या कीधहो ॥ चंदे स्वारथीया तणी ॥ रा० ॥ जाणी विदा जे दीधहो ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जे रंग परणती वखते हतो, ते रंगनो खेल देखातो नथी. आ रंग अने ते रंगमां अनंतगणो तफावत छे. ॥ ७ ॥ पछी हिंसके करपल्लवी (करचे) थी समश्या करी. ते जोइ चंदे जाण्युं, जे तेणे स्वार्थी थइ मने विदाय गीरी आपी. ॥ ८ ॥

पण आ मेलो ए रातडी ॥ रा० ॥ सांजरशे अवतारहो ॥ ए घमी विसरशे नही॥ रा० ॥ साखी सरजण हारहो ॥ स० ॥९॥ वीछरूता वहाला थकी ॥रा०॥खरी दो हिली वातहो ॥ ए हवे चंद चकोरने ॥ रा० ॥ चितचमी ते विमातहो ॥ स० ॥१०॥

॥ पण आ मेलो अने आरात आ अवतारमां सांजरशे. तेमज आ घमी कोइ दिवस जुलाशे नही. तेना साक्षी परमेश्वर छे. ॥९॥ पोताना वाल्हा थकी जुदुं पडवुं ए खरी दोहली वात छे, एवे समये चंदरूप चकोरने पेली अपरमात चित्तमां याद आवी. ॥ १० ॥

जाती रखे तरु लेइने ॥ रा० ॥ साची विमासण एहहो ॥ जे जाडे परणो प्रिया ॥ रा० ॥ जूठो तेथी थ्यो नेहहो ॥ स०॥११॥ जेम अहि छंडे कंचुकी ॥ रा० ॥ उठ्यो नारी उवेखहो ॥ रे पिउ पूछे प्रेमला ॥रा०॥ उछेछो केण विशेषहो ॥स०॥ १२ ॥

अर्थ ॥ रखे ते वृद्ध थइने जाय ए तरीगरुं विचारवानुं छे. अने जे आ जाडे स्त्री परण्यां, तेनी मात्रे खोटो स्नेह शुं राखजो? ॥ ११ ॥ जेम सर्प कंचुकीने तजीदे, तेम ते प्रेमलानी उपेक्षा करी बेठो थयो. त्यारे प्रेमलाए पुछ्युं, प्रियतम, तमे केम उठो छो? ॥ १२ ॥

कहे पिउदेह चिंताजणी ॥ रा० ॥ जाइश थइ अनुपंगहो ॥ नारीपण ऊारी जरी ॥रा०॥ जाणी कपट थइ संगहो ॥स०॥१३॥ पिउवारी पण नविरही ॥रा०॥ नवली गति कोइनेहहो ॥ चंदनो दाव फाव्यो नहीं ॥रा०॥ आव्यो करी शुचिदेहहो ॥१४॥

अर्थ ॥ चंदे कह्युं, देह चिंता माटे जवुं छे. तेथी हुं आ घरनी पासे जइ आवुं. प्रेमला ते कपट जाणी ऊारी परी साथे चाली. ॥ १३ ॥ पतिए साथे आववाने वारी पण ते वारी रही नहीं. नेहनी गति कोइ नवली छे. चंदनो दाव फाव्यो नहीं. ते देहनी चिंता मटाडी शौच करी पाछो आव्यो. ॥ १४ ॥

अन्योक्ते हिंसक कहे ॥रा०॥ वहेलो घा निशि नूपहो ॥ दिनकर जो तुज देख शे ॥रा०॥ पडशे प्रगट सविरूप हो ॥स०॥१५॥ निसुणी चंद नरेसरु ॥रा०॥ क्षण क्षण आवे डुवारहो ॥ कुसुम पुंठल जेम वासना ॥ रा०॥तेम हुइसंगे नारहो॥स०१६

अर्थ ॥ ते समये पेला हिंसक मंत्रीए अन्योक्तिथी कह्युं के, हे राजा! रात्रि छे त्यांसुधी उतावळ कर्य. जो सूर्य तने देखशे, तो पछी आ सघळुं स्वरूप प्रगट थशे. ॥ १५ ॥ ते सांजळी चंदराजा द्वार आगळ आव्या करे अने पुष्पनी साथे वासनानी जेम प्रेमला तेना संगमां रह्या करे. ॥ १६ ॥

ठेल शक्यो नही ठेतरी ॥ रा०॥ नेहे घेली नारहो ॥ जोरे करग्रही कंतनो॥रा०॥ आणो गेह मोझारहो ॥ स० ॥ १७ ॥ सेजे वेसार्यो हेजथी ॥रा०॥ मांमीघणी म नुहारहो ॥ क्षणक्षणमें एम केम करो ॥रा०॥ कहो मुज प्राणाधारहो ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ चंद ठेल पोतानी प्रेम जरेली प्रियाने ठेतरी शक्यो नहीं. ते पोताना कांतनो जोरथी कर पकडीने घरमां लावी. ॥ १७ ॥ हेत करीने तेने शय्या उपर बेसार्यो. अने घणी विनंति करवा मांडी, पछी कह्युं के, हे मारा प्राणाधार! क्षणे क्षणे आम केम करो छो? ते कहो. ॥ १८ ॥

मोहने बीजा उल्लासनी ॥ रा० ॥ जाखी अढारमी ढाल हो ॥सत्यवा दी जननी जणे ॥ रा० ॥ चंद जिस्या महीपाल हो ॥ स० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ श्रीमोहन विजयजीए आ बीजा उल्लासनी अढारमी ढाल कही. चंद जेवा सत्यवादी राजाने कोइकज माता जन्म आपशे. अथवा चंद जेवा राजाने सत्यवादी माताज जन्म आपे.॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

क्षण बाहिर क्षण जीतरे, एम केम करो अधीर ॥एतो कारण मु जजणी, कहो नणदीना वीर ॥ १ ॥ मांड्यो प्रथम समागमे, कपट निहेजा कंत ॥ किम रहेशे इण लक्षणे, प्रीतरीत मतिमंत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे नणदीनावीर. क्षणमां बाहेर अने क्षणमां अंदर एम अधीराइ केम करो छो? तेनुं कारण मने कहो. ॥ १ ॥ हे कांत, प्रथमनाज समागममां तमे आवुं कपट करवा केम मांड्युं. ? हे बुद्धिवंत, तेवा लक्षण राखशो तो पछी प्रीतिनी रीत केम रहेशे? ॥ २ ॥

प्रथमज कवले मक्षिका, शो तेमांहे सवाद ॥ स्वामी अवला उप
रे, एवको शो उन्माद ॥ ३ ॥ पेहेली रामतमां प्रभु, काढी वेगा
वेश ॥ आगल केम निरवाहशो, मुजथी नेह विशेष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पेहेलाज कोलीआमां मक्षिका आवे तो पछी तेमां शो स्वाद ? हे स्वामी, अवलानी उपर आवो उन्माद शुं करो छो ? ॥ ३ ॥ हे प्रभु, पेहेलीज रमतमां वेष काढीने वेगा तो पछी मारी साथे आगल स्नेहनो निर्वाह केम करशो ? ॥ ४ ॥

मूकीयो चलचित्तता, करो सुरंगो नेह ॥ जिणे तुमथी खलता
तस मुख पमशे खेह ॥ ५ ॥ वाला तुम मलवा तणो, अलजो
हूतो अनंत ॥ पण मननी मनमां रही, इण आचरणे कंत ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ चित्तनी चपलता छोडी द्यो. सुरंगी नेह करो. जेणे तमारी साथे खलता करी छे तेना मुख उपर धूल पडशो. ॥ ५ ॥ हे व्हाला, तमने मलवानो कोड अनंत हतो, पण हे कांत तमारां आवां आचरणथी मे मननी वात मनमां रही. ॥ ६ ॥

जे गाथा कहीछे तुमे, पामीतुं तस नेद ॥ जावा
नही देउं हवे, ते तुमे जाणो वेद ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जे गाथा तमे कही हती, तेनो भेद हुं समजी छुं. तेथी हुं तमने जावा दइश नहीं. तेनो वेद तमे जाणो. ॥ ७ ॥

॥ राग ठंगणीशमी ॥

हुं तुज आगल [illegible] हूं केशरीयालाल ॥ ए देशी ॥

अवसर अवधारीये ॥ के[illegible] ल ॥ अवलानी अरदासहो ॥ के० ॥ पा
नीआशाना पासमां ॥ के० [illegible] नीजे निराशहो ॥ के० ॥ रहोरहो राजे
सरा ॥ रहो०॥के०॥ १ ॥ [illegible] म्युलहो ॥ के० ॥ पण फोगट शाने
[illegible] ॥ के० ॥ करी क[illegible] के० ॥ रहो० ॥ २ ॥

[illegible] हे केसरीआ लाल, [illegible] र छो. मने आशाना पाशमां पाडीने हवे केम
[illegible] करो छो? माटे हे राजे[illegible] ॥ २ ॥ [illegible] तमे कहो, तेटुं कबुल करुं, पण मने आवा कुमा
[illegible] फोगट शामाटे आवो[illegible] करो छो? हुं कारण [illegible] हे बुद्धिवंत, तेवा

अर्थ ॥ [illegible] कहिश [illegible] कहुं [illegible] टलिखनी हुं करणारहो ॥ के० ॥
नहीं. तेना माटे [illegible] जोबन शिणगारहो ॥ के०॥रहो०
अंदरना बदोमे [illegible] तमाने [illegible] ० ॥ तुमे मुज शिरनामीछो ॥के०॥
जानी स्नेह तर [illegible] ॥ केम रह्या मुंह मचकोमहो ॥के०॥ रहो० ॥४॥
रा: ॥ जुओ तेनी [illegible] मने मारी छे. [illegible] तरणेतार अने टेकनी करनार छे.
नारी छवेमहो ॥ रे [illegible]

ते छतां तमारुं मन मानतुं नथी. ॥ ३ ॥ हुं तमारा पगनी मोजडी छुं, अने तमे मारा माथाना मोड छो. हुं गोर्द बीछावुं छुं अने पगमां पडु छुं; ते छतां तमे मुख मरडीने केम रह्या छो ? ॥ ४ ॥

जे मन राखी शकी नही ॥ के० ॥ ते खमजो अपराध हो ॥ के० ॥ बाल
क बुद्धे लहेती नथी ॥के०॥ रखे कांइ राखता खाध हो ॥के०॥रहो०५॥
विमलपुरी नगरी किहां ॥ के० ॥ किहां आजा अवदात हो ॥ के० ॥
किहां अमतुम मेलावडो ॥के०॥ थइ कोइ खिखित ए वातहो ॥के०॥रहो०॥६॥

अर्थ ॥ जे तमारुं मन राखी शकी नहीं ते मारा अपराध क्षमा करजो. हुं बालक बुद्धि छुं. कांइ समजती नथी; रखे कांइ मनमां खेद राखता. ॥ ५ ॥ विमलपुरी नगरी क्यां ? अने उज्ज्वल एवी आजा नगरी क्यां ! अमारो अने तमारो मेलाप क्यां ? आ वात कोइ पूर्व लखेली थइ छे. ॥ ६ ॥

अणजाएयुं जातुं नथी ॥ के० ॥ रखे कही गणता गमारहो ॥ के० ॥ छे
ख शकोनही छेतरी ॥के०॥ ते तुमे राखो करार हो ॥ रहो ॥के०॥रहो०॥७॥
जाएयो ग्रह पीछे नही ॥ के० ॥ तेहमां मीन न मेष हो ॥ के० ॥ एम क
रतां जो उवेखशो ॥ के०॥ तो तुम शोजा विशेष हो ॥ के०॥ रहो०॥८॥

अर्थ ॥ कांइ वात अजाणी रहेती नथी, रखे तमे मने गमार करी गणता ! हे छेल,तमे एवो करार करी राखजो के मने छेतरी शकशो नहीं. ॥ ७ ॥ जाणे तो ग्रह पीछे नहीं, ए वातमां मीन मेष नथी एम करतां जो तमे मारी उपेक्षा करशो तो तमारी शोजा विशेष थशे. ॥ ८ ॥

रढीयाला रढमानीए ॥के०॥ निपट न थाउं कठोरहो ॥ के० ॥ मोटा
इ किण वातनी ॥ के०॥ थाशोजो चाकरी चोरहो ॥ के०॥ रहो०॥ ए ॥
तम सुसरे नवि डुहव्या ॥ के० ॥ लहेणे देणे लगार हो ॥ के० ॥ ला
लच होय कोइ वातनी ॥के०॥ कहो सुखे न करो विचारहो ॥के०॥ रहो० ॥१०॥

अर्थ ॥ हे रढीयाला, रढ मानो. अत्यंत कठोर थाउं नहीं. जो तमे चाकरी चोर थशो तो पछी कइ वातनी मोटाइ गणाय? ॥ ए ॥ तमारा सासराए तमने लेवादेवामां लगारपण दूजव्या नथी. जो कोइ वातनी लालच होय तो सुखे कहो, जरापण विचार करो नहीं. ॥ १० ॥

होवे जमाइ लाडका ॥ के० ॥ जेम रुसे तेम रंगहो ॥ के० ॥ पण विण
स्वारथ रुसणुं ॥के०॥ तेतो बालक ढंगहो ॥ के० ॥ रहो० ॥ ११ ॥ एतो
दशामुनिराजनी ॥ के० ॥ तमने नघटे एहहो ॥ के० ॥ ए वेला रसनी
खरी ॥ के० ॥ केम करी दीजे छेहहो ॥ के० ॥ रहो० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जे लाडका जमाइ होय ते तो जेम रीसाय तेम रंग आवे. पण जे स्वार्थ वगर रीसाइ बेसे ते तो बालकना ढंग छे. ॥ ११ ॥ आम रहीने छोडी बाहता रहेवुं, ए दशा तो मुनिराजनी छे. तमने ए घटतुं नथी, आ वेला तो वगवर रसनी छे. ते उपर शी रीते छेद कराय? ॥ १२ ॥

सारी पासानी वातडी ॥ के० ॥ लखीते हैडे जेहहो ॥ के० ॥ वालिम
ते नवि विसरे ॥ के० ॥ नही तिलमात्र संदेहहो ॥ के० ॥ रहो०॥१३॥
जोरे उवेखी जो जायशो ॥के०॥ पणहुं मलीश विहाणहो ॥के०॥ पूरवदि
शि आजापुरी ॥ के० ॥ भूलीश नहीं अहिठाण ॥ के० ॥ रहो० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे वाहाला, सोगठी पासा पणते तमे जे वात कही हती, ते मारा हृदयमां लखाइ गइ छे. ते कदि विसरी जवानी नथी. तेमां तिलमात्र पण संदेह नथी. ॥ १३ ॥ जो तमे मने जोरथी उवेखीने चाल्या जशो, तोपण हुं तमने मलीश. तमारी आजापुरी पूर्वदिशामां छे. ए रहेठाण हुं भुलीश नहीं. ॥ १४ ॥

चंद कहे हठ शुं करो ॥ के० ॥ दुर्जन करशे अदेखहो ॥ के० ॥ अणु न
घटे वाते नही ॥ के० ॥ जे विधि लखिया लेखहो ॥ के० ॥रहो०॥१५॥
अकथ कथाने अंगने ॥ के० ॥ बांधी मुठी लाखहो ॥ के० ॥ चतुर थइ
चूके किश्युं ॥ के० ॥ मन हटकीने राखहो ॥ के०॥ रहो० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ चंद कहे, तमे आवो हठशो करो छो? दुर्जनो आपणी अदेखाइ करशे. जे विधिए लेख लख्या होय, ते अणुमात्र पण घटता के वधता नथी. ॥ १५ ॥ हे अंगना, ए कथा कहेवाय तेवी नथी. बांधी मुठी लाखनी छे. तुं चतुर थइने केम चुके छे? तारुं मन हठावीने धीरज राख. ॥ १६ ॥

रहेतां वचन रहेनही ॥ के० ॥ नेहपण नवि मूकायहो ॥ के० ॥ मही
अणजाणे उंदरी ॥ के० ॥ पन्नग जेम पस्ताय हो ॥ के०॥ रहो०॥१७॥
तोए पण ते प्रेमला ॥ के०॥ माने नहीं लवलेशहो ॥ के० ॥ अहो धन्य
जन जेणे जीतीया ॥ के० ॥ दुर्जय नेह कलेश हो ॥ के० ॥ रहो०॥१८॥

अर्थ ॥ हो अहीं रहुं तो वचन रहे तुं नथी अने जातां स्नेह मुकातो नथी. जेम सर्पे अजाणे छुंछुंदरी होयने पकडी ते पस्तावो करे ते तेम थयुं छे. ॥ १७ ॥ तथापि प्रेमला लवलेश पण मानती नथी. अहो! तेवा माणसने धन्य छे के जेणे दुर्जय एवा स्नेहना दुःखने जिती लीधा छे. ॥ १८ ॥

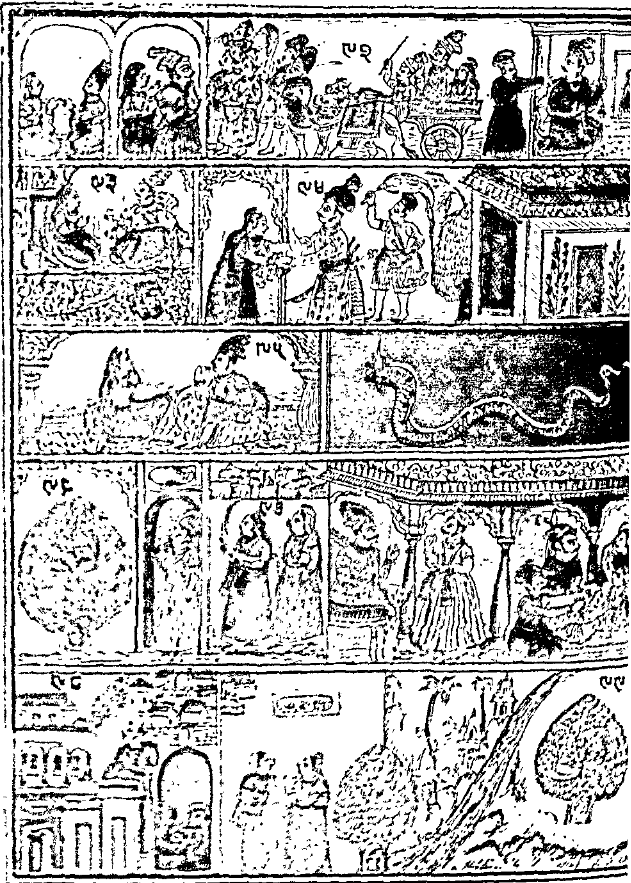
बीजा उल्लासनी मोहने ॥ के० ॥ कही ढंगणीशमी ढालहो ॥ के० ॥ प्रेमलाल
छीने चंदनी ॥ के० ॥ आगल वात रसाल हो ॥ के० ॥ रहो० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ श्रीमोहन विजये आ बीजा उल्लासनी ओगणीशमी ढाल कही छे. प्रेमला लछी अने चंदनी आगल रसिक वात आवशे. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

प्रेमला पासव नवि तजे, चंदपणुं अकलाय ॥ एहवे हिंसक धसमसी,
आव्यो मुकुटी मकाय ॥ १ ॥ कठिन वचन कहीने तिणे, पासव पक ...
डयो तेह ॥ मूकाव्यो मार्टीपणे, विषम करमगति एह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला चंदनो पालव छोडती नथी, तथापि चंद पणो अकलाय छे तेवामां हिंसक मं...

चडावीने आव्यो. ॥ १ ॥ तेणे कठण वचनो कह्यां; जे पाडव पकड्यो हतो, ते बलात्कारे मूकाव्यो. कर्मनी गति एवी छे. ॥ २ ॥

गोरी ओरडीमें गइ,करी सचीवनी लाज ॥ परणी घरणी परिहरी,
चाल्यो चंद महाराज ॥ ३ ॥ सिंहल नृपने जइ कह्युं, सिध्धां स
घलां काज ॥ पण रुदती सुंदरीतणी, तुम हाथे छे लाज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला गौरी मंत्रीथी लज्जा पामी, लाजकाढी ओरडीमां गइ. पछी चंदराजा परणेली गृहिणीने परिहरी चाल्यो गयो. ॥ ३ ॥ सिंहल राजानी पासे आवी कह्युं के, सघलां कार्य सिद्ध थयां, पण ए रुदन करती सुंदरीनी लाज तमारा हाथमां छे. ॥ ४ ॥

शीखलइ सिंहलतणी, आभा धणी तेवार ॥ ग्रही करवाल उता
वलो, आव्यो जिहां सहकार ॥ ५ ॥ धरी धीर पेठो धसी, कोट
रमांहे अबीह ॥ गिरि कंदरमांहे जिस्यो, जइ विराजे सिंह॥६॥

अर्थ ॥ आभा नगरीनो पति चंदराजा सिंहल राजनी शीख लइ हाथमां खड्ग लइ ज्यां पेलुं आंबानुं वृक्ष हतुं त्यां आव्यो. ॥ ५ ॥ धीरज धरीने ते वृक्षना कोटरमां पेठो. ते पर्वतनी गुहामां सिंहनीपेठे शोभतो हतो. ॥ ६ ॥

थंबा कर कंबा ग्रही, आवी वधू समक्ष ॥ चडी तिहां वाही ठगी,
चाल्यो गगने वृक्ष ॥ ७ ॥ अर्धजाम रही जामिनी, ते अवसर
सहकार ॥ पूरवदिशि आभापुरी, तिहां मंडी अलगार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पेली तेनी माता हाथमां कंबा लइ वहूनी समक्ष आवी. अने ते उपर चडी गइ. पछी वृक्ष आकाशमां चाल्यो. ॥ ७ ॥ ज्यारे रात्री अर्ध पहोर बाकी रही, ते वखते ते आम्र वृक्ष पूर्वदिशामां आवेली आभापुरीमां आव्युं. ॥ ८ ॥

॥ ढाल विशमी ॥

॥ हो कोइ आन मिलावे साजना ॥ ए देशी ॥

हो वीरमती कहे रे वहू, निरखी ॥ तें नगरी एहहो॥हो कनकध्वज कि
हांदेखती, जो तुं रहेती गेहहो ॥ वी० ॥ १ ॥ हो दिनप्रते कौतुक एहवा,
देखाडीश हुं तुज हो॥ हो पुरीश होंश हुं ताहरी, जोमनराखीश मुजहो ॥वी०॥२॥

अर्थ ॥ वीरमती कहे छे के, हे वधू, तें ए नगरी केवी जोइ? जो तुं घेर रही होत तो कनकध्वज राजाने क्यांथी जोत? ॥ १ ॥ हुं तने दिन दिन प्रत्ये आवा कौतुक देखाडीश. जो तुं तारुं मन मारी तरफ राखीश, तो हुं तारी बधी होंसो पुरी करीश. ॥ २ ॥

हो मुज विण कोण अतिक्रमे, ए आकाशनो पंथ हो ॥ के निसुण्या सिध्धां
तमें, वलि चारण निर्ग्रंथहो॥वी०॥३॥ हो पंखीनी गति केटली, वार जो
यण लगे सीमहो॥पण मुग्धे मुज मंत्रनी, गति तुं जाण असीमहो ॥वी०॥४॥

॥ ५१० ॥ ६ ॥
... थाय छे. जे कार्य किरतार न करी शके ते कार्य
... सासुने कह्युं के, तमे कहोछो ते बधी वात साची छे. मेंतो ए
...ना रात्रे रुची छे. ॥ ६ ॥

पण ... बाइजी पांतर्या, एक वाते निरधार हो ॥ आज जे परण्यो प्रेमला, ते म्हारो भरतार हो ॥ वी० ॥ ७ ॥जो एहमां कुडुं पडे, तो मुज देजो गाल हो॥ सासु कहे रहो रहो वहु, देती मुज सुत आलहो ॥ वी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे बाइजी पण तमे एक वाते भुलाइ रह्या छो. जे आज रात्रे प्रेमलाने परण्या ते मारा भर्तार छे. ॥ ७ ॥ जो ते वात खोटी ठरे तो मने गाळ आपजो. ते सांभळी सासु बोली, अरे वहु, राखो, मारा पुत्र उपर एवुं आळ चडावो नहीं. ॥ ८ ॥

जे नर निरखीश रुयडा, ते शुं कहीश तुं चंद हो ॥ जाण्युं में डाहापण ताहरुं, मुज वशछे मुज नंदहो ॥ वी० ॥ ए ॥ चंद सुणी चित्त चिंतवे, रखे मुज कहेती विमात हो ॥हो परण्युं पाधरुं आणशे, जो ए जाणशे वातहो॥वी०॥१०॥

अर्थ ॥ जे पुरुषने तुं सुंदर देखीश, ते बधाने शुं तुं चंद कहीश ? में तारुं डाहापण जाण्युं. मारो चंद पुत्र तो मारे वश छे. ॥ ए ॥ ते वात सांभळी चंद मनमां विचार करे छे के, मारी विमाता रखे आ वात ध्यानमां लेती ! जो ए जाणशे तो पछी आ परणवुं पाधरुं लावशे. ॥ १० ॥

एम पंथे वहेतां थकां, निरखतां कौतुक कोडहो ॥ हो पुरगिरिवर उल्लंघता, नमता तीर्थ करजोड हो ॥ वी० ॥ ११॥ तेहवे दीठ दूरथी, आभापुरी अहिठाण हो ॥ तेहवे करायुध बोलीया, दिनतणा आगेवानहो ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एम मार्गे वृक्ष उपर चालतां, कोटी कौतुको निरखतां, शेहेर तथा पर्वतोने उल्लंघता अने तीर्थने कर जोडी नमता तेओ चाल्यां आवे छे. ॥ ११ ॥ तेम करतां तेमणे दूरथी आभापुरीने दीठी. ते वखते दिवसना आगेवान एवा कुकडाओ बोलवा लाग्या. ॥ १२ ॥

... अचरिज देखीने, प्राची दिशि आनंद हो ॥ हो उदय थया उछंगमें, दि... जेम नृपचंद हो ॥ वी० ॥ १३ ॥ प्रह विकसी सुवसी जिसे, नभचारी ... हो ॥ आवी उतर्यो आराममें, निज थानक निरधार हो ॥ वी० ॥ १४ ॥

... ॥ ... थवानुं आश्चर्य जोइ पूर्व दिशा आनंद पामी अने चंदराजानी जेम तेना उत्संगमां ... ॥ १३ ॥ प्रभात विकाश पाम्युं, अने सुगंध प्रसरवा लाग्यो. ते समये आकाशगामी ... पोताना स्थानमां आवीने उतर्यो. ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे सुंदरी, मारा शिवाय आ आकाशनो मार्ग कोण उल्लंघन करी शके ? सिद्धांतमां गमन करनारा चारणमुनिर्जज संजलाय छे. ॥ ३ ॥ हे मुग्धा! पक्षीनी गतिनी सीमा चार योजन सुधी पण मारा मंत्रनी गति सीमा वगरनी छे. ॥ ४ ॥

जिहां किहां पवन न संचरे, तिहां मारो संचारहो ॥ तेते कारज हु करुं, जे न करे किरतार हो ॥ वी० ॥ ५ ॥ कहे सासुने गुणावली, सघली ए साची वात हो ॥ परतक्ष दीठुं में पारखुं, रुडी आजनी रातहो ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ज्यां पवन पण संचरे नहीं, त्यां मारो संचार थाय छे. जे कार्य किरतार न करी शके ते हुं करुं छुं. ॥ ५ ॥ गुणावलीए पोतानी सासुने कह्युं के, तमे कहोछो ते बधी वात साची छे. में तेनुं स्पष्ट पारखु जोयुं. आजनी रात्रि रुडी छे. ॥ ६ ॥

पण तमे बाइजी पांतर्या, एक वाते निरधार हो ॥ आज जे परण्यो प्रेमला, ते मह्यरो जरतार हो ॥ वी० ॥ ७ ॥ जो एहमां कुडुं पडे, तो मुज देजो गाल हो ॥ सासु कहे रहो रहो वहु, देती मुज सुत आलहो ॥ वी० ॥ ८ ॥

[redacted] हे बाइजी पण तमे एक वाते अजाण्या रह्या छो. जे आज रात्रे प्रेमलाने परण्या ते मारा भर्ता [redacted] ॥ जो ते वात खोटी ठरे तो मने गाल आपजो. ते सांभली सासु बोली, अरे वहु, रहो, रहो, एवुं आल चडावो नहीं. ॥ ८ ॥

भर निरखीश रुयडा, ते शुं कहीश तुं चंद हो ॥ जाणयुं में काहापण ता मुज वशछे मुज नंदहो ॥ वी० ॥ ए ॥ चंद सुणी चित्त चिंतवे, रखे मुज ...ी विमात हो ॥ हो परणयुं पाधरुं आणशे, जो ए जाणशे वातहो ॥ वी० ॥ १० ॥

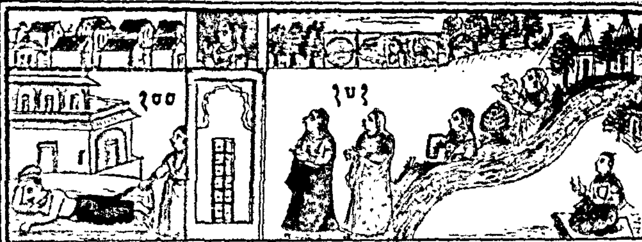
... ॥ जे पुरुषने तुं सुंदर देखीश, ते बधाने शुं तुं चंद कहीश ? में तारुं डाहापण जाण्युं, मारो पुत्र तो मारे वश छे. ॥ ए ॥ ते वात सांभळी चंद मनमां विचार करे छे के, मारी विमाता रखे आ वात ...नमां राखेनी ! जो ए जाणशे तो पछी आ परणतुं पाधरुं लावशे. ॥ १० ॥

एम पंथे वहेतां थकां, निरखतां कौतुक क्रोडहो ॥ हो पुरगिरिवर उल्लंघना, नमता तीर्थ करजोड हो ॥ वी० ॥ ११ ॥ तेहवे दीठा दूरथी, आभापुरी अदि ठाम हो ॥ तेहवे करायुध बोलीया, दिनतणा आगेवानहो ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ एम मार्गे दूर दूर चालतां, कोटी कौतुको निरखतां, शेहेर तथा पर्वतोने उल्लंघता अने तीर्थ [redacted] जोडी नमता नेत्र आवतां आवे छे. ॥ ११ ॥ तेम करतां तेमणे दूरथी आभापुरीने दीठी. [redacted] आगेवान एवा कुकडाओ बोलवा लाग्या. ॥ १२ ॥

अचरिज देखीने, प्राची दिशि आनंद हो ॥ हो उदय थया उछरंगमें, दि... जेम नृपचंद हो ॥ वी० ॥ १३ ॥ प्रह विकसी सुरभी जिसे, नरनारी सहकार हो ॥ आवी उनयों आराममें, निज थानक निरधार हो ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ सूर्यने उदय थवानुं आश्चर्य जोइ पूर्व दिशा आनंद पामी अने चंदराजानी जेम तेना उत्संगमां सूर्यनो उदय थयो. ॥ १३ ॥ प्रभात विकास पाम्युं, अने सुगंध प्रसरवा लाग्यो. ते समये आकाशचारी आम्रवृक्ष आराममां पोताना स्थानमां आवीने उतर्यो. ॥ १४ ॥

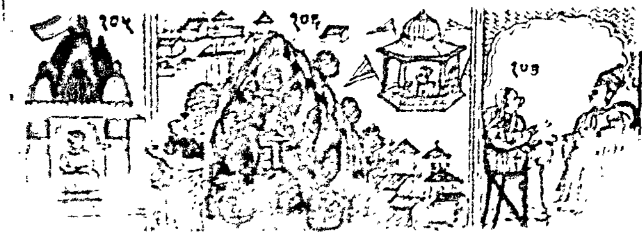

१००
१०१

१०२
१०३

१०५
१०६
१०७

आपणी ए आजापुरी, ए आपणडो बाग हो ॥ रे वहू तरुथी उतरो, कहेसासु महाजाग हो ॥ वी० ॥ १५ ॥ महा रुइथी विहुं उतरी, कोटर केडे तेहहो ॥ हो चंदजणी जोवे नही, पुण्यतणुं फल एह हो ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ सासुए कह्युं, हे महाजाग्यशाली वहु ! आ आपणी आजापुरी आवी, आपणो बाग छे, माटे हवे आमवृक्ष उपरथी उतरो. ॥ १५ ॥ ते बंने आम्रवृक्ष उपरथी उतरी. तेनी पडखेना कोटरमां चंदराजा छे, तेने कोइ जोइ शक्युं नहीं, ए पुन्यनुं फल छे. ॥ १६ ॥

शुचि थावा सासु वहू, गइ पुष्करणी जामहो ॥ कोटरमांहिथी निकल्यो, चंद नरेश्वर तामहो ॥ वी० ॥ १७ ॥ आनंदे मंदिर आवियो, हैडे धरतो हेज हो ॥ हो नौतन वेपरची करी, सुखभर सूतो सेजहो ॥ वी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ ते पछी सासु अने वहु बंने पवित्र थवाने वाविकामां न्हावा गइ, एटले चंदराजा तत्काळ कोटर मांहीथी बाहेर नीकळी गयो. ॥ १७ ॥ ते आनंदथी पोताने मंदिर आव्यो. हृदयमां हाम धारण करतो ते नवो वेष धारण करीने पाछो शय्या उपर सुखे सुतो. ॥ १८ ॥

हो हसतां रमतां आवियां, सासु वहु पण गेह हो ॥ वीशमी ढाल मोहने कही, बीजा उल्लासनी एह हो ॥ वी० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ सासु अने वहू हसतां रमतां घेर आव्यां. श्रीमोहन विजये आ बीजा उल्लासनी विशमी ढाळ कहीछे.

॥ दोहा ॥

वीरमती कंबा दइ, गुणावलीने ताम ॥ पहोती नवरंग नेहशुं, कुटिला तव निजधाम॥ १ ॥ प्रचला पुरनी अपहरी, कोइक मंत्र प्रयोग ॥ तत्क्षण नरनारी सकल, जाग्रत थयां अशोग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पछी वीरमतीए पेली कंबा गुणावलीने आपी अने ते कुटिला स्त्री नवरंग स्नेह धरती पोताने घेर आवी पोहोची. ॥ १ ॥ कोइ मंत्र प्रयोगथी नगर उपर नाखेली प्रचला निद्राने हरी लीधी एटले नगरना सर्व नरनारी शोक रहित पणे जाग्रत थयां. ॥ २ ॥

थयो प्रात सवि साचवे. जेजे निज षट्‌ कर्म ॥ जप अध्ययनादिक सकल. प्रारंभे निज धर्म ॥ ३ ॥ वात थइ जे रातनी, नही केणे निरत्ति ॥ गुणावली राणी नणी. निसुणो हवे प्रवृत्ति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ प्रातःकाळ थयो. सर्व लोको पोतपोताना षट्‌ कर्मो साचववा लाग्यां अने जप, अध्ययन विगेरे पोतानो सर्व धर्म आचरवा लाग्या. ॥ ३ ॥ रात्रे जे वात बनी, तेनी कोइने खबर पडी नहीं. हवे गुणावली राणीनुं वृत्तान्त सांभळो. ॥ ४ ॥

मंदिर पेठी धसमसी, निरख्यो सेजे नाह ॥ कंतेपण निरखी प्रिया. करकंबासोछाह ॥ ५ ॥ में पापिणीए कंतने. एम निठ्ठाव श कीध ॥ सुनो कंत जगाडशा. कंबा छबका दीध ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते गुणावली मंदिरमां उतावली पेठी, त्यां शय्या उपर पतिने सुतेलो जोयो. अने पतिए पण हाथमां कंबावाली ते प्रियाने उत्साहसहित जोइ. ॥ ५ ॥ गुणावलीए विचार्युं के, में पापिणीए मारा स्वामीने आम निद्रावश कर्यो अने पाछी सुतेला कंथने जगाडवाने ते कंबा उचकारी. ॥ ६ ॥

कपटे आलस मोडिने, जाग्यो चंद नरेश ॥ राणी अणजाणी थकी, चापे वचन विशेष॥७॥

अर्थ ॥ चंदराजा कपटथी आलस मरडी बेठो थयो; ते वखते राणी गुणावली अजाणी थइने बोले छे.७

॥ ढाल एक वीशमी ॥

जागो जागो हो मारा भ्रमर सुजाण के, निद्रमी वेरण परिहरो ॥ ए देशी ॥ रयणी विहाणी प्रह थयो, तमे उगेहो नणदीना वीरके॥ रुम्रापंखी कुकमा, सहु पेहेलां हो जागे थइ धीरके ॥ निद्रमी नाह निवारीए ॥ ए आंकणी ॥१॥दिन उदयेहो सूवे नर कोयके, जेहसूतां रवि उगमे॥ तस वीरज हो धीरज नवि होय ॥२॥

अर्थ ॥ हे नणंदना वीर, रात्रि वीती गइ, प्रातःकाल थयो तमे जाग्रत थाओ. जुवो आ सुंदर पक्षी कुकडा सर्वनी पेहेला धीर थइने जागे छे. तेथी हे ! नाथ ! निद्राने निवारो. ॥ १ ॥ दिवस उगतां कोण सुइ रहे ? जे नर दिवस उगतां सुवे तेने वीर्य अने धैर्य होतां नथी. ॥ २ ॥

जेनर होयनिरुद्यमी, वली मूरख हो शेखर होय जेह के ॥ वेला करण नरेश नी,उंघमीये हो फोगटगमे तेहके०॥नि०॥३॥राति अलेखे आजनी,तमे कीधां हो नवि आज विलास के ॥ में तुमकाजे उजागरो,जोगवीने हो कीधो आयासके ॥नि०॥४॥

अर्थ ॥ हे राजा, जे पुरुष निरुद्यमी होय अथवा मूर्खनो शेखर होय ते निद्राथी करणराजानी वेला फोगट गुमावे छे. ॥ ३ ॥ हे नाथ, आजनी रात्रि तो तमे अलेखे करी. तमे आज विलास पण कर्यो नहीं. में तमारे माटे उजागरो जोगवीने प्रयास कर्यो. ॥ ४ ॥

जागवतां नवि जागिया, सोहणडे हो कांइ पाम्या छो राज के ॥ के परण्या कोइ गेहिनी, एम सुख जरहो सूताछो आजके ॥नि०॥५॥ जागो निद्रालु नाहला, उदया चलहो उदयो दिनकार॥अंतर्यामी प्रातनो,निरखावो हो मुजने दीदारकेनि०॥६॥

अर्थ ॥ हे प्रिय, तमे जगाडतां जाग्या नहीं. शुं कांइ अचरय छो? के कोइ बीजी स्त्री परण्या छो.? आजे आम सुखजर केम सुता छो.? ॥ ५ ॥ हे ! निद्रालुनाथ, ! जाग्रत थाओ. दिवसने करनार सूर्यनो उदय उदयाचल उपर थयो छे. हे अंतर्यामी, आ प्रातःकालनो देदार मने बतावो. ॥ ६ ॥

उन्नी जरी गंगाजली,दंत धावन हो करी करो मुखशुद्ध के ॥ ए वेला नरवर करे, आखाने हो उजा मल्लयुद्ध के ॥ नि०॥७॥ अवसर राज सजातणो, थयो जागो हो सासुना जातके ॥ देशे उलंजो जो जाणशे, आवीने हो तमने विमातके ॥ नि० ॥८॥

अर्थ ॥ हुं गंगाजली (झारी) जरीने उन्नी छुं. हे नाथ, दांतण करीने मुखने शुद्ध करो. आ वेलापती राजा पछी कसरत शालामां मल्लयुद्ध करे छे. ॥ ७ ॥ हे सासुना जाया, हवे जागो, राज सजा करवानो अवसर थयो छे. जो आ खबर तमारी माता जाणशे तो आवीने तमने ठपको आपशे. ॥ ८ ॥

जाग्यो कपट निद्रातजी, स्त्रीवचने हो हलफलतो चंद के ॥ रेरे वेला बहु थइ, नवि जाण्यो हो उदयो जे दिणंद के॥ नि०॥९॥ रजनीए जे थयुं मावडुं, घेराणुं हो तेह थी मुज दिलके ॥ तेणे सेजडीथी ऊठतां, थइ मुजने हो राणीजी ढीलके नि० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे स्त्रीनां वचनथी राजाचंद कपट निद्रा छोडी वेबाकळो जागी उठ्यो. अने कहेवा लाग्यो के, अरे बहु वेळा थइ गइ. सूर्यनो उदय थयो ए वाततो जाणवामांज आवी नहीं. ॥ ९ ॥ राजा चंदे कहुं के, हे राणीजी, रात्रिए मावडुं थयुं हतुं, तेथी मारुं दिल घेराइ गयुं. तेथी करीने शय्यामांथी ऊठतां मने वार थइ छे. ॥ १० ॥

तमे पण दीसो उजागरां, आचरणे हो जाणु हुं एम के ॥ आज तो वात घणी नवी, दिन उदयथी हो तमे मांड्यो जे प्रेमके ॥ नि०॥ ११॥ वात रसीली आजनी, लागे छे हो धानिकनो रंग के ॥ जाणीए किहां क क्रीडा करी, आज एवा हो दीसे छे ढंग के ॥ नि० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तमारां आचरण उपरथी जणाय छे के, तमारे पण उजागरो थयो लागे छे. तेमां आजनी वात तो घणी सारी छे के तमे सूर्यना उदयथी प्रेम करवा मांड्यो. ॥ ११ ॥ आज वात रसिली अने रंगीली लागे छे. जाणे तमे आज कोइ ठेकाणे क्रीडा करी होय तेवो ढंग यर्णाय छे. ॥ १२ ॥

कहोजी कहो मुज आगले, रातडीए हो रामत किहां कीध के ॥ पछी अमने प्रतिबोधजो, कही कहीने हो वातो अप्रसिद्धके ॥ नि० ॥ १३॥ कहे राणी राजा भणी, रामतडी हो जाणुं नवि कोय के ॥ हुं किहां जाउं साहिया, ए मूकी हो चरणांबुज दोयके ॥ नि० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे राणी, मारी आगळ वात कहो, तमे आज रात्रे क्यां रमत रम्यां ? पछी अमने अप्रसिद्ध वातो करी प्रतिबोध आपजो. ॥ १३ ॥ राणीए राजाने कहुं. हुं कोइ जातनी रमत जाणती नथी. हे स्वामी, आ तमारां बे चरण कमळ मुकीने हुं क्यां जाउं ? ॥ १४ ॥

जोषी भेद लहे नही. मुखे मीठी हो करे पिउथी वात के ॥ तमे पिउ क्यां एक आजनी, रमी आव्या हो दीसोछो रातके ॥ नि० ॥ १५ ॥ हुं अबला आज्ञा विना. किम जिण कहे हो बाहिर धरुं पायके ॥ रे रही आशा राजिया, मठराखा हो मानो महाराय के ॥ नि० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ते जोषी स्त्री वात भेद समजे नहा अने पोताना प्रिय साथे मीठी मीठी, [illegible] करवा लागी अने पुछ्युं के हे प्रिय ! आजनी रात तमे क्यांक रमी आव्या हो, तेम [illegible] हुं अबला स्त्री तमारी आज्ञाविना घरनी बाहेर पग केम मुकुं ? हे स्वामी आशा अने महाराजा राजा ॥ मारी वात खरी मानजो ॥ १६ ॥

मोहने बीजा उल्लासनी. एकवीसमी हो कही सुंदर ढाल के ॥ नावी कथा नृपचंदनी. एह आगल हो अतिही छे रसाल ॥ नि० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ मोहन विजये बीजा उल्लासनी आ एकवीशमी सुंदर ढाल कहीछे. चंद राजानी चात्री कथा चागल अति रसिली छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वचन सुणी वनिता तणां, चिंते चंद नरेश ॥ वांक नही वनिता तणो, वांक विमात विशेष ॥ १ ॥ एकज रजनी संगते, नारी थइ निःशंक ॥ जे कांइ चरित्र न जाणती, वदती वचन अवंक ॥२॥

अर्थ ॥ वनितानां वचन सांजली चंदराजा चिंतवया लाग्यो के, आ स्त्रीनो वांक नथी, पण आमां विमातानो विशेष वांक छे. ॥ १ ॥ एक रात्रिनी संगतथी आ स्त्री शंका वगरनी थइ गइ; नहीं तो आ स्त्री कांइ स्त्री चरित्र जाणती न हती अने वांकां वचन बोलती पण न हती. ॥ २ ॥

लाग्यो संग विमातनो, तेणे पलटाणी नारि ॥ जेम विष होय वरासथी, नालिकेरने वारि ॥ ३ ॥ दुःसंगतिथी साधुजन, पामे विकृति विकार ॥ यंत्रघटी संगत थकी, झल्लरी सहे प्रहार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ स्त्रीने अपरमानो संग लाग्यो, तेथी पलटाइ गइ. जेम वरासनो नालीएरना जलमां संबंध थवाथी विष थाय छे, तेम थयुं. ॥ ३ ॥ नठारी संगतथी सज्जन पण विकार पामे छे. घटीयंत्रनी संगतथी झालरने प्रहार सहन करवो पडे छे. ॥ ४ ॥

दुष्ट संग अंगार सम, रस विरसे एक रंग ॥ श्याम करे शीतल हुतो, उष्ण तपावे अंग ॥५॥ नारि, वारि, तरवार, सम नेत्र, तुखार, नरेश ॥ जे जेम वाले तेम वले, वालणहार विशेष ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ दुष्ट माणसनो संग अंगारा जेवो छे. ते एक रंगी रसने विरस करी नांखे छे. जो अंगारो शीतल होय तो अंगकालु करे अने उनो होय तो अंगने तपावे छे. ॥ ५ ॥ स्त्री, जल, तरवार, नेत्र, घोडो, अने राजा एटला जेम वलावनार होय तेम वले छे. वलावनारनी बलिहारी छे. ॥ ६ ॥

प्राणनाथ कहे हे प्रिये, मूको नारि चरित्र ॥ रातरम्या किहां आजनी, पेहेरी वेश विचित्र ॥ ७ ॥ जोलववा पिउ जामिनी, कल्पित कहे अवदात ॥ अवधारोजी विनवुं, राततणी जे वात ॥८॥

अर्थ ॥ प्राणनाथे कह्युं, हे प्रिया, हवे स्त्री चरित्र करवा छोडी द्यो. आवो विचित्र वेष पेहेरीने आजनी रात्रि क्यां रम्यां. ? ॥ ७ ॥ पोताना प्रियने जोलववाने जामनीए एक कल्पित वृत्तांत कहेवा मांड्यो. हे ! नाथ, हुं रातनी जे वार्त्ता कहुं, ते ध्यानमां ल्यो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल बावीशमी ॥

॥ सलूणी योगणी रुडीवे ॥ एदेशी ॥

गिरि वैताढ्य विशाला नगरी, मणिप्रभ खेचराधीश ॥ चंदलेखा तस गेहिनी, अतिविलसे सुख निशदिश ॥ १ ॥ सगुणा सुणजो नारि चरि

त्र ॥ अरेहां पण अवसाने पवित्र ॥ स० ॥ आंकणी ॥ कीधां एक म नावी आज्ञा, खेचर अवर अनेक ॥ रीत ए सत्पुरुषो तणी, भिन्न भिन्न नणी करे एक ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ॥वैताढ्यगिरि उपर विशाखा नामे एक नगरी छे. त्यां मणिप्रभ नामे एक विद्याधरनो राजा छे; तेने चंद्रलेखा नामे स्त्री छे. तेओ रात्रि दिवस सुख विलास करतां हतां. सज्जनो, आ नारी चरित्र सांजळजो. जे अवसाने (छेवटे) पवित्र गणाशे. ॥ १ ॥ बीजां घणा खेचरोने तेणे आज्ञा मनावीने एक कर्या हतां, सत्पुरुषोनी ए रीति छे के, जे भिन्न भिन्न होय तेने एकत्र करे. ॥ २ ॥

यात्रादिक गुरु मुखथी निसुणी, प्रगट्यो नाव अनंत ॥ ताम विमान रचीनवुं, संकलत्र नेट्या नगवंत ॥ स० ॥ ३ ॥ ते विद्याधर आजनी, आव्यो आजारा ति ॥ जे घन इहां वुठ्यो हतो, तेणे पसर्यो प्रनंजन जांति ॥ स० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते मणिप्रजने, गुरुना मुखथी यात्रादिकनो प्रनाव सांजळी अनंत नाव प्रगट थयो. तत्काळ एक नवुं विमान रची ते स्त्री सहित नगवंतने नेटवा चाल्यो. ॥ ३ ॥ नगवंतने नेटी ते विद्याधर आज रात्रे आजानगरी उपर आव्यो. जे मेघ अहीं आजे वर्ष्यो हतो तेनाथी घणो वायु प्रवर्त्तवा लाग्यो. ॥४॥

अटक्युं विमान न चाले गगने, कीधां कोडि प्रकार ॥ पामी अचरज खेचरी, तेणे विनव्यो निज नरतार ॥ स० ॥ ५ ॥ विणरुतु इहां केम वुठ्यो वरषा, केम थंजाणु विमान ॥ करीए प्रसाद ए मुजने, खेचर तणा सुलतान ॥स०॥६॥

अर्थ ॥ तेथी आकाशमां विमान अटकी गयुं. तेणे कोटी उपायो कर्या पण विमान चाले नहीं. ते जोइ खेचरी आश्चर्य पामी अने तेणीए पोताना पतिने विनववा मांड्यो ॥ ५ ॥ हे ! खेचर पति ! वर्षा ऋतुविना अहिं वर्षाद केम वर्ष्यो ! अने आपणुं विमान केम थोनायुं ? ते वार्त्ता मेहेरबानी करी मने जणावो. ॥६॥

खेचर कहे ए वचन अगोचर, रे नारि न कहाय ॥ करीए कथा जे पारकी, आपणने नफो शो थाय ॥ स० ॥ ७ ॥ वमणो हठ मांड्यो खेचरीए, स्त्री हठ जगडुर्वारि ॥ मणि प्रने निज कांताजणी, कीधो पाठो सकल प्रकार ॥ स० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ खेचरमणिप्रने कह्युं, हे स्त्री ए वात अगोचर छे. ते कहेवाय तेवी नथी. अने पारकी वात करवामां आपणने शो नफो थाय ? ॥ ७ ॥ खेचरीए वमणो हठ कर्यो. स्त्रीनो हठ जगत्मां दुःखे निवारवा योग्य छे. पछी मणिप्रने पोतानी स्त्रीने सघळो प्रकार कहेवा मांड्यो. ॥ ८ ॥

आजापुरपति उपर सुरकोइ. कुपितछे वैरविकार ॥ नृपने अति परितापवा, तेणे विरच्यो ए जलधार ॥ स० ॥ ए ॥ ते नृपनी पुण्याइयें, थंन्युं आपणुं एह विमान ॥ ए कारण छे हे प्रिये, कहे नारी वचन परधान ॥ स० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आजानगरीना राजा उपर कोइ देवता वैरना विकारथी कोप पाम्यो छे. राजाने अति परिताप करवा तेणे आ मेघने रच्यो छे. ॥ ए ॥ पण ए राजाना पुण्यथी आपणुं विमान थोनायुं छे. हे स्त्री, तेनुं ए कारण छे. त्यारे चंद्रलेखा मुख्य वचन बोली. ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मोहन विजये बीजा उल्लासनी आ एकवीशमी सुंदर ढाल कहीछे. चंद राजानी वार्ता आगळ अति रसिली छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वचन सुणी वनिता तणां, चिंते चंद नरेश ॥ वांक नही वनिता तणो, वांक विमात विशेष ॥ १ ॥ एकज रजनी संगते, नारी थइ निःशंक ॥ जे कांइ चरित्र न जाणती, वदती वचन अवंक ॥२॥

अर्थ ॥ वनितानां वचन सांजळी चंदराजा चिंतववा लाग्यो के, आ स्त्रीनो वांक नथी, पण आमां विमातानो विशेष वांक छे. ॥ १ ॥ एक रात्रिनी संगतथी आ स्त्री शंका वगरनी थइ गइ; नहीं तो आ कांइ पण चरित्र जाणती न हती अने वांकां वचन बोलती पण न हती. ॥ २ ॥

लाग्यो संग विमातनो, तेणे पलटाणी नारि ॥ जेम विष होय वरासथी, नालिकेरने वारि ॥ ३ ॥ दुःसंगतिथी साधुजन, पामे विकृति विकार ॥ यंत्रघटी संगत थकी, झल्लरी सहे प्रहार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ स्त्रीने अपरमानो संग लाग्यो, तेथी पलटाइ गइ. जेम बरासनो नालीएरना जळमां संबंध थवाथी विष थाय छे, तेम थयुं. ॥ ३ ॥ नठारी संगतथी सज्जन पण विकार पामे छे. घटीयंत्रनी संगतथी झालरने प्रहार सहन करवो पडे छे. ॥ ४ ॥

दुष्ट संग अंगार सम, रस विरसे एक रंग ॥ श्याम करे शीतल हतो, उष्ण तपावे अंग ॥५॥ नारि, वारि, तरवार, सम नेत्र, तु

... करो. जेथी ते वीरसेनना सुकुमार पुत्र चंदराजा करावा ... ॥ ६ ॥

वाइए तरत तेडावी मुजने, सयल सुणावी वात ॥ विद्याधर वचन ... ... निगमी रात ॥ स० ॥ १७ ॥ श्री जिनराजनो रास रम्या अमे, तुम माटे प्राणेश ॥ कंवाथी तुमने जगावीने, गयो विद्याधर निज देश ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पछी तमारी माताए मने तेडावीने सर्व वार्त्ता संजळावी. ए विद्याधरनां वचनथी अमे सघ... ... वधी रात्रि निर्गमन करी. ॥ १७ ॥ हे प्राणेश, अमे पछी तमारे माटे श्रीजिनराजनो रास रम्यां अने ते विद्याधर तमने कंवाथी जगाडी पोताना देशमां चाल्यो गयो. ॥ १८ ॥

ए आजुनी रजनी रामत, पिउजी में कीधी प्रकाश ॥ मोहने ढाल बावीशमी, कही मनोहर बीजे उल्लास ॥ स० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हे ! प्रिय ! आपमाणे आजनी रात्रिनी रमतनो वृत्तांत में प्रकाश कर्यो. श्रीमोहन विजये ... उल्लासनी बावीशमी मनोहर ढाल कही छे. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

चंद कहे चतुरा निसुण, ए कह्यो साचोमर्म ॥ जे होय नारि पतिव्रता, तेहनो एहिज धर्म ॥ १ ॥ अकृत करे पिउ कारणे, सुकृत करे विशेष ॥ प्रकृति ए सतीयो तणी, होय पुराकृतदेष ॥ २ ॥

૧૦૭

૧૧૦
૧૧૧

૧૧૨
૧૧૩
૧૧૪
૧૧૫

छे कांइ सामर्थ्य प्रीतम तुममें, जेम एह उगरे भूप ॥ तो उपगार करो प्रभु, उपगार छे धर्म सरुप ॥ स० ॥ ११ ॥ विद्याधर कहे मुजथी शुं होवे, पण एक जाणुं उपाय ॥ तेह जो नृपमाता करे, तो विघन विलय सवि जाय ॥ स० ॥ १२

अर्थ ॥ हे प्रियतम, आ आभानगरीना राजा उगरे एवुं कांइ सामर्थ्य तमारामां छे ? तो हे! प्रभु उपर उपकार करो. ए धर्मनुं स्वरुप छे. ॥ ११ ॥ विद्याधरे कह्युं, माराथी शुं थइ शके, पण हुं एक उपाय जाणुं छुं. पण जो ते राज माता करे तो आ सर्व विघ्न विनाश पामी जाय. ॥ १२ ॥

आवी विद्याधरी निजपति लेइ, वीरमतीनी पास ॥ तुज सुतने कल्याणनो, रे

अर्थ ॥ चंद राजाए कह्युं, हे चतुरा, तमे जे साचो वृत्तांत कह्यो, ते सांजळ्यो. जे स्त्री पतिव्रता छे
तेनो एवोज धर्म छे. ॥ १ ॥ पतिने माटे न करवानुं करे अने विशेषथी सुकृत करे, ए सतीओनी संस्कारमेंथी प्रकृति होय छे. ॥ २ ॥

सुतथी माता हित करे, पतिजक्ति होय नार ॥ शी अधिकाइ ते
इमें, छे जगस्थिति व्यवहार ॥ ३ ॥ मुज कारण उजागरो, कर्यो तमे
बहुरीत ॥ जली थइ करुणा करी, अम तुम साची प्रीत ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ माता पुत्र उपर हेत करे अने स्त्री पति जक्ति करे, तेमां शुं अधिक छे ? ए तो जगत् स्थिति-
नो व्यवहार छे. ॥ ३ ॥ तमे मारे माटे बहु प्रकारे उजागरो कर्यो, ए मोटी दया करी. तमारीमारा
उपर साची प्रीति छे. ॥ ४ ॥

जुठुं केम कहो तमे, मान्यां वचन विराम ॥ जो जुठुं जापो तमे,
तो वायस होय श्याम ॥ ५ ॥ जो प्रजु रास रम्यो नहीं, मुज
माटे तमेनार ॥ तो सायर खारो हुवे, दिनकर वमे तुखार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तमे जुठुं शामाटे बोलो.! तमारां वचन में शांतिथी मान्यां छे. जो तमे जुठुं बोलो तो कागडो
श्याम थइ जाय. ॥ ५ ॥ हे स्त्री,! जो तमे मारे माटे जिन प्रजुनो रास न रम्यां हो तो सागर खारो थाय
अने सूर्यमांथी ठाकळुं वमन थाय. ॥ ६ ॥

तुम विण कुण पतिना जतन, करे अवर संसार ॥
आव्यो मालव देशनो, चांपल देनें जार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आ संसारमां तमारा शिवाय बीजी कोए स्त्री पतिनी जतना करे. मारे घेर तो मालवदेशनुं
रत्न आव्युं छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल त्रेवीशमी ॥

॥सखीरी आयो वसंत अटारको. सुरिजन खेले फाग चतुरजन सोहना ॥ ए देशी ॥
सखीरी चंद कहे पंद्माननै ॥ चंद्रा० ॥ तुम वचने छे प्रतीत ॥ सुगुण जन सांजळो
॥स०॥ एण मुज विनति चित्त धरो ॥ चि० ॥ कहे कहेवाये ए रीत ॥ सु० ॥ १ ॥
स० ॥ रास मंगल जिनराजनो ॥ जि० ॥ उदय किहांथी थाय ॥ सु० ॥
स० ॥ एहवुं जाग्य किहां थकी ॥ कि० ॥ जे जिनगुण गवराय ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंद कहे छे हे चंद मुखी. मारे तमारा वचन उपर प्रतीति छे. हे सुगुण जन सांजळो
अने मारी विनति मनमां धरो ए कहेवानी रीत छे ॥ १ ॥ श्री जिन [illegible] रास [illegible] उदय थाय अने
श्रीजिनराजनागुण गवाय एहवु जाग्य क्यांथी [illegible]

स०॥ जिननी जक्ति जो कीजीये ॥ जी० ॥ ना कहीये नरनार ॥ सु०॥स०॥ केवल ल
हीने ते होये ॥के०॥(पाठांतरे)॥ जिन गुणगानां बहु फदा ॥व०॥ ज्ञानि वदे नरनार

॥ सु० ॥ ३ ॥स०॥ जेम तमे प्रभुगुण आलवी ॥आ०॥ मुजने कीध कल्याण ॥सु०॥
स० ॥ तेम अमे पण सुपनुं लह्युं ॥ सु० ॥ मध्य निशाने प्रमाण ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो श्रीजिनराजनी भक्ति करवामां आवे तो संसारनो पार लेवाय छे. श्रीजिन प्रभुना गुण गावाथी घणां स्त्री पुरुष ज्योतिरूप (तेज स्वरुप-मुक्त) थया छे. ॥ ३ ॥ जेम तमे प्रभुना गुण गाइ मारुं कल्याण कर्युं. तेम मने पण आजे मध्य रात्रे स्वप्न आव्युं हतुं. ॥ ४ ॥

॥स०॥ तुमे आ आजानगरीथी ॥ न०॥ जोयण अढारसे सीम ॥ सु० ॥
स०॥ जाणुं विमलपुरीतमे गया ॥त०॥ सासुपण छे समीप ॥ सु० ॥५॥
स० ॥ तिहां कोइक नर परणतो ॥ प० ॥ देखो छो बेहु तेह ॥ सु० ॥
स० ॥ जाग्यो एहवे हुं इहां ॥ हुं० ॥ कौतुक सुपन श्योएह ॥सु०॥६॥

अर्थ ॥ जाणे तमे आजानगरीथी अढारसो योजन उपर रहेली विमलपुरीमां गया, त्यां तमारी सासु पण समीप हतां. ॥ ५ ॥ तमे बंन्ने ए त्यां कोइ पुरुषने परणतो जोयो हतो, ए पछी हुं जागी गयो. ए स्वप्नानुं शुं कौतुक हशे. ॥ ६ ॥

स० ॥ तुम कथने मुज सुपनमे ॥ सु० ॥ अंतर रजनी दीस ॥ सु० ॥
स० ॥ ए बेहुंमांहि किंयुं खरुं ॥की०॥ ए जाणे जगदीश ॥ सु० ॥ ७ ॥
स० ॥ में जाण्युं अनुमानथी ॥ अ० ॥ सुपननीशी परतीत ॥ सु० ॥
स० ॥ सुपन दृष्टांते संसारनी ॥सं०॥ खोटी कही छे रीत ॥ सु० ॥ ८ ॥

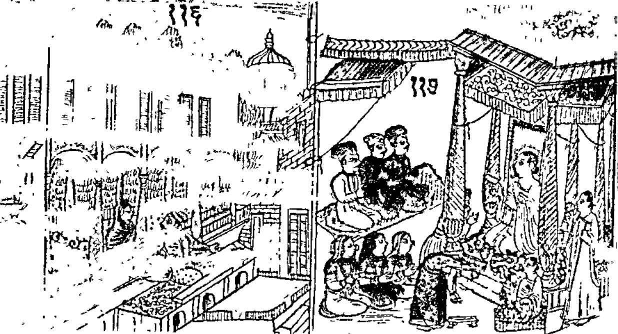
अर्थ ॥ तमारा कहेवामां अने मारा स्वप्नामां रात्रि दिवसनो अंतर छे. ए बेमां कयुं सत्य छे. ए प्रभु जाणे ॥ ७ ॥ में अनुमानथी जाण्युं के, स्वप्नानीशी प्रतीति छे. कारण के, संसारनी रीत खोटी कहेवामां स्वप्नानुं दृष्टांत अपाय छे. ॥ ८ ॥

॥स० ॥ तमे अनुभवीशुं ते खरुं ॥ ते० ॥ खोटुं निद्रा जाल ॥ सु० ॥
स०॥ साची सदैव होवे सती ॥हु०॥ कहे एम चंद भुपाल ॥सु०॥ ९ ॥
स०॥ पिउ वचने विस्मित थइ ॥ वि० ॥ निसुणी निशा संबंध ॥ सु० ॥
स०॥ पण पिउ खोटो पाडवा ॥पा०॥ कल्प्यो एक प्रबंध ॥सु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जे तमे अनुभव्युं ते खरुं छे. अने हमेसा सती स्त्री साची होय. आप्रमाणे चंद राजा ए कह्युं. ॥ ९ ॥ पतिनां वचनथी रात्रिनो संबंध सांभळी राणी विस्मय पामी गइ. पण पोताना पतिने खोटो पाडवा तत्काल एक नवो प्रबंध कल्पनाथी उभो कर्यो. ॥ १० ॥

॥स० ॥ कहे राणी स्वामीसुणो ॥ स्वा० ॥ शिव सेवक हुतो एक ॥सु०॥
स०॥ सुपनमे दीठुं देहरुं ॥दे०॥ सुखडी भर्यो सुविवेक ॥ सु० ॥ ११ ॥
स० ॥ उठी उधांगले नोतर्या ॥ नो० ॥ निज न्यातिला सर्व ॥ सु० ॥
स०॥ पाछो आवीने जुए ॥ ने० ॥ खाली शिव उपवर्ग ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ राणी कहे छे-हे राजा, सांभळो. एक शिवनो सेवक हतो, ते विवेकीए स्वप्नामां सुखडीथी भ

११६
११७

१२२

रेखो एक शिवनो प्रासाद जोयो. ॥ ११ ॥ ते उपरथी तरकाळ उठीने पोतानी सर्व ज्ञातिने नोतरुं आप्युं अने पछी ज्यां शिव मंदिर जोवा जाय त्यां ते तो गाडी जोवामां आव्युं. ॥ १२ ॥

॥ स० ॥ अपहरी इशे सुखासिका ॥सु०॥ जाणे हो सेवक मूढ ॥सु०॥
स०॥ देइ प्रासाद पूज्या विना ॥पू०॥ पोढयो ज्ञातिथी गूढ ॥सु०॥१३ ॥
स०॥ पोहोर दिवस रह्यो पाछलो ॥पा०॥ ज्ञात जगावे हो जोय ॥सु०॥
स०॥ कस्युं रे मूर्ख जोजनतणी ॥जो०॥ ढील करे एम कांय ॥सु०॥१४॥

अर्थ ॥ तेणे जाण्युं के, शंकरे पधी सुखडी लइ लीधी, तेथी ते मूढ पूजन कर्या वगर देरुं बंध करी ज्ञातिथी गूढ पणे जइ ते देहेरामां सुइ गयो. ॥ १३ ॥ ज्यारे दिवसनो पाछलो पोहोर बाकी रह्यो त्यारे जमवाने आवेला ज्ञातिजनो तेने जगाडवा लाग्या. अरे मूर्ख, जाग्रत था. जोजननी ढील केम करे छे.?॥१४॥

॥स०॥ जोज्य सामग्री दिसे नही ॥दि०॥ सहीतो तें हांसु कीध ॥सु०॥
स०॥ ज्ञाति जणी उत्तर इस्यो ॥उ०॥ शंकर पूजके दीध ॥ सु० ॥१५॥
स०॥ दाय एक धोलो जो तुमे ॥जो०॥ जरुं सुखजीये प्रासाद ॥सु० ॥
स० ॥ सुपनमें देखुं पुरव परे ॥पू०॥ तो जमाडुं सवाद ॥ सु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी अहिं जोज्यपदार्थनी सामग्रीपण जोवामां आवती नथी. शुं तें उपहास्य कर्युं छे? ते सांभळी ते शिव भक्ते ज्ञातिने नीचे प्रमाणे उत्तर आप्यो. ॥ १५ ॥ जो तमे एक वखत वार रहो, तो पाछो पूर्वनी जेम स्वप्नामां आ प्रासाद सुखडीथी जरेलो देखुं तो हुं तमने जमाडुं. ॥ १६ ॥

॥सा०॥ सहू कहे सुपननी सुखडी ॥सु०॥ तेणे केम भांजे भूख ॥ सु० ॥
स०॥ पस्तावो पूजारो करे ॥पू०॥ खोटो ए सुपन सवुख ॥ सु० ॥ १७ ॥
स०॥ तेम तमे सुपन मांहे प्रजु ॥मां०॥ विमळ पुरी मुज दीठ ॥ सु०॥
स० ॥ हुंतो उनी तुम आगले ॥तु०॥ जूठ शुं बोलो अनीठ ॥सु०॥१८॥

अर्थ ॥ सर्वे बोल्या–अरे आतो स्वप्नानी सुखडी, तेनाथी जुख केम भांगे? पूजारे पछी पस्तावो कर्यो अने कयुं के, स्वप्नानी वात उपर विश्वास करवो नहीं. ॥ १७ ॥ तेम हे नाथ, तमे स्वप्नामां मने विमळ पुरीमां दीठी. ते स्वप्नानी वात छे. हुं तो अत्यारे तमारी आगळ उनी छुं. तमे आवुं खराब जुठुं शुं बोलो छो?१८

॥स०॥ जाते वखते अढीशसें ॥ ढ० ॥ कोश होवे महाराज ॥ सु० ॥
स०॥ वातते मानवानी नही ॥ न०॥ आवे ए वाते लाज ॥ सु०॥१९ ॥
स० ॥ रे राणी राजा कहे ॥ रा० ॥ हुंतो करुं हुं हास ॥ सु० ॥ स० ॥
मुजने तारां वचननो ॥ व० ॥ पुरो छे विशवास ॥ सु० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हे महाराज,! ते विमळपुरी जतां आवतां अढीशसो कोश थाय छे. ते वात न मानवी जोइए एवी वात तो कहेतां पण लाज आवे. ॥ १९ ॥ राजाचंदे कयुं, हे राणी, हुं तो तारी मस्करी करुं छुं. मने, तारां वचननो पूरो विश्वास छे. ॥ २० ॥

छे ते छोडी दो. आपे वार्त्ता विचारीने करवी जोइए. ॥ १ ॥ जे वात करवाथी रस आवे तेज करवी जोइए अने जे वात अणघटती होय ते कहेवाथी शो स्वार्थ सधाय.?॥ २ ॥

कीधो रजनी उजागरो, ते तमे नाव्यो लेखे रे ॥ तो वालेशर शुं थयुं, परमेश्वर तो देखे रे ॥ वात० ॥ ३ ॥ घोमो दोडे वेगथी, पण असवार न जाणे रे ॥ ते उखाणो तमे कर्यो, एहवी रीकने टाणे रे ॥ वात० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अमे जे रात्रिनो उजागरो कीधो ते तो तमारा लेखामां आव्यो नहीं, हे वाहाला, तेथी शुं थयुं! ते परमेश्वर तो देखे छे. ॥ ३ ॥ घोडो वेगथी दोडे पण ते तेनो स्वार जाणे नहीं. आ कहेवत तमे आ ए-वने वखते करी बतावी. ॥ ४ ॥

हांसी मांहे काढो तमे, प्रीतम तमने परख्या रे ॥ चुंकुं न मानशो साहिबा, वणिक कला किहां शिख्या रे ॥वात०॥५॥ जगत् सकल जूठो गणे, जे नर होवे जूठो रे ॥ निज अवगुण जाणे नहीं, वांक देखाडे अपूठो रे ॥ वात० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे प्रियतम, में तमारी परीक्षा करी लीधी. तमे बधीवात हांसीमां काढो छो. मारा साहेब कोई लगाडशो नहीं. आवी वणिक् कला क्यां शीख्या.? ॥ ५ ॥ जे पुरुष जुठो होय ते आखा जगत्ने जुठो गणे छे. ते जुठो माणस पोतानो अवगुण जाणे नहीं अने बीजानो वांक आगलथी देखाडे छे.॥६॥

उलटो चोर चोरी करी, जेम तलारने दंडे रे ॥ देखाडो छो दवामणी, तेम ते म करीने वितंडे ॥ वात० ॥ ७ ॥ हुं भोली समजी नहीं, तमने साची में भाखी रे ॥ समजण मांही तुमारडी, तमे पण उंठ न राखी रें ॥ वात० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेम चोर चोरी करीने कोटवालनो दंड करावे तेम वितंडावाद करी दवामणी देखाडो छो ॥७॥ हुं भोली थी समजी नहीं, जे वात साची हती, ते कही आपी. तमारी समजणनी शीवात करवी! तमे पण कांईंकसर राखी नहीं. ॥ ८ ॥

॥ वरजुं हुं हांसी मत करो, हांसीए होवे विमासी रे ॥ किहां हुं किहां विमला पुरी, तमने ए मति शी नाखी रे ॥वात०॥९॥ नर परघरभंजा घणा, नारी नहीं कोइ खोटी रे ॥ नर परणावे अदेखता, वात करी करी मोटी रे ॥ वात० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हुं ते वात छोडी दउं छुं. हवे तेवी हांसीथी खेद थाय छे. क्यां हुं! अने क्यां विमलपुरी! तमने आ शी बुद्धि सुजी.? ॥ ९ ॥ घणा पुरुषो पारका घरने भांगनारा होय छे. कोइ नारी खोटी होती नथी. पुरुषो तो देख्या वगर मोटी मोटी वातो परणावी दे छे. ॥ १० ॥

॥टलंघी घरनो उंबरो, न गइ किहां गइ धीठी रे ॥ तो तमे कोश अढारसें, उपर किहां मुज दीठी रे ॥ वात० ॥ ११ ॥ चंद कहे राणी तमे, रीस मुधा म चढावो रे ॥ जेम तुम मन राजी रहे, ते विध गावो बजावो रे ॥ वात ०॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हुं आ घरनो उंबरो छोडी उल्लंघन करी क्यांहाण गइ नथी. तो तमे अढारसें गाउ उपर मने क्यां दीठी.? ॥ ११ ॥ चंदराजा कहे, राणीजी, तमे फोगट रीस शामाटे चडावो छो? जेम तमारुं मन राजी रहे, तेवी रीते गाओ अने बजाओ. ॥ १२ ॥

सुपन तणी वाते तमे, नांके सलकां आणो रे ॥ हसवानी मुज टेव छे, रहोछो
जेलां शुं न जाणो रे ॥ वात० ॥ १३ ॥ पण मुज सुपन जुठुं नही, मुज निरधार
छे एहवुं रे ॥ सासु वहु मोजो करो, जोशुं मल्युं जोइए तेवुं रे ॥ वात० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे राणी! आ स्वमानी वातमां तमे नाक शुं चडावो छो.? मारे हसवानी टेव छे. तमे जेगा रहो छो, शुं नथी जाणता.? ॥ १३ ॥ पण मने निश्चय छे के, मारुं स्वप्न जुठुं नथी. तमे सासु अने वहु मोज करो. जेवुं जोइए तेवुं जोशुं मल्युं छे. ॥ १४ ॥

पण मुजने करी कृपा, देखाडजो कोइ क्रीडा रे ॥ मारी रखे कांइ आणता, म
नडामांहे व्रीडा रे ॥ वात० ॥ १५ ॥ तुम कारज मांहे माहरुं, जेशुं काज सुलीजे
रे ॥ जेम खीचमीनी वाफथी, वचमां ढोकलुं सीजे रे ॥ वात० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पण कृपा करीने कोइ क्रीडा मने बतावजो. रखे मारी मनमां शरम राखता? ॥ १५ ॥ जेम खीचडीना वाफथी तेनी वचमां नाखेलुं ढोकलुं जेगुं चडी जाय छे तेम तमारा कार्यमां मारुं जेगुं कार्य थइ जशे. ॥ १६ ॥

॥ गोदमी मांहे गोरख तमे, प्राण प्रिये तुज दीठी रे ॥
त्रीजे उल्लासे पेहेली कही, ढाल ए मोहने मीठी रे ॥ वात० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ हे प्राणप्रिया, में तने गोदडीमां राखेला गोरखनी जेम दीठी हती. आ त्रीजा उल्लासनी पेहेली मीठी ढाल श्रीमोहन विजये कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

॥वाहालां वगर गुने इस्या, मोसा बोलो केम ॥ एणे वचन पातलो,कीधो
दीसे प्रेम ॥ १ ॥ थइ निर्हेज निःशंक शुं, हसतां नांखो हाड ॥ जा
णुंनुं कोइ तुम तणे, काने लाग्यो चाड ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे वाहाला, वगर गुने आवा मृषा बोल केम बोलो छो? तमारां आ वचनथी प्रेम पातलो कर्यो होय तेम लागे छे. ॥ १ ॥ आम स्नेह वगरना अने निःशंक थइ हसता हसता हाडने भागी नाखो छो? हुं जाणुं छुं के, तमारा काने कोइ चाडीओ आव्यो छे. ॥ २ ॥

॥नावुं वांकी वाड तले, चालुं खंमाधार ॥ प्राण नाथ दीजे नहीं,
वेहेता गृपजने आर ॥ ३ ॥ सूतो वेचे कंतने, ते कोइ बीजी
नार ॥ रंग विरंगा मद छक्या, बोलो केम अविचार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हुं वांकी वाड नीचे पण आवुं नहीं, खड्गनी धार उपर चालुं छुं. हे प्राणनाथ, चालता बळद ने आर मारो नहीं. ॥ ३ ॥ पोताना पतिने सूतो वेचे-एवी स्त्री कोइ बीजी होय, छे. तमे रंग नरेला अने मदमां छकी गयेला थइ केम आवां अविचारी वचन बोलो छो.? ॥ ४ ॥

॥अंगे विशेषशुं नारीयें, पेख्यो परणित कंत ॥ थइ विसमी जाण्या
खरा, विमलपुरी वहंत ॥ ५ ॥ तोपण प्रीतम आगले, माने नहीं
लगार ॥ जमाडे प्रायेहने, गुणावली तेणी वार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पछी राणीए चंदनुं शरीर जोयुं त्यां पोतानो पति परणेलो जोवामां आव्यो. तत्काल ते विलखी थइ गइ. अने मनमां विचार्युं के, आणे विमलपुरीनो वृत्तांत जाण्यो हशे खरो. ॥ ५ ॥ तोपण ते विस्तमनी आगल ते वात लगारपण मानती नथी. पछी गुणावली राणीए पोताना प्राणनाथने जमाड्यो.॥६॥

गइ वहू सासूकने, नाह न जाणे तेम ॥
वात कही सघली तिहां, चंदे जाणी जेम ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी ते वहू पति जाणे नहीं तेम सासु पासे गइ. त्यां जइने चंदे जे वात कही हती ते बधी जणावी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल बीजी ॥

॥ घोडी आइ थाहरा देशमां मारुजी, खिरणीदे पाठी बालहो, मृग नयणीरा थांशुं बोलुं नही ॥ मारुजी ॥ ए देशी ॥

आवी हुं देवा उलंजडो ॥ सासूजी ॥ मुजथी रीसाणो नाहहो, रढिआलो रसनवि मेलवे ॥ सासूजी ॥ जाणी रातनी वातमी ॥ सा० ॥ कही सवी करीने कुचाहहो ॥ हठीनो नवलमति केलवे ॥ सा० ॥ १ ॥ तुम विद्या तृण सारखी ॥ सा० ॥ मकरो फूल अनंतहो ॥ रढि० ॥ दीठो में तुमथी घणुं ॥ सा० ॥ मुज पीउ विद्यावंत हो ॥ हठ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सासूजी, हुं तो तमने उलंजो देवा आवी छुं. मारा पति माराथी रीसाया छे. ते रढीयाला नाथ रीस छोडता नथी. तेणे रातनी बधी वात जाणी लीधी छे. तेणे मने बधी युक्तिथी कही आपी. ते हठीलो नाथ नवीन बुद्धिने केलवे छे. ॥ १ ॥ हे बाइजी, तमे घणी फुल मारशो नहीं, तमारी विद्यातो तेनी आगल तृण समान छे. में मारो पति तमाराथी वधारे विद्यावंत जोयो. ॥ २ ॥

तुम अम विमल पुरीतणो ॥ सा० ॥ फोगट पड्यो प्रयासहो ॥ र० ॥ पिउ तिहां परण्यो प्रेमला ॥ सा० ॥ एहनी विद्या सावास हो ॥ ह० ॥ ३ ॥
में तिहां तमने कह्युं हतुं ॥ सा० ॥ ए मुज परणे छे कंत हो ॥ र० ॥
ते तमे कथन वेद्युं नहीं ॥ सा० ॥ पण अंते थयुं तंत हो ॥ ह० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तमारो अने मारो विमलपुरी संबंधी बधो प्रयास फोगट पड्यो. मारो पति तो त्यां जइने प्रेमलाने परण्यो, तेनी विद्याने सावासी घटे छे. ॥ ३ ॥ में तमने त्यां कह्युं हतुं के, आमारा पति परणे छे. ते वात तमे मानी नहीं पण अंते ते खरुं थयुं. ॥ ४ ॥

॥ यद्यपि कामनी डाहीउं ॥ सा० ॥ छे जगती तले कोड हो ॥ र० ॥ तो पण पुरुष डाह्या घणुं ॥ सा० ॥ नरनी केम होवे होड हो ॥ ह० ॥ ५ ॥
आपणा वेहुं जणीए मली ॥ सा० ॥ जाण्युं छेतरीयें छे एह हो ॥ र० ॥
पण एणे वेहुने छेतर्या ॥ सा० ॥ एकलडे मति गेह हो ॥ ह० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जो के आ पृथ्वी उपर कोटी गमे कामिनीउं डाही हशे तोपण पुरुषो तेमनाथी वधारे डाह्या

छे. नरनी साथे होड केम कराय? ॥ ५ ॥ आपण बंने एम जाणतां हतां, तेने छेतरीए छीए. पण बुद्धिशाली पुरुष एकले आपण बंनेने छेतरी दीधां छे. ॥ ६ ॥

॥ पेहेलां मे तुम विनव्यु ॥सा०॥ मुज पियु समनही कोय हो ॥ ह० ॥
पण ते तमे नवि मानता ॥सा०॥ जुवो ते साचुं एह हो ॥ ह० ॥ ७ ॥
पण कुर्वलने कहे थके ॥ सा० ॥ कोइ न रांधे खीर हो ॥ ह० ॥
केम जोलवाये नारीथी ॥ सा० ॥ जे रणअंगण धीर ॥ ह० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ में पेहेला तमने विनव्युं हतुं के, मारा पति जेवो कोय पुरुष नथी, पण तमे ते मानतां न हतां. जुवो आ ते साचुं पड्युं. ॥ ७ ॥ कुर्वलना कहेवाथी कोइ खीर रांधे नहीं. तेम मारुं वचन तमे मान्युं नहीं. जे रण भूमिमां धीर होय ते नारीथी केम भोलवाय? ॥ ८ ॥

॥ नकरुं हुं संगति केहनी ॥ सा० ॥ कीधो तुमतणो संगहो ॥ ह० ॥
चालीहुं वचन तुमतणां ॥ सा० ॥ तो एहवो थयो रंगहो ॥ ह० ॥ ९ ॥
उदय आव्युं जे जेहने ॥ सा० ॥ ते तेहथीहिज थाय हो ॥ ह० ॥
करवा जाये जो कोइ नवुं ॥ सा० ॥ तो पाछुं पसताय हो ॥ ह० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हुं कोइनी संग करती न हती, में तमारो संग कर्यो अने हुं तमारा कहेवा प्रमाणे चाली, तो तेनुं परिणाम आवुं आव्युं. ॥ ९ ॥ जेने जे उदय आव्युं होय तेज तेनाथी थाय छे. जो कोइ नवुं करवा जाय तो ते पाछळ पस्ताय छे. ॥ १० ॥

॥ बाइजी कह्युं तुमतणुं ॥ सा० ॥ हवे मुजथी नवी होय हो० ॥ ह० ॥
वालेसरने छहवे ॥ सा० ॥ सुख पामी छे कोय हो ॥ ह० ॥ ११ ॥
तुम कने रहो कळा धारणी ॥ सा० ॥ रहो विद्या तुम पास हो ॥ ह० ॥
कोइनो अरथ न बगाडीये॥ सा० ॥ करी करी एहवी खफासहो० ह० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे बाइजी, हवे तमारु कह्युं माराथी बनी शके नहीं. पोताना व्हालाने दुखावी कइ स्त्री सुख पामी छे? ॥ ११ ॥ जे तमारे कळा होय, जे विद्या होय, ते तमारी पासज रहो. आवी डंफास मारी कोइ बीजीनो अर्थ बगाडशो नहीं. ॥ २ ॥

॥ पीउ उपरांठो जे थयो ॥सा०॥ किम वश आवशे तेह हो ॥ ह० ॥
हवे कौतुक ए तुमतणा ॥ सा० ॥ रहेवायो तुम गेह हो ॥ह०॥ १३ ॥
देश विदेश जोतां थकां ॥ सा० ॥ दुहव्यो छेल सुलतान हो ॥ ह० ॥
आवी नाक विंधाववा ॥ सा० ॥ गइ ते विंधावी कान हो ॥ ह० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हवे जे प्रियतम मारी उपर रोष जयों थयो, ते पाछो शी रीते वश थशे? तमारा जे कौतुक होय ते तमारे घेरज राखो. ॥ १३ ॥ देश विदेशना कौतुक जोवा जतां मारो सुलतान छेल दुखायो. हुं तो नाक विंधावा आवी पण कान वींधावीने गइ तेवुं बन्युं छे. ॥ १४ ॥

॥ पीउ आगल मान्युं नथी ॥ सा० ॥ में हजु ए तिलमात्र हो ॥ ह० ॥
पण एम कीधे शुं होवे ॥ सा० ॥ पीउघर सम नहीयात्र हो ॥ ह० ॥१५॥
नयणे चरित्र जे दीठमां ॥ सा० ॥ माने ते केम नाकार हो ॥ ह० ॥
जुठुं पमवुं ते साहमुं ॥ सा० ॥ करवो शो तेहनो प्रकार हो ॥ ह० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ में हजी प्रियतम आगल ए वात लगार मात्र पण मानी नथी. पण एम कहेवाथी शुं थवे ? मा पतिना घर जेवी प्राणयात्रा क्यांइ नथी. ॥ १५ ॥ जे चरित्र तेणे पोतानी नजरे जोयां होय, ते ना कहेवाथी केम माने ? सामुं जुठुं पडवा जेवुं थाय छे. हवे एनो उपाय शुं करवो ? ॥ १६ ॥

कहे सासु वहु मतधरो ॥ सा० ॥ चिंता शोक लगार हो ॥ ह० ॥
बीजी ढाल मोहने कही ॥ सा० ॥ त्रीजा उल्लासनी सार हो ॥ ह० ॥१७॥

अर्थ ॥ सासु कहे, हे वहु, तमे मनमां जरापण चिंता के शोक करो नहीं. आ त्रीजा उल्लासनी बीजी ढाल श्रीमोहन विजये कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वीरमती वहुने वचन, थइ क्रोधवश जोर ॥ उठीकर क
रवाल मही, करीने हृदय कठोर ॥१॥ आवी चंदकने तुरत,
भाखे वचन विमात ॥ अरे दुष्ट पापिष्टनर, शी कही वहुने वात ॥२॥

अर्थ ॥ वहुनां वचनथी वीरमती जोरथी क्रोधने वश थइ गइ. तत्काल करमां खड्ग लइ अने हृदय कठोर करी उभी थइ. ॥ १ ॥ ते अपर माता चंदराजानी पासे आवी अने कहेवा लागी. अरे दुष्ट ! पापिष्ट, तें वहुने शी वात कही ? ॥ २ ॥

न्हाने मुख मोटां वचन, कहेतो दीसे चंद ॥ मीणांनीदांते चणा (पाठांतरे)
मीण तणे दांते चणा, चावे कांमतिमंद ॥ ३ ॥ जोवा मांड्यां आजथी
छिद्र अमारां एम ॥ वृद्धपणे तुं अमतणी, भक्ति करिश रे केम ॥४॥

अर्थ ॥ तुं नाने मुखे मोटां वचन कहेवा शीख्यो लागे छे. अरे मतिमंद, मीणने दांते चणा केम चवे ? ॥ ३ ॥ ते आजथी अमारां छिद्रो आम जोवां मांड्यां तो पछी वृद्धावस्थाए अमारी केम करी भक्ति करीश ? ॥ ४ ॥

सुर शंकाए मुज थकी, तो शुं तुज बल मूढ ॥ आ जूठ कीधी
वारमी, सोंनैये आरुढ ॥५॥ देश नगर भंडार भरु, में जो
सोंप्या राज्य ॥ तें तो जाण्युं आवीयुं, काकीमाने राज्य ॥६॥

अर्थ ॥ हे मूढ, माराथी तो देवता पण शंका पामे तो तारुं बल कोण मात्र छे ? जुठने वारमी वार सोनैया उपर चडी देखी? ॥ ५ ॥ देश, नगर भरपूर भंडार में तने सोंप्या, तेथी शुं जाणे छे के, ... ने राज्य मारुं. ॥ ६ ॥

१३

१४

१५

हुं तुज ने मुकीश नही, जाइश किहां तुं हेव ॥ इणवेला
संजारतुं, इष्ट होवे जे देव॥७॥ गतीपर बेठी चमी, थयो स
जयनृपचंद ॥ कहे सासुने गुणावली, करी करी स्वर मंद ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हुं तने गेडीश नहीं. तुं हवे क्यां जइश? आ वखते जे तारा इष्ट देव होय तेने संजारी ले. ॥ ७ ॥ वीरमती एम कहीने चंदनी गती उपर चडी बेठी. चंद जयजीत थइ गयो. गुणावली मंद स्वरथी सासुने कहेवा लागी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥

॥ कळडारावाजाहो नणदलवाजीया, कळमारा घुरिया निसाण ॥
मोरी जोली नणदी, दुर्जनहससेहो गुन्हो बगसीए॥ ए देशी ॥

तुमचा सुतने हो उपर एवमो, न करो बाइजी रोष ॥ हारे मोरी जोली
माजी, दुरिजन हससे हो गुनहो बगसीए ॥ एवकुं तुमने हो करवो न
विघटे, नहीमुज प्रीतम दोष ॥ मो० ॥ दु० ॥ १ ॥ अविचल राखो हो
माहारो जो तुमे, जीवितसुधी सोहाग ॥ मो० ॥ तो तुमे मुको हो
बाइजी एहने, कहुं हुं पाउले लाग ॥ मो० ॥ दु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे बाइजी तमारा पुत्र उपर आवडो रोष करो नहीं. हे मारा जोला माजी, दुर्जन हांसी करशे अने गुण ढंकाइ जशे. तमारे आम करवुं घटे नहीं. एमां मारा पतिनो वीलकुल दोष नथी. ॥ १ ॥ जो तमे मारुं सौजाग्य जीवित सुधी अविचल राखवा मागता होतो तमे एने गेडी मुको. हुं पगे पडी विनवुं छुं.२

गोद विगळंहो बाइजी सांजलो, ए मुज कीजीए माफ ॥ मो० ॥ मात
जी तुमचीहो हु न सही शकुं, क्रोधानल तणी बाफ ॥ मो० ॥ दु० ॥३॥
कां एणे जोयां हो ताहरां गिद्रने, मैं पण कांइ कह्यां तुज ॥ मो० ॥ डाही
हुं हूती हो तोपण पांतरी, सवळी विमासणमुज ॥ मो० ॥ दु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे बाइजी, सांजलो हुं पालव पाथरीने कहुं छुं. मने माफ करो. हे माताजी, हुं तमारा क्रोध रूप अग्निनी बाफ सहन करी शकती नथी. ॥ ३ ॥ एमणे तमारां छिद्र शां जोयां? अने में तमने कांइ कह्यां छे? हुं डाही तोपण छेतराणी, मारी समजण सवळउलटां पस्तावो करवा जेवी थइ. ॥ ४ ॥

गेरु कुगेरु होता सांजळ्या, पण नवी मात कुमात ॥ मो० ॥ एहनी
वय सामु कांइतो जुर्ज, समजे शुं जात विजात ॥ मो० ॥ दु० ॥ ५ ॥
मारे पीउ विण हो जग शा कामनो, शुं करु मंदिर सेज ॥ मो० ॥ सासु
ना जायाने हो जीवित दीजीए, मुजथी जो राखो गे हेज ॥ मो० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ गेरु कुगेरु थाय. एम सांजळ्युं छे पण माता कु माता थाय? तमे एनी वय सामुं तो जुवो. जात के विजातमां शुं समजे?॥ ५ ॥ मारे पति विना आ जगत शा कामनुं छे? पछी हुं मंदिर के शय्याने शुं करुं? जो! तमे मारी उपर हेत राखतां होतो आमारा सासुना जायाने जीवित दान आपो.॥ ६ ॥

माणस जो ए होशे हो तो घणुं ए थयुं, हवे उतारोजी रोष ॥मो०॥ कट
कीन कीजे हो कीडी उपरे, तृण उपर स्योजी शोष॥मो०॥डु०॥७॥ लाड
कवायो हो कांइ लेतो नथी, तुम वके ए निश्चंत ॥ मो० ॥ कहे
वुं होय ते हो कहो मुज ए वती, पण मूको मुज कंत ॥ मो०॥डु०॥८॥

अर्थ ॥ हे सासुजी, जो ए माणस हशे तो हवे समजी जशे, रोष उतारी नाखो. कीडी उपर कटक शुं काम जोइए? तेमज तृण उपर रोष शो राखवो? ॥ ७ ॥ ए मारो पति तमारे लीधे लाडकवायो अने निचिंत रहे छे. जो कांइ कहेवुं होय तो मने कहो अने मारा पतिने छोडी मुको. ॥ ८ ॥

अलगी रहे कहे सासु हो तुं समजे नही, ए सुतविण हुं सारीस ॥मो०॥
मूकीश नही हुं एहने हो समछे ताहरा, जोतुं लाख वारीस ॥ मो० ॥
डु० ॥ ए॥ तेणे शुं रुडे हो सोने कीजीए, त्रूटे जेहथी कान ॥ मो० ॥
कोइ बीजी न मली हो एहने जायगा, मांड्यो मुजथी जे तान॥ मो०॥डु०॥१०॥

अर्थ ॥ सासुए कह्युं, तुं अलगी रहे, कांइ समजती नथी. आ वगर हुं हलावी लइश. तुं लाख वार वारीश तोपण हुं तेने छोडीश नहीं. छोडुं तो तारा सोगन छे. ॥ ए ॥ जेनाथी कान तुटी जाय ते सोनुं शा कामनुं. आपुत्रने कोइ बीजुं ठेकाणुं मह्युं नहीं के जे मारी साथे तान मांडी बेठो? ॥ १० ॥

लाग्यो ए माथे हो छाणा थापवा, एहनो ए प्रतीकार ॥ मो० ॥ एम क
हीने जव आणी हो कंठे चंदने, ते करवालनी धार ॥ मो० ॥ डु०॥११॥
जइने हाथे वलगी हो सासूने वहु, वमती आंसुनी धार ॥मो०॥ मारी उ
पर आणीहो बाइजी दया, आपो ए प्राणाधार ॥ मो० ॥ डु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ए मारे माथे छाणा थापवा लाग्यो छे—तेनो उपाय तो आज छे. एम कहीने ते चंदना कंठ उपर खड्गनी धार मुकवा लागी. ॥ ११ ॥ ते वखते आंसुनी धारा पाडती वहु आवीने सासुने हाथे वलगी पडी. हे बाइजी मारी उपर दया करी मने आ मारो प्राणाधार आपो. ॥ १२ ॥

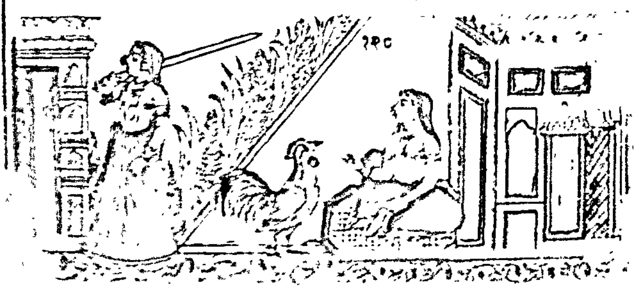
कीधुं एणे अविचार्युं हो हवे एम नही करे, जो होशे एहने लाज ॥ मो०॥
आलोचो तमे उंडु हो कोण करशे पछी, आपणी नगरीनुं राज ॥मो०॥डु०
॥१३॥ जोरो नवी चालेहो कोइए चंदनो, होवे जे होवणहार ॥मो०॥ वहु
नुं कह्युं मान्युं हो सासुए तदा, परही करी तरवार ॥ मो० ॥ डु० ॥१४॥

अर्थ ॥ तेणे ए काम अविचार्युं कर्युं छे, जो तेने लाज हशे तो एम करशे नहीं. माताजी, तमे उंडो विचार करीने जुवो के जो ते न होय तो पछी आपणी नगरीनुं राज्य कोण करशे. ?॥ १३ ॥ चंदनुं जोर कांइपण चालवानुं नहीं. जे थवानुं होय ते करे छे. पछी सासुए वहुनुं कह्युं मान्युं अने तरवार कंठ उपरथी लइ लीधी. ॥ १४ ॥

हंसीथी नवि मुके हो हंस नरेशथी, कीधो एक प्रकार ॥ मो० ॥ दवरक
एक कीधो हो मंत्र्यो मंत्रथी, वीरमतिये तेणीवार ॥ मो० ॥ डु० ॥ १५ ॥

१२७

१२८

दोरोलइ बांध्यो हो कंठे चंदने, माये अति अविचार ॥ मो० ॥ तेहथी नृप
हुर्ज हो सुंदर कूकमो, अइ अइ सरजणहार ॥ मो० ॥ छु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तो पण ए डंसीली वीरमतीए डंस मुक्यो नहीं. तरत एक दोरोलीधो अने ते वखतेज मंत्रथी मंत्री लीधो. ॥ १५ ॥ ते अविचारी माताए ते दोरो चंदना कंठ उपर बांध्यो. ते वखते चंदराजा एक सुंदर कुकडो थइ गयो. अहा ! सरजनारनी लीला केवी ले.! ॥ १६ ॥

त्रीजी ए नाखी हो त्रीजा उल्लासनी, मोहन विजयेजी ढाल ॥ मो० ॥
आगल थइ सुणजो हो श्रोता एकमना, चंद संबंध रसाल ॥मो०छु० ॥१७॥

अर्थ ॥ श्रीमोहन विजये आ त्रीजा उल्लासनी त्रीजी ढाल कही ले. हे श्रोताउं आगल तेनो रसिक संबंध आवशे, ते एक मने सांजलजो. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

दीठो पति थयो कूकडो, गुणावलीये जाम ॥ वीरमतिने
विनवे, रुदती करी प्रणाम ॥ १ ॥ वाइजी थइ उतावलां
केम अकारज कीध ॥ नरटाली तिर्यंच्पणुं,मुज प्रीतमने दीध ॥२॥

अर्थ ॥ गुणावलीए पोताना पतिने कुकडो थयेलो जोयो एटले तरत ते रुदन करती करती वीरमतीने प्रणाम करी विनववा लागी. ॥ १ ॥ हे वाइजी, तमे उतावला थइ आवुं अकार्य केम कर्युं? मारा पतिने नर मटाडी तिर्यंच् पणुं केम आप्युं.? ॥ २ ॥

मानोमारी विनती,जुर्ज जगत् स्वरुप ॥ कहीए क्यांये न सां
नल्यो, पक्षीरुपे नूप ॥ ३ ॥ यइ नर समजण नवि धरे, ते
तो पंखी प्राय ॥ पंखी कीधे ते घणी, शी अधिकाइ थाय ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तमे मारी विनति मान्य करो अने आ जगतनुं स्वरूप विचारी जुवो. कोइ ठेकाणे कोइए राजाने पक्षी रुपे सांजल्यो नथी. ॥ ३ ॥ जे नर थइने समजण राखे नहीं ते प्राये करीने पक्षी जेवोज ले. तो पछी तेने पक्षी करवाथी अधिक शुं ले? ॥ ४ ॥

नूंडो नलो तोही नृपति, शस्त्रनही तोही सुर ॥ दंत नहीं
तोपण द्विरद, कोह्यो तोए कूर ॥५॥ नृपने नररुपे करो, रोप
निवारो मात ॥ आपण वेहुं जण वचे, एटली एह वसात ॥६॥

अर्थ ॥ भुंडो के नलो पण ते राजा कहेवाय ले. शस्त्र न होय तो पण जे शूरवीर ते शूरवीर कहेवाय. दांत न होय तो पण हाथी द्विरद (वे दांतवालो) कहेवाय अने कोही गयेल होय तोपण कूरा ते कूरा कहेवाय. ॥ ५ ॥ हे माता, रोप ठोडी दो अने आ राजाने नररुपे करो. आपण वंनेनी वचे तेने आटली शिक्षा थइ चुकी. ॥ ६ ॥

वाइजी तुमे वृद्ध ठो, हुं तो न्हाने वेश ॥ कहेवुं तो घट
तुं नथी, पण न करो संक्लेश ॥७॥ कहे सासु कहेरे वहु, लेती
वात निवेड ॥ तुंपण कांहोय कूकमी, मुजने घणुं मत ठेम ॥८॥

अर्थ ॥ हे बाइजी, तमे वृद्ध छो अने हुं तो नानी छुं, तेथी तमने कहेवुं घटे नहीं, हवे आवो क्रोध करो नहीं. ॥ ७ ॥ सासु ए कह्युं, अरे वहु, तुं वधी आ वातनो निवेडो ले नहीं, तुं पण रखे कुकडी उड़श. मने वधारे छेडीश नहीं. ॥ ८ ॥

ताम्रचूड करी चंदने, वहुनो वचन उवेख ॥
पहोती वीरमती घरे, ऐ ऐ विधिना लेख ॥९॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे चंदने कुकडो बनावी अने वहुनां वचनने उवेखी ते वीरमती पोताने घेर चाली गइ. अहा, विधिना लेख केवा छे? ॥ ९ ॥

॥ ढाल चोथी ॥

॥ दक्षिण दोहिलो हो राज, दक्षिण दोहिलो रे लुंजा पाणी लागणो ॥ ए देशी ॥

उछंगे लीधो हो लाल ॥ राणीयें कूकडो राज ॥ गदगद कंठेरे नासे उत्तर मर्मनो ॥ जिणे शिरवालो हो लाल ॥ मुगट विराजतो राज ॥ देवे कीधो रे छोगो राता चर्मनो ॥ १ ॥ जिणे तनु झीणा हो लाल ॥ पेहेरता वाघा हो राज ॥ ते तनु नागारे विंट्यां फिकें पांखडे ॥ जिणे कडी बांधता हो लाल ॥ ताता तेगा हो राज ॥ शस्त्र वणाइ रे कीधी नखने आंकडे ॥२॥

अर्थ ॥ पछी राणी गुणावलीए ते कुकडाने पोताना खोलामां लीधो अने गदगद कंठे मर्मनां वचन कहेवा लागी. अरे राजा, जेना मस्तक उपर शिखावालो रातो मुगट विराजतो हतो, तेना मस्तक उपर दैवे अत्यारे राता चर्मनुं छोगुं कर्युं ? ॥१॥ हे राजा, जे शरीर उपर बारीक जरीआनी वाघा पेहेरवामां आवता ते शरीर नग्न छे अने उपर फीक्का पांखडा वींट्या छे. जे कटी उपर तगतगती तरवार बांधता, तें ठेकाणे हवे नखना आंकडामां शस्त्रोनी शोभा आवी छे ? ॥ २ ॥

जे रवि उगे हो लाल ॥ जागता सेजथी राग ॥ जागता कीधा रे देवे पाछली रातमी ॥ करताजे मीठां हो लाल ॥ भोजन भावता राज ॥ अवकर जोतारे हो आ जुओ कोइ वातडी ॥३॥ जिणे मुख कहेता हो लाल ॥ अक्षर परवरा राज ॥ तिणे मुख कहेता रे कीधा कूकूकूकट्टू ॥ बेसता सामी हो लाल ॥ तखत जमावने राज ॥ ते केम कीधां रे देवे बेसतां उकडु ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जे सूर्योदय थतां शय्या उपरथी जागता ते अत्यारे दैवे पाछली रात्रे जागता कर्या. जे मीठां भावतां भोजन करता ते अत्यारे उकरडामांथी भोजन शोधे छे. जुवो आ केवी वात ! ॥ ३ ॥ जे मुखमांथी परवरा अक्षरो बोलता ते अत्यारे मुखथी कुकुकुकु एवा शब्दो बोले छे. जे रत्न जडित तख्त उपर बेसता, तेमने अत्यारे दैवे उकरडा उपर बेसतां कर्या छे. ॥ ४ ॥

हेम हिंडोले हो लाल ॥ जे नर हिंचता राज ॥ ते नर हिंचतारे कीधा देवे पांज रे ॥ एम विलपंती हो लाल ॥ राणी गुणाणी राज ॥ नयणे आंसु रे मोटागिरि झरणा झरे ॥ ५ ॥ जाग्रत कीधी हो लाल ॥ सहीयें समीर

१२९

१३०

१३१

१३२

१३३

थी राज ॥ वचने मीठे रे लागी ते समजाववा ॥ दोष न कोइनो हो लाल
॥ दोष ए करमनो राज ॥ फोगट श्याने कोइने आल चडाववा ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे नर सोनाना हींडोला उपर हिंचता हता, ते नरने दैवे पांजरामां हींचता कर्या छे. आ प्रमाणे विलाप करती राणी नेत्रमांथी पर्वतना झरणानी जेम मोटां आंसु पाडती मूर्छा पामी गइ. ॥ ५ ॥ सखीए पवन नाखी तेने जाग्रत करी. पछी ते मीठां वचनथी समजाववा लागी. हे राणी, आमां कोइनो दोष नथी; कर्मनो दोष छे. तो बीजाने फोगट आल शामाटे चडाववुं.? ॥ ६ ॥

शुं करे ताहरे हो लाल ॥ वखते न छाज्युं राज ॥ दैव अटोरो रे कहीये
कोइनुं न सांसहे ॥ शुं करे माता हो लाल ॥ वहु पण शुं करे राज ॥
लखितनुं वातु रे ते तो कोण कोइने कहे? ॥७॥ पूरव भवनो हो लाल ॥ संचि
त जे कोइ राज ॥ इह भवे प्राणी रे राणी एम सुख दुःख भोगवे ॥ जे जिन
राया हो लाल ॥ कर्मे नचाया हो राज ॥ जेणे जेम कीधां रे ते तो तेम हीज योगवे ॥८॥

अर्थ ॥ हे राज, तेमां तमे शुं करो? ते वखते छाज्युं नहीं. दैव अटारो छे ते कोइनुं सहन करी शकतो नथी. माता शुं करे अने वहु पण शुं करे? जे वात लखी होय ते कोण कोइने कहेवा जाय.? ॥ ७ ॥ हे बाइ! पूर्व भवना जेवां संचित होय ते प्रमाणे आ भवे प्राणी सुख दुःख भोगवे छे. जुवोने श्रीतीर्थंकरोने पण केम नचाव्या छे! जेणे जे कर्या ते तो ते भोगवे छे. ॥ ८ ॥

ज्यांलगी रहेशे हो लाल ॥ कुशल ए कूकडो राज ॥ त्यांलगे ताहरो रे छे
वालेसरु ॥ एम मनवालो हो लाल ॥ समय निहालो राज ॥ सासु सरखी
रे माथे छे वालेसरु ॥ ९ ॥ एम जे कहो छो हो लाल ॥ सासुजी जाणशे
राज ॥ तो वली करशे रे कांइ आवीने नवुं ॥ रहो अण बोल्या हो लाल ॥
पालो ए कूकडो राज ॥ हवे न जणावोरे कोइने थवुं जे हतुं थयुं ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ज्यांलगी आ कुकडो कुशल रहेशे त्यांसुधी तमारा चंदराजा कुशल छे एम मन वालो अने समयने अनुसरी वर्त्तो. तमारे माथे सासु जेवा वालेसरी छे. ॥ ९ ॥ जो तमे आम क्लेश करोछो, ते जो सासुजी जाणशे तो ते आवी वली कांइ नवुं करशे माटे अण बोल्या रहो अने आ कुकडानुं पालन करो. कोइने आवात जणावशो नहीं. जे थवानुं हतुं ते थयुं छे. ॥ १० ॥

जिनजी ए भाषी हो लाल ॥ कर्म विचित्रता राज ॥ ते केम होवे रे कोइ
थी करीने अन्यथा ॥ थयो जेहवाल्हा हो लाल ॥ वाइजीनी आगले राज
॥ फलतमे पाम्या रे तेवा तिम योग्ये यथा ॥११॥ ए कोण टाले हो लाल ॥
कीधी जे कूकमो राज ॥ किमपि न चाले रे जोरो दैवथी आपणो ॥ हेडे
लगाडी हो लाल ॥ एहने राखवो राज ॥ ए केम लागे रे कोइने वाइ अलखामणो १२

अर्थ ॥ श्रीजिन जगवंते कर्मनी विचित्रता जांखी छे, ते कोइनाथी अन्यथा केम थाय? तमे बाइजीनी आगल वधारे व्हाला थया तो तेनुं तमे योग्य फल पाम्या छो. ॥ ११ ॥ हवे आ राजाने कुकडो कर्यो तेने कोण मटाडी शके? दैवनी साथे आपणुं कांइ जोर चाले नहीं. हवे तो आपणे ए कुकडाने हरखनी साथे राखवो. हे बाइ, ए कोने अलखामणो लागे.? ॥ १२ ॥

हवणां जो करशुं हो लाल ॥ राजी जीजीने राज ॥ ते फरी करशे रे पहेलां हतो तेहवो ॥ एम समजावी हो लाल ॥ सखीए गुणावली राज ॥ सासूने नीसासारे नांखे डुंगर जेहवो ॥ १३ ॥ क्षणिक उछंगे हो लाल ॥ क्षण एक गातीये राज ॥ क्षण एक राखे रे राणी हाथे कूकडो ॥ श्वान मंजारी हो लाल ॥ प्रछन्न तेहथी राज ॥ प्यारो राखे रे नारी निशदिन कूकडो ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे बाइ, जो आपणे हमणा तेने आजीजी करी राजी करीशुं, तो ते आ कुकडाने प्रथम हतो तेवो चंद्रराजा करी देशे. आ प्रमाणे सखीए गुणावलीने समजावी. ते सासू उपर पर्वत जेवा निसासा नाखती हती. ॥ १३ ॥ राणी गुणावली ते कुकडाने क्षणमां उत्संगे अने क्षणमां गातीए राखती अने हवे पोताना हाथमां राखती हती. वली पोताना प्याराने श्वान अने मार्जारथी प्रछन्नपणे राखी रात दिवस पोतानी पासेज राखती. ॥ १४ ॥

नवनव मेवा हो लाल ॥ जलदल वन फलराज ॥ आपे राणी रे चांचे दाडिमनी कली ॥ त्रीजे उल्लासे हो लाल ॥ ढाल ए चोथी राज ॥ मोहन विजये रे जाखी द्राख थकी गली ॥ १५ ॥

अर्थ ॥ राणी गुणावली नवा नवा मेवा, जल, दल, वनफल तेने आपती हती ते कुकडो पोतानी चांचवडी दाडिमनी कलीओ लेतो हतो. श्रीमोहन विजये आ त्रीजा उल्लासनी चोथी ढाल कही, जे द्राक्षथी पण मधुरी छे. ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

नाथ चूडने कर धरी, गइ वहू सासु पास ॥ बेठी पयप्रणमी करी, दीरघ नरी उसास ॥१॥ केम आवी ए दुष्टने, लेइ मुज अनुषंग ॥ राखपरो देखाडमां, मकर रंगमें नंग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वहू ते कुकडाने हाथमां लइ पोतानी सासु वीरमती पासे आवी, सासुने पगे पडी लांबो नीसासो नाखी आगल बेठी. ॥ १ ॥ वीरमती बोली-ए दुष्टने लइ मारी पासे केम आवी? तेने दूर [illegible] [illegible] नहीं. रंगमां भंग न कर. ॥ २ ॥

वाहालो छे तुजने हजी, तारे चंद समान ॥ वली नहीं तुजने वहू, ह[illegible] [illegible] कांइमान [illegible] तो पहेला प्रय म. कीधो [illegible] [illegible] आगल कर्म जे संच ॥४॥

अर्थ ॥ हे पद्म, शुं तने हजी ए वाल्हो लागे छे, तुं एने चंदनी जेम राखे छे. अरे, शुं तने हजी सुधी कांइ सान थयी नथी! ॥ ३ ॥ हजु प्रथम में आने तिर्यंच् कर्यो छे पण आगळ जे हजु करुं ते तुं जोतो खरी. ४

जोतुं मुखडुं एहनुं, ए भोगवशे राज ॥ एम कीधाविण एहने,
जोषी न वसे लाज ॥५॥ ढठतुं लेइ एहने, राखजे पींजरमांहि ॥
आणीशमां तु मुज कने, ज्यांलगी न कहुं त्यांहि ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तुं आतुं मुखडो जो, ए राज्य शुं भोगवशे! हे जोषी स्त्री, एम कर्या वगर तेने लाज थवशे नहीं. ॥ ५ ॥ जा तुं एने लइ छठीजा. तेने पांजरामां राख. ज्यांसुधी हुं कहुं नहीं त्यांसुधी एने मारी पासे लावीश नहीं. ॥ ६ ॥

लेइ प्रीतम पंखीयो, गइ गुणावली गेह ॥ तो
वन पिंजरमां ठव्यो, सयल सजाइ लेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी गुणावली पोताना पंखी प्रियतमने लइने घेर चाली गइ. तेने सुवर्ण पांजरामां राख्यो. अने तेनी सघळी रीते सार संभाळ करे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ मोतीडानी देशी ॥

सोवन पिंजर जडीयो रतने, राख्यो वीहंगम तेमांहि जतने ॥ निश्चय होये
भावी कहुं तुं सर्वने समजावी ॥ जस कंचनने कचोळडे पावे, खावे मीठाइ मेवा
जे भावे ॥ नि० ॥१॥ खणखण कुंकुमथी पग धोवे, तिरछे कटाक्षे पीउमुख जोवे
॥नि०॥ खोळे हुं राखीश करीने जीजी, विपदे तजे ते नारी बीजी ॥ नि० ॥२ ॥

अर्थ ॥ रत्नथी जडेला सुवर्णना पिंजरमां ते पक्षीने यतनाथी राख्यो. सर्वने समजावीने कहुं छुं के, भावी होय ते अवश्य बने छे. ते पक्षीने सुवर्णना पात्रे जळ पाय छे अने जे भावे ते मेवा मीठाइ खवरावे छे. ॥ १ ॥ गुणावली क्षणे क्षणे पक्षीना पग कुंकुमथी धोती हती अने तीरछा कटाक्षथी प्रियतमनुं मुख जोती हती. ते बोली-नाथ. हुं तमने खोळामांज राखीश. जे विपत्तिमां पतिने छोडी दे ते बीजी स्त्री हुं तेवी नथी ॥ २ ॥

तुं मुज प्राणजीवन पीयुप्यारो, मूकीश नहीं अधक्षण तुंज न्यारो ॥ नि० ॥
पंखी थयानी न धरशो शंका. सरजित जो छे तो देखुं टंका ॥ नि० ॥ ३ ॥
मोटा माथे आवी पडे छे. विपद संपदमां आवी नडे छे ॥ नि० ॥ रवि नहीं
ग्रहण जाणे जगमाता. पण नाव्या किणे गगनी नाता ॥ नि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तुं मारा प्राण जीवन अने प्यारो छे [illegible] क्षण पण [illegible] नहीं. हे नाथ तम पक्षी थया ते चिन्ता, [illegible] नहीं [illegible] छे [illegible] मोटा [illegible] होय तेने माथे विपत्ति आवी पडे छे [illegible] ग्रहण थाय छे. भागनु ग्रहण थतुं नथी [illegible] पण नथी। [illegible]

नणदीवीर हैये मत हारो, करशुं लीला प्रभुने संभारो ॥ नि० ॥ एम
एम गुणावली करत विलासा, कूकडराजने देइ दिलासा नि० ॥ ५ ॥
दुःखनी दाधी नही मन दुजे, पिंजर देहरासर परे पूजे ॥ नि० ॥ जेम
जेमते पांखो फरकावे, तेम तेम राणी दोडी आवे ॥ नि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे नणंदना वीर, हृदयमां हारी जशो नहीं. प्रभुने संभारजो. आपणे आगल लीला करीशुं. आ प्रमाणे गुणावली कुकड राजने दीलासा आपती अने मनमां खेद करती हती. ॥ ५ ॥ राणी गुणावली आ दुःखथी बीजे मन राखती नहीं. ते पक्षीना पांजराने देरासरनी जेम पूजती हती. ज्यारे ते कुकडो पांखो फरकावतो त्यारे तरत ते राणी दोडी आवती हती. ॥ ६ ॥

सार संभाल करे क्षणक्षणमां, उंछन राखे डाह्यपणमां ॥ नि० ॥ प्रीतम
तनना गुणसंभारे, तेम वली पातुं मनने वाले ॥ नि० ॥ ७ ॥ एक दिन
मुनिजन अंगण आव्या, राणीए मोदक लइ वोहराव्या ॥ नि० ॥
कुकरू पिंजरमांहि दीठो, कहे उपदेश तपोधन मीठो ॥ नि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ क्षणे क्षणे तेनी सार संभाल लेती हती. पोताना ते विपेना डाह्यपणमां उंछप राखती नहती. ते वारंवार प्रियतमना शरीरना गुणने संभारती अने वली पोतानुं मन पण पातुं वालती हती. ॥ ७ ॥ एक दिवसे कोइ मुनि तेना आंगणामां आव्या. राणीए तेने लाडु वोराव्या. तपस्वी मुनिए कुकडाने पांजरामां जोयो एटले ते मधुर उपदेश आपवा लाग्या. ॥ ८ ॥

शुं ए पंखी अन्याये चाल्यो, जे एम लइ पिंजरमां घाल्यो ॥ नि० ॥
तुमे तो कंचन पिंजर परखो, एहने मनकारागृह सरखो ॥ नि० ॥ ९ ॥
छोडीयो बंधनथी पक्षी, कोणए राखे कीटक भक्षी ॥ नि० ॥ प्रातः
समे हिंसक मुख जोवुं, ते तो सामुं सुकृत खोवुं ॥ नि० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आ पक्षी शा अन्याये चाल्यो हतो के तेने लइ पांजरामां नाख्यो छे? तमे आ सुवर्णनुं जुवो छो, पण ते पक्षीने ते कारागृह सरखुं छे. ॥ ९ ॥ ए पक्षीने बंधनमांथी छोडी मुको. कीडाने करनारा ते पक्षीने कोण राखे? आवा हिंसक प्राणीनुं मुख सवारे जोवुं ते तो सामुं सुकृत खोवा जेवुं छे. ॥ १० ॥

कहे राणी मुनिवात घणी छे, नही पक्षी ए घरनो धणी छे ॥ नि० ॥
ताम्रशेखर मुज सासुए कीधो, पामी हुं पूर्वे जेवो दीधो ॥ ११ ॥
राखु हुं पिंजरमांहे तेथी, अवर अर्थ शो सरवो एहथी ॥ नि० ॥ कही
हितनी वात तमे पंखी संपेख्यो, पण मुजथी केम जाए उवेख्यो ॥ नि० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ गुणावली बोली—मुनिराज ! ए वात मोटी छे. आ पक्षी नथी पण आ घरनो धणी छे. सासुए तेने कुकडो करी दीधो छे. जेवुं में पूर्वे आप्युं तेवुं हुं पामी छुं. ॥ ११ ॥ तेथी हुं तेने राखुं छुं. एनाथी बीजो मारे शो अर्थ सरे छे. तमे तो पक्षीने जोइ हितनी वात कही, पण माराथी उपेक्षा केम थाय? ॥ १२ ॥

मुनि कहे धाइ अमे नवि जाण्यो, फोगट पंखी संशय आण्यो ॥ नि०॥ करवुं ए वीरमतीने न घटे. एम निज अंगजने जे विघटे ॥ नि०॥ १३ ॥ चंदने चंद समान कहीजे. एहने एवी अवस्था न दीजे ॥ नि० ॥ ताह राशीस प्रजावे धाइ. रुदन म कर हवे थाशे जलाइ ॥ नि० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ मुनिए कहुं, धाइ, अमारा जाणवामां नही तेथी अमने आ पक्षी छे एवो फोगट संशय आव्यो. वीरमतीने तेम करवुं घटे नही. तेने तो पोताना अंगजनी जेम राखवो जोइए ॥ १३ ॥ आने तो चंदना जेवाज गणवो. तेने एवी हलकी अवस्था आपवी नही. हे धाइ, तुं रुदन कर नही, तारा आशीर्वचना प्रजावथी थयुं सारुं थशे. ॥ १४ ॥

पंखी थयो नृपपद पलटाणुं, थइ अइ कर्म न चूक्यो टाणुं ॥ नि० ॥ रविशशि हरिहर इंद्र प्रसिद्धा, कर्मे सहुने सीधा कीधा ॥ नि० ॥१५॥ कर्म करे ते न करे कोइ, जावी न जाए कोइथी धोइ ॥ नि० ॥ ए अम शिक्षा हैडे धरजो, एहनो अर्थ सरे तेम करजो ॥ नि० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ राजा पक्षी थइ गयो, राजपद पलटाइ गयुं. अहा, कर्म केवुं छे, ते पोतानुं टाणुं चुकतुं नथी. सूर्य, चंद्र, विष्णु, शंकर अने इंद्र जेवा प्रख्यात देवताओने पण कर्मे सीधा कर्या छे. ॥ १५ ॥ जे कर्म करे ते कोइथी कराय नहीं. जावी कोइनाथी धोवाय नहीं; आ अमारी शिक्षा हृदयमां धारण करजो अने आ पक्षीनो अर्थ सरे तेम करजो. ॥ १६ ॥

एम कही संयमधारी वलिया, राणीनां दुःख दोहग टलियां ॥ नि० ॥ त्रीजा उल्लासनी पांचमी ढाल, मोहन विजयनां वचन रसाल ॥नि०॥१७॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे कहीने ते संयम धारी मुनि पाछा वल्या. तेमना उपदेशथी राणीनां दुःख टली गयां. आ त्रीजा उल्लासनी पांचमी ढाल पूरी थइ. जेमां श्रीमोहनविजयनां वचन रसिक छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

ते जव बोले कूकडो. ऊंचे स्वर सुप्रजात ॥ तव राणी जागी कहे. करती आंसु पात ॥ १ ॥ अंतर जामी मुरगडा. घडी घडी म पुकार ॥ ताहरे मन कांइ नही. पण मुज वज्र प्रहार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते कुकडो ज्यारे प्रजातकाले ऊंचे स्वरे बोलतो. त्यारे राणी गुणावली जागीने अश्रुपात करती आ प्रमाणे कहेती हती. ॥ १ ॥ हे मारा अंतर्यामी मुरघा. तुं घडीए घडीए पोकार कर नहीं. तारे मन तो कांइ नथी. पण मने ते वज्रना प्रहार जेवा लागे छे ॥ २ ॥

कायर थइ कूकड कही. तें न कह्यो एक वार ॥ तो कां हवे मुख उच्चरे. जीवन प्राणाधार ॥ ३ ॥ रयणी रमता रस जरी. प्राणेशर पर्यंक ॥ तव कूकड कोइ बोलतो. लागतो तुम विषडंक ॥४॥

अर्थ ॥ हे नाथ, तें कोइवार कायर थइने आम कुकु जेवा पोकार कर्या नथी, तो हे जीवन प्राणाधार, हवे आम मुखथी केम पोकार करो छो? ॥ ३ ॥ हे प्राणेश, ज्यारे तमे रसथी पलंग उपर रजनीमां रमता हता, ते वखते जो कोइ कुकडो बोलतो, तो तमने ते विषना दंश जेवो लागतो हतो. ॥ ४ ॥

दैवेते तुमने कर्या, सरला नरता साद ॥ रखे जगमां कोइ करो,
लखित लेखथी वाद ॥ ५ ॥ ए स्वर प्रिय होतो हशे, तुम मा-
ताने कान ॥ पण मारे मन साहीबा, स्वर ते खरने मान ॥६॥

अर्थ ॥ ते दैवे तमने तेवा सरल साद करता करी दीधा. अहा, जगत्मां लखेला लेखनी साथे कोइपण वाद करशो नहीं. ॥ ५ ॥ आ तमारो स्वर तमारी माताने कानमां प्रिय लागतो हशे, पण हे साहेबा मने तो गाधेडाना जेवो लागे छे. ॥ ६ ॥

एम निश दिस गुणावली, जूरे वाही प्रेम ॥ समजे
घणुं ए कूकमो, अवस पड्यो करे केम ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एम गुणावली रात दिवस प्रेममां जुरती हती. कुकडो बधुं ते समजतो हतो पण शुं करे? ते परवश पडयो हतो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ६ छठी ॥

पेहेरण दखणी चीर उढण पीली पामरी मारा लाल ॥ ए देशी ॥
एक दिन पिंजर लेइ बेठीसा गोखडे ॥ मारा लाल ॥ प्रीतम नगर स्वरूप ते
जेम नजरे पडे ॥ मा० ॥ जे जेम बोले लोक ते कूर्कट सांजले ॥ मा०॥ निरखे
राणी सन्मुख तेम आंसुढले ॥ मा० ॥ १ ॥ कहे चौटा मांहे लोक वातो एम
परवडी ॥मा०॥ पेहेलां आपणी नगरी दीसती फुटडी ॥मा०॥ हवे तो आजानी
आजा दीसे छे विसंस्थली ॥मा०॥ राहू थकी मुकाणी जेम शशीनी कला ॥मा०॥२॥

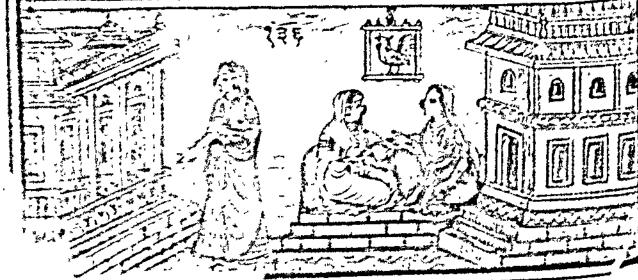
अर्थ ॥ एक दिवसे राणी पोताना पतिने नगरनुं स्वरूप नजरे पडे तेवा हेतुथी पक्षीनुं पांजरूं लइ गोखे बेठी हती. ते जोइ लोको जे बोलता ते पक्षी सांजलतो अने राणीना मुख सामु जोइ आंसु पाडतो हतो. ॥ १ ॥ लोको चौटामां चालता आ प्रमाणे खुल्ली वात करता हता के, प्रथम आपणी नगरी घणी सुंदर लागती हती. हालतो आजानगरीनी आजा (शोजा) राहुथी मुक्त थयेला चंद्रनी कलानी जेम शिथिल देखाय छे. ॥ २ ॥

नजरे न आव्यो कोइने नगरीनो धणी ॥ मा० ॥ ए तो दीसे छे
जाण्या तणी ॥ मा०॥ कहे एक एकने वातते कानमां ढूकने
चंदने वीरमती ए कूकमो ॥मा०॥३॥ देखीए चंद देदार प्रज
॥ मा० ॥ निसुणे कुकड चंद इसी नगरी वकी ॥ मा०
निंदा नर नारीए कही ॥मा०॥ लोक तणा मुख

अर्थ ॥ आपणी नगरीनो धणी कोइनी नजरे आवतो नथी. आ वात

१२४

१२५

१२६

कोइना कानमां नजीक आवी कहे छे के, वीरमतीए चंद राजाने कुकडो बनाव्यो छे. जुवो आ रह्यो.॥३॥ जुवो आ चंदना देदार, प्रजाना भाग्य सारां नथी. आ प्रमाणे चंद राजा नगरना लोकोनी वातो सांजले छे. तेमां नर अने नारी राजानी स्तुति अने मातानी निंदा करे छे. लोकोने मोढे गळणुं बंधाय नहीं. ॥४॥

ठंचु जोवे लोक नृपतिना घर जणी ॥ मा० ॥ दीठो कुक्कुट रूप पंजर मांहि आपणी ॥ मा०॥ कही कही चंद नरेश, सहु प्रणिपति करे ॥ मा०॥ तेम तेम पंखीनां नयण थकी आंसु करे ॥ मा० ॥५॥ वीरमतीये वातडी सांजली एहवी ॥ मा०॥ आवी दोडी तुरत बेठी हती जेहवी ॥ मा०॥ रे रे वहु तुं ऊठ बेठी शुं गोखमें ॥ मा० ॥ कुर्कटने एम केम राखे छे जोखमें ॥ मा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ लोको राजाना घर तरफ ठंचु जुवे, त्यां पांजरामां राजाने कुकडा रूपे जोयो. सर्वे लोको चंद राजा एम कही जेम जेम प्रणाम करे तेम तेम पक्षीनां नेत्रमांथी आंसु पडतां जाय छे. ॥ ५ ॥ आ वात वीरमतीए सांजली एटले ते तरत ज्यां गुणावली बेठी हती त्यां दोडी आवी. अरे, वहु, तुं गोखमां शुं बेठी छुं? अने आ कुकडाने आम जोखममां केम राखे छे ? ॥ ६ ॥

पंखीने जोतुं राखे कोइ दिन जीवतो ॥ मा०॥ तो तुं न करीश कहुं हुं पुरमांहे छतो ॥ मा० ॥ छानी वात प्रकाशता शो फल पाइए ॥ मा० ॥ नोली आपणो गोल चोरीने खाइए ॥ मा०॥७॥ आज पछी वातायन पिंजर जो धर्युं ॥ मा०॥ तो तुं जाणीश बापडी तुं ताहरुं कर्युं ॥ मा० ॥ गुदरुं हुं एकवार हवे गुदरीश नही ॥ मा० ॥ जो एहनी कोइ आगल वातडीछ कही ॥ मा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जो तुं पक्षीने कोइ दिवस जीवतो राखवा धारती होय तो तेने नगरीमां छतो करीश नहीं. छानी वातने प्रकाश करवाथी शुं फल मळे ? अरे भोळी स्त्री आपणो गोळ आपणेज चोरी खाइए. ॥ ७ ॥ जो आज पछी तेनुं पांजरुं गोखमां राखीश तो अरे बापडी, तारु कर्युं तुं जाणीश. आज तो हुं एकवार दर गुजर करुं छुं पण हवे दरगुजर करीश नहीं. जोजे कोइनी आगळ आनी वात कहेती! ॥ ८ ॥

मत वतलावे एहने चंद इशुं कही ॥ मा० ॥ वात न पुछीए जिण वाटे जावुं नहीं ॥ मा०॥ एम कीधे तुज अरथ सरे नही मोकले ॥ मा०॥ जेम दव नही ठेलवाय छांटे मुख कोगले ॥ मा० ॥ ए ॥ जो वालो होये एहतो भूषण पेहेरावीए ॥ मा० ॥ पण लोकोनी नयणे घणुं न देखाडीए ॥ मा० ॥ एम कहीने वीरमती मंदिर गइ ॥ मा०॥ चंद तणी राणीने चित्त धीरज थइ ॥ मा० ॥१०॥

अर्थ ॥ आ चंद छे एम कही कोइने बतावीश नहीं. जे वाटे जावुं न होय तेनी वात पुछवी नहीं. एम करवाथी तारो अर्थ सरसे नहीं. मुखना कोगळा छांटवाथी दावानळ ठेलवाय नहीं. ॥ ए ॥ जो तने ए वहालो होय तो तेने आभूषणो पेहेरावीए पण लोकोनी नजरे घणुं देखाडीए नहीं. आ प्रमाणे कहीने वीरमती पोताने मंदिर गइ अने चंदनी राणीना मनमां धीरज आवी. ॥ १० ॥

पेहेराव्यां आजरण पंखीने शोजतां ॥मा०॥ वारणे कीधी पीउने उपर लोजता ॥ मा० ॥ एम निशदिन करे कांता पीउ प्रतिपालना ॥ मा० ॥ जेम गुलावनी मधुकर करे नित चालना ॥ मा० ॥ ११ ॥ चाले जगत् मंमाण सकल आशा- वडे ॥मा०॥ आठे मासे चातक मुख जल लव पमे ॥मा०॥ अनलाना इंडा जे हृते आशाए वधे ॥ मा० ॥ आशा जाल विशाल वंधाणी छे वधे ॥ मा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पछी गुणावलीए ते पक्षीने शोजतां आजूषणो पेहेराव्यां, अने पति उपर लोजाइने वारी गइ. आ प्रमाणे जेम जमरो नित्य गुलावनी पालना करे तेम ते कांता पोताना पतिनी प्रतिपालना करती हती. ॥ ११ ॥ आ जगतनुं मंमाण आशा उपर चाले छे. आशाथी रहेला चातक पक्षीना मुखमां आठ मासे जलनुं बिंदु पमेछे अने अनला जातना प्राणीना इंमा आशाथीज वधे छे. एवी विशाल आशा जाल वधे वंधाणी छे. ॥ १२ ॥

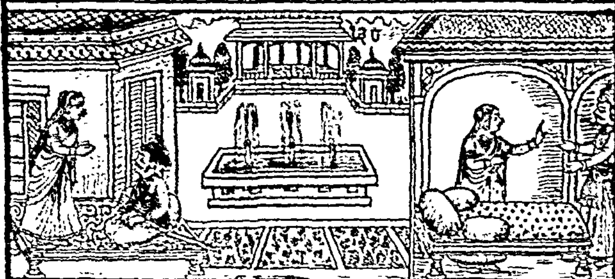
लोपे नहीं सासूनुं वचन गुणावली ॥ मा० ॥ बीहे रखे मन मांही कांइ करती वली ॥ मा० ॥ तेमज चमे सहकार तेमज नज अति क्रमे ॥ मा० ॥ सासु वहु खगराज त्रिहुं स्वेछा रमे ॥ मा० ॥ १३ ॥ जोवे कौतुक क्रोडते देश विदेशना ॥ मा० ॥ निरखे सयल स्वरूप ते नवनव वेषना ॥ मा० ॥ राणी सासुनी बीके न धुके ताकडो ॥ मा० ॥ जोगी वश जेम पडीयो नाचे मांकमो ॥ मा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ गुणावली सासूनुं वचन लोपती नहीं अने रखे ते कांइ बीजुं करे तेम मनमां जय राखतीहती. ते सासू, वहु अने पक्षी–ए त्रणे पेला आम्र वृक्ष उपर चडी आकाश उलंघी स्वेछाए रमतां हतां. ॥१३॥ तेउ देशविदेशना कोटी कौतुको जोतां हतां अने नवीन नवीन वेषना स्वरूपने तेउ निरखतां हतां. राणी गुणावली जेम मदारीने वश थयेलो मांकमो नाचे तेम सासुनी बीकथी वर्तती अने ताकमो चुकी नहीं.१४

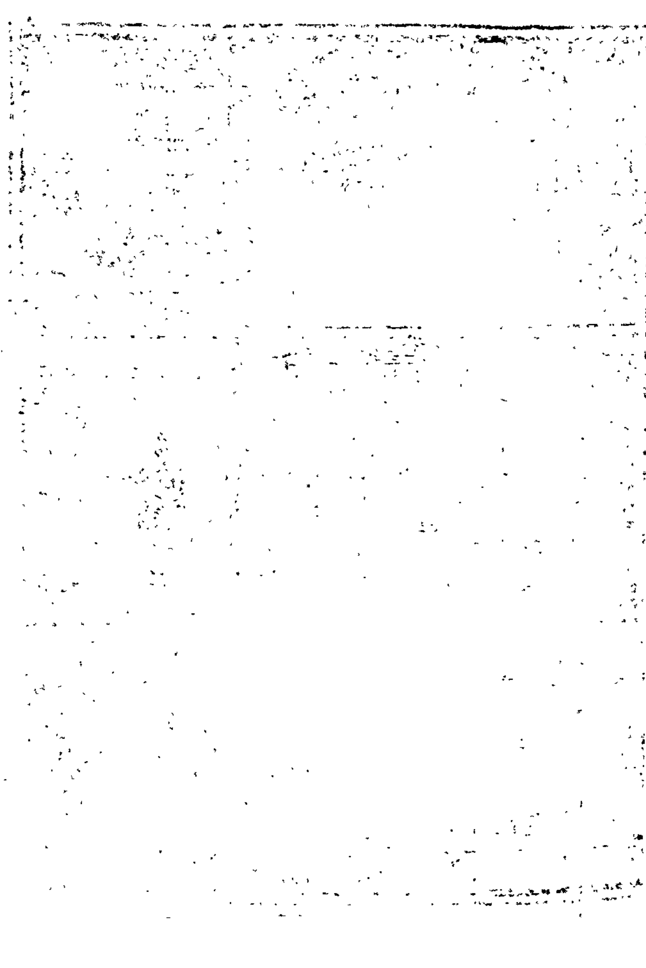
शुंकरे चंदनी नार सासुने वश पमी ॥ मा० ॥ पिंजर पण नवि मूके अलगो एक घमी ॥ मा० ॥ एम गुणावली चंद नृपति दिन निगमे ॥ मा० ॥ मांड्यो तप सुपवित्र जेणे दुःख उपशमे ॥ मा० ॥ १५ ॥ हवे जवि निसुणो प्रेमला लछीनी कथा ॥ मा० ॥ कोइ वचे व्याघात न करशो सर्वथा ॥मा०॥ छठी त्रीजा उल्लासनी ढाल जली कही ॥मा०॥ मोहन विजये जेहवी शास्त्र थकी लही ॥मा०॥१६॥

अर्थ ॥ चंदनी स्त्री शुं करे, ते तो सासुने वश पडी हती. ते पक्षीना पांजराने एक घमी पण अलगुं राखती नहीं. एवी रीते चंद राजा अने गुणावली दिवस निर्गमन करतां हतां. अने जेथी पोतानां दुःख उपशमे तेवां पवित्र तप करतां हतां. ॥ १५ ॥ हे जव्य प्राणीउ, हवे पेली प्रेमलालछीनी कथा सांजलो. कोइ वचमां व्याघात करशो नहीं. आ त्रीजा उल्लासनी छठी उत्तम ढाल श्रीमोहनविजये जेवी शास्त्रथी जाणी तेवी कही छे. ॥ १६ ॥

॥ दोहा ॥

चंदे परणी प्रेमला, विमल पुरीए जाय॥ सिंहल शीखे आवियो,
आजा आजा राय ॥ १ ॥ हिंसके वारी प्रेमला, लाजी आवी
गेह ॥ मनमें जाणे नाहले, सहितो दीधो छेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंदे परणेली प्रेमला विमलपुरीमां रही अने सिंहल राजानी शीखलइ आजापति चंद पोतानी आजानगरीमां आव्यो. ॥ १ ॥ हिंसक मंत्रीए वारेली प्रेमला लज्जाथी घरमां जइ बेठी अने तेणीए मनमां जाण्युं के जाणे, पतिए मने छेह दीधो. ॥ २ ॥

जव लागी वेला घणी, जोइ घणीए वाट ॥ नाव्यो कंत गयो
तजी,घणा उलंघी घाट ॥३॥ हजीयन आव्यो वल्लहो,गयो गलंती
रात ॥ बाजी बाजीगरतणी, खेली करी अखीयात ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पति फरीवार आवतां वेला घणी थइ. तेणीए घणी वाट जोइ पण स्वामी आव्यो नहीं. तेथी तेणीए धार्युं के छेलो पणो दूर गयो. ॥ ३ ॥ प्रेमला चिंता करवा लागी के, हजु कांत आव्यो नहीं,जरूर ते मारी साथे बाजीगरनी बाजी खेलीने आ गलती रात्रे चाल्यो गयो, अने तेणे अख्यात राखी. ॥ ४ ॥

उग्यो हतो विमल पुरी, सोलकलाये समेत ॥ चंद गयो घर
आपणे, न कह्यो कोइ संकेत ॥५॥ एम आलोचे प्रेमला, हिंसक
मंत्री ताम ॥ कनकध्वज कुंवर जणी, मुक्यो कुंवरी धाम ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे चंद (चंद्र) आ विमलपुरीमां सोल कलाए उग्यो हतो, ते पोताने घेर चाल्यो गयो तेणे कोइनी आगल संकेत पण कह्यो नहीं. ॥ ५ ॥ प्रेमला आ प्रमाणे विचारती हती, तेवामां हिंसक मंत्रीए पेला कनकध्वज कुंवरने ते कुमारीना घरमां मोकल्यो. ॥ ६ ॥

प्रीतम निरख्यो प्रेमला, लटीए आवंत ॥ तव सन्मुख आवी
वही, जुए तो ते नही कंत ॥७॥ तव लखी तेहने कहे,कूलो मुज
आगार ॥ पाछली रात परोढीये, कीण ए आवणहार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ प्रेमलाए ते आवता प्रियतमने जोयो एटले ते सन्मुख आवी.ज्यां बराबर जुवे त्यां ते पोतानो कांत नथी एम जाण्युं. ॥ ७ ॥ तत्काल प्रेमलाए कह्युं, तुं कोणछो ! अने पाछली रातने परोढीए मुं घर घुस्यो लागे छे. ॥ ८ ॥

॥ ढाल सातमी ॥

हरणी जव चरे ललना ॥ ए देशी ॥

कुटी कहे इण मंदिरे ललना ॥ कोइ नो हो इहां नही पग फेर, जुउंगति
कर्मनी ॥ ल० ॥ इहां तो पवन न संचरे ॥ ल०॥ कीडीनेहो पण लागे छे वार

॥ दोहा ॥

चंदे परणी प्रेमला, विमल पुरीए जाय॥ सिंहल शीखे आवियो,
आभा आभा राय ॥ १ ॥ हिंसके वारी प्रेमला, लाजी आवी
गेह ॥ मनमें जाणे नाहसे, सहितो दीधो छेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंदे परणेली प्रेमला विमलपुरीमां रही अने सिंहल राजानी शीखथइ आभापति चंद पोतानी आभानगरीमां आव्यो. ॥ १ ॥ हिंसक मंत्रीए वारेली प्रेमला लज्जाथी घरमां जइ बेठी अने तेणीए मनमां जाण्युं के जाणे, पतिए मने छेह दीधो. ॥ २ ॥

जब लागी वेला घणी, जोइ घणीए वाट ॥ नाव्यो कंत गयो
तजी,घणा उलंघी घाट ॥३॥ हजीयन आव्यो वल्लहो,गयो गलंती
रात ॥ बाजी बाजीगरतणी, खेली करी अलीयात ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पति फरीवार आवतां वेला घणी थइ. तेणीए घणी वाट जोइ पण स्वामी आव्यो नहीं. तेथी तेणीए धार्युं के तेतो घणो दूर गयो. ॥ ३ ॥ प्रेमला चिंता करवा लागी के, हजु कांत आव्यो नहीं,जरूर ते मारी साथे बाजीगरनी बाजी खेलीने आ गलती रात्रे नाठयो गयो, अने तेणे अल्यात राली. ॥ ४ ॥

ठग्यो हतो विमल पुरी, सोलकलाये समेत ॥ चंद गयो घर
आपणे, न कह्यो कोइ संकेत ॥५॥ एम आलोचे प्रेमला, हिंसक
मंत्री ताम ॥ कनकध्वज कुंवर जणी, मुक्यो कुंवरी धाम ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे चंद (चंद्र) आ विमलपुरीमां सोल कलाए ठग्यो हतो, ते पोताने घेर नाठयो गयो तेणे कोइनी आगल संकेत पण कर्यो नहीं. ॥ ५ ॥ प्रेमला आ प्रमाणे विचारती हती, तेवामां हिंसक मंत्रीए पेला कनकध्वज कुंवरने ते कुमारीना घरमां मोकल्यो. ॥ ६ ॥

प्रीतम निरख्यो प्रेमला, लहीए आवंत ॥ तव सन्मुख आवी
वही, जुए तो ते नही कंत ॥७॥ तब लछी तेहने कहे,जूलो मुज
आगार ॥ पाछली रात परोणीये, कोण ए आवणहार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ प्रेमलाए ते आवता प्रियतमने जोयो एटले ते सन्मुख आवी.ज्यां बराबर जुवे त्यां ते पोतानो कांत नथी एम जाण्युं. ॥ ७ ॥ तत्काल प्रेमलाए कह्युं, तुं कोणछो ? अने पाछली रातने परोढीए तुं घर भुल्यो लागे छे. ॥ ८ ॥

॥ ढाल सातमी ॥

हरणी जब चरे ललना ॥ ए देशी ॥

कुंही कहे इण मंदिरे ललना ॥ कोइ नो हो इहां नही पग फेर, जुओगति
कर्मनी ॥ ल० ॥ इहां तो पवन न संचरे ॥ ल०॥ कीडीनेहो पण लागे छे वार

॥ जु० ॥ ३ ॥ एक घडीने अंतरे ॥ ल० ॥ थया दीसो हो तमे अणउंलखीत ॥ जु० ॥ तो आगल शीराखशो ॥ ल०॥ मुज हुंती हो शी वधती प्रीत ॥ जु०॥२॥

अर्थ ॥ कुष्टी बोल्यो—अरे ललना, आ मंदिरमां कोइनो पगफेर थाय नहीं अहीं तो पवन पण संचरे नहीं अने कीडीने आवतां पण वार लागे छे. अहा, कर्मनी गति केवी छे! ॥ १ ॥ अरे प्रिया, एक घडीने अंतरे तमे अणउंलखीतां केम थइ गयां ? तो आगल तमे शी उंलखाण राखशो? मारी साथे प्रीति तमारी केवी रीते वधती थशे? ॥ २ ॥

दीसे छे फररी फुटरी ॥ ल०॥ पण दीसे हो समजण नविनार ॥ जु० ॥
आंगण आयो न उंलखे ॥ ल० ॥ जे परण्यो हो रयणी भरतार ॥ जु०
॥३॥ एम कही बेठोढोलीए ॥ल०॥ ते कुष्टी हो घणो कपट भंडार॥जु०॥
सानाशी अलगीरही ॥ल०॥ जेम सुरभी हो वृक देखी उदार ॥ जु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे स्त्री, तुं देखावमां घणी सुंदर लागे छे, पण तारामां समजण लागती नथी. जे भर्तार रात्रे परण्यो ते आंगणे आव्यो तो पण तुं उंलखती नथी. ॥ ३ ॥ आ प्रमाणे कही ते कपटनो भंडार कोढीओ कनकध्वज तेना ढोलीया उपर बेठो, एटले ते प्रेमला उठीने अलगी उभी रही अने जेम मोटा वरुथी गाय नासे तेम दूर रही. ॥ ४ ॥

बेहु गति उन्मत्त कुसुमनी ॥ल०॥चढे शिवने हो अथवा भूमिपात ॥जु०
ते गति सतीना शरीरनी ॥ल०॥पतिफरसे होके अग्नि संघात ॥जु०॥५॥
कनकध्वज कहे प्रेमला ॥ल०॥ केम उभीहो एम मुह मचकोम ॥ जु०॥
आवी हसो क्रीडा करो ॥ल०॥ जोमो मल्यो हो दैवे संघोड ॥ जु०॥६॥

अर्थ ॥ जेम धतुराना पुष्पनी बे गति छे, कांतो शिवने माथे चमे अथवा तो पृथ्वी उपर पडीजाय, तेम सती स्त्रीउंनां शरीरनी बे गति छे. कांतो तेने पति स्पर्शे अथवा तो मृत्यु वखते अग्निनो समूह स्पर्श करे. ॥ ५ ॥ कनकध्वजे कह्युं, हे प्रेमला, आम मुख मरडीने केम उभी रही? आवो हसो अने क्रीडा करो, दैवे आपणी जोड मेहेनते मेलवी छे. ॥ ६ ॥

ए यौवन दिन चारनो ॥ ल० ॥ प्राहुणडो हो जाता नहीवार ॥ जु० ॥
प्रथम समागमे एवको ॥ल०॥ नवि कीजे हो कलह प्रीतमथी नार ॥जु०॥७॥
सोरठ नृपनी तुं पुत्रिका ॥ ल०॥ सिंहलनो हो हुं तो तुं अधीश ॥जु०॥
ए तो मेलो तो मले ॥ ल० ॥ जो तूठे हो पूरण जगदीश ॥ जु० ॥८॥

अर्थ ॥ आ चार दिवसनुं यौवन छे तेने मिजमाननी जेमजातां वार लागशे नहीं. प्रथम समागममांज स्त्रीए पोताना प्रियतम साथे आवको कलह करवो न जोइए. ॥ ७ ॥ तुं सोरठना राजानी पुत्री छुं अने हुं [illegible] देशनो अधिपति छुं. आपणा बंनेनो मेलो जो इश्वर संतुष्ट थाय तोज मले. ॥ ८ ॥

एम कही जइ जब कर ग्रह्यो ॥ल०॥ तबत्रटकी हो कहे प्रेमला बोल ॥
॥जु०॥ अलगो रहेने पापीया ॥ल०॥ तुं तो दीसेहो कोइ फूटो ढोल ॥जु०

॥ए॥ रूपे रुडेशुं एहवे ॥ल०॥ तुज राख्यो हो केम चोंयरा मोकार ॥ जु०॥
तुज जणते आणी नही ॥ ल० ॥ जननीए हो कांइ लाज लगार ॥ जु० ॥१०॥

अर्थ ॥ एम कही ज्यां तेणे प्रेमलानो हाथ पकड्यो त्यां ते तरछोडीने बोली—अरे पापी, तुं माराथी अलगो रहे, तुं तो कोइ फुटेला ढोल जेवो लागे छे. ॥ ७ ॥ तने शुं आवा रुडा रूपे केवी रीते चोंयरामां राख्यो हतो. तारी जननीने तने जणता लगारे लज्जा केम न आवी. ॥ १० ॥

तुं कुष्टी कंत केहनो ॥ ल०॥ उठ इहांथी हो तुज तातना सुंस ॥ जु० ॥
रे मूरख तुजने थइ ॥ ल०॥ मोतीनी हो घुघरीनी हुंस ॥ जु० ॥ ११ ॥
वेठा माटे सेजमी ॥ ल० ॥ थावा चांछे हो पीउ एकली ताक ॥ जु० ॥
सोवन कलश वेठा थकी ॥ल०॥ शुं होवे हो गरूडोपम काक॥जु०॥१२॥

अर्थ ॥ अरे ! तुं कोढीउ कोनो पति थाय छे ? अहींथी उठीजा. तने तारा बापना सोगन छे. अरे मूर्ख, शुं तने मोतीनी घुघरीउनी होंस थइ छे ? ॥ ११ ॥ तुं शय्या उपर बेठो एटले एकली देखीने पति थवा इच्छे छे ? शुं कागडो सुवर्णना कलश उपर बेसे एटले गरूड जेवो थइ जाय ? ॥ १२ ॥

राखे छे होंश मल्यातणी ॥ ल०॥ जो तारो हो पेहेला आकार ॥ जु०॥
मुज प्रीतम जेणे छेतर्यो ॥ ल०॥ ते जमजो हो अनंत संसार ॥जु०॥१३॥
एम रगझग करता थकां ॥ल०॥ तिहां आवी हो ते कपिलाधाव ॥जु०॥
ते पण कहे रे रे वहु ॥ ल०॥ केम उन्नी हो एम वदन तुपाव ॥ जु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तुं मलवानी होंस राखे छे पण पेहेला तो तारो आकार जो. जेणे मारा पतिने छेतर्यो होय, ते अनंत संसारमां भम्या करजो. ॥ १३ ॥ एम रगझग थती हती, तेवामां पेली कपिला नामे धाव्य माता आवी. तेणे कह्युं, अरे वहु, तुं मोढुं छुपावीने केम उभी छुं. ॥ १४ ॥

जेम प्रीतम कहे तेम करो ॥ल०॥ रखे आणो होमाहरी कांइ लाज ॥जु०॥
वर बीजो एम केम होवे ॥ल०॥ परणाव्यो होते एहवर राज ॥जु०॥१५॥
प्रेमला लछी धावने ॥ल०॥ कहे बाइ हो एवात मकाढ ॥जु०॥ मकहो
मिथ्या घरमी थइ ॥ ल०॥ मुखमामां हो नविदिसती दाढ ॥ जु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जेम आ तारा प्रियतम कहे तेम कर्य. मारी शरम रखे राखती. बीजो वर शी रीते होय? में आ वर राजानेज तारी साथे परणाव्यो छे. ॥ १५ ॥ प्रेमला लक्ष्मीए धाव्यने कह्युं, अरे बाइ, तुं आवी मिथ्या वात बोल नहीं. तुं आवी वृद्ध थइ मिथ्याशुं बोले छे. तारा मोढामां दाढ पण देखाती नथी. ॥ १६ ॥

सुकुलनी जाइ जे सती ॥ल० ॥ एम कीधे होते केम जोलवाय ॥ जु०॥
त्रीजा उल्लासनी सातमी ॥ ल०॥ ढाल जाखीहो मोहने रस लाय ॥ जु०॥१७॥

अर्थ ॥ सारा कुलमां जन्मेली जे सती स्त्री होय ते एम मिथ्या कहेवाथी जोलवाय नहीं. आ त्रीजा उल्लासनी सातमी रसिक ढाल श्रीमोहन विजये कही छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

थयो प्रजात उग्यो तपन, ते कपिला तेणीवार ॥ घरथी वाहिर
निकली, करती निपट पोकार ॥ १ ॥ धाउं धाउं कोइ जे, होवे
विद्या पुष्ट ॥ थयो कनकध्वज कुमरनो, तनु सरोग सकुष्ट ॥ २॥

अर्थ ॥ प्रातःकाल थयो अने ज्यारे सूर्य उग्यो ते वखते पेली कपिला धाव्ये घरनी बाहेर नीकलीने मोटा पोकार करवा मांड्या. ॥ १ ॥ कोइ विद्याथी पुष्ट होय ते वारे धाजो; आ मारा कुमार कनकध्वजनी काया कोढना रोगवाली थइ गइ. ॥ २ ॥

आव्यो हिंसक धसमसी,तेम वली सिंहल नृप ॥ कुष्टीनी माता
तेमज, सुतनो निरखे रूप ॥ ३ ॥ कोइ रडे, कोइ पडे, कोइ
सरज करे शिश ॥ कोइ करथी छाती हणे, अहो कपट जगदीश ॥४॥

अर्थ ॥ ते सांभलीने हिंसक मंत्री धसमसतो दोडी आव्यो. ते पछी सिंहल राजा अने कुमारनी माता आवी. माता पण पुत्रनुं तेवुं कोढीयुं रूप निरखे छे. ॥३॥ कोइ रोवा लाग्युं, कोइ पडता मुकवा लाग्युं कोइ मस्तकने पछाडी धुलवालुं करवा लाग्युं अने हाथवडे छाती कुटवा लाग्युं. अहो प्रभु! कपट केवुं छे ॥४॥

माता रूदन करी कहे, उंचे स्वर उत्सूत्र ॥ ए विष कन्या पापि-
णी, कांनुं परण्यो पूत्र ॥ ५ ॥ तात कहेरे जात तुज, किहां
गयो ते रूप ॥ जे जोवाने आवता, घणा विदेशी नृप ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ कुमारनी माता उंचस्वरे रूदन करती मिथ्या बोली के, अरे पुत्र, आ विष कन्याने तुं कयांथी परण्यो? ॥ ५ ॥ पिता सिंहल राजाए कह्युं, हे वत्स, ते तारुं रूप कयां गयुं? के जे सुंदर रूपने जोवाने देश विदेशना घणा राजाउ आवता हता. ॥ ६ ॥

ए कन्या अण जाणते, में परणावी केम ॥ वेरण पूरव जन्मनी,
कनक विटंब्यो एम ॥ ७ ॥ छनी निसुणे प्रेमला, पामे अच-
रिज चित्त ॥ दीठुं नही तस जेवडुं, घोडया मांहि वित्त ॥ ८॥

अर्थ ॥ अरे आवी कन्या में अजाणे केम परणावी? एतो पूर्व जन्मनी वेरण थइ. के जेणे आ कनकध्वज कुमारने आवी विटंबना पमाडी. ॥ ७ ॥ प्रेमला छनी छनी ते सांभले छे अने मनमां आश्चर्य पामे छे. तेमना बोलवामां तसुना दाणा जेटलुं पण वित्त तेना जोवामां आव्युं नहीं. ॥ ८ ॥

॥ ढाल आठमी ॥

यादवां महोलां उपर मेह झबूके विजली हो लाल झबुके विजली ॥ ए देशी॥
पोहोती खबर तुरत कन्याना तातने हो लाल ॥ क०॥ आवी निरख्यो
मकरध्वज जामातने हो लाल ॥ तें०॥ रोतां राख्या सर्व पुछे अवदातने
हो लाल ॥ पु०॥ एम बोली नृपाल पाम्यो न वातने हो लाल॥ न०॥१॥

कहे कन्यानो तात कुंवरने शुं थयुं हो लाल ॥ कुं० ॥ एहवुं सुंदर रूप क्षणेकमां किहां गयु हो लाल ॥ क्ष० ॥ कहे हिंसक कर जोडी कह्यानुं ठे नहीं हो लाल ॥क०॥ देश पराये कोण सुणे अमतणी कही हो लाल ॥सु०॥१॥

अर्थ ॥ आ खबर तत्काल कन्याना पिताने पोहोची, तेपण त्यां आव्यो. ज्यां जुवे त्यां जमाइने कोढीओ जोयो. तेणे घणांने रोता रारी ते वृत्तांत पुछ्यो. पण ए भोळो भूपति ए वात पामी शक्यो नहीं. ॥ १ ॥ प्रेमलाना पिताए कह्युं, आ कुमारने शुं थयुं ? तेनुं सुंदर स्वरूप एक क्षणमां क्यां चाल्युं गयुं ? हिंसक मंत्रीए कर जोडीने कह्युं के, हे राजा, कांइ कहेवानी वात नथी. अमारी वात परदेशमां कोण सांजळे तेम ठे॥२॥

रतिपति सरखो कुंवर तुमे दीठो हतो हो लाल ॥तु०॥ अमे इहां कर्मने जोग शाने कीधो ठतो हो लाल ॥ शा०॥ तुम पुत्री कर स्पर्श थकी ए निपज्युं हो लाल ॥ थ०॥ कन्या ए माहाराज ठे मोती ठीपनुं हो लाल ॥ठे०॥३॥ तुम मंदिर ए निरंतर रे जो धारणी हो लाल ॥ रे०॥ ए विप कन्या सत्य नही हितकारणी हो लाल ॥न०॥ विणठो पुरुष रतन्न कन्यानी संगते हो लाल ॥क०॥ कहीए ठीए सह जाउं सहुनी संमते हो लाल ॥स०४॥

अर्थ ॥ कामदेवना जेवो सुंदर कुमार तमे जोयो हतो. अमारा कर्म योगे तेने अहीं ठतो कर्यो. तमारा पुत्रीना करना स्पर्शथी आ बनाव बन्यो ठे. महाराज, आ कन्या ठीपनुं मोती ठे. ॥ ३ ॥ आ धारणी हमेशा तमारा मंदिरमां रहेजो. आ तो विष कन्या ठे. ते हित करनारी नथी. आ कन्यानी संगते आ पुरुष रत्न विनाश पामी गयुं. हवे अमे कहीए ठीए के, सर्वनी संमतिथी तेने अहींथी लइ जाउं. ॥ ४ ॥

मकरध्वजे सविवात मानी साची करी हो लाल ॥ मा०॥ दुःखव कन्या दोष नरेशर ते खरी हो लाल ॥न०॥ प्रेमला उपरे क्रोध जनकने उपनो हो लाल ॥ज०॥ कुहिए तेणीवार प्रश्नो कर भूपनो हो लाल ॥ भ्र०॥५॥ नही तुम पुत्री दोष नहीं तेम माहरो हो लाल ॥न०॥ नही मुज जनकनो दोष. नही तेम ताहरो हो लाल ॥न०॥ सघळो कर्मनो दोष निवारीये हो लाल ॥ ए०॥ स्त्री हत्यानुं पातिक हेडे विचारीए हो लाल ॥हे०॥६॥

अर्थ ॥ राजा मकरध्वजे आ सर्व वात साची मानी अने मनमां निश्चय कर्यो के, आ राजकन्या सदोष ठे. तत्काल पोतानी पुत्री प्रेमला उपर ते पिताने क्रोध उत्पन्न थयो. ते वखते पेला कोढी राजानो हाथ पकडी कह्यु ... ॥ राजा तमारी पुत्रीनो दोष नथी तेम मारो पण दोष नथी. मारा पितानो के तमारो दोष नथी. आ बधो कर्मनो दोष ठे. माटे तेथ ठोडी दो अने थाशी स्त्री हत्यानुं पाप पण हृदयमां विचारो ॥ ६ ॥

कनकध्वजने वचन श्वसुर मंन्यो घणु हो लाल ॥श्व०॥ कह्युं तुम वार्या उपर एहने नहीं हणु हो लाल ॥ए०॥ एम कही प्रेमला नाम श्वमंदिरे आवीयो हो लाल ॥श्व०॥ ... नो सदबुद्धि प्रधान तेनावीयो हो लाल ॥प्र०॥७॥

रे मंत्री विषकन्या प्रेमला सांजली हो लाल ॥प्रे०॥ चीजडामांहे वराल अचिंती निकली हो लाल ॥ अ० ॥ थयो कुष्टी जामात कमाइ आपणी हो लाल ॥क०॥ आवी आपणे पेट कन्या ए पापणी हो लाल ॥ क० ॥

अर्थ ॥ आवां कनकध्वजनां वचनथी तेनो सासरो घणो खुशी थयो. अने तेणे कह्युं के, तमारा वार वार्थी हवे हुं पुत्रीने दृणीश नहीं. आप्रमाणे कही ते प्रेमलानो पिता पोताने घेर आव्यो. अने त्यां पोताना सद्बुद्धि प्रधानने तेडाव्यो. ॥ ७ ॥ राजा बोल्यो. अरे मंत्री, सांजलो, आपणी प्रेमला विष कन्या छे. आ तो चीजडामांथी अकस्मात वराल नीकली छे. एना स्पर्शथी आपणो जमाइ कोडीयो थइ गयो छे. ए आपणुं नशीब समजवुं. आ पापणी कन्या आपणे पेट आवी छे. ॥ ८ ॥

कहे मंत्री करजोड नृपति तुमशुं हवुं हो लाल ॥ नृ० ॥ कुष्ट पुरातन एह नही एतो नवुं हो लाल ॥नृ०॥ एक पोहोरमां एम डुर्गंध नउछले हो लाल ॥ डु० ॥ सटित न होवे चर्म अश्रृगपण नविगले हो लाल॥अ०॥ए॥ अवगुण पुत्रीमांहे रखे तुमे जाणता हो लाल ॥ र० ॥ छे सघलुं एकपट रखे हठ ताणता हो लाल ॥ र० ॥ तोपण नृपनो क्रोध नकांइ उपशमे हो लाल ॥न०॥ कहे मंत्री महाराज करो जेम तुम गमे हो लाल ॥क०॥१०॥

अर्थ ॥ मंत्रीए वे हाथ जोडी कह्युं, राजाजी, आ तमने शुं थयुं छे? ए कोडनो रोग पूर्वनो छे, नवुं इ थयुं नथी. एक पोहोरमांज एवी रीते डुर्गंध उछले नहीं अने चांमडी सडीने तेमांथी रुधिर गलवामांडे नहीं. ॥ ए ॥ तमे पुत्रीमां अवगुण जाणशो नहीं. आ सघलुं कपट छे. रखे तमे हठ पकडता! आ प्रमाणे कह्युं तोपण राजानो क्रोध शमतो नथी एटले मंत्री बोल्यो के, महाराज, तमने गमे तेम करो. १०

कन्या आवी मात समीपें धसमसी हो लाल ॥स०॥ माताना मनमांहे ते विष कन्यावसी हो लाल ॥ते०॥ दीधो नही सनमान न पुछी वातकी हो लाल ॥न०॥ न मटे लिखितजे लेख लख्या छठी रातकी हो लाल ॥ल०॥११॥ ताते कोडंबीक पुरुष तेडाव्या तत्क्षणे हो लाल ॥ते०॥ क्रोधारुण करी नेत्र नरेशर एम जणे हो लाल ॥ नृ० ॥ सोंपो कुमरी एहके हाथ चंडालने हो ॥के०॥ पुजजो वधनी जूमि धारा करवालने हो लाल ॥ धा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कन्या दोडती दोडती माता पासे आवी. माताना मनमां पण ए विष कन्या छे, एम वसी गयुं हतुं, तेथी तेणीए कांइ सन्मान आप्युं नहीं तेम कांइ वात पण पुछी नहीं, छठीनी रात्रे जे लेख लखेला होय ते केम मटे? ॥ ११ ॥ राजाए तत्काल कुटुंबना लोकोने बोलाव्या अने क्रोधथी रातां नेत्र करी ते बोल्यो-के, आ पुत्री चंडालने हाथ सोंपी द्यो अने खड्गनी धारावडे वध जूमिनी पूजा करावो. १२

लेइ चाल्या तेह सुता साथे महीं हो लाल ॥ सु० ॥ पण राजाए चित्त दया आणी नही हो लाल ॥द०॥ कुंवरीनी एक वात कोइए नवि सांजलीहो लाल ॥को०॥ मंत्री कहे नृप आगल घणुं ए वल वली हो लाल ॥य०॥१३॥

रे मंत्री विपकन्या प्रेमला सांजली हो लाल ॥प्रे०॥ चीजडामांहे वराल
अचिंती निकली हो लाल ॥ अ० ॥ थयो कुष्टी जामात कमाइ आपणी
हो लाल ॥क०॥ आवी आपणे पेट कन्या ए पापणी हो लाल ॥ क० ॥

अर्थ ॥ आवां कनकध्वजनां वचनथी तेनो सासरो घणो खुशी थयो. अने तेणे कह्युं के, तमारा वारथी हवे हुं पुत्रीने हणीश नहीं. आप्रमाणे कही ते प्रेमलानो पिता पोताने घेर आव्यो. अने त्यां पोताना सद्बुद्धि प्रधानने तेडाव्यो. ॥ ७ ॥ राजा बोल्यो. अरे मंत्री, सांजलो, आपणी प्रेमला विप कन्या छे. आ तो चीजडामांथी अकस्मात वराल नीकली छे. एना स्पर्शथी आपणो जमाइ कोडीयो थइ गयो छे. ए आपणुं नशीब समजवुं. आ पापणी कन्या आपणे पेट आवी छे. ॥ ८ ॥

कहे मंत्री करजोड नृपति तुमशुं हवुं हो लाल ॥ नृ० ॥ कुष्ट पुरातन
एह नही एतो नवुं हो लाल ॥नृ०॥ एक पोहोरमां एम डुर्गंध नजळे
हो लाल ॥ डु० ॥ सटित न होवे चर्म अश्रृगपण नविगले हो लाल॥अ०॥ए॥
अवगुण पुत्रीमांहे रखे तुमे जाणता हो लाल ॥ र० ॥ छे सघलुं एकपट
रखे हठ ताणता हो लाल ॥ र० ॥ तोपण नृपनो क्रोध नकांइ उपशमे
हो लाल ॥न०॥ कहे मंत्री महाराज करो जेम तुम गमे हो लाल ॥क०॥१०॥

अर्थ ॥ मंत्रीए बे हाथ जोडी कह्युं, राजाजी, आ तमने शुं थयुं छे? ए कोडनो रोग पूर्वनो छे, नवुं कांइ थयुं नथी. एक पोहोरमांज एवी रीते डुर्गंध उछले नहीं अने चांमडी सडीने तेमांथी रुधिर गळवा मांडे नहीं. ॥ ए ॥ तमे पुत्रीमां अवगुण जाणशो नहीं. आ सघलुं कपट छे. रखे तमे हठ पकडता! आ प्रमाणे [illegible]

लइ प्रेमला लछी आव्या चहुटा लगे हो लाल ॥आ०॥ माहाजन पण तत
खेव मल्या मन उमगे हो लाल ॥म०॥ आव्या ते दरवार तेनीने पुत्रीका
हो लाल ॥ते०॥ विनवे नृपति आगल जे हती धृत्तिका हो लाल ॥ जे० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तेउं प्रेमलाने साथे लइ चाल्या. राजाना चित्तमां जरापण दया आवी नहीं. कुंवरीनी एक वात पण कोइए सांजली नहीं. मंत्रीए राजानी आगल घणुं करगरी कहेवा मांड्यो. ॥ १३ ॥ प्रेमला लछीने लइ तेउं चौटामां आव्या. त्यां तत्काल तेमने महाजन मल्युं तेउं पाछा कुंवरीने लइ दरवारमां आव्या अने राजाने जे कहेवानुं हतुं ते कही विनववा लाग्या. ॥ १४ ॥

अहो इश्वर अवतार सुताए उगरे हो लाल ॥ सु० ॥ कुष्टी थयो जामात
तेमां ए शुं करे हो लाल ॥ते०॥ पंचनो वचन प्रमाण करो अलवेसरू हो
लाल ॥क०॥ एम पुत्रीथी कोप न कीजे हित करु हो लाल ॥न०॥ १५ ॥
वगसो गुन्हो महाराज अकाज न कीजीए हो लाल॥अ०॥ निज संततिनी
उपर एम केम खीजीए हो लाल ॥ए०॥ पुत्रीनी एकवार तो वातडी सां
जलो हो लाल ॥वा०॥ दुर्जन वाते स्वामीन राखो आमलो हो लाल ॥न०॥१६॥

अर्थ ॥ महाजन कहेले– हे इश्वरावतारी राजा, आ पुत्रीने उगारवी जोइए. ते पुरुष कुष्टी थयेलो तेमां आ पुत्री शुं करे? राजाजी, आ पंचनुं वचन प्रमाण करो. आवो कोप पुत्री उपर न करवो जोइए. ॥१५॥ हे महाराजा, कदि अपराध थयो होय तोपण आवुं अकार्य न करवुं जोइए. पोतानी संतति उपर आ प्रमाणे खीजवावुं न जोइए. एकवार तो ए पुत्रीनी वात सांजली ल्यो. दुर्जन लोकोनी वात सांजली मनमां आमलो राखो नहीं. ॥ १६ ॥

आठमी ढाल रसाल ए त्रीजा उल्लासनी हो लाल ॥ए०॥ मोहन कहे मन
रंगथी पुण्य प्रकाशनी हो लाल ॥पु०॥ शीलहुंती उपसर्ग सयल रहे वेग
ला हो लाल ॥स०॥ शील थकी सुखजोग लहेशे प्रेमला हो लाल ॥ल०॥१७॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे आ रस जरेली त्रीजा उल्लासनी आठमी ढाल श्रीमोहन विजये कहेली ले. आ ढाल मनमां आनंद अने पुण्यने प्रकाश करनारी ले. शीलवती स्त्रीनी पासेथी बधा उपसर्गो वेगला रहेले. लेवटे प्रेमला लछी शीलवडे करीने सुखजोग प्राप्त करशे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

माने नही माहाजन तणुं, एके वचन लगार ॥ क्रोध कषाय भुजंगविष,
धार्यो अति वसुधार ॥ १ ॥ साजन जन तिहां शुं करे, राजन जिहां
कठोर ॥ माहाजन पोहोता सहु घरे, न वने कीधे जोर ॥ २ ॥

अर्थ ॥ राजाए महाजननुं वचन जरापण मान्युं नहीं अने उलटो तेणे क्रोध कषाय रुप सर्पना जेरने धारण कर्युं. अर्थात् क्रोध कर्यो. ॥ १ ॥ ज्यां राजा कठोर हृदयनो होय त्यां साजन के महाजन शुं करी शके? पछी ते महाजन लोको घेर चाल्या गया. जोर करवाथी ते वात बनती नथी. ॥ २ ॥

૧૫૦

૧૫૧

૧૫૨

लइ प्रेमला लछी आव्या चहुटा लगे हो लाल ॥आ०॥ माहाजन पण तत खेव मल्या मन उमगे हो लाल ॥म०॥ आव्या ते दरवार तेणीने पुत्रीका हो लाल ॥ते०॥ विनवे नृपति आगल जे हती वृत्तिका हो लाल ॥ जे० ॥ १४

अर्थ ॥ तेउं प्रेमलाने साथे लइ चाल्या. राजाना चित्तमां जरापण दया आवी नहीं. कुंवरीनी एक या पण कोइए सांजली नहीं. मंत्रीए राजानी आगल घणुं करगरी कहेवा मांड्यो. ॥ १३ ॥ प्रेमला लछी लइ तेउं चौटामां आव्या. त्यां तत्काल तेमने महाजन मल्युं तेउं पाछा कुंवरीने लइ दरबारमां आव्या अने राजाने जे कहेवानुं हतुं ते कही विनववा लाग्या. ॥ १४ ॥

अहो इश्वर अवतार सुताए उगरे हो लाल ॥ सु० ॥ कुष्टी थयो जामात तेमां ए शुं करे हो लाल ॥ते०॥ पंचनो वचन प्रमाण करो अलवेसरू हो लाल ॥क०॥ एम पुत्रीची कोप न कीजे हित करु हो लाल ॥न०॥ १५ ॥ थगतो गुन्हो महाराज अकाज न कीजीए हो लाल ॥अ०॥ निज संततिनी उपर एम केम खीजीए हो लाल ॥ए०॥ पुत्रीनी एकवार तो वातडी सांजलो हो लाल ॥वा०॥ डुर्जन वाते स्वामीन राखो आमलो हो लाल ॥न०॥१६॥

अर्थ ॥ महाजन कहेछे– हे इश्वरावतारी राजा, आ पुत्रीने उगारवी जोइए. ते पुरुष कुष्टी थयेलो तेमां आ पुत्री शुं करे? राजाजी, आ पंचनुं वचन प्रमाण करो. आवो कोप पुत्री उपर न करवो जोइए. ॥१५॥ हे महाराजा, कदि अपराध थयो होय तोपण आवुं अकार्य न करवुं जोइए. पोतानी संतति उपर आ प्रमाणे खीजवावुं न जोइए. एकवार तो ए पुत्रीनी वात सांजली ल्यो. डुर्जन लोकोनी वात सांजली मनमां आमलो राखो नहीं. ॥ १६ ॥

आठमी ढाल रसाल ए त्रीजा उल्लासनी हो लाल ॥ए०॥ मोहन कहे मन रंगथी पुष्प प्रकाशनी हो लाल ॥पु०॥ शीलहुंती उपसर्ग सयल रहे वेगला हो लाल ॥म०॥ शील थकी सुखजोग लहेशे प्रेमला हो लाल ॥ल०॥१७॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे आ रस जेवी त्रीजा उल्लासनी आठमी ढाल श्रीमोहन विजय कहेछे छे. आ ढाल मनमां आनंद अने पुष्पने प्रकाश करनारी छे. शीलथनी स्त्रीनी पासेथी बधा उपसर्गो वेगला रहेछे. ...पर प्रेमला लछी शीलवडे करीने सुखजोग प्राप्त करशे ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

माने नहीं माहाजन तणुं. एके वचन लगार ॥ क्रोध कषाय भुजंगविष, धायों अति नृपधार ॥ १ ॥ माजन जन तिहां शुं करे. राजन जिहां कठोर ॥ माहाजन पोहोंना मह घरे. न चले कीधे जोर ॥ २ ॥

अर्थ । राजाए महाजननुं वचन जराएण मान्युं नहीं अने ... क्रोध कषाय रूप सर्पना झेरने ... कर्युं ... ॥ १ ॥ ... राजा कठोर होयतो त्यां माजन के महाजन शुं करी शके? पछी ते महाजन लोको घर चाल्या गया. जोर करवाथी ते वात बनती नथी. ॥ २ ॥

स्वपंचोने क्षितिपति कहे, केम करो आण भंग ॥ विष कन्याथी जइ करो, प्रहरण तणो प्रसंग ॥ ३ ॥ जो जीवित चाहो तमे, तो नवि करो विलंब ॥ नृप वचने कन्या भणी, ते कहे चालो अंब ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ राजाए ते पोताना माणसोने कह्युं के, तमे मारी आज्ञानो भंग केम करो छो ? जाओ, तमे ते विष कन्या उपर प्रहार करो. ॥ ३ ॥ जो तमारे तमारा जीवितनी इच्छा होय तो तमे आ कार्यमां विलंब करशो नहीं. राजानां आवां वचनथी तेओए कन्याने कह्युं के, माता चालो. ॥ ४ ॥

आगल कीधी प्रेमला, चाल्यो ते चंडाल ॥ हाहारव नगरी थयो, अकृत करे भूपाल ॥ ५ ॥ ते कन्यावध थानके, तेणे आणीत रसाल ॥ बेसाडीने अंत्यजे, कर पकडी करवाल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लक्ष्मीने आगल करी अने पाछल ते चंडाल चाल्यो. आखी नगरीमां हाहाकार थइ गयो के राजा न करवानुं काम करे छे. ॥ ५ ॥ ते कन्याने चंडाल वध स्थान उपर लइ गयो. पछी तेने त्यां बेसारी चंडाले हाथमां तरवार लीधी. ॥ ६ ॥

कहे मातंग रे नृपसुता, भजतुं ताहरो इष्ट ॥
हवे तो इहां करशुं अमे, जे नृपे आदिष्ट ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंडाल बोल्यो– अरे राज कुमारी, तुं तारा इष्ट देवने याद कर्य. हवे राजानी आज्ञा प्रमाणे अमे तारो नाश करीशुं. ॥ ७ ॥

॥ ढाल नवमी राग धोरणी ॥

॥ बे करजोडी तामरे भडाविनवे ॥ ए देशी ॥

कहे विनये चंडाल रे, अहो नृप पुत्रिका, अमे किंकर पेटारथीए ॥
तुं उत्तम अमे हीन रे, मातुं वध बाला, ए करवुं घटतुं नथी ए ॥ १ ॥
इहां अमे थया अकुलीन रे, पूरव कर्मथी, तोए छूटशुं किहां वलीए ॥
तुंज सरीखुं स्त्री रत्न रे, एम विणासवुं, धिग् अंत्यज कुल मंडलीए॥२॥

अर्थ ॥ चंडाल फरी विनववा लाग्यो– हे राजकुमारी, अमे पेटने माटे सेवक थया छीए. तमे उत्तम छो अमे नीच जात छीए. तमारा जेवी बालानो वध करवो घटित नथी. ॥ १ ॥ अमे आनवं पूर्वना कर्मथी अकुलीन नीच थया छीए. पछी तारा जेवुं स्त्रीरत्न आम हणीने पाछा क्यां छुटीशुं ? एम विचारतां अमारा जेवी अंत्यजजातिनी मंडलीने धिक्कार छे. ॥ २ ॥

आपा राजा केरी रे, फेरी कोण शके, वांक नहीं इहां अमतणोए ॥
अमे तो हुकमना बंदा रे, करीए नृप कह्युं, धर्म संभारो आपणोए ॥३॥
काढ्यो कोशथी खड्ग रे, एम कहीने तेणे, तव कन्या खल खल हसीए॥
नासो भय तत्काल रे, सत्व न अवगण्यो, असि देखीने उल्लसीए॥४॥

अर्थ ॥ राजानी आज्ञाने कोण फेरवी शके! अमारो आमां जरापण वांक नथी. अमे तो हुकमना ताबेदार छीए. तेथी राजाए जे हुकम कर्यो ते प्रमाणे करीए छीए. हवे तमे तमारो धर्म संभारो. ॥ ३ ॥ आ प्रमाणे कही ते चंडालोए म्यानमांथी तरवार काढी ते जोइ राज कन्या खडखड हसी पडी. तेने जरापण जय लाग्यो नहीं. पोताना सत्त्वनी अवगणना करी नहीं अने तरवार देखीने खुशी थवा लागी. ॥ ४ ॥

नाण्यो रोष लगार रे, तातनी उपरे, वधकनो वांक गण्यो नहींए ॥ क
हे कन्या हे वीर रे, मकर विचारणा, नृप वचन करतुं सहीए ॥ ५ ॥
पाम्यो विस्मय चित्त रे, अंत्यज बापडो, अलगो जइ उनो रह्योए ॥
केम हसो तमे मात रे, निरखी असिधारा, मेंतो भेद नको लह्योए ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ कन्याए पोताना पिता उपर जरापण रोष कर्यो नहीं, तेम वध करनारा चांडालनो वांकपण गण्यो नहीं. ते बोली– अरे वीर, विचार कर्य नहीं. राजानी आज्ञा प्रमाणे कर्य. ॥ ५ ॥ ते चंडाल चित्तमां विस्मय पाम्यो. बिचारो अलगो जइ उनो रह्यो. ते बोल्यो, माता आ तरवारनी धार जोइ तमे केम हसो छो? हुं तो तेमां कांइ पण समज्यो नथी. ॥ ६ ॥

तवकहे प्रेमला लछी रे, तुजने शुं कहुं, वात कह्या सरखी नथी ए ॥
जोनरवर मुज पुछे रे, तव तेहने कहुं, लेखे नावे इहां कथी ए ॥ ७ ॥
ताते मारी वात रे, काने न सांजली, ते मुज खटके छे घणुं ए ॥ अण
जाण्युं करे नृपरे, कोइनो जोलव्यो, घरन विचारे आपणुं ए ॥ ८ ॥

अर्थ–त्यारे प्रेमला लछी बोली. जाइ! तने शी वात कहुं. वात तने कह्या जेवी नथी. जो राजा मने पुछे तो हुं तेमने कहुं. अहीं केहेवाथी कांइ लाज थाय तेम नथी. ॥ ७ ॥ पिताश्रीए मारी वात सांजली नहीं, एज मने बहु खटके छे. कोइनाथी जोलवायेलो मारो पिता (राजा) अजाणपणे आ करेछे. पोताना घरनो विचार करतो नथी. ॥ ८ ॥

निसुणी वचन चंडाल रे, मुकी तिहां कन्या, आव्यो मंत्रीनी कन्हे रे ॥
अहो अहो मंत्रीराज रे, वांछे प्रेमला, आववुं नृपति आसने ए ॥ ९ ॥
एतो नहीं विष कन्या रे, परखीमें रूडो, तो कां अणजाण्युं करो ए ॥
नृपतिने समजावो रे, तेहनो पुत्रिका, वात कहे ते चित्तधरो ए ॥ १० ॥

अर्थ–कन्यानां वचन चंडाल सांजली तेणीने त्यां मुकी, मंत्रीनीपासे ते आव्यो, अने केहेवा लाग्योके हे मंत्रीराज! महाराजजी पासे आववाने प्रेमला इच्छे छे. ॥ ९ ॥ में मारी रीते परीक्षा करी छे के ते विष कन्या नथी, तेथी अजाणपणे आवुं शुं काम करोछो? आप राजाजीने समजावो, तेमनी दीकरीने तेमावो अने ते जे वात कहे ते ध्यानमां ल्यो. ॥ १० ॥

परदेशीनी वात रे, एम नवी कीजी ए, पस्तावो करशो पछी ए ॥ अं
त्यज वचने मंत्री रे, रायने विनवे, स्वामि एक विनती अछे ए ॥ ११ ॥
छे कन्या निरविख रे, में निश्चेकर्युं, एकवार तेडावो फरी ए ॥ केम ह
णीए अविचारे रे, रोष निवारी ए, जूंकी तो ए दीकरी ए ॥ १२ ॥

स्वपंचोने क्षितिपति कहे, केम करो आण नंग ॥ विष कन्याथी
जइ करो, प्रहरण तणो प्रसंग ॥ ३ ॥ जो जीवित चाहो तमे, तो नवि
करो विलंब ॥ नृप वचने कन्या नणी, ते कहे चालो अंब ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ राजाए ते पोताना माणसोने कह्युं के, तमे मारी आज्ञानो नंग केम करो छो? जाउं, तमे ते विष कन्या उपर प्रहार करो. ॥ ३ ॥ जो तमारे तमारा जीवितनी इच्छा होय तो तमे आ कार्यमां विलंब करशो नहीं. राजानां आवां वचनथी तेउंए कन्याने कह्युं के, माता चालो. ॥ ४ ॥

आगल कीधी प्रेमला, चाल्यो ते चंडाल ॥ हाहारव नगरी थयो,
अकृत करे नूपाल ॥ ५ ॥ ते कन्यावध थानके, तेणे आणीत
त्काल ॥ वेसाडीने अंत्यजे, कर पकडी करवाल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लक्ष्मीने आगल करी अने पाछल ते चंडाल चाल्यो. आथी नगरीमां हाहाकार थइ गयो के राजा न करवानुं काम करे छे. ॥ ५ ॥ ते कन्याने चंडाल वध स्थान उपर लइ गयो. पछी तेने त्यां वेसारी चंडाले हाथमां तरवार लीधी. ॥ ६ ॥

कहे मातंग रे नृपसुता, नजतुं ताहरो इष्ट ॥
हवे तो इहां करशुं अमे, जे नृपे आदिष्ट ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंडाल वोल्यो— अरे राज कुमारी, तुं तारा इष्ट देवने याद कर्य. हवे राजानी आज्ञा प्रमाणे अमे तारो नाश करी शुं. ॥ ७ ॥

॥ ढाल नवमी राग धोरणी ॥
॥ वे करजोडी तामरे जडाविनवे ॥ ए देशी ॥

कहे विनये चंडाल रे, अहो नृप पुत्रिका, अमे किंकर पेटारथीए ॥
तुं उत्तम अमे हीन रे, मातुं वध वाला, ए करवुं घटतुं नथी ए ॥ १ ॥
इहां अमे थया अकुलीन रे, पूरव कर्मथी, तोए त्रूटशुं किहां वलीए ॥
तुंज सरीखुं स्त्री रत्न रे, एम विणासवुं, धिग् अंत्यज कुल मंकलीए॥२॥

अर्थ ॥ चंडाल फरी विनववा लाग्यो— हे राजकुमारी, अमे पेटने माटे सेवक थया छीए. तमे उत्तम छो अमे नीच जात छीए. तमारा जेवी बालानो वध करवो घटित नथी. ॥ १ ॥ अमे आजवे पूर्वना कर्मथी अकुलीन नीच थया छीए. वली तारा जेवुं स्त्रीरत्न आम हणीने पाछा क्यां छुटी शुं? एम विचारतां अमारा जेवी अंत्यजजातिनी मंडलीने धिक्कार छे. ॥ २ ॥

आणा राजा केरी रे, फेरी कोण शके, वांक नहीं इहां अमतणोए ॥
अमे तो हुकमना वंदा रे, करीए नृप कह्युं, धर्म संनारो आपणोए ॥३॥
काढ्यो कोशथी खड्ग रे, एम कहीने तेणे, तव कन्या खम खम हसीए ॥
नाण्यो नय तलमात्र रे, सत्व न अवगण्यो, असि देखीने उल्लसीए ॥४॥

अर्थ ॥ राजानी आज्ञाने कोण फेरवी शके? अमारो आमां जरापण वांक नथी. अमे तो हुकमना ताबेदार छीए. तेथी राजाए जे हुकम कर्यो ते प्रमाणे करीए छीएं. हवे तमे तमारो धर्म संभारो. ॥ ३ ॥ आ प्रमाणे कही ते चंडालोए म्यानमांथी तरवार काढी ते जोइ राज कन्या खडखड हसी पडी. तेने जरापण भय लाग्यो नहीं. पोताना सत्त्वनी अवगणना करी नहीं अने तरवार देखीने खुशी थवा लागी. ॥ ४ ॥

नाण्यो रोष लगार रे, तातनी उपरे, वधकनो वांक गण्यो नहीए ॥ क
हे कन्या हे वीर रे, मकर विचारणा, नृप वचन करतुं सहीए ॥ ५ ॥
पाम्यो विस्मय चित्त रे, अंत्यज बापडो, अलगो जइ उनो रह्योए ॥
केम हसो तमे मात रे, निरखी असिधारा, मेंतो भेद नको लह्योए ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ कन्याए पोताना पिता उपर जरापण रोष कर्यो नहीं, तेम वध करनारा चांडालनो वांकपण गण्यो नहीं. ते बोली– अरे वीर, विचार कर्य नहीं. राजानी आज्ञा प्रमाणे कर्य. ॥ ५ ॥ ते चंडाल चित्तमां विस्मय पाम्यो. विचारो अलगो जइ उनो रह्यो. ते बोल्यो, माता आ तरवारनी धार जोइ तमे केम हसो छो! हुं तो तेमां कांइ पण समज्यो नथी. ॥ ६ ॥

तवकहे प्रेमला लछी रे, तुजने शुं कहुं, वात कह्या सरखी नथी ए ॥
जोनरवर मुज पुछे रे, तव तेहने कहुं, लेखे नावे इहां कथी ए ॥ ७ ॥
ताते मारी वात रे, काने न सांजली, ते मुज खटके छे घणुं ए ॥
जाएयुं करे नृपरे, कोइनो जोलव्यो, घरन विचारे आपणुं ए ॥ ८ ॥

अर्थ–त्यारे प्रेमला लक्ष्मी बोली. जाई! तने शी वात कहुं. वात तने कह्या जेवी नथी. जो राजा मने पुछे तो हुं तेमने कहुं. अही केहेवाथी कांइ लाज थाय तेम नथी. ॥ ७ ॥ पिताश्रीए मारी वात सांजली नही, एज मने बहु खटके छे. कोइनाथी जोलवायेलो मारो पिता (राजा) अजाणपणे आ करेछे. पोताना घरनो विचार करतो नथी. ॥ ८ ॥

निसुणी वचन चंडाल रे. मुकी तिहां कन्या, आव्यो मंत्रीनी कन्हे रे ॥
अहो अहो मंत्रीराज रे. वांछे प्रेमला, आववुं नृपति आसने ए ॥ ए ॥
एनो नहीं विष कन्या रे. परखीमें रुडो. नो कां अणजाएयुं करो ए ॥
नृपनिने समजावो रे. तेनो पुत्रिका. वात कहे ते चित्तधरो ए ॥ १० ॥

अर्थ–कन्याना वचन चंडाल सांजली तेणीने त्यां मुकी, मंत्रीनीपासे ते आव्यो, अने केहेवा लाग्योके मंत्रीराज! महाराजनी पासे आववाने प्रेमला इच्छे छे ॥ ९ ॥ में मारी रीते परीक्षा करी छे के ते विषकन्या नथी. तेथी अजाण्यो आवु ते काम करोछो? आप राजाजीने समजावो, तेमनी दीकरीने ... अने ते जे वात कहे ते ध्यानमां ल्यो ॥ १० ॥

परदेशीनी वात रे. एम नथी कीजी ए. पस्तावो करशो पछी ए ॥ अं
त्यज वचने मंत्री रे. रायने विनवे. स्वामि एक विनती अछे ए ॥ ११ ॥
छे कन्या निरविष रे. मे निर्धारकर्युं. एकवार तेडावो फरी ए ॥ केम ह
णीए अविचार रे. रोष निवारी ए. नृपनी तो ए दीकरी ए ॥ १२ ॥

अर्थ-परदेशीने वात सांभळी, आमकरवुं ते ठीकनथी, पछी पस्तावो करवो पडशे. चंडाळनां वचनथी मंत्रीए राजाने कह्युं के महाराज एक विनंति करवानी छे. ॥ ११ ॥ आपनी कन्या विषकन्या छे अने ते वातनो में निश्चय कर्योछे, आप एकवार तेडाववानी आज्ञाकरो. अविचारथी तेने मारवी योग्य नथी. आप क्रोधने शांत करो, छेवटे तोए पोतानी दीकरी छे. ॥ १२ ॥

एह नामननीवात रे, तेहनी सांभळो, करजो पछी मनने गमे ए ॥ जो
जाणो विषकन्या रे, तो परहे रही, विनवशे जे अतिक्रमे ए ॥ १३ ॥
कहे नृप तेडोतेह रे, अलगी राखजो, मत आणो मुज आगले ए ॥
कीधुं वचन प्रमाण रे, मंत्री ए कन्यका, तेडावी महा मंगले ए ॥ १४ ॥

अर्थ-पुत्रीने तेडावी तेना मननी वात तो सांभळो, पछी आपने गमे तेम करजो. जो विषकन्या जाणवामां आवे तो परहे राखजो अने पछी ते पोतानी वात आपने कहेशे. ॥ १३ ॥ राजाए कह्युं के कन्याने तेडावो पण दूर राखजो, मारी पासे लावशो नही. ते वचन प्रमाणकरी मंत्रीए कन्याने घणी खुशी साथे तेडावी. ॥ १४ ॥

परिजन अंतर राखी रे, सखीप्रेमला, मंत्री नृपने विनवे ए ॥ स्वामी
कर्म पसाय रे, पासे बालका, विनती सफल करो हवे ए ॥ १५ ॥
नृप आदेशे पुत्री रे, कहे हरखित थई, तात सुणो मुज विनती ए ॥
नहीं भाखुं असत्य रे, चरणे तुमतणे, उत्तमजन भाखे छती ए ॥ १६ ॥

अर्थ-स्वजनो परहे राखीने, प्रेमला लक्ष्मीने बेसाडी. पछी मंत्री राजाने विनवे छे. हे स्वामी आपना प्रसादथी पुत्री आवीछे तेनी विनती हवे सांभळी तेनी उपर कृपाकरो. ॥ १५ ॥ राजाना हुकमथी पुत्री हरखी थई कह्युं के हे पिताजी मारी विनती सांभळो. आपनी हजुरमां हुं कदापि असत्य नही बोलुं उत्तम मनुष्य साचीज वात बोले. ॥ १६ ॥

नवमी त्रीजा उल्लासे रे, ढाळ नवी कही, मोहन विजये रंगथी ए ॥
मिलशे प्रेमला लच्छी रे, चंदनरेशथी, पूरण पुन्य प्रसंगथी ए ॥ १७ ॥

अर्थ-मोहन विजयजी ए हर्षथी त्रीजा उल्लासनी नवमी नवी ढाळ कही. पूर्ण पुन्यना योगथी चंदराजानीसाथे प्रेमला लच्छी मळशे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वात अमंगळ तातजी, कहेतां आवे लाज ॥ पण विण कहे य
नतुं नथी, लाजे विणसे काज ॥ १ ॥ जेहने परणावी तमे, ते नहीं
प्रीतम एह ॥ जाणुं हुं अनुमानथी, एहमां नहीं संदेह ॥ २ ॥

अर्थ-हे पिताजी आ वात नही कहेवा जेवीछे अने ते कहेतां मनमां लाज आवेछे. परंतु कह्याविना चाली शके तेम नथी, कारणके लाज राखवाथी कार्यनो नाश थायछे ॥ १ ॥ जेनी साथे आपे मने परणावी ते आजे मारोनाथ आ नथी. ए वात हुं मारा अनुमानथी जाणुं छुं. तेमां लेशमात्र मने संदेह नथी. ॥ २ ॥

੧੫੩
੧੫੪
੧੫੫

੧੫੬
੧੫੭

੧੫੮

पुरव दिशी आभापुरी, वीरसेननो जात ॥ चंद नृपति पति मा
हरो, तमे अवधारो तात ॥ ३ ॥ जो एहमां जुठुं पडे, तो मुजने
महाराज ॥ करजो गति जे चोरनी, कहुं हुं छोडी लाज ॥ ४ ॥

अर्थ-मारी साथे लग्न करनार मारो पति पूर्व दिशामां आवेली आभापुरी' नगरीना वीरसेन राजानो पुत्र चंद राजाछे, ते वात हे पिता! खात्रीथी तमे मानजो ॥ ३ ॥ हुं जे कहुं छुं ते हे महाराज! जो जुठुं पडे, तो जेवी चोरनी गति थाय तेवी गति मारी करजो. आवात हुं शरमछोडीने कहुं छुं. ॥ ४ ॥

कहे मंत्री तें चंदने, केम करी जाण्यो कंत ॥ तात तणा मुख आ
गले, कहो साचो विरतंत ॥ ५ ॥ निसुणो पभणे प्रेमला, परणी
मुज भरतार ॥ रमवा बेठो मनमठो, मुजथी रामत सार ॥ ६ ॥

अर्थ-मंत्रीए पुछयुं के हे राजकुमारी! चंदराजा तमारो स्वामी थयोछे ए केवीरीते तमे जाणी शक्यां? माटे जे वृत्तांत साचो बन्यो होय ते तमारा पिताश्रीपासे कहो. ॥ ५ ॥ प्रेमला लच्छीए कह्युंके, मारी साथे मारो भरतार परण्या पछी हुं अने ते सोगठा बाजी रमवा बेठां, परंतु रमतमां तेनुं मन उचक हतुं. ॥ ६ ॥

तेणे रमतां मुखथी कह्युं, आभा पति नृपचंद ॥ सारी पासा तस घरे,
छे सुंदर रस कंद ॥ ७ ॥ ते जो इहां आण्या होवे, तो रामत रस
होय ॥ पण ते कोश अढारसे, आणी नापे कोय ॥ ८ ॥

अर्थ-तेणे रमत रमतां कह्युं के आभा नगरीना राजा चंदने घेर रमत रमवाना जेवी बाजी अने पासाछे ते जाणे रसनो कांदो होय नहीं तेवां सुंदर छे. ॥ ७ ॥ ते जो आहींया लाववामां आव्यां होय तो रमवामां बहुज रस आवे. परंतु ते अहींथी अढारसो गाउ छे, ते कोण लावी आपे? ॥ ८ ॥

॥ ढाल दशमी ॥

॥ हांरे हुंतो भरवा गइती तट जमुनाने नीरजो ॥ ए देशी ॥

हांरे हुंतो अचरज पामी स्वामी वचने तामजो, पूरव दिशी किहां
तिहां आभा केम जाणी ए रे लोल ॥ हांरे ए तो आव्या पश्चिम दि
शिथी किहां नृप चंद जो, जाण्युं में एह आगल कही होशे किणे रे लोल
॥ १ ॥ हांरे तिहां अथवा होशे प्रीतमनो मोसाल जो, तेहथी ए सं
भारे पासा सोगठांरे लोल ॥ हांरे हुंतो भोले भावे जाणी नशकी
भेद जो, धार्युं में पछी पुछीश रहेवुं छे एकठां रे ॥ लोल ॥ २ ॥

अर्थ-मारा स्वामीनां वचन सांभळी हुं आश्चर्य पामी, में विचार्युंके पूर्वदिशा क्यां? ए वात हुं केवी रीते जाणुं! कारणके आ मारा नृपचंदनो पश्चिम दिशामांथी आव्याछे. पछी विचार आव्यो के तेमनी आगळ कोइए ए वात करी हशे. ॥ १ ॥ पछी मारा मनमां एम आव्युं के त्यां मारा पतिनुं मोसाळ हशे जेथी तेने ए सोगठा बाजी तथा पासा सांभर्या करे छे. हुं अंतःकरणनां निर्मळ तेथी तुरत भेद कांइ पण जाणी शकी नही. पछीमें धार्युंके हवे एकठां रहेवुं छे तेथी आगळ उपर पुछीश. ॥ २ ॥

हारे वळी मोदक खातां वहाले माग्युं नीरजो, पायुंमें शुभवासित जल प्रेमातुरी रे लोल ॥ हारे कह्युं पिउडे गंगाजल जो इहां कणे होय जो, मोदकनीतो लागें मुजने माधुरी रे लोल ॥ ३ ॥ हारे हुं तो पामी विस्मय निसुणी सरिता नामजो, ते तो छे पूरवनी दिशे सुर वाहिनी रे लोल ॥ हारे वळी कीधां आजा नगरीना व्याख्यान जो, वाणीतो कोण मीठी हूती नाहनी रे लोल ॥ ४ ॥

अर्थ—मारा स्वामीए लाडु खातां पाणी माग्युं तेथी प्रेमनी इच्छक एवी में तेने सारु सुगंधी जल आयुं. मारा स्वामीए कह्युं के जो अहींआ गंगाजल होय तो आ लाडुनी मिठाश मने बहुज लागे. ॥ ३ ॥ ते नदीनुं नाम सांभळी हुं अत्यंत आश्चर्य पामी कारणके ते गंगानदी तो पूर्व दिशामांज वहे छे. वळी तेमणे आजापुरीना बहुज वखाण कर्या. आहा! मारा स्वामीनी वाणीमां शुं मिठाश हती! ॥ ४ ॥

हारे एम करतां आव्यो हिंसक मंत्री तत्र जो, उठाड्यो पिउ महारो कोइ शमस्या करी रे लोल ॥ हारे मुज वारी राखी पात कीए करी रीस जो, पाछो ते नवी आव्यो जे गयो परिहरी रे लोल ॥ ५ ॥ हारे गृहमांहे आव्यो ए दुष्टी मातंग जो, मुंजथीतो तेणे मोटी प्रीतलडी धरीरे लोल ॥ हारे में तो एके एहनुं वचन न मान्युं कोय जो, मुजने एणे सबले विषकन्या करी रे लोल ॥ ६ ॥

अर्थ—एटलामां हिंसक मंत्री त्यां आव्यो. तेणे शमस्या करीने मारा पतिने मारी पासेथी उठाड्यो. ए वखते मारा उपर गुस्सो करी मने रोकी राखी अने मारो नाथ मने तजी चाल्यो गयो, ते पाछो आव्यो नही. ॥ ५ ॥ ते कोढीओ चंडाळ पछी घरमां आव्यो अने तेणे मारी साथे मोटी प्रीत करवा मांडी. में तेनुं एकपण वचन मान्युं नही एटले तेणे सर्वनी पासे कह्युं के आ तो विषकन्या छे. ॥ ६ ॥

हारे ए तो कुष्टी एहनी स्त्रीनो होशे कंत जो, महारो तो प्राणेशर आवानो धणी रे लोल ॥ हारे एणे सिंहले तातजी तुमने चो मव्या ठीक जो, विण वांके एणे मुजथी कीधी छे घणी रे लोल ॥ ७ ॥ हारे में भाखी तुमने जे मुज मननी वातजो, साचुं जो करी मानो तो घणुं ए नतुं रे लोल ॥ हारे जो तुमने एहना वचन तणी परतीत जो, कीजे जे मन मान्युं कहीए केटलुं रे लोल ॥ ८ ॥

अर्थ—ए कोढीओ एनी स्त्रीनो धणी हशे. मारो प्राणनाथ तो आभा नगरीनो राजा छे. ते सिंहल ए- कार, हे पिताजी! आपने खुब छेतर्यां छे अने वगरवांके मारा उपर एणे कशामां बाकी राखी नथी. मारा मनमां जे वात हती ते में आपने कही. ते वात जो साची मानो तो घणुं सारुं; परंतु जो सिंहल राजनी उपर आपने विश्वास होय तो आपना मनमां होय ते करो. हुं हवे वधारे शुं कहुं? ॥ ८ ॥

हांरे निज पुत्री उपर कोप करे जो तात जो, कोइनो नवि चाले जोरो एहमांरे लोल ॥ हांरे पण काज विचारी करीए तो यश होय जो, तुमने छे अधिकाइ तातजी तेहमांरे लोल ॥ ए ॥ हांरे होय जाग्य सुतानुं तात तणो आयत्त जो, ताते जे जाख्युं ते पुत्रीने खरूं रे लोल ॥ हांरे जो जीवाडे न जीवाडे तोपण तात जो, पुत्र अने पुत्रीमां मोटुं अंतरूं रे लोल ॥ १० ॥

अर्थ-पिता जो पोतानी पुत्री उपर कोप करे तो तेवे वखते बीजानुं शुं जोर चाले? परंतु हे पिताजी! आप विचारीने काम करशो तो यश संपादन करशो अने तेमांज आपनी बडाई छे. ॥ ए ॥ पुत्रीनुं जाग्य पिताने आधीन छे. पिताए जे पुत्रीने माटे धार्युं होय तेज पुत्रीने खरूं समजवुं. कारणके जीवाडे के मारे तोपण पिता एज पिता छे. पुत्र अने पुत्रीमां मोटो अंतर तेज छे. पुत्रनुं जाग्य तेना पोताना स्वाधीनमां छे अने पुत्रीनुं पिताने आधीन छे. ॥ १० ॥

हांरे एम पुत्री वचन सुणीने ते मंत्रीश जो, विनयशुं मकरध्वज नृपने विनवेरे लोल ॥ हांरे प्रजु नहीं ए जुठुं पुत्री वचन लगार जो, कुष्टीतो पति नेवच वचने ए हवेरे लोल ॥ ११ ॥ हांरे हवे आपने आजा नगरी करशुं शुद्धि जो, होशे जो तिहां चंदतो सघलुं ए खरूं रे लोल ॥ हांरे प्रजु राखो त्यां लगी कन्या आपणे गेह जो, करशे जो विश्वंजर पलशे पाधरूं रे लोल ॥ १२ ॥

अर्थ-ते राजपुत्रीनां वचन सांजली श्रेष्ठ मंत्री मकरध्वज राजाने विनय पूर्वक विनववा लाग्या के हे राजन्! राजकुमरीनुं वचन लेशमात्र असत्य नथी. एना बोलवाथी, कोढीओ तेनो पति नथीज नथी, एम मने लागे छे. ॥ ११ ॥ हवे आपणे आजा नगरीमां तपास करावीए. जो त्यां चंद राजा हशे तो आ सघलुं खरूं समजवुं; माटे त्यां सुधी आप कन्याने घरमां राखो. जो परमेश्वर करशे तो सर्व पांशरू पडशे. १२

हांरे हवे तुमने न घटे हणवी कन्या एह जो, साचाने जूठानुं लाधे पारखुं रे लोल ॥ हांरे तव मंत्री वचने नृपति चिंते चित्त जो, पुत्रीनी वाते तो जोवा सारखुं रे लोल ॥ १३ ॥ हांरे कहे राजा मंत्री पुत्री राख तुं गेह जो, साचुं ते तरशे ने जूठु नहीं तरे रे लोल ॥ हांरे जुओ जगमां जविजन जीवित जो बलवंत जो, ते उपर नृप रूशीने ते शुं करे रे लोल ॥ १४ ॥

अर्थ-हे नाथ! हवे आपने आपनी पुत्रीने मारी नांखवी ते योग्य नथी. साचा अने जुठानी परीक्षा करवी जरुरनी छे. मंत्रीनां एवा वचन सांजली राजा मनमां विचारवा लाग्यो के राजकुमारीनी आ वात तपास करवा जेवी छे. ॥ १३ ॥ पछी राजाए कह्युं के हे मंत्री! राजकुमारीने तमारे घेर राखो. साची

वात हशे ते तरी आवशे अने जुठीवात कदापि नहींज तरे. (हवे कवि कहे) हे भव्य जीवो ! जगतमां जेनुं आयुष्य बलवंत छे तेना उपर राजा पण जो कोप करे तोपण ते तेने शुं करीशके तेम छे? ॥ १४ ॥

हांरे नृप वचने सचिवे प्रेमला आणी गेह जो, वेसाडी जमाडी राखी नेहथीरे लोल ॥ हांरे मंत्री पुत्री म करीश शोच स गार जो, मेलीश हुं तुज तेहने परणी जे हथी रे लोल ॥ १५॥ हांरे एम वचने कुंवरी चित्ते धीरज दीध जो, आणीशमां तुं हेडे चिंता तातनी रे लोल ॥ हांरे तुज उपर काले तात होशे सुप्रसन्न जो, राखीशमां विमासण कोइ वातनीरे लोल ॥१६॥

अर्थ–पछी राजाना हुकमथी मंत्रीये प्रेमला लछीने पोताने घेर आणी. पोताना घरमां आस्वासन आपी स्नेहपूर्वक जमाडी. पछी मंत्रीए राजपुत्रीने कह्युं के तमे जरापण शोक करशो नहीं. जेमनी साथे तमारूं परणेतर थयुं छे तेमनेज हुं मेलवी आपीश. ॥ १५ ॥ एवी रीते मंत्रीश्वरे कुंवरीना चित्तमां सारां वचनोथी धीरज आपी. वली कह्युं के वेटा! मनमां जरापण पिताश्रीनां वचन संबंधी चिंता करशो नही. तमारा पिताश्री कालेज तमारा उपर प्रसन्न थशे तेथी कोइपण वाबतमां तमे मुंझवण राखशो नही.॥१६॥

हांरे रही प्रेमला मंत्री मंदिर परमानंद जो, हुइ ते संबंधी प्रेम प्रकाशनी रे लोल ॥ हांरे एम ढाल दशमी ते मोहन विजये रसाल जो, भाखी हितकारी त्रीजा उल्लासनी रे लोल ॥ १७ ॥

अर्थ–हवे कवि मोहनविजयजी महाराज कहे छे. त्यारवाद प्रेमला लछी मंत्रीना घरमां आनंद सहित रही. ए प्रमाणे त्रीजा उल्लासनी अत्यंत हितकारी ए प्रेमनो प्रकाश करनारी रसाल दशमी ढाल कवि मोहन विजयजी कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

थयो अंबर राते वरण, फुली सांज अशस्त्र ॥ नाह्यो रविमांनुं उदधि, कर्युं कपायक वस्त्र ॥ १ ॥ मकरध्वज राजा भणी, मंत्री करी प्रणाम ॥ सभा समक्षे विनवे, स्वामी सुधारक काम ॥२॥

अर्थ–संध्या खीलतां अर्थात् सूर्यास्त समये आकाश लाल रंगमय थइ गयुं. जाणे समुद्रमांथी सूर्ये न्हाइने काथा रंगनुं वस्त्र धारण कर्युं होयनी ? ॥ १ ॥ ते समये मंत्री प्रणाम करी मकरध्वज राजाने, सभा समक्ष स्वामीनुं कार्य सुधारवामाटे विनंति करे छे. ॥ २ ॥

चार सचिव सिंहल दिशा, मूक्या हूता जेह ॥ कुंवर तेणे दीठो हशे, माटे तेडावो तेह ॥ ३ ॥ ते विनवशे आफणी, कनकध्वज तनु स्पर्श ॥ जेम हाथे कंकण छते, शुं कारण आदर्श ॥ ४ ॥

अर्थ–तेणे कह्युं के जे चार मंत्रीओने सिंहलपुर नगरे मोकल्या हता, तेओए कुंवरने ते वखते दीठो हशे; माटे तेओने बोलावो. ॥ ३ ॥ तेओए कनकध्वज कुंवरना शरीरनो स्पर्श कर्यो हशे, तेवुं सेहेजे कहेशे. हाथमां कंकण होय तेवे वखते आरसीमां तेने जोवानी शी जरूर छे ? ॥ ४ ॥

नृप जाखे साचुं कह्युं, एम जणाशे ठीक ॥ तेमाव्या ते चारने, नृपनी ताम नजीक ॥ ५ ॥ साच कहो रे मेलते, कुंवर थकी विवाह ॥ निरख्यो हुंतो ए तमे, के नविनिरख्यो चाह ॥ ६ ॥

अर्थ–राजाए कह्युं के तमे साचुं कह्युं. तेमने पुछवाथी ठीक खुलासो थशे पछी चारे मंत्रीउने राजानी सन्मुख बोलाव्या. ॥ ५ ॥ मंत्रीउ आव्या एटले राजाए कह्युं के हे मंत्रीउ कुंवरनीसाथे विवाह करवा तमोने मोकल्या ते वखते ते कुंवरने तमे चाहीने जोयो हतो.? जे साचुं होय ते कहो. ॥ ६ ॥

जूठ न कहेशो सर्वथा, कहो यथास्थित रूप ॥ अंते छानुं नहीं रहे कूड महाजव कूप ॥ ७ ॥ तव ते चार परस्परे, समजी संज्ञा कीध ॥ प्रथम तिहां एके जणे, नृपने उत्तर दीध ॥ ८ ॥

अर्थ–तमे जरापण असत्य कहेशोनही. जे साचुं होय ते कहेजो. कारणके छेवटे पाप छानुं नहारहे, कूड छे ते महा भव कूप छे. ॥ ७ ॥ ते सांजली चारे जणाए अंदर अंदर शामस्या करी. त्यार बाद प्रथम तेउमांथी एक जणाए राजाने आ प्रमाणे उत्तर आप्यो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल ११ मी ॥

थारे केशरीए कशबीरे छोगे मोही रही मारुजी. ए देशी ॥

पेहेलो कल्पित वात रची नृपने कहे ॥ साहिबजी ॥ तुमथी तो कोइ वात अछानी नवि रहे ॥ सा० ॥ हुंतो खासो दास प्रकाशुं मारुं ॥ सा० ॥ न करुं खाधुं हराम जे निमक ताहरुं ॥ सा०॥ १ ॥ करवा मांडी वात सगाइ आसरी ॥ सा० ॥ मुद्री महारी ताम उतारे विसरी ॥ सा० ॥ गयो हु लेवा काज तृष्णाए हेलव्यो ॥सा०॥ पुंठलथी एणे त्रिहु जणे विवाह मेलव्यो ॥ सा० ॥२॥

अर्थ ॥ पेहेलो मंत्री खोटी वातनी रचना करी राजाने कहेवा लाग्यो के हे राजन्! आपनाथी कोइ वात छानी रहेवानी नथी. हुं तो आपनो खास सेवक छुं. मारा मनमां जे छे ते कहुं छुं. मे आपनुं लूण खाधुं छे ते हराम करनार नथी. ॥ १ ॥ अमोए वेवावा संबंधी वात करवा मांडी एटलामां मने सांजरी आव्युं के मे मारी वींटी उतारे विसारी दीधी. ते उपरथी तृष्णाथी उश्केरावाथी ते वींटी लेवाने माटे हुं गयो एटले पाछलथी ए त्रणे जणाए वेवावा करी दीधुं छे. ॥ २ ॥

में नवी दीठो कुंवर स्वरूप हुं शुं लहु ॥ सा० ॥ प्रभु तुम आगल जेहवुं छे तेहवुं ते कहुं ॥ सा० ॥ थयो हुं चाकरी चोर गुन्हो एतो पड्यो ॥ सा० ॥ नृप लीधो भेद जे वाते लडथड्यो ॥ सा० ॥ ३ ॥ तेम बीजो वली अरज करे उभो थइ ॥सा० ॥ हुं नवि बोलुं असत्य कहीश सत्यामइ ॥ सा० ॥ वांको चाले भुजंगम बिलतो पाधरो ॥ सा०॥ तुम आगल केम चाले जूठो थइ खरो ॥ सा० ॥४॥

अर्थ ॥ में कुंवरने दीठो नथी तेथी तेनुं केवुं स्वरूप छे ते हुं शुं जाणुं. ? हे नाथ ! तमारी आगल जेवुं बन्युं छे तेवुंज कहुं छुं. हुं आपनी चाकरीनो चोर थयो छुं ते माटे गुन्हेगार छुं. राजाए खरो मर्म जाणी लीधो अने निश्चय कर्यो के आ पोतानी वातमां लथड्यो छे अर्थात् जूठो लागे छे. ॥ ३ ॥ हवे बीजो मंत्री उभो थइ राजाने अरज करवा लाग्यो के हुं आपनी पासे जुठुं बोलीश नहीं. सत्य कहीश. सर्प बहार वांको चाले छे परंतु दरमां तो सिधोज चाले छे. आपनी पासे जूठो होय ते साचो केम थइने चाली शके ? ॥ ४ ॥

पेहेलां दिननुं अपक्व जोजन मुजने थयो ॥ सा० ॥ विवाह अव
सर देह चिंताए हुं गयो ॥ सा० ॥ पुंठल मेल्यो विवाह आवुं फरी
जेटले ॥ सा० ॥ मारी न जोइवाट हुं गणती केटले ॥ सा० ॥ ५ ॥
कालो गोरो कुंवर में तो दीठो नही ॥सा०॥ मारा मननी होंश तेम
नमांहे रही ॥ सा० ॥ निसुणी वचन नरिंद संशयमांहे पडयो
॥ सा० ॥ जाण्युं ए पण डिंगमोले छे अणघड्यो ॥ सा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रथमने दिवसे में खाधेलुं ते अजीर्ण थवाथी वेशवाल करवाने समये हुं जंगल जवाने गयो. हुं जेटलामां आवी पहोंचुं छुं तेटलामां मारी पाछल तेडए वेशवाल करी दीधुं. मारी राह पण न जोइ. हुं तेओनी शुं गणतीमां ? ॥ ५ ॥ ए कुंवर कालो छे के गोरो ते कांइपण हुं जाणतो नथी. मारा मननी होंश मारा मनमांज रही छे. बीजानी वात सांजली राजा संशयमां पड्यो अने तेणे विचार कर्यो के आपण अ-णघड छे अने डिंगमारे छे अर्थात् साचुं बोलतो नथी. ॥ ६ ॥

त्रीजो बोल्यो प्रधान कपटथी सांजलो ॥सा०॥ मारी विनती एक
प्रजुजी सांजलो ॥सा०॥ मेल्यो जाम विवाह पासे हुंपण न हतो
॥ कीधो नही अम आगल कुंवरने छतो ॥ सा० ॥ ७ ॥ सिंहल
नृपनो जाएज ते रुइवाणो हतो ॥सा०॥ कह्युं मुजने तुं राख जइ
एहने जतो ॥ सा० ॥ में पण जेम तेम तेहने नूपति जोलव्यो
सा० ॥ आवी जोउं कुंवर विवाह तो मेलव्यो ॥ सा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ कपटथी केलवायेलो त्रीजो प्रधान बोल्यो के हे राजन्! मारी विनंति ध्यान दइने लक्षमां ल्यो. ज्यारे वेशवाल कर्युं त्यारे हुं पासे न हतो. मारी आगल कुंवरने छतोज कर्यो नथी, अर्थात् कुंवरने मने देखाड्योज नथी. ॥ ७ ॥ सिंहल राजानो जाणेज रीसायो हतो अने ते जागी जतो हतो तेथी मने कह्युं के तमे त्यां जइ तेने रोकी राखो. में पण हे राजन् ! तेना जाणेजने समजावी जेम तेम करी रोकी राख्यो अने पाछलथी आवी तपास करुं छुं तो वेशवाल थयेलुं मालम पड्युं. ॥ ८ ॥

में नवि निरख्यो कुंवर कांणो के कूबडो ॥ सा० ॥ चूक्यो अवसर
एह गुन्हेगार हुउं बमो ॥सा०॥ विण दीठे तुम आगल केम दिठो
कहुं ॥ सा० ॥ हुं तो स्वामी ताहरी छत्र छायामां रहुं ॥सा०॥ए॥

शाकिनी तेपण एक तो मंदिर परिहरे॥सा०॥ तेम स्वामिथी सेवक माया केम करे ॥सा०॥ तेहने पण नरराये जुठो करी त्रेवड्यो ॥सा०॥परख्यो बोल्यामांहि बोले ए हरुवडयो ॥ सा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कुंवर काणो हतो के कुबडो हतो ते में तेने जोयो नथी तेथी कही शकुं नहीं. ते अवसरे में ...क करी तेथी हुं मोटो गुन्हेगार थयो छुं. कुंवरने में दीठो नही छतां हुं केम कहुं के में तेने दीठो छे. ? ... स्वामी! हुं तो तमारा आश्रय तळेज रेहेनार छुं. ॥ ९ ॥ लोकीकमां कह्युं छे के–डाकण पण एक घर तो ...मे छे. तेवी रीते सेवक जे छे ते बीजाओनी साथे कदाच कपट करे परंतु पोताना धणीनी साथे कपट केम ...रे अर्थात् नज करे. राजाए त्रीजाने पण जुठो छे एम मान्यो. तेने घडा वगरनो बोलतो जोइ तेनी बोल...मांथीज परीक्षा करी लीधी. ॥ १० ॥

चोथाने कहे नृप वारो हवे ताहरो ॥ सा० ॥ जुठ कहीश तो वांक न काढीश माहरो ॥ सा० ॥ हुं रुठो नहीं कोइनो पुठ तो कोइने ॥ सा० ॥ ते माटे मुज आगल बोलजे जोइने ॥सा०॥११॥ ते कहे साची वात समयने ओलखी ॥ सा०॥ कह्या सरखी नही वात न चाले कह्या पखी ॥ सा० ॥ अमे गया सिंहल राय समी पे चिंहुं जणा ॥सा०॥ विवाह माटे वचन कह्यां एहने घणां ॥सा०॥१२॥

अर्थ ॥ हवे राजाए चोथा मंत्रीने कह्युं के तमारो कहेवानो वारो आव्यो छे. जे कहो ते साचुं कहे जो. जुठुं कह्या पछी मारो वांक काढशो नहीं. हुं रुठ्या पछी कोइनो नथी. शिक्षा शुं करवी ते बाबतमां कोइने पुछतो नथी. माटे मारी आगल जे बोलो ते विचारीने बोलजो. ॥ ११ ॥ चोथो मंत्री समयने जाणी साची वात कहे छे. जो के वात कहेवा सरखी नथी तोपण कह्याविना चाले तेम नथी. तेणे कह्युं के अमे सिंहल रायनी पासे चारे जणा गया अने वेशवाळ माटे अमे तेने घणी विनंति करी. ॥ १२ ॥

मेहेनत करते जेम तेम हिंसके हाजणी ॥ सा० ॥ एम कह्युं कुंवर देखाडो नयणे शिरोमणी ॥ सा० ॥ कह्युं तेणे छे मोसाळ निशाले विद्या जणे ॥ सा० ॥ अमे हठ मांग्यो कुंवर दिठा विणा नही वणे॥सा०॥१३॥ चिहुने एकेकी कोडी सोनइए जोलव्या ॥सा०॥ अमे तुम होता दास पण तेणे ओलव्या ॥सा०॥ मेलव्यो अमे विवाह थइने लालची ॥सा०॥ एम अमची घणीवाते कपटाइ रची॥ सा०॥१४॥

अर्थ ॥ अमे घणी मेहनत ज्यारे करी त्यारे हिंसके ते वात पराणे कबुल करी. अमे कह्युं के अमारा मस्तकना मुगटनामणि सरखा कुंवरने अमने बतावो. तेणे कह्युं के कुंवरजी तो तेमने मोसाळ रही विद्याभ्यास करे छे. अमे जोवानी हठ करी अने कह्युं के कुंवरने जोया विना अमारे चालशे नही. ॥ १३ ॥ अमने चारेने एक एक कोड सोनैया आपीने जोळवी दीधा. अमे तमारा सेवक हता तोपण अमने तेना पोताना करी दीधा. अमे लालचमां फसावाथी तेनी साथे वेशवाळ कर्युं. वळी तेओए अमारी साथे पण घणी कपटनी रचना करी. ॥ १४ ॥

अमे नवि दीठो कुंवर कुरुप के फुटरो ॥ सा० ॥ हिंसक तो अमे दीठो चालतो कुटरो ॥ सा० ॥ एम अमे स्वामी वात हती ते वि नवी ॥ सा० ॥ छे ए साची सर्व न जाणशो केलवी ॥ सा० ॥ १५ ॥ एह पडी तकसीर करी मत वाउली ॥ सा० ॥ अमने करो महारा ज जे इछा राउली ॥ सा० ॥ मकरध्वजने चित्त ए वात खरी वसी ॥ सा० ॥ ताहरी साची वात नृपति आपे हसी ॥ सा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ कुंवर कदरुपो छे के रुपालो छे ते अमे दीठो नथी. वली हिंसके अमारी साथे घणीज कार रचना करी ते अमे जाणी. हे स्वामी! जे खरी वात हती ते आपनी पासे कही छे. ए साचीज वात छे. तेमां जरापण असत्यता नथी. ॥ १५ ॥ अमारी थोडी बुद्धि थवाथी ए गुन्हो अमाराथी थयो छे. हवे आपनी इच्छा होय तेम हे महाराज! अमल करो. मकरध्वज राजाने ए वात साची लागी अने राजाए जरा हसीने कह्युं के हे प्रधान! तमारी वात साची छे. ॥ १६ ॥

साची जाणी प्रेमला अवगुण विसर्यो ॥ सा० ॥ जुओ कहेवो पुण्य गगनथी उतर्यो ॥ सा० ॥ त्रीजे उल्लासे अग्यारमी ढाल ए संपु र्णी ॥ सा० ॥ कहे मोहन ते रीझशे जे होशे गुणी ॥ सा० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ खरी वात जाणवामां आवी एटले राजाने प्रेमला लछीनो दोष विस्मरण थयो. अहीं कवि कहे छे, जुओ पुण्यनो प्रभाव केवो छे? जाणे साक्षात् आकाशमांथी मूर्तिमान पुण्ये आवी राजानुं मन निर्मळ कर्युं. त्रीजा उल्लासने विषे अगीआरमी ढाल कही. मोहनविजयजी महाराज कहे छे के जे गुणी हशे ते आ ढालथी संतोष पामशे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

चोथे सत्य कह्या थकी, थयो नृप सुप्रसन्न ॥ ते चिहुं मुक्या जीवता, ए गुण गण संपन्न ॥ १ ॥ मकरध्वज सद् बुद्धिने, कहे वचन निःशं क ॥ नाख्यो मझ सिंहल कपट, पण नही कन्यावंक ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चोथा प्रधाने साची हकीकत कहवाथी, राजा अत्यंत खुशी थयो. ते चारेने राजाए जीवत दान आप्युं. गुणनो समूह प्राप्त थयानी ए निशानी छे. ॥ १ ॥ मकरध्वज राजाए हवे सद्बुद्धि प्रधानने शंका रहित पणे कह्युं के आ सर्व कपट मने सिंहल रायनुं जाण्युं छे, अने आपणी कन्यानो लेश मात्र वांक नथी २

परख्यो नर कोइ अवर, एहमां नही संदेह ॥ कुशीए मुज पुत्रिका, मुधा विडंबी एह ॥ ३ ॥ सोरठपति कहे सचिवने, ज्यां लगी चंद दिणंद ॥ त्यां लगी कयजे राखीए, सिंहलने सकुटुंब ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मारी पुत्रीनी साथे कोइ बीजा पुरुषनुं परणेतर थयुं छे एमां जरापण संदेह नथी; अने आ कोढीआए मारी पुत्रीने फोकट विटंबना करी छे. ॥ ३ ॥ सोरठ देशनो स्वामी मकरध्वज राजा पोताना प्रधान ने कहे छे के हे प्रधानजी! ज्यांसुधी चंद्र सूरज रहे त्यांसुधी सिंहल राजाने तेना कुटुंब सहित आपणा कबजामां राखशो. ॥ ४ ॥

ए उपाय नृपने गम्यो, कीधो बुद्धि प्रकाश ॥ तेडयो सिंहल नृप जणी
जमवा निज आवास ॥ ५ ॥ नृप राणी कुष्टी सचिव, कपिला
करी प्रपंच ॥ वश राख्या मकरध्वजे, जेम मुनि इंडी पंच ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बुद्धिमां प्रकाश थवाथी राजाने ते उपाय सारो लाग्यो; अने तेथी सिंहल राजाने पोताने घेर जमवा नोतर्यो. ॥ ५ ॥ त्यार पछी सिंहल राजा, तेनी राणी, कोढीयो पुत्र, हिंसक मंत्री अने कपिलाधाव ए पांचेने प्रपंच पूर्वक मकरध्वज राजाए, जेम मुनि पांचे इंद्रियोने कबजे राखे छे तेम कबजे करी दीधां.॥६॥

अवर लोक किधां विदा, तत्क्षण सिंहल देश ॥ चंद निरति लेवा जणी,
रचना रचे नरेश ॥ ७ ॥ तेडी पुत्री नृप सदन, मांड्यो सत्तुकार ॥
नृप कहे पथिकने पुछजो, आजापति अधिकार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ तेना बीजा सर्व समुदायने तत्काल सिंहल देश तरफ विदाय कर्यो. त्यार पछी चंद राजानी शोध लेवा सारु राजाए विचारनी रचना गोठववा मांडी. ॥ ७ ॥ प्रेमला लछीने राजाए पोताने घेर तेडावी अने तेणीने कह्युं के हवे दान शाला उघाडो अने जे पंथीजन तमारी पासे दान लेवा आवे तेने आजा नगरीना स्वामी संबंधी पुछपरछ करजो. ॥ ८ ॥

दान समर्पे प्रेमला, अति उछक मन होय ॥
पुछे आजानी खवर, पण नवि जाखे कोय ॥ ए ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लछी अति हर्ष सहित जेजे दान लेवा आवेछे तेमने सदाव्रत आपे छे. वली तेउने आजानगरी संबंधी खवर पुछे छे. परंतु कोइ ते बाबतना समाचार आपतुं नथी. ॥ ए ॥

॥ ढाल १२ मी ॥

॥ मारुजी साचीडारे साये धणरे हाथे मद पीउंरे लोल ॥ ए देशी ॥
जविया नृपनी बेटी गुणनी पेटी गेहथीरे लो, बेठी दाननी शाला लो॥ज०॥
मांगे जेम आपे ते तेम नेहथी रे लो, बाला परम कृपालालो० ॥ ज० ॥ १ ॥
उत्तम गेहे जनमीने हेजे सुतारे लो, प्राये होवे दाता लो ॥ ज० ॥ पंथी
देखी करे विशेषे स्वागतारे लो, पूछे तेहने शाता लो ॥ ज० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे जव्यजीवो! हवे ते राजबाला जे मात्र गुणनी एक पेटीज छे ते पोताने घेरथी दान शालामां आवी अत्यंत कृपायुक्त अंतःकरणथी जे जे मांगण आवे छे तेमने जे जे तेउ मांगेछे ते हर्षसहित आपे छे. ॥ १ ॥ कवि कहे छे के उत्तम घरमां जन्मेली कुंवरी स्वाजाविक रीते प्रायः दातार स्वजावनीज होय छे. हवे प्रेमला लछी जे जे वटेमार्गुने देखेछे तेने प्रथम सुख शाता पुछी तेनी विशेषे आगतास्वागता करे छे. ॥ २ ॥

नगरी आजा पूरण लाजा सुंदरा रे लो, पूरण पूरव देशे लो ॥ ज० ॥ चंद
नरेशर अति अलवेशर सिंधुरा रे लो, राजा सुरपति वेशे लो ॥ ज० ॥ ३ ॥

परदेशीओ जो तमे प्रीछो गेहने रे लो, मुजनेतो तमो जाखो लो ॥ ज० ॥
पंथी लहीटाणु कहे नवि जाणुं एहने रे लो, नही अम तास अलाखो ॥ज०४॥

अर्थ ॥ ते पुछे छे हे जाई! तमे पूर्व देशमां अतिसुंदर अने संपूर्ण समृद्धिवाळी आजानगरी जेनो इ-न्द्रना जेवो अत्यंत शूरवीर एवो चंद नामनो राजा छे तेने तमो ओळखोछो? ॥३॥ वळी पुछे छे के तमे पर-देशीओ छो तेथी जो तमे तेने पीछानताहो तो तेना संबंधी सर्व वात मने कहो. ते सांजळी पंथी-जनो एम कहेता के अमे तेमने जाणता तो नथी एटलुंज नही परंतु अमारो देश पण जुदो छे अने ते देश पण जुदो छे ॥ ४ ॥

एहवी सुणी वाणी थइ विलखाणी प्रेमला रे लो, प्रीतम गुणथी लीणी लो ॥ज०॥कन्यानी कोइ अन्या नवि चाले कला रे लो, विरहे थइ अति छीणी लो ॥ज०॥५॥निशदिन फूरे नदीउं पूरे रोइने रे लो, मह्रारो पियु परदेशी लो॥ज०॥
वारी मन राखे नवि संजाखे कोइने रे लो, निपुणा नाइ निवेशी लो॥ज०॥६॥

अर्थ ॥ पोताना स्वामीना गुणमां लीन थयेली प्रेमला लच्छी ज्यारे पंथीजनोनां एवां वचनो सांजळे छे त्यारे ते अत्यंत विलखी पडी जाय छे. प्रेमला लच्छी अनेकरीते पोताना स्वामीनी जाळ मेळववा साऱु कला केळवे छे परंतु ते कांइ काम लागती नथी. पतिना विरहथी ते सुकावा लागी. ॥ ५ ॥ दिवस अने रात ते झुर्या करे छे. नदीना पूरनी जेम तेनी आंखमां आंसु वहे छे. अहो! मारो स्वामी परदेशी छे. एम विचार लावी पोताना मनने कबजे राखे छे अने पोते अत्यंत शाणी होवाथी पोताना मननी वात कोइनी पासे कहेती नथी. ॥ ६ ॥

जंघा चारण जनमन तारण आविया रे लो, विमला नयरी उद्याने लो ॥ज०॥
राजादिक रंगे प्रेमला संगे जाविया रे लो, वांदे वधते वाने लो० ॥ ज० ॥७॥
संयमधारी दे हितकारी देशना रे लो, वाणी अमिय समाणी लो ॥ ज० ॥
कीधां नरनारी व्रत आचारी जिनेशनां रे लो, समकित दृष्टि प्राणी लो ॥ज०॥८॥

अर्थ ॥ एवा समयमां मनुष्योना अंतःकरणना पापने निर्मल करनारा एवा जंघाचारण मुनि विमला पुरीना उद्यानमां पधार्या; एवी वधाई वनपालके राजाने आपवाथी, राजाजी पोताना सर्व परिवारसाथे प्रेमला लच्छीने हर्ष सहित लइ मुनिने वांदवा उल्लासजर आव्या. ॥ ७ ॥ ते संयमधारी मुनिराज जेमनी अमृत समान वाणी छे तेउं जव्य जीवोने अत्यंत हितकारी देशना देवा लाग्या. अनेक स्त्री पुरुषोने पंच महाव्रतधारी तथा बार व्रतधारी एवा साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका कर्या. जिनेश्वर जगवाने प्ररूपेला सम्यग् दर्शननो बोध आपी कइक जीवोने सम्यग् दृष्टि कर्या. ॥ ८ ॥

मुनिये कीधी प्रेमला सूधी श्राविका लो, पूरण जिननी रागी लो ॥ ज० ॥
चौद पूरवना सारनी हुइ जाविका लो, विहर्या अन्यत्र विजागी लो ॥ज०॥९॥
सहु गृह आव्या थया मन जाव्या सर्वना रे लो, पाम्या परम आनंदा लो॥ज०॥
धर्म आराधे सविविध साधे पर्वनारे लो, पुत्री समकित कंदा लो ॥ ज०॥१०॥

अर्थ ॥ ते मुनिराजे प्रेमला लक्ष्मीने शुद्ध श्राविका, जिनेश्वर भगवानना गुणनी संपूर्ण रागवाळी बनावी. ते चौद पूर्वनो सार जे नवकारमंत्र तेनो निरंतर जाप जपवा लागी; अने अत्यंत भाग्यना स्वामी एवा मुनिराज अन्यत्र विहार करीगया. ॥ ९ ॥ सहु परिवार पोताने घेर आव्यो. सर्वना मननी अभिलाषा पूर्ण थई. सर्वे परम आनंद पाम्या. हवे समकितना कंदरूप प्रेमला लक्ष्मी पर्वना दिवसोमां जेम, तेम सर्व दिवसोमां विधि पूर्वक धर्मनुं आराधन करे छे. ॥ १० ॥

तेह मृगाक्षी प्रेमला लछी धर्ममां रे लो, हुइ निपटज डाही लो ॥ ज० ॥ पूजे
जिनदेवा करे नित सेवा कुशली कर्ममां रे लो, गुरुना गुणनी ग्राही ॥ज०॥११॥
नवकार प्रभावे आवे शासन देवतारे लो, प्रभणे पुत्रीने हरखे लो ॥ ज० ॥
मळशे तुज स्वामी अंतरजामी सेवतारे लो, पूरण सोळे वरषे लो ॥ ज०॥१२॥

अर्थ ॥ हवे मृगाक्षी प्रेमला लक्ष्मी धर्ममां अत्यंत कुशळ थवाथी अने डाही होवाथी, गुरुना गुणने अंतःकरणमां धारण करी राखीने, जिनेश्वर भगवाननी निरंतर उच्च भावथी सेवा करे छे अने ते क्रियामां अत्यंत कुशळ थई छे. ॥ ११ ॥ नवकार मंत्रनो निरंतर जाप जपवाना प्रभावथी शासन देवी प्रेमला लक्ष्मीने हर्ष सहित आवीने कहेछे के हे पुत्री! अरिहंत परमात्मानी सेवनाना प्रभावथी तारो स्वामीनाथ तने संपूर्ण सोळ वरषे प्राप्त थशे. ॥ १२ ॥

भज भगवंता मकरीश चिंता आजथी लो, एम कहीने गइ देवी लो ॥ ज० ॥
देवीनुं भाख्युं जनकने आख्युं अवाजथी रे लो, हरख्यो तात सुदेवी लो ॥ज०॥१३॥
पंच परमेष्ठी अवी पूरण आसता रे लो, मुखथी भजन न मूके लो ॥ज०॥ वंदे ने
चिरनंदे चैत्यजे शाश्वतारे लो, प्रत्याख्यान न चूके लो ॥ ज० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे पुत्री! तुं अरिहंत परमात्मानुं निरंतर भजन करजे. आजथी चिंता तजी देजे. एम कहीने देवी विसर्जन थइ. देवीनां वचनो लाज रहितपणे प्रेमला लक्ष्मीए पिताने कह्यां ते सांभळीने उत्तम टेववाळो ते पिता हर्ष पाम्यो. ॥ १३ ॥ पंच परमेष्ठी मंत्र उपर पूर्ण श्रद्धा थवाथी तेनो जाप मुखथी जरा पण तजती नथी. जे जे शाश्वतां जिन मंदिरो छे तेनुं अत्यंत आनंद सहित वंदन करवा लागी; अने प्रत्याख्यानमां अर्थात् विरतिपणामां पण चुक कर्याविना प्रवर्त्तवा लागी. ॥ १४ ॥

भावी तिहां तेहवे आवी एहवे जोगणी रे लो, वाय मधुरी वीणा लो ॥ज०॥
कुंवरी ते तेडी नेही विनतीए घणी रे लो, निसुणां स्वर तस झीणां लो ॥ज०॥१५॥
कोण देशथी आवी कहे समजावी मुजने रे लो, एम नृप पुत्री पुछे लो ॥ज०॥
पूरवदिशे रहुं हुं सत्य कहुं हुं तुजने लो, ताहरे कारण शुं छे लो ॥ज०॥१६॥

अर्थ ॥ भवितव्यताना योगे एवा समयमां एक जोगिनी त्यां आवी चडी. ते अत्यंत मीठी वीणा वगाडती हती. कुंवरीए तेणीने स्नेहथी तेडावी विनंति करी अने तेणीनी पासे वीणाना सुंदर झीणा स्वरनो आनंद लीधो. ॥ १५ ॥ राजकुंवरीए ते जोगिनीने पुछ्युं के तमे कया देशथी आव्यां छो ते मुजने कहो. जोगिनीए कह्युं के हुं पूर्व दिशीमां रहुं छुं ते वात सत्य छे. परंतु ते वात पुछवानुं तमारे शुं कारण छे? ॥ १६ ॥

परदेशीओ जो तमे प्रीओ गेहने रे लो, मुजनेतो तमो चाखो लो ॥ ज० ॥
पंथी लहीटाणु कहे नवि जाणुं एहने रे लो, नही अम तास अलाखो ॥ज०४॥

अर्थ ॥ ते पुछे छे हे भाई! तमे पूर्व देशमां अतिसुंदर अने संपूर्ण समृद्धिवाली आजानगरी जेनो ईन्द्र जेवो अत्यंत शूरवीर एवो चंद नामनो राजा छे तेने तमो ओलखोछो? ॥३॥ वली पुछे छे के तमे परदेशीओ तेथी जो तमे तेने पीछानताहो तो तेना संबंधी सर्व बात मने कहो. ते सांभली पंथीजनो एम कहेता के अमे तमने जाणता तो नथी एटलुंज नही परंतु अमारो देश पण जुदो छे अने ते देश पण जुदो छे ॥ ४ ॥

एहवी सुणी वाणी थइ विलखाणी प्रेमला रे लो, प्रीतम गुणथी लीणी लो
॥ज०॥कन्यानी कोइ अन्या नवि चाले कला रे लो, विरहे थइ अति क्षीणी लो
॥ज०॥५॥निशदिन झूरे नदीउं पूरे रोइने रे लो, म्हारो पियु परदेशी लो॥ज०॥
मारी मन राखे नवि संभाखे कोइने रे लो, निपुणा नाह निवेशी लो॥ज०॥६॥

अर्थ ॥ पोताना स्वामीना गुणमां लीन थयेली प्रेमला लक्ष्मी ज्यारे पंथीजनोनां एवां वचनो सांभळे छे त्यारे ते अत्यंत दिलगीर थइ जाय छे. प्रेमला लक्ष्मी अनेकरीते पोताना स्वामीनी भाल मेळववा माटे कला केळवे छे परंतु ते कोइ काम लागती नथी. पतिना विरहथी ते सुकावा लागी. ॥ ५ ॥ दिवस अने रात ते झुर्या करे छे. नदीना पूरनी जेम तेनी आंखमां आंसु वहे छे. अहो! मारो स्वामी परदेशी छे. एम विचार करी पोताना मनने कबजे राखे छे अने पोते अत्यंत शाणी होवाथी पोताना मननी वात कोइनी पासे कहेती नथी. ॥ ६ ॥

जंघा चारण जनमन तारण आविया रे लो, विमला नयरी उद्याने लो ॥ज०॥
राजादिक रंगे प्रेमला संगे आविया रे लो, वांदे वधते वाने लो० ॥ ज० ॥७॥
संयमधारी दे हितकारी देशना रे लो, वाणी अमिय समाणी लो ॥ ज० ॥
कीधां नरनारी व्रत आचारी जिनेशनां रे लो, समकित दृष्टि प्राणी लो ॥ज०॥८॥

अर्थ ॥ एवा समयमां मनुष्योना अंतःकरणना पापने निर्मल करनारा एवा जंघाचारण मुनि विमलापुरीना उद्यानमां पधार्या; एवी वधामणी वनपालके राजाने आपवाथी, राजाजी पोताना सर्व परिवारने तेमज लक्ष्मीने हर्ष सहित ते मुनिने वांदवा उद्यानमां आव्या. ॥ ७ ॥ ते संयमधारी मुनिराज जेमनी अमृत समान वाणी छे तेउं भव्य जीवोने अत्यंत हितकारी देशना देवा लाग्या. अनेक स्त्री पुरुषोने देश व्रतधारी तथा सर्व व्रतधारी एवा साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका कर्या. जिनेश्वर भगवंते प्ररूपेला सम्यग् दर्शननो बोध आपी केटला जीवोने सम्यग् दृष्टि कर्या. ॥ ८ ॥

मुनिने कीधी प्रेमला मूर्धी श्राविका लो, गुरुण जिननी रागी लो ॥ ज० ॥
नेह पूरवना सारनी हुइ वाचिका लो, विहर्या अन्यत्र विरागी लो ॥ज०॥९॥
महु एह आव्या यथा मन भाव्या सर्वना रे लो, पाम्या परम आनंदा लो॥ज०॥
धन आरामे सविविध साधे पर्वनारे लो, पुरी समकित कंदा लो ॥ ज०॥१०॥

अर्थ ॥ ते मुनिराजे प्रेमला लछ्मीने शुद्ध श्राविका, जिनेश्वर जगवानना गुणनी संपूर्ण रागवाली बनावी. ते चौद पूर्वनो सार जे नवकारमंत्र तेनो निरंतर जाप जपवा लागी; अने अत्यंत जाग्यना स्वामी एवा मुनिराज अन्यत्र विहार करीगया. ॥ ९ ॥ सहु परिवार पोताने घेर आव्यो. सर्वना मननी अजिलाषा पूर्ण थई. सर्वे परम आनंद पाम्या. हवे समकितना कंदरूप प्रेमला लछ्मी पर्वना दिवसोमां जेम, तेम सर्व दिवसोमां विधि पूर्वक धर्मनुं आराधन करे छे. ॥ १० ॥

तेह मृगाक्षी प्रेमला लछी धर्ममां रे लो, हुइ निपटज डाही लो ॥ ज० ॥ पूजे
जिनदेवा करे नित सेवा कुशली कर्ममां रे लो, गुरुना गुणनी ग्राही ॥ज०॥ ११॥
नवकार प्रजावे आवे शासन देवतारे लो, पजणे पुत्रीने हरखे लो ॥ ज० ॥
मलशे तुज स्वामी अंतरजामी सेवतारे लो, पूरण सोले वरषे लो ॥ ज०॥ १२॥

अर्थ ॥ हवे मृगाक्षी प्रेमला लछ्मी धर्ममां अत्यंत कुशल थवाथी अने डाही होवाथी, गुरुना गुणने अंतःकरणमां धारण करी राखीने, जिनेश्वर जगवाननी निरंतर जव्य जावथी सेवा करे छे अने ते क्रियामां अत्यंत कुशल थई छे. ॥ ११ ॥ नवकार मंत्रनो निरंतर जाप जपवाना प्रजावथी शासन देवी प्रेमला लछ्मीने हर्ष सहित आवीने कहे छे के हे पुत्री! अरिहंत परमात्मानी सेवनाना प्रजावथी तारो स्वामीनाथ तने संपूर्ण सोल वरसे प्राप्त थशे. ॥ १२ ॥

जज जगवंता मकरीश चिंता आजथी लो, एम कहीने गइ देवी लो ॥ ज० ॥
देवीनुं जाख्युं जनकने आख्युं अबाजथी रे लो, हरख्यो तात सुटेवी लो ॥ज०॥ १३॥
पंच परमेष्ठी अवी पूरण आसता रे लो, मुखथी जजन न मूके लो ॥ज०॥ वंदेने
चिरनंदे चैत्यजे शाश्वतारे लो, प्रत्याख्यान न चूके लो ॥ ज० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे पुत्री! तुं अरिहंत परमात्मानुं निरंतर जजन करजे. आजथी चिंता तजी देजे. एम कहीने देवी विसर्जन थइ. देवीनां वचनो लाज रहितपणे प्रेमला लछ्मीए पिताने कह्यां ते सांजलीने उत्तम टेववाळो ते पिता हर्ष पाम्यो. ॥ १३ ॥ पंच परमेष्ठी मंत्र उपर पूर्ण श्रद्धा थवाथी तेनो जाप मुखथी जरा पण तजती नथी. जे जे शास्वतां जिन मंदिरो छे तेनुं अत्यंत आनंद सहित वंदन करवा लागी; अने प्रत्याख्यानमां अर्थात् विरतिपणामां पण चुक कर्याविना प्रवर्त्तवा लागी. ॥ १४ ॥

जावी तिहां तेहवे आवी एहवे जोगणी रे लो, वाय मधुरी वीणा लो ॥ज०॥
कुंवरी ते तेडी नेही विनतीए घणी रे लो, निसुणां स्वर तस झीणां लो॥ज०॥ १५॥
कोण देशथी आवी कहे समजावी मुजने रे लो, एम नृप पुत्री पुछे लो,॥ज०॥
पूरवदिशे रहुं हुं सत्य कहुं हुं तुजने लो, ताहरे कारण शुं छे लो ॥ज०॥ १६॥

अर्थ ॥ जवितव्यताना योगे एवा समयमां एक योगिनी ते स्थले आवी चडी. ते अत्यंत मीठी वीणा वगाडती हती. कुंवरीए तेहीने स्नेहथी तेडावी विनंति करी अने तेहीनी पासे वीणाना सुंदर झीणा स्वरनो आनंद लीधो. ॥ १५ ॥ राजकुंवरीए ते योगिनीने पुछयुं के तमे क्या देशथी आव्यां छो ते मुजने जणावशो. योगिनीए कह्युं के हुं पूर्व दिशीनी रहुं छुं ते वात सत्य छे. परंतु ते वात पुछवानुं तमारे शुं कारण छे? ॥ १६ ॥

कनक वरणी रूपे घरणी रूडी ए योगिणी रे लो, वैरागे चित्त जीनो लो, ॥ ज० ॥ चीवररंगी बुद्धिचंगी सुंदर मुखी जोगिणी रे लो, गावे चंद नगीनो लो ॥ ज० ॥ १७ ॥ कोणठे तिहां राजा गरीब निवाजा कहो खरी रे लो, योगण ताम पयंपे लो ॥ ज० ॥ तिहां चंद नरेसर काया केसर चाकरी रे लो, जेहथी अरियण कंपे लो ॥ ज० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ सुवर्ण जेवी कान्तिवाळी, सुंदर वेषने धारण करेली, वैराग्यथी अंतःकरणमां भिंजायेली, रंगित वस्त्रवाळी, मनोहर बुद्धिवाळी, सुंदर मुखवाळी, ज्ञान रसनी जोका एवीते योगिनी चंद नृपतिनां गीत गाती हती. ॥ १७ ॥ हे योगिनी! ते देशमां गरीबोनुं आश्रयस्थान एवो कयो राजा छे? खरी वात कहो. ते सांजळी योगिनीए कह्युं के केशरना जेवी जेना शरीरनी मनोहर कान्ति छे अने जेनाथी दुश्मनो ध्रुजे छे एवो ते देशमां चंद नामनो राजा छे. ॥ १८ ॥

गाउं यश तेहनो खाउं एहनो टुकमो रे लो, मुजने प्राणथी प्यारो लो ॥ ज० ॥ कीधो तस माते कोइ वाते कुकमो रे लो, मुक्यो में तब न्यारो लो ॥ ज० ॥ १९ ॥ तिहां हुं सुखथी तेहना दुःखथी निसरी रे लो, एम हुं तीरथ माटे लो ॥ ज० ॥ चंद सरीखो पुरुषन निरख्यो को फिरी रे लो, छाती विरहे फाटे लो ॥ ज० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ हुं तेना यशनुंज गायन करूं छुं. तेनुंज अन्नखाउं छुं. ते मने प्राण करतांपण वधारे वहालो छे. तेनी ओरमान माताए तेने कोइक कारणथी कुकडो बनाव्यो छे. तेम थवाथी में तेने तजी दीधो छे ॥ १९ ॥ त्यां हुं सुखथी रेहेतीहती; परंतु आ तेनुं दुःख लागवाथी हुं तीर्थयात्रा माटे निकळी पडी छुं. चंद राजा समान वीजो कोइ पुरुष फरी अत्यार सुधी देखवामां आव्यो नथी. तेना वियोगथी मारुं अंतःकरण चिराइ जाय छे. ॥ २० ॥

स्वामि नामे पामी आनंद प्रेमला रे लो, चाली अवधु चेली लो ॥ ज० ॥ ताते पण जाणी योगीणी वाणी अटकली रे लो, कन्या जाणी चित्रावेली लो ॥ ज० ॥ २१ ॥ ताते कह्युं साची हुइ दीकरी रे लो, फलशे धर्मनो वेलो लो ॥ ज० ॥ परणो ए पटंतर निपट दुरंतर देशांतरी रे लो, ए तो मेलो दोहिलो ॥ ज० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लच्छी पोताना प्राणनाथनुं नाम सांजळताज हर्ष पामी अने ते योगिनीने साथे लइ पोताना पितापासे आवी. मकरध्वज राजाए पण योगिनीनी वात सांजळी खरोमर्म जाणी लीधो अने प्रेमला लच्छीने कह्युं के हे पुत्री तुं चित्रावेली समान छे. ॥ २१ ॥ पिताए कह्युं के हे पुत्री तारी जे याचना हती ते साची ठरी अने तारी आराधनाथी धर्म फळीजूत थशे. तारी साथे गुप्त जेदथी परणनार देशांतरनो रेहेनार ए महा कुशल पुरुष छे अने तेनो मेळाप थवो पण बहुज मुस्केल छे. ॥ २२ ॥

धीरजतुं धरजे परहा करजे आमला रे लो, दीए एम जनक दिला सा लो ॥ ज० ॥ निगमे एम दिहा पियु पियु जहा प्रेमला रे लो,

धरती प्रीतम आशा लो ॥ ज० ॥ २३ ॥ चंद नृपतिनो संबंध हवे
तमे सांजलो रे लो, कीधी जे वात विमाते लो॥ज०॥सुख डुःख देखी
जूलो मत कोइ आ फलो रे लो, जोर लिखितनी वाते लो ॥ज०॥२४॥

अर्थ ॥ प्रेमलालछीने तेनो पिता दिलासा आपी कहेछे के हे पुत्री तुं धैर्य धारण करजे अने मनमां आवता आमलाने दूर करजे. पितानां वचनथी प्रेमला लछी जीजना अग्रजाग उपर पतिनुं स्मरण राखती दिवसो निर्गमन करे छे अने पतिना मेलापनी आशा धारण करी रही छे. ॥ २३ ॥ कविराज कहेछे के हवे चंदराजानी शी दशा तेनी ओरमान माताए करी तेनो विस्तारथी हेवाल कहुं छुं ते सांजलजो. आ जगतमां सुख अने डुःख प्राणीओने प्राप्त थतां जोइ कोइ जूलमां पडशो नहीं अने ज्यां त्यां फां फां मारशो नहीं. ए सर्व कर्मने आधीन छे तेनी पासे कोइनुं जोर चालतुं नथी. ॥ २४ ॥

एह कथा श्रोताने ज्ञान प्रकाशनीरे लो, मूरखे निसुणी निगमी लो ॥ ज० ॥
जाखी मोहन विजये त्रीजा उल्लासनी रे लो, सुंदर ढाल ए बारमी लो॥ज०॥२५॥

अर्थ ॥ आ वार्त्ता श्रोताओने ज्ञान प्राप्त करावनारी छे अने तेमां जे मूर्ख हशे तेतो सांजलीने ग्रहण नहीं करतां गुमावीदेशे. मोहन विजयजी महाराजे त्रीजा उल्लासनी सुंदर बारमी ढाल उपर प्रमाणे कही.

॥ दोहा ॥

कुर्कटचंद थया पछी, थयो एक मास व्यतीत ॥ नकरे प्रगट गुणावली,
सासु पीतल प्रीत ॥ १ ॥ आजा नगरीना जन सकल, विना नृपति
अकलाय ॥ जइ प्रधानने विनव्युं, अम जेटावो राय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाने कुकडो बनाव्याने एकमास वीती गयाछतां गुणावली राणी ते वात कोइनी पासे जाहेर करती नही. ते जाणती हती के सासुनी प्रीति खोटी छे. ॥ १ ॥ आजा नगरीनी सघली प्रजाने न देखवाथी अकलावा मांडी तेथी तेमणे प्रधानने जइ विनंति करीके चंदमहाराजानो अमने मेलाप करावो.

जो नृप निरखावो नही, तुमे आज सुविशेष ॥ तो तुमे अमने शीख
द्यो, वसशुं जइ विदेश ॥ ३ ॥ दया विहुणो धर्म जेम, कुलविण नर
जवजेम ॥ दंती दंत विना यथा, नृपविण नगरी तेम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जो राजा साहेबनो मेलाप आजेज अमने सारी रीते करावशो नहीं तो अमे विनंति करीए छीए के अमने अहींथी जवानी रजा आपो. अमे बीजा देशमां जइ रहेशुं. ॥ ३ ॥ जेम दयाविनानो धर्म शोजतो नथी, जेम उत्तम कुलविनानो मनुष्यनो जव शोजतो नथी, जेम दंतुशलविना हाथी शोजतो नथी, तेम राजाविना नगरी शोजती नथी. ॥ ४ ॥

राजा राज्य प्रजा सुखी, एह रीति सर्वत्र ॥ वनमांहे स्वामीविना,
परवरवुं एकत्र ॥ ५ ॥ सचिव कहेरे सहोदरो, में पण नृपति न
दीठ ॥ मुज पण एहवी कल्पना, हेडामांही पइठ ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजा राज्यासन उपर होय त्यारेज प्रजा सुखी होय छे. ए रीति सर्वत्र छे. तेथी जो अमारो स्वामी देखवामां नहीं आवेतो अमे सर्वे वनमां एकठा जइ रेहेवानो विचार कर्यो छे. ॥ ५ ॥ प्रधाने कह्युं

के हे माइर्ड में पण राजाने घणा वरात थया दीठा नथी तेथी तमे जेम धारोछो तेवी धारणा मारा अंतःकरणमां पण थइ रही छे. ॥ ६ ॥

कहीश विचारी एहनो, तमने सरवे भेद ॥ नगरी मांहि सुखे
रहो, कोइन करशो खेद ॥ ७ ॥ सनमानी सचिवे प्रजा, पहोता
सहु आगार ॥ वीरमतीने मंत्रीए, कह्यो प्रजा अधिकार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते संबंधी विचार करी तथा तपास करी जे वात जाणवामां आवशे तेनो मर्म तमने हुं जणावीश. तमे नगरमां सुखे रहो. कोइ खेद करशो नही. ॥ ७ ॥ प्रधाने प्रजामंमळने विवेक युक्त समजावी सन्मान मापे विदाय कर्याबाद सहु पोत पोताने घेर गया. त्यार पछी वीरमतीने राणीने प्रधाने प्रजामंमळनो सर्व हेवाल जणाव्यो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल १३ मी ॥

॥ राग बिहागडो ॥ ठरो ठरो रे गिरधारी ठरो रे, तारा पगनोरे
समारू तोरो रे ॥ ए देशी ॥

तेह मंत्री माता नणी कहे, एम नृपति ठानो केम रहे ॥ आवी मुजने कहे
प्रजा, अमने देशासर द्यो रजा ॥ १ ॥ शाने राख्यो तमे नृप संमही, ए तो
वात कांइ वारू नही ॥ रीस चमतो तमे द्यो गाली, पण नकरो मति तमे स्त्रीवाली॥२॥

अर्थ ॥ मंत्रीए आवीने वीरमतीने कह्युं के हे राजमाता हवे राजाजी छाना केवीरीते रहीशकशे? प्रजाओ मने वारंवार आवीने कहे छे के अमने विदेश जवानी जलदी रजा आपो ॥ १ ॥ तमे राजाजीने छाना राख्याछे ए वात कांइ सारी लागती नथी. तमने जो रीस चडे तो सुखेथी मने गाळो देवा मांडजो, परंतु स्त्रीनी स्त्री बुद्धि करो नही. स्त्रीनी मति पानीए एवी कहेवत साची करो नही. ॥ २ ॥

नित्य प्रत्ये पुरजनने शुं भांखु, जेम तेम करी तेमने हुं राखु ॥
मास थयो एम एक घणो, तोये पार न पाम्यो हुं तुम तणो ॥ ३ ॥
सहु लोकने मन संशय थयो, नृपचंद न दिसे कहां गयो ॥ नृप
विण राज विधुंसणां, ते तो ठाले ठगत्तस ये मुशाला ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ नागरिक लोको हमेशां आवी मने पुछया करेछे, तेओने हुं शुं जवाब दउं? तेओने महा महेनतें समजावीने राखुं छुं. लोकोने धीरज आपता एक मास वीती गयो परंतु हुं तमारा अंतःकरणनो कांइ पार पामी शकतो नथी. ॥३॥ सर्व लोकना मनमां एवी शंका थइछे के राजाजी देखाता नथी तेथी क्यां गया हशे. लोको कहेछे के राजा विनानी राज्यगादी तेतो खाली मांडणीयामां ये गांचडा रामवानुं छे. ॥४॥

तमे मानो अथवा नवि मानो, तमे चंदने राख्यो सही छानो ॥
वेला तमे तो मोटी गादी, पणी जाता यो ठोकरवादी ॥ ५ ॥
जाण्यो कारण लोक अज्ञानानो, पण मन नवि भेद्यो विमातानो ॥
मंत्रीए कह्यु देइ तानो, पण न घटे पारखुं एम पानो ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तमे मानो के न मानो पण लोको कहेछेके चंदराजाने तमे गुप्त राख्यो छे. तमे मोटा राज्यासने बेठां पण तेम करवुं ते लोकवादी जेवुंछे माटे ते बहु सारुं नथी. ॥ ५ ॥ वीरमतीए लोकने जे अशाता घनी हती तेनुं मर्म कारण जाण्युं परंतु तेणीनुं मन लेशमात्र पलट्युं नही. मंत्रीए घानक लागे तेवां घणां वचनो कह्यां परंतु पावेपाने जेम पानो घडे नहीं तेम तेने पण कांइ असर थइ नही. ॥ ६ ॥

कहे वीरमती सुणरे मंत्री. में तो चंद नथी राख्यो यंत्री ॥ वांक
ए छे पण सवि तारो, केम अवगुण गाय तुं मारो ॥ ७ ॥ हण्यो
चंदजे हतो मुज प्यारो, तुज सरखो नहीं कोइ हत्यारो ॥ कहेवो
थइ आव्यो छे नाखो, वली शुं करवा तुं उमाखो ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए कह्युंके हे मंत्री में कांइ चंदराजाने कबजे राख्यो नथी. ते बाबतमां सघलो तारो वांकछे. तुं केम मारा अवगुण ज्यां त्यां गायछे? ॥ ७ ॥ मारा वहाला चंदने तेंज हण्योछे. तारो जेवो कोइ हत्यारो (पातकी) नथी. वली मारी आगल आवी जेवो डाह्यो थइने वातो करेछे अने कहेके हवे तुं शुं करवा धारेछे. ॥ ८ ॥

बहु दीन थया वातती अमे लाधी पण राखी में ताहरी बाधी ॥ हुं
कुंलीतो तुं स्यो रूडो, एक कुरमुलछे बीजो कूडो ॥ ए ॥ जो अव
गुण गाइश तुं मारो, उखेडो उखेडीश हुं तारो ॥ चुप वादो वादे
कहेवा, कोना नखीआने कोना नेवा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मारा जाणवामां आ वात बहु दिवस थया आवीछे, परंतु तारी लाज जालववा में छे छानीवात राखीछे. हुं तो कुंभीछुं परंतु तुं शुं सारो छे? एकनुं मोढुं जेवा जोगनथी अने बीजो महाकपटीछे, एवो घाट थयो छे. ॥ ए ॥ जो तुं मारा अवगुण गाइश तो हुं तारे माटे बोलवामां कचाश राखीश नही. बहु वाद विवाद करी लवारामां सारनथी. कोइनां नेवां चुवेतो कोइनां नखीआं चुवे ज्यां त्यां निछोछे. ॥१०॥

कहे मंत्रीमाता एम कां भाखो, थया घरडां पण समज न राखो ॥
में नृप हण्यो तेहनो कोइ साखी, एम जीवती न गला ए मांखी
॥ ११ ॥ बाइ बोल विचारी ए शुं बोल्या, केम वाहोछो एम अण
तोल्या ॥ काढशो खोटे काढण केहो, तमे कांइक प्रभुथी तो बीहो ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए कह्युंके हे राजमाता आवुं शुं बोलोछो? हवे वृद्ध थयाछो, कांइ समजण राखो तो ठीक. में राजाजीने मारीनांख्या एवातमां कोइ साक्षी हशे के नही? शुं जीवती मांखीतो गलाशे नही? ॥११॥ हे माताजी! आम वगर विचारे शुं बोलि नांखोछो. आतो तोल्याविना फेंकवा मांड्या जेवुं करोछो. खोटो वांक काढी शुं लाज काढशो. कांइ परमेश्वरनीतो बीक राखो. ॥ १२ ॥

एह शीखनी वात कह्या माटे, तमे कीधुं लूण घणुं आटे ॥ जाण्युं
में तमे थाशो राजी, पण तमे खेल्या उलटी बाजी ॥ १३ ॥ माता
एतो रूनी नही भासा, एम कीजे नही भाजी हासा ॥ हुं नृप
हणुं केने वहाने, थाइ बोलोए एवुं जे कोइ माने ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ में तो तमने जरा शिखामणनी वात करी तो तमे तो सामुं खोट करतां वधारे लूण जेवुं जेवुं कर्युं. हुं तो एम जाणतो हतो के मारी वातथी तमे राजी थशो परंतु तमे तो अवलीज वाजी खेलवा मांमी. ॥ १३ ॥ हे राजमाता! आवुं वोलवुं ते सारु कहेवायनही. वली हे जाजीजी! आवी मस्करी पण होय नही. मने राजाजीने मारवानुं शुं कारणछे? वाइ एवुं वोलोके कोइ साचुं माने. ॥ १४ ॥

कहे वीरमती मंत्री तेमी, करि चंदनी वात ते आवी ठेडी ॥ एक
उघामो जो एक ढांको, होवे वांके लाकम्ह वेज वांको ॥ १५ ॥ हुं
तो कहुं तुं वात तने घरनी, नृप साधे विद्या विद्याधरनी ॥ नाम
ए चंद तणुं नवी लीजे, कोइ आपण नवली कला कीजे ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए मंत्रीने खानगीरीते वोलावी कह्युं के तमने चंदनी वात आवीरीते ठेडवामां शुं लाभछे. एकनुं उघाडतां वीजानुं ढंकाशे नहीं. वली वांके लाकमे तो वांको वेज पडे. ॥ १५ ॥ हुं तमने एक घरनी वात कहुं छुं. राजातो विद्याधरनी विद्या साधे छे. टुंकामां कहुं छुं के हवे चंदनुं नाम लेवानी जरूर नथी. कांइक नवीन रचना हवे करवानी जरूर छे. ॥ १६ ॥

मुज मंत्री तुं तेम हुं राजा, वजडावो जइने जशवाजा ॥ जो मुज
कह्युं चित्त नवि धर्युं, जाणीश तो तुं तारूं कर्युं ॥ १७ ॥ जीहां जू
पतियइ हुं सन्मुखी, तिहां राजा राज्य प्रजा सुखी ॥ कहे मंत्री
धरीने मन शाता, ए में तो प्रमाण कर्युं माता ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ तमे मारा मंत्रीने हुं तमारी राजा एवो उदघोषणानो डंको वगमावो. आ मारी वातजो बरावर चित्तमां राखी अमल करशो नहीं तो तमे जे करशो तेनो पाको परतावो तमने थशे. ॥ १७ ॥ ज्यां हुं प्रगटरीते राजा थइश त्यां राजा अने प्रजा बंने सुखीथशे. प्रधाने उंडो विचारकरी मनमां शांति धरीने जवाब आप्यो के हे माता में आपनी वात अंगीकार करीछे. ॥ १८ ॥

थइ राजी वीरमती राणी, ए कही तेरमी ढाल गुण खाणी ॥
त्रीजा उल्लास तणी वारू, एह मोहने श्रोताजन सारू ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ प्रधाननां वचनथी वीरमती राणी खुशीथइ. गुणनी खाणरूप त्रीजा उल्लासनी तेरमी ढाल मोहनविजयजी महाराजे श्रोताओने सारू अति मनोहर करीछे. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

एक वात कर तुं हवे, पम्ह जइ वजडाव ॥ थइ आजानगरी
तणी, वीरमती नर राव ॥ १ ॥ जो एहनी आणा प्रजा, नही
माने एणी वार ॥ ते जाणशे तेहनुं कर्युं, ते नहीं नगरी मोकार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए प्रधानने कह्युंके हे मंत्री तमे हवे एक काम करो. नगरमां जइ ढंढेरो पिटावोके आनागरीना राजा हवेथी वीरमती थयाछे. ॥ १ ॥ वली एवो पण ढंढेरो पिटावजो के लोको आ वखतथीज तेमनी आज्ञा शिर नहीं चढावे तो तेनुं फल तेओ पुरीरीते जोगवशे एटलुंज नही पण तेने नगर बहार करवामां आवशे. ॥ २ ॥

आजा जस अलखामणी, यमपुर वल्लभ जास ॥ ते अनमी थाउं सुखे, एम कहो वचन प्रकाश ॥ ३ ॥ मंत्रिए फेर्यो पडह, वीरमती आदेश ॥ नगरी जन निसुणी कहे, अइ अइ अयं विशेष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वळी एवी रीते उद्घोषणा करावोके जेने आजानगरी अळखामणी लागती होय अने यमपुरी वहाली लागतीहोय ते वीरमतीने नहीं नमतां सुखी रहेवुं होय तो जल्दी आडा करो. ॥ ३ ॥ मंत्रीए ज्यारे वीरमतीना हुकमथी आवो पडह वजडाव्यो त्यारे नगरनां लोको आश्चर्य पामी बोलवा लाग्याके आतो वळी जोर नवाइ लागेछे. ॥ ४ ॥

नारीपति नर सांजल्या, नरपति नारिविहीन ॥ ए तो अचरिज सांजल्युं, आजामांहे नवीन ॥ ५ ॥ त्रिया राज्य नगरी थयुं, किहां नर गया विछेद ॥ पडह सुणीने सकलजन, चित्तमां पाम्या खेद ॥६॥

अर्थ ॥ पुरुषना स्वामी स्त्री होय एवुं तो सांजळवामां आव्युं नथी; अने तेवीरीते पुरुषना स्वामी स्त्री थयानुं आश्चर्य तो मात्र आजा नगरीमांज सांजल्युं. ॥ ५ ॥ शुं पुरुषोनो नाशथयो के आ नगरीमां स्त्री राजा थयो! आवो पडहो सांजळीने नगरना सर्व लोको मनमां बहुज खेद पाम्यां. ॥ ६ ॥

वीरमतीना जयथकी, सघले कर्युं प्रमाण ॥ राज ऋद्धि एम जोगवे, राणी अमली माण ॥७॥ वचन नलोपी कोइ शके, शुरा कोण सामंत ॥ ते संजारे चंदने, रूठ्यो जास कृतंत ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीना त्रासथी सर्व लोकोए मंत्रीनी उद्घोषणा मान्यकरी. हवे राणी पोताना अमलमां मस्त रहेती राज्य वैजवनो उपजोग करे छे. ॥ ७ ॥ वीरमतीनी आज्ञा कोइपण लोपी शकतुं नथी. पछी जले ते शुरवीर योधो होयके मोटो सामंत होय! अने जे चंदराजाने कदापि याद करीदे तो तेनो तो कृतांत जे काळ ते कोप्योज समजवो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल १४ मी ॥

॥ इण पुर कंबल कोइ न लेशे ॥ ए देशी ॥

राणी मंत्री उपर हरखी, जाण्युं जोडी मिली मुज सरखी ॥ जेम हुं गाउं तेम ए वजावे, चंद एणे करी मुक्यो नावे ॥ १ ॥ एक दिन सुमति धरीमन ठागो, वीरमतीथी वाते लागो ॥ माइजी तमे राज्य सुधार्यो, चंद तणो वारो विसार्यो॥२॥

अर्थ ॥ वीरमती राणी मंत्री उपर अत्यंत प्रसन्न थइ. तेणीए जाणी लीधुं के जेवी जोइए तेवी जोडी मळी गइ छे. हुं जेम गाउं तुं तेमज ए वगाडे छे. अर्थात् मारा हुकमने अनुसरतुंज कार्य करे छे. एटलुंज नहीं पण चंदराजा संबंधी वात पण उच्चारतो नथी. जाणे चंदने हारी करी मुक्यो होय नही.॥१॥ एक दिवस सुमति प्रधान ठावको थइ वीरमती साथे वातो करवा बेठो. हे माइजी! तमेतो राज्यनी एवी सुधारणा करी के कोइ चंदने संजारतुंज नथी.॥ २ ॥

कोइ परूड्युं कोइनुं न उपाने, काम तमारूं कोन विगाडे ॥ एहवीतो कोएइ नकरी, ज्ञेला जल पीए वाघने बकरी ॥ ३ ॥ चाम तणा जो दाम चलवो, तो आवी नकरे कोइ दावो ॥ कोइन जरे पगलुं अणजाणी, रहेशे युगे युग एह कहाणी॥४

अर्थ ॥ कोइनी पमेली चीज अन्य कोइलेतुंज नथी. वली तमारूं काम पण कोइ बगाडतुं नथी राजातो घणा थया परंतु तमारा जेवुं राज्य कोइनुं नथी. इनसाफ तो एवो ठे के वाघने बकरी एक पाणी पीए ठे. ॥ ३ ॥ जो तमे चामडानी नोटोकरी तेने नाणा रूपे चलावशो तोपण तमारी सामे वांधो लावनारनथी. कोइ पण एवो अज्ञान नथी के तमारी सामे पगलुं जरी शके. जो तेम करशो तो जुग तमारूं नाम रहेशे. ॥ ४ ॥

नूप घणां जोया वली जोइश, पण तुम आगल सघला पोइश ॥ न धरो खेद युवति थया माटे, सहुने धरणीठे शिर साटे ॥ ५ ॥ अव रजो वृद्धावस्था पामे, थइ वेवड सहुने शिर नामे ॥ खरूं वृद्धपणुं त मतणुंवाइ, नृपति घणे जे कोट नमाइ ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ में अनेक राजा जोयाठे, वली जोइश खरो, परंतु ते सघला तमारी पासे ढेढ जेवा लागेठे. तमे स्त्री थयां तेथी खेद करशो नही. जाणे ते सघलाउने पृथ्वीतो शिर साटे होय ठे. ॥ ५ ॥ बीजा जेउ वृद्ध थइ जायठे तेउ सर्वे तदन वांका वली जइ बीजाउने पोताना मस्तक नमावी नमे ठे. तमारूंज वृद्धपणुं खरूं के जेणे घणा राजाउनां मस्तक नमाव्यां. ॥ ६ ॥

निसुणी वीरमती थइ राजी, पण निगुणी मन मांहे न लाजी ॥ हे मंत्री सेवक तुं मह्यरो, कथन नहीं उल्लंघुं तह्यरो ॥७॥ मंत्री मनमां चिंते माया, वाघ तणे वोलावे धाया ॥ पिंजरमांहि कुर्कट एहवे, सुमति मंत्रीए दीठो तेहवे ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ प्रधाननां एवां खुशामतनां वचनो सांजली वीरमती राजी थइ, परंतु ते निर्गुणीने मनमां जरा पण शरम आवी नही. मंत्रीने तेणीए कह्युं के हे मंत्री तमे मारा खरा सेवकठो. तमारूं वचन हुं कदापि लोपीश नही. ॥ ७ ॥ मंत्री मनमां कपटथी एवुं चिंतवेठेके आपणे तो वाघनुं वोलावुं ठे. तेवामां ते सुमति मंत्रीए पांजरामांहे कुकडाने दीठो. ॥ ८ ॥

धाइ तमे राख्यो शुं विचारी, पिंजरीए पंखी परधारी ॥ के कोइ देव तमे वश कीधो, एहनो तो जोशे उत्तर दीधो ॥९॥ वोली वीरमती कोइ घाटे, ए मुज व हुने रमवा माटे ॥ लीधो अमे पंखीवेचातो, राख्यो विचारो माहुयातो ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे राणीजी आ ते तमे शुं विचारकरीने आ पक्षीने पांजरामां पुरी राख्योठे? शुं कोइ देवनेतो वश करी राख्यो नथी? अटलो तो खुलासो करवो जोइशे? ॥ ९ ॥ वीरमती कांइक युक्तिपुर्वक विचार करी बोलीके मारी वहुने आनंद करवामाटे ए पक्षी राखेलठे. ए [illegible] बहु हेरान थतो हतो तेथी तेने वेचातो लइने राखेलठे. ॥ १० ॥

राख्योछे जीवदयाने जाणी, ज्यां लगी एहनो दाणो पाणी ॥ खाधुं ए पण लेखे ल गाडे, प्रनु नजवामुज वेहेली जगाडे ॥११॥ कहे मंत्री बाइजी कहेशो, पण द फतर न चढ्यो छे पेसो ॥ तुम नंडार नथी मुज छानुं,केम करी कल्पित वात ए मानुं१२

अर्थ ॥ जीवदया सचवाशे एम जाणीने तेने राखेलछे परंतु ज्यां सुधी तेनो दाणोपाणी आपणे त्यां हशे त्यां सुधी रहेशे. ए तो जे खायछे ते हक करेछे. परमेश्वरनुं नजन करवा सवारमां रोज वेहेलां मने जगाडेछे. ॥ ११ ॥ मंत्रीए कह्युंके हे राजमाताजी ! आप गमे तेम ते बाबतमां कहो परंतु वेचातो लीधा बाबत एक पैसोपण चोपडे चडेल नथी. वळी आपनो खजानो माराथी अजाण्योनथी. तमे जेटली क- ल्पित वात कहेशो ते हुं केवीते मानीश? ॥ १२ ॥

हुं घरनोछुं मुजने नाखो, मुजथी तो शुं अंतर राखो ॥ वीरमती कहे रे शुं द गजे, एहमांही तुं कांइ न समजे ॥१३॥ पेसानुं शुं मुजने पुछे, ग्रहेणुं तो मुज पासे घणुं छे ॥ नूषण एक दइ सुप्रसिद्धो, ए कुर्कटमें विक्रय लीधो ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हुं तो तमारो पोतानोजछुं. माराथी शुं छानुं राखोछो? वीरमतीए कह्युंके आ तमे शुं मायाकुट करोछो? तेमां तमे कांइ समजतानथी. ॥ १३ ॥ तमे पैसा संबंधी शुं वात करोछो? पैसानी जरुर नथीछे, मारी पासे घरेणुं घणुंछे. तेमांथी एक सारो दागीनो आपीने ए कुकडो में वेचातो लीधोछे. ॥ १४ ॥

एहनी वात न पुछीश मुजने, एकांते वारुंछुं तुजने ॥ बीजी वार उचार करीशजो, तुं पण एहवो थाइश बीजो ॥ १५ ॥ मंत्री एम निसुणीने थरक्यो, उत्तर कहेवा अधर न फरक्यो ॥ एहवे शदन प्रदेशे बेठी, रूदती तेणे गुणावली दीठी ॥१६॥

अर्थ ॥ हवे ए कुकडासंबंधी वात फरीमने पुछशोनही. आ एकांतछे तेथी तमने खास ना पाडुं छुं के जो बीजी वार ते बाबत पुछशो तो तमो पण तेना जेवा थनीजशो. ॥ १५ ॥ वीरमतीनां एवां वचनो मंत्रीए सांजल्यां के तरत जते थरथरी गयो अने बीजुं वचन काढवाने तेनो होठ पण फरक्यो नही.एवामां पासेनाज नागमां बेठेली गुणावलीने तेणे रुदन करती दीठी. ॥ १६ ॥

चंद प्रिया लखी अक्षर ठंली, मंत्री समजाव्यो थइ नोली ॥ ए कुर्कट मुज पियु सु विवेकी, एम देखाडे ठंली ठेकी ॥ १७ ॥ मंत्री हृदये कौतुक जाय्युं, वीरमतीने पण न प्रकास्युं ॥ समजी रह्यो मंत्री मनमांहे, कांइ नवी आराहे विराहे ॥ १८॥

अर्थ ॥ गुणावलीए नोळीथइने अक्षरोनी एक ठीठी लखी मंत्रीने कह्युंके "एकुकडोतो मारो अत्यंत विवेकी पतिछे" एम देखाडीने ठींटी फुंसीनांखी. ॥ १७ ॥ मंत्री पोताना अंतःकरणमां आश्चर्य पाम्यो; परंतु वीरमतीने तेणे कांइ कह्युं नहीं. पोताना मनमांज समजी रह्यो अने आराधना के विराधना कांइ करी नही

वीरमतीने प्रणमी नेहे, ते मंत्री आव्यो निज गेहे ॥ चौदमी
त्रीजा उल्लासनी नाखी, ढाल ए मोहने रस अनिलाषी ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ पछी वीरमतीने अत्यंत प्रेमपूर्वक प्रणाम करीने मंत्री पोताने घेर आव्यो. ए प्रमाणे त्रीजा उल्लासनी चौदमीढाल मोहनविजयजी महाराजे रसना अनिलाषीने माटे कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

वीरमतीए चंदने, कीधो पक्षी वेश ॥ वात प्रसिद्ध थइ घणी,
घरि घरि देश विदेश ॥ १ ॥ जण जण तेह विमातने, दीधो अ
ति धिक्कार ॥ कीधो राज्यनी लालचे, सुतने विहंगाकार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए चंदराजाने पक्षीरूपे बनावी दीधो एवी वात अनुक्रमे देश परदेशमां बहुज फेलाइ गइ. ॥ १ ॥ दरेक मनुष्ये ते वीरमती ओरमान माताने अत्यंत धिक्कार आप्यो. लोको बोलवा लाग्याके मात्र राज्यनी लालचथी पुत्रने पक्षीरूपे बनावी दीधो. ॥ २ ॥

पण सहु वीरमती जये, चसकी न शके कोय ॥ वातकरे मोटा
तणी, घणी विमासण होय ॥ ३ ॥ वीरमती निर्जय थकी, पाले
राज्य अखंम ॥ आवीने केइ नम्या, पुहवी पाल प्रचंड ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ परंतु वीरमतीना जयथी सर्व कोइ डरी गयेला होवाथी कोइ वात म्हों मांथी उचारी शकता .। कहेवतछेके मोटानी वात करीने पात्रल घणो पस्तावो करवो पडेछे. ॥ ३ ॥ वीरमती निर्जयने अखंडपण राज्य करछे अने तेना बलथी अनेक प्रचंम पृथ्वीपतिओ तेणीनी पासे आवी नमवा लाग्या. ॥४॥

शक्ति अचिंती जगत्मां, वीरमतीनी जोर ॥ वक्र थको जे वक्र
ते, कर्या पाधरा दोर ॥ ५ ॥ एहवे हेमरथ एक छे, हेमालयनो
जूप ॥ तेणे वीरमती तणुं, जाण्युं सयल सरूप ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जगत्मां वीरमतीनी शक्ति अचिंत्यछे एवुं फेलातां जे वांकाओथी पण वांकाहता ते सघलाओने तेणीए सिधा करी दीधा. ॥ ५ ॥ एवा समयमां हिमालयनो हेमरथ नामनो एक राजाछे तेणे वीरमतीनुं सघलुं वृत्तान्त जाणी लीधुं ॥ ६ ॥

मान हीन ते थयो हतो, चंद थकी बहुवार ॥ ते आजा लेवा
जणी, थयो जूप हुंशीयार ॥ ७ ॥ लेख लखीने पाठव्यो, वीरम
तीने दूत ॥ रंडे आव्यो जाणजे, छेमयो जे रजपुत ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते हेमरथराजा, चंद राजाथी बहु वार पराजय पाम्यो हतो. तेथी आ समये आजानगरीनुं राज्य लेवा ते राजा तैयार थयो. ॥ ७ ॥ ते हेमरथ राजाए एक पत्र लखी दूतनीसाथे ते पत्र वीरमती उपर मोकल्यो. तेमां तेणे जणाव्युंके आ क्षत्रियने जे वारंवार छेड्यो हतो तेथी हे रंडा तुं जाणजे के हुं आंववाने तैयार थयोछुं ॥ ८ ॥

॥ ढाल १५ मी ॥

॥ यत्तनी देशी ॥

आव्यो दूत लंघी धरतीने, लेख दीधो वीरमतीने ॥ वांचीने जोयुं राणी, नख
शिख लगे रोप जराणी ॥ १ ॥ रे रे दूत कहुं शुं तुजने, तुजने डहवे खामी
मुजने ॥ जइ रंका पुत्रने कहेजे, होय माणस तो निरवहीजे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते दूते पृथ्वीने उल्लंगतो आजानगरीए आवी वीरमतीने कागल आप्यो. राणीए वांची जो तांज तेना शरीरमां नख शिख क्रोध व्याप्यो. ॥ १ ॥ हे दूत हुं तने वधारे शुं कहुं, तने कहेवामां मने खोट लागे. परंतु ए रांकना जायाने जइने तुं कहेके जो माणस होतो बोलेलुं पालजे. ॥ २ ॥

धाव्यो होय समानी धीटमीए, तो तुं आवजे मुज मींटमीए॥ जो तुं क्षत्र पुत्र कहावे, जोउं कहेवो वेहेलो तुं आवे॥३॥ खोइ शेर जो तुं केडे बांधे, जोउं केवी अणी आणी सांधे ॥ आज काल गयो तुं हार्यो, भुंडा ते दिवस तें विसार्यो॥४॥

अर्थ ॥ जो तुं पोतानी मानी धीटडीए धाव्यो होतो मारी सामो मींट मांडवा आवी पहोंचजे. वली हुं जोउं, के जो तुं क्षत्रियनो बचो छो तो केटलो उतावलो मारी सामे लडवा आवेछे? ॥ ३ ॥ जो तुं शमशेर खरे खरी तारी केड उपर बांधतो होइश तो हुं जोइशके आणी वखते तुं केवोटकीशकेछे? हजु हमणांज हारखाइ गयो हतो. भूंडा ते दिवसने पण भूलीगयो? ॥ ४ ॥

ते हुं वीरमती नवी दीठी, त्यां लगी रणवातो मीठी ॥ तुंने आजानो शो अ जरो, लेउ हेमालय तो मुजरो ॥ ५॥ कीडीने पांख जे आवी, नही वारू कहुं समजावी ॥ शो जोरो तुज कपटीनो, तुं तो मारे एक चपटीनो ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हजु ज्यां सुधी वीरमतीने दीठीनथी त्यां सुधीज रण संग्रामनी वातो मीठी लागशे. तने आजानगरी लेवाना जे कोड छे तेतो पुरा पडता पडशे, परंतु हिमालय जो लइ लउं तो खुबी मानजे. ॥ ५ ॥ कीडीने जे पांखो आवेछे ते सारा माटे नही पण मरवा माटे एम जाणजे. तुं कपटीछो. तारुं मारी पास कांइ जोरनथी. मात्र एक चपटीमां चोलाइ जइश. ॥ ६ ॥

एम कहीने दुत विसर्ज्यों, तेणे जइ निज नूपने वर्ज्यो ॥ जो मानो वचन मुज स्वामी, मत छेमो नारी निकामी ॥७॥ नूपे दूत वचन अवहेल्यो, निज प्रबल महादल मेल्यो ॥ आगल कीधा मद शुंढाला, जाणे टुंक हेमाचल वाला ॥८॥

अर्थ ॥ वीरमतीए एवां सख्त वचनो कहीने दूतने विदायकर्यो. दूते जइने पोताना राजाने कह्युं के हे महाराज! जो मारुं वचन मानो तो विनाकारणे ए वीरमतीने छेडवामां सारनथी. ॥ ७ ॥ हेमरथ राजाए दूतनां वचननो तिरस्कारकरी पोतानुं महाबलवंत लश्कर एकत्रुं करवामांडयुं. महामदोन्मत्त हाथीओ आगल कर्या. तेओ जाणे साक्षात् हिमालय पर्वतनी टुंक जेवा दिसवा लाग्या. ॥ ८ ॥

हलके हयवर पाखरीया, जाणे रंगे चढीया दरीया॥ हेमरथ सेना लइ चाल्यो, रहे शूरो केम करी काल्यो ॥९॥ निशाने देतो गेडी, कीधी आजा पुरीने नेडी ॥ फरहरीयां पंचरंगनेजां, जाणे असी सरमे अंगरेजा ॥ १० ॥

अर्थ ॥ पछी श्रेष्ठ अश्वो सुंदर पाखरेथी हेषारव करवा लाग्या. ते एवा शोभता हताके जाणे भरतीनां मोजावाली दरियो उछलतो होयनी. ए प्रमाणे मोटुं सैन्य लइ हेमरथ राजा चढाइ करवा चाल्यो. शुं शूर वीर ते झाल्यो रहे छे? ॥ ९ ॥ ते निशान ठोकतो अने डंका वगाडतो आजानगरी समीपे आवी पहोंच्यो. तेना लश्करमां पंचरंगी वावटा फरकता हता ते जाणे तीर अने तरवारना अंगरेजा होय नहि! तेवा शोभता हता. ॥ १० ॥

कहे हेमरथ एहवे जोके, लेउं आजापुरी चके घोडे ॥ शुं जीतवुंछे अबलानुं, मुजथी बल नहीं सबलानुं ॥ ११ ॥ नारीमें दीठी शी तागा, जे एहने नृपति पाय लागा ॥ एहवे वीरमतीने जणावे, हेमरथजे चडीने आवे ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पोतानी साथेना सैनिकोने हेमरथ राजा कहेवा लाग्यो के आ जोत जोतामां चडे घोडे आजापुरी लइ लउं तुं ते जो जो. महा बलवाननुं बल पण मारी आगल तृणमात्रछे ते आ स्त्रीने जितवामां तो शुं मोटी वात छे ? ॥ ११ ॥ ए वीरमतीने में दीठीछे. एमां ते शुं ताकातछेके तेने बीजा राजाउ जइ पगे लाग्या. पछी वीरमतीने खबर आप्याके हेमरथ राजा तमारी उपर लश्कर लइने चडी आव्यो छे १२

राणीए मनमां नाण्यो, आव्यो ते नाव्यो करी जाण्यो ॥ इहां कटक न आवे केहनो, राणी श्रवण न हुउं उन्हो ॥ १३ ॥ तव सुमति सचिव तेडाव्यो, कहे राणी वचन तस आव्यो ॥ एह सामी हुं शुं जाउं, लडतां एह हुं तो लजाउं ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ राणीए ते संदेशाने ध्यानमां पण लीधोनहीं. जाणे हेमरथ राजा आव्योज नथी एवो देखाव कर्यो के कोइनुं ल्होतोयुं पण कान पण गरम न थयो ? ॥१३॥ पछी वीरमतीए सुमति प्रधानने बोलावी तेने भीजातायी वचनो कहेवा लागी. हे मंत्री ! तेना सामुं लडवा जवुं ते मने ठीकलागतुं. एथी एवा तरुवारी सामे. लडतां मने शरम लागे छे. ॥ १४ ॥

तुजथांसे हाथछे माहारो, थोलउपर थाशे ताहारो ॥ लेजे एहने जइ घेरी, सर जेम नवी सांधे फेरो ॥ १५ ॥ साधीश सुप्रसन्न थाशे, अरीयण अटारणे जाशे ॥ थे डंको थइने निःशंको, तुज वालन होजो वंको ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हुं तमारो थांभो थावडीने कहुं छुं के तमो तेने जीती लेशो. तमे लश्कर लइ जइने तेने एवी रीते घेरी ल्यो के तेनो फरी सरवाळोज संधाय नहीं अर्थात् तेना दलमां भंगाण पडे. ॥ १५ ॥ देवनुं आराधन करीश जेथी तेउ प्रसन्न थतांज दुश्मनोमां भंगाणपाडशे. तेथी हवे निःशंक थइ डंको पाडो. तमारो वाळवण वांको थवानो नथी एवो मारो आशीर्वादछे. ॥ १६ ॥

मंत्री राणीने आदेशे, अरी भांजीने जश लेशे ॥ चाली पंदरमी त्रीजे उल्लासे, मोहन पढाल प्रकाशे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ राणीना हुकमथी मंत्रीए शत्रुउ उपर तैयारी करवा मांडी. ते शत्रुउने भगाडशे अने कीर्ति संपादन करशे. त्रीजा उल्लासनी पंदरमी ढाल मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वीरमती वचने सचिव, तेडाव्या सामंत ॥ आना आव्यो हेमरथ, सेना लइ अनंत ॥ १ ॥ लेशे नगरी आपणी, कहेशे सहु निरधार ॥ कोइ मारे नवि जव्यो, आना रायण द्वार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीना हुकमथी मंत्रीए सर्व सामंतोने तेडावीने कह्युं के हेमरथ राजा घणुं लश्कर लइने आजानगरी उपर चडी आव्यो छे. ॥ १ ॥ पंद राजा अविद्यमान छते जो ते आजानगरी जीती लेशेतो सर्वे निश्चय पूर्वक कहेशेके कोइ एवो मारनो जायो शुरवीर न निकळ्योके जेणे आजानगरीनुं संरक्षण कर्युं

तुम सरीखा शुराछते, जो नगरी जेआय ॥ तो दिनकर केम उ
गमे, मेहेणुं ए रही जाय ॥३॥ वीरमती मुख साहमु, इहां मत
निरखो कोय ॥ राखो कुल क्रम आपणुं, जेमजग इजत होय ॥४॥

अर्थ ॥ हे शुरवीर योधाउ तमारा सरखा बलवान छतां जो आजानगरी शत्रुउं लेशे तो सूर्य केवीरीते पूर्वमां उगशे ? एतो आजा जन्मारानुं मेणुं रहीजशे. ॥ ३ ॥ हमणां वीरमती तरफ जोवानो अवसर नथी. सहु पोत पोताना कुलनी रीत तरफ नजर करो जेथी जगत्मां कीर्त्ति वधे. ॥ ४ ॥

मानशे मुजरो तुम तणो, चंद एह महाराय छे॥ कुर्कट तो शुं थयुं,
राज अंश नवि जाय ॥ ५ ॥ मंत्री वचने कहे सहु, करी उर्द्ध
भुज दंड ॥ करशे चंद प्रताप रवि, हिमने खंडो खंड ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ चंद महाराज तमारी स्वामी जक्ति मनमां अवस्य मानशे. ते कुकडा थयाछे तेथी शुं थयुं ? शुं तेनामां राज्य अंशछे ते गयुंछे ? अर्थात् गयुं नथी. ॥ ५ ॥ मंत्रीनां एवां वचनो सांजलीने सर्वे सामंतो ऊंचा बाहु दंड करी कहेवा लाग्याके हे प्रधानजी ! चंद राजारूपी सूर्यनो प्रताप हेमरथरूपि हिमना खंड खंड करी नांखशे; अर्थात् चंदराजारूपी सूर्यना तेजथी हेमरथ राजा रुपी बरफ गलीजशे. ॥ ६ ॥

जेणे चंद नरेशनुं, खाधुं होशे लुण ॥ ते तो एहवे अवसरे,
टाखो करशे कूण ॥ ७ ॥ मंत्री निज सेनाकरी, केशरशुं गर
काव ॥ हेमरथनी सामो थयो, देइ निसाने घाव ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेणे चंद राजानुं निमक खाधुं हशे ते आवे अवसरे निमक हराम केम थशे ? ॥ ७ ॥ पछी मंत्रए पोतानी सैन्यना सैनिकोने केशरीआ करावी डंके घा दइ हेमरथनी सामा धसारो कर्यो. ॥ ८ ॥

॥ ढाल १६ मी ॥

॥ कडखानी देशी ॥

प्रबल दल युगल किल सबल हुआ अचल, धरणी धरणी तणी ऊंमी माया ॥
अनशना जाण पंचानना तनमना अरूण हुआ घणा राणी जाया ॥ प्र० ॥
॥ १ ॥ सिंधुडे राग शरणाइउं टहूकीउं, वंदीए सरस गाथा पवाका ॥ चारणे
चर चीया विरूद दुहावडा, मंगीया निसुणी योधे अखाडा ॥ प्र० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ बंने बाजुना अत्यंत बलवाळां लस्करो सामसामा अचलपणे पृथ्वी अंगे स्त्रीनी ममताछोडीने लडवाने सज्ज थयां. वली केटलाएक राजपुत्रो अत्यंत क्षुधा युक्त थयेला केशरी सिंहनीजेम तनमनाट करतां लाल हिंगलोक जेवा थइ लडवा लाग्या. ॥ १ ॥ लडाइमां शूर उत्पन्न करे तेवा सिंधुडा रागथी शरणाइउं वागवामांडी. जाटोए शूर चडे तेवां कवित्तो गावा मांड्या. चारणोए विरूदावली वाला दुहा अने सोरठा कहेवा मांड्या. ते सांजलीने अखाडामां मल्लो युद्ध करे तेवो रणसंग्राम शरु थयो. ॥ २ ॥

जणण भंकार भंभारवे केइ थया, कीर्त्ति कमलाकर ग्रहण रागी ॥ सुकविनी
वात अखीयात करवाजणी, सुजटनी नयन ब्रह्मांड लागी ॥ प्र० ॥ ३ ॥

थापडे कंद एकेक हयवर तणा, मुंठवल घाली संग्राम रसीया ॥ जाइ
क्षत्री तणा पारखां, केड कसीया तणा देउ तसीया ॥ प्र० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे संग्रामवाजित्रथी जेकार शब्दोनो नाद प्रगट थयो त्यारे कडक योद्धाए की
ग्रहण करवा उजमाल थया. वली केटलाएक सुभटो उत्तम कविउनी कवितानें अमर करवा
डमांज मात्र दृष्टि लगाडी युद्धमां मच्या रह्या. ॥ ३ ॥ केटलाएक योद्धाउ पोताना उत्त
कांधने धाबडता हवा. केटलाएक मुंछ उपर ताव देता संग्रामनो रस लेता हता. वली
बोलताहताके जाइउ आजे क्षत्रियोनी परीक्षानो वखत आव्योछे. जेउ केड कसीने तैयार
पोतानुं स्वरूप तो बतावो. ॥ ४ ॥

निसुणी निशान अवसान चूको रखे, खेलशुरा तणो तो लडाइ ॥
वांकथी वांक धरी चांधीए, आज तस लाज रहेतो वडाइ ॥ प्र० ।
शूर पुरातणो तीर्थ रण भूमिका, शस्त्रधारा जीहां तीर आठा ॥ एक
करी अवर तीरथ जणी, धरणी धरता रखे चरण पाठा ॥ प्र० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शूरनां वाजां सांजलीने निशान ताकवाना अवसरने चुकशो नही. शुर वीर लोके
लडाइज छे. वांकी केड उपरजे मरोडवाली तलवार बांधीए छीए तेनी जो आजे लाज रहे
समजवी. ॥ ५ ॥ जे संपूर्ण शुरवीरोछे तेमनुं तीर्थतो रणसंग्रामनी भूमिकाजछे. ज्यां शस्त्रोनी
रूपी निर्मल नीर वहेछे माटे तेज तीर्थने छोडी बीजा तीर्थमां गमन करवाने हे! योद्धाउ
पगलां पृथ्वीउपर पाछां करो. ॥ ६ ॥

खुणसधरी फणसथी देह पोरस चड्यो, वीर बम्बीर हांको वजाडी
ठंगाल मठराल वेहु दलतणे, मुकीया तुरंग वागो उपाडी ॥ प्र० ॥ ७
चड्यो गयण रणथंज जेम उपड्यो, पाखरे रोल धमसाण वाजी ॥ ८ ।
उला भेल भेला हुआ, आफड्या ताजीए जाय ताजी ॥ प्र० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ आंखमां खुन भरावाथी फणस करतां पण विशेष पोरस योद्धाउना शरीरमां च
ते शुरवीरोए लडाइमां वीरहाक वगडावी. केटलाएक शुरवीर छंछेडायेला छेल अभिमान
जुउना तस्करमां घोडाउने लगाम ढीली करी उपाडता हवा. ॥ ७ ॥ आकाशने विषे
एवोतो चड्यो के जाणे रणस्थंज खडो थयो होयनी. वली केटलाएक घेलछाए चडेल
एवातो भेट भेटा थइ गया के तेउना अश्वो साम सामा उपरा उपरी अफलावा लाग्या
धमसाण मची रही ॥ ८ ॥

सांतरी आंतरी वगतारो उपरे, बीजली जेम वहे खग्गधारा ॥ निर्व
छीउ पार निरगछीयुं, एकशुं एक करता जुहारा ॥ प्र० ॥ ९ ॥ ल
बाण तेम चणण गोली वहे, धुम धमरोल तुटे अरावा ॥ बाटवड
भूमिपड धड हडे, पुरी आ जाणी अरवे गरावा ॥ प्र० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ शुरवीरोना वख्तरो उपर तरवारनी जेम अरस परस जनोइ वढ वावया लागी. वली वरवीर्उ तंकीयइ एवीतो आर पार उतरवा मांडीके जाणे एक बीजाने जुहार वेहेवार शरु थयो.॥ ए॥ योध्धार्उना ाण सण सणाट चालवामांड्यां अने बंदुकनी गोळीर्उ एक बीजा उपर चणणण करती चोटवा लागी. ोपोना बहार थवाथी धुमाडाना गोटे गोटा निकळवा लाग्या अने तोपमांथी गोळा छुटतांज भूमिनापड खडता होय तेवो पृथ्वीमां आस्फोटन थवा लाग्यो ॥ १० ॥

एक नासे वळी एक वांसे पडे, बापमाकिहां लगे जाइश नागो ॥ छोड हथी यार उगार जो संभवे, साद सादे इस्यो वाद लाग्यो ॥ प्र० ॥ ११ ॥ केइ लडे केइ पडे केइ धड तड फडे, केइ हय गय पडया पय पसारी ॥ ग्वारमे जाणीए हारडे हारके, वणजवा काज वालद उतारी ॥ प्र० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ युध्धनुं रमखाण मचतां अने अरस परस मारतां जे कोइ योध्धो नासवा मांड्यो तेनी पुंठे लागी जाए हाक मारी कहेके हे रांकडा हवे नासीने क्यां सुधी जइश? हवे उगरवानो विचार होय तो वीयार छोभीदे. एवीरीते राडो पाडता साम सामा विवाद करवा लाग्या. ॥ ११ ॥ केटलाएक लडता ता, केटला एक पडता हता. केटलाएकनां धड तरुफतां हतां. केटलाएक घोडा तथा हाथी पग पहोळ री पड्या हता. जाणे कोइ मोटा वेपारीए हारो होर वेपार करवाने माटे पोठनी पोठ लादेली उतारी ाय तेवुं लागतुं हतुं. ॥ १२ ॥

खोहवाहे केइ ताकके आपनी, एक कायर धरे हाथ आका ॥ केइरण आंगणे टुक टुके उडया, शिरविना धड करे केइ पवाका ॥ प्र० ॥ १३ ॥ केइ गजराज दंतुशले अश्वना, चरण खुर रोपि रण रंग मांहे ॥ नाक सिस कारने ताकी शिर दारने, दोमनी दोटशुं चोट वाहे ॥ प्र०॥१४॥

अर्थ ॥ कोइ शुरीए तक बांधीने तरवार एवीतो वहेवा मांडीके तेनी सामेना कायर थइ गयेला यो- ने आडा हाथज मात्र करवानो वखत आव्यो. कोइकना रणांगणमां टुकडे टुकडा थइ गया; वळी ोइकना मस्तकविनाना धड लडाइ करता रडवडवा लाग्यां. ॥ १३ ॥ केटलाएक रणसंग्राममां पोताना ोडाना पगनी खरीर्उ बीजार्उना हाथीर्उना दंतुशळो उपर रोपीने सडाकथी अने नाकथी सिसकारो ता थका मस्तको उपर पेहरी दोट मुकीने ताकी ताकीने चोट चलवता हता. ॥ १४ ॥

तीरथी वीर चकचूर थइने पड्या, जाणीए केकीए कलाज मंडी ॥ जनम दीधा फरी तरुण सुभटो जणी, धार तरवारनी अवल चंडी ॥प्र०॥१५॥ छत्रधारी घणां पूर घाए पड्या, वीररस सरस ते मस्त चाखे ॥ एहवे भा रथे सिंहनी वाहिनी, आपणा दासनी लाज राखे ॥ प्र० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ केटलाएक योद्धार्उ तीरना घाथी भूमिपाट पड्या हता तेथी जाणे मोर कलापुरी होय तेवा ोमता हता. केटलाएक युवान सुभटो एवुं मानता हता के आपणे नवे अवतार आव्या. कारणके तेर्उ वुं धारता हताके तरवारनीधारनो अवल चंडी शंड जेवीछे. ॥ १५ ॥ केटलाएक छत्रधारी राजार्उ अनेकघा ाणघाथी भूमि उपर पड्या हता. तेर्उ मस्त थइने जाणे वीररसनो स्वाद चाखता होय एवा लागता ता. आवा युद्धना प्रसंगमां सिंहना आसनवाळी युद्धनी देवी मात्र पोताना दासनी लाज राखती हती.॥१६

शोणिनी निम्नगा पुर वेहु पुरुवहे, योगिनी पत्र पुरे असंखी ॥ गयण
गाइ रही पलचरी खेचरी, तृप्त हुआ घणां गृध्रपंखी ॥ प्र० ॥ १७ ॥ सु
मति मंत्रीश सुजगीशने आगले, तुरत हिमशेखलो कटक नाठो ॥ हेम
रथ रायने सांकडे आंकडे कवज कीधो करी जवत काठो ॥ प्र० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ लोहीनी नदी वंने कांठामां पूरनी जेम वहेतीहती. तेमांथी असंख्य योगिणीओ पोताना खप्पर (पात्रो) जरती हती. वली मांसनो आहार करनारी एवी खेचरीओथी आकाश छवाइ रह्युं हतुं अने घणां गीध पक्षीओ मांस अने लोहीथी तृप्त थयां हतां. ॥ १७ ॥ मंत्रीओमां श्रेष्ठ एवा ते कीर्त्तिवंत सुमति मंत्रीना लस्करनी सामेथी हेमरथ राजानुं लस्कर नासवामांडयुं ए समयनो लाग लइने मंत्रीना योद्धाओए हेमरथनी संकडाशमां आवी पडतां तेने युक्तिथी कवज करी लइ मजबुत जापतामां राख्यो. ॥ १८ ॥

जितकीधी महा जीतरंगा थया, वाजिया सुमतिना जीत डंका ॥ ढाल
ए सोलमी तृतिय उल्लासनी, मोहने कही जेसी स्वर्ण टंका ॥ प्र० ॥ १९ ॥

॥ सुमति प्रधाने जीत मेलवी. तेना योद्धाओ जयना रंगमां जितनां डंका वगाडवा लाग्या. त्रीजा उल्लासनी आ सोलमी ढाल मोहन विजयजी महाराजे सुवर्णना सिक्का जेवि कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

मंत्री लाव्यो हेमरथ, वीरमतीनी पास ॥ सा कहे रे वल ए
हवे, कृत आजा आयास ॥ १ ॥ तुं मुजथीने शुं लहे, तुं मुज
दास कदीम ॥ तो हुं वीरमती नही, जोतुं लोपे सीम ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सुमति मंत्री हेमरथ राजाने ज्यारे वीरमतीनी पासे लइ आव्यो त्यारे तेणीए तेने कह्युंके हे हेमरथ! शुं आटला बलथी आजानगरीने जीती लेवा प्रयास करवो सूझ्यो. ॥ १ ॥ तुं मारी साथे लडवाने केम शक्तिवान थइ शके? तुं तो मारी हजुरनी सेवा करनार दास जेवो छे. वधारे तो शुं कहुं पंतु जोतुं मारा सीमाडाने उलंगी जाइ शकतो मारूं नाम वीरमतीजे ते फेरवी नांखुं. ॥ २ ॥

एकज मारे मंत्रीए, गाल्युं तारूं मान ॥ तें शुं दीठा नही हता,
आजाना मेदान ॥ ३ ॥ नारी तुं के नारी हुं, कहे साचुं मत
लाज ॥ तुं गजतो मृगराजहुं, जो तुं चटकहुं वाज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एक मारा मंत्रीएज मात्र तारो मदतो उतारी नांख्यो. ज्रूंडा तें अगाउ आजानगरीना मेदान जोया न हता? ॥ ३ ॥ वीरमतीए कह्युं के हे हेमरथ! वाइडी ते तुं के हुं? साचे साचुं लाज छोडीने कहीदे. जो तुं हाथी तो हुं सिंह अने जो तुं चकलो तो हुं वाज पक्षीछुं. ॥ ४ ॥

तुं ते शुं माणसवली, तुज सम को निर्लज्ज ॥ ए तरवारे के
हवी, राखतो होइश परज्ज ॥ ५ ॥ मंत्रीए जेम तेम करी, राणी
करी प्रसन्न ॥ छोडाव्यो हेमरथ जणी, आप्यां अशन वसन्न ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली तुं ते कांइ माणसछो? तारा जेवो निर्लज्जपण कोणहशे? वली आ तारी तरवारे तुं प्रजाने

केवीरीते बचजे रासतो होइश? ॥ ९ ॥ मंत्री सुमतिए वीरमती राणीने मीठां वचनोथी जेम तेम प्रमन्न करीने हेमरथ राजाने मुक्त कराव्यो अने तेने स्नान पान कराव्यां अने शोजे तेवां वस्त्रादि आप्यां. ॥६॥

हेमरथने राणी कहे, शिर उपर करमंड ॥ आज थकी तुं मा
नजे, मारी आण अखंम॥७॥ माताजी लोपीश नही, तुम आणा
कोइ वार ॥ हेम एम कही प्रणपति करी, बेठो सजा मकार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ राणीए हेमरथना माथा उपर हाथमुकी तेने फरमान कर्युके आजथी हवे तमे मारी आण अखंडपणे अंगीकार करजो. ॥ ७ ॥ हे! माताजी हुं तमारी आज्ञा कोइ वखत लोपीशनही. एवां वचनो हेमरथ राजा विनंति पूर्वक बोली, सजामध्ये जइने बेठो. ॥ ८ ॥

एहवे नटवर शिवकुंवर, ज्ञान कला जंडार ॥
राणीनो मुजरो कर्यो, पंचसयां परिवार ॥ ए ॥

अर्थ ॥ एवा समयमां पांचसो नटोए परवरेलो शिव कुंवर नामनो नटराज जे ज्ञान अने कलानो जंडारजे तेणे आवीने राणीनो मुजरो कर्यो. ॥ ए ॥

॥ ढाल १७ मी ॥

॥ नदी यमुनाके तीर उमे दोय पंखीया ॥ ए देशी ॥

राणी कहे नटराज आव्या तमे क्यां थकी, सरखा चकते वेश रहे
लागी टकी ॥ कहे शिव कुंवर प्रणाम करीने मन्नथी, आव्यो हुं म
हाराज, ए उत्तर पंथथी ॥ १ ॥ नगर नगरना जूप रीजावी आ
गला, लीधा लाख पसाय, देखाडीने कला ॥ आजा एक अपूरव हुंतो
माहरे, ते में निरखी आज जामणमे ताहरे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती राणीए कह्युं के हे नटराज तमे क्यांथी आव्या? तमे सर्वे सरखी उमरना सुंदर वेशवाला अने तमने जोतां दृष्टि तमारा उपर ठरेजे एवा दीसोगो. ते सांजली शिव कुंवर तेणीने प्रणाम करी बोल्योके हे महाराज हुं उत्तर तरफना मार्गथी आवुं छुं. ॥ २ ॥ शेहेरे शेहेरना राजाउने मारी कला देखाडी तेउने प्रसन्न करतो करतो अने लाखो रुपैयाना इनाम मेलवतो अहीं आव्योछुं. मात्र आजानगरी अगाउ जोइ न हती. तेथी आपना उपरथी वारीजतो. जे जोवानो वखत आव्यो. ॥ २ ॥

सांजली हुंतो कीरती श्रवणे जेहवी, नयणे ते अमे आज ए दीठी
तेहवी ॥ जवतु सदा दीर्घायु सद्गुणी तुज सजा, जोगवे राज तुं वीर
नृपतिनी वल्लजा ॥ ३ ॥ जो आज्ञा तुम होयतो नाटक मंडीए, तुम
तणुं पामी दान दारिद्र विहंमीए ॥ वीरमतीए आदेश कर्यो करीने
दया, नट नायकना पायक रमवा सज थया ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेवी आजानगरीनी कीर्त्ति सांजलवामां आवी हती तेवीज आजा नगरीने एवुं नजरे जोतां साचुं मालम पडयुं. तमे दीर्घायुषी थाउ अने तमारी कीर्त्तिवंत सजा साथे हे वीरसेन महाराजानी

शोणिनी निम्नगा पुर वेहु पुरुवहे, योगिनी पत्र पुरे असंखी ॥ गयण
गइ रही पलचरी खेचरी, तृप्त हुआ घणां गृध्रपंखी ॥ प्र० ॥ १७ ॥ सु
मति मंत्रीश सुजगीशने आगले, तुरत हिमशेखलो कटक नाठो ॥ हेम
रथ रायने सांकडे आंकडे कबज कीधो करी जबत काठो ॥ प्र० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ लोहीनी नदी बंने कांठामां पूरनी जेम वहेतीहती. तेमांथी असंख्य योगिणीउं पोताना ॰ (पात्रो) जरती हती. वली मांसनो आहार करनारी एवी खेचरीउंथी आकाश उवाइ रह्युं हतुं घणां गीध पक्षीउं मांस अने लोहीथी तृप्त थयां हतां. ॥ १७ ॥ मंत्रीउंमां श्रेष्ठ एवा ते कीर्त्तिवंत सुम॰ मंत्रीना लस्करनी सामेथी हेमरथ राजानुं लस्कर नासवामांडयुं ए समयनो लाज लइने मंत्रीना ॰ हेमरथनी संकडाशमां आवी पडतां तेने युक्तिथी कबज करी लइ मजबुत जापतामां राख्यो. ॥ १८ ॥

जितकीधी महा जीतरंगा थया, वाजिया सुमतिना जीत डंका ॥ ढाल
ए सोलमी तृतिय उल्लासनी, मोहने कही जेसी स्वर्ण टंका ॥ प्र० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ सुमति प्रधाने जीत मेलवी. तेना योध्धाउं जयना रंगमां जितनां डंका वगाडवा लाग्या. त्रीज उल्लासनी आ सोलमी ढाल मोहन विजयजी महाराजे सुवर्णना सिक्का जेवि कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

मंत्री लाव्यो हेमरथ, वीरमतीनी पास ॥ सा कहे रे वल ए
हवे, कृत आजा आयास ॥ १ ॥ तुं मुजथीने शुं लके, तुं मुज
दास कदीम ॥ तो हुं वीरमती नही, जोतुं लोपे सीम ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सुमति मंत्री हेमरथ राजाने ज्यारे वीरमतीनी पासे लइ आव्यो त्यारे तेणीए तेने कयुं के हे हेमरथ! शुं आटला बलथी आभानगरीने जीती लेवा प्रयास करवो सूझयो. ॥ १ ॥ तुं मारी साथे लड वाने केम शक्तिवान थइ शके? तुं तो मारी हजुरनी सेवा करनार दास जेवो छे. वधारे तो शुं कहुं पण जोतुं मारा सीमाडाने उलंगी जाइ शकतो मारुं नाम वीरमतीछे ते फेरवी नाखुं. ॥ २ ॥

एकज मारे मंत्रीए, गाल्युं तारुं मान ॥ तें शुं दीठा नही हता,
आभाना मेदान ॥ ३ ॥ नारी तुं के नारी हुं, कहे साचुं मत
लाज ॥ तुं गजतो मृगराजहुं, जो तुं चटकहुं बाज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एक मारा मंत्रीएज मात्र तारो मदनो उतारी नांख्यो. शुंडा तें अगाउ आभानगरीना मेदान जोया न हता! ॥ ३ ॥ वीरमतीए कयुं के हे हेमरथ! बाइडी ते तुं के हुं? साचे साचुं लाज छोडीने ए कहे. जो तुं हाथी तो हुं सिंह अने जो तुं चकलो तो हुं बाज पक्षीछुं. ॥ ४ ॥

तुं ते शुं माणसवडो, तुज सम को निर्लज्ज ॥ ए तरवारे के
हवी, राखतो होइश परज्ज ॥ ५ ॥ मंत्रीए जेम तेम करी, राणी
करी प्रसन्न ॥ छोडाव्यो हेमरथ नृपी, आप्यां अशन वसन्न ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वली तुं ते कांइ माणसछो? तारा जेवो निर्लज्जण कोणहशे? वली आ तारी तरवार शुं प्रजाने

केवीरीते कबजे राखतो होइश? ॥ ५ ॥ मंत्री सुमतिए वीरमती राणीने मीठां वचनोथी जेम तेम प्रसन्न करीने हेमरथ राजाने मुक्त कराव्यो अने तेने स्नान पान कराव्यां अने शोभे तेवां वस्त्रादि आप्यां. ॥६॥

हेमरथने राणी कहे, शिर उपर करमंड ॥ आज थकी तुं मा
नजे, मारी आण अखंड ॥७॥ माताजी लोपीश नही, तुम आणा
कोइ वार ॥ हेम एम कही प्रणपति करी, बेठो सन्ना मजार ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ राणीए हेमरथना माथा उपर हाथमुकी तेने फरमान कर्युंके आजथी हवे तमे मारी आण अखंडपणे अंगीकार करजो. ॥ ७ ॥ हे! माताजी हुं तमारी आणा कोइ वखत लोपीशनही. एवां वचनो हेमरथ राजा विनंति पूर्वक बोली, सन्नामध्ये जइने बेठो. ॥ ८ ॥

एहवे नटवर शिवकुंवर, ज्ञान कला नंडार ॥
राणीनो मुजरो कर्यो, पंचसयां परिवार ॥ ९ ॥

अर्थ ॥ एवा समयमां पांचसो नटोए परवरेलो शिव कुंवर नामनो नटराज जे ज्ञान अने कलानो नंडारछे तेणे आवीने राणीनो मुजरो कर्यो. ॥ ९ ॥

॥ ढाल १७ मी ॥

॥ नदी यमुनाके तीर उडे दोय पंखीया ॥ ए देशी ॥

राणी कहे नटराज आव्या तमे क्यां थकी, सरखा वनते वेश रहे
लागी टकी ॥ कहे शिव कुंवर प्रणाम करीने मन्नथी, आव्यो हुं म
हाराज, ए उत्तर पंथथी ॥ १ ॥ नगर नगरना नृप रीजावी आ
गला, लीधा लाख पसाय, देखाडीने कला ॥ आशा एक अपूरव हुंतो
माहरे, ते में निरखी आज नामणे ताहरे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमती राणीए कह्युं के हे नटराज तमे क्यांथी आव्या? तमे सर्वे सरखी उमरना सुंदर वेशवाला अने तमने जोतां दृष्टि तमारा उपर ठरेछे एवा दीसोछो. ते सांनली शिव कुंवर तेणीने प्रणाम करी बोल्योके हे महाराज हुं उत्तर तरफना मार्गथी आवुं छुं. ॥ १ ॥ केटेहरे केटेहरना राजाओने मारी कला देखाडी तेओने प्रसन्न करतो करतो अने लाखो रुपयाना इनाम मेळवतो अहीं आव्योछुं. मात्र आनानगरी अगाउ जोइ न हती. तेथी आपना उपरथी वारीजाउं. जे जोवानो वखत आव्यो. ॥ २ ॥

सांनली हुंतो कीरती श्रवणे जेहवी. नयणे ते अमे आज ए दीठी
तेहवी ॥ नवतु सदा दीर्घायु सखुणी तुज सन्ना, नोगवे राज तुं वीर
नृपतिनी वल्लना ॥ ३ ॥ जो आज्ञा तुम होयतो नाटक मंडीए, तुम
तणुं पामी दान दारिद्र विहंडीए ॥ वीरमतीए आदेश कर्यो करीने
दया, नट नायकना पायक रमवा सज थया ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेवी आनानगरीनी कीर्ति सांनळतानां आवी हती तेवीज आना नगरीने एवुं नजरे मारुं माहन पडयुं. तने दीर्घायुषी थाउं अने तमारी कीर्तिने मना माटे हुं वीरसेन ...

वहाली पटराणी तमे दीर्घकाल राज्य जोगवो. ॥ ३ ॥ नटराजे कह्युंके जो आपनी आज्ञा होयतो ना: कनुं काम शरू करीए. जेथी आपनी पासेथी इनाम रूप दान मेलवी अमारी दरिद्रतानो नाश करी नां खीए. वीरमतीए तेउना उपर दया आणीने नाटक करवानो हुकम कर्यो, जेथी नटना खेलाडीउं १५८ रमवाने तैयारी करवा लाग्या. ॥ ४ ॥

मुखर चंद्रायण काठ जला कटिथी कस्या, केशरी पागे केशरी ठाघा धसमस्या ॥ ढिग ढिग ढिग्ग ढिगग्ग मुजंगी गरजीया, सरणाइए ट हृक्क सोरठ तेम परजीया ॥ ५ ॥ मीठी तार रवाज संगीत गति रण झणी, ताल विकट टंकार कणाण कण कण कणी॥आलापे स्वर सतथी रागने रागिणी, कीधो रागनो मंडप रामततो वणी ॥ ६ ॥

· अर्थ ॥ नाटकीयाए पोताना मुख चंद्रमा जेवा श्वेतकर्या. केडकसीने कच्छावाख्या केसरीआ रंगना पायजामा पेहेर्या. वली घोर अवाज करनारा अने ढिग ढिग ढिग जेवा शब्द निकलता मोटा ढोल वागवा मांड्या. अने शरणाइउं टहुकारा करती सोरठ अने परजीया रागमां आलाप करवामंडी. ॥ ५ ॥ मीठा तारवाला वाजिंत्रथी संगीतनो रण झणाट थइ रह्यो. अने चित्र विचित्र टंकारा करता तालनो कण कणाट थवा लाग्यो. सा–री–ग–म–प–ध–नी ए सात स्वरोथी ठ राग अने त्रीश रागिणीउंना आलाप थवा लाग्या. साक्षात् रागनो मंडप थयो होय एवी संगीतनी ठाया ठवाइ रही. ॥ ६ ॥

हंस तुरग गज वाघ स्वरूप नवा करी, खेले प्रथम नटेश विशेष रसे जरी ॥ विच विच वक्र संजापण नयण इसारती, करी करी लोक ह साडतो एक हसारती ॥ ७ ॥ एहवे गुणावली कुर्कट पिंजर कर ग्रही, वेठी गोखे रमत निरखे रही रही ॥ तव आरोप्यो वंश उत्तंग मनो हरू, जाणीए उपशम श्रेणी तणो ए सहोदरू ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ शरूआतमां नटराज हंसना, घोडाना, हाथीना, वाघना एवा विशेष रस जरेला नवा नवा रूप धारणे करी खेल करतो हवो. वचमां वचमां वक्रोक्तिवालां मीठां जापणे अने आंखना इसारा विगेरे करी लोकोने कोइ हस मुखो हसावतो हास्यरसने जमावतो हतो. ॥ ७ ॥ एवा अवसरमां गुणावली राणी कुकडानुं पांजरु हाथमां राखीने गोखमां वेठी रमतने जोइ रहीछे. ते समये नटराजे एक उंचो अने मनोहर वास नाटक शालामां उचो कर्यो. ते जाणे मुनिराजनी उपशम श्रेणीनो सहोदर (बंधु)ज होयनी तेवो दिसवा लाग्यो. ॥ ८ ॥

ठोकी मेख अशेष घणे कसणे कस्यो, लोकाकार स्वरूप नविकनें उल्लस्यो ॥ कीलक वंशने अग्र पूगीफल तिहां धर्यो, शिणगारीने वंश इस्यो नटुए कर्यो ॥ ९ ॥ शिवमाला शिव कुंवरनी पुत्री कुमारिका, उत्क्षेपण अपक्षेपण क्रीडा कारिका ॥ करीराणी प्रणिपत्य ने चंद की रति पढी, जनकादिकनी शीख करीने वंशे चढी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेओमनी पासे चातुर मजबुत मेगो जोडी दोरडाओथी तेने मजबुत कर्यो. ने जाणे लोकाकारनुं स्वरूप जोवा माटे उद्यमवंत थयेला भविक जीवने जेम सुंदर लागतो होय तेम देखाया लाग्यो. ते वांसना अग्रभाग उपर सीडी जोडी ते उपर सोनारी गोठवी. एवीरीते वांसने शणगारीने उभो कर्यो. ॥ ९ ॥ शिवकुवर नटराजनी कुंवारी पुत्री शिवमाला जे उंचे अने नीचे फेंकवा अने पडवा उतरवानी क्रीडाकरनारी हती, तेणे प्रथम शालीने नमस्कार करी चंदराजानी कीर्तिनो उच्चार कर्यो अने पछी पोताना पिता प्रमुखनी आज्ञा लइने ते वांस उपर चडी. ॥ १० ॥

हेठे रह्या नट ढोल वजावे ढोलका. नाखे अहो अहो अहो हो जला
जला बोलडा ॥ मनने नयणनो खेल मधुकीश शिव कहे, बहु नट
वंश समंत उरध नयणे रहे ॥ ११ ॥ आवी नट अवतार कला शिखी
पछे, इहां जो न खेलीश खेल खेलीशतो किहां पछे ॥ आपणी कुलस्थिति
एह उपर उद्यम इस्यो, मनमांहि तुंतो खेद सुता मकरीश किस्यो ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ नीचे उभारहेला नटो पाटगर ढोल वगाडता हता. अने अहो अहो अने धन्यवादना मीठा बोल बोलवाहता. शिवराज नट कहेछे के हे कुमारी तुं मनने स्थिर करजे अने नेत्रने सावधान राखजे. बहुनटो वांस उपर उंची नजरेज ध्यान पूर्वक जोया करेछे. ॥ ११ ॥ हे बाला! तुं नटना कुलमां जन्म पामी जे जे कलाओ शीखीछो ते जो अहींआ रंगमां नहीं बतावीश तो पछी क्यां बतावीश? आपणा कुलनी रीति एज छे अने आपणा कुलनो उद्यमपण एज छे. हे बेटा! तुं मनमां जरापण ते बाबतमां खेद करीश नहीं. ॥ १२ ॥

निसुणी जनकनां वचन वंशाग्रे जइ अमी, पूगी उपर नाभिधरी तिहां
परवरी ॥ गणण चक्यो गणणाट शरीरते बालनो, फरतो दिसे जे
हवो चक्र कुलालनो ॥ १३ ॥ भूतल हाको हाक वजावे नटवरा,
प्रवर परंदा जेम फिरे उरहा परा ॥ शिव मालाए उलट गुलांटी फ
रीजरी, मूक्यो दशमो द्वार पूगीए थीर करी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ पितानां वचन सांभली शिवमाला वांसनी टोच उपर चडी अने सोपारी उपर पोतानी नाभी स्थापी जेम कुंभारनुं चक्र फरतुं होय तेवी रीते तेणीए पोताना शरीरने आकाशमां गण गणाट करतुं फेरववा मांड्युं. ॥ १३ ॥ जमीन उपर उभेला नटो हाको मारी ढोल वगाडता हता, अने जेम मोटा पक्षीओ उडे तेम वेग करता हता. शिवमालाए उलटी गुलांटमारी पोताना मस्तक (ब्रह्म रंध्र)ने सोपारी उपर चलावी स्थिर करी उंधे मस्तके रही. ॥ १४ ॥

मुनि जेम उंधे मस्तक रही काउस्सग्ग करे, तेम बाला सुकुमाला त्रिकरण थिर धरे॥
त्रीजो उलक्यो खेल करी दृढ आसनो, बेठी पूगी उपर सा गरुडासने ॥ १५ ॥
फरीवली फल उपर वाम एमी ठवी, एक चरणथी चक्र लीधो ए कला नवी ॥
बेइ पंचवरणनी पंचे पाघडी, कीधो सनाल सरोज सपंखे पांखडी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ मुनिराज जेम उंधे मस्तके रही कायोत्सर्ग करे तेवी रीते ते सुकुमाल बालाए उंधे मस्तके रही

मन वचन अने कायाने स्थिर कर्या. त्यार पछी फरी गुलांट मारी दृढ पणे श्वासने स्थिर करी ते ... उपर गरूडासन करी बेठी. ॥ १५ ॥ त्यार पछी वली ते सोपारी उपर डाबा पगनी एडी धारण करी एकज पगथी उभा रही शरीरने चक्रनी जेम फेरववा मांड्युं. आ कला अद्भुत हती. वली पांच जुदा रंगनी पाघडीउ लइ तेमनी कमलना डांडा उपर फुलनी पांखडीउ जेम रचना करी. ॥ १६ ॥

तात कहे सुता उपर वेला बहु हुवी, में तो तुजमां एहवी कला नवी संजवी॥ सा उरथी थइ दोरी उतरी जेम उरगणी, अथवा जाणीए गगनथी त्रिदश तरंगिणी॥ आवी धरणी उपर नट प्रमुदित थया, करि करि कंठग्रहण मिथ्या सवी नय गया॥ चंद तणो जसवाट नटे वली उचर्यो, खेली खेल अखेल ढोले ढमको कर्यो ॥१७॥

अर्थ ॥ शिव कुंवर नटे कह्युं के हे बेटा ! हवे नीचे उत्तरो–वखत बहु थयो. तमारामां आवी ... एम हुं जाणतो न हतो. पितानुं वचन सांजली शिव वाला दोरडानी साथे नागणी जेम अथवा आका- शथी उतरती गंगाजीनी जेम नीचे उतरी आवी. ॥ १७ ॥ ज्यारे शिव वाला जमीन उपर आवी ... सर्वे नटो हर्षवंत थया. तेणीने कंठे नेटी पडया. कारण के खेल खेलतां उपर जे जय हतो ते सर्व ... पाम्यो. त्यार पछी नटोए चंद राजानो यशोगान गायो अने न खेली शकाय तेवा खेल खेल्यानो ... ढमकारो कर्यो. ॥ १७ ॥

कीधो मुजरो वीरमतीने नटेश्वरे, पांउमोज उवारणे चंदने उपरे॥ तृतीय उल्लासनी ढाल कहीए सतरमी, मोहन कहे श्रोतानी जणी रूमी गमी ॥ १८॥

अर्थ ॥ छेवटे शिवकुमर नटे वीरमतीने विनंति पूर्वक मोज मांगी. वली चंद राजाने घणी खमां–तेना दुखमा उपर वारी जाउ–एवां उवारणां लीधा. कवि मोहनविजये त्रीजा उल्लासनी आ सतरमी ढाल कही, जे श्रोताउने घणीज रूमी लागी. ॥ १८ ॥

॥ दोहा ॥

कहे यशवायक चंदना, नट नायक गुणवान ॥ ते लागे सायक समा, वीरमतीने कान ॥ १ ॥ विकटी नटथी रागिणी, करथी नदीए दान ॥ अंग अंग मधुपान परे, व्याप्यो अति अजिमान ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणनोवेत्ता शिव कुंवर नट चंद राजानी विरूदावली रूप यशो गान करतो हतो ते वीरम- तीने काने बाणनां जेवां लागतां हतां. ॥ १ ॥ नटनी उपर उद्वेगतावालुं चित्त थवाथी वीरमती तेउने पोताने हाथे दान आपती न होती. कारणके राज्यनी प्राप्तिथी तेणीना अंगो अंगने विषे मदिरारूप अ- जिमान व्याप्युं हतुं. ॥ २ ॥

वाजां वाये गाये नट, वाले बहु विध गात्र॥ वीरमती चित वज्र जेम, न्नेदे नही तिलमात्र ॥ ३ ॥ राणी दान विना सजा, आग लघी न दियंत ॥ जल धर वरसे तो नदी, दोतट पूर वहंत ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ नटो वाजा वगाम्ता हता, गाता हता अने शरीरना अवयवोने अनेक प्रकारनी कसरत बता- ववारूपे वालता हता, परंतु वीरमतीनुं अंतःकरण वज्रनी जेम रति मात्र तेउनाथी न्नेदातुं न होतुं. ॥३॥

राणीए श्राप्या विना सजा, दान श्रापती न हती. जो वरसाद वरसे तोजनदीमां पूर श्रावे अने बंने किनारामां संपूर्ण वहे. ॥ ४ ॥

नटतो कुंजर जेम करे,चंद सुजश श्रग्राज ॥ जडक किमपि लहे
नही, राणी तणां श्रकाज ॥ ५ ॥ कुर्कट पिंजर रह्यो थको,पाम्यो
माता भेद ॥ मुज यश निसुणी नट मुखे, पामी पूरण खेद ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शिव कुमर तो हाथीनी जेम चंदनां यशोगान जे ते वखते श्रग्राह्य हतां ते उच्चारोज करतो हतो, परंतु ते जोडो राणीना श्रकार्यना स्वरूपने कोइ पण रीते जाणी शक्यो न होतो. ॥ ५ ॥ कुकडो पांजरामां रह्यो थको वीरमतीना श्रंतःकरणना जावने जाणी गयो के मारुं यशोगान नाटकना मुखथी निकळतुं सांजळीने ते संपूर्ण खेद पामी छे. ॥ ६ ॥

ए माता पूरण हठी, नट तो जाशे निराश ॥
मोटे गढ कोटे जइ, केम कहेशे जश वास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वीरमती संपूर्ण हठ करी बेठी छे अने तेथी जो नटो निराश थइ जशे तो बीजा मोटा राज्य दरबारमां जइ आपणी यशकीर्त्ति केवी रीते फेलावशे? ॥ ७ ॥

॥ ढाल १८ मी ॥

॥ चित्रोडा राजारे बगडावे वाजारे ॥ ए देशी ॥

युवती मुख निरखीरे, कुर्कट मन हरखीरे, हळवे श्राकर्षी पिंजरनी सळीरे ॥
श्रंतर उल्लसीउरे, पंखी पोरसीउरे, थयो निसुणी रसियो,कीरती उजळीरे ॥१॥
जे दाता श्रखेला रे, ते देवानी वेला रे, नेळा मेळामां श्रवसर साचवे रे ॥
जे होय श्रदाता रे, ते जाये उजाता रे, श्रवदाता तेहना कोइ न श्राखवेरे ॥२॥

अर्थ ॥ कुकडा ए प्रथम गुणावळीना सन्मुख जोयुं अने पोते मनमां बहुज खुशी थयो, अनंतर धीमे थी पांजरानी सळीने उंची करी. पोते यशोगानथी उल्लासमान थयाथी अने पोताने पोरस चमकाथी तेमज निर्मळ कीर्त्तिना श्रवणथी रसियो थवाथी तेने दान देवानी अभिलाषा थइ. ॥ १ ॥ जेउ खरेखरा दातार छे ते दान श्रापवानी वेळाए मनुष्यना समुदायमां श्रवसर साचवीने दान श्रापे छे परंतु जेउ कृपण छे तेउ उठीने चाल्या जाय छे अने तेउनी बिरुदावळीनो श्रालाप जगतमां कोइ पण करतुं नथी. ॥२॥

गोखेथी जांख्युं रे, श्रामी करी पांख्युं रे, चांचे धरी नांख्युं, कचोळुं कुकडेरे॥
सुप्रसाद जे कीधोरे, सहु लोक प्रसिद्धोरे,शिव कुंवरे लीधो श्रावी दुकडोरे॥३॥
कुंदननो घडीयो रे. बहु हीरे जडीयो रे, पडीयो ते दीठो राणी कचोळनो रे ॥
नटवे बहु मोली रे, चंद कीरती बोलीरे, ढोलीए वाह्यो कीरती ढोलनोरे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ गोखमांथी नीचा पडी. पांखोने श्राडी करी, कचोळाने चांचवडे उपाडी नीचे नांखी दीधुं. शिव कुंवर नटे सर्व लोकना जोवामां श्रावीशके तेवो कुकडाए जे उत्तम प्रसाद कीधो ते तेनी नजीक

[illegible]

[illegible]

[illegible] । [illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।

। दोहा ।

[illegible] । [illegible] । १ । [illegible] । २ ।

[illegible] । [illegible] ।

[illegible] । [illegible] । ३ । [illegible] । ४ ।

[illegible]

राणीए थाप्या विना मजा, दान आपती न हती. जो परसाद परमे तोजनदीमां पूर आवे अने बंने किनारामां संपूर्ण थई. ॥ ४ ॥

नटतो कुंजर जेम करे,चंद सुजश अमाज ॥ जड्क किमपि लहे
नही, राणी तणां अकाज ॥ ५ ॥ कुर्कट पिंजर गृह थको,पाम्यो .
माता भेद ॥ मुज यश निसुणी नट मुखे, पामी पूरण खेद ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ शिव कुमर तो हाथीनी जेम चंदनां यशोगान जे ते वखते अमाद्य हतां ते उच्चार्यांज करतो हतो, परंतु ते भोळो राणीना अकार्यना स्वरूपने कोइ पण रीते जाणी शक्यो न होतो. ॥ ५ ॥ कुकडो पांजरामां रह्यो थको वीरमतीना अंतःकरणना भावने जाणी गयो के मारूं यशोगान नाटकना मुखथी निकळतुं सांभळीने ते संपूर्ण खेद पामी छे. ॥ ६ ॥

ए माता पूरण दृठी, नट तो जाशे निराश ॥
मोटे गढ कोटे जइ, केम कहेशे जश वास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ वीरमती संपूर्ण दृष्ट करी बेठी छे अने तेथी जो नटो निराश थइ जशे तो बीजा मोटा राज्य दरबारमां जइ आपणी यशकीर्त्ति केवी रीते फेलावशे? ॥ ७ ॥

॥ ढाल १७ मी ॥

॥ चित्रोडा राजारे वगडावे वाजारे ॥ ए देशी ॥

युवती मुख निरखीरे, कुर्कट मन हरखीरे, हळवे आकर्षी पिंजरनी सळीरे ॥
अंतर उल्लसीउरे, पंखी पोरसीउरे, थयो निसुणी रसियो,कीरती उजळीरे ॥१॥
जे दाता अखेला रे, ते देवानी वेला रे, भेला मेलामां अवसर साचवे रे ॥
जे होय अदाता रे, ते जाये उजाता रे, अवदाता तेहना कोइ न आलवेरे ॥२॥

अर्थ ॥ कुकडा ए प्रथम गुणावळीना सन्मुख जोयुं अने पोते मनमां बहुज खुशी थयो, अनंतर धीमे थी पांजरानी सळीने छंची करी. पोते यशोगानथी उल्लसायमान थवाथी अने पोताने पोरस चडवाथी तेमज निर्मळ कीर्त्तिना श्रवणथी रसियो थवाथी तेने दान देवानी अभिलाषा थइ. ॥ १ ॥ जेउ खरेखरा दातार छे ते दान आपवानी वेळाए मनुष्यना समुदायमां अवसर साचवीने दान आपे छे परंतु जेउ कृपण छे तेउ उठीने चाल्या जाय छे अने तेउनी बिरुदावळीनो आलाप जगत्मां कोइ पण करतुं नथी. ॥२॥

गोखेथी जांख्युं रे, आगी करी पांख्युं रे, चांचे धरी नांख्युं, कचोळुं कुकडेरे॥
सुप्रसाद जे कीधोरे, सहु लोक प्रसिद्धोरे,शिव कुंवरे लीधो आवी ढुकडोरे॥३॥
कुंदननो घडीयो रे, बहु हीरे जडीयो रे, पडीयो ते दीठो राणी कचोळडो रे ॥
नटवे बहु मोळी रे, चंद कीरती चोळीरे, ढोलीए वाइयो कीरती ढोलडोरे ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ गोखमांथी नीचा वळी, पांखोने आडी करी, कचोळाने चांचवडे उपाडी नीचे नांखी दीधुं. शिव कुंवर नटे सर्व लोकना जाणवामां आवीशके तेवो कुकडाए जे उत्तम प्रसाद कीधो ते तेनी नजीक

आवी पोताना हाथमां ग्रहण करी लीधो. ॥ ३ ॥ ते कचोळुं सुवर्णनुं घडेलुं अने बहु हीराओथी जडेलुं हतुं एवुं ते कचोळुं राणीए पडतुं दीठुं. शिव कुमर नटे ते कचोळुं हाथमां लइ चंदनी बहु मूल्यवान कीर्त्तिरुप बिरुदावली करी अने ढोलीए ढोल उपर कीर्त्तिनो पडघो पाड्यो. ॥ ४ ॥

सभा-लोक संपेखीरे, वीरमतीने उवेखीरे, कीधां बहु भेखी नटने तुंगरारे ॥
पटकुल बाबतना, करे शिव सा जतनारे, मधु रुतुना सोहे जेहवा रुंगरारे ॥५॥
चलगति कुलवटनीरे, पलटाणी पटनीरे, नटनी धरणीए नटनवि उंलख्यारे ॥
बहु पाम्या शृंगारारे, मणि जडित उदारारे, वीरमतीने अंगारा थइने धख्यारे॥६॥

अर्थ ॥ सभाना लोकोए तत्काल वीरमती तरफ ध्यान नहीं आपता पोताना विचारने संकेली नटने अनेक प्रकारनां वस्त्रो तथा आभूषणो आप्यां शिव कुमर विगेरे नटो जेम वसंत ऋतुमां कुंगरो शोभे तेम शोभता हता. ॥ ५ ॥ ते वखते समग्र सभाजनो मध्ये कुल परंपरानी जे रीति चालती हती ते बदलाइ जतां नटोनी स्त्रीओ नटोने ओळखी शकी नही. नटोने जे मणिओथी जडेलां उत्तम आभूषणो मळ्यां हतां ते देखीने वीरमतीने जेम धगधगता अंगारा शरीरने लागे तेम मनमां ते लागता हता. ॥ ६ ॥

नट हुआ अयाचीरे, नरही कांइ काचीरे, राचीने उतारे शिव नटवो गयोरे॥
वीरमती कहे सहेलोरे, कीयो धननो गहेलोरे, मुज पेहेला दाता कोण इहां थयोरे॥७॥
वळीओ जोउं केहेवोरे, ते तो जोया जेवोरे, एवो उपर वट किण जणणी जण्योरे॥
बच्यो दीसे मोसाळेरे, रम्यो छे बहु लाडेरे, मारी निशाळे सहितो नथी भण्योरे॥८॥

अर्थ ॥ नटोने घणोज लाभ मळ्यो तेथी तेओ अयाचक जेवा थइ गया. तेओने कोइ वातनी खामी रही नही तेथी संतोष पामीने शिवकुमर नट पोताने उतारे गयो. वीरमती बोलवा लागीके आवो ते कोण धननो घेलो थयोके मारी पेहेलां दातार थवानी तेने इच्छा थइ? ॥ ७ ॥ वळी ते केवो बळवान छे ते पण हवे जोवा जेवुं छे. एवी कइ जननीनो जणेलो छे के मारी उपरवट थइ दान आप्युं. मने लागे छे के ते मोसाळमां मोटो थयो हशे अनेत्यां बहु लाड घेलो थयो हशे. अने खात्रीथी कहुं छुं के मारी निशाळे तो भण्योज नथी. ॥ ८ ॥

मुज मीट न आव्योरे, नखो कुशळे सिधाव्योरे, भाव्यो मुज एहनो मोटो आगलोरे॥
एम अंजस आण्योरे, पण विहंगन जाण्योरे, नाण्यो छे यद्यपि पिंजर सन्मुखोरे ॥९॥
कहे मंत्री मातारे, मन होवो ताता रे, रहो व्याकुल थाता मानो विनतीरे ॥
पेहेलुं जेणे दीधुंरे, तेणे यश तुम कीधुंरे, जाणो करी सीधुं बीजो स्यावतीरे ॥१०॥

अर्थ ॥ मारी चोटमां आववा न पाम्यो अने कुशळ क्षेमे ठीक सिधावी गयो. मने तो एनुं आगुपण मोटुं लागे छे. आवी रीतनो घमंड वीरमतीने आव्यो परंतु पक्षी संबंधी विचार तेना मनमां आव्यो नहीं. जो के पांजरु तेनी सन्मुखज लाववामां आव्युं हतुं. ॥ ९ ॥ मंत्रीए कह्युं के हे माताजी तमे गरम थाओ नहीं. शांतथाओ अने मारी विनति अवधारो. जेणे प्रथम दान दीधुं तेणे तमारा यशनेज वधार्यो छे. बाकीने सिधी रीते छेरामांनुं मोटुं छे अने शामाटे भीजवानी जरुर छे? ॥ १० ॥

॥ ढाल २४ मी ॥

॥ कानजी मेसोने कांवलीरे ॥ ए देशी ॥

राणी सिंहलने कहे रे, पंखीथी धरी राग ॥ आणी आपो ए कुकडोरे, मुजने पिउ महाभाग ॥ १ ॥ कामणगारो ए कुकडो रे, कर्युं जेणे जगत आधीन ॥ एह जोया पछी सिंहलारे, थइ जेम जलवीण मीन ॥ का०२॥

अर्थ ॥ सिंहल राजानी राणी पोताना स्वामिने कहे छे के हे महाभाग ! नटनी पासेना कुकडाने मने अपावो. ए कुकडा उपर मने राग थयो छे ॥ १ ॥ मने तो ए कामणगारो लागे छे. पणे आखा जगत्ने आधीन कर्युं छे. एने जोया पछी जलविनानी माछलीना जेवी मारी दशा थइ गइ छे. ॥ २ ॥

जइ रह्या एह पिंजर थकीरे, ते पिंजरमां प्राण ॥ लेइ गयो चित्तए देख तोरे, अहो तिर्यंच् विनाण ॥ का० ॥३॥ नृपतिभाखे राणी भणीरे, स्यो पंखीथी प्रेम ॥ एहथी एहोनी आजीविकारे, मागे आपेते केम ॥ का० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एने जोया पछी आ पांजरा (शरीर)ना प्राण ते पांजरामां जइने रह्या छे. जोत जोतामां एणे मारा चित्तनुं हरण कर्युं. अहो पक्षीनुं पण केवुं उत्तम ज्ञान छे ! ॥ ३ ॥ राजाए कह्युं के हे राणी ! पक्षी उपर ते प्रेम शुं राखवो ? ए नाटकीयाओने तेना उपर तो आजीविका छे, तेथी तेमनी पासे मांगता ते आपेज केम? ॥ ४ ॥

मुजने मागे कोइ तुजकनेरे, ते मुज जेम न देवाय ॥ तेम नट एह आपे नहीरे, हठ लीधे शुं थाय ॥ का०॥५॥ पंखी विना कहे रागिणीरे, मुज जीवित अकयठ ॥ ए नट लोभीने भोलवोरे, देइ वस्तु सुपसठ ॥ का० ॥६॥

अर्थ ॥ कोइ तारी पासे आवी मारी मागणी करे तो तुं जेम मने आपी देवा कबुल कर नहीं तेवीज रीते नटो पण ए पक्षीने आपे नही. तेथी हठ लेवाथी शुं लाभ छे ॥ ५ ॥ राणीए कह्युं के हे नाथ ! ए पक्षी विना मारुं जीवतर अकृतार्थ छे. तेथी ए नटो लोभीया छे, तेओने अत्यंत उत्तम वस्तुओ आपी भोलवो. ॥ ६ ॥

मुकया राये राणी हठेरे, दास नटोनी पास ॥ माग्यो सपिंजर कुकडोरे, करे नट वचन प्रकाश॥का०॥७॥एहे अम नृपति कुकडोरे, ते केम दीधो जाय ॥ अमने जो आपे ए कुकमोरे, तो अमेना नवि थाय ॥ का०॥८॥

अर्थ ॥ राणीना अत्यंत हठथी पोताना सेवकोने सिंहल राजे नटोनी पासे मोकल्या. तेओए आवीने रा सहित कुकडानी मांगणी करी. तेना जवाबमां नटोए कह्युं के आ कुकडो अमारो राजा छे तेथी तेने केवी रीते आपी शकीये? परंतु ए कुकडो जो अमने आपी देतो अमाराथी तेनी आज्ञानुं उल्लं-इ शके नही. ॥ ७ ॥ ८ ॥

ताकयो लेवा ए पंखीयोरे, राजा नाटक जोय ॥ लाख टके पण एहवो
रे, दाता न मल्यो कोय ॥ का० ॥९॥ नृपवधु जो जीवे नहीरे, तो अम
नावे ग्लान ॥ राणी नृपने वालहीरे, तेम ए अम जीवन समान ॥ का० ॥१०॥

अर्थ ॥ राजानी शी खुबी कहीए? ज्यारे नाटक बताव्युं त्यारे ते जोइने पक्षी लेवाने तत्पर थया. वळी लाख रूपीया आपनार एवो दातार पण जाणे जगत्मां नहीं होय ? ॥ ९ ॥ राजानी राणी कुकडा विना जीवी शके तेम नथी एम जो कहेता होतो तेमां अमने कांइ ग्लान नथी. जेवी राजाने राणी वहाली छे तेवी रीते ए पक्षी अमने जीवन प्राण समान छे. ॥ १० ॥

सेवके रायने विनव्यारे, नटवे कह्यां जे वचन ॥ रोप चड्यो चढी चा-
लीयोरे, लेवा पंखी रतन ॥ का० ॥११॥ सांजली झंका नेरी तणारे, सज्ज
थया नर कुंआर ॥ सामंत चंद नरिंदनारे, उजा थइ असवार ॥ का० ॥१२॥

अर्थ ॥ सेवकोए आवीने राजाने नटना कहेलां सघलां वचनो कह्यां. जे उपरथी राजाने कोप व्याप्यो अने ते पक्षी रत्नने लेवा तैयार थयो ॥ ११ ॥ सिंहल राजाना लस्करना डंका तथा नेरीना अवाज सांभळी चंद राजाना सामंतो सज्ज थइ गया, असवारो थइ तेउनी सामो युद्ध करवा तैयार थया. ॥ १२ ॥

जाणीए उत्तरे उम्हीरे, श्याम घटा घनघोर ॥ पिंजर लइ चढी निस-
र्यारे, देतां नगारे ठोर ॥ का० ॥१३॥ सिंहल आवीने आपडयोरे, अलगा
हुंती लेकि ॥ सुहडे नटे करी चालणीरे, तेणे जेहवी करी केडि ॥ का० ॥१४॥

अर्थ ॥ चंद राजानुं लस्कर जाणे उत्तर दिशामां श्याम रंगनी वादळांनी घटा चडी आवी होय तेम दिसवा लाग्युं. तेउ पांजराने साथे लइ नगारा उपर घाय देतां चढी निकळ्या ॥ १३ ॥ सिंहल राजा आवीने तेना उपर तुटी पडे छे एटलामां सुभट नटोए एवी युक्ति करीके तेना इसाराथी चंदना लस्करे तेउनी पुंठे धमारो कर्यो. ॥ १४ ॥

पूरे सूरे जाइ वणीरे, जोर मच्यो धमसाण ॥ सिंहलना नरु उपरेरे, वही
एक धारी कृपाण ॥ का० ॥१५॥ फिके मुखे नासी गयोरे, सिंहल नृप
अविनीत ॥ जयवाजी चिहुं खुंटमांरे, कुक्कड नृपनी जीत ॥ का० ॥१६॥

अर्थ ॥ बंने लस्करो संपूर्ण शूरथी लडतां, मोटुं धमसाण थयुं. एटलामां सिंहल रायना लस्कर उपर चंद राजाना लस्करनी एकधारी तलवार चालवा मांडी ॥ १५ ॥ अविनीत एवो सिंहलराजा हार खाइने फीके मोढे नाशी गयो. कुकड रायनी जीत थइ अने चारे दिशामां जयघोष थयो. ॥ १६ ॥

चाल्या पोतनपुर भणीरे, नट नट थइ उजमाल ॥
त्रीजा उल्लासनी मोहनेरे, कही चोवीशमी ढाल ॥ का० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ नटनुं अने चंद राजानुं दल हर्षवंत थतुं पोतनपुर नगर तरफ चाल्युं. एवी रीते त्रीजा उल्लासनी मोहनविजयजीए चोवीशमी ढाल कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

पोतनपुर सुरपुर समुं, कमला निलय विधान ॥ नृपति तिहां जयसिंहपति, वेरी व्रण आदान ॥ १ ॥ तास सुबुद्धि मंत्रीसरु, नृपतणो प्रतिरूप ॥ मंजुषा तसमाननी, हिमकर थकी अनूप ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पोतनपुर नगर अमरापुरी जेवुं हतुं. वली साक्षात् लक्ष्मीना निवासस्थान जेवुं हतुं. त्यां वे रूपी गुमडाने नाशकारक जयसिंह नामनो राजा राज्य करतो हतो ॥ १ ॥ ते राजाने जाणे राजानुं बीजुंज रूप होय तेवो सुबुद्धि नामनो मंत्रीश्वर हतो. तेने मंजुषा नामनी, चंद्रथी पण अनुपम एवी स्त्री हती. ॥ २ ॥

तास सुता लीलावती, बालवेष सुविशेष ॥ सुरियुं तस देखी हजी, मेले नही निमेष ॥ ३ ॥ लीलाधर तेणे पुरे, धनद शेठनो जात ॥ परणो ते लीलावती, थइ युगती ए वात ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेने कुमारी अवस्थामां दिपती एवी लीलावती नामनी पुत्री हती. जेने देखवाथी हजी सुधी अप्सराओ पण पोतानी बंने आंखनी पांपणो एकठी करती नथी ॥ ३ ॥ तेज नगरमां धनद नामनो शेठ हतो तेने लीलाधर नामनो पुत्र हतो. ते लीलाधरना लीलावती साथे लग्न थयां. आ बनाव जेवो जोइए तेवो थयो. ॥ ४ ॥

कंपति जेम तंत्री तणी,सुकृति संपत्ति जेम ॥ तेम परस्पर दंपती, मधूर वधे तेम प्रेम ॥ ५ ॥ सांसारिक सुख तेहने, दोगंदुक अनुमान ॥ रति रतिपति ए आगले, निरसी रति समान ॥६॥

अर्थ ॥ जेम वीणा उपरना तारनी गति थतां आनंद थये, जेम उत्तम कार्योथी संपत्ति वधे, तेम दंपनो अरसपरस मेलाप थतां मीठो प्रेम वधवा मांड्यो ॥ ५ ॥ स्वर्गनेविषे दोगंदुक देवताओनी जेम सांसारिक सुख भोगवे छे. अने कामदेव अने रतिनो विलास तेमना विलास आगल थपोली नीरस छे. ॥ ६ ॥

पुन्यहीन कोइ पुरुष, आव्यो तस आगार ॥ हांकी काढयो रंकने, लीलाधरे तेणीवार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एवामां कोइ पुन्यहीन, दरिद्री पुरुष तेमना घर आगल भीख मांगवा आव्यो. ते रंकने ली-तेज वखते तिरस्कार करी हांकी काढ्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २५ मी ॥

॥ गरव न कीजेरे ए सद्गुरु शीखडी, पहथी मीठीरे नही साकर सुखलडी ॥ ए आंकणी ॥

कोप्यो कुमक करे कुंवरने,घोंना करीए ठमका ॥ जावा थो एम धरणी

धमका, चपला विजली चमका ॥ १ ॥ एहवोतुं पण तुजथी रूमो, हाथ
कमावणवालो ॥ तुं तो तात कमायुं विलसे,पण हुं नहीं ठेशीयालो ॥ ग०॥२॥

अर्थ ॥ कुंवरनां वचनो सहन न थवाथी ते भिखारीने तेना उपर घणोज क्रोध चढयो. भिखारीए कह्युं के कुंवरजी ! थनथनाट थोडो करो, वली जमीन उपरना पगना धबकारा अने विजलीना जेवा आंखोना चमकारा जावाद्यो. (कवि कहे छे) के सद्गुरुनी एज शिखामण छे, के कोइए गर्व करवो नही. ए शिखामणथी साकरनी सुखडी पण मीठी नथी. ॥ १ ॥ हुं भिखारी तुं परंतु ताराथी सारो छुं. हाथे कमाइने खानारो छुं. तुं तो बापनी कमाणी खाय छे. हुं तारा जेवो कोइनो ठेशीयालो नथी. ॥ २ ॥

जे निज भुजबल धन न कमावे, धिग् धिग् जीवित तेहनुं ॥ कूदा कूद
पराये पैसे, करता जाये केहनुं ॥ग०॥३॥ तात छतां छे तुं निहचिंतो, लेखे
नाणे कोइने ॥ रे भुंडा धन यौवनने मद, पगलां भर तुं जोइने ॥ ग० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जे पोताना भुजाबलथी धन उपार्जन करतो नथी तेना जीवतरने धिक्कार छे. पारके पैसे कुदाकुद करवी तेमां बीजा कोइनुं शुं जाय ? ॥ ३ ॥ तुं बाप बेठो छे त्यां सुधी नचिंत छो अने कोइने हिसाबमां गणतो नथी. परंतु हे भुंडा ! धन अने जुवानीनामदमां छकी भजा. जोइ विचारीने पगलां भर. ४

जेहवी पाके पाने वीती, तेम वीतशे कुंपलीये ॥ वीटी कनक तणी तो
पेहेरे,पामर पण आंगलीये ॥ग०॥५॥वचन सुणी लीलाधर लाज्यो,लाग्यो
ढुमकने चरणे ॥ विश्वावीशथी आज अमारे, तुं गुरु लाग्यो करणे ॥ ग० ॥६॥

अर्थ ॥ जेवी पाका पांदडानी दशा थाय छे तेवीज दशा कुंपलनी पण काले करीने थशे.पामर जीवोने पण सोनानी वीटी मले तो आंगलीमां पहेरे छे ॥ ५ ॥ भिखारीनां वचनो सांभली लीलाधर झांखो पडी गयो. अने तेने पगे जइने पडयो. हे भाइ आजथी तुं मारो विशेवसा गुरु थयो छुं. ॥ ६ ॥

ढुमक गयो हवे कुंवरचिंते, परदेशे जावानुं॥सुख दुःख देश तथा परदेशे,
नहीं अन्यथा थावानुं॥ग०॥७॥त्रुटी खटलमीये जइ सुतो, आवी जनके
जगाव्यो ॥ रे सुत तुजने दुहव्यो केणे, केणे एम रोष चढाव्यो ॥ ग० ॥८॥

अर्थ ॥ ते भिखारी गया पछी, कुंवर परदेशे जवासंबंधी चिंतवन करवा लाग्यो. तेणे निश्चय कर्यो के सुख के दुःख जे नशीबमां मांडेलुं होय छे ते देशमां रहीये के परदेश जइए पण अन्यथा थवानुं नथी ॥ ७ ॥ लीलाधर तुटेली खाटलीमां जइ सुतो तेने तेना पिताए जइने उठाडयो. हे बेटा ! तने कोणे दुहव्यो अने आवो क्रोध कोणे चढाव्यो. ॥ ८ ॥

लीलाधर कहे अनुमति द्योमुज,जाइश हुं परदेशे॥ तात कहे तुज केम
मुकाये,एहवे बालक वेशे ॥ग०॥९॥ तरुणी मृगाक्षी परिणल छती, वली
कोइनुं नथी देणुं॥जाइशमां तव जनकने भाख्युं,ढुमके दीधुं जे मेणुं ॥ग०॥१०॥

अर्थ ॥ लीलाधरे कह्युं हे पिताजी मने आज्ञा आपो. हुं परदेश जवा मांगुं छुं. तेना पिताए कह्युं के जाइ हजु तुं बालक छो तेथी तने केम जवा देवाय? ॥ए॥ तने युवान स्त्री परणावी छे. पुष्कल लक्ष्मी छे. वली आपणे कोइनुं देवुं नथी, माटे हे जाइ! जइशमा. एटले भिखारीए जे मेणुं दीधुं हतुं ते लीलाधरे तेना पिताने कह्युं. ॥ १० ॥

रे सुत रांक तणी वातडीये,फोकट केम हठ ताणे ॥ गांठतणी उंघफली वेची,उजागरो कोण आणे॥ग०॥११॥माता तात तणो समजाव्यो,समजे नहीं रढीयालो ॥ मंत्री प्रमुख गया हारीने, ठाक चढयो मतवालो ॥ग०॥१२॥

अर्थ ॥ हे बेटा! एवा भिखारीनां वचनथी ते कोइ हठ करतुं हशे? एवो हठ कर नही. पोतानी उंघ-वेची विना कारणे कोण उजागरो करे? ॥ ११ ॥ मात पिताए घणी रीते समजाव्यो परंतु ए हठ लइने बेठेलो समजतोज नथी. मंत्री विगेरे सहु थाकीने गया. ते एक मतीलो थइ गयो. ॥ १२ ॥

जेम तेम करी जोजन जमाड्यो, थइ रजनी रसजेले ॥ ललित गते लीला वती आवी,पण पति मोट न मेले ॥ग०॥१३॥ कामणगारी नारी बोली, पियु डा नयण उघाडो ॥ कीडी उपर केही कटकी,तृण उपरस्यो कुहाडो ॥ ग०॥१४॥

अर्थ ॥ जेम तेम करीने लीलाधरने जमाडयो, एटलामां रात्री थइ. बाद शय्यामां पोढवाने समये मनहर गतिवाली लीलावती आवी परंतु तेना सामुं तेणे नजर पण करी नही ॥ १३ ॥ कामणगारी लीलावती बोली के हे नाथ! जरा आंख उंची करी मारी सामुं तो जुओ. कीडी उपर आवडुं कटकडुं अने घास उपर कुहाडो शामाटे? ॥ १४ ॥

एम सहुने दुहवीने जाशो, हुं केम देइश जावा॥ बीछनीया फीरी मिलण दोहिलो, पोस किहां किहां पावा॥ग०॥१५॥ मंदिर मुकीते केम जाये, जे होय प्रजुना पुरा ॥ तुम जेवा में कोइ नदिठीला, आपमति घर शूरा ॥ ग०॥१६॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे सहुने तो दुःख लगाडीने जाशो परंतु हुं केम जावा दइश? जुदा पडया पछी फरी मलवुं मुश्केल थाय छे. क्यां पोस अने क्यां अग्नि तेना जेवी दशा थाय छे ॥ १५ ॥ जेना उपर परमेश्वरनी पुरी कृपा होय ते पोताना घर बार छोडी शुं काम बहार जटकवा जाय? तमारा जेवा आपमतीला अने घरवालां उपर जोर बतावनारा आज सुधी कोइ दीठा नथी. ॥ १६ ॥

विलमावे एम मीठे वचने, रमण जणी ते रमणी ॥
त्रीजा उल्लासनी ढाल पचीसमी, मोहन विजये पजणी ॥ ग० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे अनेक मीठां वचनोथी लीलावती पोताना प्राणनाथने समजावे छे. त्रीजा उल्लासनी पचीसमी ढाल मोहन विजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

लीलाधर लखना वचन, सुणखो नहीं लगार ॥ नारी हारीने रही, कंतन मेले तार ॥ १ ॥ थयो प्रात तव तात पण, अति समजाव्यो जात ॥ वात न माने कोइनी, जेयो नहीं तिल मात ॥ २ ॥

अर्थ ॥ लीलाधर पोतानी स्त्रीना अत्यंत मोहक वचनोमां लेश मात्र लुब्ध थयो नही. अने पोते लीधेली वात छोडतो नथी तेथी लीलावती थाकीने बेठी ॥ १ ॥ प्रजात थयो एटले लीलाधरना पिता पण घणी घणी रीते समजाववा मांड्यो, परंतु कोइनी वात तेणे मानी नही अने तेनुं अंतःकरण जरापण विगड्युं नही. ॥ २ ॥

समय दक्ष आव्यो सचिव, जाण्यो हठजा मात ॥ मुहुरत दिन निर
धारवा, तेडया गणक विजांत ॥३॥ मंत्री वक्र कटाक्षथी, लह्यो
भेद भूदेव ॥ निरखीने तिथि पत्रिका, कहे कपटथी हेव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अवसरनो जाण मंत्री ते समये आव्यो अने पोताना जमाइनो अत्यंत हठ जाणी जमाइने परदेश जवा सारु मुहूर्त्तनो दिवस नक्की करवा जुदा जुदा जोशीओने तेणे बोलाव्या ॥ ३ ॥ मंत्रीनां वक्र कटाक्षथी जोशी गुप्त न्याय समजी गया. पछी टीपणामां सारी रीते जोइने कपटयुक्त कहेवा लाग्या. ॥४॥

कुकरू बोले जे समय, तेहवे जो सिधि थाय ॥ तो कुंवर पर
देशमां, कमला घणी कमाय ॥ ५ ॥ एहवो मुहुरत नहीं अवर,
मांहे मास छ मास ॥ हरख्या सहु मंत्री प्रमुख, वाध्यो कुंवर उल्लास ॥६॥

अर्थ ॥ जे वखते कुकडो बोले ते समय साधीने जो कुंवर प्रयाण करी दे तो परदेशमां जइ ते घणीज लक्ष्मी संपादन करे ॥ ५ ॥ मे आपने कह्युं तेवुं मुहूर्त्त आजथी छ मास सुधीमां बीजुं एक पण नथी. जोशीनां वचन सांभळी मंत्री विगेरे सहु हर्ष पाम्या अने लीलाधरने पण उल्लास थयो. ॥ ६ ॥

द्विज संतोषी दानथी, करी शीख ससनेह ॥
दंपती प्रस्थाने कुंवर, आव्यो मंत्री गेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जोशीओने दानथी संतोष पमाडी स्नेह पुर्वक रजा आपी. पछी कुंवर प्रस्थानने माटे पोताना सासरा (मंत्री)ने घेर लीलावती साथे आव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २६ मी ॥

॥ माहावतणीरी थजय सुरति कांइ ॥ ए देशी ॥

मंत्री भाखे निज सेवकने, रखे कोइ आगल जाणोरे ॥ गुणना लोभी,
कोण टाले पदारथ नावी ॥ ए आंकणी ॥ कुकड पंखी जेह होयते, न
गर मांहे मत राखो ॥ गु० ॥ को० ॥ ॥ १ ॥ पंखी वचन जो सुणशे
जमाइ, स्वदेशे नही ते राख्यो रे ॥ गु० ॥ ते माटे तमे हीलन करशो,
करजो जेहमें भाख्यो रे ॥ गु० ॥ को० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए पोताना सेवकोने बोलावी सर्व हकीकत कही अने कह्युं के आ वात तमारे बीजा कोइनी पासे करवानी नही. हे गुणनाज लोभी! नगरमां ज्यां ज्यां कुकडा होय त्यांथी दुर जइ बीजे गाम मुको. वलि कहे छे के भावी पदार्थने कोण टाली शके छे? ॥ १ ॥ हे भाइओ! जो जमाई कुकडानो अवाज सांभळशे तो पछी कोइ रीते रोक्यो रहेवानो नथी. माटे में तमने जे काम करवानुं कह्युं छे काम करवामां लगार मात्र ढील करशो नही. ॥ २ ॥

दोड्या दास पोतनपुर घर घर, कुर्कट कीधा भेळा रे ॥ गु० ॥ गामो
गामे लेइ पोहोचाड्या, लागी नहीं कोइ वेला रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ३ ॥
विनव्यो मंत्री दासे आवी, सफल करी तुम वाणी रे ॥ गु० ॥ जेह
कला मंत्रीए कीधी, कुंवरे ते नवी जाणी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीना सेवकोए पोतनपुर नगरमां घेर घेर फरी सर्वे कुकडाओ तेओए एकठा कर्या. तेओने जुदे जुदे गामे मोकली दीधा. ते काममां जरापण वार लागी नाही. ॥ ३ ॥ मंत्रीना सेवकोए आवी कयुंके आपना हुकम प्रमाणे अमल थइ गयो छे. मंत्रीजीनी आ कला कुंवरना जाणवामां आवी नही. ॥ ४ ॥

मांडी कान रहे लीलाधर, कुकडना स्वर माटे रे ॥ गु० ॥ पण पंखी
स्वर काने न पडे, कोटिक टंका साटे रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ५ ॥ पंखी
वचन विना कुंवरने, मंत्री राखे वारी रे ॥ गु० ॥ लीलाधर पण व
गर मुहूरत, न करे गमन विचारी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे लीलाधरतो कुकडानो स्वर सांजळवामाटे कान धरी रह्यो छे. परंतु क्रोड रूपीया खरचे पण ते पंखीनो स्वर काने पडवा पामतो नथी. ॥ ५ ॥ कुंवरनुं मन कदापि उंचुं थतुं तोपण कुकडो हजु बोल्यो सांजळ्यो नथी एम कही मंत्री तेने रोकी राखे छे. लीलाधर पण मुहूर्त्त आव्याशिवाय परदेश गमननो विचार करतो नथी. ॥ ६ ॥

लीलावती पण निज वालिमने, क्षण एक दूर न मूके रे ॥ गु० ॥ स्वा
रथ साधन काज चतुरनर, ते केम अवसर चूके रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ७ ॥
एम षट्मास लगी जोलवीने, लीलाधर पलखाव्यो रे ॥ गु० ॥ एहवे
ते नट रमतो रमतो, तेणे पोतनपुर आव्यो रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ लीलावतीपण पोताना स्वामिनी हजुरमांथी क्षणवारपण दूर जती नथी. जे चतुर मनुष्य होय ते स्वार्थ साधवाना अवसरने केवीरीते चूके? चूकेज नही. ॥ ७ ॥ ए प्रमाणे छ महिना सुधी लीलाधरने जोलवीने रोकी राख्यो. एवा समयमां ते नटराज रमतो रमतो तेज पोतनपुर नगरमां आव्यो. ॥ ८ ॥

सरणाइ ललकारीने नट, ढोले ढमका कीधा रे ॥ गु० ॥ नृप वचने
मंत्री गृह पासे, आवी ॥ आवी उतारा दीधा रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ९ ॥
चंदतणे कटके पुर बाहिर, दीधा सरोवर डेरा रे ॥ गु० ॥ कीधां जो
जन खेद उतार्यो, पेहेर्या वेश नवेरा रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नटे आवीने सरणाइने वगाडी, ढोलउपर ढमका दीधा. बाद राजा पासे जतां, राजाओ मंत्रीना घर पासे तेओने उतारो आपवानी आज्ञा करी. ॥ ९ ॥ चंद राजानी सेनाए नगरनी बहार सरोवर उपर पोताना तंबु ताण्या. अनुक्रमे जोजन लइ थाक उतार्यो. पछी नवां वस्त्रो धारण कर्यां. ॥ १० ॥

संध्याये मुजरो करी कुर्कटनो, नट आव्या नृप पासे रे ॥ गु० ॥ दीप
झगमग सुजग सजामां, गाया राग प्रकाशे रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ११ ॥
पुरपति रीझयो पजणे प्राते, जोशुं खेल तमारो रे ॥ गु० ॥ आज तो
पंथतणाठो थाक्या, जाउं डेरे पधारो रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ संध्या समय थयो एटले कुर्कटराज पासे मुजरो करी नाटकीया राजापासे आव्या. त्यां सुंदर राज्यसजामां दीपकनी मनोहर रोशनाई लागी रहीछे, ते समये सुंदर राग रागिणी गाया. ॥ ११ ॥ राजा तेउना संगीतथी राजी थइ बोल्योके काले सवारे तमारा खेल जोइशुं. आजे तो तमे पंथ करी आव्याछो, थाकेलाछो तेथी सुखेथी उतारे जाउ. ॥ १२ ॥

आव्यो नटवर निज उतारे, कह्युं लोके तस आवी रे ॥ गु० ॥ कुर्कट
स्वरना जतन करजो, कहीए ठीए समजावी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १३ ॥
जो एहनो स्वर श्रवणे सुणशे, ते मंत्रीनो जमाइ रे ॥ गु० ॥ तो उठी
परदेश सधाशे, तुमने दोष चढाइ रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ पछी नटराय पोताने उतारे आव्यो एटले लोकोए तेनी पासे आवीने कह्युंके, आ कुकडो ल-गार मात्र बोले नही एम गोठवण करजो. अमे तमने खास कहीए ठीए. ॥ १३ ॥ जो मंत्रीनो जमाइ ए कुकडानो अवाज काने सांभलशे तो तत्काल उठीने ते परदेश सिधावशे अने ते बाबतनो दोष तमारे शिर चडशे. ॥ १४ ॥

सांजल्यो कुकडराये काने, लोक वचन मन आणी रे ॥ गु० ॥ निज
निज मंदिर पोहोत्यां सहुजन, एहवे रयणी विहाणी रे ॥गु०॥को०॥१५॥
पामी अवसर जरीने मधुर स्वर, बोल्यो कुकम राया रे ॥गु० ॥ पसर्यो
ते स्वर नगर घरोघर, सूता सयल जगाया रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ कुर्कटराजे लोकोनां वचनो ध्यान दइने सांजल्यां. त्यार पछी सर्वे लोको पोत पोताने घेर गया. अने रात्री पण वीती गइ. ॥ १५ ॥ परोढीयुं थयुं एटले अवसर जोइने मीठा स्वरोना अवाज कुर्कट राये उपराउपरी करवा मांड्या. जे अवाज नगरमां घेरघेर प्रसरी रह्यो अने सर्वे सुतेला लोको जागी उठ्या.

वागी झालर प्रजु प्रजु प्रासादे, उदयो जगत्नो साखी रे ॥गु०॥ जखी
ठवीशमी ढालए मोहने, त्रीजी उल्लासनी जाखी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ देव मंदिरोमां झालरो वागवामांडी अने जगत्नो साक्षी सूर्य उदय पाम्यो. त्रीजा उल्लासनी रूडी एवी ठवीशमीढाल मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

श्रवणे ते स्वर सांजली, लीलाधर तेणी वार ॥ परदेशे चाल्यो
वही, थइ तुरंग असवार ॥ १ ॥ राख्योपण न रह्यो किमे, मुहूर
तने संकेत ॥ हियडे लीलावती तणे, खरो खटक्यो हेत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामिनाथ! तमारा रढ उत्पन्न करे तेवा मीठा बोलो तमारा वियोगमां आंखमां खटको थयानी जेम क्षणे क्षणे मारा अंतःकरणमां खटक्या करशे. वळी हे दयालु! जुदा पड्या पछी फरी मेळाप थवो मुश्केल छे, कारणके वृक्ष उपरथी खरेलुं पांदडुं त्यां जइ फरी चोटी शकतुं नथी. ॥ ९ ॥ हे स्वामिनाथ! आपतो हवे हजारो कोश दूर जवाना, परंतु आ दासीने कोइक समये हे नाथ! अवश्य स्मरणमां लावजो. वळी हे दयासागर! आ दासी उपर एक वखत करुणा करीने पोताना मंदिरे जलदी पधारवा मेहरबानी करजो ॥ १० ॥

ढो० ॥ तुमे मुज जिवन मूलजो, रातडीयुं आंखडीयुं उपर वारणे रे ॥ लोल ॥ ढो० ॥ ए मुज निपट आलोचजो, फेरवशे नाटकीया पर घरवारणे रे ॥ लोल ॥ ११ ॥ ढो० ॥ जो राखुं करी जोरजो, सासु डीठे जुंडी नवि पुरूं पडे रे ॥ लोल ॥ ढो० ॥ देतां न वहे चित्तजो, जीवतणी गति जाणो घट जेम चाकने रे ॥ लोल ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हे स्वामिनाथ! तमे मारा जीवतरना मूळजो. मूळविना जेम वृक्ष सुकाइ जाय तेम आपना वियोगे आ शरीरनी तेवीज दशा समजजो. तेथी आपनां रक्त नेत्रो उपर हुं वारी जाउंछुं. वळी हे प्राणाधार! मने मोटी चिंता तो एज थायछे के आ नाटकीयाओ आपने पारका घरोना द्वारे ज्यां त्यां फेरव्या करशे. ॥ ११ ॥ हे स्वामिनाथ! तोपण मनमां एज विचार आवेछे के जो आपने हुं मारुं जोर अजमावी अत्रे राखुं तो आ वीरमती बहुज दुष्टछे, तेने हुं पहोंची शकुं तेम नथी. तेथी हे जीवनहार! एवुं छतांपण आपने आपीदेतां मारुं मन कबुल करतुं नथी. मारा मननीदशा चाकडा उपर चडेला घडानी जेवी अत्यारे थइछे एम जाणजो. ॥ १२ ॥

ढो० ॥ बोल्यो कुकडा रायजो, समजावे पद नखथी अक्षरने लखी रे ॥ लोल ॥ ढो० धनमन दृरणी मकरीश फिकर लगारजो, नमले तुज मुज मेलो जान गया पछी रे ॥ लोल ॥ १३ ॥ ढो० ॥ मिलशुं धरजे धीरजो, अलगो तोपण तुं मुज जाणजे नुकडो रे ॥ लोल ॥ ढो० ॥ राखजो हृदय मोझारजो, मुजने नर नटकरशे टाली कूकडो रे ॥ लोल ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एटलामां कुकडराय बोलवा लाग्या अने पगना नखथी गुणावळीने अक्षर लखी समजाववा लाग्यो. हे मनोहारिणी! तमे जराए वियोगनुं दुःख धारण करशो नहीं. वियोग मारा थाशे, परंतु मारो जीवतां तो पछी तमारो अने मारो मेळाप थवानो नथी. ॥ १३ ॥ हे मनोहारिणी! कारण फरी मळशुं. तमे धीरज राखजो. हुं दूर नथी एम मानजो. वळी हे प्यारी! तमे एमपण हृदयमां अवधारजो के आ नट लोको मारु कुकडापणुं मटाडी पुरुष बनावशे. ॥ १४ ॥

ढो० ॥ देश तणा परदेशजो, परणी घुर परणी ते केम विसरे रे ॥ लोल ॥ ढो० ॥ वाक्रिम वचने तामजो, कांइक तो हैडामां धीरजता धरे रे ॥ लोल ॥ १५ ॥ ढो० ॥ सचिवने कहे नृप नारिजो. सासूने

जइ सोंपो तमे आ पांजरो रे ॥ लोल ॥ हो० ॥ करी प्रणिपति मंत्री शजो, राणीने तेह आप्यो तत्क्षण पाधरो रे लोल ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ हे मनो हारिणी! गमे तेवा देश तथा परदेशमां जशुं तोपण जे प्रथम परणेली स्त्रीने ते विसराशे? तेथी हे वहाली! पोताना स्वामिनां वचने कांइक धीरज अंतःकरणमां धारण करवीतेज ॥ १५ ॥ त्यारपछी गुणावलीए मंत्रीने बोलाव्या अने कह्युं के सासूजीने आ पांजरू लइ जइने पछी मंत्रीए गुणावलीने प्रणाम करी, पांजरूं तेनी पासेथी लइ जइ तत्क्षण सिधुंज ते पांजरू राणीने आप्युं. ॥ १६ ॥

हो० ॥ नटने थगस्यो सधजो, राणीए पण न करी कोइ पड खामणी रे ॥ लोल ॥ हो० ॥ त्रीजा उल्लासनी एहजो, एक वीशमी कही मोहने ढाल सोहामणी रे ॥ लोल ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ राणी वीरमतीए तरतज ते पांजरू नटने बक्षीस कर्युं. अने बक्षीस करतां पेहेलां पछी संबं बीजी कांइपण वातचितकरी नहीं. ए प्रमाणे त्रीजा उल्लासनी एकवीशमी ढाल मोहनविजयजी ए मन सोहामणी लागे तेवी कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

नटवर पिंजर शिरधरी, राणी कीध प्रणाम ॥ हरखे उजराते हीये, आव्यानिज विश्राम ॥ १ ॥ पिंजर शय्या उपरे, थाप्युं यतने जोर ॥ शिवमाला करजोमीने, कहे वचन एक ठोर ॥२॥

अर्थ ॥ ते उत्तम नटे पोताना मस्तक उपर पांजराने धारणकर्युं अने वीरमतीने प्रणाम करी, हर्षथी उजराता हृये पोताना विश्राम ठामे ते आव्यो. ॥ १ ॥ घेर आवी पांजराने सुखासन उपर पुष्कल यतना पूर्वक मुक्युं. पछी शिवमाला तेना सामी बेहाथ जोडीने एक चित्तथी नीचे मुजब कहेवा लागी. ॥ २ ॥

अमे अराजक सहु हता, आज लगण शिरताज ॥ हवे तो धणि याता थया, तुमथी कुर्कटराज ॥३॥ प्रजा अमे राजा तमे, करशुं नव नव रंग ॥ जाग्य होयतो संपजे, उत्तम चतुर प्रसंग ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे मस्तकना मुगट समान कुर्कटराज! अमे आज सुधी सर्वे राजाविनाना हता, ते हवे धणी आता थया. ॥ ३ ॥ अमे आपनी प्रजा अने तमे अमारा राजा एवीरीते हवे नवा नवा रंग करशुं. ज्यारे उत्तम जाग्य थायछे त्यारेज उत्तम चतुरनो संयोग मलेछे. ॥ ४ ॥

पेहेलां मुजरो तुमतणो, पछी अवरनो होय ॥ राजी रहेजो अह निशी, दुःख न वहेशो कोय ॥५॥ मेवामुक्या आगले, चुगे विहगपति तेह ॥ पण कंठे नवि उतरे, गुणावलीने नेह ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रथम आपनो मुजरो करीने पछीज बीजानो मुजरो थशे. तमे रात्र दिवस आनंदमांज रहेजो. कोइपण प्रकारनुं दुःख मनमां धरशो नहीं. ॥ ५ ॥ त्यारबाद शिवमालाए कुर्कटराजपासे नव नव जातना

मेवा मुक्या. ते तेणे खावामांड्या परंतु गुणावलीना स्नेहनुं स्मरण थतां ते गले उतरता नथी. ॥ ६ ॥

समजावे नट पुत्रिका, अहो पंखी मतझूर ॥
चूगो सुखे मन उमगे, पहोंचशे वाजते तूर ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते देखी शिवमाला पक्षीराजने समजावे छे के हे कुर्कटराज! तमे झुरो नही. मनमां उमंग धारणकरो सुखेथी खाउ. तमारा मनोरथ सर्व पूर्ण थशे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २२ मी ॥

(आज हजारी ढोलो प्राहुणो ॥ ए देशी) ॥

कहे मंत्रीने गुणावली, कहो राणीने सम जाय ॥ वालिम मोरारे, वीछडीउं घणुं सांजरे ॥ १ ॥ क्यांइ जाशो नट लेइने, मुज प्रीतम प्राणाधार ॥ वा० ॥ हाथ विछुटो मेलावडो, फरी होता लागे छे वार ॥ वा० ॥ वी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावली राणी मंत्रीने कहे छे के हे मंत्रीजी! तमे वीरमतीने जइ समजावोके माराथी विछुटो पडेलो ए मारो नाथ मने बहुज याद आव्या करेछे. कोइ परमेश्वरनो वहालो छे के जे जइने मारा पतिने विदेश जतो ते रोकी राखे! ॥ १ ॥ मारा प्राणना आधाररूप स्वामिने ए नटो कोण जाणे क्यां लइ जशे? थयी एक वखत जे मेलाप हाथमांथी छुट्यो ते फरी मलतां वार लागे छे. ॥ २ ॥

ए नर जमरने पगे पगे, नव नवला मलशे मित्त ॥ वा० ॥ विण पति कइ गति माहरी, तुमे जुउ विचारी चित्त ॥ वा० ॥ वी० ॥ ३ ॥ रहेशे जो कुकडलो थको, तो ही मायडीना पूरशे कोड ॥ वा० ॥ आलाुंबो ए माहरो, मत हाथे विखनो जोड ॥ वा० ॥ वी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ए नर जमरने पगले पगले नवा नवा मित्रो मलशे. परंतु हे मंत्रीजी! तमे मनमां विचारोके पतिविना मारी ते शीगति थशे! ॥ ३ ॥ ए कुकडो छतां जो अहीं रहेशे तो पण तेनी माता कोड पूरशे. तेथी ए आलालुंबो छे, माटे माताजीने जइने कहोके जाली जोइने पोताने हाथेज शुं काम जोडीने तोडी नांखो छो. ॥ ४ ॥

राणी तो पूरव जन्मनी, थइ वेरण न तजे केड ॥ वा० ॥ टाली मनुष्य पंखी कर्यो, तोय नाव्यो हजीय निवेड ॥ वा० ॥ वी० ॥ ५ ॥ जे मुज प्रीतम मेलवे, तस उशिंगण न थवाय ॥ वा० ॥ प्राण करुं तस लुंछणे, पांपणेथी पूंजुं पाय ॥ वा० ॥ वी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ए वीरमती तो मारी पूर्व जन्मनी पाकी वेरण छे, ते मारो केड मुकती नथी. पुरुष मटाडी पक्षी कर्यो तो पण हजु निवेडो लावती नथी ॥ ५ ॥ हे मंत्रीजी जे मारा स्वामिनाथने मेलवी आपे तेनो उपगार माराथी केम भूल्यो जाय! हुं मारा प्राणथी तेना लुंछणा करुं अने पांपणोथी तेना चरणोने पूंजुं. ६

सालु कांइ जाती नथी, गया जेम ऊंटोना शिंग ॥ वा० ॥ महारा पियुनो यश सुणी, एहने केम लागे छे डींग ॥ वा० ॥ वी० ॥ ७ ॥ कहे

मंत्री वाइ तुमे, हवे न करो दुःख प्रतिचार ॥ वा० ॥ चंडा रंका
न छेडीये, ए तो उतरी साते उतार ॥ वा० ॥ वी० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जेम छंटोना शिंगडा गया तेम ए वीरमती कयांइ जाती नथी. मारा स्वामिनाथनो यश सांभळी तेने तो हींग मुस्या जेवुं लागे छे ॥ ७ ॥ मंत्री कहे छे के हे गुणावली ! तमे हवे दुःखना विचार मनमां लावो नहीं. ए रांक चंडीका जेवीछे, एने छेडो नही. ए तो साते उतारे उतरेली नठारट छे. ॥८॥

रही छे यइने ए मोसली, एहनो आवो जरोसो नाण ॥ पछी तो ए
राज तुमारुं, वली चंद नृपति महिराण ॥ वा० ॥ वी० ॥ ९ ॥
मन वारी राख्युं सुणी, हितकारी मंत्री बोल ॥ वा० ॥ मेवा कनक
कचोलडा, पियु माटे आप्या अमोल ॥ वा० ॥ वी० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हवे तो ए डोसली-बहुज घरडी थइ छे तेथी एनो जीववानो अरधो जरोसो जाणजो. एना पछी तो आ राज तमारुं अने महाराजा चंदराजानुंज छे ॥ ९ ॥ मंत्रीनां एवां हितदायक वचनो सांभळी गुणावलीए मनने ठेकाणे राख्युं अने अमूल्य एवां सुवर्णनां पात्रो स्वामिनाथना जोजनने माटे आप्यां.॥१०॥

देइ नमामण मंत्रीने, मूक्यो फरी प्रीतम पास ॥ वा० ॥ सोंप्या शि-
वमाला जणी, मीठा मोदक सुविलास ॥ वा० ॥ वी० ॥ ११ ॥ नट
कन्याना कानमां, कह्यो मंत्रीए जेद ॥ वा० ॥ चंद नरेशर एह छे,
पंखी माये कर्यो धरी खेद ॥ वा० ॥ वी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीजीने नमामण करीने पोताना स्वामिनाथनी पासे फरी मोकल्या. अने तेमनी साथे अत्यंत मिष्ट एवा मोदक अने विश्राम करवानी वस्तुओ शिवमालाने आपवा माटे सोंप्या ॥ ११ ॥ शिवमालाने मंत्रीजीए तेना कान पासे जइ कुकडा संबंधी सर्व वृत्तांत कह्यो. आ चंद महाराजा छे अने तेनी विमाताए तेना उपर द्वेष धरावीने तेने पक्षी बनाव्यो छे. ॥ १२ ॥

रूडी रीते राखजो, मन दाखजो एहने छेह ॥ वा० ॥ वेहेला फरता
आवजो, खेम समजो धरजो नेह ॥ वा० ॥ वी० ॥ १३ ॥ कुकडने
प्रणमी करी, आव्यो मंत्री निज आगार ॥ वा० ॥ कीधा ढोल ढको-
लडा, चढी चाल्यो नट शिरदार ॥ वा० ॥ वी० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एमने रूडी रीते संभाळीने राखजो. कोइ प्रकारे तेने छेह देशो नहीं. फरता फरता वेहेला आवजो. कुशळ पत्रो लखजो अने हेत प्रीत राखजो ॥ १३ ॥ पछी मंत्री कुकडाने प्रणाम करी पोताने आवास आव्या. एटले नटना नायके प्रयाणनो ढोल वगाड्यो अने तेओ पाछा निकल्या. ॥ १४ ॥

ढोल सुणीने गुणावली, चढी सातमी भूमि ताम ॥ वा० ॥ जाता
दीठा नटवरा, दीठ नहिं पंखी धाम ॥ वा० ॥ वी० ॥ १५ ॥ पिंजर

नजर नरी जुए, गयो अलगो लोपी सीम ॥ वा० ॥ आडा तरू आया
घणा, पामी मुरछाये हित नीम ॥ वा० ॥ वी० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणनो ढोल सांजली गुणावली सातमा माळ उपर चडी. तेथी ए नाटकीयाउने जाता दीठा अने एकना मस्तक उपर पांजरूं दीठुं ॥ १५ ॥ गुणावली नजर खेंचीने पांजरा तरफ जोया करे छे एटलामां तेउ सिमाडो छोडी चाल्या. वळी घणा मोटा वृक्षो पण आडा आव्या एटले पांजरू न देखातां ते मूर्छा खाइने पडी. ॥ १६ ॥

शीतल पवन प्रयोगथी, लही चेतना सखी उपचार ॥ वा० ॥ सम
जावी आवी मंत्रीए, राणी समज मनह मझार ॥ वा० ॥ वी० ॥१७॥
आवी वीरमती कहे, वहु थयो निःकंटक गेह ॥ वा० ॥ गयो कुर्कट
ते जली थइ, हवे जो तुं तुज मुज नेह ॥ वा० ॥ वी० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ सखीए शीतल पवनोपचारथी अने बीजा प्रयोग करी सावधान करी. त्यार बाद मंत्रीए आवीने समजाववाथी गुणावलीए मनमां समजण धारण करी ॥ १७ ॥ थोडा वखत पछी वीरमतीए आवी कह्युं, हे वहु! हवे तमारुं घर निष्कंटक थयुं. कुकडो गयो तेज सारुं थयुं. हवे तमारो अने मारो स्नेह केवो जामे छे ते जो जो. ॥ १८ ॥

अवसर चतुर गुणावली, करे हाजी हाजी सुविशाल ॥ वा० ॥ त्रीजा
उल्लासनी मोहने, कही बावीशमी ए ढाल ॥ वा० ॥ वी० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ समयनी जाण गुणावली, वीरमतीने संपूर्ण रीते हाजी हाजी करवा लागी. त्रीजा उल्लासनी मोहन विजयजी ए आ बावीशमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

जेम जेम प्रितम सांजरे, तेम तेम हृदय मोजार ॥ धखे विरह पावक
प्रबल, आंसु धार अपार ॥ १ ॥ जे देशे सज्जन वसे, ते दिशि तणो
पवन्न ॥ प्रीतम तनु फरसी करी, फरसो माहरुं तन्न ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अहीं गुणावलीने जेम जेम पोताना स्वामिनाथ याद आव्या करे छे तेम तेम हृदयमां प्रबल विरहाग्नि धखवा मांड्यो अने नयणे आंसुनीधारा अपार वेहेवा मांडी ॥ १ ॥ ते इक्ष्वाकुराणीके जे देशमां मारा नाथ होय ते दिशा तरफनो पवन मारा पतिना शरीरने फरसी पछी मारा शरीरने फरसजो. ॥ २ ॥

अरे प्राण प्राणेश विण, रहेशो केवे ढंग ॥ गमन शील तुम
धर्म छे, केम न गया पियु संग ॥३॥ किहां कंत किहां नवल रस,
किहां सुरंगो नेह ॥ बाजी बाजीगर तणी, थइ गइ कोइ एह ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे मारा प्राणो! तमे मारा प्राणनाथ गया छतां हवे केवी रीते रही शकशो. तमारो स्वभावज जवानो छे. तेथी तमे मारा प्राणनाथनी साथे केम न गया? ॥ ३ ॥ मारो स्वामी क्यां, नवनवा रस क्यां, उत्तम रंगवाळो स्नेह क्यां! आ तो जाणे सघळी बाजीगरनी रमतज थइ होयनी तेवुं थयुं. ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते सांजली वंगालानो राजा कुर्कटरायने पगे लाग्यो. अने पछी मणि, सुवर्ण, हाथी अने घोडा प्रेमपूर्वक नजराणामां आगल धर्या ॥ १५ ॥ हे चंद नृपति! पछीराज हुं आपनो सेवक छुं. हे वीरसेनना पुत्र! आप ओचिंता अमारा मिजवान थवा जले पधार्या. ॥ १६ ॥

जिहां तिहां पुण्यप्रसादथीरे, प्रगटे मंगल माल ॥ त्रीजा उल्ला-
सनी मोहनेरे, त्री० कही त्रेवीशमी ढाल ॥ न० ठे० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा ज्यां जाय छे त्यां तेना पुण्य प्रतापथी मंगलनी श्रेणी प्रगट थाय छे. ए प्रमाणे त्रीजा उल्लासनी त्रेवीशमी ढाल मोहन विजयजी ए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

नट चाल्या पिंजर ग्रही, आगल धरी उछांह ॥ निज सीमा
वंगालपति, वोलावी वली यांहि ॥ १ ॥ नट रमता क्रमता धरा,
आव्या सिंहल द्वीप ॥ जिहां सिंहलपुर वर प्रवर, सायर तणे समीप॥२॥

अर्थ ॥ त्यार पछी नटो पांजराने ग्रहण करी उत्साह पूर्वक कुच करता हवा. वंगालानो स्वामि पोता-नी सीमा सुधी तेओने वोलावी पाछो फर्यो ॥ १ ॥ नाटकीयाओ रमतो रमता अने पृथ्वीने ओलंघता सिंहलद्वीपे आव्या. त्यां समुद्रना कांठा उपर सिंहलपुर नामनुं अत्यंत सुंदर नगर छे. ॥ २ ॥

तिहां नट कुक्कुटनो कटक, जइ उतारो कीध ॥ हरख्यो अति
सिंहल नृपति, नटनी सुणी प्रसिद्ध ॥ ३ ॥ नट पण पिंजर कर
ग्रही,जइ प्रणम्यो महीपाल ॥ रीझाव्यो नाटक करी, शिवकुंवरे तत्काल॥४॥

अर्थ ॥ ते नगरमां नटना अने कुर्कटराजना सैन्ये उतारो कर्यो. नटनी घणी ख्याति हती तेथी तेओने आव्या सांजली सिंहल राजा अत्यंत हर्ष पाम्यो ॥ ३ ॥ त्यार पछी शिवकुमर नट पोताना हाथमां पांजरु धारण करी ते राजानी पासे आव्यो. नाटक करवा सारू प्रथम प्रणाम करी विनंति करतां राजाए हुकम करवाथी तेणे नाटक तरतज करवा मांडयुं. जे देखीने राजा बहुज खुशी थयो. ॥ ४ ॥

पंच सया वाहण तणो, आव्यो दाण जगीश ॥ ते वेलाते नट
जणी,कर्यो सयल बक्षीस ॥ ५ ॥ सिंहल नृपनो यश कही, करी
ढोल ढमकार ॥ जिहां स्वकीय उपकारिका, नट आव्या तेणीवार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ राजाए पांचसो वहाणनी जगात जे तरतज आवी हती ते सघली नाटकीयाने नाटक जोइ बक्षीस करी ॥ ५ ॥ सिंहल राजानुं यशोगान बोली, ढोल उपर ढमकारो करी, ज्यां पोतानो उतारो छे त्यां नाटकीयाओ पाछा आव्या. ॥ ६ ॥

रह्या राति थयो प्रात जव, करी जोज्य थइ सज्ज ॥
उमाह्यो पोतनपुरे, नट जट निपट सकज्ज ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पोताने उतारे रात्री वासोरही सवार थइ पटखे शिरामण करी, तैयार थइ पोतनपुर नगरे, नटनुं दल जे पोतानुं काम करवामां महाकुशल छे ते, जवाने हर्षवंत थयुं. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २४ मी ॥

॥ कानजी सेलोने कांवलीरे ॥ ए देशी ॥

राणी सिंहलने कहे रे, पंखीथी धरी राग ॥ आणी आपो ए कुकडोरे, मुजने पियु महाजाग ॥ १ ॥ कामणगारो ए कुकडो रे, कर्युं जेणे जगत आधीन ॥ एह जोया पछी सिंहलारे,थइ जेम जलवीण मीन ॥ का०२॥

अर्थ ॥ सिंहल राजानी राणी पोताना स्वामिने कहे छे के हे महाजाग ! नटनी पासेना कुकडाने मने अपावो. ए कुकडा उपर मने राग थयो छे ॥ १ ॥ मने तो ए कामणगारो लागे छे. एणे आखा जगत्‌ने आधीन कर्युं छे. एने जोया पछी जलविनानी माछलीना जेवी मारी दशा थइ गइ छे. ॥ २ ॥

जइ रह्या एह पिंजर थकीरे,ते पिंजरमां प्राण ॥ लेइ गयो चित्तए देख तारे, अहो तिर्यंच् विनाण ॥ का० ॥३॥ नृपतिजाखे राणी जणीरे, स्यो पंखीथी प्रेम ॥ एहथी एहोनी आजीविकारे, मागे आपेते केम ॥ का० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एने जोया पछी आ पांजरा (शरीर)ना प्राण ते पांजरामां जइने रह्या छे. जोत जोतामां एणे मारा चित्तनुं हरण कर्युं. अहो पक्षीनुं पण केवुं उत्तम ज्ञान छे ? ॥ ३ ॥ राजाए कह्युं के हे राणी ! पक्षी उपर ते प्रेम शुं राखवो ? ए नाटकीयाउने तेना उपर तो आजीविका छे, तेथी तेमनी पासे मांगता ते आपेज केम? ॥ ४ ॥

मुजने मागे कोइ तुजकनेरे,ते मुज जेम न देवाय ॥ तेम नट एह आपे नहीरे, हठ लीधे शुं थाय ॥ का०॥५॥ पंखी विना कहे रागिणीरे, मुज जीवित अकयछ ॥ ए नट सोचीने जोखवोरे, देइ वस्तु सुपसछ ॥ का० ॥६॥

अर्थ ॥ कोइ तारी पासे आवी मारी मागणी करे तो तुं जेम मने आपी देवा कबुल कर नहीं तेवीज रीते नटो पण ए पक्षीने आपे नहीं. तेथी हठ लेवाथी शुं लाज छे ॥ ५ ॥ राणीए कह्युं के हे नाथ ! ए पक्षी विना मारूं जीवतर अकृतार्थ छे. तेथी ए नटो खोजीया छे. तेउने अत्यंत उत्तम वस्तुउ आपी जोखवो. ॥ ६ ॥

मुकया राये राणी हठेरे, दास नटोनी पास ॥ माग्यो सपिंजर कुकडोरे, करे नट वचन प्रकाश॥का०॥७॥एउे अम नृपति कुकडोरे,ते केम दीधो जाय ॥ अमने जो आपे ए कुकडोरे,तो अमेना नवि थाय ॥ का०॥८॥

अर्थ ॥ राणीना अत्यंत हठथी पोताना सेवकोने सिंहल राजे नटोनी पासे मोकल्या. तेउए आवीने पांजरा सहित कुकडानी मांगणी करी. तेना जवाबमां नटोए कह्युं के आ कुकडो अमारो राजा छे तेथी अमे तेने केवी रीते आपी शकीये? परंतु ए कुकडो जो अमने आपी देतो अमाराथी तेनी आज्ञानुं उल्लंघन थइ शके नहीं. ॥ ७ ॥ ८ ॥

ताकयो लेवा ए पंखीयोरे, राजा नाटक जोय ॥ लाख टके पण एहवो
रे, दाता न मल्यो कोय ॥ का० ॥ए॥ नूपवधु जो जीवे नहीरें, तो अम
नावे स्वान ॥ राणी नूपने वालहीरे, तेम ए अम जीवन समान ॥ का० ॥१०॥

अर्थ ॥ राजानी शी स्तुती कहीए? ज्यारे नाटक बताव्युं त्यारे ते जोइने पक्षी लेवाने तत्पर थया. वली लाख रूपीया आपनार एवो दातार पण जाणे जगत्मां नहीं होय ? ॥ ए ॥ राजानी राणी कुकडा विन जीवी शके तेम नथी एम जो कहेता होतो तेमां अमने कांइ स्वान नथी. जेवी राजाने राणी वहाली छे तेवी रीते ए पक्षी अमने जीवन प्राण समान छे. ॥ १० ॥

सेवके रायने विनव्यारे, नटवे कह्यां जे वचन ॥ रोष चड्यो चढी चा-
लीयोरे, लेवा पंखी रतन ॥ का० ॥११॥ सांजली रूंका नेरी तणारे, सज्ज
थया नर कुंआर ॥ सामंत चंद नरिंदनारे, उना थइ असवार ॥ का० ॥१२॥

अर्थ ॥ सेवकोए आवीने राजाने नटना कहेलां सघलां वचनो कह्यां. जे उपरथी राजाने क्रोध व्याप्यो. अने ते पक्षी रत्नने लेवा तैयार थयो ॥ ११ ॥ सिंहल राजाना लस्करना डंका तथा नेरीना अवाज सांजली चंद राजाना सामंतो सज्ज थइ गया, असवारो थइ तेउनी सामो युद्ध करवा तैयार थया. ॥ १२ ॥

जाणीए उत्तरे उम्हीरे, श्याम घटा घनघोर ॥ पिंजर लइ चढी निस-
र्यारे, देतां नगारे ठोर ॥ का० ॥१३॥ सिंहल आवीने आपडयोरे, अलगा
हुंती लेगि ॥ मुहडे नटे करी चालणीरे, तेणे जेहवी करी केडि ॥ का० ॥१४॥

अर्थ ॥ चंद राजानुं लश्कर जाणे उत्तर दिशामां श्याम रंगनी वादलांनी घटा चढी आवी होय तेवुं दिसवा लाग्युं. नेउं पांजराने साथे लइ नगारा उपर घाव देतां चढी निकल्यां ॥ १३ ॥ सिंहल राजा आवीने तेना उपर तुटी पडे छे एटलामां सुघड नटोए एवी युक्ति करीके तेना इशाराथी चंदना लश्करे तेउनी पुंठे धमारो कर्यो. ॥ १४ ॥

पूरे सूरे जाइ वणीरे,जोर मच्यो घमसाण ॥ सिंहलना नरु उपरेरे,वही
एक धारी कृपाण ॥ का० ॥१५॥ फिके मुखे नासी गयोरे, सिंहल नृप
अविनीत ॥ जयवाजी चिहुं खुंटमांरे, कुकड नृपनी जीत ॥ का० ॥१६॥

अर्थ ॥ बंने लश्करो संपूर्ण शूरथी लडतां, मोटुं घमसाण थयुं. एटलामां सिंहल रायना लश्कर उपर चंद राजाना लश्करनी एकधारी तलवार चालवा मांडी ॥ १५ ॥ अविनीत एवो सिंहलराजा हार खाइने पीठ मोडे नाशी गयो. कुकड रायनी जीत थइ अने चारे दिशामां जयघोष थयो. ॥ १६ ॥

चाल्या पोतनपुर नणीरे, नट नट थइ उजमाल ॥
त्रीजा उल्लासनी मोहनेरे, कही चोवीशमी ढाल ॥ का० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ नटनुं अने चंद राजानुं दल हर्षवंत थतुं पोतनपुर नगर तरफ चाल्युं. एवी रीते त्रीजा उल्लासनी मोहनविजयजीए चोवीशमी ढाल कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

पोतनपुर सुरपुर समुं, कमला निलय विधान ॥ नृपति तिहां
जयसिंहपति, वेरी व्रण आदान ॥ १ ॥ तास सुबुद्धि मंत्रीसरु,
नृपतणो प्रतिरूप ॥ मंजुषा तसमाननी, हिमकर थकी अनूप ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पोतनपुर नगर अमरापुरी जेवुं हतुं. वळी साक्षात् लक्ष्मीना निवासस्थान जेवुं हतुं. त्यां वेरीरूपी गुमडाने नाशकारक जयसिंह नामनो राजा राज्य करतो हतो ॥ १ ॥ ते राजाने जाणे राजानुं बीजुंज रूप होय तेवो सुबुद्धि नामनो मंत्रीश्वर हतो. तेने मंजुषा नामनी, चंद्रथी पण अनुपम रुपी स्त्री हती. ॥ २ ॥

तास सुता लीलावती, बालवेष सुविशेष ॥ सुरियुं तस देखी
हती, मेले नही निमेष ॥ ३ ॥ लीलाधर तेणे पुरे, धनद शेठनो
जात ॥ परण्यो ते लीलावती, थइ युगती ए वात ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेने कुमारी अवस्थानां दिपती एवी लीलावती नामनी पुत्री हती. जेने देखवाथी हती सुधी कन्याओ पण पोतानी चंने आंखनी पांपणो एकठी करती नथी ॥ ३ ॥ तेज नगरमां धनद नामनो शेठ हतो तेने लीलाधर नामनो पुत्र हतो. ते लीलाधरना लीलावती साथे लग्न थयां. आ बनाव जेवो जोइए तेवो थयो. ॥ ४ ॥

कंपति जेम तंत्री तणी,सुकृति संपत्ति जेम ॥ तेम परस्पर दंपती,
मधूर वधे तेम प्रेम ॥ ५ ॥ सांसारिक सुख तेहने, दोगंडुक
अनुमान ॥ रति रतिपति ए आगले, निरसी रति समान ॥६॥

अर्थ ॥ जेम वीणा रूपरना तारनी गति थतां आनंद वधे, जेम उत्तम कार्योथी संपत्ति वधे, तेम दंपतीनो अरसपरस मेळाप थतां मीठो प्रेम वधवा मांड्यो ॥ ५ ॥ स्वर्गनेविषे दोगंडुक देवताओनी जेम तेओ सांसारिक सुख भोगवे छे. अने कामदेव अने रतिनो विलास तेमना विलास आगळ थपोळी जेवो नीरस छे. ॥ ६ ॥

पुन्यहीन कोइ पुरुष, आव्यो तस आगार ॥
हांकी काढ्यो रंकने, लीलाधरे तेणीवार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एवामां कोइ पुन्यहीन. दरिद्री पुरुष तेमना घर आगळ भीख मांगवा आव्यो. ते रांकने लीलाधरे तेज वखते तिरस्कार करी हांकी काढ्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २५ मी ॥

॥ गरव न कीजेरे ए सद्गुरु शीखमटी, पदवी लीजेरे नहीं
साकर सुरसडी ॥ ए आंकणी ॥

कोप्यो दुमक कहे कुंवरने,घोरा करीद उनको ॥ जावा थो एम परदी

धमका, चपला विजली चमका ॥ १ ॥ एहवोतुं पण तुजथी रूमो, हाथ
कमावणवालो ॥ तुं तो तात कमायुं विलसे,पण हुं नहीं ठंशीयालो ॥ ग० ॥२॥

अर्थ ॥ कुंवरनां वचनो सहन न थवाथी ते भिखारीने तेना उपर घणोज क्रोध चढयो. भिखारीए कह्युं के कुंवरजी ! बनबनाट थोडो करो, घडी जमीन उपरना पगना धबकारा अने विजलीना जेवा आंखोना चमकारा जावाद्यो. (कवि कहे छे) के सद्गुरुनी एज शिखामण छे, के कोइए गर्व करवो नहीं. ए शिखामणथी साकरनी गुलडी पण मीठी नथी. ॥ १ ॥ हुं भिखारी छुं परंतु ताराथी सारो छुं. हाथे कमाइने खानारो छुं. तुं तो बापनी कमाणी खाय छे. हुं तारा जेवो कोइनो ठंशीयालो नथी. ॥ २ ॥

जे निज भुजबल धन न कमावे, धिग् धिग् जीवित तेहनुं ॥ कूदा कूद
पराये पैसे, करता जाये केहनुं ॥ग०॥३॥ तात छतां छे तुं निहचिंतो, लेखे
नाणे कोइने ॥ रे मुंडा धन योवनने मद, पगलां भर तुं जोइने ॥ ग० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जे पोताना भुजाबलथी धन उपार्जन करतो नथी तेना जीवतरने धिक्कार छे. पारके पैसे कुदाकुद करवी तेमां बीजा कोइनुं शुं जाय ? ॥ ३ ॥ तुं बाप बेठो छे त्यां सुधी नचिंत छो अने कोइने हिसाबमां गणतो नथी. परंतु हे मुंडा ! धन अने जुवानीनामदमां छकी नजा. जोइ विचारीने पगलां भर. ४

जेहवी पाके पाने वीती, तेम वीतशे कुंपलीये ॥ वीटी कनक तणी तो
पेहेरे,पामर पण आंगलीये ॥ग०॥५॥वचन सुणी लीलाधर लाज्यो,लाग्यो
भुमकने चरणे ॥ विश्वावीशथी आज अमारे, तुं गुरु लाग्यो करणे ॥ ग० ॥६॥

अर्थ ॥ जेवी पाका पांदडानी दशा थाय छे तेवीज दशा कुंपलनी पण काले करीने थशे. पामर जीवो पण सोनानी वीटी मले तो आंगलीमां पहेरे छे ॥ ५ ॥ भिखारीनां वचनो सांभली लीलाधर लाजी गयो. अने तेने पगे जइने पडयो. हे तात आजथी तुं मारो विशवाविशवा गुरु थयो छुं. ॥ ६ ॥

भुमक गयो हवे कुंवरचिंते, परदेशे जावानुं॥सुख दुःख देश तथा परदेशे,
नहीं अन्यथा थावानुं॥ग०॥७॥त्रुटी खटलमीये जइ सुतो, आवी जनके
जगाड्यो ॥ रे सुत तुजने दुहव्यो केणे, केणे एम रोष चढाव्यो ॥ ग० ॥८॥

अर्थ ॥ ते भिखारी गया पछी, कुंवर परदेश जवासंबंधी चिंतवन करवा लाग्यो. तेणे निश्चय कर्यो के सुख के दुःख जे नसीबमां मांडेलुं होय छे ते देशमां रहीए के परदेश जइए पण अन्यथा थवानुं नथी ॥ ७ ॥ लीलाधर तुटेली खाटलीमां जइ सुतो तेने तेना पिताए जइने जगाड्यो. हे बेटा ! तने कोणे दुःख दीधुं अने क्यारे कोणे रोष चढाव्यो. ॥ ८ ॥

लीलाधर कहे अनुमति द्योमुज,जाइश हुं परदेशे ॥ तात कहे तुज केम
मुकावे,रहेवे श्रावक वेशे ॥ग०॥९॥ मकरी मृगाक्षी परिगल लक्ष्मी, घरी
कोइनुं नथी देणुं॥जाइशमां तव जनकने भाख्युं,भुमके दीधुं जे मेणुं॥ग०॥१०॥

अर्थ ॥ लीलाधरे कह्युं हे पिताजी मने आज्ञा आपो. हुं परदेश जवा मांगुं छुं. तेना पिताए कह्युं हजु तुं बालक छो तेथी तने केम जवा देवाय? ॥९॥ तने युवान स्त्री परणावी छे. पुष्कल लक्ष्मी वली आपणे कोइनुं देवुं नथी, माटे हे चाइ! जइशमा. एटले भिखारीए जे मेणुं दीधुं हतुं ते लीलावती तेना पिताने कह्युं. ॥ १० ॥

रे सुत रांक तणी वातडीये,फोकट केम हठ ताणे ॥ गांवतणी उंघरूखी वेची,उजागरो कोण आणे॥ग०॥११॥माता तात तणो समजाव्यो,समजे नहीं रढीयालो ॥ मंत्री प्रमुख गया हारीने, ठाक चढयो मतवालो ॥ग०॥१२॥

अर्थ ॥ हे बेटा ! एवा भिखारीनां वचनथी ते कोइ हठ करतुं हशे? एवो हठ कर नही. पोतानी उंघ वेची विना कारणे कोण उजागरो करे? ॥ ११ ॥ मात पिताए घणी रीते समजाव्यो परंतु ए हठ लइने बेठेलो समजतोज नथी. मंत्री विगेरे सहु थाकीने गया. ते एक मतीलो चढी गयो. ॥ १२ ॥

जेम तेम करी भोजन जमाडयो, थइ रजनी रसभेले ॥ ललित गते लीलावती आवी,पण पति मीट न मेले ॥ग०॥१३॥ कामणगारी नारी बोली, पियुडा नयण उघाडो ॥ कीडी उपर केही कटकी,तृण उपरस्यो कुहाडो ॥ ग०॥१४॥

अर्थ ॥ जेम तेम करीने लीलाधरने जमाडयो, एटलामां रात्री थइ. बाद शय्यामां पोढवाने समये मनहर गतिवाली लीलावती आवी परंतु तेना सामुं तेणे नजर पण करी नही ॥ १३ ॥ कामणगारी लीलावती बोली के हे नाथ ! जरा आंख उंची करी मारी सामुं तो जुओ. कीडी उपर आवडुं कटकयुं अने घास उपर कुहाडो शामाटे ? ॥ १४ ॥

एम महुने छुटवीने जाशो. हुं केम देइश जावा ॥ वीठलीया फीरी मिलण दोहिलो, पोम किहां किहां पावा ॥ग०॥१५॥ मंदिर मुकीते केम जाये, जे होय प्रभुना पुरा ॥ तुम जेवा में कोइ न दीठा. आपमति घर शूरा ॥ग०॥१६॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे महुने तो छुटा मुकाडीने जाशो परंतु हुं केम जावा दउं? [illegible] मलवुं मुश्केल थाय छे. क्यां पोम अने क्यां [illegible] तेना जेवी दशा थाय छे ॥ १५ ॥ जेना उपर प्रभुनी पुरी कृपा होय ते पोताना घर बार छोडी शुं काम बहार [illegible] जाय? [illegible] अने घरमां [illegible] आज सुधी कोइ दीठा नथी. ॥ १६ ॥

विसमावे एम मीठे वचने. रमण तणी ने रमणी ॥ श्रीजा उल्लासनी ढाल पन्नरमी. मोहन [illegible] ॥ [illegible] ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे [illegible] ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

[illegible] नहीं [illegible] ॥ [illegible] हारीने [illegible] अति समजाव्यो [illegible] ॥ [illegible] नहीं निज नाम ॥ १ ॥

अर्थ ॥ लीलाधर पोतानी स्त्रीना अत्यंत मोहक वचनोमां लेश मात्र लुब्ध थयो नही. अने पोते लीधेली वात छोडतो नथी तेथी लीलावती थाकीने बेठी ॥ १ ॥ प्रजात थयो एटले लीलाधरना पिता पण घणी घणी रीते समजाववा मांड्यो, परंतु कोइनी वात तेणे मानी नही अने तेनुं अंतःकरण जराए पिगळ्युं नही. ॥ २ ॥

समय दक्ष आव्यो सचिव, जाण्यो हठजा मात ॥ मुहुरत दिन निर
धारवा, तेडया गणक विज्ञात ॥ ३ ॥ मंत्री वक्र कटाक्षथी, लह्यो
भेद जूदेव ॥ निरखीने तिथि पत्रिका, कहे कपटथी हेव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अवसरनो जाण मंत्री ते समये आव्यो अने पोताना जमाइनो अत्यंत हठ जाणी जमाइने परदेश जवा सारु मुहूर्त्तनो दिवस नकी करवा जुदा जुदा जोशीउने तेणे बोलाव्या ॥ ३ ॥ मंत्रीनां वक्र कटाक्षथी जोशी गुप्त भाव समजी गया. पछी टीपणामां सारी रीते जोइने कपटयुक्त कहेवा लाग्या. ॥४॥

कुक्कुट बोले जे समय, तेहवे जो सिधि थाय ॥ तो कुंवर पर
देशमां, कमला घणी कमाय ॥ ५ ॥ एहवो मुहूरत नहीं अवर,
मांहे मास छ मास ॥ हरख्या सहु मंत्री प्रमुख, पाम्यो कुंवर उल्लास ॥६॥

अर्थ ॥ जे वखते कुकडो बोले ते समय साधीने जो कुंवर प्रयाण करी दे तो परदेशमां जइ ते घणीज लक्ष्मी संपादन करे ॥ ५ ॥ में आपने कह्युं तेवुं मुहूर्त्त आजथी छ मास सुधीमां बीजुं एक पण नथी. जोशीनां वचन सांभळी मंत्री विगेरे सहु हर्ष पाम्या अने लीलाधरने पण उल्लास थयो. ॥ ६ ॥

द्विज संतोषी दानथी, करी शीख ससनेह ॥
दंपती प्रस्थाने कुंवर, आव्यो मंत्री गेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जोशीउने दानथी संतोष पमाडी स्नेह पुर्वक रजा आपी. पछी कुंवर प्रस्थानने माटे पोताना सासरा (मंत्री)ने घेर लीलावती साथे आव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २६ मी ॥

॥ माहावतणीरी अजब सुरति कांइ ॥ ए देशी ॥

मंत्री भाखे निज सेवकने, रखे कोइ आगळ भाखोरे ॥ गुणना लोभी,
कोण टाळे पदारथ भाखी ॥ ए आंकणी ॥ कुक्कड पंखी जेह होयते, न
गर मांहे मत राखो ॥ गु० ॥ को० ॥ ॥ १ ॥ पंखी वचन जो सुणशे
जमाइ, रहेशे नही ते राख्यो रे ॥ गु० ॥ ते माटे तमे ढीलन करशो,
करजो जेहमें भाख्यो रे ॥ गु० ॥ को० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए पोताना सेवकोने बोलावी सर्व हकीकत कही अने कह्युं के आ वात तमारे बीजा कोइनी पासे उचारवी नही. हे गुणनाज लोभी! नगरमां ज्यां ज्यां कुकडा होय त्यांथी लइ जइ बीजे गाम मुको. कवि कहे छे के भावी पदार्थने कोण टाळीशके छे? ॥ १ ॥ हे भाइउ! जो जमाइ कुकडानो अवाज सांभळशे तो पछी कोइ रीते रोक्यो रहेवानो नथी. माटे में तमने जे काम करवानुं कह्युं ते काम करवामां लगार मात्र ढील करशो नही. ॥ २ ॥

दोड्या दास पोतनपुर घर घर, कुर्कट कीधा भेला रे ॥ गु० ॥ गामो
गामे लेइ पोहोचाव्या, लागी नहीं कोइ वेला रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ३ ॥
विनव्यो मंत्री दासे आवी, सफल करी तुम वाणी रे ॥ गु० ॥ जेह
कला मंत्रीए कीधी, कुंवरे ते नवी जाणी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीना सेवकोए पोतनपुर नगरमां घेर घेर फरी सर्वे कुकडाउं तेउंए एकठा कर्या. तेउंने जुदे जुदे गामे मोकली दीधा. ते काममां जरापण वार लागी नाही. ॥ ३ ॥ मंत्रीना सेवकोए आवी कह्युंके आपना हुकम प्रमाणे अमल थइ गयो छे. मंत्रीजीनी आ कला कुंवरना जाणवामां आवी नही. ॥ ४ ॥

मांमी कान रहे लीलाधर, कुक्कुटना स्वर माटे रे ॥ गु० ॥ पण पंखी
स्वर काने न पडे, कोटिक टंका साटे रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ५ ॥ पंखी
वचन विना कुंवरने, मंत्री राखे वारी रे ॥ गु० ॥ लीलाधर पण व
गर मुहूरत, न करे गमन विचारी रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे लीलाधरतो कुकडानो स्वर सांजलवामाटे कान धरी रह्यो छे. परंतु क्रोड रूपीया खरचे पण ते पंखीनो स्वर काने पडवा पामतो नथी. ॥ ५ ॥ कुंवरनुं मन कदापि उंचुं थतुं तोपण कुकडो हजु बोल्यो नांजल्यो नथी एम कही मंत्री तेने रोकी राखे छे. लीलाधर पण मुहूर्त्त आव्याशिवाय परदेश गमननो विचार करतो नथी. ॥ ६ ॥

लीलावती पण निज वालिमने, क्षण एक दूर न मूके रे ॥ गु० ॥ स्वा
रथ साधन काज चतुरनर, ते केम अवसर चूके रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ७ ॥
एम षट्मास लगी जोलवीने, लीलाधर पलवाव्यो रे ॥ गु० ॥ एहवे
ते नट रमतो रमतो, तेणे पोतनपुर आव्यो रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ लीलावतीपण पोताना स्वामिनी हजुरमांथी क्षणवारपण दूर जती नथी. जे चतुर मनुष्य होय ते स्वार्थ साधवाना अवसरने केवीरीते चूके? चूकेज नही. ॥ ७ ॥ ए प्रमाणे छ महिना सुधी लीलाधरने जोलवीने रोकी राख्यो. एवा समयमां ते नटराज रमतो रमतो तेज पोतनपुर नगरमां आव्यो. ॥ ८ ॥

सरणाइ खलकारीने नट, ढोले ढमका कीधा रे ॥ गु० ॥ नृप वचने
मंत्री गृह पासे, आवी ॥ आवी उतारा दीधा रे ॥ गु० ॥ को० ॥ ए ॥
चंदतणे कटके पुर बाहिर, दीधा सरोवर डेरा रे ॥ गु० ॥ कीधां जो
जन खेद उतार्यो, पेहेर्या वेश नवेरा रे ॥ गु० ॥ को० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नटे आवीने सरणाइने वगाडी, ढोलउपर ढमका दीधा. बाद राजा पासे जतां, राजाउं मंत्रीना घर पासे तेउंने उतारो आपवानी आज्ञा करी. ॥ ए ॥ चंद राजानी सेनाए नगरनी बहार सरोवर उपर पोताना तंबु ताल्या. अनुक्रमे जोजन थइ थाक उतार्यो. वली नवां वस्त्रो धारण कर्या. ॥ १० ॥

ताते चास्युं सुताजणी रे, ॥ सु० ॥ ठे कुर्कट नट साथ ॥ पं० ॥ ए पर
देशी प्राहुणा रे, ॥ सु० ॥ नापे आपण हाथ ॥ पं० ॥ जे० ॥ ३ ॥
चाले पुरनर उपरे रे, ॥ सु० ॥ पुत्री आपणुं जोर ॥ पं० ॥ स्यो हठ
परदेशी थकी रे, ॥ सु० ॥ वली नट जाति कठोर ॥ पं० ॥ जे० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए पोतानी पुत्रीने कह्युं के आ जेओ नटोनी साथे ते कूकडो छे. तेओ परदेशी होवाथी अ[illegible] परोणा छे. आपणे मांगीए तोपण आपे नही. ॥ ३ ॥ हे पुत्री! जेटलुं आपणे जोर चलावीए तेटलुं [illegible] नगरना लोक उपर चाली शके. परदेशी साथे हठ करवो नकामो छे. तेमांपण नटनी जाति तो [illegible] कठोर होय छे. ॥ ४ ॥

पुत्री नेत्र जरी कहे रे, ॥ सु० ॥ जेमतेम आपो ए आणी ॥ पं० ॥ कु
कड देखीने हणुं रे, ॥ सु० ॥ तो मुज जीव्युं प्रमाण ॥ पं० ॥ जे० ॥५॥
ए कारज कीधा विना रे, ॥ सु० ॥ केम जल घुंट जराय ॥ पं० ॥ पुत्री
प्रतिज्ञा आकरी रे, ॥ सु० ॥ मंत्री रह्यो विलखाय ॥ पं० ॥ जे० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ [illegible] आंखमां आंसु लावी कहेवा लागी के हे पिता गमे तेम करी ते मने लावी आपो. ए [illegible] कूकडाने जो हणुं तोज मारुं जीव्युं प्रमाण छे. ॥ ५ ॥ ज्यां सुधी ए काम मारे हाथे थशे नहीं, त्यां सुधी पाणीनो घुंटडो पण हुं पीवानी नथी. आवीरीते पुत्रीनी आकरी प्रतिज्ञा जाणीने [illegible] थवा लाग्यो. ॥ ६ ॥

तेडाव्यो नटरायने रे, ॥ सु० ॥ मंत्रीए मुकीदाम ॥ पं० ॥ वातडीए पर
चावियो रे, ॥ सु० ॥ मांग्यो शकुनी तस पास ॥ पं० ॥ जे० ॥ ७ ॥
नट कहे मंत्रीसरु रे, ॥ सु० ॥ पंखी केम देवाय ॥ पं० ॥ एहथी अम
आजीविका रे, ॥ सु० ॥ कुकड अम महाराय ॥ पं० ॥ जे० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए पोतना सेवकने मोकली नटरायने पोतानी पासे बोलाव्यो. ते आव्यो एटले मीठी [illegible] तेने [illegible] अने पछी तेनीपासे कूकडानी मागणी करी. ॥ ७ ॥ नट कहे के मंत्री [illegible]! ए पक्षी [illegible] केम अपाय. एना उपर तो अमारी आजिविकानो आधार छे. अने ए तो [illegible] महाराजा छे. ॥ ८ ॥

तुज पुत्री मद छेदवी रे, ॥ सु० ॥ ए अमे पाम्यो उपाय ॥ पं० ॥ पण
[illegible] पड्नो रे, ॥ सु० ॥ वात न बांको थाय ॥ पं० ॥ जे० ॥ ९ ॥
[illegible] सेवक पडना रे, ॥ सु० ॥ पंच माता परिवार ॥ पं० ॥ पुर पा
[illegible] रे, ॥ सु० ॥ मात [illegible] आधार ॥ पं० ॥ जे० ॥१०॥

अर्थ ॥ [illegible]

आ पांचसो नटो परिवार सहित तेना सेवक छे. अने वळी नगर बहार ए पक्षीना रक्षण करनारा सात हजार योद्धाओ छे. ॥ १० ॥

हुकम करे जो कुकमो रे, ॥ सु० ॥ पाडीए दाणवदंत ॥ पं० ॥ पूछी सिंहल रायने रे, ॥ सु० ॥ छेडजो कोइ मतिमंत ॥ पं० ॥ जे० ॥ ११ ॥
गिरिशतखंड करूं अमे रे, ॥ सु० ॥ जेरे एकण मूठ ॥ पं० ॥ छेडे को ण छे केहनी रे, ॥ सु० ॥ खाधीमाये सूंठ ॥ पं० ॥ जे० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ ए कुर्कटराय जो अमने हुकम करे तो मोटा दैत्यना पण दांत तोडी नांखीए. खात्री करवी होय तो सिंहलरायने पुछीने पछी बुद्धिशाळी होयते एनी छेड करजो. ॥ ११ ॥ जो ए हुकम आपे तो एक मुठिए पर्वतना पण अमे सो टुकडा करी नांखीए. वळी कोनी माए शेर सूंठ खाधी छे के एनी छेड करे.

पंखी पेखी म भूलशो रे, ॥सु०॥ एहछे अलोकिक कोय ॥ पं० ॥ एम नट वचने मंत्रवीरे, ॥ सु० ॥ रह्यो अणबोल्यो होय ॥ पं० ॥जे०॥१३॥
लीलावती मन राखवा रे, ॥ सु० ॥ कहे नटने मंत्रीश ॥ पं० ॥ देखा मी एह कुकमो रे, ॥ सु० ॥ पुरवी पुत्री जगीश ॥ पं० ॥ जे० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ नटराये कह्युंके ए पक्षीने एम देखी भुलावो खाशो नहीं. ए तो अलोकिक कोइ जीवछे. एवां नटनां वचनो सांजळी मंत्री चूप थइ गयो. ॥ १३ ॥ पछी मंत्रीए नटने कह्युं के लीलावतीना मननुं समाधान करवा ते पक्षीने मने आपो. पुत्री लीलावतीना मनमां तेने जोवानी हौंशछे तेथी तेणीने देखाडी तमने पाछो सोंपीश. ॥ १४ ॥

जो विश्वास आवे नहीं रे, ॥ सु० ॥ तमे राखो मुज पुत्र ॥पं०॥ राखी घडी एक कुकमो रे, ॥ सु० ॥ पाछो सोपशुं अनुतुत्र ॥ पं० ॥ जे० ॥१५॥
समज्यो नट सुत मंत्रीनो रे, ॥ सु० ॥ लेइ आव्यो निज धाम ॥ पं० ॥ मुक्यो लीलावति संनिधे रे, ॥ सु० ॥ पंखी पिंजर ताम ॥पं०॥जे०॥१६॥

अर्थ ॥ जो विश्वास न आवतो होय तो तेना बदलामां मारा पुत्रने तमे राखो. एक घडीजर कुकडाने राखीने पछी तरत पाछो लावी आपीश ॥ १५ ॥ पछी नटराय मंत्रीने पोताने स्थानके लइने आव्यो अने लीलावतीनी पासे कुर्कटनुं पांजरूं सोप्युं. ॥ १६ ॥

देखी पिंजर हरखी घणुं रे, ॥ सु० ॥ रोप टल्यो तत्काल ॥पं०॥ त्रीजा उल्लासनी मोहने रे, ॥ सु० ॥ कही सत्तावीशमी ढाल ॥ पं० ॥ जे० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पांजरा मध्येना पक्षीने देखतांज लीलावती घणो हर्षपामी अने तेनो रोप तत्काल शमी गयो. त्रीजा उल्लासनी सत्तावीशमी ढाल मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

कहे वचन लीलावती, रे रे पंखीराज ॥ विण अवगुण तें मुज थकी, वेर वसाव्युं आज ॥ १ ॥ दिसे बाहिर फूटरो, पण कमवो आलाप ॥ तें मुज कीधो पियु विरह, ते किहां छुटीश पाप ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पछी लीलावतीए कह्युं के हे पक्षीराज ! तें मारा दोष विना मारी साथे आजे वेर बांध्युं छे ॥ १ ॥ तुं बहारथी तो सुंदर लागे छे परंतु तारो स्वर कडवो छे. तें मारा स्वामीनो वियोग कराव्यो, ते पापथी क्यारे छुटीश? ॥ २ ॥

तुं कंचन पिंजर वसे, सदा सुखी बहु जोग ॥ तुं पर वेदन नवि
लहे, दुस्सह कंत वियोग ॥३॥ तुं पंखी विण पण पंखिणी,वनमां
व्याकुल थाय ॥ तो अमे सरजी नारीयुं, पतिविण केम दिन जाय ॥४॥

अर्थ ॥ तुं सुवर्णना पांजरामां निरंतर अनेक प्रकारनां सुख जोगवतो वसे छे. तेथी तुं बीजानी वेदना जाणी शकतो नथी. परंतु जाणजे के पतिनो वियोग दुःखे सहन करवा योग्य छे ॥ ३ ॥ तुं पक्षी छो तेथी तारा विना तारी पक्षिणी जेम वनमां आकुल व्याकुल थाय तो अमे तो स्त्री जाति छीए. पतिना वियोगे अमारा दिवसो ते केम जाय. ॥ ४ ॥

होशे घणां विछोहिया, तें पूरवजव कोय ॥ तो थयो एणे जव
कुकडो, हृदय विचारी जोय ॥ ५ ॥ अविवेकी तिर्यंच तुं, निपट
निठूर निरमोह ॥ जो तुं बोल्यो न होत तो, होत न कंत विछोह ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तें परजवमां घणांने वियोग कराव्या हशे.तेथी आ जवमां कूकडो थयो, माटे हृदयमां आ विचार कर ॥ ५ ॥ हे पक्षी तुं बहुज अविवेकी छुं. अत्यंत कठोर छुं अने प्रेम वगरनो छो. जो तुं बोल्यो न होत तो मारा प्राणनाथनो वियोग थात नही. ॥ ६ ॥

तें मुजथी नाणी दया, अहो विहंगम जूप ॥
पण मुजने आवी दया, देखी ताहारुं रूप ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे पक्षीराज ! तें मारा उपर दया न आणी परंतु तारुं स्वरूप जोतांज मने तारी उपर दया आवी छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २० मी ॥

॥ आसणरा योगी ॥ ए देशी ॥

कुक्कड वचन सुणी वेधाळो, कर्यो विण पावस वरसालोरे ॥ वेधक जग
विरला ॥ जाग्यो विरह पडयो पिंजरमें,थयो मुरछित वचनने मरमेरे ॥
वे० ॥१॥ उंकामुके सवल निसासा, जवरूपना निरखी तमासारे ॥ वे०॥
लीलावतीए कुक्कड लीधो, जीडी हृदयथी जाग्रत कीधोरे ॥ वे० ॥ २ ॥

॥ लीलावतीनां वेधक वचनो कुकडाए सांजलतांज वर्षारुतु विनाज तेनी आंखमांथी अश्रुपात वरसादनी धारा चाली. (कवि कहे छे के वेधक पुरुषो जगत्मां विरला छे) कुकडाना मनमां विरह उत्पन्न थतांज, मर्मनां वचनो सांजलतांज ते मुर्छा खाइ पांजरामां पड्यो ॥ १ ॥ संसारना जव स्वरूपना पोताने वितेला तमासा जोइने कूकडो घणांज उंडा निसासा मुके छे. एवामां लीलावतीए कूकडाने हाथमां लइ हृदयनी साथे अत्यंत हेतथी आश्वासन आपी तेने जाग्रत कर्यो. ॥२॥

रे पंखी केम एम दुःख पावे, में तो कह्युं तुज जोले जावेरे ॥ वे० ॥
मुजने तो दुःख जे पियु चाल्यो,पण तुजने स्यो दुःख साल्योरे॥वे०॥३॥
ताहरुं तो दुःख देखी नेणे, पडी साहामी खेहेणाथी देणेरे ॥ वे० ॥
में जाएयुं तुं मनावीश मुजने, पडयो उलटो मनाववो तुजनेरे॥वे०॥४॥

अर्थ ॥ हे पक्षी ! में तो तने जोला अंतःकरणथी आटली वात कही तेमां एटलुं बधुं दुःख केम धारण करे छे? मने तो पतिना वियोगनुं दुःख थयुं छे, परंतु तने एवुं शुं दुःख साल्या करे छे ॥ ३ ॥ मारी आंखमां तारुं दुःख देखवाथी, उलटुं मने तो खेणाथी देया जेवुं थइ पडयुं छे. हुं तो एम मानती हती के तुं मारा मननुं समाधान करीश, परंतु आतो उलटुं मारे तारा मननुं समाधान करवानो वखत आव्यो. ४

मुजथी घणो तुं विरही दीसे, स्यो दुःख छे कहो सुजगीशेरे ॥ वे० ॥
कह्युं कुकडे अक्षर लखी ताजा, हुं तुं चंदोआजापुरी राजारे ॥ वे०॥५॥
में तो कोइनो लीधो न दीधो, पण माये कुर्कट मुज कीधोरे ॥ वे० ॥
विछुही गुणावली नवल सनेही, कहुं दुःखनी वातकीयुं केहीरे ॥वे०॥६॥

अर्थ ॥ मारा करतां तुं घणोज विरहनी व्यथावालो दिसे छे. तेथी ते बाबतमां तने शुं दुःख छे ते हे चहाला कहे ? ते सांजली कुकडाए शुद्ध अक्षरोथी जणाव्युं के हुं आजानगरीनो चंद नामनो राजा छुं ॥ ५ ॥ में तो कोइनो कांइपण गुह्नो कर्यो नहोतो, परंतु मारी विमाताए मने कुकडो बनावी दीधो छे. अने तेथी निर्मल स्नेह धरनारी मारी गुणावली स्त्रीनो मारे वियोग थयो छे. हुं दुःखनी केटली वात तने कहुं! ॥ ६ ॥

ते मुज खटके हुं तस खटकुं, वली नाटकीया संग मटकुं रे ॥ वे० ॥
किहां पुर किहां घर किहां नरकरणी,किहां राज्य किहां ते घरणीरे॥वे०॥७॥
तुज पति जेह थयो परदेशी, तुजने मलशे सुविशेषीरे ॥ वे० ॥
पण मुज वीछडीया मेला, ते तो केवली जाणे वेलारे ॥ वे० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते मारा मनमां याद आव्या करे छे अने हुं तेना मनमां रमी रह्यो छुं. वली अहीं नाटकीयानी साथे रखड्या करुं छुं. अहा ! मारुं रहेर क्यां ! घर क्यां ! मनुष्यपणानो वैजव क्यां ! राज्य क्यां ! अने मारी स्त्री क्यां ! ॥ ७ ॥ तारो पति जे परदेश गयो छे तेतो तने तारी साथे विशेष समृद्धिवालो थइने मलशे. परंतु अमारा वियोगना मेलाप रुपी अवसरने तो मात्र केवल ज्ञानीज जाणे छे. ॥८॥

मुज दुःख सरिखो न दुःख तुज बाइ, किहां कंचन गिरि किहां राइरे॥वे०॥
घरणी मारी जगमांहे दुःखणी, तेहथी असंख्य गुणी तुं सुखणीरे ॥ वे० ॥९॥
तुं पति विण क्षणमां दुःख पामी, तो मुज घरणीमां शी खामीरे ॥ वे० ॥
जोगवे जे दुःख माहरी राणी, तेह मांहे तुं जाचे तणाणीरे ॥ वे० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ मारां दुःख सरखुं तारुं दुःख छेज नही. तेमां तो मेरुपर्वत अने राइना दाणा जेटलो तफावत छे. मारी स्त्रीज जगत्मां दुःखी छे. तेना करतां तुं तो असंख्य गणी सुखी छो ॥ ९ ॥ तारा पतिना वियोगे

तुं एक क्षणवारमां दुःख पामी, परंतु मारी स्त्रीने दुःखमां कांइ खामी छे तो तुं जो. मारी स्त्री मारा वियोगनुं जे दुःख जोगवे छे ते दुःखनी पासे तारुं दुःख तो क्यांइ तणाइ जाय. ॥ १० ॥

कुर्कट वचने लीलावती हरखी,ए तो जोडी मिली वेहु सरखीरे ॥वे०॥
मनमां तमे दुःख चंद म वेहेशो,वेहेली रीद्धि रमणीते लहेशोरे॥वे०॥११॥
मन मान्या तमे माहारे जाइ, विधिनी जोडी एह सगाइरे॥ वे०॥
पामो जो तमे नरपद फेरी, तो मलजो मुजने एक वेरीरे॥ वे०॥ १२॥

अर्थ ॥ कुकडानां वचनो सांजली लीलावतीनुं मन शांत थयुं अने विचारवा लागीके आंतो बंने सरखी जोडी मली. ते कुकडाने केहेवा लागीके हे चंदराज! तमे हवे मनमां दुःख न धारण करो. तमे तमारी रीद्धि अने स्त्री बंने वेहेला संपादन करशो ॥ ११ ॥ तमे मारा मनना मानेला जाइ थया छो. आ सगाइ विधाताएज करी आपीछे. तमे ज्यारे फरीथी मनुष्यपणुं पामो त्यारे एकवार मने अवश्य मलजो. ॥ १२ ॥

जे अविचार्युं कर्युं होय तमने, ते वकजो गुन्हो अमने रे ॥ वे० ॥
रे वीरा तुज आशा फलजो, वली वेहेला आवीने मलजोरे ॥वे०१३॥
मुजने रखे क्षण एक विसारो, में तो सफल कर्यो छे जनमारो रे॥ वे०॥
नटने सोंप्यो कुर्कट पाछो, आव्यो गेहे मंत्री सुत आछो रे॥ वे०॥१४॥

अर्थ ॥ अविचारीपणे जे माराथी तमने केहेवायुं होय ते मारो गुन्हो माफ करशो. हे जाइ तमारी सर्व आशा परिपूर्ण थजो अने वेहेला वेहेला आवी मने मलशोजी ॥ १३ ॥ मने एक क्षणमात्र पण मनमांथी भुलीजना नही. तमारां दर्शनथी मारो जन्म सफल थयो छे. आ प्रमाणे वार्त्तालाप थया पछी लीलावतीए नटराजने कुकडो पाछो सोंप्यो एटले प्रधाननो पुत्र तेने पोताने घेर सहीसलामत आव्यो. १४

हवे नट सुनट घणा मेडुरथी, चाल्या तेह पोतनपुरथीरे ॥ वे० ॥
देश अनेक नगरीयुं अनेका, जोतां रमतां सुविवेकारे॥ वे०॥ १५॥
वली बहु नृपथकी लहना वाटे, तेह कुर्कट यतनने माटे रे॥ वे०॥
ते नट लोक तणे मन नाव्या, एम विमल पुरीए आव्यारे॥ वे०॥१६॥

अर्थ ॥ हवे नटनुं तथा सुनटनुं मंडल घणां हर्षसहित पोतनपुरथी प्रयाण करी आगल चाल्युं. तेओ अनेक देशो तथा नगरीओ जोतां त्यां विवेक सहित रमतो रमतां वली प्रसंग आवतां,कुर्कट रायना जतन माटे घणां राजाओनी साथे रमतां रमतां अनुक्रमे लोकोना मनने आनंद पमाडतां थकां एकदा विमल पुरीए आवी पहोंच्या. ॥ १५-१६ ॥

आंबो राख्यो हतो जिहां माये, तिहां डेरा कर्या नट रायेरे॥ वे०॥
अठावीशमी त्रीजे उल्लासे, कही ढाल मोहने सुप्रकाशेरे॥ वे० ॥२७॥

अर्थ ॥ जे स्थले विमाता वीरमतीए आंबो स्थापीने राख्यो हतो तेज स्थले नटराये तंबु ताण्या. एवीरीते त्रीजा उल्लासनी मोहन विजयजीए सुप्रकाशित अठावीशमी ढाल कही. ॥ २७ ॥

॥ दोहा ॥

तेणे अवसर कुकडे, दीठा अहीठाण ॥ हरखीने निरखी पुरी,
पुरव प्रेम प्रमाण ॥ १ ॥ इहां तो सही प्रेमला, जाडे परणी
जेह ॥ ते नगरी एतो खरी, नही लव मात्र संदेह ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवे समये कुकडाए ते नगरीना एंधाए (निशानीउं) जोतांज हर्षवंत थइ पूर्वना प्रेमने स्मरणमां लावी नगरीने जोवा मांडी ॥ १ ॥ जे नगरीमां हुं प्रेमला लछीने जाडे परण्यो तेज आनगरी. एवातमां मने जरापण संदेह लागतो नथी. ॥ २ ॥

हुं एम जे पंखी थयो, एह पुरी परसाद ॥ वली फरी आव्यो
इहां, सही तो टले विवाद ॥३॥ किहां आजा किहां विमलपुर,
मेलो सुगम न होय ॥ जीवतडा मेलावमो, खरुं कहे सहु कोय ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हुं आज नगरीना प्रतापथी पक्षी थयो छुं. अने फरीथी ज्यारे अहींआ आववा प्रसंग आव्यो छे त्यारे मने खात्री थाय छे के हवे मारुं दुःख टलशेज ॥ ३ ॥ क्यां आजापुरी नगरी अने क्यां विमलापुरी, अढार सो कोशनुं अंतर ज्यां, त्यां मेलाप थयो ते केवी रीते सुगम होय? परंतु,"जीवतो नर भद्रा पामे". ए कहेयत प्रमाणे जीवता हीए तो मेलाप थशे. ॥ ४ ॥

इहां मुजने आव्या तणी, रहेती होंश असंख ॥ सहीतो तेहीज
कारणे, विधि मुज दीधी पंख ॥ ५ ॥ ते उपवनमां नट प्रमुख,
रह्या करी आचार ॥ हवे सुणो सहु प्रेमला, लछीनो अधिकार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ अहींआ मने आववानी असंख्यगणी होंशहती अने तेज कारणने लीधे मने खरुं लागे छे के विधात्राए मने पांखो आपी ॥ ५ ॥ नट विगेरे सर्व मंडले ते उपवनमां पोतानो विश्राम ठाम कर्यो. हवे अहींया प्रेमला लछीनी स्थितिनो अधिकार सांजलशो. ॥ ६ ॥

सहीउंमां बेठी हती, डावी फरकी नेण ॥
थइ प्रमुदित प्रेमला, वदे सुरंगांवेण ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लछी पोतानी सखीउंनी साथे बेठी हती तेवामां तेनी डाबी आंख फरकवाथी ते हर्षवंत थइ मीठां वचनो कहे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २९ मी ॥

॥ आ छे लालनी ॥ ए देशी ॥

रे सहिउं शिरताज, तनु चेष्टाथी आज, आ छे लाल होवे कंत मेलावडोजी ॥ सोले वरशे उद्धार, देवी वचन अनुसार, आ छे लाल मलतो दिसे ताकडोजी ॥ १ ॥ पण मुज मनमां एह, सहीउं रहे संदेह, ॥ आ० ॥ किहां पियु किहां आजापुरीजी ॥ नही संदेशो कोय, केम एम मेलो होय, ॥ आ० ॥ खोटी केम होशे सुरीजी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे मारी वहाली सखीर्ड! आजे मारी डाबी आंख फरके छे अने बीजी शरीरनी एवी निशानीर्ड थाय छे के मने मारो स्वामिनाथ मलशे. देवीनां वचनने अनुसारे सोल वरसे हवे मारो उद्धार थशे. तेथी मलवानो संजव पण लागे छे ॥ १ ॥ परंतु हे बेहेनो! मारा मनमां एज संदेह रह्या करे छे के मारो स्वामि क्यां अने आजानगरी क्यां? आज सुधी कांइ पण संदेशो नथी तो एवी रीते मेलाप शी रीते थाय? वली देवी पण खोटी होय एम केम बने? ॥ २ ॥

देवी वचन अमोघ, कहे सहु जनना उंघ, आ० तास जणाशे पटंतरोजी ॥
महारो प्राणाधार, कोइ कोश हजार, आ० केम करी चांजशे आंतरोजी ॥३॥
विरह स्थिति परिपाक, थयो दिसे अर्वाक, आ० आज जरोंसो पहवोजी ॥
पहमां मीन न मेप, आज कल्याण विशेप, आ०सही मुज पियु मल्यो संजवेजी ॥४॥

अर्थ ॥ सर्वे मनुष्यो कहे छे के देवीनुं वचन हमेशां सफलज थायछे. तेथी हवे खरी हकीकत शुं छे ते संदेह जणाइ आवशे. मारो प्राणाधारतो हजार कोशथी पण वधारे दूर छे तो आवडुं मोटुं अंतर ते केवीरीते दूर थशे? ॥ ३ ॥ पेहेलां कांइ वियोगनी स्थितिनो परिपाक (अंत) थयो लागेछे तेथीज मने मारो स्वामि मलशे एवो जरोसो लागे छे. हवे तो मने लागे छे के तेमां कांइ पण मीनमेष नथी. आजे मारुं विशेष कल्याण थवा रूप मारो नाथ जरूर मने मलवानो एवो संजव थाय छे. ॥ ४ ॥

कहे तव सजनीर्ड एम, पामी पूरण प्रेम, आ० ताहरुं कह्युं होज्यो खरुंजी ॥
पीयरनो जे प्रेम, निंयो जाये केम, आ० स्त्रीने वहाल सासरुंजी ॥ ५ ॥ चंद
जिस्यो प्राणेश, अनोपम सुंदर वेश, आ० सहुने हाण नवि विसरेजी ॥ वहा
लो मलशे आप, ए नही निष्फल थाप, आ० एम जे नित तप तुं करेजी ॥६॥

अर्थ ॥ प्रेमवाला सखीनां वचनो सांजली संपूर्ण प्रेम सहित सखीर्ड कहेवालागी के हे बेहेन! तमारं बोलवुं सायुं पडजो. मावतरना घरनो प्रेम कोइपण रीते वखोडवाजेवो नथी. तोपण स्त्रीजातिने तो सासरानुं घरज बहु वहालुं लागेछे. ॥ ५ ॥ चंद्राजाना जेवो अनुपम अने सुंदर स्वरूप वालो प्राणनाथ कोइरीते याद न आव्याकरे अर्थात् सहुकोइ तेने एक क्षणवार पण यादलाव्या विना रहेज नही. जेने माटे तुं निरंतर तपश्चर्या करे छे ते तारो प्राणनाथ तने आवीने मलशेज. ए वात निष्फल थवानीज नथी. ॥ ६ ॥

दुःख अवधि अनंत, केम वली मले न कंत, ॥ आ० ॥ काले उंबर पण
फलेजी ॥ होवे करीर पटीर, तीर जिहां तिहांनीर, ॥आ०॥ तेम तुज वि
रह नकां टलेजी ॥ ७ ॥ पहवे तेह विहंग, खेह रंग सुरंग, ॥ आ० ॥
नट आव्या दरबारमांजी ॥ जेहनो प्रवर नगरीश, शिव नट ते आ
शीश, ॥ आ० ॥ रविजिम प्रतपो संसारमांजी ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे तारी दुःख हती तेनो पण अंत आव्योछे. तेथी मारो स्वामिनाथ केम मलता हिरां? काल उंबरानुं झाड पण फले छे. केरडांने पण पत्र पुष्प आवेछे अने ज्यां सरोवर होयछे त्यां पाणी आवे छे तो तारो विरह केम नही दूर थाय अर्थात् दूर थशेज. ॥ ७ ॥ एवा अवसरमां उत्तम

रंगथाळा ते पछीने साथे लइने हर्ष सहित नाटकीयाउ दरवारमां आव्या. नगराधिराजनुं, दर्शन थतांज शिवकुमरे एवो आशीर्वाद आप्यो के हे राजन् आपनो प्रताप जगतमां सूर्यनी जेम तपजो. ॥ ८ ॥

नृप तुज सोरठ देश, विमल पुरी सुविशेष, ॥ आ० ॥ रहेती हाेंश
जोवा तणी जी ॥ पूरव पुण्य अनुसार, दीठो तुज देदार, ॥ आ० ॥
आज फली आशा घणीजी ॥ ए ॥ आजा नगरी एक, दीठी अमे
सुविवेक, ॥ आ० ॥ के दीठी विमला पुरीजी ॥ एम कहीवा ढोल,
काठ कसी रंगरोल, ॥ आ० ॥ मांमी नटे चातुरी जी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे राजन्! आपनो सोरठ देश जोवानी अने तेमां पण विमळपुरीतो विशेषपणे जोवानी होंश मनमां घणीज हती, वळी पूर्व पुण्यना प्रतापथी आप नामदारना आजे दर्शन थयां तेथी आजे अमारी अनेक आशा फळीभूत थई. ॥ ए ॥ अमे तो उत्तम विवेकवाळी एक आजानगरी दीठी के बीजी आ विमळापुरी दीठी. एवां मनोहर वचनो बोली ढोल वगाड्यो अने रंगजर काठडोवाळी अर्थात् सामग्री तैयार करी नटे नाटकनुं काम शरु कर्युं. ॥ १० ॥

कीधी जूमि पवित्र, पुंज कुसुम सुविचित्र, ॥ आ० ॥ ते उपर पिंजर
धर्योजी ॥ सुघट घाट विख्यात, जाणीए सुरगिरि जात, ॥ आ० ॥ ए
हवो वंश उनो कर्यो जी ॥ ११ ॥ दोरातास समंत, बांध्या खेंची अ
नंत, ॥ आ० ॥ जाणीए किरण दिणंदनां जी ॥ कीलक राते रंग, धरणी
खीण अजंग, ॥ आ० ॥ मानीए कोश अरविंदना जी ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ प्रथमतो जूमिने पवित्र करी तेना उपर चित्र विचित्र सुंदर पुष्पनो ढगलो करी ते उपर पांजराने बिछाव्युं. पछी सुंदर, सारा घाटवाळो, जाणे मेरुपर्वतज लावीने खडो कर्यो होय एवो वांस, नाटक करवानी मध्य जूमिमां लावीने उनो कर्यो. ॥ ११ ॥ ते वांसनी साथे अनेक मोटा दोरडाउ मजबुतरीते खेंचीने बांध्या, ते जाणे सूर्यनां किरणोज होयनी एवां लागतां हतां. ते दोरडाउे, राता रंगनी जूमिउपर न निकळी शके एवी रीते खीलाउे ठोकी ते खीलाउे साथे बांध्यां हतां. ते जाणे कमळना कांडा होय एवा दिसता हता. ॥ १२ ॥

शिवमाळा तेणीवार, पेहेरी सवी शणगार, ॥ आ० ॥ वंस तले उनी
रही जी ॥ के शमता के खंति, के निरममता भंति, ॥ आ० ॥ एहथी
अन्य उपम नहींजी ॥ १३ ॥ नट कन्या नरवेश, सुरीयुं एहनो लेश,
॥ आ० ॥ देखी चमकित हुइ सजा जी ॥ राजा मन संदेह, कुण ठे
धन्या एह, ॥ आ० ॥ प्रगटी किहांथीए रवि प्रजा जी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तत्काळ शिवमाळा सर्व शृंगार धारण करी वांस नीचे आवीने उजी रही. जाणे साक्षात् क्षमा, के दया के निर्ममता खडी होय तेवी दिसती हती. हवे एवी पधारेते ही उपमा आपीए अर्थात् बीजी एकपण तेवी धपारे उपमा आपी शकाय तेम नथी. ॥ १३ ॥ शिवमाळाए नवो पुरुषनो वेश

धारण करवाथी, वली देवांगनाओ पण तेणीनीपासे रूपमां कांइ नहीं, एवी लागवाथी, सर्वे सज्जनो आश्चर्य पामीगया. राजाना मनमां तो एवी शंका थई के आवी कन्याते कोनी हशे? साक्षात् सूर्यनी प्रभा क्यांथी प्रगट थइ ॥ १४ ॥

शिवमाला अविलोक, नृप मकरध्वज कोक, ॥ आ० ॥ ताम तेडावी
प्रेमला जी ॥ आवी पुलकित अंग, वेठी तात उछंग, ॥ आ० ॥ सकल
कला कुल पेसला जी ॥ १५ ॥ हे पुत्री कहे नृप, ए नट सुजट अ
नुप, ॥ आ० ॥ ए सहु आज्ञापुरी हुता जी ॥ निरखतुं खेल प्रशंस, मां
ड्योछे ए वंश, ॥ आ० ॥ इहां चढी खेलशे नट सुता जी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ शिववालाने अवलोकन करतांज, मकरध्वज राजाए प्रेमला लक्ष्मीने तरतज वोलावी. ते आवतांज हर्षथी तेना रोमांच खडा थया. पिताए पोतानी पासे वेसारी. ते सर्व कलाओमां अत्यंत कुशल थयेली हती. ॥ १५ ॥ राजाए कह्युं के दीकरी! आ नटनुं मंडल अनुपम छे. तओ सर्वे एक वखत आज्ञानगरी गया हता. तेओनो खेल वखाणवा लायक छे. आ जे वांस खडो कर्योछे तेना उपर चढीने आ नटनी वाला अनेक खेलो करी वतावशे. ॥ १६ ॥

विमल पुरी नरनार, आव्या नृप दरवार, ॥ आ० ॥ नट क्रीडा
जोवा भणी जी ॥ नव वीश त्रीजे उल्लास, ढाल ए प्रेम प्र
काश, ॥ आ० ॥ मोहने भाखी सोहामणी जी ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ विमलपुरीना मनुष्यो राजाना दरवारमां नटना सर्व खेलो जोवाने आव्या. त्रीजा उल्लासनी ओगणत्रीशमी ढाल मोहन विजयजीए अति मीठी कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

शिवमाला वंशे चढी, नागरिक दृग् साथ ॥ वेठी कुब्जासन
करी, करुणारुप सनाथ ॥१॥ वाल्यां योगासन सकल, नटवाला
सुप्रधान ॥ कीधा नगरी लोकने, केइ सुर चित्र समान ॥ २ ॥

अर्थ ॥ नगरना लोकोनी दृष्टी जेना उपरजछे एवी शिवमाला वांस उपर चढी. सनाथ अने साक्षात् दयारूप एवी ते वांस उपर कुब्जासन करी वेठी ॥ १ ॥ ते उत्तम नट वालाए योगना सर्वे आसनो वांस उपर वाल्यां, जेथी नगरना सर्वे लोकोने देवना चित्र समान तेणीए स्तब्ध करी दीधा. ॥ २ ॥

ढोल ढमकीया भूतले, तेम नट शब्द उचार ॥ खेल मोच्य अ
तिही सरस, कहेतां नावे पार ॥३॥ दोरे दोरे नवलगति, खेले
सुता अतीव ॥ योनि चोराशी लक्षमां, जिण विध विचरे जीव ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जमीन उपर जेम ढोलो जोमभर वागता हता तेम नटोपण जोमभर शब्दोचार करता हता. एवीरीते थतां खेलमां बहुज रस जाम्यो. जेनुं वर्णन करतां पार आवे तेम नथी ॥ ३ ॥ स्थंजना दोरा अनेक होवाथी छे दरेकनी उपर शिवमाला नवा नवा खेलो करती हती. जेम चोराशी लक्षयोनिमां जीव गति करे तेवी रीते जुदा जुदा दोर उपर ते गति करती हती. ॥ ४ ॥

खिण एक वंशामे रही, फिरे फेर अनुपात ॥ जाणे केवलीए रच्युं, ए केवली समुद्घात ॥ ५ ॥ वंशतणी रामत रमी, आवी हेठी थाल ॥ उपशमथी कोइ जाणीए, पड्यो प्रथम गुणमाल ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ रुपवार स्यंजना टोच उपर रही, फरी तरतज चक्र सेवा रूप गमनागमन क्रिया करती हती. जाणे केवलीए केवली समुद्घात करया मांड्यो होय तेवी रचना करती हती. ॥ ५ ॥ वांस उपरथी रमत रमीने शिवमाला नीचे उतरी ते जाणे उपशांत मोह नामना ११ मा गुणस्थानकथी पडतो कोइ पेहेले गुणस्थानके आवी जाय तेना जेवुं बन्युं हतुं. ॥ ६ ॥

शिवमाला निज तातथी, आवी नाम्यो अवनीश ॥ रजत हेममणी वस्त्रनो, वूठ्यो घन जेम इश ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ शिवकुंमर नटे शिवमालाने साथे लइ राजेंद्रने नमस्कार कर्यो. ते वखते राजाए तेना उपर सुवर्ण, मणि, रुपुं अने वस्त्रादि अनेक वस्तुओनो मेघनी जेम वरसाद वरसाव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ३० मी ॥

॥ उगो कान कोमामणा ए देशी ॥

दीठीजी एहवे कुकडे, तेहवे प्रेमला लच्छी रे ॥ परणी घरणी ओलखी, नाच्यो तुरंग जेम कच्छी रे ॥१॥ आज सुरंग वधामणा, आज ते उलट अंगरे ॥ सोले वरसे चंदने, थयो वनिता प्रसंग रे ॥ आ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां कुकडाए प्रेमला लच्छीने देखतांज आ मारी परणेली स्त्री छे एम ओलखी काढी अने ओलखतांज कच्छी घोडानी जेम नाचवा लाग्यो. आजे उत्तम रंगजर वधामणां छे. आजे हैयामां हर्ष समातो नथी. सोले वरसे चंद राजाने पोतानी पत्नीनो मेलाप थयो. ॥ १ ॥ २ ॥

कुवे कुवो नवि मले. रह्या अचल स्वजावे रे ॥ पण वीछडीया नरमले, जेह सपद कहावे रे ॥ आ० ॥ ३ ॥ सोले वरसे एहनो, हुओ मीट मेलावो रे ॥ शुं करुं सरज्यो पंखीयो. नहींनो करत वधावो रे ॥ आ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एक कुवो बीजा कुवानी साथे बंने स्थावर स्वजावना होवाथी कदापि मली शके नही. परंतु एक बीजाथी वियोग पामेला पुरुषो हाथ पगवाला होवाथी तेमनो मेलाप थवानो संजव छे ॥ ३ ॥ चंद राजा अने प्रेमला लच्छीनो सोल वर्ष दृष्टि मेलाप थयो. चंद कहे छे के शुं करुं के हुं पक्षी सरजायो छुं. नहीं तो आ वखते तेणीने हर्षनी वधाइ करत. ॥ ४ ॥

कोम दिवाली जीवजो. मायडली मुज केरी रे ॥ न होत जो कीधो कुकडो. क्यां ए मलतो फेरी रे ॥ आ०॥५॥ नटनुं पण हो जो नवुं, जेणे साथे राख्यो रे॥लेइ इहां मुज आवीया.निन निन यश मुज जाख्यो रे ॥आ०६॥

अर्थ ॥ चंद राजा विचारे छे के मारी माता वीरमती क्रोड दिवाली सुधी जीवजो, के जेना पसायथी कुकडो न थयो होत तो आ प्रेमला लच्छीने फरीथी केवी रीते मली शकत ॥ ५ ॥ वली मने साथे

राखनारा श्रा नटोनुं पण कल्याण थजो के जेर्ने मने साथे लइने अही आव्या एटलुंज नहीं पण जेश्रो मारां निरंतर यशोगान करे छे. ॥ ६ ॥

दीठुं मुख पुण्यवंतनुं, श्राज में प्रातनी वेलारे ॥ मुजने हुश्रा जेहथी, वीछमीयाना मेलारे ॥ श्रा०॥७॥ श्राज दिवस जलो उगम्यो,नयणे नारी दीठी रे ॥ प्रगट्यो श्रंकुर संयोगनो, विरहारति हवे नीठी रे ॥ श्रा० ॥ ८ ॥

श्रर्थ ॥ में पण श्राजे प्रातःकालमां कोइ पुण्यवंतनुं मुख दीठुं लागे छे, के जेना पसायथी मारा घणतना वियोग थयेलानो मेलाप श्राजे थयो ॥ ७ ॥ श्राजनो दिवस जलो रंग रलीयामणो लांबो उग्यो के श्राजे प्रेमला लछीने दीठी. हवे संयोग थवानो श्रंकुरो प्रगट थयो. वली विरहनी पीडा हवे नाश पामवानी. ॥ ८ ॥

जो मुज संग्रहे प्रेमला, नट पासेथी लेइ रे ॥ माहरा मनोरथ तो फले, थाए कारज केइ रे ॥ श्रा० ॥ ए ॥ थाइश हवे पंखी टली, फेरीने नर रुपे रे ॥ शिवनट रायनी पुत्रिका, हरखे एहने जो सोंपे रे ॥ श्रा० ॥ १० ॥

श्रर्थ ॥ जो प्रेमला लछी मने नटनी पासेथी मागी लइ पोतानी पासे राखे तो मारा सर्व मनोरथ फली भूत थाय श्रने केटलांए कार्यो सिद्ध थाय ॥ ए ॥ श्रा शिव नटनी पुत्री शिवमाला जो मने हर्षसहित श्रा प्रेमला लछीने सोंपे तो हुं श्राशा राखुं छुं के मारूं पक्षीनुं स्वरूप फरी जइ हुं पुरुष थइ जाउं. ॥१०॥

प्रेमला लछीए एहवे,जोयुं पिंजर सामुं रे ॥ दीठो मनहर कुकमो, नट करे तास सलामुं रे ॥ श्रा० ॥११॥ पामी श्रचरिज मनमां, जोवे निपट निहाली रे ॥ कुकडनी पण तेहथी, लागी ध्याननी ताली रे ॥ श्रा० ॥ १२ ॥

श्रर्थ ॥ एवे श्रवसरे प्रेमला लछीए पांजरानी सन्मुख जोयुं तो तेमां मनने हरण करनारो कुकडो तेणीए दीठो, जेने नटो वारंवार सलाम करता हता ॥ ११ ॥ हवे प्रेमला लछी पण कुकडाने जोइ श्राश्चर्य पामतां बहुज वारिकीथी तेने निहालीने जुवे छे. कुकडो पण तेणीनी सामेज ध्याननी ताली लगावी रह्यो छे. ॥ १२ ॥

त्रीजा उल्लासमां वेहुने, थयो नयणनो मेलो रे ॥ पुण्य पसाये संपजे, पति प्रेमदा संग जेलो रे ॥ श्रा०॥१३॥ पुण्य पसाये चंदने, मलशे बहु इहां कमलारे॥बहुली कीरति वाधशे,शशिथी पण श्रति विमला रे ॥श्रा०१४॥

श्रर्थ ॥ श्रा त्रीजा उल्लासमां पति पत्नी बंनेनो दृष्टि मेलाप थयो. हवे पुण्यना पसायथीज ते स्त्री पुरुषनो परस्पर मेलाप थशे ॥ १३ ॥ कवि कहे छे के हवे चंद राजाने श्रहींयां तेना पुण्यना पसायथी श्रनेक प्रकारनी लक्ष्मी संपादन थशे. वली चंद्रमांथी विशेष उज्वल एवी तेनी यशः कीर्त्ति वधशे. ॥१४॥

सुविशाली पट्ट तर्कना, श्री विजयसेन सूरीश रे॥वाचक कीर्त्ति विजयवरु, तास शिष्य मुजगीश रे ॥ श्रा०॥१५॥ तास शिष्य कविशेखरू,श्री मान विजय बुधेश रे ॥ तस पद सेवक कविवरु,श्री रूपविजय श्राशेष रे ॥श्रा०१६॥

अर्थ ॥ हवे कविराज पोतानी गुरु परंपरा वर्णवे छे. छ ए दर्शनना पारगामी एवा श्री विजयसेन सूरीश्वर थया अने तेमना उत्तम कीर्त्तिवंत एवा शिष्य उपाध्याय श्री कीर्त्तिविजयजी थया ॥ १५ ॥ श्री कीर्त्तिविजयजीना शिष्य, कविओने विषे शेखर समान, महा पंडित श्री मानविजयजी थया; अने तेमना चरण कमळना सेवक कविवर श्री रूपविजयजी थया. ॥ १६ ॥

तस पद पंकज मधुकरे,मोहन कहे सुविलास रे ॥ ए त्रीशे ढाले करी, रच्यो तृतीय उल्लास रे ॥ आ० ॥१७॥ आगल चंद नरिंदनो, छे मीठो अधिकार रे ॥ वर्णविशुं छे जेहवो, चंद चरित्र मझार रे ॥ आ० ॥१८॥

अर्थ ॥ ते श्री रूपविजयजीनां चरण कमळने विषे भ्रमर समान श्री मोहनविजयजीए त्रीजा उल्लासनी रचना करी, जेमां त्रीश ढाळ उत्तमविलासवाळी कही ॥ १७ ॥ आगळ उपर चंद राजानो बहु मीठो अधिकार छे. तेनुं वर्णन जेम चंद चरित्रने विषे करेलुं छे तेवीज रीते हुं पण करीश. ॥ १८ ॥

॥ इति श्रीमोहनविजयविरचितेचंदचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रेमला-लछीजीवनरूपा चंदकुर्कटजननात्मिकाशिवमालायाः कुर्कट प्रदानसंज्ञिका प्रेमलामिलनरूपा आशिश्रतवृत्तिः कलाजिस्समयोयं तृतीयोल्लासः ॥

॥ इति श्री चंदराजाना रासनो त्रीजो उल्लास समाप्त. ॥

॥ अथ चतुर्थोल्लास प्रारभ्यते ॥

॥ दोहा ॥

प्रणमुं वीरजीणंद पय, केवल तवक निधान ॥ जस अनुभवथी संपजे, शुद्ध सुधानुष्ठान ॥ १ ॥ योग युगति माष्टांगनी, जेहथी संगति होय ॥ योग मार्गनी अगम गति, समजे विरलो कोय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ श्री केवळ ज्ञानना निधान एवा श्री वीर परमात्माना चरणोने नमस्कार करुं छुं. जे नमस्कार[illegible]ना अनुभवथी [illegible] शुद्ध अनुष्ठान क्रियानी प्राप्ति थाय छे ॥ १ ॥ अष्टांग योगनी समजवाथी जेना [illegible] थाय छे योग मार्गनी समजण बहुज कठिन छे कोइ विरलाज ते मार्ग समजे छे. ॥ २ ॥

बाह्य क्रिया कष्टात्मिका नव सुख जननी एम ॥ पण अंतर क्रिया दाखी.चिदानंदने प्रेम ॥३॥ बाह्य परिग्रह त्यागथी, निर्मल न थयो कोय ॥ जेम विषधर कंचुकी तजे.निज निर्विष नवि होय ॥४॥

अर्थ ॥ जे जे बाह्य क्रिया छे [illegible] सुखनी [illegible] मारग सर्वथी सुखनेज [illegible] छे [illegible] क्रिया [illegible] चिदानंद [illegible] [illegible] त्याग [illegible] [illegible] बाह्य [illegible]

रहे चेतन निज भावमां,तेह अलोकिक भेद ॥ उदर भरण हित कष्टते, केवल मिथ्या खेद ॥ ५ ॥ जे श्रुत अक्षर उंलवे, करे कुमति मति जोर ॥ ज्ञानी तो तेहने गणे, करीने जिनमत चोर ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आत्मा जे पोताना स्वभावमांज रमणता करे ते अलोकिक (लोकोत्तर) स्वरूप समजवुं अने पेट भरवाने माटेज जे कष्ट क्रियाउं करवी ते तो मात्र मिथ्या क्लेश उत्पन्न करवा जेवुं छे ॥ ५ ॥ जे कुमति पोतानी बुद्धिना बलथी श्रुत सिद्धांतनी एक पण अक्षर उंलवे तेने ज्ञानी पुरुष तो जिनमतनो चोर गणे छे. ॥ ६ ॥

आण अखंडित जिन तणी, जेह धरे नरनार ॥ थाये तेहने अंजलि, ए भव पारावार ॥ ७ ॥ बाह्य खेल खेली करी, खेले अंतर खेल ॥ तेहने चंद नरिंद जेम, पसरे सुकृत वेल ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जे स्त्री पुरुषो जिनेश्वर भगवाननी आज्ञाने अखंडपणे धारण करे छे, तेने आ भवरूपी समुद्र अंजलि समान थइ जाय छे ॥ ७ ॥ जेउं बाह्य क्रियाने करतां थकां अंतरक्रियाने पण साधे छे, तेहने चंद राजानी जेम सुकृत रूपी वेल विस्तार पामी अनुपम फल मले छे. ॥ ८ ॥

चोथो चंद चरित्रनो, निसुणो भवि उल्लास ॥ थयो सकषाय रसालफल, पहनी सही मीठाश ॥ ९ ॥ जेहवो चोथो धर्म छे, जेहवो चोथो ध्यान ॥ तेम चोथा उल्लासमां,छे शिवदाइ ज्ञान ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे भव्य जनो ! चंद राजाना चरित्रनो चोथो उल्लास हवे सांभलो. एम जाणे छे के एनी मीठासनी पासे रसवाला आम्रवृक्षनां फलोनी मीठाश पण कषायली थइ गइ ॥ ९ ॥ जेवो चोथो मोक्ष पुरुषार्थ-वा भाव धर्म छे.जेवुं चोथुं शुक्ल ध्यान छे.तेवुंज आ चोथा उल्लासमां मोक्षने आपनारुं ज्ञान छे॥

नट नृप दाने हरखीयो, हरख्यो तेम विहंग ॥
हवे आगल श्रोता सुणो, उत्तम कथा प्रसंग ॥ ११ ॥

अर्थ ॥ जेम राजाना दानथी शिवकुमर नट हर्ष पाम्यो, तेमज पक्षी पण हर्ष पाम्यो. हे श्रोताजनो ! हवे उत्तम कथानुं वर्णन ध्यान दइने सांभलो. ॥ ११ ॥

॥ ढाल १ ली ॥

॥ लोहारण जायो दीकरो ॥ लोहारी हो ॥ ए देशी ॥

शिवपुर पतिनी आगले, सोभागी हे ॥ गाये मदा आख्यानके, लाल सोभागी हे ॥ नृप सामी परे सांभले, ॥ सो० ॥ पुरवासी हेइ आनंद ॥ ला० ॥ १ ॥ हेमी पिंजर अचरिज धरे, सो०नृपति सुता वली नूरंद ॥ ला० ॥ चेहने हृदय आवी वस्यो, सो० नर्मदा ति अनुपंद ला० ॥२॥

ग्यार पछी शिव कुमर नटे राजानी पासे सुंदर आख्यान गावाने शरुं कर्युं. जे आख्याानने जनो कान दइने मृगलाओनी जेम सांभळे छे ॥ १ ॥ पांजराने देखीने राजा अने राजपुत्री बंने न्या. ते बंनेना हृदयमां ते अनुपम पक्षी रमी रह्युं. ॥ २ ॥

ाहमी थइ विमलापुरी, ॥ सो० ॥ पंखीथी लय लीनके ॥ ला०॥ कहे
हु नट आव्या जसे, ॥सो०॥ निरख्यो जे विहंग प्रवीण के ॥ला०॥३॥
ट पासेथी नरवरे, ॥ सो० ॥ पिंजर लीधो समीपके ॥ ला० ॥ ताम
दय प्रेमला तणे, ॥ सो० ॥ प्रगट्यो प्रेम प्रदीपके ॥ ला० ॥ ४ ॥

पछी विमलापुरीना सर्व लोकोपण पक्षीने जोवामां लीन थइ गया. तेओ बोलवा लाग्या के टो ज्यारे आव्या के जेथी आवुं प्रवीण पक्षी जोवामां आव्युं ॥ ३ ॥ शिवकुमर नटनी पासेथी जरुं पोतानी पासे जोवा लीधुं एटले प्रेमलाना अंतःकरणमां प्रेमनो प्रदीप प्रगट थयो. ॥ ४ ॥

कुकट पण सन्मुख जुवे, ॥ सो० ॥ दृष्टिथी दृष्टि मिलायके ॥ ला० ॥
ेम पिंजर रह्यो जइ पड्यो, ॥ सो० ॥ प्रेमने पिंजर जायके ॥ ला०॥५॥
हृदय सो काले चंचथी, ॥ सो०॥ विहंगम वारोवारके ॥ ला० ॥ रेहेवा
ेमला कारणे, ॥ सो० ॥ जाणीए रचे आगारके ॥ ला० ॥ ६ ॥

कुकटराय पण तेणीना सन्मुख जोवा लाग्या अने परस्परस दृष्टि मेळाप थयो, एटले मुव- रामां रहेलो जीवडो प्रेमना पांजरामां जइने चोंट्यो ॥ ५ ॥ प्रेमला लछीना अंतःकरणनी वारंवार चांच लगाडतो हतो, एवा हेतुथीके जाणे प्रेमलानी साथे रेहेवाने अंदर निवास यनी. ॥ ६ ॥

दय मांहि प्रीति वशे थइ, ॥ सो० ॥ पंखी फुलावे पंखके ॥ ला० ॥
जाणीए हित महीरूह तणा, ॥सो०॥ उल्लसित पत्र असंखके॥ला०॥७॥
देखी चेष्टा प्रेमनी, ॥ सो० ॥ प्रेमला थाए सनाथके ॥ ला० ॥ सोंप्युं
लज्जा मांहि गोपवी, ॥ सो० ॥ निज मन पंखीने हाथके ॥ ला० ॥ ८ ॥

॥ पछी हृदयमां प्रीतिने आधीन थवाथी पक्षी पोतानी पांखो फुलावे छे. ते जाणे हेतरूपी पृथ्वी वृक्षना असंख्य पांदडाओ नवपल्लव थया होयनी ॥ ७ ॥ प्रेमला लछी पण पक्षीनी सर्वे प्रेमनी जोने पोते सनाथ थइ एम मानवा लागी अने तेणीए लज्जामां गुप्त रीते पोतानुं मन पक्षीने सोंप्युं. ॥ ८ ॥

नटने पाछो पांजरो, ॥ सो० ॥ नृपे दीधो तामके ॥ ला० ॥ बेसाड्यो
नट रायने, ॥ सो० ॥ निज पासे गुण धामके ॥ ला० ॥ ९ ॥ पुछे नृपति
तेहने, ॥ सो० ॥ कुर्कटनो अधिकार के ॥ ला० ॥ कर जोडी नटवर
कहे, ॥ सो० ॥ कहुं निसुणो वसु धारके ॥ ला० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ पछी राजाए नटने ते पांजरूं पाछुं आप्युं; अने शिवकुमर नट जे गुणनुं स्थानकज छे तेने पोतानी पासे बेसाड्यो ॥ ए ॥ राजाए शिवकुमरने कुकडा संबंधी सर्व वृत्तांत पुछतां, ते नटराये बे हाथ जोडी कह्युं के हे राजन्! तेनुं वृत्तांत आ प्रमाणे छे. ॥ १० ॥

इहांथी कोश अढारसे, ॥ सो० ॥ नगरी आभापुरी एकके ॥ ला० ॥
चंद नृपति तिहां नरवरू, ॥ सो०॥ छे गुण तास अनेकके ॥ ला०॥११॥
तास विमाते तेहने, ॥ सो० ॥ राख्यो छे गोपवी गेहके ॥ ला० ॥ अमे
प्रगट निरख्यो नही, ॥ सो० ॥ हांश रही मन एहके ॥ ला० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ विमलापुरीथी अढारसो कोशने अंतरे आभापुरी नामनी एक नगरी छे. त्यां अनेक गुण संयुक्त चंद नामनो नर श्रेष्ठ राजा छे ॥ ११ ॥ तेनी ओरमान माए तेने गुप्त रीते घरमां राख्यो छे. अमे तेने प्रत्यक्ष दीठो नथी. जोके अमने तेने प्रत्यक्ष जोवानी हांश घणीज मननां रही छे. ॥ १२ ॥

करतां राज्य दिठी तिहां, ॥ सो० ॥ वीरमती महारायके ॥ ला० ॥
तिहां जइ अमे नाटक कर्युं, ॥ सो० ॥ तूर सनूर वजायके ॥ला०॥१३॥
तास वधू छे गुणावली, ॥ सो० ॥ तेहनो ए पंखी भूपके ॥ ला० ॥
राणी उपर वट थइ एणे, ॥ सो० ॥ दीधुं दान अनूपके ॥ ला० ॥१४॥

अर्थ ॥ अमे त्यां वीरमती महाराणीने राज्य करती दीठी. तेनी पासे जइ हर्ष सहित वाजिंत्रो वगाडी अमे नाटक कर्युं ॥ १३ ॥ ते वीरमतीने गुणावली नामनी दीकरानी वहु छे. हे राजन्! तेनुं आ पक्षी छे. आ पक्षीए राणीनी उपरवट थइ अमने अनुपम दान दीधुं छे. ॥ १४ ॥

वीरमती हणती हुती, ॥ सो० ॥ लोके छोडाव्यो एहके ॥ ला० ॥ मुज
पुत्रीने पंखीए, ॥ सो० ॥ समजावी ससनेहके ॥ ला० ॥ १५ ॥ अमे
पण वीरमती कने, ॥ सो० ॥ लीधो ए पंखी पसायके ॥ ला० ॥ सेना
सविछे एहनी, ॥ सो० ॥ अमे मान्यो करी रायके ॥ ला० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ आ पक्षीने वीरमती मारी नांखती हती, परंतु लोकोए तेने छोडाव्यो छे. त्यार बाद आ शिवमालाने पक्षीए स्नेह पूर्वक पोतानी हकीकत समजावी ॥ १५ ॥ अमे पण वीरमतीनी पासेथी आ पक्षीने नाटक देखाड्याना इनाम तरीके लीधुं छे; आ सर्व सैन्य तेनुं छे. वली अमे तेने अमारो राजा छे एम मान्यो छे. ॥ १६ ॥

सहु अमे सेवक एहना, ॥ सो० ॥ अहो सोरठ महीपालके ॥ ला० ॥
पेहेली चोथा उल्लासनी, ॥ सो० ॥ मोहने पभणी ढालके ॥ ला० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ अहो सोरठ महीपति! अमे सर्वे तेना सेवक छीए. आ प्रमाणे चोथा उल्लासनी पेहेली ढाल मोहन विजयजी ए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

एह विहंग राजा ग्रही, आजापुरथी स्वाम ॥ घणे देशे चाल्या
अमे, देश विदेशे ताम ॥ १ ॥ एम करतां वरसे नवे, आव्या
तुम दरबार ॥ संक्षेपे तमने कह्यो, पंखीपति अधिकार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ पक्षीराजने ग्रहण करी हे राजन्! अमे आजापुरीथी बहु हर्ष सहित प्रयाण कर्युं; अने देश परदेश करवा लाग्या ॥ १ ॥ ए प्रमाणे फरता फरतां नव वरसे तमारा दरबारमां आव्या. आ संक्षेपथी ते पक्षी राजनो वृत्तांत आपने विदीत कर्यो. ॥ २ ॥

मकरध्वज सुप्रसन्न थयो, पाम्यो चंद उदंत ॥ तेम हरखी अति
प्रेमला, नाम सुणीने कंत ॥ ३ ॥ कर्यो घणो विमलेसरे, कुर्कट
उपर प्रेम ॥ पण नृपचंद न उंलख्यो, पंखी वेशे एम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वज राजा चंद राजानो वृत्तांत सांभळी बहुज खुशी थयो. तेवीज रीते प्रेमलालछी पण पतिनुं नाम सांभळी हर्षवंत थइ ॥ ३ ॥ पछी विमलेश्वरमकरध्वज राजाए कुकडा उपर अत्यंत स्नेह धारण कर्यो; परंतु पक्षी वेशे होवाथी आ चंदराजा छे एम उंलखी शक्यो नहीं. ॥ ४ ॥

नट नरपतिने विनवे, तुज चरणे महीपाल ॥ रहीये पावसरूतु
इहां, जो अनुमति सुविशाल ॥ ५ ॥ रहो सुखे नृपति कहे,
करशुं गोष्टि सदैव ॥ तुमथी वली कुर्कट थकी, प्रेम विलुद्धो जीव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पछी शिवकुमर नटे राजाने विनंति करीके हे राजन्! आपनी पवित्र आज्ञा होय तो वरसाऋतुमां आपनी छायामांज अमे रहीये ॥ ५ ॥ मकरध्वज राजाए कह्युं के हे शिव कुमर ! तमे सुखेथी रहो. तमारी साथे निरंतर गोष्टी करशुं. कारणके तमारी साथे अने कुकडानी साथे अमारो प्रेम संबंध थयो छे. ॥ ६ ॥

नृप आदेशे नगरमां, रह्या नट लेइ आवास ॥
गीत गान नित प्रति करे. ते नट कुर्कट पास ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ राजानो हुकम थइ नटो नगरमां आवास लइ रह्या. तेओ निरंतर कुर्कट राजनी पासे मुजरो करे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २ जी ॥

॥ साहेबजीरे आज धरा हुआं धुंधलो हो लाल ॥ ए देशी ॥
एक दिन प्रेमलाने कहेहो लाल, तान तेडी आसहर मन मोहना रे ॥
तारुं रूप कर्युं हुं न मानती हो लाल, पण हवे मान्युं मुज मन्नमा॥म०॥१॥
कर्म करे ते न करे कोइ हो लाल, सुख दुःख कर्म प्रमाण ॥ म० ॥
कर्त्ता कर्म कह्यो खरो हो लाल, धन धन श्री जिन नाण॥म०॥क०॥२॥

अर्थ ॥ मकरध्वज राजा एक दिवस प्रेमला लछ्मीने पोतानी पासे बोलावी कहेया लाग्यो के हे पुत्री! तारूं बोलवुं हुं साचुं मानतो नहोतो, परंतु हवे मने तारी बोलेली वात साची छे, एवी खात्री थई छे. कर्म जे करे ते बीजुं कोइपण करवाने शक्तिवान नथी. सुखके दुःख सर्वे कर्माधीनछे. जिनेश्वर जगवाने कर्मने कर्त्ता जे कह्योछे ते वात सत्य छे. ते सूर्य समान जिनराजने धन्य छे, धन्य छे. ॥ १ ॥ २ ॥

वछ तुज पति वेगलो हो लाल, मेलोतो लेखने हाथ ॥ म० ॥ कहे
तो अपावुं कुकडो हो लाल, जे छे नटनी साथ ॥ म० ॥ क० ॥ ३ ॥
आला लुंवे एहने हो लाल, थाशे दिवस व्यतीत ॥ म० ॥ जोरन
कोइ देवथी हो लाल, छे जगगति विपरीत ॥ म० ॥ क० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे पुत्री! तारो पति अहींथी घणा दूर छे. तेनो मेलाप थवो ते तो कर्माधीन छे. परंतु तुं कहे तो आ नटोनी साथे जे कुकडो छे ते तने अपावुं. ॥ ३ ॥ ए पक्षीनी साथे आलालुंवो थवाथी तारा दिवसो व्यतीतथशे. विधात्रानी साथे कोईनुं जोर चालतुं नथी. वली हजु दैव प्रतिकुल छे. ॥ ४ ॥

तातने वचने प्रेमला हो लाल, मांड्यो हठ दरबार ॥ म० ॥ आवे जो
ए कुकडो हो लाल, लेखे मुज अवतार ॥ म० ॥ क० ॥ ५ ॥ पियुना
घरनो ए पंखीउं हो लाल, ए मुज जीव समान ॥ म० ॥ राखवो ए
आदर करी हो लाल, पंखी अतिथि प्रधान ॥ म० ॥ क० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पितानां आवां वचनोथी प्रेमलाए पण आग्रहथी कह्युं के हे पिताजी! जो ए कुकडो मने मले तोज मारो अवतार लेखेछे, नहींतो फोगट समजुं छुं. ॥ ५ ॥ मारा स्वामीना घरनो ए पक्षी छे, तेथी मने ए मारा प्राण समान वहालो छे. ए पक्षी उत्तम अतिथि होवाथी मारे तेने बहु सन्मान पूर्वक राखवो छे.॥६॥

ताते सूता वचने जले हो लाल, मुक्यो शिव नट पास ॥म० ॥ अरघे
वचने नट आवियो हो लाल, प्रणम्यो नट सुविलास॥ म० ॥ क०॥ ७॥
केम संजार्यो मुज जणीहो लाल, दीजे कारज कोय ॥ म० ॥ नृपव
तव शिवने कहे हो लाल, सादरे सन्मुख जोय ॥ म० ॥ क० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वज राजाए प्रेमलानां मीठा वचनोथी शिव नटरायने तेडवा मोकल्यो. तेपण अरधे वचने आवीने प्रेमपूर्वक राजाने प्रणाम करतो हवो. ॥ ७ ॥ शिवकुमर नटे आवीने कह्युं के हे महाराज! आ सेवकने याद करवा केम तस्दी दीधी, सेवक सरखुं काम फरमावो. राजाए बहु मान पूर्वक तेनी सामुं जोइ कह्युं के ॥ ८ ॥

जे तुम पासे छे पंखीयो हो लाल, प्रेमला लछीनो एह ॥ म० ॥ सास
रियो थाये खरो हो लाल, वात असंजय एह ॥ म० ॥ क० ॥ ए ॥
सोले वरसे चंदनो हो लाल, लह्यो तुमथी उल्लेख ॥ म० ॥ जाणी प
तिना गेहनो हो लाल, पुत्रीने व्हालो एप ॥ म० ॥ क० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जे तमारी पासे पक्षी छे ते प्रेमला लच्छीनो खरे खरो सासरीउं थायछे. जो के ए वात कोइक रीते असंभवित लागे छे. ॥ ए ॥ परंतु सोळवरसे चंदराजानो हेवाल तमाराथी अमारा जाणवामां आव्यो अने आ पक्षी चंदराजाना घरनो छे एवुं प्रेमला लच्छीना जाणवामां आववाथी ते तेहीने बहुज वहालो लागे छे. ॥ १० ॥

आपोजो अमने तुमे हो लाल, तो हाये तनुजा प्रसन्न ॥ म० ॥ पाड
तमारो मानशुं हो लाल, छो तुमे पुरुष रतन्न ॥ म० ॥ क० ॥ ११ ॥
एह छे वात घणी जली हो लाल, आपो जो थइ रलियात ॥ म० ॥ तु
मथी कोइ जोरो नथी हो लाल, लाख वाते एक वात ॥ म० ॥क०॥१२॥

अर्थ ॥ जो ते पक्षी तमे अमने आपो तो आ मारी पुत्री बहुज खुशी थाय. तेथी अमे तमारो मोटो उपकार मानशुं. तमे पण पुरुष रत्नछो. ॥ ११ ॥ तमे जो खुशी थइने ए पक्षी अमने आपो तो अमारे तो बहुज सारुं थाय. कांइ अमारुं तमारी उपर जोर नथी. लाख वातनो सार कहीए छीए के आपो तो कृपा. ॥ १२ ॥

निसुणी नट नृपने कहे लाल, ए अम कुर्कटराय ॥ म० ॥ ए तन
मन धन अमतणो हो लाल, में ए केम देवाय ॥ म० ॥ क० ॥ १३ ॥
कहोतो पंखीने जई विनवुं हो लाल, पंखीजो राजी होय ॥ म० ॥ तो
तमने आपुं प्रज्ञु हो लाल, अजर करूं नही कोय ॥ म० ॥ क० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ राजानी वात सांजळी नटराये कह्युंके हे महाराज! ए कुकडो अमारो राजा छे. सारांश के ते अमारुं तन मन अने धन छे तेथी अमाराथी एने केम आपी शकाय? ॥ १३ ॥ परंतु आप आज्ञा करो तो पक्षीने जइने विनंति करूं अने ते जो आववाने राजी होय तो हे महाराज! सुखेथी आपने आपुं. हुं पोते कांइपण आग्रह करीश नही. ॥ १४ ॥

नट आव्यो कुर्कटकने हो लाल, कह्यो सवि नृप विचार ॥ म० ॥ ह
रख्यो पंखी सांजळीहो लाल, वुठ्यो अमी जलधार ॥ म० ॥ क० ॥ १५ ॥
ए पुर ए नृप ए त्रिया हो लाल, एह चतुर नर नार ॥ म० ॥ पुण्य
संयोगे पामीए हो लाल, मेळो एहवो संसार ॥ म० ॥ क० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी नटराय कुर्कटरायनीपासे आव्यो, अने राजाए कहेलो सर्व वृत्तांत तेने कह्यो. ते सांजळी कुकडो बहुज हर्षपाम्यो. तेनी आंखमांथी हर्षामृतनी धारा थइ. ॥ १५ ॥ आ नगर, आ राजा अने आ स्त्री, तेमज नगरनां चतुर स्त्री पुरुषो, ए सर्व जोतां जो पुण्यनो संयोग होय तोज संसारमां आवो मेळाप थवानो संजव छे. ॥ १६ ॥

आपे जो नट मुज जणी हो लाल, तो होवे रंग रसाल ॥ म० ॥ मो
हने चोथा उल्लासनी हो लाल, वर्णवी बीजी ढाल ॥ म० ॥ क० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ जो आ नटराय मने प्रेमला लच्छीने सोंपे तो बहुज रंगरळियामणुं थाय. चोथा उल्लासनेविषे बीजी ढाल मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

तव शिवपुत्री विनवे, कुर्कट चल चित्त देख ॥ मुजथी निरमोही थया, स्वामी केण विशेष ॥ १ ॥ चाकरीए चूकी नही, राख्या करीने प्राण ॥ स्वामी न कर कोइ दिशा, जावे जाण मजाण ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कुकडानुं चित्त चलायमान थतुं जोइने शिवमाला तेने विनंति करवा लागी के हे नाथ! एवुं शुं विशेष थयुं के आपे अमारा उपरथी राग तजी दीधो? ॥ १ ॥ हे नाथ! हुं चाकरी करवामां चूकी नथी एटलुंज नहीं पण मारा प्राण करीने राख्या छे. वली जाणे के अजाणे कोइपण बाबतमां खामी पडवा दीधी नथी. ॥ २ ॥

छोगाला तुम कारणे, डुहव्या घणा नरेश ॥ हुं माथे लेइ फरी, पिंजर देश विदेश ॥ ३ ॥ एक घडीनी प्रीतडी, पाले उत्तम लोक ॥ वरस नवनो नेहलो, क्षणमां नकरो फोक ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे छोगाला! आपने माटे में घणा नरपतियोने पण डुहव्या छे. वली आपने मारा मस्तक उपर धारण करी देश परदेश हुं फरेली छुं. ॥ ३ ॥ जे उत्तम प्राणी होयछे ते तो एक घडीभर प्रीति थइ होय तेनो पण निर्वाह करे छे तो तमारी अने अमारी तो नव वर्षनी प्रीतिछे. तेने एक क्षणमां केम तोडी नांखोछो ॥ ४ ॥

रे पंखी कहे तुम तणे, वीरमतीनी पास ॥ मांगी लीधा जाणी, केम हवे करो निरास ॥ ५ ॥ दुध देखाडीने प्रथम, कांइ दे खाडो डांग ॥ मारी ओलगनो तमे, कयारे वालशो लांग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे पक्षीराज! आपनाज कहेवाथी वीरमतीनी पासेथी आपने मांगी लीधातो हवे मने आम केम निराश करोछो? ॥ ५ ॥ प्रथम आपे अमने दुध देखाडयुं अने हवे अमने डांग बतावोछो, तो बीजुं तो कांइनही परंतु मारी आपना परत्वेनी सेवानो बदलो आ दासीने क्यारे आपशो ॥ ६ ॥

केणे तमने भोलव्या, थया जेह निसनेह ॥
पेहेलां पोतानी करी, द्यो छो कां हवे छेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आपने कोणे भोलवी दीधा के जेथी अमारा उपर आवा स्नेह रहित थइ गया. प्रथमतो पोतानीछो एम कह्युं अने हवे जुदारो शामाटे करोछो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ३ जी ॥

॥ करेलणां घडीदे रे ॥ देशी ॥

बोल्यो कुर्कट राजीयो रे, नटवधू निसुणो वात॥ए सौजन्य गुण ताहरा, सांभरशे दिनरात ॥ विबुध जननी प्रीतडी रे, खटके खिण खिण चित्त ॥ दिसे जगरीतडी रे, एहमां निश्चल चित्त ॥ १ ॥ मे तुज एक घडी ... ओशिंगण न थवाय ॥ आवी लिखाणा जे हीये, ते केम विसर्या जाय॥ वि०॥२॥

अर्थ ॥ पछी कुर्कटराय बोल्योके हे शिवमाला मारीवात ध्यानमां ल्यो. तमारा सौजन्यता आदिजे गुणोछे ते तो मने रात दिवस सांजर्या करशे. जे डाह्या मनुष्यनी प्रीतिछे ते तो क्षणे क्षणे अंतरमां खटक्या करे छे. मारूं मन तो निश्चलज छे. वली जगतनी रीतिपण एवीज छे. ॥ १ ॥ तारी एक घडीनी चाकरीनो पण माराथी उपगार भुलाय तेम नथी. जे मारा अंतःकरणमां कोतरायेलछे ते तें केवी रीते भुलाइ जवाशे. ॥ २ ॥

कही देखाडेछे किस्युं, कीधाजे उपगार ॥ ते हुं शुं नथी जाणतो, करीये छिवेशेर आहार ॥ वि० ॥३॥ नेह नवल नव वरसनो, त्यजतां दोहिलो होय ॥ पण कोइना हैमा तणी, समजे नहीं गति कोय ॥ वि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तें जे उपगारो कर्याछे ते शुं जोइने मने कही बतावेछे. तुं एम जाणेछे के हुं ए कांइ जाणतो नथी. शेर आहार करतो होय ते सहु कोइ जाणे. ॥ ३ ॥ तारो नववरसनो मीठो स्नेह छोडतां घणुंज दुःख लागेछे, परंतु बीजाना अंतःकरणनी वातने अन्य बीजो कोइ केवी रीते जाणी शके ? ॥ ४ ॥

संग सलूणो तादृशो, मूके ते मतिहीण ॥ काज विशेषे छांडता, नवि दुहवाते प्रवीण ॥ वि० ॥ ५ ॥ एह नगरना रायनी, छे पुत्री गुणवंत ॥ नटकन्ये हुं ऐहनो, कहुं तुजने हुं कंत ॥ वि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तमारी सोबत बहुज उत्तम छे अने जे मूर्ख होय तेज तेने छोडीदे. परंतु काइं काम पडवाथी ते छोडवो पडेछे. तेथी हे चतुरा! तुं दुःख धरीश नहीं ॥ ५ ॥ परंतु हवे तने कहुं छुं के आ नगरना राजानी जे कन्या छे ते बहुज गुणवंत छे. हे शिवमाला! हुं तेनोज पतिछुं. ॥ ६ ॥

छातीपण फाटी पडे, कहेतां भूरथीवात ॥ ए माटे पंखी कर्यो, मुजने जेह विमात ॥ वि० ॥ ७ ॥ प्रभु तहारूं करजो भलुं, मुजने छोडाव्यो जेह ॥ आव्यो इहां विमलापुरी, मेलो कीधो एह ॥ वि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते संबंधी प्रथमथी वात कहेतां तो मारी छातीपण चिराइ जाय तेम छे. आज कारणथी वीरमतीए मने पक्षी बनाव्यो छे. ॥ ७ ॥ तारूं पण प्रभु कल्याण करजो के तें मने तेहीना बंधनमांथी छोडावी अहीं विमलपुरी आण्यो अने आ मेलाप कराव्यो ॥ ८ ॥

अलचायुं मन माहरूं, इहां रेहेवानुं तेप ॥ तुं राजी होयतो रहुं, तुज मुज वचन विसेष ॥ वि० ॥ ९ ॥ जो नही सोंपे एहने, तो माहरो स्यो जोर ॥ पकरी कान धणीवलु. तुजथी न थाउं कठोर ॥ वि० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ तेज कारणथी अहीं रेहेवाने माटे मारूं मन ललचायुं छे. परंतु एटली मरज छे के तुं जो राजी होतो हुं रहुं. मारा अने तारा विचारमां जिजना धरी नजीकप अर्थात् मारूं वचन मारे प्रमाण छे। ॥ ९ ॥ पछी जो तुं मने तेहीने सोंपीश नहीं तो तेमां मारूं जोरनथी. दृष्टांतके पकरीनो कान पकडीने आपीनछे. हुं ताराथी कदापि कठोर थतो नथी. ॥ १० ॥

सुणी वचन पंखी तणां, थइ नटवी दिलगीर ॥ छूट्यो वेहुं नयणां थकी,
दुःख निसुणीने नीर ॥ वि० ॥ ११ ॥ कहे वाला कर जोडीने,रे आजा
धरणीश ॥ आज ए जाणी वातडी, हवे तुम चिंत्युं करीश ॥ वि० ॥ १२॥

अर्थ ॥ पक्षीनां वचनो सांजली शिवमाला दिलगीर थइ गइ अने तेना दुःखनी वात सांजलतां तेना बंने नेत्रोमांथी आंसुनी धार चाली ॥ ११ ॥ शिवमाला वेहाथ जोडी कहेवा लागीके हे आजा नगरीना स्वामि ! आजे तमारी आ वात जाणी तेथी तमे जे मने कहेशो ते हुं करीश. ॥ १२ ॥

फली थइ मुज चाकरी, लेखे आवी आज ॥ परणी धरणीथी मल्या,
राज्य करो महाराज ॥ वि० ॥ १३ ॥ एहवे पुत्री आग्रहे, पंखी ग्रहण
निमित्त ॥ नटपासे आव्यो वही, नृपति प्रसन्न चित्त ॥ वि० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे महाराज ! आज सुधी आपनी जे अमे चाकरी करी ते आजे लेखे आवी. कारण के आ आपनी परणेली स्त्रीने मल्या. हवे आप सुखेथी राजजोग जोगवो ॥ १३ ॥ एवा अवसरमां पुत्रीना आग्रहथी मकरध्वज राजा ते पक्षीने लेवाने माटे शिवकुमर नटनी पासे आव्यो. राजा चित्तमां बहुज प्रसन्न हतो. ॥ १४ ॥

दीधो आदर शिव नटे, मकरध्वजने अनंत ॥ जाख्यो नृपे तेहने.
निज पुत्री विरतंत ॥ वि० ॥ १५ ॥ आपो जो ए कुकडो, थाउं मेरू
समान ॥ जाणीश मुज पुत्री जणी, दीधुं जीवित दान ॥ वि० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ शिवकुमर नटे मकरध्वज राजाने बहुज आदर सत्कार कर्यो, एटले राजाए तेने पोतानी पुत्रीनो सर्व वृत्तांत कही संजलाव्यो ॥ १५ ॥ जो तमे मने आ कुकडाने आपीशो तो हुं मेरुपर्वत समान थइ जाउं, वली एम पण जाणीशके तमे मारी पुत्रीने जीवित दान आप्युं. ॥ १६ ॥

मानीश पाड तुमारडो, जिहां लगी तारकमाल ॥
मोहने चोथा उल्लासनी, जाखी ए त्रीजी ढाल ॥ वि० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वली ज्यां सुधी आ तारा मंडल छे त्यां सुधी हुं तमारो उपकार मानीश. मोहन विजयजी महाराजे चोथा उल्लासनी त्रीजी ढाल कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

शिवनट नृपने विनवे, नगणो एह विहंग ॥ अम मन आजानो
धणी, एह छे प्रगट अजंग ॥ १ ॥ देतां मन वेहेतुं नथी, तुमने
नान कहाय ॥ इहां वाघ तेम उहां नदी, तेह बन्यो छे न्याय ॥ २॥

अर्थ ॥ हवे शिवकुमर नट कहे छे के हे राजन्! आ पक्षीने तमे पक्षी जाणशो नही. अमारा मनमां तो एम छे के ते आजानगरीनो स्वामिज छे ॥ १ ॥ ते पक्षीने आपतां अमारुं मन कबुल करतुं नथी, परंतु आपने ना कहेवाती नथी. अमारे तो एक बाजु ए वाघ अने बीजी बाजुए जरपूर नदी एवो घाट बन्यो छे. ॥ २ ॥

शिवमाला नृपने कहे, ए माटे बहु देश ॥ किधा वेरी साहिबा,
करीने कोडी कलेश ॥ ३ ॥ पण में पुत्री तुम तणी, करी सखी
हित आण ॥ तेहथी देतां एहने, न करूं ताणा ताण ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पछी शिवमालाए राजाने कह्युं के ए पक्षीने माटेज अमे अनेक देशना राजाउंनी साथे लडाइ करी वेर बांध्या छे ॥ ३ ॥ परंतु तमारी पुत्रीनी साथे मारे हेत थवाथी में तेने मारी बेहेनपणी करी छे तेथी तमारी पुत्रीने आपतां मने कांइ खेंचताण नथी. ॥ ४ ॥

लेइ जाउं पुर भणी, थाउं क्रोड कल्याण ॥ रूडे यतने राखजो,
ए आभा महिराण ॥ ५ ॥ जाणी विहंग म जूलशो,अहो मोटा
अवनीश ॥ तुम पुत्रीनी एहथी, थाये सयल जगीश ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे राजाजी ! आप सुखेथी तेने लइ जाउं. तेनाथी क्रोड कल्याण प्रगट थजो. तमे तेने यतना पूर्वक राखजो. ए आभापुरीना महाराजा छे ॥ ५ ॥ हे महाराजाधिराज ! ते पक्षी छे एम जाणी भुलावो खाशो नही. तमारी पुत्रीनी सर्वे आशा एनाथी फलीभूत थशे. ॥ ६ ॥

ग्रही सपिंजर कूकडो, आव्यो नृप निज धाम ॥
हाथो हाथ सुता भणी, जइ समर्प्यो ताम ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पांजरा सहित कुकडाने लइने राजा पोताने मेहेल आव्यो अने प्रेमला लछीने हाथो हाथ तेणे सोंप्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ५ मी ॥

॥ ठेडो नांजी ए देशी ॥

॥ धण रंग राति हरि एम कुर्कटने समजावे अति मद माती ॥
नृप पुत्रीए पंजर हुंती, लेइ कुर्कट कर धरीउं ॥ जांख्युं एम मुज सोले
वरसे, तुं हीज मल्यो सासरीउं ॥१॥ सुण पंखी तुंज नगरी केरो,नृपति
मुज वालभिउं ॥ पण में ड्रुमक रतन दृष्टांते, हाथे आव्यो गमिउं ॥ ध० ॥२॥

अर्थ ॥ प्रेमला लछीए पांजरामांथी कुकडाने लइ हाथ उपर धारण करी तेने कह्युं के आज सोल वरषे मारा सासरी आमांथी कोइ जो मने मल्युं होय तो तुंज मल्यो छे. रंगमां रसिली अने मदमां मातेली कुर्कटने ए प्रमाणे समजावे छे ॥ १ ॥ हे पक्षी ! तारा नगरनो राजा ते मारो स्वामिनाथ छे. परंतु भिखारीना हाथमां आवेलुं रतन जेम रहे नहीं तेम में तेने गुमाव्यो छे. ॥ २ ॥

तेहने विरहे तनथी बाहिर, निकलीयुं पांसलीउं ॥ तोही पण मुज अवधि
गणतां, हजीअलगण नवि मलिउं ॥ ध० ॥३॥ गयो विछोहो देइ मुजने, पाछी
खबर न लीधी ॥ रे पंखी में ताहरा नृपनी, एवडीशी चोरी कीधी ॥ ध० ॥४॥

अर्थ ॥ तेना वियोगथी मारा शरीरनी सर्वे पांसलीउं शरीर बहार तरेछे. पछी मुदत वीत्या छतां पण हजी सुधी ते आवीने मने मल्यो नथी ॥ ३ ॥ मने छेह दइने जे चाल्यो गयो ते पाछी अत्यार सुधी मारी खबर पण तेणे लीधी नही. हे पक्षी ! में ते तारा राजानी एवडी मोटीशी चोरी कीधी हशे? ॥४॥

परणीने कुष्टी जणी सोंपी, एशी इज्जत खाटी ॥ म्हारो जनम कीयो अकीयारथ,केणे ए शिखवी पाटी ॥ ध० ॥ ५ ॥ जो घर चार वेहेवा कायर, कां कयों कर मेलावो ॥ परणतां वेंतज केम मुज उपर, आव्यो चित्त अजावो ॥ ध०॥६॥

अर्थ ॥ मारी साथे लग्न करीने कोढीआने मने सोंपी. एमां ते एणे आबरू शुं वधारी? मात्र मारो जन्मारो अकृतार्थ कर्यो. आवी शिक्षा ते कोणे तेने आपी हशे! ॥ ५ ॥ जो घर संसार चलाववाने कायर हतो तो मारी साथे हस्त मेलाप शामाटे कर्यो? वली परणीने तरतज मारी उपर चित्तनो अजावो केम कर्यो? ॥ ६ ॥

रे पंखीमें पियुडा सरखो,नवि निरख्यो निरमोही॥कागलनुं पण मलवु टाल्युं, जे दिन हुंती विछोही ॥ ध० ॥ ७॥ किहां आजा किहां नगरी माहारी, मनडुं पण नवि पहोंचे ॥ कंते कीधुं ते न करे वेरी, उंडुं नवि आलोचे ॥ ध० ॥ ८॥

अर्थ ॥ हे पक्षी! में मारा नाथ समान कोइ निर्मोही दीठो नही. जे दिवसथी तेणे मारो त्याग कर्यो ते दिवसथी कागलथी मलवानुं पण टली गयुं छे ॥ ७ ॥ क्यां आभापुरी अने क्यां मारी विमलापुरी! मन पण दोडीने पहोंची शके नहीं. वधारे शुं कहुं? स्वामिए कर्युं ते वेरीपण न करे. जरा पण उंडो विचार कर्यो नही. ॥ ८ ॥

वाल्हेसर इहां आवी न शके, में पण तिहां न जवाय ॥ एम निरधारी नाह विहूणी, मुजने केम दिन जाय ॥ ध०॥९॥ नही जगमां कोइ प्रभुनो वाहालो, जइने तस समजावे ॥ हृदय कठोरस्यां एवा नरनां, करुणा किमपि न आवे ॥१०॥

अर्थ ॥ मारो वहालो अहीं आवी शके नही अने माराथी त्यां जवाय नही. आवी रीते आधार विनानी, नाथ वगरनीना मारा दिवसो केम जाय? ॥ ९ ॥ कोइ पण प्रभुनो वाहालो जगत्मां हशे के जइने मारा नाथने समजावे. एवा पुरुषना हृदय ते केवां कठोर हशे के तेने करुणा कोइ पण रीते आवती नथी॥१०॥

सोळे वरसे मन नवि जीनुं, छे तेहवोने तेहवो ॥ सोळे सान संजासे सहुको, पण ए कठिन छे केहवो ॥ ध० ॥ ११ ॥ एहने माटे माहरे ताते, मुजने घणी घय चाखी ॥ पण एकांत नणी वातडीयुं, एके नावी आखी ॥ ध० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ सोळ वरस थया छतां तेनुं मन जरा पण पलट्युं नथी. ते जेवो छे तेवोज छे. लोकोमां कहेवत छे के सोळे वरसे सहु कोइने सान आवे परंतु आनो कोइ जुदी रीतनो स्वभाव छे ॥ ११ ॥ एने माटे मारा पिताए मने बहु बहु रीते कष्ट आप्युं. परंतु मारी अने तेनी वच्चे एकांतमां जे वातो थइ हशे ते मारा बचावमां कांइ पण काम आवी नही. ॥ १२ ॥

कन्नां नेह जगनूमां सोहिलो,पण दोहिलुं निरवहिवुं ॥ जे निसनेहीथी बांधवुं मनडुं, ते फोगट दुःख सहिवुं ॥ध०॥१३॥ तुं पंखीडे तेहना घरनो, तिणे मुज मनुं गेनांच्युं ॥ पोतानो जाणी तुज आगल, दिलुंनूं पोतुं बांच्युं ॥ ध० ॥१४॥

अर्थ ॥ जगत्मां स्नेह करवो ते सेहेलो छे परंतु तेने नजाववो ते मुश्केल छे. वली स्नेह विनानानी साथे मनने वलगाडवुं ते मिथ्या दुःख सहन करवा जेवुं छे ॥ १३ ॥ हे पक्षी तुं एना वरनो होवाथीज मारुं शरीर रोमांच थयुं. तने पोतानो जाणीने तारी आगल मारा स्वामिनाथनो वृत्तांत कह्यो. ॥ १४ ॥

तुज दीठे मारा दुःख नाठां,तुज दीठे पियु दीठो ॥ तारा राजा सरखो रखे जो,तुं पण थातो धीठो ॥ ध० ॥१५॥ कुर्कट एम पोतानी कीर्त्ति, निसुणे सामुं निहाली ॥ पण खेचर माटे ते पाठो, नशके उत्तर वाली ॥ ध० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तने देखवाथीज मारा दुःख नाश पाम्यां. वली तने देखीने हुं एम जाणुं छुं के तुं पण तारा राजानी जेम मने विश्वासघाती थतो नही ॥ १५ ॥ आ प्रमाणे कुकडो पोताना गुणानुवाद सांजलतो तेना सन्मुखज जोइ रह्यो छे. परंतु पोते पक्षी होवाथी एक पण उत्तर तेणीने सामो आपी शकतो नथी. ॥ १६ ॥ मिनाथने दीठा; परंतु एटलुं कहुं छुं के तुं पण तारा राजानी जेम मने विश्वासघाती थतो नही ॥ १५ ॥

दंपती मांहो मांहे मलीयां, फली मनोरथ माला ॥
चोथी ढाल चोथे उल्लासे, कही मोहने सुविशाला ॥ ध० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे बंने वर वहु अरस परस मल्यां. तेमनी मनोरथ माला फली नृत थइ. कवि मोहन विजयजी ए चोथा उल्लासने विषे चोथी ढाल अति विशाल पणे कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

तव शिवमाला एहवे,आवी प्रेमला पास ॥ लेइ रमाड्यो कुकडो, छांट्यो घणो सुवास ॥ १ ॥ मेवा मुक्या आगले, किधी जक्ति पंडुर ॥ गाइ वाइ रीझव्यो, पंखीने ससनुर ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां शिवमाला प्रेमला लछीनी पासे आवी. तेणीए कुकडाने हाथमां लइ रमाड्यो, ने तेनी आसपास सुगंधी पदार्थोनो छंटकाव कर्यो ॥ १ ॥ वली पक्षीनी आगल नव नवा मेवा मुकवाक प्रशंसवा योग्य तेनी जक्ति करी. पछी गायन गाइ वाजिंत्रो वगाडी पक्षीने आनंद पूर्वक रीझव्यो.२

नट पुत्री कहे प्रेमला, निसुणो माहरी वात ॥ चार मास लगी राखजो, तुमे ए पंखी जात ॥ ३ ॥ जेणे दिन अमे चालशुं, इहांथी नट समवेत ॥ ते दिन लेइश कुकडो. ए मुज तुज संकेत ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ त्यार बाद शिवमालाए प्रेमला लछीने कह्युं के मारी विनंति ए छे के हवे चार मास सुधी आपे आ पक्षीने पोतानी पासे राखवो ॥ ३ ॥ पछी जे दिवसे अमे सर्वे नटो अहींआथी प्रयाण करीए ते दिवसे आ कुकडो आपनी पासेथी लइजशुं. आवो करार मारी अने तमारी वच्चे छे. ॥ ४ ॥

तिहां लगी सुपरे राखजो.नयणां आगल एह ॥ नित प्रते लेइश शुद्धि हुं, आवी एणे गेह ॥ ५ ॥ चिहुं मासे तुम नणी. एह जो पूरे होंश ॥ तो तुम अम झगडो नही, कहुं करी एहना सूंस ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेथी चार मास सुधी आप पोतानी नजर पासेज तेने रूडी रीते राखजो. हुं पण निरंतर आ घेरज आवी तेनी खबर लेती रहीश ॥ ५ ॥ जो चार मासनी अवधिमां तमारो मनोरथ एनाथी परिपूर्ण थाय तो एनाज सोगंद खाइने कहुं छुं के पछी अमारी अने तमारी वचे कांइ वांधो पडवानो नथी. ॥६॥

गइ शिवमाला एम कही, निज थानक पुर मांहि ॥
कुर्कट कर धरी प्रेमला, करे वांहिनी छांहि ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे वातचित करी शिवमाला पोताने स्थानके गइ. अहीं प्रेमला लच्छी कुकडाने हाथमां धइ तत्र छाया हाथनी कर्या करे छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ५ मी ॥

॥ नटीयाणीनी ॥ देशी ॥

कुर्कटना मुख सामुं हो नित नित जुए प्रेमला, ले उंना निश्वास ॥
आंसुडा नयणाथी हो वरसावे प्रेम प्रकाशथी,करी करी विरह विलास
॥ कु०॥१॥ कामण गारा प्यारा हो हवे न्यारा मुजथी कां रहो, निपट
अटारा होय ॥ सारीसर अनुकारा हो जलधारा वरसे अंबरे,पियु विण वारे कोय २

अर्थ ॥ हवे प्रेमला लच्छी निरंतर कुकडाना मोढानी सामुं जोइ जोइने उंडा निसासा मुके छे. वली प्रेमनो प्रकाश करती तेमज वियोगना दुःखने गाती थकी आंखमांथी आंसुनो वरसाद वरसावे छे. ॥१॥ हे मारा वहाला कामणगारा हवे माराथी न्यारा शामाटे रहो छो? तमे खरेखरा हठीला थाओछो. श्रावणना वरसादनी जेवी आकाशमांथी मेघ जलनी धारा वरसी रही छे तेनाथी थतां विरहना दुःखने नाथ विना कोण टाली शके तेम छे. ॥ २ ॥

उत्तरवाली कालीहो, असराली भालीने घटा, हृदय विफाली थाय ॥ चपला
ए झबकारा हो करवाला कमला पुत्रनी, विरहणीये न सहाय ॥ कु० ॥ ३ ॥
जेम जेम जलधर गाजे हो, तेम पियुनो लाजे कां नही,परिहरी प्रमदा दूर ॥
इण टाणे जो विराजे हो मुजने तो निवाजे साहिवो,इण ऋतु नही पंकुर॥कु०॥४॥

अर्थ ॥ उत्तर दिशामांथी आवती अत्यंत काली एवी मेघनी घटाने देखीने मारुं अंतःकरण फाटी जाय छे. वली कमला पुत्रनी तलवार जेवी झबकारा मारती विजलीने देखीने आ विरहिणीने न सहन थाय एवी व्यथा थाय छे ॥ ३ ॥ जेम जेम आ वरसाद गर्जना करे छे तेम तेम पोतानी प्रमदाने तजीने दूर गयेलो एवो मारो स्वामिनाथ शुं शरमातो नहीं होय? आ समये जो मारो नाथ अहीं बिराजता होय तो मने अनेक रीते तृप्त करी दे. तेथी तेना विना मने आ ऋतु सुंदर लागती नथी. ॥ ४ ॥

ए जीली थइ निली हो तनु वली चूंटे पियु विना, निरखी एकली गेह ॥
ते माटे पंखीनाहो नजी ग्रीना पीना वारी ए, करी क्रीना नव नेह ॥कु०॥५॥
शिवमाला जे पाला हो उहां वचन रसालां कही गइ, सखां में पंखी तेह ॥
आव्या जो हवे हाथे हो मुज साथे न करो आंतरो, माथे वरसे मेह ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ तमाराउं तो जाणे मने घरमां एकली देखीने अर्थात् स्वामि विनानी देखीने जिवडीउंनी जेम मारी शरीररूप वेलने चुंटीज खेंचे. ते कारणथी हे पक्षीराज! शरम छोडीने स्नेह युक्त क्रीडा करीने मारी व्यथाने दूर करो ॥ ५ ॥ शिवमाळा नटनी कुंवरी जे अहीं अनीष्ट वचनो कहीने गइ ते सर्वे हे पक्षीराज! में मारा मनमां धारण करी राख्यां छे. तेथी हवे हाथमां आव्या छो तो मारी साथे आंतरोतुं काम राखो छो? जुउ तो खरा मारा माथा उपर जे दुःखनो वरसाद पडे छे ते. ॥ ६ ॥

एम कुर्कट नित निसुणे हो न जणावे एके आंकडो,एवडो वमो गंजीर ॥जावी उपर आणी हो एम जाणी ताणी धीरता, धन्य चंद वम्वीर ॥ कु० ॥ ७ ॥
खिणमे पियु करी जाणे हो खिण मांहे जाणे कूकडो, पासे राखे तास ॥ पुण्य तणे संजोगे हो मन जाव्यो आव्यो एहवे, उत्तम आसो मास ॥ कु० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ आ प्रमाणे निरंतर प्रेमळा लच्छीनां वचनो कुकडो सांजळे छे, परंतु एक पण अक्षर तेना उत्तरमां लखी जणावतो नथी, एवो महागंजीर थयो छे. पोते जवितव्यता उपर दृष्टि राखी धीरज राखीने रह्यो छे. धन्य छे शूरवीर चंद राजाने ॥ ७ ॥ क्षणमां तेने पोतानो स्वामिनाथ गणे छे, वळी वेहेम आवे छे तो क्षणमां कुकडो मानी ले छे ने सो पण पोतानी पासेज राखे छे. एम करतां पुण्यना संयोगे मनने गमतो एवो उत्तम आश्विन मास बेठो. ॥ ८ ॥

विमळा चल फरसेवाहो अति चपला हुइ प्रेमळा, संग सखी परिवार ॥ अण चिंत्यो तिहां आव्यो हो परदेशी एक निमित्तिउं, कवि कुल शिर शिणगार ॥ कु०॥ए॥ प्रणमी पदकज तेहना हो एम प्रेमळा लच्छी विनवे,अहो पंडित कहो मुज॥ वीछडीउं मुज वाहालो हो इहां किण दिन आवी मळे,राजी करीश हुंतुज॥कु०॥१०॥

अर्थ ॥ एवामां श्री विमळाचल तीर्थाधिराजने फरसवाने माटे सखीउंना परिवार सहवर्तमान प्रेमळा लछी उद्यक्त थइ. ते समये उचिंतो, एक परदेशी निमित्तीउं कविकुलना शृंगार रूप त्यां आवी पहोंच्यो. ॥ ए ॥ ते निमित्तीयाना चरण कमळने नमस्कार करी प्रेमळा लछी तेने पुछवा लागीके हे पंडितजी मारो स्वामिनाथ जे मने छोडीने चाल्यो गयो छे ते अहींया क्ये दिवसे मने आवीने मळशे. ए वातनो खुलासो खरेखरो करशो तो हुं आपने राजी करीश. ॥ १० ॥

जोशीनो मन होंशे हो स्वरधारी जोइने कहे, सुण पुत्री सुविलास ॥ आज तथा के काले हो तुज आजापतिजो मळे, तो कहेजे साबाश ॥ कु० ॥ ११ ॥
हुं पण ए तुज कहेवा हो अण तेड्यो आव्यो छुं इहां नाणीश कोइ संदेह ॥ हुं तुज कारण ज्योतिष हो करणाटे जणवाने गयो, आव्यो छुं आजेज गेह॥कु०॥१२॥

अर्थ ॥ जोशीए होंश पूर्वक स्वर साधीने प्रेमळा लछीने कह्युं हे सुखमां विलास करनारी बेहेन! तारो पति जे आजानगरीनो राजा छे ते जो आजे अथवा काले तने आवीने मळे तो मने साबाशी आपजे. ॥ ११ ॥ हुं पण अहींआ तारो तेडाव्या विनानो तने आ हकीकत कहेवाने माटेज आव्योछुं तेथी मारा कहेवामां जरापण शंकाधारण करीश नहीं. तारेज माटे ज्योतिष विद्या जणवा सारु हुं कर्णाटक देश गयो हतो ते जणीने आजेज घेर आव्यो छुं. ॥ १२ ॥

में जे निमित्त प्रकास्युं हो तेह खोटुं कहीए नही होये, करमुज वचन प्रमाण ॥ स्वच्छी प्रेमला लछी हो, निसुणीने हरखी चित्तमां, दीधुं दान विहाण ॥ कु० ॥ १३ ॥ नैमित्तिकने विसर्जी हो अनुमति लेइ तातनी, पिंजर कीधुं संग ॥ थोडीशी सहीअरीशुं हो पुंडरगिरि उपर चढी, प्रेमला परम उमंग ॥ कु० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ में जे जोश जोइने तने वचन कह्यां छे ते रतिमात्र पण असत्य थवानां नथी. मारां वचनने प्रमाण करजे. पछी प्रेमलालच्छी स्वेच्छा पूर्वक वर्तती ते निमित्तीयानां वचनो सांभळी मनमां बहुज हर्ष पामी अने जोशीने तेणे सारीरीते दक्षणा आपी. ॥ १३ ॥ पछी निमित्तीयाने विदाय करीने अने पोताना पितानी आज्ञा लइने पांजरुं पोताना हाथमां लीधुं; अने थोडी सखीओनी साथे पुंडरगिरि उपर प्रेमला लच्छी अत्यंत उमंगभर युगादिनाथनी सेवा करवामाटे चढी. ॥ १४ ॥

कर उपर लइ धरीओ हो पिंजरथी काढी कूकडो, नृप पुत्री मतिमंत ॥ जेम जेम गिरिवर निरखे हो मन हरखे तेम तेम पंखीयो, लेखे दिवस गणंत ॥ कु० ॥ १५ ॥ देहरो शिवपद शेहरो हो निरखी प्रेमला, नेम्या देव युगादि ॥ सारी अष्ट प्रकारी हो जिन पूजा लछीए करी, वारी सयल विषाद ॥ कु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पांजरामांथी पक्षीने काढीने बुद्धिशाली एवी प्रेमला लच्छीए पोताना हाथ उपर धारण कर्यो. पक्षीराज जेम जेम गिरिराजने निरखे छे तेम तेम पोताना मनमां बहुज हर्ष पामे छे अने आजनो दिवस मारे तो लेखे थयो एम माने छे. ॥ १५ ॥ मोक्षपदना शिखर समान देरासरने जोतांज प्रेमला घणी हर्षवंत थइ. तेणीए श्री युगादि देवना दर्शन कर्यां. पछी सर्व मनना संताप दूर करीने श्री जिनराजनी अष्ट प्रकारी पूजा बहुज भाव पूर्वक करी. ॥ १६ ॥

दीठडुं दरिशण मीठडुं हो पंखीए प्रथम जिणंदनु, सफल कर्यो अवतार ॥ पांचमी ढाल प्रकाशी हो ए मोहने चोथा उल्लासनी, पुण्य सदा सुखकार ॥ कु० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ पछी पक्षीए पण प्रथम जिनेंद्रनुं अत्यंत मीठुं एवुं दर्शन करीने पोतानो अवतार सफल कर्यो. आ प्रमाणे चोथा उल्लासनी पांचमी ढाल कही. कवि मोहन विजयजी कहे छे के पुण्य सदा सुखने करनार छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

भेटी मरुदेवी सुतनुं, धीरनुरा पहुनार ॥ आवी देहरा बाहिरे, कर धरी पंखी नार ॥ १ ॥ प्रति जिन मंदिरमां जइ, नेम्यां बिंब अपार ॥ भक्ति युगति निज शक्ति सम, कर्यो सफल अवतार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मरु देवीना पुत्र श्री रुपजजिणंदनी सेवा यहु भावपूर्वक कर्या पछी वीरसेन राजा पुत्रनी स्त्री प्रेमला लछी हाथ उपर पक्षीराजने धारण करी देरासरनी बहार आवी. ॥ १ ॥ तेपछीए दरेक जिन मंदिरमां जइ अनेक जिनराजनां बिंबोना दर्शन कर्यां. पोतानी शक्ति मुजब विधि पूर्वक भक्ति करी पोतानो अवतार सफल कर्यो. ॥ २ ॥

आवी जिहां राजादनो, लछी तजी खल खंच ॥ पडयुं पत्र लेइ कुकडे,
शोभावी निज चंच ॥ ३ ॥ एम सकल विधि साचव्यो, आवी जिन
गृह द्वार ॥ सूर्यकुंड जोवा भणी, पहोति नारी ते वार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पछी प्रेमला लछी पोताना मनमां लेशमात्र खलखंच विनानी ऐवी ज्यां रायणनुं झाडछे त्यां आवी ते स्थले कुकडाए नीचे पडेलुं पांदडुं पोतानी चांचमां लइने पोतानी चांचने शोभावी. ॥ ३ ॥ एम एम सर्व विधि विधान करीने जिनराजना मंदिरना द्वार पासे आवी. पछी सूर्यकुंड जोवानेमाटे तत्काल ते तरफ प्रेमला लछी चाली. ॥ ४ ॥

दीठो कुंड सोहामणो, कमल कोश सोहंत ॥ जाणुं स्वर्गशिरि भणी,
काढी दंत हसंत ॥ ५ ॥ पूरण निर्मल जल भर्युं, ठंडत्तणथी ठंन ॥
सदा भर्यो ए जाणीए, समता रसनो कुंभ ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तरतज अति मनोहर एवोकुंड दीठो. तेमां कमलना दांडाओ अत्यंत शोभा युक्त हता. ते जाणे स्वर्गनी लक्ष्मी तरफ दांत काढीने हसता होय एम दिसता हता. ॥ ५ ॥ ते कुंड समुद्रथी पण ठंडो एवो संपूर्ण निर्मल जलथी भरेलो हतो. जाणे साक्षात् समता रसनोज कुंभ होयनी एवो देखतो हतो. ॥६॥

तस उपकंठे प्रेमला, रही निहाले नीर ॥
निसुणो भविइहां पंखीओ, कहेवो थयो वडवीर ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ तेना कांठा उपर उभेली प्रेमला लछी ते कुंडनुं निर्मल जल जुए छे. एवामां हे भव्यजीवो! हवे सांभलो के ते पक्षी राज केवो वडवीर थयो? ॥ ७ ॥

ढाल ६ ठी.

॥ भमरानी देशी ॥

॥ म्हारारे भाइ कीरका, गुण मानो लाल ॥
कसी काची मत तोम, अतिगुणमानो लाल ॥ ए देशी ॥

कुर्कट देखी कुंभने मन मान्युं लाल, चिंते चित्त मजार अति
मन मान्युं लाल ॥ सोल वरस वही गया, ॥ म० ॥ किहां स्त्री किहां
घरबार, ॥ अ० ॥ १ ॥ किहां लगी रहीश हुं पंखीयो, ॥ म० ॥
धिग् धिग् ए अवतार ॥ अ० ॥ माता पण वेरण थइ, ॥ म० ॥ सही
संसार असार ॥ अ०॥ २ ॥

अर्थ ॥ सूर्यकुंडने देखतांज कुकडो बहुज खुशी थयो. ते पोताना मनमां विचारवा लाग्यो के आवी स्थितिमां मारां सोळवर्ष तो वीती गया. क्यां मारीस्त्री अने क्यां मारा घरबारछे ? ॥ १ ॥ हुं हवे क्यां सुधी पक्षीरूपे रहीश ? मारा आ अवतारने धिक्कार होजो. वळी मारी माता पण मारी संपूर्ण दुःखमां खरेखर हवे मने आ संसार बहुज सार विनानो लागे छे. ॥ २ ॥

लेइ नट मुजने फर्यो, ॥ म० ॥ पुर पुर देश विदेश ॥ अ० ॥ हजी-
अन आव्यो कर्मनो, ॥ म० ॥ पार किशो लवलेश ॥ अ० ॥ ३ ॥
फीटी नर थयो कुकडो, ॥ म० ॥ अवकर जोवण हार ॥ अ० ॥ शी
हवे मनुष्यपणा तणी, ॥ म० ॥ धरवी हाँश लगार ॥ अ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ नाटकीयाउं मने साथे लइने देशो देश अने शेहेरे शेहेर फर्यो, तो पण हजु मारां कर्मनो छेडमात्र पार आव्यो नही. ॥ ३ ॥ हुं मनुष्य फीटीने निरंतर उकरडाने खोळनारो कुकडो थयो. हवे मारे मनुष्य थवानी लगारपण हाँश शीरीते धारण करवी. ॥ ४ ॥

प्रमदा कने पंखी थके, ॥ म० ॥ निशि वासर केम जाय ॥ अ० ॥
देखी फोगट झुरवुं, ॥ म० ॥ चिंत्युं किमपि न थाय ॥ अ० ॥ ५ ॥
एमें यौवन निर्गम्युं, ॥ म० ॥ शो हवे होशे उधारु ॥ अ० ॥ लाग्यो
काने देवने, ॥ म० ॥ कोइक पूरो चाड ॥ अ० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वळी मारी पत्नीनी पासे पक्षीरूपे रही दिवस अने रात्रि हवे केवी रीते जशे. माटे हवे तो फोकट झुरायो करवानो छे. कारणके धारेलुं कांइ थतुं नथी. ॥ ५ ॥ मारी युवावस्था तो सर्व एरे गइ. हवे आ दासनो पण क्यो निवेडो आवशे तेनी खबर पडती नथी. मने लागे छे के मारो कोइ पूरो शत्रु देवना कानमां मारे माटे भंभेरणी करेछे. ॥ ६ ॥

जीव्युं ए इया कामनुं, ॥ म० ॥ खोटीए गर्दभ आश ॥ अ० ॥ जो
झंपा नाखुं कुंडमां, ॥ म० ॥ तो तूटे दुःख पास ॥ अ० ॥ ७ ॥ के
हनी वधू केहनी पुरी, ॥ म० ॥ केहथी माया मोह ॥ अ० ॥ जोतां
कोइ कोइनुं नही, ॥ म० ॥ केहना योग विछोह ॥ अ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हवे आवीरीते जीववुं ते पण शुं कामनुं छे ? हवे मनुष्य थवानी आशा ते गर्दभ आशा समान छे. सर्वोत्तम तो ए छे के कुंडमां झंपापातकरुं तो मारा दुःखनुं बंधन तुटे. ॥ ७ ॥ आ स्त्री कोनी ! आ नगरी कोनी ? वळी कोनी साथे मायाके मोह राखवो ? तेमज कोनो संबंध अने कोनो वियोग ? खरुं जोतां कोइनुं लागतुं नथी. ॥ ८ ॥

जो कोइ न थशे आपणो, ॥ म० ॥ केहना राग विराग ॥ अ० ॥ राखुं
जे स्वारथनुं सगुं, ॥ म० ॥ अहो नवजलधि अताग ॥ अ० ॥ ९ ॥
आलोची एम कुकडे, ॥ म० ॥ कुंडमां झंपादीध ॥ अ० ॥ देखी नारी
विस्मी कहे, ॥ म० ॥ कुंरा ए शुं कीध ॥ अ० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ज्यारे कोइपण मारुं थयुं नही त्यारे मारे कोनी साथे रागके वैराग धारण करवो. मने तो सर्वे स्वार्थयुक्त सगपण संबंध लागेछे. अहो! आ संसार समुद्र ताग न पामी शकाय तेवोछे. ॥ ए ॥ एवो विचार करीने कुकडाए कुंडमां झंपापात कर्यो. ते देखतांज प्रेमला लच्छी कांती पडीगइ अने बोलीके हे कूकडा! आ ते तें शुं कर्युं! ॥ १० ॥

हुं शिवमालाने किस्यो, ॥ म० ॥ जइने देइश जवाब ॥ अ० ॥ कर्युं
अविचार्युं पंखीये, ॥ म० ॥ थोडादिनने मेलाप ॥ अ० ॥ ११ ॥ मं
दिर जइने निज तातने, ॥ म० ॥ वदन देखाडी केम ॥ अ० ॥ तुज
गति ते गति म्हारी, ॥ म० ॥ प्रेम परीक्षा एम ॥ अ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ हवे हुं अहींथी जइने शिवमालाने तारे माटे शुं जवाब दइश. अहो! आ पक्षीये थोडा दिवसनोज मेलाप करी पणुंज अविचार्युं कर्युं. ॥ ११ ॥ वळी घेर जइने मारा पिताने पण शुं जोइने हुं मोढुं देखाडीश. तेथी हवे जे तारी गति तेज मारी गति समजुं छुं. आवे समयेज प्रेमनी परीक्षा थायछे. ॥१२॥

न करी वात झंपा जरी, ॥ म० ॥ लच्छीए पण ताम ॥ अ० ॥ पकड्यो
पडतो कुकडो, ॥ म० ॥ अइ अइ मोह विराम ॥ अ० ॥ १३ ॥ पंखी
रूप पावा तणो, ॥ म० ॥ माये बांध्यो जेह ॥ अ० ॥ लय झंप
करतां मोकळी, ॥ म० ॥ तूट्यो दोरो तेह ॥ अ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लच्छीए पण तत्काल वांइ पण वार नही लगाडतां तेनी पुंठेज कुंडमां पड्युं मुक्युं अने कुकडाने पडतो पकडी लीधो. अहो अहो! मोहनो विलास चमत्कारिक छे ॥ १३ ॥ चंद राजाने पक्षी बनाववा माटे तेनी विमाताए जे दोरो डोके बांध्यो हतो ते दोरो कुंडमां पड्युं मुकतां जरा करीने तूटी गयो. ॥ १४ ॥

प्रगट्यो आप विलो तिहां, ॥ म० ॥ चंद नरिंद सरूप ॥ अ० ॥ शा-
सन सुरिये उद्धर्यो, ॥ म० ॥ राणी तेम वळी भूप ॥ अ० ॥ १५ ॥
आव्या कुंडथी बाहिरे, ॥ म० ॥ लच्छीए ओळख्यो कंत ॥ अ० ॥ सरस
थयी आशा फळी, ॥ म० ॥ दंपती हरख अनंत ॥ अ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तेज वखते त्यां कुंडमां दैविको चंद राजा, राजाने स्वरूपे प्रगट थयो. शासन देवीए ते राजा अने राणी बंनेने कुंडनी बहार काढ्यां ॥ १५ ॥ जेवा कुंडथी बहारथी आव्यां के तरतज प्रेमला लच्छीए पोताना पतिने ओळखी काड्यो. ते दंपतीनी सर्वे आशा फळी भूत थइ. अने तेनुं वर्णन न करी शकाय तेवो हर्ष त्यां प्रगट थयो. ॥ १६ ॥

मनुष्यपणुं चंद लह्युं. ॥ म० ॥ वरती मंगळ माळ ॥ अ० ॥
वही पोथा ढाळानी. ॥ म० ॥ पभणी मोहने टाळ ॥ अ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाए मनुष्य पणुं प्राप्त कर्युं. तेथी अत्यंत सुखनी श्रेणि प्रगट थइ चोथा उल्लासने ति मोहन विजयजी ए ढाळी प्राप्त करी. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

तीर्थ निवासी देव गण, हुंता समकित दृष्टि ॥ तेणे चंदनी
उपरे, करी कुसुमनी वृष्टि ॥ १ ॥ वुठी चंदननी छटा, हरख्या
सुर तिरियंच ॥ तिहुअण कल्लोले चढ्यो, तीर्थ प्रभाव उदंत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तीर्थना निवास करनारा सर्वे देवताओ समकितदृष्टि हता. तेमणे चंद राजानी उपर पुष्पनी वृष्टि करी ॥ १ ॥ चंदराजानी उपर बावना चंदनना रसनो देवताओए छंटकाव कर्यो जेनी सुगंधीथी सर्व देवताओ तथा तिर्यचो जे हाजर हता ते हर्ष पाम्या. त्रण भुवनने विषे तीर्थाधिराजनो महिमा अतिशय वृद्धि पाम्यो. ॥ २ ॥

धन धन सुरज कुंड जल, कलिमल मल हरणार ॥ दीधो चंद
जणी करी, मानवनो अवतार ॥ ३ ॥ प्रीतमने कहे प्रेमला, करी
घुंघट पट लाज ॥ महाराज गिरि राजथी, सिध्यां सघला काज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ पंचम काल–कलियुग मध्येना पापी जीवोना मेलने नाश करनार एवा सूर्य कुंडना जलने अतिशय धन्य वाद घटे छे के जेना प्रभावथी चंद राजाने फरीने मनुष्यनो अवतार प्राप्त थयो ॥ ३ ॥ त्यार पछी प्रेमला लछी घुंघटमां रही मर्यादा पूर्वक चंद राजाने कहेता हवां के हे महाराज आपणा सर्व मनोरथो गिरिराजना पसायथी सिद्ध थया. ॥ ४ ॥

स्नान करी ए कुंडमां, पूजो ऋषभ जिणंद ॥ सिंचो भक्ति रसे
करी, समकित तरूनो कंद ॥ ५ ॥ स्नान करीने चंद नृप, पेहेरी
उज्ज्वल धोत ॥ आव्यो आदि जिनालये, जिहां रतन उद्योत ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ सूर्य कुंडमां प्रथम स्नान करी, देवाधिदेव श्री ऋषभ परमात्मानी आप पूजा करो अने ते प्रमाणे परमात्मानी भक्ति करवा रूप रसनुं सिंचन, सम्यग् दर्शन रूप वृक्षना मूलमां करो ॥ ५ ॥ त्यार पछी चंद राजा सूर्य कुंडना जलथी स्नान करी निर्मल श्वेत वस्त्रो धारण करी ज्यां रत्नोनी कांति प्रकाश करी रही छे एवां श्री आदिनाथना मंदिरमां आव्यो. ॥ ६ ॥

दंपतीये पूजा रची, द्रव्य तणी बहु भेद ॥
प्रारंभे हवे भावनी, पूजा विरमी खेद ॥ ७ ॥

अथ ॥ अनंतर बंने स्त्री भर्त्तारे श्री जिनराजनी अनेक प्रकारथी द्रव्य पूजा करी. तदनंतर परिश्रमने शांत करी भाव पूजानो नीचे मुजब प्रारंभ करता हवा. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ७ मी ॥

॥ वण जारारे ॥ ए देशी ॥

जीनरायारे जय तिहुंअण प्रतिपाल, शांति सुधामय चंदलो ॥ जीन-
रायारे भवि जन आशा विश्राम, तुं सुरतरु प्रगट्यो भलो ॥ जी० ॥१॥

॥ जी० ॥ तुज पद पंकज लीन, सकल पुरंदर मधुकरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ तुज गुण अनंता अनंत, आणा जगत् सचराचरा ॥ जी० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! तुं त्रण भुवननो पालनार छो, अमृतमय शांतिने प्रसरावनार चंद्रमा छो. वळी हे जिनराज ! भव्य जनोनी आशाओने फळीभूत करावनार कल्प वृक्ष समान तुंज साक्षात् प्रगट थयो छो ॥१॥ हे जिनराज ! सर्वे इंद्रो तमारां चरण कमळने विषे भ्रमरनी जेम लीन थया छे. वळी हे नाथ ! आपना अनंतथी पण अनंत गुणो छे. वळी आपनी आज्ञाने स्थावर अने जंगम बंने स्वरूप वालुं जगत् अखंड रीते अंगीकार करे छे. ॥ २ ॥

॥ जी० ॥ तुज अभिधान कुलीश, भेदे कर्म महीधरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ तुं अनुभव रस सिंधु, देव अवर छिल्लर सरा ॥ जी० ॥ ३ ॥
॥ जी० ॥ तुं केवल जग चक्षु, खजुआ धाता हरि हरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ तुज गुण न लख्या जाय, जो मिशी कीजे सागरा ॥ जी० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! आपनां नाम रूप वज्र कर्म रूपी पृथ्वीने विदारण करी नांखे छे. वळी हे प्रभु ! तुं आत्माना अनुभव रसनो महासागर छो अने हरि हरादि अन्य देवो छिछरां खाबोचीयां जेवा छे॥३॥ हे जिनराज! तारुं केवल ज्ञान ते त्रण जगत्ना चक्षु रूप सूर्यथी पण अधिक छे. जेनी पासे ब्रह्मा, विष्णु अने शंकर ते आगीया कीडा समान छे. वळी हे नाथ ! जो समुद्रना पाणीने शाही रूप करीए तो पण तेटली रूशनाइथी पण तमारा गुण लखीशकाय नही अर्थात् आपना गुण पार न पामी शकाय तेटला छे. ॥ ४ ॥

॥ जी० ॥ तुं पंचानन रूप, वासी शिव गिरि कंदरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ रहे तारे दरबार, थइ अच्युताग्रज किंकरा ॥ जी०॥५॥
॥ जी० ॥ तुं प्रभु गंध गजेंद्र, अन्य सुरासुर सिंधुरा ॥ जी० ॥
(पाठांतर) अन्यते भुंडने सुकरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ आदि गरूड तुज जाण, त्रासे कर्मना विषधरा ॥ जी० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! मोह रूप पर्वतनी गुफाने विषे तुं केसरी सिंह समान छो. वळी तारी हजुरमां अच्युत देव लोकना इंद्रादि सहले सर्वे इंद्रो किंकर रूपे छे ॥ ५ ॥ हे जिनराज ! तुं गंध हस्ति समान परमेश्वर छो अने बीजा देव दानवो मात्र हस्ति समान छे (पाठांतर) बीजाओ भूंड अने सूअर समान छे. वळी हे प्रभु ! तुं रूप गरूडनी पासे कर्मरूप सर्पो त्रास पामी आवी शकता नथी. ॥ ६ ॥

॥ जी० ॥ तुजने प्रणमे स्वामी, न नमे भुजे कंधरा ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ तजी तुज सुरतरू छांहि, सेवे कोण कोइ जंजरा ॥जी०
॥७॥जी०॥ टपराने भव दव ताप.तुज आराधन जलधरा ॥जी०॥
॥ जी० ॥ तुं रोहणाचल शृंग, सर्व सदा तुं वसुंधरा ॥ जी० ॥८॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! तमारा चरणनां जे नमस्कार करे छे ते बीजानी पासे पोतानी डोक नमाडवाने

कल्पतरु नथी. वळी हे प्रभु ! तुं रूप कल्प वृक्षनी छांयाने तजीने एवो कोण मूर्ख छे के जे आंबलानी छांयाने सेवे ॥ ७ ॥ हे जिनराज ! तारी सेवना रूप वरसादथी आ संसार रूप दावानळनो ताप शांत थाय छे. हे नाथ ! तुं रोहणगिरिना शिखर समान छो अर्थात् सर्व गुण रूप रत्नोनी खाण छे. वळी सर्व उपसर्ग परिसह सहन करवाने पृथ्वी समान छो. ॥ ८ ॥

॥ जी० ॥ तुं अष्टापद एक (पाठांतरे) तुं जग श्रेष्ठ एक, ताहरी शक्ति
अपरंपरा ॥ जी० ॥ भवोभव ताहरी भक्ति,मुजे देजो जिनेसरा ॥ जी०
॥ ए ॥ जी० ॥ इत्यादिक स्तुति कीध, चंदे मन शुद्धे तिहां ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ फरी फरी चिंते नरिंद, किहां गिरिवर वळी हुं किहां ॥ जी०॥१०॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! कर्मरूप सिंहने पण नाश करवाने अष्टापद समान छो. (पाठांतर) तुं जगतने विषे एकज सर्वथी श्रेष्ठ छो. तारी शक्ति पार न पामी शकाय तेवी छे. हे नाथ ! मारी मात्र एकज विनंति छे के तारी भक्ति मने भवो भवने विषे होजो ॥ ए ॥ ए प्रमाणे शुद्ध मनथी चंदराजाए प्रभुनी स्तुति करी. वळी चंद राजा वारंवार मनमां विचार्या करे छे के क्यां हुं पामर अने क्यां आ गिरिराज. ॥१०॥

॥ जी० ॥ आव्यो देहरा बहार, चारण ऋषि तिहां वांदिया ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ निसुणी ललित उपदेश,राजा राणी आणंदिया ॥ जी०॥११॥
॥ जी० ॥ शेल प्रदक्षिणा दीध, शिव वरवा फेरा फियाँ ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ नृपे लेखे कीध, जे मानवपणुं अणुसर्यों ॥ जी० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पछी देवनी देरासरनी बहार आव्यां एटले चारण मुनिराजनां दर्शन थतां तेमने वंदन कर्यां. ते चारण मुनिनो मनोहर उपदेश सांभळी राजा अने राणी हर्ष पाम्यां ॥११॥ अनंतर गिरिराजनी प्रदक्षिणा दीधी ते जाणे शिव वहुने वरवा फेरा फरता होयनी एवी रीते राजाए मनुष्य जन्मनी प्राप्ति करी पोतानो अवतार सफळ कर्यो. ॥ १२ ॥

॥ जी० ॥ दोडी दासीए दोडि, मकरध्वजने वधामणी ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ विहंग मटी थया चंद, कुंकुम प्रभावे आपणी ॥ जी० ॥ १३॥
॥ जी० ॥ विमल पुरीनो ईश, हरख्यो असंभव संभवी ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ दासी पामी दान, जाणीए थइ कमला नवी ॥ जी० ॥ १४॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां दासीए दोडीने मकरध्वज राजाने वधामणी आपी के सूर्य कुंडना प्रभावथी पोतानीज मेळे पक्षी ने पक्षीपणुं मटाडी चंदराजा थया छे ॥ १३ ॥ विमलापुरीनो महाराजा आ असंभवित वातने संभवित जाणीने घणुंज हर्ष पाम्यो. तेणे दासीने बहुज दान आप्युं जेथी दासी ते जाणे लक्ष्मी समान थइ गइ. ॥ १४॥

॥ जी० ॥ विस्तरी पुरमां वात, रंग्या नरनारी सहु ॥ जी० ॥
॥ जी०॥ घर घर वेहेंचे लोक, धाइ वधाइ बहु बहु ॥ जी० ॥१५॥
॥ जी० ॥ चंद जणी नरनारी, जोवाने उत्सुक थया ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ प्रगट्या नव नव रंग, जय प्रभुजीनी थइ दयां ॥ जी० ॥१६॥

अर्थ ॥ कुकडो ते चंदराजा थयो आ वात नगरमां फेलातांज सर्व स्त्री पुरुषोनां मन बहुज खुशी थयां. घेरेघेर लोको दोडी दोडीने वधामणी आपतां साकर प्रमुख वेहेंचतां हतां ॥१५॥ नगरना लोको चंदराजाने जोवाने बहुज उत्सुक थया. अनेक रीते आनंदोत्सव प्रभुनी कृपानो वरसाद वरसतां थइ रह्यो.

॥ जी० ॥ मोहने चोथे उल्लास, ढाल कही ए सातमी ॥ जी० ॥
॥ जी० ॥ आगल चंदनी वात, निसुणो भविक सुधासमी ॥ जी० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ कवि मोहनविजयजीए चोथा उल्लासने विषे सातमी ढाल कही. वली आगल उपर अमृत समान चंदनी कथा छे ते हे भव्य जीवो! सांभलो. ॥ १७ ॥

॥ दोहा॥

मकरध्वज महीयल पति, तेमहीज प्रेमला मात ॥ निसुणी हरख्यां चित्तमां, प्रगट्यो जे जामात ॥ १ ॥ तेडाव्या मंत्री सकल, कह्युं सकल विरतंत ॥ सहु कदंब कुसुम परे, थया सहर्ष अनंत ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सोरठनो पति मकरध्वज राजा तथा तेनी पटराणी प्रेमलानी माता पोतानो जमाइ प्रगट थतां चित्तमां अत्यंत हर्ष पाम्यां ॥ १ ॥ सर्वे मंत्रीउने बोलावी सर्व वृत्तांत कह्यो. ते सांभली कदंब वृक्षनां पुष्पनी जेम सर्वे प्रफुल्लित थयां अर्थात् बहुज हर्ष पाम्यां. ॥ २ ॥

शिव नटवरने नरवरे, तेडाव्यो अति हेत ॥ विहंग मीटी थयो चद नृप, पूरव पुण्य संकेत ॥३॥ थयो हर्ष मुज प्रमुखने, ते सवि तुज उपगार ॥ तुंज हूती सघले अमे, लहेणुं होशे निरधार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तदनंतर राजाए शिव कुमर नटने बहुज हेतथी तेडावी, पूर्व पुण्यना पसायथी पक्षी मटीने राजा चंद थया ए सर्व वृत्तांत कह्यो ॥ ३ ॥ हुं विगेरेने जे हर्ष थयो ते सर्वे तमारोज उपगार छे. तमारी परत्वे अमारे सर्वेने निश्चयथी लेणुं छे. ॥ ४ ॥

तेडाव्या आव्या तरत, चंद तणा सामंत ॥ उन्नत स्वामिनी सुणी, रोम कुप उल्लसंत ॥ ५ ॥ शणगारी विमलापुरी, पट कुले बहु रंग ॥ फुली भाद्रवमा तणी, संध्या जाणे अनंग ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाना सामंतोने बोलाववाथी तेउं पण तरत पोताना स्वामिनो अभ्युदय सांभली तेउंनी रोमराजी विकस्वर थतां आव्या ॥ ५ ॥ विमलापुरी नगरीने अनेक रंगी वस्त्रोनां तोरण प्रमुखथी शणगारी. जेवी भादरवा मासनी संध्याना रंगनी जेवो सुशोभित देखाव थइ रह्यो. ॥ ६ ॥

मकरध्वज गिरिवर चढ्यो, लइ बहु परिवार ॥
आनंदे नृप चंदथी, मल्या सहु परिवार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वज राजा पोताना मोटा परिवारने साथे लइ गिरिराज उपर चढ्यो. त्यांजउ आनंद पूर्वक सर्वे परिवार चंद राजानी साथे भेटतो हवो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ७ मी ॥

॥ खंजाती सोहलनी ॥ ए देशी ॥

मकरध्वज महीपाल, चंद संगाथे हो श्रीजिन भेटीयाजी ॥ कीधी भक्ति अशेष, भव भव केरांहो पातिक पातिक मीठीयाजी ॥ १ ॥ प्रेमला प्रणमी पाय, मात पिताने हो विनये विनवेजी ॥ जे में परण्यो कंत, ते तुम पुण्ये हो एह पामी हवेजी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वज राजा, चंद राजानी साथे श्री जिनराजने भेटता हवा. तदनंतर परमात्मानी सर्व प्रकारनी भक्ति करी तेउए अनेक भवोनां पापनो नाश कर्यो ॥ १ ॥ प्रेमला लछी पोतानां मातपिताने प्रणाम करी विनयपूर्वक कहेवा लागीके आपना पुण्यना पसायथी मारा स्वामिनाथने में मेलव्या. ॥ २ ॥

ए आभा अवनीश, वीर नृपतिनो हो अंगज गुण निलोजी ॥ रवि कुंड जलने प्रभाव, कुर्कट मिटीने हो थयो अवनीतिलोजी ॥ ३ ॥ जोवोए तुम जामात, नयणा निहाली हो सुपरे उलखोजी ॥ सरिखा सरिखो संसार, पण नही कोइ हो एहना सारिखोजी ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ तेउ आभा नगरीना राजा छे अने वीरसेन राजाना गुणवंत पुत्र छे. सूर्य कुंडना जलना प्रभावथी कुकडा मटीने पृथ्वीना तिलक समान पुरुष थया छे ॥ ३ ॥ आ आपना जमाइराजने नेत्रोथी निहालीने जुउ अने उत्तम रीते तेनी उलखाण करो. संसारमां सरखे सरखा अनेक छे परंतु एमना सरखो तो कोइ पण जगत्मां नथी. ॥ ४ ॥

प्रभुए मुज जगमांहि, शशिनी कलाथी हो कीधी उजलीजी ॥ ए सेव्ये गिरिराज, माहारी एहनी हो आश सवि फलीजी ॥ ५ ॥ पुत्री वचन अवधार, विस्मय पामो हो सोरठनो धणीजी ॥ नयण सलुणे सेहेज, भरी भरी जोवे हो आभापति भणीजी ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ आ जगत्मां परमात्माना पसायथी चंद्रमानी कलाथी पण मने तो उज्ज्वलता प्राप्त थइ. वली गिरिराजनी सेवाथी तो मारी सर्वे आशाउ फलीभूत थइ ॥ ५ ॥ पुत्रीनां वचन मनमां ध्यानमां लेतां मकरध्वज राजा घणोज आश्चर्य पाम्यो. वली पोताना प्रेम भरेलां नेत्रोथी वारंवार आभापति चंद राजने निरखवा लाग्यो. ॥ ६ ॥

हरखेशुं मोतीए वधावि, ससरो जमाइ हो आलिंगी मल्याजी ॥ बेहुना आतम प्रदेश, जाणीए सघलाउ मांहोमांहि मल्याजी ॥ ७ ॥ चंद तणा सामंत, लली लली लाग्या हो चरणे बहु दिसेजी ॥ कहे अम परीक्षा कीध, सही तुमे स्वामि हो एम पंखी मिसेजी ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाने हर्षथी मोतीए वधावीने, सासरो अने जमाइ अरस परस आलिंगन देवा पूर्वक भेट्या, ते वखते बंनेना सर्व आतम प्रदेशो जाणे एक बीजानी साथे एकत्र थइ गया होय तेम भास्युं ॥७॥

ते पछी चंद राजाना मार्गनो अत्यंत प्रेम पूर्वक पोताना राजाना चरणमां नमवा लाग्या अने कह्युं के हे नाथ ! तमे पछी रूपे थइ अमारी खरे खरी परीक्षा करी. ॥ ८ ॥

नट कुल प्रणमी पाय, चंद नरिंदनी हो कीरति उच्चरीजी ॥ वर्त्यो प
रमानंद, दश दिशे वातो हो खिणेकमे विस्तरी जी ॥ ९ ॥ वाजते मं
गल तूर, गिरिवरहुंती हो बेहुं नृप उतर्या जी ॥ प्रथमदो कल्पना
इंद्र, निज परिवारे हो जाणीए परवर्या जी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नटनो समुदायपण चंदराजाने प्रणाम करी तेनी कीर्त्ति फेलावता हवा. आ बनावथी परम आनंद वरती रह्यो अने दशे दिशामां आ सर्व वात क्षणवारमां फेलाई गइ. ॥ ९ ॥ मंगल वाजित्रो वागतां थकां गिरिराज उपरथी बंने राजाउ नीचे उतर्या. ते जाणे पेहेला बे देवलोकनां इंद्रो पोत पोताना परिवारे परवरेला उतर्या होयनी एम लागनुं हतुं. ॥ १० ॥

भावे नमता शैल, प्रभु गुण स्तवता हो आव्या तलहटी जी ॥ गज
आरूढ्यो चंद, हय गय रथनी हो हुइ आर्जटीजी ॥११॥ हयवर चढ्यो
विमलेश, रथ आरूढी हो लछी प्रेमला जी ॥ नर नारीना वृंद, आ
गल हुवा हो धाता स्नेहला जी ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ अतिशुद्ध अध्यवसाये पर्वतथी उतरतां, प्रभुना गुणनी स्तवना करता तलेटीए आव्या. चंदराजा हस्तिउपर आरुढ थया. ते वखते हाथी, घोडा अने रथनी बहुज भीड हती. ॥ ११ ॥ एक सुंदर घोडाउपर मकरध्वज राजा आरुढ थयो. प्रेमला लछी रथमां बेठी. ते वखते स्त्री पुरुषोनां टोले टोलां बहुज स्नेह भरेलां अंतःकरणथी आगल पाछल जोतां चालतां हतां. ॥ १२ ॥

गुहिरा धुरे रे निसाण, एकत्व हुआ हो हरखें नभो मही जी ॥ प
वने पताका अनंत, स्वेद कणवारे हो जन नारही रही जी ॥ १३ ॥
वाजे ताल कंसाल, पग पग आवे हो रंगवधामणा जी ॥ गुडी शुं
चढी आकाश, जाणीए नाचे हो वृंद अपछर तणाजी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ डंका निशान गंभीर नादथी वागता होवाथी आकाशथी ते पृथ्वी सुधी हर्ष उभाइ रह्यो, अर्थात् आकाश पृथ्वी एक रूप थयां. वली ध्वजाउ अनेक होवाथी अने पवनथी फडफडाट करती जन समुदायना परसेवाना टीपाने सुकवती हती. ॥ १३ ॥ मृदंग अने कडताळादि वागते वरघोडो चाल्यो. पगले पगले वधामणीउ हर्षभर आवती हती. नटीयो आकाशमां उंचे नाचती हती ते जाणे अप्सराना वृंद नाचता होय तेवी लागती हती. ॥ १४ ॥

भेरी भुंगल भणकार, तेणे दिक्कन्या हो लहे बधिरत्वता जी ॥
गिरि कंदरा सर्वत्र, अगणित पामीहो शुचि मुखरत्वता जी ॥ १५ ॥
बेहुं शिर सोहे छत्र, चामर जोमी हो दीपे उजली जी ॥ इणे उछवे
पुरमांहि, कीधो पेसारो हो हरखे गल गली जी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ नेरी अने शुंगलना अवाजथी जाणे दिशि कुमारिकाओ बेहेरी थइ गइ अने पर्वतनी गुफाओ सर्वे, वाजिंत्रोना नादथी पवित्र थइ गइ एम लाग्युं. ॥ १५ ॥ बनेना शिर उपर छत्र शोभतुं हतुं अने उज्ज्वल चांमरो बंने बाजुए बनेने वींझातां हतां. आवी रीतना उत्सव सहित बने जणाओए हर्षथी गळ गला थतां नगरमां प्रवेश कर्यो ॥ १६ ॥

मकरध्वज नृपचंद, निजगृह आव्या हो मनडे गह गही जी ॥
आठमी ढाल रसाल, चोथे उल्लासे हो मोहन विजये कही जी ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वजराजा अने चंदराजा मनमां हर्षथी गह गहता पोताना मेहेले आव्या. एवी रीते चोथा उल्लासमां रसाल आठमी ढाल मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

अर्थी सवि संतोषिया, देइ दान अनंत ॥ अर्थिणीए नवि ओल
ख्या, निज घर आव्या कंत ॥१॥ संतोष्यो शिवकुमरने, देइ धण
कण कोम ॥ खिणमांहि एहवो कर्यो, नृप कोइ नकरे होड ॥ २ ॥

अर्थ ॥ दानना लेनाराओने अनेक रीतना दान आपी एवातो सर्वेने तृप्त कर्याके तेमनी स्त्रीओ ज्यारे पोताना नाथ घेर आव्या त्यारे ओलखी शकी नही. ॥ १ ॥ वली शिवकुंवर नटने तो क्रोडोगमे धन धान्य एक क्षणवारमां आपी एवो बनाव्योके कोइ राजापण तेनी साथे रीद्धिमां होड करीशके नही. ॥२॥

चंदे निज सामंतने, अधिक वधारा दीध ॥ सेवकता मांहे
थका, मित्र समाणा कीध ॥ ३ ॥ जेहने जे देवुं घटे, दीधुं ते
हने तेम ॥ दाता नर देतां थकां, पाछुं जोवे केम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजाए पोताना सामंतोने विशेष रीते आप्युं ते एटले सुधीके सेवकनी स्थितिमांथी फेरवीने मित्र समान बनावी दीधा. ॥ ३ ॥ जेओने जे जे प्रमाणे आपवुं उचित हतुं तेओने ते ते प्रमाणे दान आप्युं. शुं दातार पुरुष दान देवाने तैयार थया पछी आपतां पाछुं वाळी जुएछे? ॥ ४ ॥

पहोत्यां सहु निज निज गृहे, करता नवल टकोल ॥ चंद सुजश
प्रगट्यो जगत, शशि ज्युं कलाथी सोल॥५॥ कंचुकी पहेरे प्रेमला,
पण कुचयुगन समाय॥ हियडामांहि वध्यो हरख, चिहुं दिशि पसर्यो जाय॥६॥

अर्थ ॥ अनेक प्रकारना नवा नवा आनंदना कल्लोलथी उजवता सर्वे पोतपोताने घेरगया. चंदराजानो यश जगत्मां, चंद्र सोल कलाथी जेम, तेम प्रगट थयो ॥ ५ ॥ अहींआ प्रेमला लच्छीए कांचळी पेहेरवामांडी परंतु हर्षथी ते एटली फुली गइ के बने कुचाओमा कांचळी आवीशकी नही. वळी पोताना अंतःकरणमांनो हर्ष एटलो तो वधीगयो के ते बहार निकळी चारे दिशामां फेलाइ गयो ॥ ६ ॥

जल गत शफरी जेम करी, आंसुथी डगतात ॥
कहे सुताने हृदयमां, रही हुतीजे वात ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जळमां रेहेनारी मांछली जिंजाइ होय तेवी मकरध्वज राजानी आंखो आंसुथी जिंजातां, पोताना हृदयमां जे वात हती ते प्रेमळा लच्छीने केहेवाने पोते तैयार थयो ॥ ७ ॥

॥ ढाल ए मी ॥

॥ गोकुल गामने गोंदरे ॥ ए देशी ॥

प्रेमला लत्री नणी कहे रे, एम मकरध्वज वसुधार ॥ गुणवंती रे ॥
म्हारा अवगुण तुं सुतारे, कोइ नाणीश हृदय मोझार ॥ गु०॥प्रे०॥१॥
सोलवरस तुज उपरे रे, में तो न धर्यो मोह लिगार ॥ गु०॥ निपट अ
जाण्युं में कर्युं रे, ए तो न लह्यो में उंनो विचार ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मकरध्वजराजाए कह्युं के हे वेटा! प्रेमला लत्री तुं गुणवंतीछो तेथी मारा जे जे दोषो तारी परत्वे थयाछे ते तारा हृदयमां कदापि संजारती नही. ॥ १ ॥ सोलवर्ष सुधी तारी उपर में जरापण स्नेह धर्यो नही तेथी मने हवे उंडो विचार करतां एम लागेछे के ते खरेखरी में जूल करी. ॥ २ ॥

कही तुजने विपकन्यका रे, नित कुट्टी वचने एम ॥ गु० ॥ न करत
कह्युं जो मंत्रीतणुं रे, तो तुटत पातिक केम ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ३ ॥
तें मुजने घणुं ए कह्युं रे, ठेजी चंद नृपति जरतार ॥ गु० ॥ तो पण
हुं मानतो नहीं रे, अहो डुर्जन वचन विकार ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मे तने ए कोढीआना कहेवाथी निरंतर विषकन्या कही. परंतु जे मंत्रीए कह्युं ते में न मान्युं होत तो ते मारां डुष्ट कृत्यनां पापथी हुं केवीरीते छुटत. ॥ ३ ॥ तें तो मने घणीवार कह्युं हतुं के चंदराजाछे ते मारो स्वामिछे; परंतु डुर्जनोनां वचनोनो विकार मारा मनमां एटलो तो थयो हतो के ते तारीवात हुं मानतोज नहोतो. ॥ ४ ॥

तुजने परणी जे गयो रे, हवे उंलख्यो रूडे एह ॥ गु० ॥ ए नर किहां
किहां कोढीयो रे, पड्यो अंतर जलधर नेह ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ५ ॥ रे
वछे तुज जाग्यनो रे, किणे पाम्यो न जाये पार ॥ गु० ॥ चीरुकीया
जे मेलो थयो रे, करीगणे सफल अवतार ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तारी साथे जे लग्न करीने जतो रहेलो तेने हवे हुं रूडी रीते उंलखी शक्योछुं. क्यां ए पुरुष अने क्यां आ कोढीउं. बंनेमां फरकतो वरसाद अने जाकल जेटलोछे. ॥ ५ ॥ हे पुत्री! तारां जाग्यनो कोइ पार पामीशके तेम नथी. लांबा वखतथी वियोगी थयेलानो जे फरी मेलाप थयो तेथी तारो अवतार सफल थयो छे. ॥ ६ ॥

तुं हवे कोइ तणुं कह्युं रे, मननाणीश कहुंछुं एह ॥ गु० ॥ हुं थयो
काचो जे काननो रे, कर्युं निपट अजाण्युं तेह ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ७ ॥
कहे पुत्री एम सांजली रे, इहां तातजी नहीं तुम दोप ॥ गु० ॥ कीधां
कर्मन छुटीए रे, कुण आणे कुणथी रोप ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हुं तने कहुं छुं के हवे तुं कोइनां वचनो मनमां लावीश नही. हुं ज्यारे काचा काननो थयो त्यारेज में सर्व रती जूलकरी. ॥ ७ ॥ ते सांजली प्रेमलालछीए कह्युं के हे पिताजी एमां तमारो वांक-

पण दोष नथी. जे कर्म कर्या होय तेनाथी कोइ रीते जोगव्याविना छुटातुं नथी. एवुं जे जाणनार होय ते बीजानी उपर केम रोष करे. ॥ ८ ॥

ए पियु तुम पुण्ये मल्यो रे, हुं तो गुणविहुणी कोण मात्र ॥ गु० ॥
तात कुतात होवे नही रे, सुत होवे पात्र कुपात्र ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ए ॥
जेणे दुर्जन जोलव्या रे, होजो तेहनुं पण कल्याण ॥ गु० ॥ ते विण
कहो केम माहरी रे, जगमांहे होवती जाण ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ आपनांज पुण्यना पसायथी ए मारा स्वामि मल्या. हुं तो गुणविनानी कांइपण हिसाबमां नथी. मावतर कुमावतर थतांज नथी. जो के पुत्र पुत्रीतो पात्र कुपात्र थाय छे. ॥ ए ॥ जे दुर्जनोए तमने जोलव्या तेनुं पण कल्याण थजो. कारणके जो तेम न थयुं होततो मारीपण जगत्मां आवी कीर्ति केम फेलात? ॥ १० ॥

पण रखे हवे कहे कोइने रे, मुज हुंती न धरशो कुजाव ॥ गु० ॥ पर
खजो मुज पतिने वली रे, हवी इण कांठे छे नाव ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ ११ ॥
मकरध्वज कहे वछे रे, ए जाखे घणुं शुं विशेष ॥ गु० ॥ ए नृप चंद
पति तादृशो रे, नथी एहमांहि मीनने मेष ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ परंतु रखे हवे कोइना केहेवाथी मारा उपर अजाव करशो नही. मारा पतिनीपण परीक्षा करजो. कारणके हवे आ कांठे नावछे त्यां सुधी सारुं छे. ॥ ११ ॥ मकरध्वज राजाए कहुं के हे पुत्री! हवे वधारे शुं कहे छे? आ चंदराजा तारो पतिज छे तेमां जरापण मीन के मेष नथी. ॥ १२ ॥

विमलाथी आनालगी रे, विचमांहे जे जे देश ॥ गु० ॥ आज थकी में
तेहनो रे, सही थाप्यो चंदनरेश ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १३ ॥ तुं अमे कुलमां
उपनी रे, थयो माहरो जे एह जामात ॥ गु० ॥ कविमुखे अथवा शा
स्त्रमां रे, घणी रहशे जुग जुग वात ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ विमलापुरीथीते आनापुरी सुधीमां जे जे देशछे ते सर्व देशनो आजथी चंदराजा धणी एम में अंगीकार कर्युं छे. ॥ १३ ॥ तुं अमारा कुलमां उत्पन्न थइ ते घणुंज उत्तम थयुं के तारे लीधे मारो ए जमाइ थयो. कविना मुखमां अथवा शास्त्रमां आवात जुगे जुग विद्यमान रहेशे. ॥ १४ ॥

दीधो उतारो चंदने रे, नृपे सुंदर मंदिर मांहि ॥ गु० ॥ जोजन यु
गति जली करी रे, बहु वरसे मनने उछाहि ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १५ ॥
पति प्रमदा मन रंगथी रे, बहु विलसे नवल संयोग ॥ गु० ॥ दोगं
दुक सुरनी परे रे, नर जवना माणे जोग ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजाने मकरध्वज राजाए सुंदर मेहेलमां निवास करव्यो; अने घणां वरसे मनना उत्साह पूर्वक अनेक प्रकारनी युक्तिथी नवनवी रमतनी वातो जोजन तैयार कराव्यां. ॥ १५ ॥ चंद्र नृप अने प्रेमला नवो संयोग थवा थकी मनमां अत्यंत हर्ष पूर्वक सुखविलास जोगवेछे, ते जाणे दोगंदुक देवनी पेठे मनुष्य जवमां संसारना जोग जोगवेछे ॥ १६ ॥

चंद समो नवि को थयो रे, एहवो भूतल मांहि भूपाल ॥ गु० ॥ नवमी
ए चोथा उल्लासनी रे, कही मोहन विजये ढाल ॥ गु० ॥ प्रे० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा सरखो आ पृथ्वीना तलमां बीजो कोइपण राजा थयो नथी. ए प्रमाणे चोथा उल्लासनी नवमीढाल कवि मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

एक दिन चंद नारंदथी, करे गुह्य विमलेश ॥ कहोजी किण कीधो हतो,
एम तुम कुक्कड वेश ॥ १ ॥ केम तुमे इहां आव्या हता, थयो केम
इहां विवाद ॥ सांभलवा संबंध ए, छे मुज मन उन्माद ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एक दिवस चंद राजानी साथे मकरध्वज राजा गुह्य वातो करवा बेठा. विमलापुरीना स्वामिए कह्युं के हे जमाइराज ! आपने कुकमानो वेष कोले प्राप्त कराव्यो ॥१॥ तमे विमलापुरी केवी रीते आव्या हता. वली अहींआ तमारो विवाद केम थयो. ए सर्व वृत्तांत जाणवानो मारा मनमां बहुज उत्साह छे.२

चंद कहे निसुणो नृपति, मुज विमात कुरवार ॥ वधु संग लेइ अंबरे,
सलकार्यो सहकार ॥ ३ ॥ कपटे हुं कोटर रह्यो, भ्रमतो तरू आ-
काश ॥ चार घडी मांहि इहां, आव्यां अमे अनयास ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ चंदराजाए कह्युं के हे राजन् मारी ओरमान मा दुःखे वारवा योग्य छे. ते पोतानी वहुने साथे लइ आंबाना वृक्ष उपर बेठी अने आम्र वृक्षने आकाशमां उडाड्युं ॥ ३ ॥ हुं ते वखते आम्र वृक्षना कोटर (बखोल)मां संताइ रह्यो. अनुक्रमे ते वृक्ष आकाशमां उडतुं, चार घडी मात्रमां तेनाथी अनायासे अमे अहीं आव्या. ॥ ४ ॥

तुम पुत्री सिंहल सुतन, तणो लगन दिन तेह ॥ मुजने हिंसके
जोलव्यो, भाके परणी एह ॥ ५ ॥ शमस्याये समजी खरी, तुम पुत्री
तिण वार ॥ अमे त्रिहुं तरूवर चढी, पहोता आभा सार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते दिवसे तमारी पुत्रीनी साथे सिंहलरायना पुत्रना लग्न थवाना हता. ते समये हिंसक मंत्रीए मने जोलव्यो. जेथी तमारी पुत्रीनी साथे में भाकुती परणेतर कर्युं ॥ ५ ॥ तमारी पुत्री अने मारा मेलापना प्रसंगमां में जे जे शमस्याओ करी हती ते सर्वे ते समजी हती. पछी अमे तो त्रणे जणां वृक्ष उपर चढी आभापुरीए पहोंच्या. ॥ ६ ॥

कपट प्रगट थये जननिये, मुजने कर्यो विहंग ॥
गिरि फरसे नर पद लह्युं, थयो अम तुम सुप्रसंग ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ मारूं कपट प्रगट थतांज मारी विमाताए मने पक्षी बनावी दीधो. ते आ गिरिराज फरसनथी हुं मनुष्य थयो अने आपनो तथा मारो रुडो प्रसंग थयो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल १० मी ॥

॥ फीणा मारूजीनी कर इलडी ॥ ए देशी ॥

निसुणी वचन नृप चंदनां, मकरध्वज मन मांहि निज अवगुणे विलखाणो होराज ॥ अहो अहो कुष्टीने कहे, निपुण हतो पण हुं इहां तो निपट ठगाणो हो राज ॥ १ ॥ पातिक किहां ए छूटतो, काचे इण सशुआरे हणतो जो ए कन्या हो राज ॥ हो जो सचिव तणुं भलुं, एहने पण उगारी राखी कीरति धन्या हो राज ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंद राजानी हकीकत सांभळीने मकरध्वज राजा पोताना मनमां बहुज कंखवाणो परयो अने विचार करी कोढीआने केहेवा लाग्योके अरे रे ! हुं बहुज चतुर हतो परंतु ताराथी हुं अत्यंत ठगायो ॥ १ ॥ जो एवा निर्माल्य पुरावाथी में ए कन्याने मारी नखावी होत तो ए महा पापथी केवी रीते छुटी शकत? परंतु ए प्रधाननुं सारुं थजो के तेणे युक्तिथी पुत्रीनुं संरक्षण कराव्युं अने मारी कीर्त्तिने निष्कलंक रखावी. ॥ २ ॥

कुष्टी डुष्टी ठे केहवो, कीधीए विष कन्या हुउं आप निरालो होराज ॥
पुत्री वचन नवि मानतो, थयो ए कपट उघाडो आज जरालो हो राज ॥ ३ ॥
पातिक ठानुं नवि रहे, आकणीए जेम आवे ढलतुं ढाले पाणी हो राज ॥
आज ए कुष्टी प्रमुखनी,अंतर गतिनी वातो चंद नृपतिथी जाणी हो राज ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वळी ए दुष्ट कोढीउं पण एवो कपटी के मारी पुत्रीने विष कन्या ठरावी पोते अलग थइ रह्यो. हुं ते वखते तो पुत्रीनुं कह्युं मानतो न हतो परंतु सघळुं कपट संपूर्ण रीते अजवाळामां आव्युं. पाप फूटयुं ॥ ३ ॥ पाप प्रगट थया विना रेहेतुंज नथी. जेम पाणी पोतानी मेळेज ढाळमां ढळी पडे छे तेम पाप पोतानी मेळेज प्रगट थइ जाय छे. ए कोढीआ विगेरेनी अंतर्गत कपटनी वातोनी माहितगारी आजेज चंद राजा पासेथी मने थइ. ॥ ४ ॥

भागी मननी भ्रांतडी, चंद हवे चित्त वसियो, चातक जेम जलधारा हो राज ॥ तेह्या कारागारथी, प्रेमला लछी ताते पांचे तेह ठगारा हो राज ॥५॥ कोपी भृकुटी वांकी करी,नृपे सिंहल नृपने त्रटकीने बोलाव्यो हो राज ॥ रे पापी तें मुज थकी, वेर वसाव्युं मसलो पेटतें शूल उपाव्युं हो राज॥६॥

अर्थ ॥ मारा मनमां हवे लेश मात्र भ्रांति रही नथी. जेम चातक पक्षीना मनमां वरसाद तेम मारा मनमां चंद राजा वसी रह्या छे. आ प्रमाणे निश्चय थया पछी मकरध्वजराजाए बंदीखानामांथी ते पांचे ठगाराओने तेडाव्या ॥ ५ ॥ तेओ आव्या पछी मकरध्वज राजाए अत्यंत क्रोध युक्त थइ भृकुटी चडावी सिंहल राजा प्रत्ये त्रटकीने कह्युं. हे दुष्ट पापी तें मारी साथे जे वेर बांध्युं छे ते पेट चोळीने शुळ उत्पन्न ... जेवुं कर्युं छे. ॥ ६ ॥

कहे रे मुज पुत्री तणो, फोकट कपट करीने केम तें अरथ विगाड्यो हो राज ॥ एहवी कुमति तुज उपनी, मुजने ते छुहवीने सूतो सिंह जगाड्यो हो राज ॥ ७ ॥ अयुगत तुज मुख निरखवुं, मुज तनुजा पीडाए तुजने होवे तमासो हो राज ॥ धिग् तुज माय जे तुज जण्यो, सहि तो इण डुरमतिथी जीवीश तीन पंचासा हो राज ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ हे पापी ! तें विना कारणे कपट करीने मारी पुत्रीना हितने शामाटे नुकसान कर्युं. तने एवी माठी बुद्धि केम उत्पन्न थइ ? मने जे तें दुःख पमाड्युं ते सूता सिंहने जेमीने जगाडवानुं काम कर्युं छे॥७॥ तारुं मुख जोवुं ते पण अयुक्त छे. कारणके मारी दीकरीने पीडा थाय तेमां तारा मनने तमासा जेवुं लागे. धिक्कार छे तारी माताने के तने जन्म आप्यो. आवी माठी बुद्धिथी मने खात्री छे के तारुं वेहेलुं मोत आवशे. मात्र दोढसो वर्ष जीवीश. (आटलुं आयुष्य ते काळमां बहुज अल्प समजवुं) ॥ ८ ॥

वधक पुरुषने तेडीया,वध करवा ते पांचे नृपे तेहने आप्या हो राज ॥ बोल्यो चंद नृपति तेहवे,समय ते केम करी चूके जे करी मोटा थाप्या हो राज॥९॥ अहो राजन् एह उपरे,आपणे शरणे जे आव्या कहो ते केम हणाये होराज॥ भुंडुं जो करीए भुंडा थकी, भुंडानो रूडानो किण विध नेद जणाये होराज ॥ १० ॥

अर्थ ॥ राजाए तत्काळ वध करनारा चंडाळोने बोलाव्या अने ते पांचेनो वध करवाने तेओने सोंप्या ए समये तरतज चंद राजाए कह्युं. कवि कहे छे के जेने कुदरते मोटा बनाव्या छे ते पोतानी महत्वता बतावबानो समय आवे केम तेनो लाभ लीधा विना रही शके? ॥ ९ ॥ चंद राजाए कह्युं हे राजन् आप विचारशोके जेओ आपणे शरणे आव्या तेओने केवी रीते हणी शकाय? जो भुंडानी साथे आपणे शरणे आवेलानुं तेना जेवा थइ तेनुं भुंडुं करीए तो सारा नठारानो भेद केवी रीते जाणी शकाशे? ॥ १० ॥

ए उपगारी आपणा, एहनी तो बलिहारी तुम अम जे हित जोड्यो हो राज ॥ अवगुण उपर गुण करे, तेहने किण ही प्रस्तावे कोणे नवि कुवखोड्यो हो राज ॥ ११ ॥ जो एहने उगारशो, तो जगमां तुम केरो वधशे सुयश घणेरो हो राज ॥ जाणशे तो घणुं ए थयुं, एहवुं हवे नवि करशे देशे जो मनमां फेरो हो राज ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ आपणे तो हवे एवोज विचार करवो के तेओतो आपणा खरेखरा उपकारी, एटलुंज नहीं पण तेओने धन्यवाद घटे छे के तेओने लीधे आपणो अरसपरस संबंध जोडायो. वळी नीति शास्त्रमां पण *अवगुण उपर गुण करनार पुरुषने कोइ पण रीते कोइ पण मनुष्ये कवखोडयो नथी* ॥ ११ ॥ जो आप ए लोकोने बचावशो तो जगत्मां आपनो बहुज यश गवाशे. ए लोको पण पोताना मनमां विचार करशे तो तेओने माथे थवामां बाकी रही नथी जेथी हवे पछी आवुं काम कदापि करशे नही. ॥ १२ ॥

तुम पुत्री करमे नकी, शुं करे एह विचारा मुख तो एहनुं जोवो हो राज ॥ कोडी पण सुत एहनो, ते माटे एह उपर स्वामी सुप्रसन्न

होवो हो राज ॥ १३ ॥ कह्युं न लोपाणुं चंदनुं, जाणीए हाथ मेलावा मांहे नृपे एह दीधा हो राज ॥ चंद कीरति जग विस्तरी, सिंहल आदि पांचे तिहां निरबंधन कीधा हो राज ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ खरेखरूं विचारीए तो तमारी पुत्रीनांज माठां कर्मना उदयथी आ सघलुं बन्युं छे. ए विचारा शुं करी शके तेम छे? ए रांकातोनुं मोढुं तो जुओ केवा निर्माल्य जेवा दीसे छे? वळी तेनो दीकरो पण कोढीओ छे, माटे तेओना उपर दया लावी हे राजन् आप तेओना उपर सारी रीते प्रसन्न थाओ ॥ १३ ॥ चंदराजानां वचनो कोइ पण रीते लोपी शकायां नही अने जाणे हस्तमेलाप वखते राजाए तेओने सोंपी दीधा होय अर्थात् चंदराजाने अर्पण कर्या होय तेवी रीते तेओने मुक्त कर्या. आ बिनाथी चंदराजानी कीर्त्ति जगत्मां बहुज फेलाइ. सिंहल राजा प्रमुख पांचेने केदथी मुक्त कर्या. ॥ १४ ॥

पियुंनुं देखाडवा पारखुं, आवी प्रेमला लच्छी चंद तणो पद धोयो हो राज ॥ छांट्यो कनकध्वज जणी, ततखिण जोता मांहि तेहना कुष्टने खोयो हो राज ॥ १५ ॥ देवे चंदनी उपरे, वृष्टि करी कुसुमनी जय जय शब्द उचारी हो राज ॥ कनकध्वज प्रणमी कहे, धन्य धन्य वीर नृपतिना सुत जग उपगारी हो राज ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पोताना स्वामिनी महत्वतानी परीक्षा बतावबा सारूं प्रेमला लच्छीए तरतज आवीने चंद राजाना चरणनुं प्रक्षालन कर्युं अने ते प्रक्षालन करेला जलनो कोगळो कनकध्वज कोढिया उपर छांटो के जेना प्रभावथी जोत जोतामां तेनो कोढ नाश पाम्यो ॥१५॥ ते वखते देवताए जय जय शब्दनो उच्चार करी चंद राजानी उपर पुष्पनी वृष्टि करी. कनकध्वज कुमारे पण प्रणाम करी कह्युं के हे वीरसिंह राजाना पुत्र, जगत्ना उपकारी तमने धन्य छे धन्य छे. ॥ १६ ॥

दास थया सवि चंदना, पियुथी प्रेमला लच्छी नित नित रहे रसलीनी हो राज॥ दसमी चोथा उल्लासनी, मोहन विजये भाखी ढाल ए निपट नगीनी हो राज ॥१७॥

अर्थ ॥ ते सर्वे जणा चंद राजाना सेवक थया. प्रेमला लच्छी पोताना पतिनी साथे निरंतर सुख विलास भोगववा लागी. ए प्रमाणे चोथा उल्लास मध्ये दसमी ढाल मोहनविजयजी महाराजे बहुज सुंदर कही॥१७

॥ दोहा ॥

सनमानी सिंहल नृपति, चंदे दीधी सीख ॥ सिंहलपुर पहोता सुखे, देतां चंद आशीष ॥१॥ एहवे समये चंद नृप, निशामध्य सुपवित्र ॥ चिंतवतां थोडी घडी, गुणावली निज चित्त ॥ २ ॥

अर्थ ॥ सिंहल राजाने सन्मान पुर्वक चंद राजाए विदाय कर्या, अने ते सर्व चंद राजाने आशीर्वाद आपीने सिंहलपुर सुखेथी पहोंच्या ॥ १ ॥ हवे ते समये एक पवित्र रात्रिने विषे चंद राजाने विचार करतां तेना हृदयमां गुणावली चडी आवी. ॥ २ ॥

हुं तो इहां विमलापुरी,सुखे रहुं निरवीह ॥ पण कुणविध जाता
हशे, गुणावलीना दीह ॥ ३ ॥ वीछमतां कुर्कटपणे, कोल कर्योमें
तास ॥ जो हुं मानव पद लहीश, (तो) मलीश प्रथम उल्लास ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हुं तो अहीं आ विमलापुरीमां निर्भयपणे अत्यंत सुखमां रहुं छुं. परंतु गुणावलीना दिवसो आभापुरीमां केवी रीते जाता हशे ? ॥ ३ ॥ हुं कुकडापणे ज्यारे तेणीनाथी छुटो पडयो हतो त्यारे में तेणीने वचन आप्युं हतुं के ज्यारे हुं मनुष्यपणुं प्राप्त करीश त्यारे तनेज प्रथम आनंद सहित मलवा आवीश. ॥ ४ ॥

एतो हुं सुखी गयो, प्रेमला लछी प्रसंग ॥ हवे जो तेहने जइ
मलुं, तो जीवितनो रंग ॥ ५ ॥ चाहे तेहने चाहिये, ज्यां लगी
घटमें प्राण ॥ सयण तणी संभारवो, एह नेह नीसाण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ए जे में वचन आप्युं हतुं ते तो प्रेमला लछीनी साथे सुख विलासमां रेहेवाथी हुं भुली गयो, परंतु हवे पण जो हुं तेने जइने मलुं तोज मारा जीवतरने रंग छे ॥ ५ ॥ जे आपणी चाहना राखे तेनी आपणे ज्यां सुधी आपणा शरीरमां प्राण होय त्यां सुधी चाहना राखवी जोइए. वली सज्जनने संभारवा तेज प्रेमनी निशानी छे. ॥ ६ ॥

प्रात थयो उग्यो तपन, लख्यों नरिंदे लेख ॥
गुणावलीनी उपरे, आभा प्रेष्यो प्रेष्य ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ प्रातः काल थयो अने सूर्योदय थयो एटले चंदराजाए गुणावली उपर कागल लख्यो अने कासदने आपी आभापुरी तेने विदाय कर्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ११ मी ॥

॥ थारी सुरतनी बलिहारी हो धणरा ढोला ॥ ए देशी ॥
प्रेष्यने कहे नृप चंद हो गुणना लायक, कागल देजो हो हाथ गुणा-
वली जी ॥ तुं तो न करीश कोइने जाण हो ॥ गु० ॥ वीरमतीनी हो
प्रकृति छे आकुली जी ॥ १ ॥ जइ पुछ जे कुशल कल्याण हो ॥
गु० ॥ दे जे दिलासो हो मीठे बोलडेजी ॥ कहे जे रहे जो निश्चित
हो ॥ गु० ॥ आपण मलशुं हो वाजते ढोलडेजी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे सेवीका ! आ कागल तमे गुणावली राणीने हाथो हाथ आपजो. तमे मनमां जो भेदी एटलुंज कहुं छुं के आ वात कोइने बतावशो नही. जो वीरमतीना जाणवामां आ हकीकत आवशे तो तेनो स्वभाव बहु आकरो छे ॥ १ ॥ गुणावलीने तेना क्षेम कुशल पुछजो अने मीठां वचनोथी दिलासो आपजो वली तेणीने कहेजुं के हवे तमे निश्चिंतपणे रहेजो. आपणे मेल थाय देतां पछी मलशुं. ॥ २ ॥

करशुं आजापुरी राज्य हो ॥ गु० ॥ डुर्जन रहेशे हो नयणां चोलताजी ॥
सुरज कुंडने प्रजाव हो ॥ गु०॥ नर पद पामी हो करुं हुं कल्लोलताजी ॥ ३ ॥
धरजो तुमें चित्त प्रीति हो ॥ गु० ॥ सासु शीखे हो रखे विसारताजी ॥
अमे तो खिण खिण मामें हो ॥ गु० ॥ तमने रहीए नित संजारताजी ॥४॥

अर्थ ॥ आपणे आजापुरीमां राज्य करशुं ते खात्रीथी मानजो अने ते वखते डुर्जन लोको जोइने आंखो चोलतां वेसी रहेशे. सूर्य कुंडना प्रजावथी हुं मनुष्य पणुं पाम्यो तुं अने कल्लोलमां मारा दिवस अने रात व्यतीत थाय ठे ॥ ३ ॥ तमे अमारी उपर अंतः करणथी प्रीति राखजो. वीरमतीनी शिखामण मानी रखे अमने जुलीजता नही. अमे तो कृणे कृणे निरंतर तमने याद कर्या करीए डीए. ॥ ४ ॥

निरसो फूल गुलाव हो ॥ गु०॥ जनम भूमिनो हो वहालो.लागे कांटमोजी ॥
तुम अम मलवा मांहि हो ॥ गु० ॥ आगे न रह्यो हो विचमां आंटमोजी ॥५॥
अमने ठे परम आनंद हो ॥ गु० ॥ तुमने हो जो हो प्रीतलमी घणीजी ॥
पण तुम मीगं वयण हो ॥ गु० ॥ होंश रहे ठे हो सांजलवातणीजी ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पोतानी जन्म भूमिनुं कांटानुं झाड जेवुं वहालुं लागे ठे तेवुं परजूमिनुं गुलाबनुं फूल लागतुं नथी. अर्थात् तमे बाल्यावस्थामांथी स्नेही हता तोपण कांटा जेवा थयेला हतां तमारा उपर जेवो राग ठे तेवो राग प्रेमलालक्ष्मी गुलाबनां पुष्प जेवी हतां तेना उपर नथी तेथी निरस लागे ठे. हवे तमारा अने अमारा मेलापमां जविष्यमां कोइ पण प्रकारनी आंटी आववानो संजव नथी ॥ ५ ॥ अमने अहीं आ परम आनंद ठे अने तमारी अमारी उपर घणीज प्रीति होय एम चाहीए ठीए. वली तमारा बोल बहुज मीठा ठे ते सांजलवाने अमने बहुज होंश रह्या करे ठे. ॥ ६ ॥

लेखे गणशुं ते दीह हो ॥ गु० ॥ जिण दिन होशे हो तुम मेलावमोजी ॥
मनमां जे जे वात हो ॥ गु० ॥ न बने लखतां हो कागल सांकमोजी ॥ ७ ॥
कही एम सकल उदंत हो ॥ गु० ॥ प्रेष्य पगयो हो आजापुर जणीजी ॥
ते पण क्रमतो पंथ हो ॥ गु० ॥ जूमि उलंगी हो जोतामांहि घणीजी ॥ ८॥

अर्थ ॥ जे दिवसे तमारो अने अमारो मेलाप थशे तेज दिवसने अमे धन्य मानिशुं. वली अमारा मनमां जे जे वातो तमने कहेवानी ठे ते आ नानकडा कागलमां ते केवी रीते लखी शकाय ? ॥ ७ ॥ एम सर्व प्रकारनो कहेवा योग्य वृत्तांत कहीने खेपीआने आजापुरी तरफ रवाने कर्यो. खेपीआए पण रस्तो कापवा मांडयो अने जोताजोतामां बहु भूमिने उलंघी गयो. ॥ ८ ॥

मासे केते गयो प्रेष्य हो ॥ गु० ॥ आव्यो आजाहो नगरने आसनेजी ॥
शोचे चित्त पुर देखी हो ॥ गु० ॥ सहोदर सहितो हो एह कैलासनोजी ॥९॥
आव्यो नगरी मोझार हो ॥ गु० ॥ गनो भलीयो हो मंत्रीने जइजी ॥
वांच्यो नृपनो लेख हो ॥ गु० ॥ धीरज मनमां हो घणीज घणी थइजी ॥१०॥

अर्थ ॥ केटलाएक महीने ते गंभीरउ आभापुरीए पहोंच्यो. नगरने देखतांज तेना मनमां विचार थवा लाग्यो के शुं आ नगर ते कैलासपुरीनो सहोदर (भाइ) छे? खरेखर तेमज जाणे छे ॥ ए ॥ ने नगरीमां पहोंच्यो एटले तत्काल गुप्त रीते मंत्रीने जइने मळ्यो. मंत्रीने राजानो कागळ आप्यो जे वांचतांज मंत्रीना मनमां अत्यंत हर्ष थयो अने धीरज आवी. ॥ १० ॥

आव्यो गुणावली पास हो ॥ गु० ॥ कागल आप्यो हो हाथ नरेशनोजी ॥
खोल्यो थइने सहेज हो ॥ गु० ॥ वांचतां हरखी हो नाम प्राणेशनोजी ॥११॥
आणंद अंग न माय हो ॥ गु० ॥ नयणे उमगी हो प्रेम जलद घटाजी ॥
जाणे वधाव्यो लेख हो ॥ गु० ॥ आंसु मिसथी हो मुक्ता फल छटाजी ॥१२॥

अर्थ ॥ ते सेपीआने मंत्रीए गुणावलीनी पासे आण्यो. तेणे गुणावलीना हाथमां चंद राजानो कागल आप्यो. गुणावलीए उतावलथी पत्र फोडीने वांचतां पोताना प्राणनाथनुं नाम वांची ते बहुज हर्ष पामी ॥ ११ ॥ गुणावलीना अंगो अंगमां आनंद समातो नथी. तेणीनी चक्षुओमांथी प्रेमनी जलधारा छुटी-जाणे आंसु रूपी मुक्ता फलो (मोती) थी पत्रने वधावती होय एम जाणवुं. ॥ १२ ॥

जाण्यो पियु नर रूप हो ॥ गु० ॥ तेह हरखनी हो कुण कहीने शकेजी ॥
चिंते गुणावली एम हो ॥ गु० ॥ थइ हुं अगंजी हो हवे प्रीतम थकेजी ॥१३॥
विनवे सवि कासीद हो ॥ गु० ॥ चंदे मुखथी हो वात जे कही हतीजी ॥
कहे राणी सुण तास हो ॥ गु० ॥ वात किहां इहां रखे करतो छतीजी ॥१४॥

अर्थ ॥ पोताना पतिने पुरुष रूपे थयेलो जाणीने तेणीने जे हर्ष थयो तेनुं वर्णन करवाने कोण समर्थ छे? गुणावली मनमां एम विचारवा लागीके हवे मारा स्वामिना पसायथी हुं कोइनाथी गांजी जाउं तेम नथी ॥ १३ ॥ चंदराजाए जे जे हकीकत गुणावलीने कहेवाने कही हती ते सघली सेपीआए गुणावलीने कही. पछी गुणावलीए सेपीआने कह्युं के आ वात तुं अहींआ कोइनी पण पासे प्रगट करतो नही. ॥ १४ ॥

सनमान्यो तेह प्रेष्य हो ॥ गु० ॥ पाछो पठाव्यो हो लेख लखी करीजी ॥
पण नृप चंदनी वात हो ॥ गु० ॥ नगरी मांहे हो घर घर परवरीजी ॥ १५ ॥
कहे जण जण मुख एम हो ॥ गु० ॥ विहंग मटीने हो नर थयो नरवरुजी ॥
पुरनुं पूरण भाग्य हो ॥ गु० ॥ वहेलो आवे हो इहां अलवे सरूजी ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ते सेपीआनो बहुज आदर सत्कार कर्यो. गुणावलीए तेने पत्र लखी आपी विदाय कर्यो. परंतु चंदराजानी वात नगरमां घेर घेर चरचाइ रही ॥ १५ ॥ दरेक मनुष्य कहेवा लाग्या के आपणो राजा जे पक्षी थयो हतो ते मटी जइने पुरुष थयो छे एम संभलाय छे. हवे जो आपणा नगरनुं संपूर्ण भाग्य होय तो आपणा कृपावंत राजा अहीं वेहेलासर आवे. ॥ १६ ॥

धन धन चंद नरिंद हो ॥ गु० ॥ वासना पसरी हो सुयश सुवासनीजी ॥ एह
अगीआरमी ढाल हो ॥ गु० ॥ मोहने भाखी हो चोथा उल्लासनीजी ॥१७॥

अर्थ ॥ चंद महाराजाने धन्य धन्य छे. एवी उत्तम यशवाळी हवा दशे दिशामां पसरी रही. मोह विजयजी महाराजे चोथा उल्लासनी आ अगीआरमी ढाल कही. ॥ ११ ॥

॥ दोहा ॥

धीरमतीए एहवी, सण सण लहीते वात ॥ जे छे चंद विम-
लापुरी,लह्यो मानव आकार ॥१॥ रोष चढी चित्त चिंतवे, कोण
एहवो संसार ॥ जे में कीधो कुकडो, दे तस नर अवतार ॥२॥

अर्थ ॥ ते समये चालती वात वीरमतीना जाणवामां एवी रीते आवीके विमलापुरीमां चंदने मनुष्यपणुं प्राप्त थयुं एम संभळाय छे ॥ १ ॥ वीरमतीने गुस्सो चड्यो अने ते पोताना मनमां विचारवा लागी के एवो ते आ संसारमां कोण छे के जेने में कुकडो बनाव्यो तेने ते मनुष्यनो अवतार आपे. ॥ २ ॥

मन पण इहां आव्या तणुं,राखे छे वली तेह ॥ चूली डुंज खरी
प्रथम, कुशल्यो राख्यो एह ॥ ३ ॥ पाछो पुरुष थया पछी, धरे
दांश बहु मंद ॥ पायस खाइ पदमशी, हुउं दीसे चंद ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वळी ते अहीं आ आववाने हांश धरावे छे एम संभळाय छे. डुंज प्रथम चडीके में एने कुशल (जीवतो) राख्यो ॥ ३ ॥ ते मंद बुद्धिवाळो चंद फरी पुरुष थया पछी अनेक प्रकारनी अभिलाषा राखे छे ते जाणे " पायस खाइने पदमशी" थयो होय तेनी जेम करवानी धारणा राखे छे. ॥ ४ ॥

मुज सामो थावा करे, जुउं जग उलटो न्याय ॥ मोटीना लघु
मीनकी,कान करडवा जाय ॥५॥ साहामी विमलपुरी जइ, मोडुं
एहनुं मान ॥ न दउं इहां लगी आववा, तो मुज खरां वखाण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जगतमां अवळो न्याय थवा बेठो छे ते तो जुओ-ए चंद मारी सामो थवा मांगे छे. एतो एना जेवुं समजवुं के-नानी बिलाडी मोटी बिलाडीना कान करडवाने दोडती होय ॥ ५ ॥ अहींथी विमलापुरीए तेनी सामीज जइ, एना अभिमानने नरम पाडुं अने अहीं सुधी तेने आववा न दउं तोज मारुं पराक्रम खरे खरुं समजवुं. ॥ ६ ॥

आज पछी नवि राखवो, रिपुने थइ अबुज ॥
एक कला ए पण [illegible] चंद मुज ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हवे पछी एवी मंद बुद्धि नर [illegible] पछी जीवतो राखवो. आ [illegible] चंदे मने वधारे दिलगीरी. ॥ ७ ॥

॥ मा० ॥ निपट अजाएयुं हो मूढ करे छे ॥ मा०॥ नर थया माटे हो
थयो शुं माटी ॥ मा० ॥ नही जाये खाटी हो राख्ये आंटी ॥ मा० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वीरमतीए गुणावलीने बोलावीने कह्युं के वहु! तमे ध्यानमां राखजो. चंद फरी मने छेतेडी छे. ते विमलापुरीमां छे. मनुष्य थयो छे अने हजु तेना मनमांथी अभिमान गयुं नथी ॥ १ ॥ ते वली आजापुरीए आववानी होंश धरावे छे. ए धारणा ए मूर्ख माणस बहुज खूब नरेखी राखे छे. ए पुरुष थयो तेथी शुं ते एम धारे छे के ए शुरवीर मरद थयो, परंतु मारी साथे विरोध राखीने ते कदापि खाटी जावानो (फावी शकवानो) नथी. ॥ २ ॥

खबर तो एहनी हो थइ हशे तुजने ॥ मा० ॥ थइ तुं खोटी हो न कहे मुजने ॥ मा० ॥ एहने पाठो हो लिख तुं कागल ॥ मा० ॥ न कहीश वातो हो कोइनी आगल॥ मा०॥३॥ थइश जो मुजथी हो हृदयनी छंनी ॥मा० ॥ तो मुज सरिखी हो न गणीश भूंडी ॥ मा० ॥ मुकी जो होये हो पियुं तुज हुंडी ॥ मा० ॥ नांखजो कहुं छुं हो जिहां जल कुंभी ॥ मा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते संबंधी समाचार तारा तो जाणवामां आव्या हशे? परंतु तुं हवे खोटी थइ (फरी गइ) छो. तुं मारी आगल कांइ पण वात करती नथी. गमे तेम हो पण तुं तेना उपर फरी कागल लख अने आ वात तुं कोइनी आगल करीश नहीं ॥ ३ ॥ वली कहुं छुं के जो तुं पण मारी साथे गूढ हृदयवाली थइ तो जाण जे के मारी जेवी कोइ भुंडी नथी. तेमज जो तारा पतिए तारा उपर कांइ हुंडी (संदेसो पत्र पे) मोकली होय तो तने खास कहुं छुं के तेने तो गटर (जलनी कुंभी) मां फेंकी देजे. ॥ ४ ॥

विमलपुरीए हो जाइश हुंतो ॥ मा० ॥ आजापुरीए हो रहे जे तुं तो ॥ मा० ॥ चंदमतीने हो जइ समजावीश ॥ मा० ॥ तुरतज पाठी हो इहां हुं आवीश ॥ मा० ॥ ५ ॥ वहु तव भाखे हो वीरमतीने ॥ मा० कल्पित कहेतुं हो अयुक्त सतीने ॥ मा० ॥ विहंग जे कीधो हो नर केम थाये ॥ मा० ॥ दीठा विहुणो हो नवि ए मनाये ॥ मा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हुं तो हवे विमलापुरीए जइश, वली तने कहुं छुं के तारे तो आजापुरीमांज रहेवुं. ए मंदभाग्य चंदने हुं अहींथी जइने शिखामण आपीने तरतज पाछी अहींआ आवीश ॥ ५ ॥ गुणावली तरतज ते सांभलीने वीरमतीने कह्युं के हे सासूजी ! आप जेवा सतीने एवी अयुक्त कल्पित कहेवी योग्य नथी. जेने आपेज पक्षी बनाव्यो ते पुरुष केम थइ शके ! जाते दीठा विना ते मनाय तेम नथी. ॥ ६ ॥

नहीं कोइ अधिको हो तुमथी माडी ॥ मा०॥ ए कोइ पिशुने हो वात उठानी ॥ मा० ॥ तमे घर मांहि हो पोपो नवरस ॥ मा० ॥ पण ए नमले हो बीजने तेरस ॥ मा०॥७॥ नट तो तिहां लगी हो केम करी

जाये ॥ मा०॥ तुम विण एह तो हो नर नवि याये ॥ मा०॥ वाइ कहो कोइने हो न हुउं कुलोजा ॥ मा०॥ पाणी पेहेलां हो न कहो मोजा ॥मा०८॥

अर्थ ॥ वली हे माताजी ! तमाराथी ते जगत्मां एवो कोण वलीयो छे के एने पुरुष बनावी दे. मने तो कोइ चाडीयाए एवी खोटी वात उराडी होय एम लागे छे. तमे पण घरमां बेठां बेठां नवे रसनुं मन गमती रीते पोषण करो छो, परंतु चंद पुरुष थाय ए वात त्रीजने तेरस एकठा थवा जेवी छे ॥ ७ ॥ वली एम तो विचारो के नट लोको त्यां सुधी केवी रीते जइ शके? वली मने खात्री छे के तमारी कृपा विना ए पुरुष कदापि थइ शके नहीं. माटे वाइजी ! एम कोइना केहेवाथी तमे आडा अवला विचार करो नहीं; (मेला मनवाला थाउं नहीं) एतो पाणी पेहेलां मोजा उतारवा जेवुं बने छे. ॥ ८ ॥

हुं तो तुमथी हो न घणुं म्हाही ॥ मा० ॥ करजो कारज हो चित्त अवगाही ॥ मा० ॥ सासुडीने हो करीने डावी ॥ मा० ॥ शीघ्र गुणावली हो मंदिर आवी ॥ मा० ॥ ए ॥ वीरमतीए हो वेला साधी ॥ ॥ मा० ॥ वहु सुर तेड्या हो मंत्र आराधी ॥ मा० ॥ चंद डुचिंतन हो वात प्रकाशी ॥ मा० ॥ तव सुर नाखे हो क्षणेक विमासी ॥ मा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वली हुं कांइ तमाराथी विशेष म्हाहापणवाली नथी. परंतु एटलुं कहुं छुं के जे काम करो ते चित्तमां उंडो विचार करीने करजो. ए प्रमाणे पोतानी सासूने गुणावली अंतरथी छवेलीने छतावळथी पोताना मेहेलमां आवी ॥ ए ॥ हवे वीरमतीए पोतानुं कार्य सिद्ध करवा अवसर जोइने मंत्रनुं आराधन करी अनेक देवोने तेडाव्या. ते देवो आव्या एटले तेउंनी पासे चंदनुं बुरुं करवा संबंधी वात प्रगट करी. ते सांजली थोडी वार विचार करी देव बोलवा लाग्या. ॥ १० ॥

वाइ अमथी हो ए नवि होवे ॥ मा० ॥ चंदथी विरूउं हो कोण जे जोवे ॥ मा० ॥ सूरज कुंडे हो मज्जन कीधो ॥ मा० ॥ थयो नर रूपे हो पुहवि प्रसिद्धो ॥ मा० ॥ ११ ॥ तुमथी अमथी हो हवे नवि चाले मा०॥ कहीए ठीए साचे हो चावे चाले ॥ मा० ॥ अमथी अधिका हो तस रखवाला ॥ मा० ॥ अमे ए वाते हो रहेशुं निराला ॥ मा० ॥१२॥

अर्थ ॥ हे वीरमती ! ए काम अमाराथी हवे बनवानुं नथी. हवे चंदराजानुं बुरू करवाने माटे तेना सामुं पण जोवाने कोण शक्तिवान छे ? तेणे श्री शत्रुंजय उपर सूर्य कुंडमां स्नान कर्युं छे अने तेथी पुरुष रूपे थयो छे एटलुंज नहीं पण पृथ्वीने विषे हवे प्रसिद्ध थयो छे ॥ ११ ॥ हवे तमारुं के अमारुं कांइ पण जोर तेनी उपर चालवानुं नथी. आ वात अमे स्पष्ट रीते साचे साची कहीएछीए. कारण के तेना रक्षण करनारा देवो अमाराथी अधिक बलवाला छे, तेथी ए वातथी हवे अमे तो निराला रेहेशुं. ॥१२॥

कहो तो बीजो हो कारज करीए ॥ मा० ॥ पण ए सामुं हो पगलुं न जरीए ॥ मा०॥ एवमो सुतथी हो घरो अजावो ॥मा०॥ कहीए आज्ञा हो आपी मनावो ॥ मा० ॥ १३ ॥ सुरनी वाणी हो निसुणी राणी

मा० ॥ साह्मुं थमणी हो रोष जराणी ॥ मा०॥ पुनरपि देवे हो अति समजावी ॥ मा० ॥ तो पण ममती हो रासे नावी ॥ मा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ तमे बीजुं जे कांइ काम बतावो ते सुखेथी करीए, परंतु चंदनी सामुं तो एक डगलुं पण जरावाने अमे शक्तिवान नथी. वळी अमारी सलाह एवी छे के तमारे पण पोताना पुत्र उपर एवडो अन्याय राखवानी जरूर छे ? माटे कहीए छीए के तेने आभानगरीनुं राज्य आपी तेनुं मन मनावो ॥ १३ ॥ देवताओना कहेला वचनो सांभळतांज वीरमती तो तेनी सामे उछळी थमणी गुस्से थइ. फरीथी देवताओए घणी रीते समजाववा मांडी तो पण ते ममतीली होवाथी पोतानो विचार तेणीए फेरवी देवताओनी शिखा मन मानी नहीं. ॥ १४ ॥

वचन राणीनां हो मुक्यां वहेतां ॥ मा० ॥ सुरनिज ठामे हो सघळा पहोता ॥ मा० ॥ वीरमतीए हो तेड्यो मंत्री ॥ मा० ॥ विमळपुरीए हो थइ हुं गंत्री ॥ मा० ॥ १५ ॥ तुं इहां रहे जे हो धरजे शाता ॥ मा० ॥ मंत्री पभणे हो निसुणो माता ॥ मा० ॥ एणी वाते हो केम हुं वारूं, ॥ मा० ॥ थाजो चिंत्युं हो थाइ तुमारुं ॥ मा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ देवताओए राणीनां वचनोनी दरकार नहीं करतां तेनी वातने उवेखीने तेओ सर्वे पोतपोताने स्थानके गया. त्यारबाद वीरमतीए मंत्रीने बोलावीने कह्युं के हुं हवे विमळपुरीजवाने प्रयाण करूं छुं॥१५॥ वीरमतीए मंत्रीने कह्युं के तमारे अहींआ सुख शांतिथी रहेवुं. पछी मंत्रीए कह्युं के हे माताजी ! जे काम तमे करवा जाओ छो तेमां हुं तमने शुं काम वारी राखुं ! माताजी ! तमारुं धारेलुं पार पडजो. ॥ १६ ॥

मंत्री वचने हो हरखी राणी ॥ मा०॥ सचिवने जाण्यो हो परम प्रमाणी॥मा० ढाळ ए बारमी हो चोथे उल्लासे ॥मा०॥ मोहने भाखी हो प्रेम प्रकाशे॥मा०१७॥

अर्थ ॥ मंत्रीनां वचनो सांभळी राणी बहु हर्ष पामी अने आ मंत्री खरे खरो प्रमाणिक छे एम तेनी उपर विश्वास बेठो. चोथा उल्लासमां मोहनविजयजीए बारमी ढाळ प्रेम पूर्वक कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

चंडा अति पोरस चडी, पुनराकर्षी देव ॥ रस राती काति ग्रही, मद मातीं स्वयमेव ॥ १ ॥ वार्युं न करे कोइनुं, कही पण न शके कोय ॥ वार्यो न रहे हार्यो रहे, आप मती जे होय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जेने अत्यंत पोरस चडी गयो छे एवी क्रोध युक्त वीरमतीए फरीथी देवोनुं आकर्षण कर्युं. पोते मदमां छकी गयेली होवाथी प्रचंड रौद्र रसमां लाल चोळ थइ हाथमां तरवार लीधी ॥ १ ॥ कवि कहे छे के जे आप मतिला होय छे ते कोइनुं वारेलुं कबुल करता नथी. वळी तेओने कोइ वारी पण शकता नथी. तेओ एवा होय छे के कोइना वार्या रहे नहीं पण हार्याज रहे. ॥ २ ॥

सुर परिवारे परवरी, वीरमती सुविलास ॥ विमाए अंबर पथे, विचरी रोष प्रकाश ॥ ३ ॥ राणी मनमां चिंतवे, चंदने जीतीश प्राज्य ॥ पण जोली लेहेती नथी, जे देइश निज राज्य ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ देवताउना परिवार सहित वीरमती विमाना वसथी आकाश मार्गे अत्यंत रोषने वतावती आगल चाली ॥ ३ ॥ राणी मनमां विचारे छे के हमणां चंदनो पराजय करी जय मेलवीश. परंतु कवि कहे छे के ते मुर्खी जाणती नथीके हमणां मारूं राज्य छोड़ वेसीश. ॥ ४ ॥

जेम नवि जाणे रंकिका, तेम त्यांथी सुर एक ॥ आगलथी जइ विनवे, चंद नणी सुविवेक ॥ ५ ॥ महाराजा तुम उपरे, आवे अछे विमात ॥ सावधान रेहेजो तमे, कहुं छुं छानी वात ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जेवी रीते ए वीरमतीना जाणवामां न आवी शके तेवी रीते एक देवता ते परिवारमांथी गुप्त रीते छुटो पडी अगाउथी आवीने चंदराजाने विवेक पूर्वक कहेवा लाग्यो ॥ ५ ॥ हे महाराजा! तमारी उपर तमारी उरमान माता चडी आवे छे तेथी हवे तमे सावधान थइने रेहेजो. आ हुं तमने गुप्त नेद करूं छुं. ॥ ६ ॥

पुण्य प्रवल छे तुम तणुं, गंजी न शके एह ॥
तो पण रतन तणा यतन, करवा युक्त छे एह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ जो के तमारूं पुण्य प्रवल छे तेथी ए तमने हरावी शके तेम नथी, तो पण रत्ननुं जतन करवुं ए वात पण व्यवहारमां करवा योग्य छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल १३ मी ॥

॥ आवोरे उलगाणा ताहरी कांकणीरे कुंवे ॥ ए देशी ॥

सांजली चंद नरेशरू रे, पाम्यो घणुं मनमांहिरे शाता ॥ जाणीजे इहां आवी साहमी, विमाता ॥ सुरवचने नृप पाखर्या रे, मोटा हय वर जेहरे ताता ॥ पकम्जे पंखीने खिणमां, उडतारे जाता ॥ १ ॥ चंदे रण रसीयो थइ रे, अंगे पेहेर्यो सन्नाहरे नारी ॥ जगमांहि कोइ प्रगट्यो, बुजो इश्वरावतारी ॥ वांधी घणे कसणे कसी रे, तनुमध्ये तरवार रे सारी ॥ कीधीरे जय वरवा राये, अश्वनी असवारी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ देवताए कहेली वात सांजलतांज चंदराजाना मनमां अत्यंत हर्ष थयो. तेणे मनमां विचार्युं के आखरे मारी उरमान माता मारी सामे आवी खरी. तेथी तरतज पोते सारांमां सारां जे अश्वरत्नो के जे उडता पंखीने पण क्षणवारमां पकडी पाडे एवा अश्वोने तैयार कर्या ॥ १ ॥ रण संग्रामनो रसीयो होय तेवीरीते चंदराजाए संरक्षक एवुं जारे बख्तर धारण कर्युं. जाणे जगमां बीजो इश्वर प्रगट थयो एवो देखावा लाग्यो. मजबुत बंधन सहित केड उपर तलवारने लटकती बांधी; अने जय संपादन करवामाटे तरतज तेणे अश्वनी उपर स्वारी करी. ॥ २ ॥

मृगया मिस चडी निसर्यो रे, सामंत सात हजार रे संगे ॥ न धरे जे पग पाछा कहिए, संगेरे उत्तंगे ॥ आव्यो विमलपुरी थकी रे, उल्लंघी बहु कोशरे रंगे ॥ निरखे छे वनवासी आमी, नेत्रने प्रसंगे ॥ ३ ॥

एहवे आवती अंबरे रे, वरवीरे निज मायरे दीठी ॥ जाणे क्रोधान लनी, चालती अंगीठी ॥ पण मनमांहे चंदने रे, लागी अमीथी अ नंतरे मीठी ॥ आजानी निरधारे धारी, आवती ए चीठी ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ शिकारनुं बहानुं काढी पोताना साते हजार सामंतोने साथे लई ते चडी निकल्यो. सामंतो पण एवा हता के पात्री पानीतो करे नहीं एटलुंज नहीं पण राजानी साथेज संग्राममां होंशथी झुटी पडे. विमळापुरीथी प्रयाणकरी रंगजर बहु कोश सुधी जमीनने कापतां धाड्या आवेछे तेवामां एक सुंदर वनमां बगीचो दृष्टिए पड्यो ते जुवे छे. ॥ ३ ॥ एवामां आकाशमार्गे ते शुरवीरे वीरमतीने आवती दीठी. साक्षात् क्रोधरूप अग्निनी सगडी चाली आवती होय तेवी देखाइ. जोके चंदना मनमांतो ने अमृत करतां पण अत्यंत मीठी लागवामांडी. कारणके तेणे निश्चयथी धार्युंके आजानगरीए आववारूप आमंत्रणनी ए चीठी आवे छे. ॥ ४ ॥

अक्काए पण आवतो रे, साहमो चंद नरिंदरे धार्यो ॥ अलगाथी आ काशे रहीने, राणीए वकार्यो ॥ सुसरो पण नथी दिसतो रे, आवतां सामो तुजने वार्यो ॥ अथवा तें हेजाथी सहितो, कुकडो विसार्यो ॥ ५ ॥ मुज हुंते आजापुरी रे, आव्यानी मन होंशरे राखे ॥ पण भूंडा अहि वह्री कहुं तुं, ठंटतो न चाखे ॥ जोवे किशुं गोडीश नहीरे, तारो तुं इष्ट संजार रे जाखे ॥ हात्रीनी वट मुजने जोठं, केहवीतुं दाखे ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वीरमती शेसीए पण सामो आवेछे ते चंदज छे एम धारीने आकाशमां छेटेथीज सख्त वचनो कही चंदने छंछेड्यो. तेशीए कहुं के अह्या! मारी सामे आवतां तारा सासराए पण तने निवार्यो दिसतो नथी, परंतु तुं पण तारा हेतामांथी कुकडापणानी अवस्था भुली गयो.॥ ५ ॥ हुं छतां तुं आजापुरी आववानी तारा मनमां जे होंश राखे छे, पण भुंडा हजु तने पटलीपण खबर पडती नथी के धंट कदापि नागर वेलनो चारो चाखवाने भाग्यशाली थतोजनथी. तोपण हवेनुं शुं जोइ रह्यो छे, हुं कहुं छुं के तारा इष्ट देवने संजार. पछी जोउछुंके संग्राममां तुं क्षत्रियवट पण केवी बतावे छे! ॥ ६ ॥

चंदकहे हवे मातजी रे, न धरो मुजथी रोषरे वारू ॥ मेंतो काइ न वि गाड्युं हजी ए, सांजलो तुमारूं ॥ मुजथी एम बकतां थकां रे, लागेछे मनमांहिरे सारूं ॥ थाउं जीतो वेदेखा पहमां, इष्ट शुं संजारूं ॥ ७ ॥ तुमे जेहहां पगला कर्या रे, करशो ते कांइ नवाइ रे जाणुं ॥ मातजी तुमचा गुण जीजे, केटला वखाणुं ॥ तुमे नो जाणोछो चित्तमांरि, सघ ला विश्वनो सार रे ताणुं ॥ ठालीए वहुराइ फोकट, फांट मांहि ताणुं ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंदे कहुं के हे मातजी! हवे मारा उपर मने रोष राखो नहीं. तमा मांजलो मे हजु सुधी तमारूं कांइपण बगाड्युं नथी. तुं मारी साथे आवीरीते बकतां तमारा मनमां सारूं लागेछे! अने जो तमारा मनमां एमज सारूं लागतुं होय तो तमेपण सुखेथी पेहेलां तैयार थाओ. मारे एमां इष्ट देवने शुं

संजारवाने? ॥ ७ ॥ तमे जे अहींआ सुधी पगलां कर्यांछे तेथी एम जाणुं छुं के कांइक नवाइ जेवुं क रशो. माता! तमारा गुणोनां वखाण ते मारी जीभे केटलां करुं? तमे तमारा मनमां एमज जाणता हशो के आखा जगत्नो भार हुंज ताणुं छुं. पण जो एवुं अभिमान होयतो ते वाततो "टाली ठकुराइने फां मांहि गणुं" ते केहेवतना जेवीछे. ॥ ८ ॥

चंद वचन निसुणी करी रे, थइ क्रोधे प्रति अंग रे ताती ॥ नांखी रे सुत सादृमी पेहेली, पापणीए काती ॥ लागी चंद सन्नाहमांरे, जाणीए कुसुमनी एकरे पाती ॥ पण उलटीजइ लागी गगने, रंडिकाने छाती॥९॥ सा ततखिण धरणी ढली रे, चंद नरिंद समीप रे आवी॥ मुठी ते मो तीभां करीने, थोडीसी वधावी ॥ विष्णु कुमार नमुचिनी रे, नृपे कथा एक धीररे जावी ॥ दुर्जनना निग्रहनी करुणा, चित्तमांहे नावी॥१०॥

अर्थ ॥ चंदनां वचनो सांजली वीरमतीना अंगोअंगमां क्रोध जरायाथी ते लाल चोल थइ गइ. अ रगज मेहीए चंदनी उपर पेहेलांज तलवार फेंकी परंतु ते तलवार चंदना बख्तर उपर लागी ते जाणे पुष्पनी एक पांखडी लागवा जेवुं थयुं. उलटी ते तलवार त्यांथी उछलीने वीरमती रंडानी छातीमां ज इने लागी. ॥ ९ ॥ तलवार वागतांज वीरमती जमीन उपर ढली पडी. फरी तलवार चंदनी पासे आवी एटले तेने चंदे थोडा मोतीए वधावी. चंदे विष्णु कुमार अने नमूचिनुं दृष्टांत तरतज मनमां एकवार वि चार्युं अने तेथी दुर्जननो निग्रह करवामां करुणा लाववी ते तेना मनमां आव्युं नहीं. ॥ १० ॥

चंदे तव चोटी ग्रहीने, आडुं अवलुं असंख रे जाली ॥ लेइने आकाश उंची, दुष्टिका उलाली ॥ फेरी चक्र तणी परे रे, रजकनां वस्त्र समा नरे वाली ॥ कटकशुं लेइ पटकी शिला, उपरे कराली ॥ ११ ॥ चूर्ण थइ धरणी पडी रे, चलकी न शकी लगार रे रंडा ॥ प्राहुणकी थइ ठवी पुहविये, पापणी प्रचंडा ॥ एम जगमां पापी तणां रे, होवे निपट हवाल रे भुंडा ॥ रोपाए दुर्गतिमां तेहना, निश्चयथीरि कुंडा ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तरतज चंदे तेणीनो चोटलो झालीने आडुं अवलुं मचीने जोटने ते दुष्टाने उंचे आकाशमां उलाली; अने चक्रनी जेम तेणीने फेरवी तथा धोबी वस्त्रने पछाडीने झीके तेवीरीते तेणीने तरतज वेगी पछाडीने मजबुत शिला उपर पटकी. ॥ ११ ॥ ते रंडाना जमीन उपर चूरेचूरा थइगया. ते जरापण च लकी शकी नहीं. मरीने तरतज ते नरकनी ते चंडिका मेमान थइ. एवीरीते जगत्मां जे पापी होयछे तेना खरेखरा भुंडा हवाल थायछे; तथी तेमनी दुर्गति थवां मोटा कुंड स्थापण थयेछे. ॥ १२ ॥

कीधी चंदनी उपरे रे, देवे कुसुमनी वृष्टिरे रूडी ॥ वातथइ सरे की छजी मनमां, जाणताए कूडी ॥ जयजय शब्द सवले थयारे, वीरमती नरगतिए गुडी ॥ धर्मीना एम वैरी जाए, आफणीए बुडी ॥ १३ ॥ माउ निवारी जननो रे, आव्यो नगरी मोझार रे राजा ॥ जीतांना

मकरध्वज हरख्यो घणो रे, उछव
वजडाव्या गुहिरा, गुंजतां जे वाजां ॥ मकरध्वज हरख्यो घणो रे, राज्यते समाजा ॥ १४ ॥
कीध विशेष रे ताजा ॥ दीधुं निज नगरीनुं अर्धुं, हे श्रोता जनो ! ए वात जरा-
अर्थ ॥ तरतज देवोए चंद राजानी उपर पुष्पनी वहुसारी वृष्टि करी. चंद राजाने माटे जय जय शब्दो सर्वत्र प्रसरी रह्या अने वीर-
पण असत्यछे एम मनमां लावता नही. एवीरीते धर्मी मनुष्योना वैरीओ पोतानीमेळेज नाश पामी जायछे. ॥ १३ ॥
मती भवसागरमां बूडी गइ. चंदराजा पोतानुं जन्मनुं साल काढी नांखीने विमळापुरीमां फरीने आव्यो तेवखते नगरने विषे जय मे-
ळव्यानी निशानी रूपे जीतना डंका वगडाववा मांड्या. मकरध्वज राजापण बहुज हर्ष पाम्यो अने मोटो
महोत्सव तेणे कर्यो. पछी पोतानुं अर्द्धराज्य चंदराजाने बक्षीस कर्युं. ॥ १४ ॥
हरखी लछी प्रेमला रे, रहे निशदिन करजोडी रे पासे ॥ सांसारिक
सुख विलसे पूरां, पुण्यने प्रकाशे ॥ ढाल तेरमी कही रे, हर्ष थयावली
हर्षरे थाशे ॥ पभणे मोहन चोथे, चंदने उल्लासे ॥ १५ ॥
अर्थ ॥ आ वृत्तांत जाणी प्रेमला लछी अत्यंत हर्ष पामी. ते पोताना स्वामिनी हजुरमां रात दिवस
वेनय पूर्वक रहे छे; वळी पुण्यना उदयथी सांसारिक उत्तम प्रकारना भोगविलास संपूर्ण रीते भोगवे
छे. सर्वना मनमां हर्ष थयो; वळी पण विशेषे हर्ष थाशे. एवी रीते चोथा उल्लासने विषे तेरमी ढाल
मोहनविजयजीए कही. ॥ १५ ॥

॥ दोहा ॥

आभा आवी कहे विबुध, गुणावलीने छेक ॥ चंदे वीरमती भणी,
पोचाडी परलोक ॥ १ ॥ निज भुवनकरी सुरगयो, सुणीवचन
सुजगीश ॥ हरषित थइ गुणावली, तेडाव्यो मंत्रीश ॥ २ ॥
अर्थ ॥ तरतज एक देवताए आभापुरीए आवीने गुणावलीने समाचार आप्याके चंदराजाए वीरम-
तीने परलोक पहोंचाडीछे. ॥ १ ॥ देवताए आपेला उत्तम समाचार सांभळीने गुणावली बहुज हर्ष
पामी. अने देवता पोताने भुवने गयो एटले गुणावलीए मंत्रीराजने तेडाव्या. ॥ २ ॥
तस सुरवाणी सविकही, रंज्यो सुमति प्रधान ॥ रे वाइ कीधां
तमे, म्हारां पावन कान ॥ ३ ॥ खोडी मंजारी परे, कुशुकन क
रती एह ॥ भली थइ भावठगइ, थयुं पवित्र ए गेह ॥ ४ ॥
अर्थ ॥ मंत्रीने देवताए कहेला समाचार गुणावलीए कह्या. ते सांभळी सुमति प्रधान आनंद पाम्यो.
तेणे कह्युंके हे महाराणीजी ! आपे आ समाचारथी मारां कान पवित्र कर्या ॥ ३ ॥ लंगडी बिलाडीनी
जेम निरंतर आमी आवी ते अपशकुन करती हती. हवे बहु सारूं थयुंके आपणी महापीडा टळी अने
आ घर पवित्र थयुं. ॥ ४ ॥
वात विस्तरी नगरीए, पडह तणे उद्घोष ॥ वीरमतीनी लही
खबर, सहु पाम्या संतोष ॥ ५ ॥ गयो शल्य नृपचंदनो, निःकं
टक थयो देश ॥ हवे आभाए आवशे, निश्चय चंद नरेश ॥६ ॥

अर्थ ॥ वीरमती मरण पाम्याना समाचारनो ढंढेरो पिटावतांज आनानगरमां ते वात फेलाइ गइ अने ते समाचार सांभळतांज सर्वनां मन संतोष पाम्यां. ॥ ५ ॥ चंदराजानुं माळ गयुं अने देश निष्कंटक थयो एवी वात लोकोए करवा मांडी अने हवे निश्चयथी चंदराजा आभापुरीए आवशे एम लोको बोलवा मांड्या. ॥ ६ ॥

प्रजा मळीने पाठव्यो, विमळपुरीए प्रेष्य ॥
वेहला चंद पधारजो, वांचीने ए लेख ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आभापुरीना सर्वे नागरिकोए एकठा थइ चंदराजानी उपर एक विनंति रूपे आमंत्रण पत्र आभापुरीए पधारवा लख्यो अने लेपीआने पत्र आपी विमळपुरीए मोकल्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाळ १४ मी ॥

॥ अजब सुरंगी हो हंजा मारु लोवडी ॥ ए देशी ॥

परम सयाणीहो राणी नाम गुणावली, हेज नराणी हो जोर ॥ सही
य समाणी हो कहुं हु छे कोइ माहरी मेळवे चित्तनो चोर ॥प०॥ १॥
नवल नगीनो हो रंगनो जीनो साहिवो, सोरठ रह्यो हो लोभाय ॥
अवको चोमासो हो वासो आवी घरे करे, कोइ समजावो होय जाय ॥प०॥२॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां अत्यंत डाही अने चतुर एवी गुणावळी राणी जेना अंतःकरणमां पोताना प्राणनाथ उपरनो स्नेह अत्यंत जोसथी उछळी रह्योछे तेणीए पोतानुं सर्व सखी मंडळ एकठुं कर्युं; अने कहेवा लागीके हे वेहेनो तमारामांथी कोइ एवी महारी वहाली वेहेनछे के मारा अंतःकरणना चोरने मेळवी (पकडी) आपे. ॥ १ ॥ नव नवा रसनो रसियो अने नुतन स्नेह रूपरस एवो मारो नाथ सोरठ देशमां प्रेमना लोभथी पड्यो रह्यो छे. ते आ वखतनुं चोमासुं पोताने घेर आवीने करे एवी रीते कोइ जइने तेने समजावो तो सारूं. ॥ २ ॥

वेहेनकी साची हो प्रेमला लछी माहरी, मानव कीधो हो कंत ॥
पण एक वाते हो हुइ सोकलकी खरी, जोळव्यो नाह महंत ॥ प०॥३॥
पियुपण दूरे हो रहीने निस्नेही थयो,अगम दोहिलो हो पंथ॥ मनडुं
ए मूक्युं हो तिहां जइ पहोंचे नही,.शी इहां शीखुं हो संथ ॥ प० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ए प्रेमला लछी मारी खरेखर साची वेहेन छे के जेणे मारा पतिने मनुष्य बनाव्यो परंतु एक वाते तो खरेखरी ते मारी शोकज निवडी छे के जेणीए मारा परमपूज्य स्वामिने जोळवीने कबजामां राख्यो छे ॥ ३ ॥ मारा स्वामिनाथ पण माराथी दूर रहेवाथी स्नेह रहित थइ गया. वळी त्यांजवानो रस्तो पण अजाण्यो अने महादुःखे जवा योग्य छे. वळी कदाच मनने मोकलवानो प्रयास करूं पण तेनी ए शक्ति एवी नथी के त्यांजइ पहोंचे. माटे हवे मारे शुं रस्तो लेवो ते सुजतुं नथी. ॥ ४ ॥

अधम कहावे हो रहे जो नर घणुं सासरे, एम नवि जाणे हो एह ॥
पेहेली जे [illegible] हो नेह ॥

प०॥५॥ वल्लभ लागे हो सहीतो जग मांहे नवुं, मूलगु जासे हो मंद ॥
कोइन जोवे हो उग्यो पुरो पूनमे, बीजनो चाहे हो चंद ॥ प० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ लोकिकमां पण एवी केहेवत छे के जे पुरुष पोताने सासरे पडयो रहे ते अधम केहेवाय. ए वात तेओ जाणता पण नथी. वळी जे पेहेली परणेली स्त्री होय ते स्वामिने बहुज वहाली लागवी जोइए तेम छतां मारा नाथ मने केम छेह देता हशे ? ॥ ५ ॥ वळी जगत्मां एवी पण रीत छे के नवुं होय ते वधारे वहालुं लागे. अने जुनुं होय ते मध्यम रूपे थइ जाय. जुओने पुनमनो चंद्रमा संपूर्ण (पुरे पुरो) उगे छे ते वखते कोइ पण तेने जोतुं नथी अने बीजनो चंद्रमा उगे छे त्यारे तेने जोवानी सहु चाहना राखे छे. ॥ ६ ॥

प्रेमला प्यारी हो मुजने न्यारी प्रेयकी, दीठो स्यो मुज दोष ॥ साचे
हुं चाली हो पेहेलां सासुने कहे, तेणे करी राख्यो हो रोष ॥ प० ॥७॥
किंवातो हुओ हो जिणपुर प्रीतम कूकडो, आवतां आवे हो लाज ॥ कंत
विहुणी हो झुरी केम दिन नीगमुं, कठिन नरोथी हो वाज ॥ प०॥८॥

अर्थ ॥ मारा स्वामिनाथने प्रेमला उपर प्यार थयो अने मारी साथे जुदाइ थइ तेमां मारो शुं दोष तेना मनमां जाण्यो हशे ? मने तो एम अनुमान थाय छे के पेहेलां हुं वीरमतीने कहे आवती हती ते कारणथी मारा उपर मारा स्वामिए रोष राख्यो हशे ॥ ७ ॥ अथवा तो मने एम लागे छे के जे नगरमां हुं कूकडो थयो ते नगरे केम जाउं एवी रीते अहीं आवतां मारा स्वामिने शरम लागती हशे ! परंतु हे सखियो ! मारा नाथने वियोगे हुं झुर्या करुं छुं; हवे मारा दिवसो केम जशे ? कठण हृदयना माणसो आगळ जोर चालतुं नथी. ॥ ८ ॥

म्हारी रजनी हो सजनी भीने अंशुके, होय रहे माहारे हो संग ॥
एहवी तो मारी हो विरहनी ज्वाला आकरी, विधुविध पार्वाडे अनंग ॥
प०॥९॥ मलयदीरो धीरो हो आवे शीतलता होए.औषध एहनुं हो एह॥
भाग्य विहांथी हो मननो मेळुको मळे, धिग् एकंगो हो नेह ॥ प० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ हे सखियो ! रात्रिएज मारी खरी वेदनपणी छे के जे मारी साथे ??? पण भीनां वस्त्र सहित रह्या विना रहेती नथी. अर्थात् रात्रिए मारां वस्त्र आंसुथी भीनां थइ जाय छे. तेथी मने जाण्यो छे के पापी अनंगना प्रतापथी मारा पतिविना विरहनी ज्वाळा मने एटली बधी आकरी थइ पडी छे ॥ ९ ॥ मारो मलयनो धीरो आवशे त्यारेज मने शीतळता थशे. मारा विरहाग्निनुं एज औषध छे. परंतु एवुं मारुं भाग्य क्यांथी होय के मननो मेळापी आवीने भेटे. वळी धिक्कार छे एकंगी स्नेहने के जेनो मारा उपर जरा पण स्नेह नथी अने हुं तेने माटे झुर्या करुं छुं ॥ १० ॥

झुरतां एहवे हो आव्यो तिहां एक सुवटो, बोल्यो मधुरे हो साद ॥ कोणे
तुज कुमती हो पाड्यो केम तुं दयामणी, के कोइ कीधो हो वाद ॥ प० ॥ ११ ॥
देवता नामी हो हुं छुं पंखी पराक्रमी, कहो कांइ मुजने हो काम ॥ कंत
विदेशी हो राणी कहे मुज तेहनुं, हे खग सुणजो हो धाम ॥ प० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ गुणावली ए प्रमाणे झुर्या करती हती एवे समये त्यां आगल एक सूडो (पोपट) आवीने मीठे स्वरे बोल्यो. हे बाइ ! तुं बहुज दया उत्पन्न थाय तेवी लागे छे तने कोणे दुहवी छे अथवा कोनी साथे तारे कजीयो थयो छे ? ॥ ११ ॥ हुं जो के देखीतो पक्षी छुं परंतु देवताइ पक्षी छुं ते माटे लायक जे कांइ काम होय ते सुखेथी फरमावो. राणीए कह्युं के हे गुणना स्थान पक्षी राज मारो पति विदेश गयेल छे ते संबंधीज मारे दुःख छे. ॥ १२ ॥

माहारो संदेसो हो तिहां पहोचाडे कोइ नही,इहां पण नावे हो तेह ॥
अंतरगतिनी हो ज्ञानी विण जाणे नही,दोहिलो नवलो हो नेह ॥ प०
॥ १३ ॥ कागल आपो हो राणीजी कहे पंखीउं, आपीश हाथो हाथ ॥
कागल कीनो हो लखता काजल आलके, आंसुडाने हो साथ ॥ प० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ जेम मारो संदेशो तेनी पासे कोइ पहोंचाडतुं नथी तेम त्यांथी पण अहींआ कोइ आवता नथी. मारा अंतरंगना स्वरूपने ज्ञानी विना बीजुं कोण जाणी शके तेम छे ? नवो स्नेह जे थयेलो छे ते छोडवो मुश्केल छे ॥ १३ ॥ पक्षीए कह्युं हे राणीजी ! तमे कागल लखीने मने आपो. हुं ते कागल तमारा पतिने हाथो हाथ आपीश. पछी गुणावलीए कागल लख्यो परंतु आंखोमां आंसु आवते लखेलो होवाथी आंसुनी साथे काजल गयुं तेथीज आंसुनां टीपां काजलवालां, पत्रमां पड्यां. ॥ १४ ॥

तेहवोज चिटी हो दीधो सुवटा जणी, ते लइ चाल्यो आकाश ॥ देव
प्रभावे हो कागल दीधो चंदने, विमलपुरीए सहास ॥ प० ॥ १५ ॥
कागल लीधो हो मांड्यो चंदे वांचवा,वरणन दीसे हो क्यांहि ॥ जिहां
तिहां दीसे हो टपकां आंसुडा तणां, समज्यो मनडा हो मांहि ॥प०॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते भीनो थयेलो कागल तरतज पालीने ते सूडाने आप्यो. सूडो पण लइने आकाशमां उड्यो. देव प्रभावथी क्षणेक वारमां विमलापुरीए आव्यो अने चंद राजाने ते कागल हाथोहाथ आप्यो ॥ १५ ॥ पक्षीए आपेलो कागल लइने चंदे वांचवा मांड्यो परंतु कागल मध्येनो एक पण अक्षर पगार ते वांची शक्यो नही. कागलमां ज्यां देखे त्यां आंसुनां टीपाउ पडेलां हतां. तेथी ते पोताना मनमां खरी वात समजी गयो. ॥ १६ ॥

आंसुने आगे हो अक्षर ए न लिखी शकी, माहारे विरहे हो एम ॥
एम रही गेहे हो एकली दुःखडुं धरे, जनम नीगमशे हो केम ॥प०
॥१७॥ तिहां हवे जाउं हो थाउं आभानो धणी,राणीनी करवी हो चिंत॥
हाथ हाथ मांही हो हवे तो मुजने सांभरे, बालपणानी हो प्रीत ॥प०॥१८॥

अर्थ ॥ मारा वियोगना कारणथी आंसुनी धारा पत्र लखती वखते पडेली हशे तेथी ते एक पण अक्षर लखी शकी नथी. आवी रीते घरमां एकली रहीने ते मारा दुःखने धारण करी रही छे. हवे ते जन्मारो केवी रीते जशे ? ॥ १७ ॥ हवे हुं पण त्यां जइ आभापुरीनो स्वामि (राजा) थाउं. हवे मुजने राणीनी चिंता करवी घटे छे. वली मारा मनमां तेनीनी साथे बालपणनी प्रीति होवाथी ते हमणां मने सांभरी आवे छे. ॥ १८ ॥

कागल दीठे हो जाणे राणीने मह्यो, चंद धरानो हो पाल ॥ मोहने
भाखी हो चोदमी चोथा उल्लासनी, निपट संयोगी हो ढाल ॥ ५० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ पृथ्वीपति चंद राजाए जेवो कागल दीठो तेवो वांचतांज जाणे ते राणीने आपो आप मह्यो होय तेवो तेने भास थयो. एवी रीते चोथा उल्लास मध्ये चौदमी ढाल मोहन विजयजीमहाराजे खरेखरी संयोगी स्वरूपनी कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

प्रमदा पत्र आव्या पछी, चंद थयो चल चित्त ॥ उमाह्यो आभा
भणी,जन्म भूमि सुपवित्त ॥१॥ पत्रणे लखी प्रेमला,पतिने लही
उदास ॥ कहो स्वामी तुम वदननी,केम नविन आभास ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावलीनो पत्र आव्या पछी चंद राजानुं चित्त चलायमान थयुं. पोतानी पवित्र जन्मभूमि आभापुरी तरफ मननुं आकर्षण थयुं ॥ १ ॥ तरतज प्रेमलालछीए पोताना पतिने उदास देखीने पुछ्युं के हे स्वामिनाथ ! आपना मुखनी कांति आजे नविन प्रकारनी केम लागे छे? ॥ २ ॥

सहीतो निजपुर सांभर्युं, अथवा प्रथम जे नार ॥ सोरठमीनी
गोठडी,नगमी पियु निरधार ॥३॥ चढी गुणावली चित्तजो,तो इहां
तेडो स्वाम ॥ तास वचन लोपीश नही, थइ रहीश तस पाम ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मने तो एम जणाय छे के आपने पोतानुं नगर सांभरी आव्युं अथवा तो प्रथमनी परणेली गुणावली याद आवी. हे पियुजी आपने निश्चयथी आ मोरठनी प्रियानी गोष्ठि नज गमी ॥ ३ ॥ जो आपना अंतःकरणमां गुणावली वसी होय तो तेने हे नाथ ! अही तेडावो. तेणीनुं वचन हुं लोपीश नही परंतु तेनी तावेदार थइने रहीश. ॥ ४ ॥

सांप्यो देशज मुज पिता. राज्य तमारे हाथ ॥ मोटे आव्यो
कोसीले.केम मूको छो नाथ ॥५॥ चंद कहे चंद्राननें.प्रजा थय-
जक नत्र ॥ ते माटे जावुं अवश्य. आव्यु तिहांथी पत्र ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ मारा पिताए पोताना आपेला देशनुं राज्य आपना हाथमां सोंप्युं छे तेथी, ते मोटे आवेला को- [illegible]आने नजरानो केम मूकी गयो छो ॥ ५ ॥ चंद राजाए कह्युं के हे चन्द्रमुखी ! प्रजा आपणुं राज्य अने [illegible]. राजाविनाना [illegible] मन तेडाववानो पत्र आव्यो छे तेथी मारे अवश्य जवुं जोइए. ॥ ६ ॥

सोमासा ठेटवा पछी. वीरमतीए जेह ॥
निटां जइने ते मागियो. वन करवा छे एह ॥ ७ ॥

[illegible]र्थ ॥ [illegible] वीरमतीए आपला [illegible] मांहे [illegible] सीमाडाना [illegible] राजा- [illegible] छे [illegible] मने [illegible] बनी [illegible] छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल १५ मी ॥

॥ राज गोडी पासजी हो दरिशन ताहारो ॥ ए देशी ॥

राज एम प्रेमलाने समजावी, राज पुरगमननी वात जणावी ॥ राज नृप चंद समो नहीं कोइ ॥ ए आंकणी ॥ राज जइ सुसराने जणाव्युं, राज निज नगरीथी तेडुं जे आव्युं ॥ १ ॥ राज तिहां प्रजा वाटमी जोवे, राज जइ मलीए हुकम जो होवे ॥ राज नगरी किसी नृप पाखे, राज तृण नर पण क्षेत्रने राखे ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते प्रेमला लच्छीने पोताना नगरे जवानी वात चंद राजाए विस्तार पूर्वक कही. (कवि कहे छे) अहो चंद राजा समान बीजो कोइ नथी. पछी चंद राजाए पोताना सासरा पासे आवीने कयुं के आभापुरीथी अत्रे, मने तेडाववानो मारी प्रजानो पत्र आव्यो छे ॥ १ ॥ वळी हे राजन्! मारी प्रजा पण मारी राह जोइ बेठी छे. जो आपनो हुकम होय तो हुं त्यां जइने तेओने मळुं. वळी राजानी विना नगरीनुं संरक्षण केवी रीते रही शके ? एक तणखला जेवो स्वामि होय तोपण ते पोताना क्षेत्रने जाळवी शके. ॥ २ ॥

राज सुख लह्यो इहां में जगीशे, राज मुखे कहेतां कारमुं दिसे ॥
राज हुं तो तोल तमारो प्रसिद्धो, राज मुजने तमे मोटो कीधो ॥ ३ ॥
राज तिहां गया विण नवि चाले, राज वली विठडवुं पण साले ॥
राज मनुज थयो इहां रहीने, राज प्रभु पाय चडावुं हुं कहीने ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ वळी हे राजन् में आपना प्रतापे अहीं संपूर्ण सुख मेळव्युं; जेनुं वर्णन आपनी हजुरमां करवुं ते ठीक लागतुं नथी. परंतु एटलुं तो प्रत्यक्ष रीते आपे मने मोटो करवामां पोतानुं महत्वपणुं बतावी आप्युं छे ॥ ३ ॥ वळी हे राजन्! त्यां गया शिवाय जेम चाले तेम नथी तेमज अहींथी जवुं ते पण साल्याविना रेहेतुं नथी. कारण के अहींआ रेहेतांज हुं मनुष्य थयो. ए आपनो मोटो उपगार मारा उपर छे. ॥ ४ ॥

राज तुम सौजन्य पणाइ, राज नवि विसरे क्षणेक कदाइ ॥ राज अंतर कोइ मत करजो, राज सेवकने चित्तमां धरजो ॥ ५ ॥ राज कागल लखजो संभारी, राज रखे मुकता चित्तथी विसारी ॥ राज मुज अवगुण मत जो जो, राज तमे मोटा छो भारी हो जो ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ वळी हे राजन्! आपनी सज्जनता एटली विशाळ छे के ते एक क्षणवार पण कदापि विसरी शकाय तेवी नथी. आप मारे माटे लेश मात्र जुदाइ राखशो नही अने आ सेवकने चित्तमां निरंतर संभारी राखशो ॥ ५ ॥ वळी हे राजन्! मने निरंतर याद लावी मारी उपर पत्र लखशो परंतु अनेक कामोने लीधे रखे मने पोताना चित्तथी विसारी देता. वळी मारी अनेक चूको आपनी प्रत्ये थइ छे तेथी अवगुणने ध्यानमां लेशो नहीं. आप वडील छो अने तेवी रीते हवे पछी पण मुरबी ६ ॥

राजचंद तणी सुणी वाणी, राज सुसरानी नयण नराणी ॥ राज राज्या दिके परचाव्यो, राज तोये आनापति वश नाव्यो ॥७॥ राज मकरध्वज तव नाखे, राज गज विफर्यो ते कोणराखे ॥ राज वांध्ये कणवीए खेती, राज कहो चंदजी थाये केती ॥ (पाठांतरे) नथी तुमथी हरकत होती ॥ ८

अर्थ ॥ चंदराजानां वचनो सांजलीने तेना सासरानी आंखमां आंसु नराइ गयां. तेणे विचार कर्यो [illegible] जमाइराजचंदने आपणुं राज्य देवा प्रमुखनी लालचमां नांख्यो तोपण ते आपणे वश थयानही अर्थात् अत्रे रह्या नही. ॥ ७ ॥ पछी मकरध्वज राजा बोल्याके विफरेला (मदमां आवेला) हाथीनें कोण कबजे राखीशके तेमछे. वळीशुं वांध्ये कणवीए अर्थात् खेडुत उपर शिरजोरी करवाथी सारी खेती थइ शके तेमछे. अने कदाच् थाय तोपण हे चंदराय तेमां केटलो लान थाय? (बीजो पाठ) हे चंदराय तमारे माटे तो एम छे के अमे तो तमने हरकत करीए तेवा नथी. ॥ ८ ॥

राज नूषण पेहेर्याजे मांगी, राज रहे किण विधे अवधि अतांघी ॥ राज मन मान्योछे सोदो, राज नथी तमथी हरकत होदो ॥ ए ॥ राज कुमी वुद्धि उपजावी, राज तमे जाशो हाथ छेनावी ॥ जो हेमाथी जाउं, राज तो जाणीए सवल कहावो ॥ १० ॥ राज पण

अर्थ ॥ वळी जे आनूषणो मांगीने पेहरवा आणेलां होय ते कामनी [illegible] काय? माटे हे चंदराय तमारे माटे तो मन मानमान्यो सोदोछे. नथी तमने हरकत [illegible] धिकारथी तमे छळचाउ तेवा. ॥ ए ॥ वळी तमे जे अहींथी जवा संबंधी [illegible] तेथी अमारो हाथ छोडावीने नाजशो परंतु ज्यारे अमारा हैयां [illegible] मेंतो तमने वळवान मानीए. ॥ १० ॥

राज जे परदेशी कहाया, राज तेहथी सोटी [illegible] तमे इहां अवश. राज खरुं प्राहुणडे घर [illegible] शशकने कोशी. राज एना कोइना [illegible] कमी करी वाने. राज नोही चंद [illegible]

अर्थ ॥ [illegible] परदेशीनी साथे जे प्रीति [illegible] [illegible] नथी. तेथी [illegible] [illegible] ममतो [illegible] चंदराजान [illegible] नाखवनी [illegible]

राज चलचित्त निरखी [illegible] हरख्यो आवानो [illegible] राज आव्यो [illegible] राज [illegible]

अर्थ ॥ एवीरीते घणी मेहनतकर्या छतां पण पोतानो जमाइ उंचा मनवाळो थयो छे अने गयाविना रहेशे नही एम मकरध्वज राजाने लाग्युं त्यारे तरतज तेणे विदायगीरीनी तैयारी करवा मांडी. ए तैयारी देखीने चंदराजा बहुज खुशी थया अने ससराजी हवे रजा आपशे एवो निश्चय थयो. ॥ १३ ॥ पछी चंदराजा पोताने उतारे आव्या अने पोताना सामंतोने सर्व हकीकत जणावी तैयारी करवा कह्युं. अहींआ मकरध्वज राजाए पण शुद्ध अंतःकरणवाळी प्रेमला लछीने पण तेडावी ॥ १४ ॥

राज मात तात कहे सुण बेटी, राज अमवहाली तुं गुण पेटी ॥ राज
अमे चंदने घणुं वाह्यो, राज पण आभा नगरी उमाह्यो ॥ १५ ॥
राज ताहरूं मनडुं छे केवुं, राज संगे थावुं के इहां रे हेवुं ॥ राज
लछी कहे महाराया, राज जिहां काया तिहां ए छाया ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ मात पिताए कह्युं के हे बेहेन! तुं तो एक गुणनीज पेटीछो अने अमने बहुज वाहलीछो तेथी तुं अहींज रहेतो सारुं एवी धारणाथी चंदरायने अहीं रेहेवा घणी रीते समजाव्या परंतु तेना मनमां आभानगरीए जवानी पुरी उलट थइ छे. ॥ १५ ॥ हवे तारा मनमां शुं छे ? तारे तेमनी साथे जवानो विचारछे के अहींआ रेहेवुंछे? ते सांभळी प्रेमला लछीए कह्युंके हे पूज्यपिता! ज्यां काया होय त्यांज छाया होय ए न्याये मारे वर्त्तवुंछे. ॥ १६ ॥

राज चूकी तेम नहीं चूकुं, राज हवे अलगो पियु केम मूकुं ॥
राज पंदरमी ढाल सुहासे, राज कही मोहने चोथे उल्लासे ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ वळी हे पिताजी! हुं जेम एक वखत चूकी हती तेम हवे चूक करवानीज नथी; हवे प्राणनाथने कदि अळगो मुकवानीज नथी. एवी रीते मोहन विजयजी महाराजे चोथा उल्लासमां पंदरमी ढाळ हर्ष सहित कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

पति अनुरागी प्रेमला, जनके लेइ सुसंध ॥ जाण्युं जननीए तदा,
अखिल सुता संबंध ॥ १ ॥ प्रसवे जननी जो कोइ, प्रसवो सुत
निरवाण ॥ पण प्रसवो पुत्री रखे, पीयर विमुखी जाण ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे मात पिताए प्रेमलां लछी अने चंदरायनी वच्चे स्नेह संबंध संपूर्ण जोयो अने पुत्री हंमेशा पति उपर संपूर्ण स्नेह राखेछे एम माताए जाण्युं एटले तेणीए विचार्युंके पुत्रीनो संबंध खोटोछे कारण के पुत्री परणे एटले सासरेज जाय. ॥१॥ जो कोइ माता जन्म आपो तो पुत्रनेज जन्म आपजो पुत्रीने जन्म न आपजो. पुत्री तो पोताना पियरथी विमुखीजछे. पोताना घरनुं सारुं चाहे ॥ २ ॥

नवमे छुहिताए हने, तान नणो आवास ॥ पियरनी वेरण होवे,
पहोते प्रीतम पास ॥ ३ ॥ सुतान जाणे दोहिलम, पीयरनी ति
लपक ॥ सुख रहे नित सासरे, यहो प्रगट अविवेक ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ सो दीकरीउ होय तेथी कांइ बापनुं घर उघाडुं रहे नही एटलुंज नहीं पण पतिनी साथे प्रीतिमां जोडातां कोइ प्रसंगे एवुं पण बने के पियरनी वैरी थइ जाय. ॥ ३ ॥ वळी पीयरमां दुःखी थया होय तोपण दीकरी ते तरफ लइ जवानी वृत्तिथी लेशमात्र ध्यान आपती नथी. पोताना सासरी आमांज दुध्धरहे छे. आ केवो प्रत्यक्ष अविवेक छे? ॥ ४ ॥

मात पिताए मनथकी, सुपरे करी विचार ॥ प्रेमलाने संप्रेरुवा, करी सजाइ सार ॥ ५ ॥ दान सखी वसना भरण, सेज सुवास आहार ॥ इत्यादिक पुत्रीभणी, सोंप्या करी मनोहार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते अनेक प्रकारे विचार बतावी प्रेमला लछीनां माता पिताए तेणीने सासरे मोकलवा सारु सर्व प्रकारनी उत्तम तैयारी करवा मांडी. ॥ ५ ॥ उत्तम वाहनो, सुशील सखीउ–दासीउ–सुंदर वस्त्राभरणो, छत्रीपलंगादि, आसनो, उत्तम गंधवाळा पदार्थो, मेवा मीठाइ विगेरे अनेक प्रकारना जातां इत्यादि मनोहर पदार्थो पोतानी पुत्रीने आणामां आप्या. ॥ ६ ॥

चंदराय पण एहवे, चंचल चढी तुखार ॥ मलवा मकरध्वज भणी, आव्यो तिहां दरबार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां चंदरायपण महातेजस्वी घोडा उपर बेसीने मकरध्वज राजाना दरबारमां तेने मलवा सारु आव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल १६ मी ॥

॥ कानुडोतो विण वजाडे ए देशी ॥

सासु ससरे चंद नृपतिने, लछी सोंपी लाजा ॥ महाराज तमे कुशले खेमे. पोंहचो नगरी आजा ॥ १ ॥ ए अमपुत्री प्रेमला लछी, सोंपी तमने स्वामी ॥ एहनी लाज तमारे हाथे, कहीए छे शिरनामी ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंदरायना सासु ससराए जेनाथी अत्यंत लाज थयो छे एवी प्रेमला लछी चंदरायने सोंपीने आशीर्वाद आप्यो के तमे कुशल क्षेम आजा पुरीए पहोंचजो. ॥ १ ॥ हे राजन्! प्रेमला लछी हवे आपने स्वाधीन करीछे तेथी अमे हवे विनंति करीए छीएके एनी लाज तमारा हाथमां छे. ॥ २ ॥

ए छे लाडकवाइ अलहनी. नरही अलगी कयारे ॥ जो एहमां कोइ चूक पडे तो. मन नविआणजो त्यारे ॥३॥ मूकतां एहने एम परदेशे. अम मनुं नवि चाले ॥ पण पियु संगे जानां आडी. जीभलडी कोण घाले ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ए लाडकवाडछे एटलुंज नहि पण पोतानी मरजी प्रमाणे वर्तनारी छे. अमाराथी कदापि जुदी रही नथी. जो कोइ प्रसंगे तेनामां भूल आवीजायतो आपनो दरगुजरज करजो. ॥ ३ ॥ तेने आ प्रमाणे परदेश मोकलतां अमारूं मन कबुल करतुं नथी. परंतु ज्यारे तेणीने पोताना स्वामिनी साथे जवुं त्यारे तेमा कोण आडीजीभ चलावे? ॥ ४ ॥

वेहेला मलजो वरू जेम फलजो, रखे जो कहीए विसारो॥ए सोरठनुं
राज्य तुमारूं, ठे निश्चय अवधारो ॥ ५॥ माये पुत्री हृदय आलिंगी दे
शीखलडी वारु ॥ पीयरनी तो लज्जा बेटी, सासरडे तुज सारू ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हवे अमारी विनंति एज के तमे वेहेला वेहेला मलवा पधारजो. वटवृक्षनी जेम तमारी वि-शाखता थजो. अमने रखे विसारता; अने आ सोरठ देशनुं राज्य तमारूंज ठे एम निश्चयथी अवधा-रजो. ॥ ५ ॥ माताए प्रेमला लच्छीने पोताना हृदयनी साथे आलिंगन आपी सारी शिखामण आपतां कह्युं के जे दीकरी पोताने सासरे सारू केहेवरावे ते पीयरनी लाज वधारनारी समजवी. ॥ ६ ॥

जालवजे मन शोक सहुनुं, नथी सुसरोने सासु॥चालजे मन प्रीतमनां
पूंठे, रोप न धरजे फांसू ॥ ७ ॥ जाणुंतुं अमे तुं ठे डाही, कोइ विधि
नविचूके ॥ सुगुरु सुदेव सुधर्म हेयाथी, भोलपणे मत मूके ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ नथी तारे सासरो के सासु तेथी तेउना मन कांइ साचववानां नथी. परंतु तारी जे जे शोक्यो होय तेउनां मन जालवजे. तारा स्वामिनाथ जे जे आज्ञा करे ते अंतःकरणथी पालजे अने विनाकारणे कोइना उपर गुस्सो करीश नही. ॥ ७ ॥ वली अमे जाणीएठीए के तुं खरेखरी डहापणवाळीठो तेथी अवसरे करवा योग्य एवुं कांइपण काम चूकतेवी नथी. परंतु आ एक अमारी खास भलामण ठे के कोइपण वखते सुदेव, सुगुरु अने सुधर्मनी वाबतमां कोइपण फसावनार आवे तो ते वखते भोली थइ जइश नही. ॥ ८ ॥

दान पुण्यनु शुं तुज कहीए, एहतो तुज ठे क्रीडा ॥ कोइ प्राणी मात्र
जणीतुं, रखे उपजावती पीडा ॥९॥ जेम रुडुं जाणे तेम करजे, रहेजे
तुं अवरुंधी ॥ दीधी शेठ तणी शिखामण, ते तो झांपा सुधी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वली दान देवारूप पुण्यनां काम माटे तने शिखामण आपवानी नथी. एतो तारी निरंतरनी लीला ठे; व्यसनठे. ते साथे कोइ प्राणीमात्रने रखे तुं दुःख आपती. ॥९॥ टुंकामां एटलुंज कहीए ठीए के जेम सारुं लागे तेम करजे अने कोइनी साथे विरोधमां पडीश नही. कारणके अमे गमे तेटली शिखामण आपीए तोपण शिखामण प्रमाणे नहीं चालनारने तो "शेठनी शिखामण झांपासुधी" ए कहेवत प्रमाणे थाय ठे. परंतु तुं तो जेम बंनेनी शोभावधे तेम करजे. ॥ १० ॥

एम कही माये प्रेमला लछी, आंसूडे न्हवरावी, पुत्रीए पण विरहवा
गति, सकल पुरीए जणावी ॥ ११ ॥ सहीउं सुरंगी लघुवय संगी, प्रे
मला कंठे लागी॥ तारस्वर निसुणीने तेहना, सुरनी निद्रा भागी॥१२॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे शिखामण आपतां प्रेमला लच्छीने तेणीनी माताए अश्रुपात करतां न्हवरावी दीधी. पुत्रीए पण पोताने वियोगथी थतुं दुःख आखा नगरमां लोकोना जाणवामां आवे तेम फेलावी दीधुं. ॥ ११ ॥ बाल्यावस्थाथी प्रेमना रंगे रंगाइ गयेली उत्तम सखीउं प्रेमला लच्छीने भेटीपडीने उंचा स्वरथी एवी रीते रुदन करवा लागीके ते स्वर सांजलीने देवताउनी निद्रापण जती रही (देवोने निद्रा होती नथी परंतु वियोग समयना रुदननी प्रचुरता जणाववामाटे अतिशयोक्ति मूकेलीठे). ॥ १२ ॥

प्रेमलाने वीजवा वेला, खेचर रह्या रथ खेंची ॥ तेह समय वर्णवता
सुरगुरु, केरी पण मत वेंची ॥१३॥ हली मली सहु कोइना मननी, साथे
सुखडी लीधी ॥ सहु नयणथी उदर जरीने, प्रीति सुधारस पीधी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ प्रेमला लच्छीनो वियोग थती वखते जे करुणारस उछलतो हतो ते जोतां विद्याधरोनां विमानो पण खंचाइ रह्यां. विशेषतो शुं कहीए पण ते समयनुं वर्णन करवाने बृहस्पति बेसे तो तेनी बुद्धिपण घुंचवणमां पडे तेम हतुं. ॥ १३ ॥ सर्वनी साथे हलीमलीने तेउना अंतःकरणनी प्रेमरूप सुखडीनो सर्व कोइए अरस परस स्वादलीधो एटलुंज नहीं परंतु अरस परसनी प्रेममय दृष्टिमेलाप रूप अमृत रसनुं पान सर्वेए तृप्तथतां सुधीकर्युं. ॥ १४ ॥

चंद ललाटे तिलक कंकुनु, करी तंडुल प्रतिजावी ॥ मानुंए निषधाचल
उपर, चंद्रकला मली आवी ॥१५॥ पूरव पुण्यना पिंक सरिखुं, नाली
केर फल दीधुं ॥ चंदे प्रेमलाए परियाणुं, आजा साह्रामुं कीधुं ॥ १६ ॥

अर्थ॥पछी चंदराजाना ललाटमां कंकुनुं तिलक करी उपर चोखा चोड्या ते जाणे निषधाचल पर्वत उपर चंद्रकलाए देखाव आपवा रूप जास थयो. ॥ १५ ॥ पछी हाथमां श्रीफल आप्युं ते जाणे पूर्वना पुण्यनुं पिंक आप्युं होय तेवो देखावथयो. तेथतांज चंदराय अने प्रेमलालच्छीये आजापुरी तरफ प्रयाण कर्युं १६

वागी जेरी तवल नफेरी, थयो मकरध्वज संगे ॥ आव्यो विमलपुरीने
चउटे, चंद घणे मन रंगे ॥ १७ ॥ करे प्रशंसा पुरजन सघला, गीत
युवतीये गाव्यो ॥प्राहुणडो कोइ चंद सरिखो, नविजाण्यो कोइ आव्यो ॥१८॥

अर्थ ॥ ते वखते प्रयाण समयना डंका–ढोल–निशान–जेरी नफेरी आदि वाजिंत्रो वागवा माड्यां. मकरध्वज राजापण साथे वोलाववा गया. एम चालता चालतां विमला पुरीना चौहटामां चंदराजा दर्शनर आव्या. ॥ १७ ॥ ते समये नगरना सर्वे लोको तेनी प्रशंसा करवा लाग्या. सुंदरीउ गीत गावा लागी. लोको बोलवा लाग्याके चंदराजा समान कोट मेमान अत्यार सुधी विमलापुरीमां आव्या नथी. ॥ १८ ॥

आजा नृपति प्रेमला लछी. जोडी ए चिरंजीवो ॥ वेहेलां एह पधारजो पुरमां,
करशुं मंगल दीवो ॥ १९ ॥ चंद नृपति एम अधिक महोत्सव. श्रीसिद्धाचल
आव्या ॥ स्वसुरादिक जन वजर्थी पेहेला. श्रीजिनपति गुण गाव्या ॥ २० ॥

अर्थ ॥ चंदराजा अने प्रेमला लच्छीनी जोडी चिरकाल रेहेजो एम लोकोए आशीर्वाद आप्यो. ...ी विनंति करीए छीए आ नगरमां आप वेहेला वेहेला पधारजो. तमो पधारता अमो मंगलदीवो क... ॥ १९ ॥ ए प्रमाणे महा महोत्सव प्रवर्त्तत चंदराजा श्री सिद्धाचल गिरिराज समीपे आव्या अने ...रा प्रमुख सर्व परिवारथी जुदा पडता पेहेला तेमणे श्री जिनराजना गुणानु स्तवन कर्यु ॥ २० ॥

कहे मोहन इहां चोथे उल्लासे. सुललित सोलमी ढाले ॥
मानव जव सुकीयारथ कीधो, श्री श्री चंद नृपाले ॥ २१ ॥

...र्थ ॥ मोहन विजयजी महाराजे आ चोथा उल्लासमा सुललित सोलमी ढाल कही जेमां कहुंके श्री ...जाए पोतानो मनुष्य जव सुकृतार्थ कर्यो ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

भेटी विमलाचल विमल, तलहटीए नृपचंद ॥ आवीने कीधां विदा, स्वसुरादिक सानंद ॥ १ ॥ मकरध्वज विमलापुरी, पोहतो मांगी शीख ॥ चाल्यो चंद नरिंदवर, आजाप्रति सहरीष ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पवित्र सिद्धगिरिराजने भेटीने तलेटीए आवतां चंदराजाए मकरध्वज राजा प्रमुख सर्वे आनंद सहित विदाय कर्या. ॥ १ ॥ मकरध्वज राजा रजा लइने विमलापुरीए आव्या. पछी चंदराजा हर्ष सहित आजापुरी तरफ प्रयाण कर्युं. ॥ २ ॥

पभणे चंद यश शिवकुंवर, नित करे नाटारंभ ॥ प्रतिदिन पंथते अतिक्रमे, वाजत मंगल भंभ ॥ (पाठांतर) देखत अवनी अचंभ ॥ ३ ॥ जोतां देश विदेश बहु, मेली सैन्य अनंत ॥ प्रतिपुर नृपति अंगजा, पग पगचंद परणंत ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ रस्तामां शिवकुंवर नट चंदराजाना यशोगान करेछे. निरंतर नाटारंभ करेछे. दररोज मार्ग मंगल भंभावाजते उलंघेछे अने जगत्ना आश्चर्यकारी पदार्थो अवलोकन करता चाल्या जाय छे. ॥३ अनेकदेशविदेश जोता जोता अने अगणित सैन्य एकतुं करता चाल्या जायछे अने दरेक शेहेरना र जानी पुत्रीने चंदराजा डगले पगले परणता ॥ ४ ॥

आव्यो पोतनपुर वरे, चंद कटक सरतीर ॥ लीलाधर पण तेह जदिन, आव्यो गृहे गुहीर ॥ ५ ॥ पति अनुमति लीलावती, चंदनोतर्यो धीर ॥ संतोष्यो भोजन विधे, भगिनीये वीर ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पोतनपुर नगरे आव्या; चंदराजानुं सैन्य सरोवरना किनारा उपर उतर्युं. लीलाधर पण ते दिवसे परदेश गयेलो पोताने घेर आव्यो. ॥ ५ ॥ पतिनी आज्ञालइने वर्तनारी लीलावतीए महा धैर्यवं चंदराजाने पोतानेघेर आमंत्रण कर्युं; अने ते धर्मनी वेहेने पोताना शुरवीर धर्मबंधुने अनेक प्रकारन भोजनादिकथी संतोष पामवा रूप कार्य कर्युं. ॥ ६ ॥

नृप सासरवासोकरी, आव्यो सैन्य मोझार ॥
अर्द्ध निशाये जे थयो, ते सुणो अधिकार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजाएपण पोतानी धर्म भगिनीने (लीलावतीने) करीयावर रूप मुल्यवान वस्तुओ आपी, पछी पोताना सैन्यमां आव्यो. बाद अर्धरात्रिये जे वृत्तांत बन्युं ते सर्वे अधिकार हे श्रोताजनो! तमे सांभलो ॥ ७ ॥

॥ ढाल १७ मी ॥

॥ पुण्य प्रशंसीये ॥ ए देशी ॥

सुरपति सुर समुदायमांरे, एहवे पभणयु वचन्न ॥ जंबु भरतमांहे वसेरे, चंद महीधर धन्य रे ॥ शील सेवो सदा ॥ १ ॥ नरने जास प्रसादेरे,

दुःखन होवे कदा ॥ ए आंकणी ॥ नर सुर जगत् अनेकछे रे, चंद समो नहीं कोय ॥ निज दारा संतोषीछे रे, ए सरीखो कोणहोयरे ॥ शीख०॥२॥

अर्थ ॥ देवलोकमां इंद्रमहाराजाए देव सजामां एवुं कह्युं के जंबुद्वीपना जरत क्षेत्रमां आजालमां चंदराजा वसे छे तेने धन्य छे. (कवि कहेछेके हे जव्यजीवो तमे निरंतर शियल व्रतनुं सेवन करो तेना प्रतापथी तमने कदापि दुःख प्राप्त थशे नही. ॥ १ ॥ जगत्मां देवो अने मनुष्यो पारवगरनाछे परंतु चंदराजा समान, मात्र पोतानी स्त्रीमांज संतोषी एवो ब्रह्मचर्य पालनार कोइ नथी. ॥ २ ॥

माये विहंग कर्यो हतो रे, पण निज शिल प्रजाव ॥ सिद्धाचल फरसे थयो रे, पाछो वली नरराव रे ॥ शीख० ॥ ३ ॥ शियल चूकावे जे एहनो रे, ते नही कोइ संसार ॥ मेरु चलेतो एचलेरे, जाणो सहु निरधार रे ॥ शीख० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पोतानी ओरमान माताए पक्षी बनाव्यो हतो परंतु पोताना शियलना प्रजावथी सिद्ध गिरिराजनो फरस थवांज पाछो मनुष्य रूप थयो छे. ॥ ३ ॥ आ संसारमां तेना शियलव्रतमां जंग करावे तेवो कोइ देखातो नथी. तमे सर्वे खात्रीथी मानजो के जो मेरु पर्वत चलेतोज ते चलायमान थाय. ॥ ४ ॥

एक सुर अण सहतो थको रे, चंदतणी सुप्रशंस ॥ आव्यो शियल चुकाववारे, निशि पोतानपुर अंश रे ॥ शीख० ॥ ५ ॥ रजनी मध्यने अवसरे रे, कीधो खेचरी वेश ॥ निरखी त्रिजुवन मन चले रे, मायारूप विशेष रे ॥ शीख० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते सजामध्येनो एक देव इंद्रनांवचनो रूप चंदराजानी प्रशंसाने नही सहन करवाथी अर्थात् ते वचनो उपर तेने श्रद्धानहीं बेसवाथी, चंदराजाने शियलथी भ्रष्ट करवा माट ते ते रात्रिए पोतनपुर नगरे आव्यो. ॥ ५ ॥ मध्यरात्रिने समये तेणे एक विद्याधरीनो वेश धारणकर्यो: अने महा मोहजनक एवी तो शरीरनी सौंदर्यता रची के ते देखतांज त्रणभुवनना पामरजीवोनां मन चली जाय. ॥ ६ ॥

रुदन करे उंचे स्वरे. रही एकांत प्रदेश ॥ निसुणी चंद नरेसरु रे, अचरिज थयो सुविशेष रे ॥ शीख० ॥ ७ ॥ कुण दुःखणी रणमां रडे रे, एकली माजम रात ॥ खड्ग ग्रहने एकलो रे, चाल्यो चंद विख्यात रे ॥ शीख० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ ते स्थलना एकांत [illegible] उंचे स्वर [illegible] रुदन करवा मांड्युं ते चंदराजाने ते सांजलताज अत्यंत आश्चर्य उत्पन्न थयुं ॥ ७ ॥ [illegible] आ जगलमां रडे छे एवी कोण दुःखीयारी हशे [illegible] तेना [illegible] चंदराजा चाल्यो.

शब्दे शब्दे निकुंजमां रे, आव्यो नारी समीप ॥ [illegible] मदन [illegible] रे, झगमग नृपण दीप रे ॥ शीख० ॥ ९ ॥ कहे नरवर वनिता कोण रे, केम ए वनो आक्रंद ॥ कहे मुजने [illegible] मांडे, [illegible] दुःख पड्यु रे ॥ शीख०॥१०॥

[illegible] आक्रंद [illegible] ॥ ९ ॥ [illegible] ॥ १० ॥

एम निसुणी सुर उपदिशे रे, सुणो आजापति वात ॥ हुं छुं खेचर पुत्रिका रे, अकथछे मुज अवदात रे ॥शील०॥११॥ खेद धरे खटपट करेरे, मुजथी अति भरतार ॥ कपटकरी परहरी गयो रे, आज ए वनह मोझार रे ॥शील०॥१२॥

अर्थ ॥ ते सांभळीने देवताए कह्युं के हे आभानगरीना राजा मारी हकीकत ध्यान दइने सांभळो. हुं विद्याधरनी पुत्रीछुं. मारुं वृत्तांत केहेवा योग्यनथी. तोपण ॥ ११ ॥ हकीकत एवीछे के मारो पति मारी उपर बहुज गुस्से थयो छे; अने तेथी मारी साथे बहुज कपटथी वरतेछे. ते आ वनमां मने तजी दइने चाल्यो गयोछे. ॥ १२ ॥

कोइ न करे तेम करी गयो, प्रीतम कपट भंडार ॥ हुं अबला हवे माहरो रे, जाशे केम अवतार रे, ॥ शील० ॥ १३ ॥ मुजकरुणास्वर सांभळीरे, आव्यातमे महाराज ॥ जो तमे मजने संग्रहो रे, तोजगवाधशे लाजरे ॥ शील० ॥

अर्थ ॥ जगत्मां कोइ नकरे तेवुं ए करीने चाल्यो गयो. ते कपटनो भंडारछे. हुं अबळा होवाथी हवे मारो अवतार केवीरीते जाशे. ॥ १३ ॥ मारो दयाजनक स्वर सांभळीने तमे अहीं पधार्याछो. तेथी जो हवे आप मने अंगीकार करशो तो जगत्मां आपनी कीर्त्ति बहुज वधशे ॥ १४ ॥

साची निवहो जो क्षत्रियता रे, तो मत केहे जो नाकार ॥ राखो मुजपल्लि करीरे, नकरो विचार लगार रे ॥शील०॥१५॥ पातिक प्रार्थना भंगनु रे, जाणो प्राणधार ॥ शरण आव्याने उवेखशो रे, बांधोछो जो तरवार रे ॥ शील० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ जो आप क्षत्रियपणानुं अभिमान राखता हो तो मने नाकारो करता नही. मने पोतानी अर्धांगनाकरीने राखो अने ते बाबतमां जरापण बीजो विचार करो नही. ॥ १५ ॥ हे प्राणाधार! कोइनी प्रार्थना भंग कर्यानुं पाप अतिशय छे ते आपजाणोछो माटे जो तरवार बांधता होतो शरणे आवेलीने तजशो नही. ॥ १६ ॥

जननी कोइ शुराजणे रे, तुमजेवा महीपाल ॥
सतरमी चोथा उल्लासनी रे, पभणी मोहने ढाल रे ॥शील० ॥१७॥

अर्थ ॥ तमारा जेवा गुणवीरने हे राजन् कोइकज माता जन्म आपेछे. एवीरीते चोथा उल्लासमां मोहन विजयजीए सतरमी ढाल करी. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

वनिता वचन सुणीकरी, कहे चंद मतिवंत ॥ एवुं म कहे तुं मानुनी, अयुक्त वचन अनंत ॥ १ ॥ स्त्री जे परनर भोगवे, तेमें केम संग्रहाय ॥ सीनुं पण एवुं थयुं, उत्तम जने नजमाय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते स्त्रीनां एवां वचनो सांभळीने बुद्धिशाळी चंद्रराजाए कह्युं के हे स्त्री आवां अत्यंत अयोग्य वचनो तुं बोल नही. ॥ १ ॥ जे स्त्रीने बीजो पुरुष भोगवेछे ते स्त्रीने हुं केवीरीते अंगीकार करी शकुं? कोइपण मने तेवुं सीनुं होय पण जो ते एवुं थयुं तो उत्तम मनुष्य ते भाव नही. ॥ २ ॥

घोस्युं अवरनुं आदरे, के वधिमुक शियाल ॥ मृगपति ते करि
वर नसे, आप मरीने फाल ॥ ३ ॥ घेली सुंदर वदनथी, तुछ
वचन म प्रकाश ॥ कहेतो तुज पति मेलवुं, कोइ करी आयास ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ बीजानुं बोटेलुं तेतो कागडो-कुतरोके शियाल खाय. परंतु केसरीसिंह तो शिकार करीने उन्मत्त हस्तिनुं भक्षण करेछे. ॥ ३ ॥ हे गांडी! आवा सुंदर मुखथी एवा तुछ वचन बोल नहीं. तुं जो कहेतो कोइपण प्रकारे मेहनत करी तारा स्वामिने मेलवी आपुं. ॥ ४ ॥

जे जगमां अकुलीन नर, ते परस्त्री रत होय ॥ पण उत्तम कुल
उपजी, निंदित नकरे कोय ॥५॥ सुणी वचन एम खेचरी, रोप
करी कहे एम ॥ जोतुं मुज नहीं आदरे, तोतुं क्षत्रिय केम ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जगत्‌मां जे कुलीन पुरुषो केहेवाय छे तेओ परस्त्री लंपट होताज नथी. परंतु जेओ उत्तम कुलनां उत्पन्न थयेला होयछे तेओ कोइपण प्रकारनुं निंदा करवा योग्य काम करताज नथी. ॥ ५ ॥ चंदराजानां एवां वचनो सांभली खेचरीए गुस्से थइने कयुं के हे राजा जो तुं मने अंगीकार नहीं करीश तो तुं क्षत्रिय केम केहेवाइश. ॥ ६ ॥

स्त्री हत्यापातिक तने, देइश अहो राजन् ॥
नहीं तो कहुं तु माहरुं, वचन अनोपम मान ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ हे राजन् हवे छेवटे तने कहुं छुं के तुं जो मने नहीं अंगीकार करतो हुं आत्मघात करीश अने तेथी तने स्त्री हत्यानुं पाप लागशे तेथी मने अंगीकार करवारूप मारूं अनोपम वचन तुं कबुलकर.७

॥ ढाल १० मी ॥

॥ कंत तमाकु परिहरो ॥ ए देशी ॥

विद्याधरीने नृप कहे. रे सुजगे सुणवात ॥ मोरा लाल ॥ स्त्री वध
पातिकथी घणो. शील जंग उतपात ॥ मो० ॥ १ ॥ सूलो ललना
विषयनो ॥ ए आंकणी ॥ चंद चंद अनुकार ॥ मो० ॥ जास प्रशंसे
सुरवरा. धन एहनो अवतार ॥ मो० ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ विद्याधरीने चंद राजाए कयुं के हे सुजगे ! मारी वात सांभल. स्त्री वधना पापथी शियलना भंगनुं पाप अतिशय मोटुं छे स्त्रीनो विषय सुखोनिमाहथ छे. कवि कहे छे के चंद राजा चंद्रसमान निर्मल छे. जेनी इंद्र पण प्रशंसा करे छे तेना अवतारने धन्य छे. ॥ १ ॥ २ ॥

वेदेही रघुपति तणी.अपहरीने दश कंध ॥ मो० ॥ हेमपुरी करथी गमी,जाणे
सहु संबंध ॥ मो० ॥ सु० ॥ ३ ॥ पाचाली पद्मात्तरे. अपहरी यश स्यो लीध ॥
मो० ॥ साहामी अमर कंकापुरी. जटिल विलेपन कीध ॥ मो० ॥ सू० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ रामचंद्रजीनी पत्नी सीतानुं रावणे हरण करवाथी सुवर्ण लंका गुमाववानो समय आव्यो ;

वृत्तांत सर्व कोइ जाणे छे ॥ ३ ॥ द्रौपदीनुं पद्मोत्तर राजाए हरण करीने शुं यश संपादन कर्यो ? उलटी अमरकंका नगरी गुमावतां कृष्णे स्त्रीनो वेश धारण करावी छोडयो. ॥ ४ ॥

अहल्या माटे इंद्रने,शाप्यो गौतमे जाण ॥ मो० ॥ हरि दशशत जगनो थयो, कहे एम प्रगट पुराण ॥ मो० ॥ सू० ॥ ५ ॥ जसमतो जसमांगद थयो, तुहिन कन्याने हेत ॥ मो० ॥ एतो जाणे छे सहु, शैविमत संकेत ॥ मो० ॥ सू० ॥६॥

अर्थ ॥ वली पुराणमां पण प्रगट कथा छे के अहल्या साथे इंद्रे व्यभिचार करवाथी गौतम ऋषिए तेने शाप दीधो हतो जेथी इंद्र हजार योनिवालो थयो ॥ ५ ॥ वली हिमाचलनी पुत्री उपर जसमांगद कामांध थयेलो होवाथी ते जसम थइ गयो एवी शिवपुराणनी वात सहु कोइ जाणे छे. ॥ ६ ॥

एम परदारा आदर्ये, केणे कीधी लील ॥ मो० ॥ सुखीया ते नर जाणजे, जे कोइ पालशे शील ॥ मो० ॥ सू० ॥ ७ ॥ जवसागर फरवा तणी, परस्त्री वेरी समान ॥ मो० ॥ परणीता परिहारते, छे शिव लब्धि निदान ॥ मो० ॥ सू० ॥८॥

अर्थ ॥ एवी रीते परस्त्रीने अंगीकार करवाथी संसारमां कोण सुखी थयुं छे? सुखीयातो तेज पुरुषो छे के जेओ निरंतर शियलव्रत पाले छे ॥ ७ ॥ जवसमुद्रमां डुबी रहेवा माटे परस्त्री ते खंगर समान छे, अने परणेलीनी साथे पण ब्रह्मचर्यनुं पालवुं छे ते मोक्ष प्राप्त करवानुं कारण छे. ॥ ८ ॥

परनारी जारी शिला, बुडाड्या नर कोड ॥ मो० ॥ जव कूपकनो तेहथी,पाम्या नही कांइ छोड ॥ मो० ॥ सू० ॥ ९ ॥ पररमणीना प्रसंगथी,लहे दुःख ललित कुमार ॥ मो० ॥ तेहवो मूरख हुं नही, जे रझलुं संसार ॥ मो० ॥ सू० ॥१०॥

अर्थ ॥ परनारी रूप महाजारी शिलाए आ संसार समुद्रमां क्रोमोनरोने बुडाडेला छे जेओ हजु सुधी तेमांथी छुटकारो मेलववाने शक्तिवान थया नथी ॥ ९ ॥ परस्त्रीनी आसक्तिथी जेवुं दुःख ललित कुमारे प्राप्त कर्युं, तेवुं दुःख संपादन करवा अने संसारमां रझलवा हुं तैयार थाउं एवो हुं मूर्ख नथी. ॥ १० ॥

तुज पातिकथी बीहते, केम कीजे व्रत जंग ॥ मो० ॥ पावक दुःख एक जव तणो,जव जव दुःख अनंग ॥ मो० ॥ सू० ॥११॥ तुं मुज बेहेनी धर्मनी, अथवा धर्मनी मात ॥ मो० ॥ तुं उत्तम कुलनी सुता,न घटे ए तुज वात ॥ मो० ॥ सू० ॥१२॥

अर्थ ॥ तुं आत्म हत्या करीश ए पापथी बीक धारण करीने हुं मारा व्रतनो जंग केवी रीते करी शकुं ? अग्निनुं दुःख एक जव माटे छे अने कामाग्निनुं दुःख जवो जव प्राप्त थाय छे ॥ ११ ॥ तुं मारी धर्मनी बेहेन छो अथवा धर्मनी माता छो. छेवटे कहुंछुं के तुं उत्तम कुलनी पुत्री होवाथी तने आवी वात करवी घटती नथी. ॥ १२ ॥

नृप वचने सुर हरखीयो, विरमी खेचरी रूप ॥ मो० ॥ सुर रूपे परगट थयो, पाम्यो विस्मय जूप ॥ मो० ॥ सू० ॥१३॥ सुर कहे अहो आजा धणी,जेम प्रशंस्यो इंद ॥ मो० ॥ दीठो में तुज तेहवो, सुप्रसन्न मुख अरविंद ॥ मो० ॥ सू० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ चंदरायनां आवा वचनोथी देवता हर्ष पाम्यो. ते विद्याधरीनुं रूप फेरवी देव रूपे प्रगट थयो

जेवी राजा अत्यंत आश्चर्य पाम्यो ॥ १३ ॥ देवताए कह्युं के हे आभा नगरीना स्वामी जेवी ईंद्र मह
राजे तमारी प्रशंसा करी तेवाज कमलना जेवा प्रसन्न मुखवाळा तमे शियळवंत छो एवी मने खात्री थइ.१

जननी धन्य जे तुज जण्यो, पुत्र रत्न शीलवंत ॥ मो० ॥ न ठग्यो मुज
माया थकी, धीरज गिरथी अनंत ॥ मो० ॥ लू० ॥ १५ ॥ कुसुम वृष्टि
देवेकरी, नृपना प्रणमी पाय ॥ मो० ॥ सुर पहोतो निज थानके,
हर्ष हृदय न समाय ॥ मो० ॥ लू० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ तमारी माताने धन्य छे जेणे आवा शियळवंत पुत्र रत्नने जन्म आप्यो. तमे मारी रचेली
मायाना फंदमां न फस्या तेथी तमारूं धैर्य मेरू पर्वतथी पण घणुं मोटुं छे ॥ १५ ॥ पछी देवताए तेना
उपर पुष्पनी वृष्टि करी अने राजाने नमस्कार करी अंतःकरणमां अत्यंत हर्ष धारण करतो देवता पोताने
स्थानके पहोंच्यो. ॥ १६ ॥

आव्यो प्रेमला सन्निधे, तत्क्षण चंद नृपाल ॥ मो० ॥
चोथा उल्लासे अढारमी, मोहने पभणी ढाल ॥ मो० ॥ लु० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा पण तरतज प्रेमला लछी पासे आव्या. ए प्रमाणे चोथा उल्लासमां अढारमी ढाळ
मोहनविजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

प्रात हुउं उदयो तपन, चंद नृप कुल भाण ॥ शील सही मुख
वेहेननी, आभा कर्युं प्रयाण ॥ १ ॥ साध्या पंथे जनपद घणां,
प्रणमाव्या नृप कोडि ॥ परणी तरूणी सात,सेंदेव वधुनी जोडि ॥ २ ॥

अर्थ ॥ प्रातःकाळ थयो अने सूर्योदय थतांज पोताना कुळने विषे सूर्य समान एवा चंदराजाए शी-
ळवती वेहेननी रजा लइ आभापुरी तरफ प्रयाण कर्युं ॥ १ ॥ रस्ते जतां अनेक देशोने मापतां क्रोडो
राजाने ताबे कर्या. वळी देवांगना सदृश एवी सातमी स्त्रीओ साथे पाणि ग्रहण कर्या. ॥ २ ॥

एम अधिके आडंबरे. वाजते विजय निशाण ॥ दीठा नयणे
अनुक्रमे.आभापुरी अहिठाण ॥३॥ पामी शुद्धि गुणावली.हरख्यो
सुमति प्रधान ॥ पुर अधिकारी प्रमुख्यर्यो. भेटयो शशि राजन ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एम अत्यंत आडंबर सहित विजयना डंका वगडावता अनुक्रमे नेत्रोनी दृष्टिए आभापुरीनां
ऐंधाण मास थया ॥ ३ ॥ गुणावळी राणीने समाचार मळताज ते अने सुमति प्रधान अत्यंत हर्ष पाम्या
अने नगरनी प्रजा तथा सर्व अधिकारी मनुष्यो साथे लइ मोटा आडंबर सहित सामैयुं लइ आवीने चंद
राजनी भेटण लेट लीधी ॥ ४ ॥

सतमानी सघळी प्रजा. चंद लह्या आनंद ॥ कुशल प्रश्न पाम्या
सकल. उदित उल्लास अमंद ॥ ५ ॥ घर घर थया वधामणां,
प्रगट्यो प्रेम अंकूर ॥ थइ परी आभापुरी आव्ये चंद सनूर ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ चंदराजाए आनंद सहित सर्व नागरिक जनोनुं सन्मान कर्युं. पछी क्षेम कुशलनां प्रश्नो पुछता अत्यंत आनंदोत्सव प्रगट थयो ॥ ५ ॥ घेरे घर आनंदनी वधाईओ थइ. प्रेमना अंकुरा अरस परस प्रगट थया, अने चंद राजा आववाथी आभापुरी पण फरीने तेजोमय थइ. ॥ ६ ॥

नरनारी नृप निरखवा, टोले मल्या अनंत ॥
नृप पुर पेसारो करे, भट्ट बिरूद बोलंत ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ नरनारीना अगणित समुदाय चंद रायने निरखवा गामे गाम एकत्र थया अने चंदराजाए भाट चारणो बिरूदावली बोलते नगरने विषे प्रवेश कर्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल १९ मी ॥

॥ झुंबखडानी देशीमां ॥

पूरमां पेसारो कर्यो रे, भूपे हर्ष अतीव ॥ सुरंगव धामणां ॥ जेम असंख्य प्रदेशथी रे, घट मांही जेम जीव ॥ सु० ॥ १ ॥ मुख आगल रथ सातसें रे, चाले चौटा विचाल ॥ सु० ॥ जिन मत नयसाते तणारे, सात सयां चक्रवाल ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाए हर्षभर आभानगरीमां जेम असंख्य आत्म प्रदेशवालो जीव शरीरमां प्रदेशो सहित प्रवेश करे तेवी रीते प्रवेश करतो हवो ॥ १ ॥ वली सामैयामां चौटा मध्येथी सातसो रथो आगल चालता हता ते जाणे स्याद्वाद मतना सात नयोना प्रकारांतरे थयेला सातसो भेदना जेवा शोभता हता. ॥ २ ॥

हुलक्या मदझर गजतणा रे,करता अलिझंकार ॥ सु०॥ सुणीये सुयश मृदंगना रे, प्रगट्या मधुर धोंकार ॥ सु० ॥ ३ ॥ चपल तुरंगम कुदतारे,कीरति नदीना तरंग ॥ सु० ॥ पंच रंग नेजा फरहरे रे, जेवा विजयना अंग ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेना कुंभस्थलमांथी मदझरी रह्यो छे अने जेनी फरता भमराओ गुंजारव करी रह्या छे एवी हाथीओनी शोभा विशेष छे. वली सुंदर यशनो अवाज करता एवा मधुर स्वरवाला मृदंगोनो नाद पण संभलाय छे ॥ ३ ॥ अत्यंत वेगवाला अश्वो कुदी रह्या छे ते जाणे कीर्त्ति रूपी नदीना मोजा उछलता होय तेवा भासे छे. वली विजयना अंगभूत एवा पंचरंगी वावटाओ गाम गाम फरकी रह्या छे. ॥ ४ ॥

दीपे पायक दल भलुं रे, नौतम ज्योतिष चक्र ॥ सु० ॥ चंद विराजे तेहमां रे, लंछन रहित अवक्र ॥ सु० ॥ ५ ॥ त्रंबालु गुजे घणा रे, जल धर ध्वनि अनुकार ॥ सु० ॥ मंगल तूर जिल्ली रवेरे, वरसे वसु जलधार ॥ सु० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ सुशोभित एवुं पायदल जाणे नवीन ज्योतिष चक्र-मंडल होय तेवुं भासमान थइ रहुं छे तेमां लंछन वगरनो तथा सरल एवो चंद्रराय चंद्रमानी जेवो बिराजे छे ॥ ५ ॥ मेघना गर्जारवनी जेम नोबतो गडगडी रही छे, तेमज मंगलमय वाजिंत्रोनो ध्वनि तमराओना ध्वनि जेवो थइ रह्यो छे. ते साथे लक्ष्मीनो वरसाद वरसे छे ॥ ६ ॥

पग पग प्रणमे पुरजनारे, कहे सहु थइ वाचाल ॥ सु० ॥ जोतां अमे चातुक परे रे, तुम आगमनी वाट ॥ सु० ॥ ७ ॥ आज कृतारथ सहु थयारे, देखी नयन देदार ॥ सु० ॥ तमे स्वामी चिर प्रतपजोरे, प्रजाना प्राणाधार ॥ सु० ॥८॥

अर्थ ॥ नागरिकजनो पगले पगले प्रणाम करतां, सर्वे वाचाल थइ कहेता हवा के हे महाराज ! अमे चातुक पक्षी वरसादनी जेम तेम आपनी राह जोइ बेठा हता ॥ ७ ॥ आपना पधारवाथी आपनुं देदीप्यमान स्वरूप जोइने अमे आजे सर्वे कृतार्थ थया छीए. हे महाराज ! आप दीर्घकाल प्रकृष्ट पणे तपजो-आपनो प्रताप वधजो. आप प्रजाना प्राणाधार छो. ॥ ८ ॥

चंद प्रजा सनमानतो रे, गजस्थित देतो दान ॥ सु० ॥ नाखे मनु पीयुष छटा रे, नगरी प्रते बहु मान ॥ सु० ॥ ९ ॥ ज्ञोली टोलीचे मली रे, गाय मधुरां गीत ॥ सु० ॥ सुर गायनीउं पदवी रे, न लहे गाननी रीत ॥ सु० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ चंद राजा पण प्रजाने सन्मान आपतां हस्ति उपर बेठा बेठा याचकोने दान वरसावी रह्या छे. ते जाणे नगरमध्ये बहुमान पूर्वक अमृतनो छंटकाव करतो होय तेवुं लागतुं हतुं ॥ ९ ॥ कुमारिकाउं टोला बंध एकत्र मली मधुर गीतो गाय छे. ते एवां तो सरस रीते गाय छे के देवकुमारीउं पण ते गायननी रीति जाणती न होय तेवुं लागे छे. ॥ १० ॥

छत्र सुरद्रु कल्याणनो रे, चामर छत्र लसंत ॥ सु० ॥ आनंद फल अनुमानतो रे, अवनिपति सोहंत ॥ सु० ॥ ११ ॥ मोती वधावे मानुनी रे, जे स्वांते उत्पन्न ॥ सु० ॥ जाणीए पुत्र जनक प्रते रे, आवी मले आसन्न ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कल्याण रूपी कल्प वृक्ष जेवा छत्र अने चामरो महा तेजस्वी रूपे फरकतां हतां. तेना आनंद रूपी फलोने अवनिपति आस्वादन करतो शोभतो हतो ॥ ११ ॥ सुघड स्त्रीउं स्वाति नक्षत्रना उत्पन्न थयेला मोतीउंथी वधावती हती. ते जाणे पुत्र पितानी पासे जइ तेने भेटतो होय तेवा दिसता हवा. १२

एम आडंबरे आवीयो रे, नृपति निज दरवार ॥सु०॥ राज सभाए विराजीयो रे, निषधे जेम दिनकार ॥ सु० ॥ १३ ॥ सामंत सवि कीधा विदारे, आपापणे आवास ॥ सु० ॥ मंत्री प्रमुख विसर्जियारे, सनमानी सुविलास ॥ सु० ॥१४॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे महा आडंबर सहित चंदराय पोताना दरबारमां आवतो हवो. जेम निषध पर्वतमां सूर्य प्रवेश करे तेवी रीते राज सभामां राजा विराजमान थतो हवो ॥ १३ ॥ अनुक्रमे राजाए आनंदित सभाने सन्मान आपी सर्वे सामंतोने विदाय कर्या. जेउ पोत पोताना आवासे गया. त्यार बाद मंत्री विगेरे सर्वने विसर्जन करी सभा बरखास्त करी. ॥ १४ ॥

आव्यो निज अंते उरे रे. सतसया परिवार ॥ सु० ॥ प्रणमी नारी गुणावलीरे, प्रमुदित थयो भरतार ॥ सु० ॥ १५ ॥ दीधां युवतीयो भणीरे, मंदिर अतिहि उत्तंग ॥ सु० ॥ भोजन भक्ते गुणावलीरे, पति संतोष्यो सुरंग ॥ सु० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी राजा पोताना अंतःपुरमां आव्यो. सातसे राणीउंने परिवारे परवरेला एवा राजाने गुणावलीए प्रणाम करतांज ते अत्यंत हर्ष पाम्यो ॥ १५ ॥ सर्व राणीउंने अत्यंत सुंदर अने उंचा एवा राज

मेहेलोमां वास स्थान आप्यां. अनुक्रमे गुणावलीए पोताना स्वामिने हर्ष सहित षट्रस युक्त भोजन पानथी संतुष्ट कर्या. ॥ १६ ॥

रंगरली घरे आवीयारे, श्री श्रीचंद भूपाल ॥ सु० ॥
मोहने चोथा उल्लासनीरे, कही उंगणीशमी ढाल ॥ सु० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते रंगरलीआते श्रीचंद महाराजाए पोताने घेर वास कर्यो. कवि मोहन विजयजीए चोथा उल्लासनी उंगणीशमी ढाल कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

सुंदर वनिता सातसे, थकी चंद लयलीन ॥ बनी प्रीत पयनीर
सम, अथवा जल जेम मीन ॥ १ ॥ न जणावे स्त्री सातसें, शोक
संबंध लगार ॥ थावा नहींदे अरुचिता, निपुण जिहां भरतार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अत्यंत रूपवंत एवी सातसो राणीउं साथे राजा प्रेममां मशगुल थतो हवो. तेउंनी प्रीति दुध अने पाणीनी जेवी अथवा जल अने मीनना जेवी थइ रही ॥ १ ॥ सातसो स्त्रीउंमांथी कोइ पण अरस परस पोतानी वचे शोक संबंध छे एवुं जरा पण देखाडती न हती. तेमज ज्यां पति चतुर होय त्यां अरुचिभाव पण केम उत्पन्न थवा दे ॥ २ ॥

जोवानी स्त्री सातसो, पण मनथी थइ एक ॥ मली बहु मन
एक मन थयुं, ए कोइ अधिक विवेक ॥ ३ ॥ हसे रमे क्रीडा
करे, पतिथी सहु एक रंग ॥ एक नावे बेठां थकां, मूरख करे कुढंग ॥४॥

अर्थ ॥ दृष्टिए सातसो राणीउं पडे, परंतु मनमां तो जाणे एकज होय तेम लागतुं हतुं. अनेक मन एकत्र थइ एक मन थइ गयुं ते कोइ उत्कृष्ट विवेक समजवो ॥ ३ ॥ पतिनी साथे एक रंग सहित सर्वे राणीउं हसतां, रमतां, भोग विलास प्रमुख अनेक क्रीडा करे छे. एक नावमां बेठा पछी जे मूर्ख होय तेज एक बीजाथी विरुद्ध वर्त्तन करे. ॥ ४ ॥

चंदे पटराणी करी, गुणावलीने ताम ॥ प्रेमला लछी प्रमुख सवि,
राजी थइ नियाम ॥ ५ ॥ विलसे विविध शृंगार रस, चतुरा
संगे चंद ॥ राज काज तेम निर वहे, जन पामे आनंद ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ पछी चंद राजाए गुणावलीने पटराणी करी स्थापी. जेथी प्रेमला लछी विगेरे सर्वे निर्मल अंतःकरण पूर्वक हर्ष पामी ॥ ५ ॥ अनुक्रमे चंद राजा चतुर राणीउं साथे शृंगार रस युक्त अनेक प्रकारे भोग विलास भोगवे छे. वली राज्य संबंधी काम काज पण तेवी रीतें चलावे छे के जेथी प्रजाना मनने संपूर्ण संतोष थाय छे. ॥ ६ ॥

एक दिन चंद गुणावली, करे शयन रस केलि ॥
ते रजनी आणंद सुधा, मुकी जे थयहेलि ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ एकदा चंदराजा अने गुणावली राणी सांजे विलास मग्न क्रीडा करतां हतां. ते रजनी पण अमृत पद लगी देखती ऊगा थाय पछी मजा पडती हती. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २० मी ॥

॥ बीजासेण मारुं ॥ ए देशी ॥

प्रितमजी हो, कहे कर जोडी गुणावली ॥ हो साहिबा ॥ निसुणो प्रितम मुज बोल ॥ सेण मीठां वेण वाला ॥ प्रितम० ॥ काढ्यां कठिन में तुम विना हो साहिबा, वरस गया जे सोल ॥ से० ॥ १ ॥ प्री० ॥ थाजो प्रेमलानुं नवुं ॥ हो साहिबा ॥ रेहे जो अचल गिरिराज ॥ से० ॥ प्री० जे तुम दीठां लोयणे हो ॥ सा० ॥ मुज जीवन शिरताज ॥ से० ॥२॥

अर्थ ॥ हवे गुणावली चंद राजाने बेहाथ जोडी प्रणाम करी केहेवा लागीके हे स्वामिनाथ ! मारी विनंति सांजलो. में आपनी विना सोल वरस महा मुशीबते काढ्यां छे ॥ १ ॥ हे नाथ ! प्रेमला लछीनुं पण नवुं थजो. तेमज हे मारा प्राणना शिरताज ! ते सिद्ध गिरिराज पण अचल रेहेजो के जेना पसायथी में आपने फरीथी नजरे दीठा. ॥ २ ॥

प्री० ॥ हुं जो गइ विमलापुरी हो ॥ सा० ॥ सासूने लगवाड ॥ से० ॥ प्री०॥ तो तुमे परण्या प्रेमला हो ॥ सा०॥ ए मुज मान जो पाड ॥ से० ॥३॥ प्रेमदाजी हो ॥ चंद हसी कहे रे प्रिये हो॥ सा०॥ लह्यो जे पंखी अवतार ॥ से०॥ प्रे०॥ लेखे ते गणजो वली हो ॥ सा० ॥ ते पण तुम उपगार ॥ से०॥४॥

अर्थ ॥ वली हे स्वामि ! सासुनी संगाथे हुं जे विमलापुरी गइ अने साथे गुप्त रीते आवी तमे जे प्रेमला लछीने परण्या ते सर्व तमे मारो उपकार मानजो एम हसीने कहुं ॥ ३ ॥ पछी चंदराजाए हसीने कहुं हे प्रेमदा ! में जे पंखीनो अवतार धारण कर्यो ते तमारा उपकारनी गणतरीना लेखामां गणजो.॥४॥

प्री० ॥ जाखे गुणावली हेजथी हो ॥ सा०॥ न होत विहंग आकार ॥ से० ॥ प्री० ॥ तो गिरिवर केम फरसता हो ॥ सा० ॥ केम तरता संसार ॥ से०॥५॥ प्री० ॥ अवगुण पण गुण गुण जाणजो हो ॥सा०॥ रखे कोइ धरता रोष ॥ से० प्री० ॥ उत्तम जन तुम सारिखा हो ॥ सा० ॥ वदे नहीं पर दोष ॥ से० ॥६॥

अर्थ ॥ गुणावलीए कहुं हे नाथ ! जो आप पक्षी न थया होत तो गिरिराजनी फरसना पण तमने क्यांथी थात अने संसार समुद्रने पण केवी रीते तरत ? ॥ ५ ॥ माटे हे नाथ ! अमारा अवगुणने पण गुण तरीके मानजो. लेशमात्र गुस्सो धरता नहीं. वली तमारा जेवा उत्तम मनुष्यो कदापि बीजानो दोष होय ते मनमां लावता नहीं. ॥ ६ ॥

प्री० ॥ हुं थइ मतिनी पातली हो ॥ सा० ॥ करजो गुन्हो बगसीस ॥ से० ॥ प्री० ॥ नयणां न देती सूकवा हो ॥ सा० ॥ आंसु सानू निशदिश ॥ से०॥७॥ प्री० ॥ ए सोहबे मिलती रहे हो ॥ सा०॥ घटनी कहिये रहे चित ॥ से०॥ प्री० ॥ एहने जली दीधी सजा हो ॥ सा०॥ हो जो कृपाल तुम नित ॥ से० ॥८॥

अर्थ ॥ वेली हे प्राणनाथ ! हुं अबलानां मंद बुद्धि केवी समजी जे गुन्हो थयो ते माफ करजो. ए

सासुए निरंतर तमे गया पछी एक पण दिवस मारी आंखोना आंसु सुकावां दीधां नथी ॥ ७ ॥ वली हे नाथ ! ए स्वप्नामां पण सामी मली सारी नथी अने हैयामां पण याद आवता हितकारी नथी. तेने तां जे शिक्षा आपी ते रूडुंज कर्युं छे. तमारुं निरंतर सारुं होजो. ॥ ८ ॥

प्री० ॥ जे दिनथी तमे विछड्या हो ॥ सा० ॥ शिवमालाने साथ ॥ से० ॥
प्री० ॥ ते दिनथी गति माहरी हो ॥ सा०॥ जाणे छे जगनाथ ॥ से० ॥ ए ॥
प्री० ॥ आवुं छुं हुं आजथी हो ॥ सा० ॥ मनुष्यणीने छेल ॥ से० ॥ प्री० ॥
रखे तमे करीने मानता हो ॥ सा० ॥ कहे ते साकर घोल ॥ से० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ वली हे स्वामि ! जे दिवसथी में आपने शिवमालाने सोंप्या हता ते दिवसथी मारी जे गति हाल हवाल थया छे, तेमात्र त्रिलोकनो नायज जाणे छे ॥ ए ॥ हे नाथ ! हुं आजथीज हवे मनुष्यनी हारमां आवुं छुं एम मानजो. आ वात हुं तमने ऋडुं मनाववाने खातर साकरना रसनी जेम मीठी मीठी कहुं छुं एम रखे मानता. ॥ १० ॥

प्री० ॥ चंद कहे रे अंगने हो ॥ सा० ॥ तुं मुज जीवन मूल ॥ से० ॥ प्री० ॥
जाणुं छुं तुं माहरी हो ॥ सा० ॥ छे साची अनुकूल ॥ से० ॥ ११ ॥ प्री० ॥
तुम माटे इहां आवीयो हो ॥ सा० ॥ विमलपुरीथी एम ॥ से० ॥ प्री० ॥
लघु वय संगी जे विछड्या हो ॥ सा० ॥ तेहने न मलीए केम ॥ से० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ चंदराये कह्युं हे प्यारि ! तुं तो मारा जीवतरनुं मूल छो. तुं मारीज छो अने खरेखरी मने सानुकुल छो एम मानुं छुं ॥ ११ ॥ तेथीज हे प्यारि ! विमलापुरीथी तमारे माटेज अहीं आव्यो. जे बाल वयना सोबतीनो वियोग थयो होय तेनो मेलाप करवा मनराजी केम न होय ? ॥ १२ ॥

प्री० ॥ निरवहजो रूडी परे हो ॥ सा० ॥ ए सघलो घर ऋार ॥ से०॥ प्री० ॥
देशो तमे जमशुं अमे हो ॥ सा० ॥ तुम सम नहींको संसार ॥ से० ॥ १३ ॥
प्री० ॥ नाह वचने रंजी घणुं हो ॥ सा० ॥ वनिता गुणनी गेह ॥ से०॥ प्री०॥
कीधी सजा दरबारमां हो ॥ सा० ॥ चंद नृपे ससनेह ॥ से० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे प्यारि ! हवे घरनो सघलो कारजार तमे रूडी रीते चलावजो. अमे तो तमे जे आपशो ते जमशुं. तमारी समान अमारे जगत्मां बीजुं कोइ वहालुं नथी ॥ १३ ॥ स्वामिनां वचनथी गुणनुं साक्षात् गृह एवी गुणावली बहुज हर्ष पामी. त्यार बाद चंद राजाए स्नेह सहित मोटो दरबार ऋर्यो. ॥ १४ ॥

प्री० ॥ आव्या सचिव महेसरा हो ॥ सा० ॥ तेमज पंमित परिवार ॥ से० ॥
प्री० ॥ हाल हुकम सहु शिर धरे हो ॥सा०॥ साचवे नृप आचार ॥ से०॥१५॥
प्री० ॥ हित आणी सहुनो कह्या हो ॥ सा० ॥ चंदे निज अवदात ॥ से० ॥
प्री० ॥ वे आशिष् सहु सजा हो ॥ सा० ॥ धन्य नृप पुण्य विख्यात ॥ से०॥१६॥

अर्थ ॥ ते वखते राज्य सजामां प्रधान विगेरे महान् ऐश्वर्यवाला तथा पंडितो परिवार सहित आव्या. सर्वे राजानो हुकम मस्तके चडावता हता. राजा पण पोतानो विवेक-आचार साचवता हता ॥ १५ ॥ चंद

राजाए प्रजामां पोतानो सर्व दृष्टांत प्रेम सहित कर्यो. ते सांजळीने सन्य जनो राजाने आशीरवाद देता हता अने कहेता हता के आपने धन्य वाद घटे छे. आपनुं पुण्य जग प्रसिद्ध छे. ॥ १२ ॥

प्री० ॥ लोक सकल सुखीया थया हो ॥ सा० ॥ पेखी पुहवी पाल ॥ से० ॥
प्री० ॥ मोहने चोथा उल्लासनी हो ॥ सा० ॥ जाखी वीशमी ढाल ॥ से० ॥ १३ ॥

अर्थ ॥ पृथ्वी पति चंदरायने तेजस्वी स्वरुपे निहाळीने नगरना सर्वे लोको अत्यंत सुखी थया. एवी रीते मोहन विजयजीए चोथा उल्लासनी वीशमी ढाल कही. ॥ १३ ॥

॥ दोहा ॥

सात सयां अंते उरी, पति रंजनने काज ॥ दाखे नव नव चातुरी,
हाव भाव करी लाज ॥ १ ॥ गीत कवित्त प्रहेलिका, गाहा
दोधक छंद ॥ निसुणी वनिता वचनथी, चंद लहे सानंद ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अंतःपुरनी सातसो राणीओ पोताना स्वामिनाथने रंजन करवा माटे नवा नवा प्रकारना शृंगार रसनी चतुराइ भरेला हाव भाव मर्यादा पूर्वक बतावे छे ॥ १ ॥ जुदी जुदी राणीओना मुखथी संगीत, कवित्त अक्षर तथा मात्रा मेळना जुदा जुदा गाथा, दोधक विगेरे छंदो सांजळीने चंदराजा आनंद प्राप्त करता हता. ॥ २ ॥

नित नित विलसे विविध सुख, सांसारिक मन रंग ॥ जोग उदय ज्यां
लगी हुवे, त्यां लगी राज्य अजंग ॥ ३ ॥ चंद जणी नवि विसर्यो, नट
वरनो उपगार ॥ संपत्तिमां गुण सांजरे, अहो उत्तम आचार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ चंदराजा विविध प्रकारना संसारी सुख निरंतर हर्ष सहित जोगवे छे. ज्यां सुधी जोगनो उदय होय त्यां सुधी राज्य अजंगपणे पाळे ॥ ३ ॥ नटराय शिवकुमर चंद राजाना मनमांथी विसर्यो न होतो तेना उपगार तेने याद आवता हता. संपत्ति प्राप्त थतां करेला गुण सांजरे तेज उत्तमनी रीति छे. ॥ ४ ॥

निर्गुणी जन गुण नवि गणे, गुणवंत गुणना दास ॥ गुणी तणे कारण
गगन, दिनकर करे प्रकाश ॥ ५ ॥ गाम सीम आपी घणां, कर्यो प्रसन्न
नटेश ॥ चंदे निज जशथी कर्या, उज्वल देश विदेश ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ निर्गुणी मनुष्यो करेला उपकारने संजारनाज नथी. अने गुणवंत होय छे तेनो गुणना दास होय छे एवा गुणीने खातरज सूर्य आकाशमां प्रकाश करे छे ॥ ५ ॥ नटराय शिव कुंवरने गाम गरास अनेक प्रकारथी आपीने बहुज प्रसन्न कर्यो एवी रीते अनेक प्रकारे यशः कीर्त्ति संपादन करी देश विदेशमां उज्वळता मेळवी. ॥ ६ ॥

राजा राज्य प्रजा सुखी, दुःख नही लवलेश ॥
नर सुर तिरि सहुको कहे, जय जय चंद नरेश ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ उत्तम न्यायथी राज्य पाळतां राजा अने प्रजा बंने सुखी थया. लेश मात्र दुःख रह्युं नही, मनुष्य अने तिर्यच सुधां सर्वे चंद महारायनो जय जय बोलता हता. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २१ मी ॥

॥ आवी धुतारा नंदना रे, ते धूर्युं गोकुल गाम ॥ ए देशी ॥

प्रेमला लछी गुणावली वेहुनो, वधते रंग सदीव ॥ व० ॥ जाणे वे कायाने अलगी, पण जाणे एक जीव ॥ प० ॥ गोठी सलुणी आवी धने तो, जो होवे पूरण भाग्य ॥ जो० ॥ ए आंकणी ॥ प्रीतरूली वेहु नयणां जेवी, अथवा भारंम अंग ॥ अ० ॥ तेम ए वेहुनुं चित्त बंधाणुं, पूरव लिखित प्रसंग ॥ पू० ॥ गो० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणावली अने प्रेमला लछी बंनेनो प्रेम निरंतर हर्ष पूर्वक वधतो हतो. बंने जाणे मात्र श जुदा अने जीव एक एवी रीते रेहेता हता. कवि कहे छे के ज्यां उत्तम भाग्य होय त्यांज गोष्टि बनी आवे छे ॥ १ ॥ ए बंने जणीओनुं अंतःकरण प्रेमथी एवुं तो एक मेक थयुं के जाणे बंने चक्षु जेवी तथा भारंम पक्षीना शरीर जेवी तेमनी प्रीति थइ. पूर्व कर्मना संयोगथीज आ बनाव बन्यो हतो

नृपति पण ए वेहुनी उपर, राखे सरखो भाव ॥ रा० ॥ दुधे सुदृष्टिना जामण हुंती, रस गोरसनो जमाव ॥ र० ॥ गो० ॥ ३ ॥ सुरपुरथी सुरकोइ चवीने, उदर दरी उत्पन्न ॥ उ० ॥ राणी गुणावलीए शुभ दिवसे, प्रसव्यो पुत्र रतन्न ॥ प्र० ॥ गो० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ राजाएण बनेना उपर सरखो राग राखतो. एवी रीते उत्तम एवी समान दृष्टिना मेळवण रूपी दुधथी रसना गोरसनो सारो जमाव थयो. ॥ ३ ॥ देव लोकमांथी कोइ देव चवीने गुणावली राणी उदर रूपी गुफामां उत्पन्न थयो. राणी गुणावलीए शुभदिवसे पुत्र रतने जन्म आप्यो. ॥ ४ ॥

दीधी वधामणी चंद नृपतिने, दासीए परम अनुप ॥ दा० ॥ सुतजन्मे राजाए तेहने, कीधी कमला रूप ॥ की०॥गो०॥५॥ हरख्यो चंद तनुज मुख देखी, जेम दरिद्रीने निधान ॥ जे० ॥ (पाठांतरे) समप्यां अर्थीने दान ॥ स० ॥ दीधुं नक्षत्र तणे अनुसारे, गुण शेखर अभिधान॥गु०॥गो०॥६॥

अर्थ ॥ पुत्रनो जन्म थतांज चंदराजाने दासीए पुत्र जन्मनी उत्तम अनुपम वधामणी आपी जे म सांभळीने राजाए दासीने अलंकारो विगेरे आभुषणो आपी लक्ष्मी सदृश बनावी दीधी. ॥ ५ ॥ जेम दरिद्रीने निधान प्राप्त थतां ते जेवो हर्ष पामे तेम चंदराजा पुत्रनुं मुख देखी हर्ष पाम्यो. वळी याचकोने बहुज दान आप्यां. अनंतर नक्षत्रने अनुसारे पुत्रनुं "गुणशेखर" एवुं नाम पाड्युं. ॥ ६ ॥

वाधे पुत्र दिवाकर सरिखो, रूपे रति पति जोम ॥ रू० ॥ मात पिताना मनोरथ पूरे, सुत सुरतरुनो कोम ॥ सु० ॥ गो० ॥ ७ ॥ प्रेमलाए पण प्रसव्यो बालक, तेहना रूप निधान ॥ ते० ॥ मणि शेखर नामे ठाव्यो, बेहु सुत प्रेम समान ॥ बे० ॥ गो० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ अनुक्रमे ते पुत्र साक्षात् कामदेव सरखो रूपवंत सूर्यनी जेम दिवसे दिवसे प्रकाशमां वधवा लाग्यो. कल्पवृक्षना छोडवा समान ते पुत्र माता पिताना मनोरथो परिपूर्ण करवा लाग्यो. ॥ ७ ॥ प्रेमलालछीए पण जाणे रूपनो भंडार होय एवा बालकने जन्म आप्यो. तेनुं नाम मणिशेखर पाड्युं. चंदराजा बंने पुत्रो उपर सरखो प्यार राखे छे. ॥ ८ ॥

बेहु सुत चंद उछंगे बेसे, खेले खेल विशाल ॥ खे० ॥ मान सरोवरने उपकंठे, जाणीए युगल मराल ॥ जा० ॥ गो० ॥ ए ॥ रिपुने शल्य सहोदर बेहु, अथवा निज कुल थंभ ॥ अ० ॥ जेहा मति श्रुत ज्ञान तणी परे, करता शास्त्र अजंग ॥ क० ॥ गो० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ बंने पुत्रो चंदरायना खोळामां बेसे छे अने विविध प्रकारनी क्रीडा करे छे. जाणे मान सरोवरना कांठा उपर हंसनुं जोडलुं होय तेवा शोभे छे. ॥ ए ॥ चंदरायना दुश्मनोने तो आबंने पुत्रो शल्य जेवा लागता हता. पोताना कुटुंबना मनुष्योने स्थंभरूप आधारभूत लागता हता. बंधुओ मति ज्ञान अने श्रुतज्ञाननी जेम साथे रहीने अस्खलितपणे शास्त्रनो अभ्यास करता हता. ॥ १० ॥

वृद्धिप्रते पाम्याते अनुक्रमे, खेलावे केकाण ॥ खे० ॥ लीलाते जोवे थिर राखी, रथने अंबरे जाण ॥ र० ॥ गो० ॥ ११ ॥ गज असवारी करी केवारे, बेहुं रमे वन आराम ॥ बे० ॥ निज आसननी राखे ते वारे, शंका अति संग्राम ॥ शं० ॥ गो० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ अनुक्रमे वयमां मोटा थता थतां बंने कुमारो अश्व खेलवा लाग्या ते जोवा सारु सूर्यपण जाणे आकाशमां पोताने रथने स्थिर राखी ते लीला जोतो होय एवुं लागतुं हतुं. ॥ ११ ॥ केटलीएकवार हस्ति उपर स्वारी करी बंने बंधुओ वनमां बगीचामां रमन रमे छे ते देखीने देवलोकनो स्वामि इंद्र पण आबंने बंधुओ मारू सिंहासन लइ लेशे एवी शंका राखे छे. ॥ १२ ॥

चंद तणो शासन त्रिहुं खंडे, पाम्यो अति विस्तार ॥ पा० ॥ जाणीए दुजो केशव प्रगट्यो, अतुली बल शिरदार ॥ अ० ॥ गो० ॥ १३ ॥ नृपथी कोइ नरह्यो अनमी, कुणराण कुणराव ॥ कु० ॥ त्रिण खंडमे धरणी वश आवी, केवल शील प्रभाव ॥ के० ॥ गो० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ चंद राजानी आण त्रणे खंडमा विस्तार पूर्वक प्रवर्तवा लागी. जाणे बीजो कृष्ण वासुदेव अतुल बलवाननो पण शिरदार उत्पन्न थयो एवु लागवा मांड्युं. ॥ १३ ॥ चंदराजाने कोइ राजा के राणो न नम्यो एवुं रह्यु नही. अर्थात् सर्वे नम्या. उत्तम शील मात्र प्रभावना प्रतापथी अखिल पृथ्वी स्वाधीन थइ. ॥ १४ ॥

नर सुर असुर खेचरने भूचर, लोपी न शके लीह ॥ लो० ॥ पण विमलाचलना गुण गातां, न रहे दाण एक जीह ॥ न० ॥ गो० ॥ १५ ॥ भूपे निज घर पुंज सरिखा, निरखाव्या प्रासाद ॥ नि० ॥ थिर प्रतिष्ठा रचाई, मुनिपति पासे उछ्राम ॥ मु० ॥ गो० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ मनुष्यो, देवताओ, असुरो, विद्याधरो तेमज सर्व पृथ्वीवर्ती जीवो चंदराजानी आज्ञाने ओ
शकता न हता तेवो प्रबल प्रजावन्तो, विमलगिरि राजना गुण गावामां एक क्षणवारपण जीज
रेहेती न हती. ॥ १५ ॥ राजाए पोताना यशःकीर्त्तिना पूंज समान महाविशाल अने जव्य जिन मं
बंधाव्या तेमां सुविहित आचार्यो पासे अंजन शिलाका पूर्वक जिन बिंबोनी स्थापना हर्ष सहित करावी

जे जे पुण्य तणी जे करणी, तेह करे महीपाल ॥ ते० ॥ मोहन
विजये चोथे उल्लासे, कही एकवीशमी ढाल ॥ क० ॥गो०॥१७॥

अर्थ ॥ अनुक्रमे जे जे पुण्यनां कार्यो हतां ते सर्वे चंदराजाए कर्यां. ए प्रमाणे चोथा उल्लासमध्ये
कवीशमी ढाल सोहनविजयजी महाराजे कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

अेहवे कानन पालके, विनव्यो नृपति सकाज ॥ समवसर्या कु
सुमाकरे, मुनिसुव्रत जिनराज ॥१॥ ते निसुणी वन पालको, दीधो
लक्ष्मी पूर ॥ प्रगट्यो हृदये चंदने, अनुजवनो अंकूर ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां वनपालके आवीने चंद महाराजा जे निरंतर धर्म करणी कार्यो मांज क
निर्गमता हता तेने विनंति करीके हे महाराज! आपणी कुसुम वाटिकामां श्री मुनिसुव्रत जगवान स
सर्योछे. ॥ १ ॥ ते वधामणी सांजलतांज वन पालकने लक्ष्मीवंत बनावी दीधो. तत्काल चंदरायना
यमां (आत्म स्वरूपना) अनुजवनो अंकुरो प्रगट थयो. ॥ २ ॥

शण गार्या गज रथ तुरी, तेम आजा नर नार ॥ ससनुरि अंते
उरी, पुत्रादिक मनोहार ॥ ३ ॥ सामैयु सुंदर सज्युं, गुहिर तूर
निर्घोष ॥ साम्बर नृप परवर्यो, करवा समकित पोष ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ पछी सामैयुं तैयार करवा आज्ञा करतां, हाथीओ, घोडाओ अने रथो तेमज आजा पुरीना न
गरिकजनो, कान्ति युक्त सातसो राणीओ अने मनोहर पुत्रो विगेरे सर्व उत्तम सामग्रीवालुं सामैयुं स
कर्यु. डंकानिशान अने वाजींत्रोना चित्ताकर्षक नाद थवा लाग्या. एवी रीते सम्यग् दर्शनने पुष्ट कर
आडंबर सहित राजा समवसरण तरफ चाल्यो. ॥ ३ ॥ ४ ॥

समवसरण निरख्यो नयण, साध्या अजिगम पंच ॥गढ लही शिवपद
दृढ कर्यो, चंदे थइ रोमांच ॥ ५ ॥ परपद निसरणी गणी, चढ्यो चंद
सोपान ॥ जेट्यो अति जकते करी, केवल ज्ञान निधान ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ज्यारे चंदराये समवसरण दीठुं त्यारे तरतज तेणे पांच अजिगम जे राजा ए छत्रादिजनक
प्रमुख करवा जोइए ते साचव्या—तजी दीधा;अने समवसरणना त्रणे गढने निहालतांज चंदरायने रोमां
थयो—रोमराजी हर्षथी विकस्वर थतांज मोक्षपद दृढ कर्यु. ॥ ५ ॥ समवसरणना पगथीआने मोक्षपदनी
निसरणी मानी चंदराय पगथीए चढ्यो अने केवलज्ञान जंडार श्रीमुनिसुव्रत महाराजने अत्यंत जक्ति
पूर्वक जेटतो हवो. ॥ ६ ॥

नरनारी निज निज सभा, शोभावी सानंद ॥
चंदचकोर तणीपरे, निरखे जिन मुख चंद ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ सर्व पुरुष तथा स्त्रीओ पोतपोतानी सभामां आनंद सहित बेसी सभाने शोभावता हवा. ते समये चकोर समान चंदराय, जिनराजना चंद्र समान मुखनी सन्मुख निरख्या करतो हतो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २२ मी ॥

॥ श्रेणिक मुनिवर चाल्या गोचरी ॥ ए देशी ॥

ज्ञान रसोली रे नवली परषदा, अद्भुत रस अभिलाषी रे ॥ भविक
चया कृष्णसारतणी परे, प्रभु सन्मुख मुख रागी रे ॥ १ ॥ श्री मुनि
सुव्रत जिन घे देशना, लोका लोक विहारी रे ॥ अध्यातम पट साध
ननी छुरी, भवतरु छेद कुठारी रे ॥ श्री० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ज्ञान रसनुं पान करवाने अत्यंत तृषातुर थयेली एवी भव्य आत्माओनी नवी पर्षदा जे आश्चर्य उत्पन्न करे तेवा रसनीज अभिलाषा राखनारीछे ते सर्वे हरिण जेम चंद्रमा सन्मुख जोया करे छे तेम भगवंतना मुखनी सन्मुख अत्यंतरागसहित जोइ रह्या छे. लोकना स्वरूपना भासक, ज्ञान स्वरूपे सर्व व्यापक, एवा श्रीमुनिसुव्रत जिनराज, भव्य आत्माओना अध्यात्म स्वरूप रूप वस्त्र उत्पन्न करवाने छुरी समान अने तेओना भव-संसाररूप वृक्षने छेदवाने कुहाडा समान देशना आपे छे ॥ १ ॥ २ ॥

करीए जीव सत्तावन हेतुथी, कहीए कर्मते तेह रे ॥ ज्ञानावरणादि
मूल प्रकृति कही, अठ संख्याए अछेह रे ॥ श्री० ॥ ३ ॥ भूल्यो चे
तन निकेतन स्वभावनो, विभावे तव आव्यो रे ॥ कर्म वर्गणाने जड
घरे पड्यो, जडनो अवसर फाव्यो रे ॥ श्री० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आ संसारी जीव ५ मिथ्यात्व. १२ अविरति. २५ कषाय अने १५ योग एवा सत्तावन कर्मबंधना हेतुथी जे बांधेछे ते कर्म केहेवायछे. ए आत्मासाथे बंधाता कर्मनी मूल प्रकृति आठछे तेना नाम. १ ज्ञानावरणीय कर्म. २ दर्शनावरणीय कर्म ३ वेदनीय कर्म ४ मोहनीय कर्म. ५ आयु कर्म, ६ नाम कर्म. ७ गोत्र कर्म. ८ अंतराय कर्म. ॥ ३ ॥ अनादि कालथी आ जीव पोताना शुद्ध स्वभावनी शुद्ध मांडवाथी विभाव स्वरूपमा अथडायो जेथी कर्मनी वर्गणा रूप घरमा वास करी रह्यो अने तेज कारणथी तेना उपर जड-पुद्गल फावी गयो ॥ ४ ॥

नविजो रेहेनारे तेहथी अणावर्या, रुचकज आतम प्रदेश रे ॥ जीवए
लेहे तोरे भव अजीवना. नहीं अवनिज लवलेश रे ॥ श्री० ॥ ५ ॥
तेणे ज्ञानादिक गुण गयां विसरी. पसरी अशुद्ध परनाली रे ॥ मित्र
तमांहे पाम्यो मगनता. पंक ज्युं गज मधुपाली रे ॥ श्री० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जो चार आत्म प्रदेश तेनाथी, आवरण पाम्या विना न रह्या, तस्मा होत तो आ जीव अवश्य अजीवपुंज-जडता पामी जात तेम छतां मात्र मगन करवाने नथी. ॥ ५ ॥ एवी रीते आ जीव उपर

जडनुं बलबधवाथी पोताना ज्ञानादिक जे गुणो ते तदन विसरी गयो; अने पोते अशुद्ध प्रनाविकामा प्रवर्त्तवा लाग्यो. जेम मदझरता हाथीना मदरूपी कादवमां जमरानी श्रेणि आनंदपामे तेम आ जीव मिथ्यात्व जावमां मग्न थइ रह्यो. ॥ ६ ॥

गोलक असंख्या एक वालाग्रमां, गोलके असंख्य निगोद रे ॥ एकेक
निगोदेरे जीव अनंतछे, तिहां निज आदि विनोद रे ॥ श्री० ॥ ७ ॥
जव ज्रम एहवारे अतिही सूक्ष्म छे, अजिनमती नवि जाणे रे ॥ एम
करतां व्यवहारनी राशिमां, आव्यो कोइक टाणे रे ॥ श्री० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ जगवंते कह्युं के हे जव्यजीवो! एक वालना अत्यंत सूक्ष्म जागमां असंख्याता गोलाछे, ते मध्येना प्रत्येक गोलामां असंख्य निगोदछे, प्रत्येक निगोदमां अनंताजीवछे. ते दरेक जीवनो आदि निवास त्यांज छे. ॥ ७ ॥ ए आदि निवास रूप अव्यवहार राशिमां जवज्रमणता एवी मोटीछे के जेनुं स्वरुप बहु सूक्ष्म समज वालुं छे. जिनेश्वर जगवानना मतने नहीं जाणनारा ए स्वरूपने जाणताज नथी, एवी रीते अव्यवहार राशिमां जटकतो(जवितव्यताना योगे) कोइक अवसरे व्यवहार राशिमां आ जीव आव्यो.॥८॥

कर्म विटंब्यो रे जम्यो जव चक्रमां, एकेंद्रियादिक कुल पामीरे ॥
एम परिज्रमणा रे काल अनादिनी, करता नरही कोइ खामीरे ॥ श्री०
॥ ए ॥ आरे वेठा रे वारानी परे, लह्यो मानव अवतार रे ॥ हार्यो ते
पण अशुज सामग्रीए, सेवी विषय विकार रे ॥ श्री० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एवी रीते कर्मनी विटंबनाथी जव चक्रमां जमतां एकेंद्रि प्रमुख चोरासी लाख जीवा योनिमां बहुज जटक्यो. एवी रीते अनादि कालथी परिज्रमण करतां तेना उपर दुःख पडवामां कोइ प्रकारे खामी रही नहीं ॥ ए ॥ जेम श्रेणिबंध बेठेला माणसो पोतानो वारो आवे त्यारे पामी शके तेम जवितव्य ताना योगे मनुष्य अवतार प्राप्त करवानो वारो आव्यो. ते मनुष्य अवतार पण विषय विकार प्रमुख अशुज सामग्रीना योगथी सेवन करी हारी गयो. ॥ १० ॥

ठाक्यो महा मद तेहथकी चढी, मनना हाथमां वाजी रे ॥ साहमी
तेहथी कषायादिक तणी, उन्मत्तता चढी वाजी रे ॥ श्री० ॥ ११ ॥
ममता गणिकारे अणिका अज्ञाननी, लीधो तेणे पण घेरी रे ॥ परवश
प्राणी रे जाणी नवि शके, जे छे जवनी फेरी रे ॥ श्री० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ अजिमान रूप हस्ति उपर चढतां तेनो ठाक वध्यो. एम थतांज सघली वाजी मनना कबजामां गइ. संकल्प वध्यो, कुतर्कनुं प्रबल थयुं तेथी कषायादिकनी उन्मत्तता अश्वना वेगनी जेम उछटी वधती गइ ॥ ११ ॥ एवी रीते अज्ञाननुं प्रबलपणुं वधतां तेना दल मध्येनी सर्वने आकर्षण करनारी ममता वेश्याए आ जीवने तावे करी लीधो. एवी रीते तेनाथी परवश थतां आ जीवने जव चक्रमां अनंता काल परिज्रमण करवुं पडशे ते वात ते जाणी शकतो नथी. ॥ १२ ॥

आप न जाणे रे आप स्वरूपने, पर परणीतने प्रवाहे रे ॥ कूकर निज

प्रतिरूप लखी नसे, दर्पणना गृह मांहे रे ॥ श्री० ॥ १३ ॥ राच्यो
कुगुरु कुदेव कुधर्मथी, सुगुरू तत्वादि उवेखी रे ॥ लोका लोक प्रदेश
विषे थयो, ए चेतन बहु जेखी रे ॥ श्री० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ पर-पुद्गलिक स्वरूपमां आजीव मलागुख थतां तद्रूप प्रवाहमां तणातां जेम कुतरो आरिसामां पोतानुं प्रतिबिंब देखी सामो बीजो कुतरो छे एम मानी तेना सामो नसे छे परंतु आ पोतानुं प्रतिबिंब छे तेम जाणतो नथी, तेवी रीते पोताना स्वरूपने जाणतो नथी ॥ १३ ॥ शुद्ध देव, गुरु, धर्मने तजीदइ, कुदेव, कुगुरू अने कुधर्ममां राची रह्यो. एम थतां लोका लोकना प्रदेशने विषे आ जीवे अनंता जव कर्या. ॥ १४ ॥

तेजस कार्मण नावाए चढयो, रागादिक ते नमावे रे ॥ जीम नवो
दधि हुंती प्राणीउं, जिन मत घाट न पावे रे ॥ श्री० ॥ १५ ॥ निमित्त
प्रयोगे रे अविरति अणुसर्यो, देशविरिरिति मांहि पेसे रे ॥ व्रत
पोसह पच्चख्खाण पूजादिके, कर्म संनारने खेसे रे ॥ श्री० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ एवी रीते आ संसार समुद्र जे महा नयंकर तथा विशाल छे तेमां तेजस अने कार्मण रूप नावमां चढतां, राग द्वेषादि पवनोथी समुद्रमां नमावतां आ प्राणी जिनेश्वर नगवानना मत रूप आराने पामतो नथी ॥ १५ ॥ एवी रीते संसारमां अनंता काल सुधी परिभ्रमण करतां, नव परिणतिनो परिपाक थतां, सुदेव, सुगुरूनो संयोग थया रूप निमित्तना बलथी आ जीव सम्यग् दर्शन पाम्यो; अनुक्रमे अविरतिपणामां रेहेतां सद्गुरुना उपदेशथी देशविरतिपणुं धारण करे एटले व्रत-पच्चख्खाण-पोसह-जिनराजनी पूजा प्रमुखथी कर्मनी जाड्यताने खसेडी नाखे-कर्म पातला करी नांखे. ॥ १६ ॥

ढींगलीउंथीरे रमती बालिका, जेम निज पति सुख पावे रे ॥ तेम
द्वादश व्रत खेलो खेलतां, अनुक्रमे संयम आवे रे ॥ श्री० ॥ १७ ॥
साधे जो अप्रमत्तपणा थकी, प्राणादि पंच समीरो रे ॥ रेचक पुरक
कुंजक अन्यसे, साष्टांग योग सधीरो रे ॥ श्री० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जेम ढींगला ढींगली पणे घर घट्टुनी रमत रमतां बाल कुमारिका अनुक्रमे पोताना पतिनुं सुख पामे छे तेम बार व्रत रूप खेलोमां रमणता करतां अनुक्रमे आ जीवने संयम प्राप्त थाय छे ॥ १७ ॥ अनुक्रमे अप्रमत्त पणे प्राण-अपान-उदान-व्यान-समान ए पांचे वायुने साधतां, रेचक, पुरक अने कुंजक रूप प्राणायामनो अन्यास करे तो ते धैर्यवंत आत्मा अष्टांग योग सिद्ध करे. ॥ १८ ॥

लागें तारी रे तारा दृष्टिथी, धरे अमृत अनुष्टान रे ॥ आवे चिदानंद गेह स्वनावमां, लहे केवल परधान रे ॥ श्री० ॥ १९ ॥ थइने
अलेशीरे हेतुविना तिहां, एरंम बीज दृष्टांते रे ॥ पामे पंचम गति
अवगाहना, थइ परमातम प्रांते रे ॥ श्री० ॥ २० ॥

अर्थ ॥ एवी रीते तारा दृष्टिथी मांडी आठे दृष्टिए वर्त्ततां अमृत क्रियामां प्रवर्त्ते तो शुद्ध आत्म स्व-

रूपना गृहमां प्रवेश करी प्रधान केवल ज्ञान प्राप्त करे ॥ १ए ॥ पछी अलेशीपणुं प्राप्त थतां, कर्म बंधना हेतुनो अजाव थतां, एरंडना बीजने दृष्टांते, छेवटे परमात्म स्वरूप थइ मोक्षगतिमां सीधुं ऊर्द्ध गमन करी । जागनी पोताना शरीरनी अवगाहनामां स्थिति करे. ॥ २० ॥

एम जाणीने रे धर्म समाचरो, जेह छे अहिंसा मूल रे ॥ शिव सुख
साधन एह विना नथी, राख जो करी अनुकूल ॥ श्री० ॥ २१ ॥ शांति
सुधारस मांहे झील जो, थाजो तत्त्व निदर्शी रे ॥ लेहेजो चिदानंद
नित्यानंदता, कर कंकण शी आदर्शी रे ॥ श्री० ॥ २२ ॥

अर्थ ॥ श्री जगवंत कहे छे के हे जव्य प्राणीउं ! आवी रीते संसारनुं स्वरूप जाणीने धर्म जे अहिंसा मूल छे तेनो आदर करो. ए धर्म विना मोक्ष सुखनुं बीजुं एक पण साधन नथी. माटे अहिंसा धर्मने सानुकुल राखजो. अर्थात् अहिंसामय वृत्ति करजो ॥ २१ ॥ शांतरसरूपी अमृत रसमां स्नान करजो. तत्त्व स्वरूपना ज्ञाता थजो. जेथी चिदानंद स्वरूप जे निरंतर आनंद रूप छे ते प्राप्त करशो. हाथमां कंकण होय तेने जोवा सारु आरिसानी शी जरूर छे. ॥ २२ ॥

अहो जवि प्राणी रे एम जाणी करी, करो अनुजवथी प्रसंग रे ॥
चोथा उल्लासनी ढाल बावीसमी, कहे मोहन मन रंग रे ॥ श्री० ॥ २३ ॥

अर्थ ॥ हे जव्य प्राणीउं ! आ प्रमाणे आत्म तत्त्व स्वरूपने जाणीने तेना अनुजवनो प्रसंग साधो.एवी रीते चोथा उल्लासनी बावीसमी ढाल मोहन विजयजीए हर्ष सहित कही. ॥ २३ ॥

॥ दोहा ॥

जिन वाणी अमिरस श्रवण, पात्र जरी जरी चंद ॥ पाइ चिद्
ज्ञानी जणी, कर्यो घणो सानंद ॥ १ ॥ रोम रोम उल्लसित थया,
वाध्यो रंग वैराग ॥ पामी अवसर विनवे, जिनजीने महाजाग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ अमृत रस रूप जिनेश्वर जगवाननी वाणी कर्ण रूप पात्रमां चंद राजाए वारंवार जरी जरीने पोताना अंतरात्माने पाइ अने घणोज आनंद उत्पन्न कर्यो ॥ १ ॥ पोताना रोमराय (साडात्रण क्रोड) विकस्वर थया. वैराग्य रंग वध्यो पटले महा जाग्यना स्वामि चंदराये जिनराजने नीचे प्रमाणे विनंति करी.२

विजननीये मुज वश कर्यो, फिर्यो नटोने संग ॥ मकरध्वज धूव
कर चढयो,थयो नर सुगिरि प्रसंग ॥३॥ कपट कर्युं केम हिंसके,
केम सिंहल सुत रोग ॥ पटराणी थी केम थयो, मुजथी करी संयोग ॥४॥

अर्थ ॥ हे प्रजु ! मारी उरमान माताए मने पंखी रूपे परवश करी दीधो, नटोनी संगे हुं चोमेर फर्यो, मकरध्वजनी पुत्रीना हाथ उपर चढी उत्तम गिरिराजने जेटतां फरी पुरुष थयो;वळी ॥ ३ ॥ हिंसक मंत्रीए मारी साथे कपट आचरण कर्युं, सिंहल रायना पुत्रने रोग थयो, अने मारी गुणावळी पटराणी साथे मने फरी मेळाप थयो, ते सर्वेनो— ॥ ४ ॥

एह कथा मुज आसयो, प्रजो त्रिजगदाधार ॥ तुम सम कोण

मिलशे वली, संशयनो हणनार ॥५॥ थया थशे जे थाय छे, जे
जे जगत् स्वजाव ॥ ते प्रजुथी छाना नही, तमे जवसागर नाव ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जे गुणामो होय ते ते सर्व वृत्तांत हे प्रण जगत्ना आधार रूप प्रजु ! मने शिघ्र जणाववा कृपा करो. आ मारा संशयोने दूर करनार आपनी समान मने बीजो कोण मलनार छे ॥ ५ ॥ आ जगतने विषे जे जे वस्तु स्वजाव थया छे, थाय छे अने थशे ते सर्वे हे प्रजु ! आपनाथी प्रछन्न नथी. आप तो संसार समुद्रमां नाव छो. ॥ ६ ॥

एहवी नृपनी विनती, अवधारी अरिहंत ॥
चंदादिकना पूर्व जव, एम उपदेशे अनंत ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ए प्रमाणे चंदरायनी विनंति श्रीमुनि सुमत परमात्माए सांजलीने चंदराय प्रमुखना पूर्व जवनो वृत्तांत विस्तारथी प्रजु प्रकाशवा लाग्या. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २३ मी ॥

॥ रहो रहो रहो रहो वालहा ॥ ए देशी ॥

जंबुद्वीपना जरतमां, वैदर्ज देश प्रसिद्ध ॥ लाल रे ॥ वासुगे निज शिरे जेहने, मणि मानीने लीध ॥ ला० ॥ १ ॥ जयो जयो ज्ञान जिणंदनो, विधि हर हरिनो स्यो नाण ॥ ला० ॥ सकल मरण गज चरणमां, थाये निमग्न परिमाण ॥ ला० ॥ जयो० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ आ जंबुद्वीपना जरत क्षेत्रमां वैदर्ज नामनो प्रसिद्ध देश छे. ते जाणे शेष नागे तेने मणिरूप धारीने पोताना मस्तक उपर धारण कर्यो होय तेवो शोजे छे. श्री जिनराजनुं ज्ञान जयवंतु वर्त्ते छे. ब्रह्मा, विष्णु अने शंकरनुं ज्ञान तेनी पासे शा हिसाबमां छे. जेम हाथीना पगलामां सर्व प्राणी मात्रना पगला समाइ जाय तेम जिनराजना ज्ञानमां बीजा सर्वना ज्ञाननो समावेश थइ जाय छे. ॥ १ ॥ २ ॥

तिहां नगरी तिलकापुरी, मदनब्रम जिहां ज्रूप ॥ ला० ॥ तस अरि गिरिदरिए वसे. जेम जल ग्रीष्मे कूप ॥ ला० ॥ ज० ॥ ३ ॥ कमलमाला तस गेहनी, जेहनी स्तुति न कराय ॥ ला० ॥ एहनी देहनी सौम्यता, मेहनी तमी ते थाय ॥ ला० ॥ ज० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते देशनी तिलकापुरी नामनी राज्यधानीमां मदन ब्रम नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेना शत्रुओ ग्रीष्म ऋतुमा कुवाना पाणीनी जेम पर्वतनी गुफामां जइने संताइ रह्या हता ॥ ३ ॥ तेने कमलमाला नामनी पटराणी छे. तेनी प्रशंसा करी न शकाय एवी अद्भुत छे. तेणीना शरीरनी कान्ति वर्षा ऋतुमां प्रकाशती विजलीना सदृश छे. ॥ ४ ॥

तिलक मंजरी तेहनी सुता, सुरतरू मंजरी जेम ॥ ला० ॥ कीधो बालपणा थकी, वैष्णव मतथी प्रेम ॥ ला० ॥ ज० ॥ ५ ॥ धर्म अधर्म

जाणे नहीं, नगणे नक्ष अनक्ष ॥ ला० ॥ द्वेष वहे जिन धर्मथी,
एह मिथ्यात्व प्रत्यक्ष ॥ ला० ॥ ज० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तेने तिलकमंजरी नामनी कल्पवृक्षनी मांजर जेवी पुत्री हती. तेणीए बाल्यावस्थाथी वैष्णव मत उपर राग धारण कर्यो हतो ॥ ५ ॥ ते धर्मके अधर्म कांइ पण जाणती न होती; तेम नक्ष अनक्षनो विचार पण करती नहोती. जिनधर्म उपर द्वेष राखती हती. आ प्रमाणे तेणीने प्रगट मिथ्यात्व प्रवर्त्ततुं हतुं. ॥ ६ ॥

चंदन विमुखी मक्षिका, थाए मतीने जूल ॥ ला० ॥ तो स्युं कांइ घटी गयुं,
चंदन केरुं मूल ॥ ला० ॥ ज० ॥ ७ ॥ किणही तेम कुमतीए, निंद्यो जो जिन
धर्म ॥ ला० ॥ जिन मतनुं विगडयुं किस्युं, सामुं ते बांधे कर्म ॥ ला० ॥ ज०॥८॥

अर्थ ॥ जेम बुद्धिना भ्रम थकी माखी चंदन वृक्षथी विमुख थइ चंदन वृक्षने तजीदे तेथीशुं चंदनना वृक्षनी किंमतमां न्यूनता थाय छे ? नथीज थती-तेम कोइ मनुष्य माठी बुद्धिथी जिन धर्मनी निंदा करे तो शुं तेनी निंदाथी जिनधर्मने नुकशान थाय छे ? बिलकुल नुकशानी थतीज नथी. उलटां ते माठा कर्मनो बंध करे छे. ॥ ७ ॥ ८ ॥

मद्ये सींची जेम विषलता, नृप पुत्री वधे तेम ॥ ला० ॥ लागे न जिन
मत वासना, लसणमें मृग मद जेम ॥ ला० ॥ ज० ॥ ९ ॥ पुत्री
सुबुद्धि प्रधाननी, रूपमती अभिधान ॥ ला० ॥ साथे कर्यो स्तन
पानने, समकित रसनुं पान ॥ ला० ॥ ज० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ जेम विष वेली, मदिराना सिंचनथी तेम मिथ्यात्वना बोध रूप जलथी राजानी पुत्र मिथ्यात्वमां वृद्धि पामी- तेथी लसणमां जेम कस्तूरीनी सुगंध प्रवेश करे नहीं तेम तेणीना अंतःकरणमां जिनमतनी वासना लागी नहीं ॥ ९ ॥ राजाने सुबुद्धि नामनो प्रधान हतो. प्रधानने रूपमती नामनी पुत्री हती. तेणीए स्तनपाननी साथेज समकित रसनुं पान कर्युं हतुं. ॥ १० ॥

कल्पलता पीयूषथी, वाधे तेम वधे तेह ॥ ला० ॥ साध्वी संगतिथी थयो,
शास्त्राभ्यासनो स्नेह ॥ ला०॥ज०॥११॥ जीवादिक नवतत्त्वना, धार्या हृदये भेद
॥ ला० ॥ जिन पूजादिकने विषे, न धरे मनमां खेद ॥ ला० ॥ ज० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेम कल्पवृक्षनी वेलि अमृत सिंचनथी तेम ते प्रधान पुत्री सम्यग् दर्शनमां वधती हती. तेणीने साध्वीउंना सत्संगथी शास्त्रना अभ्यास उपर प्रेम वध्यो ॥ ११ ॥ जीव-अजीव-पुण्य-पाप-आश्रव-संवर-निर्जरा-बंध-मोक्ष-ए नव तत्त्वना विस्तारथी भाव तेणे हृदयमां धारण कर्या अर्थात् नव तत्त्वनुं विज्ञान थयुं. जेथी जिन पूजा प्रमुख कार्यो खेदविना अत्यंत हर्षथी करवा लागी. ॥ १२ ॥

साधु तथा साध्वी प्रते, जो वहोरावे आहार ॥ ला० ॥ तो मंत्रीनी पुत्रिका,
भोजनथी व्यवहार ॥ ला० ॥ ज० ॥१३॥ नृप सुता मंत्री सुता, एक दिन लि-
खित प्रभाव ॥ ला०॥ बाल क्रीडा करतां थकां,बेहुनो हुर्ड मिलाव ॥ला०॥ज०१४॥

अर्थ ॥ मंत्रीनी पुत्रीए साधु तथा साध्वीने आहारथी प्रतिलाभ्या शिवाय भोजन ग्रहण करवुं नहीं एवो नियम धारण कर्यु हतुं ॥ १३ ॥ राज पुत्री तथा प्रधान पुत्रीने एक दिवस भवितव्यताना योगे बाल क्रीडा रमत गमत करता करतां बंनेनी वचे स्नेह संबंध थयो. ॥ १४ ॥

अलगी जो एक एकथी, एके क्षण कोइ जाय ॥ ला०॥ तो ते बेहु बाला प्रते, कल्प थइने विहाय ॥ ला० ॥ ज० ॥१५॥ प्रेम वशे तिण पुत्रीए, कीधो रहस्य विचार ॥ ला० ॥ केम करी बनशे आपणे, परणे भिन्न भरतार ॥ ला०॥ज०॥१६॥

अर्थ ॥ ते स्नेह एटलो तो वध्योके जो एक बीजाथी एक क्षण पण विखुटा पडे तो, अरस परस बंनेने एक क्षण पण कल्पना जेवडी मोटी थइ पडे ॥ १५ ॥ प्रेमना गाढ बंधनथी बंने पुत्रीओए एवी रीते गुप्त विचार कर्यो के जो आपणे बंने जुदा जुदा पतिनी साथे परणशुं तो आपणो स्नेह केवी रीते टकीशकशे. १६

एक पीउ आपणे परणवो, ए तुज मुज संकेत ॥ ला० ॥
मोहने ढाल त्रेवीशमी, चोथे उल्लासे सहेत ॥ ला० ॥ ज० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ तेथी राजपुत्रीए कह्युं के आपण बंनेए एक पतिनेज परणवो. आ मारी अने तारी वचे गुप्त निश्चय छे. एवी रीते चोथा उल्लासमां त्रेवीसमी ढाल मोहन विजयजीए हेतथी कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

एक वर वरवानो कर्यो, बेहुए चित्त दृढाव ॥ बधी सुरंगी गो ठडी, अवे न रह्यो अटकाव ॥ १ ॥ प्रथम न जाणी सचिवनी, पुत्रीए वशनेह ॥ जे शिवमतनी रागिणी, छे नृप पुत्री एह ॥२॥

अर्थ ॥ बंने जणीओए एक वर परणवानो निश्चय कर्या पछी तेओ बंनेनी वचे सुरंगी गोष्ठि बधवा मांडी. कोइ बातमां रंचमात्र जुदापणुं रह्युं नहीं. ॥ १ ॥ प्रधाननी पुत्रीए स्नेहाधीन थवाथी आ राजपुत्री शिवमतनी रागिणी छे एम प्रथमथीज जाणी शकी नहीं. ॥ २ ॥

रेहेते रेहेते ओलखी, आचरणे अत्यंत ॥ पूरी जिनमत द्वेषणी, अवगुण भरी अनंत ॥३॥ पण नाणे कहीये मुखे, सचिव सुता सुविशेष ॥ जाणे फांटो पडे, प्रीतिमांहे लवलेश ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ धीमे धीमे तेना अनेक प्रकारना आ चरणो जोता जोतां आ राजपुत्री जिनमतनी संपूर्ण द्वेषिणी, अनंत अवगुणनी भरेलीछे एम तेणीने भास्युं. ॥ ३ ॥ एटलुं छतां प्रीतिमां लेशमात्र त्रुट न पडे तेटला सारु प्रधानपुत्री विशेष काळजी राखीने ते वात पोताना मुखमां लावती न हती. ॥ ४ ॥

आवे गुरुणी साधवी, मंत्री पुत्री आगार ॥ रूपमती तव सुजतो, वहोरावे आहार ॥ ५ ॥ विधिपूर्वक करे वंदना, जाओ खि रुकी त्यांहि ॥ एम निरखी नृप अंगजा, अणख वहे मन मांहि ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ प्रधानपुत्रीने घेर गुरुणी–साधवीजी ज्यारे वहोरवा आवे त्यारे कल्पे तेवो आहार रूपमती ते

साधवीने वहोरावे. ॥ ५ ॥ रुपमती साधवीजीने विधि पूर्वक वंदना करती हती अने लडकी सुधी वो- रावतागइ एम राजपुत्रीए जोतांज तेणीना मनमा इर्ष्या आववा लागी. ॥ ६ ॥

वेसाडी मंत्री सुता, जणी नृप वाला ताम ॥
निंदे साध्वीने घणुं, द्विज रागी निक्काम ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी द्विज रागिणी तिलक मंजरीए रुपमतीने पोतानी पासे वेसाडीने ते साध्वीनी विनाकारणे निंदा करवा मांडी. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २४ मी ॥

॥ ते तरीआ जाइ ते तरीया ॥ ए देशी ॥

मान तुं बेहेनी मुज शिखडली, मत जाणीश कोइ ठगो रे ॥ रुडुं क
कहेतां जो तारा मनमां, जुंडुं लागे तो लागो रे ॥ मा० ॥ १ ॥ एतो
अज्ञा अति निरलज्जा, एहना संगन कीजे रे ॥ एहवी अशुचिने
आपणे मंदिर, पेसवा पण नवि दीजे रे ॥ मा० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ हे बेहेन ! हुं तने जे शिखामण आपुं छुं ते साची मानजे, तेमां कोइपण प्रकारे कपट सम- जीश नही. हुं तने रुडुं कहुं छुं तारा जलामाटे कहुं छुं तेम छतां तने मारुं लागे तो भले लागो. ॥ १ ॥ ए आरजाओ तो अत्यंत निर्लज्ज होय छे, एनो संग करवो योग्य नथी. एवी अशुचि वाळीने आपणा मं- दिर-घरमां पेसवापण न देवी जोइए. ॥ २ ॥

बाहिरथी दीसे बगध्यानी, पण मनमां हुवे कपटी रे ॥ धुतीखीए आपणने
एनो, नांखी जुठी चपटी रे ॥ मा० ॥ ३ ॥ हींडे एवी थइ मस मुंमी, नहीं
एहवी धुतारी रे ॥ मांहो मांहे संनेमा लगाडे, जेहवी कलहा गारी रे ॥मा०॥४॥

अर्थ ॥ ए आरजाओ उपरथीतो बगध्यानी होयछे अने अंतरमां बहुज कपटी होय छे. आपणा उपर एक जातनी कपटनी चपटी जुठी नांखीने आपणने धुतारा करीनांखे छे. ॥ ३ ॥ एवी काळा मन- वाळीओ ठाम ठाम भटके छे, एना जेवी कोइ धुतारी समजवी नही. माणे क्लेशना आगार-घर जेवीओ ते अंदर अंदर ठाम ठाम कजीआ करावे छे. ॥ ४ ॥

ठाम नगारीए ठाम करीने, सघळी नारी धुती रे ॥ नगरीनी नारीओ एहवी
रही नथी अछुती रे ॥ मा० ॥ ५ ॥ शाता पुछे लटपट मांडि, नयणां ठारे ए
ठोरे ॥ जाणीए जइ केदारे निरखी, कांकण पेहेरी बेठी ॥ मा० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ए ढाकण धुतारीओए सघळे ठेकाणे ठाम धतूरा करीने नगरीनी स्त्रीओने धुती लीधी छे. आ नगरनी को स्त्रीओ ओनाथी अछुती जरा पण रही नथी. ॥ ५ ॥ जे होय तेने "केम शातामां छो" एम पुछे, लटपट करे अने आंखो नीची राखे, पण जाणे के जाणे केदारनाथमां जइ मीनी राख बेठी होय. [illegible] ॥ ६ ॥

एहवासे नवि उदर जराणुं, त्यारे शिष मुंडाव्युं रे ॥ लालच माटे तुजने एणे, सामुं आवी जणाव्युं रे ॥ मा० ॥ ७ ॥ आपण रूडा कुलनी पुत्री, एहने पगे केम अडीए रे ॥ देखी पेखीने एम सजनी, कूपक मांहि न पडीए रे ॥मा०॥८॥

अर्थ ॥ ज्यारे घरमां वेठा कोइ रीते पेट न जरायुं त्यारे माथुं मुंडाव्युं; पोतानी लालचने माटे उलटां सामां आवीने एणे तने जणावी. ॥ ७ ॥ आपणे तो उत्तम कुलनी पुत्रीउं छीए आपणाथीते एना पगने केम अडाय, जाणी जोइने हे शाणी बेहेन! कुवामां शामाटे पडवुं जोइए? ॥ ८ ॥

एहवी जेली चार मलेतो, नगर वसावे फेरी रे॥ हाथमां घाली कोली जाजन, जटके शेरी शेरी रे ॥ मा० ॥ ९ ॥ मांगी खाये फांद पंपोले, मांड वधारे कायारे ॥ तें जे ऐहने कीधी गुरुणी, करम उदय कोइ आयां रे ॥ मा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एवी आरजाउं जो चार एकठी थाय तो बीजा नगरने वसाववुं होय तो वसावे. एतो हाथमां झोळी पातरां उपाडीने शेरीए शेरीए जटके छे. ॥ ९ ॥ एने तो मांगीने खावुं अने पोतानी फांद पंपाळवी अने बेठां बेठां शरीरने वधारवुं. तें जे अने गुरुणी बनावी ते तो कोइ पाछलां कर्म तने उदय आव्यां लागे छे. ॥ १० ॥

एकदिन तुं जो नवि वहोरावे, घर घर जूतुं बोलेरे॥वली तारा साते परियाना, ऊभी उवेखा खोलेरे ॥ मा० ॥ ११ ॥ एहनी छायाए ऊभी रहुं तो, हुं तो पापे जराउं रे ॥ इहां तो एहने आववा नही थुं, एहनुं कांइ न धराउं रे॥मा०॥१२॥

अर्थ ॥ जो एकज दिवस तुं एने वहोराव नहीं तो तारूं घेर घेर जइने वांकुं बोले एटलुंज नही परंतु तारा साते परियाना ऊभी ऊभी उवेखा बोले. ॥ ११ ॥ जो हुं तो एनी छायामां ऊभी रहुं तो पापे जराउं. अहींआतो एने आववाज न दउं. हुं कांइ एनी दरकार राखती नथी. ॥ १२ ॥

ए कोइनी न हुइ न होवे. वारूं हुं ते सारूं रे॥ जेहनी संगति कोइने न गमे, ते संगति नही वारू रे ॥मा०॥१३॥ एम निंदा साध्वीनी निसुणी, बोले मंत्री बेटी रे ॥ रे बेहेनी म्हारी गुरुणीने, निपट कां नांखो उवेटी रे ॥ मा० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ ए आरजा कोइनी थइ नथी अने थनीज नथी. तेटलाज मारूं हुं तने वारूं छुं; हितमाटेज आपुं छुं. जेनी सोबत कोइने गमे नही तेनी सोबत करवी सारी नथी. ॥ १३ ॥ एवी रीतनी साध्वीनी निंदा सांभळीने मंत्री पुत्री बोलीके हे बेहेन! मारी गुरुणीने आम छेक्वुं शामाटे उवेटी नांखो छो! ॥१४॥

सूधा पंचमहाव्रत पाले, चाले निरतिचारे रे ॥ ए तो संवेग सरोवर हंसी, न करे खोज केवारे रे ॥मा०॥ १५ ॥ हुं तो एहना एक अक्षरनी, उंगिगए नवी पाउं रे॥ ए गुरुणी उपगारनी उपर, हुं बलिहारी जाउं रे ॥ मा० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ए तो उत्तम पांच महाव्रत पाळे छे अने पोतानो मधशुद्धो आचार अतिचार रहित पाळतां वर्ते छे. ए तो मोहराजिवार रूप सरोवरनी हंसली छे. कोइ वखत खोज तो करतीज नथी. ॥ १५ ॥ हुं तो एना एक अक्षरना ज्ञान रूप उपकारनो बदलो वाळी शकुं तेम नथी. एना उपकार उपर तो हुं बलिहारी जाउं छुं. ॥ १६ ॥

मुजने जो एहना अवगुण जासे, नरकमां ठाम न होवे रे ॥ तुं जे ए
हनुं विरूडं कहे छे, मेलते एहनो धोवे रे ॥ मा० ॥ १७ ॥ गुरूणीए
मारी पशुता टाली, नारी छंसे आणी रे ॥ थाजो एहने कल्याण अ
होनिशि, अविचल एहनी वाणी रे ॥ मा० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ जो मने एनामां अवगुण छे एम लागशे तो मने नर्कमां पण ठाम मलवानुं नथी, अर्थात् नर्कथी पण नीची गतिमां जाइश. अने तुं जे एनुं वांकुं बोले छे ते तो तुं एना मेल धोवे छे. ॥ १७ ॥ ए मारी गुरूणीए मारूं पशुपणुं मटाडीने मने स्त्री जातिनी हारमां आणीछे. एनुं हमेशां कल्याण थाजो अने एनो उपदेशपण अविचल रेहेजो. ॥ १८ ॥

एहनी चेली हुं जनमजनमनी, छे परमेश्वर साखी रे ॥
ढाल चोवीशमी चोथे उल्लासे, मोहन विजये दाखी रे ॥ मा० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ हुं परमेश्वरनी शाहीए कहुं छुं के हुं तो एनी जन्मोजन्मनी चेली छुं. एवी रीते चोथा उल्लासमां मोहनविजयजीए चोवीशमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

प्रणम्या योग्य प्रवर्त्तिनी, पुण्य पात्रछे एह ॥ बाइ एम नविनिं
दीए, एहथी धरीए नेह ॥ १ ॥ जो ए रूपिणी निंदीए, पुण्य
मूल कुमलाय ॥ तटिनी तट तरू मूल जेम, सहेजे विलये जाय ॥ २ ॥

अर्थ ॥ वली हे बेहेन! ए साध्वी नमस्कार करवा योग्यछे. ए पुण्यनुं पात्र छे. एनी आ प्रमाणे निंदा नही करतां एना उपर तो पवित्र स्नेह राखवो जोइए ॥ १ ॥ जो ए साध्वीनी निंदा करीए तो जेम नदीना तट उपर उगेला वृक्षो, पुरनी वखते मूलथी उखडीजाय तेम आपणुं पुण्यरूपी मूल कुमलाइ जाय.२

ते दिन एम कही अतिक्रम्यो, गइ नृप पुत्री गेह ॥ बीजे दिन आवी
वली, मंत्री गृह ससनेह ॥ ३ ॥ बेहु सहीउ क्रीडा करी, बेठी मं
दिर बार ॥ ग्रोये सुता अमारयनी, निज मोतीनो हार ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते दिवसनो ए प्रमाणे वातो करतां वीती गयो. पछी राजपुत्री पोताने घेर गइ. वली बीजे दिवसे स्नेह सहित राजपुत्री मंत्रीने घेर आवी. ॥ ३ ॥ बंने सखीउ रमत गमत करीने घरना बारणा पासे बेठी. ते वखते मंत्री पुत्री पोतानो मोतीनो हार परोववा बेठी. ॥ ४ ॥

कर्ण ठावी बहु मूलनी, मूकी थाली मांहि ॥ बेहु सजनी वातो
करे, हाथ धासे गले बांहि ॥ ५ ॥ आवी साध्वी वहोरवा, पर्या
ठाम मध्यान ॥ पय प्रणमी मंत्री सुता, पडिलाने पकवान ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ बहु मूल्यवाली कानथी ठाव हती ते तेणीए थालमां मुकीने बंने बेहेनपणीउ वातो करती हती. [illegible] एक बीजाना गलामां हाथ नांखती हती. ॥ ५ ॥ त्यारे मध्याह्ननो पहोर थयो त्यारे साध्वी वहोरवा आवी. ते वखते मंत्री पुत्रीए उभा थइ नमस्कार करी पकवान आपीने वहोराव्युं. ॥६॥

घृत लेवा गृहमां गइ, मोती फाळि उवेख ॥
साध्वीथी नृप पुत्रीए, करी कुबुद्धि विशेष ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ पछी घी वहोराववा माटे मोतीनी फाळने त्यां पडती मुकी, घी लेवा माटे घरमां गइ एट-
लामां राजपुत्रीए साध्वी परत्वे अत्यंत कुबुद्धि प्रवर्त्तावी. ॥ ७ ॥

॥ ढाळ २५ मी ॥

॥ सुण वेहेनी पियुडो परदेशी ॥ ए देशी ॥

मंत्री पुत्री घृत साध्वीने, भावे चढी वहोरावे रे ॥ गुरुणीजी जले गेह पधार्या, ए दिन लेखे आवेरे ॥ मं० ॥ १ ॥ तुम जेवाने मुखे ववराये, वस्तु ते गणीए लेखे रे ॥ जे कोइ जगमां होवे अज्ञानी, ते तुम गुणने उवेखे रे ॥ मं० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीनी पुत्री घी लावीने उत्तम भावना ए चढीने साध्वीने वहोरावती हती. तेणीए कहुं के हे गुरुणीजी आपजले पधार्या. आजनो दिन लेखे थयो. ॥ १ ॥ जे वस्तु तमारा जेवांना मुखथीज वपराय ते वस्तु लेखे थइ एम गणुं छुं. जे लोको जगत्मां अज्ञानीछे तेज तमारा गुणोनी अवगणा करे छे. २

एहवे अणखली नृप पुत्री, नयणो मांडी आमी रे ॥ साध्वीनी साडीने पलवट, फाळी लेइ वलगामी रे ॥ मं० ॥ ३ ॥ रूपमतीए वली साध्वीए, कपट कला नवि जाणी रे ॥ खमकी लगण पहोंचामी गुरुणी, सचिव सुताहित आणी रे ॥ मं० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एवे समये ते अदेखी हेषी राजपुत्रीए पोतानी आंखो वांकी राखीने साध्वीना कपडाना पाल-वनी साथे मोतीनी फाळने वळगाडी दीधी. ॥ ३ ॥ रूपमतीए तेमज साध्वीए राजपुत्रीनुं आ कपट ज-रखुं कार्य जाण्युं नही. पछी हितनी कामी एवी मंत्रीपुत्री गुरुणीने खडकी सुधी वोळाववा गइ. ॥ ४ ॥

पाछी हारने प्रोववा वेठी, थाळमां फाळि न दीठी रे ॥ एहांसि नकरो नृप कन्ये, हांसि अवरशुं नीठी रे ॥ मं० ॥ ५ ॥ फाळि बीजी पण ल्यो जोइए तो, शुं करशो एक राखी रे ॥ छेतरशो पण नवि छेतराउं, न गळाये जीवती मांखी रे ॥ मं० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ फरी मंत्री पुत्री हार परोववा बेठी, एटलामां थाळमां फाळि देखी नही, एटले कहुं के बे-न! आवी ते हांसि थाय, शुं बीजी हांसि करवानी नथी? ॥ ५ ॥ एक फाळ राखीने शुं करशो. आ बीजी फाळ पण जोइए तो सुखेथी ल्यो. तमे छेतरवा धारशो पण हुं छेतराउं तेवी नथी. कांइ जीवती मांखी ते गळाय छे. ॥ ६ ॥

कहे नृप पुत्री सुणतुं वेहेनी, में नथी कीधी हांसि रे ॥ एवी हांसि न करे कोइ, थाये जेहथी विखासी रे ॥ मं० ॥ ७ ॥ फाळितो तारी गुरुणीए लीधी, न यणे निरखी में तो रे ॥ हसते हसते मारे माथे, चोरी नांखी तें तो रे ॥ मं० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पछी राजपुत्रीए कहुं हे बेहेन! में तारी मस्करी करीज नथी ...

मस्करी करायजं

नहीं के जेमांथी विखवाद उजो थाय. ॥ ७ ॥ वली तारी गुरुणीएज ए काल उपाडी लीधी तेमें मारे आंखेज दीवुं छे. अने तुं तो हसता हसतामां मारा माथा उपर चोरीनी आल नांखेछे. ॥ ८ ॥

चोरे कोइ पकडाये कोइ, उलटी गति कोइ तारी रे ॥ तारा सम में
लीधी होयतो, विनती मान तुं मारी रे ॥ मं० ॥ ए ॥ बोली सचिव
सुता निसुणीने, नृप कन्याने निठोली रे ॥ मुज गुरुणीने कलंक तुं
देती, रहे वाइ तुं अणबोली रे ॥ मं० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कोइक चोरी करे अने कोइकना माथा उपर आल चडे, आतो तारी रीतज उलटीछे. हुं तो तारा समखाउंछुं, में तो लीधीज नथी, आ वात साचीज मानजे. ॥ ए ॥ ते सांभलीने मंत्री पुत्रीए, राजकन्याने उपको देतां कह्युंके हे बेहेन! मारी गुरुणीने शामाटे आवुं कलंक आपे छे? तुं बोल्या-विना बेसी रहे. ॥ १० ॥

लेवा देवा पाखे ताहरे, एहथी एवको शो आंटो रे ॥ अघटित क
हेतां तुज जीभमीए, कांइन भांगे कांटो रे ॥ मं० ॥ ११ ॥ तृण
पण ए न लहे पण दीधुं, शुं करे कालिने लेइ रे ॥ एणेतो परिहरी
ग्रही दिक्षा, मणि माणिकनी पेइरे ॥ मं० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तारे एनी साथे कांइपण लेवा देवा शिवाय, तुं एना उपर आवमी शामाटे अंटस राखे छे. वली आवुं अघटित बोलतां तारी जीभे कांटो केम भांगतो नथी. ॥ ११ ॥ जे दीधाविना तरखला मात्रने पण लहे नहीं ते कालि लइने शुं करे, कारण के एणे हीरा माणेकनी पेटीउंने पण तजी दइने दीक्षा ग्रहण करी छे. ॥ १२ ॥

ए व्रत धरणी सूधी करणी, एहनो भ्रम कोइ नाणे रे ॥ योगी बाम्हव
भमता सरखी, रखे एहने करी जाणे रे ॥ मं० ॥ १३ ॥ एहना उप
शम भूषण आगल, ए भूषण किण गणती रे ॥ एहवी महासती
उंनी वातो, कहीए नही अणबनती रे ॥ मं० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एतो एवा उत्तम व्रतने धारण करनारी छे, एनी करणी मात्र श्रेष्ठ छे. एना उपर कोइने शंकापण आवे नही. एने तुं जोगी अने रखडता ब्राह्मण जेवी रखे जाणती. ॥ १३ ॥ एना उपशम रूप भूषण पासे आ कालि भूषण शुं गणतरीमां छे. एवी महा सतीउंना संबंधमां नहीं बनेली वातो कदापि न केहेवी जोइए. ॥ १४ ॥

धन सामु नवि जोवे थुंकी, पगला मांडे जोय फुंकी रे ॥ नवि दीठी
कोइ मतिनी टुंकी, में तुज जेवी अचूकी रे ॥ मं० ॥ १५ ॥ न्यास
रिये पण गांठ न राखे, जाये तेवारे चाखे रे ॥ हाथ न काले दीधा
पाखे, तो तुं एम कां भाखे रे ॥ मं० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ए साध्वी धननी सामुं तो थुंकीने पण जोवे नही. जमीन उपर पग पण जमीन जोइने मुके, रखे पग नीचे धननो स्पर्श थाय. में ताराजेवी टुंकी बुद्धिवाली कोइ दीठी नहीं. आ वातमां हुं भ्रूलतीज

नथी. ॥ १५ ॥ वस्त्रने छेडे पण गांठ राखता नथी. खाय पण ज्यारे के ज्यारे मांगी लावे त्यारे; व
विना हाथमां पण जाते नही. तो पछी तुं आम शामाटे बोलेछे, ॥ १६ ॥

कहे नृप पुत्री रुपमतीने, जो कयुं मारुं न माने रे ॥ आपण बेहुं व
सतीए एहनी, जइने जोइए छाने रे ॥ मं० ॥ १७ ॥ ए पासे जो जा
वि लेउं तो मुज शाबाशी दीजे रे ॥ आपण वात ए साची कीजे,
जेम मुजथी तुं पति ले रे ॥ मं० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पछी तिलक मंजरीए रुपमतीने कहुं, हे बेहेन! जो तुं मारुं कहुं साचुं न मानती हो तो, [illegible] आपणे बंने तेना उपाश्रये जइ छानी रीते तपास करीए. ॥ १७ ॥ एनी पासेथी जो जाहेर करावुं तो मने तुं शाबाशी आपजे. मारे तो ए वात साची छे तेम केहेवानीछे. जेथी तने मारी उपर विश्वास बेसे.॥१८॥

ते बेहु कन्या साध्वी वसती, आवी हसती हसतो रे ॥
ढाल पचवीशमी मोहने भाखी, चोथे उल्लासे उल्लसती रे ॥मं०॥१९॥

अर्थ ॥ ते बंने कन्याओ साध्वीने उपाश्रे हसती हसती आवी. एवी रीते चोथा उल्लासनां मोहन वि-जयजीए पचवीशमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

इर्या पथिकी पडिकमी, साध्वी क्रिया पात्र ॥ आव्यो ए छे गो
चरी, भोजन भाजन मात्र ॥ १ ॥ एहवे ते बेहु कन्यका, आवी
वसती मोझार ॥ सचिव सुताए साचव्यो, वंदनादि व्यवहार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते समये क्रिया पात्र साध्वी वहोरवा माटेनां पात्रो लेइने इर्यापथिकी क्रिया, करीने पाछुं आवया भोजन लेवा जे गोचरी माटे गया हता. ते पडिकमतां हता ॥ १ ॥ एटलामां ते बंने कन्याओ उपाश्रय मध्ये आवी. मंत्री पुत्रीए साध्वीजीने वंदना करवा वगेरे उचित व्यवहार सर्व कर्यो. ॥ २ ॥

मोहडे देइ मुहपति. साध्वी कहे ने वार ॥ याहिर बेसो बेहु
तमे. करवो छे आहार ॥ ३ ॥ अहार जो लेवो होए, तो पच्चो
[illegible] एक ॥ आज करेना एपणा. अमुर पदु ते ठेक. ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]

मंत्री पुत्री [illegible] जइ बेठी एकान्त [illegible] जाए नहीं.
[illegible] करव अनन ॥ ५ ॥ याहिर बेठेनी [illegible]
[illegible] ॥ आवी आसपत [illegible] मंत्रि पुत्रीए [illegible] ॥ ६ ॥

[illegible]

नहीं के जेमांथी विखवाद उजो थाय. ॥ ७ ॥ वली तारी गुरुणीएज ए काळ उपाडी लीधी तेमें मारी आंखेज दीठुं छे. अने तुं तो हसता हसतामां मारा माथा उपर चोरीनी आळ नांखेछे. ॥ ८ ॥

चोरे कोइ पकडाये कोइ, उलटी गति कोइ तारी रे ॥ तारा सम में लीधी होयतो, विनती मान तुं मारी रे ॥ मं० ॥ ए ॥ बोली सचिव सुता निसुणीने, नृप कन्याने निठोली रे ॥ मुज गुरुणीने कलंक तुं देती, रहे थाइ तुं अणबोली रे ॥ मं० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ कोइक चोरी करे अने कोइकना माथा उपर आळ चडे, आतो तारी रीतज उलटीछे. हुं तो तारा सम खाउंछुं, में तो लीधीज नथी, आ वात साचीज मानजे. ॥ ए ॥ ते सांजलीने मंत्री पुत्रीए, राजकन्याने ठपको देतां कह्युंके हे बेहेन! मारी गुरुणीने शामाटे आवुं कलंक आपे छे? तुं बोल्या विना चेनी रहे. ॥ १० ॥

लेवा देवा पाखे ताहरे, एहथी एवडो शो आंटो रे ॥ अघटित कहेतां तुज जीजडीए, कांइन चांगे कांटो रे ॥ मं० ॥ ११ ॥ तृण पण ए न लहे पण दीधुं, शुं करे कालिने लेइ रे ॥ एणेतो परिहरी महीं दिठा, मणि माणिकनी पेइरे ॥ मं० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तारे एनी साथे कांइपण लेवा देवा शिवाय, तुं एना उपर आवडो शामाटे धंदल राखे छे. वली आवुं अघटित बोलतां तारी जीने कांटो केम वागतो नथी. ॥ ११ ॥ जे दीधाविना तरणुंआ मात्रने पण लहे नहीं ते काळि लइने शुं करे, कारण के एणे हीरा माणेकनी पेटीउने पण तजी दइने दीक्षा ग्रहण करी छे. ॥ १२ ॥

ए व्रत धरणी सूधी करणी, एहनो ज्रम कोइ नाणे रे ॥ योगी बाम्हण जमता सरखी, रखे एहने करी जाणे रे ॥ मं० ॥ १३ ॥ एहना उपशम जूषण आगल, ए जूषण किण गणती रे ॥ एहवी महासती उनी वातो, कहीए नहीं अणबनती रे ॥ मं० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एनो एवा उत्तम व्रतने धारण करनारी छे, एनी करणी मात्र श्रेष्ठ छे. एना उपर कोइने शंका आवे नहीं. एने तुं जोगी अने रमता ब्राह्मण जेवी रखे जाणती. ॥ १३ ॥ एना उपशम रूप जूषण पासे आ काळि जूषण शुं गणतरीमां छे. एवी महासतीउना संबंधमां नहीं बनेली वातो कदापि न केहेवी जोइए. ॥ १४ ॥

धन सामु नवि जोवे थुंकी, पगला मांडे जोय फुंकी रे ॥ नवि दीठी कोइ मतिनी टुंकी, में तुज जेवी अचूकी रे ॥ मं० ॥ १५ ॥ न्यास दिये पण गांठ न राखे, जाये तेवारे चाखे रे ॥ हाथ न काळि दीधा पाखे, तो तुं एम कां जाखे रे ॥ मं० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ ए साध्वी धनने सामुं तो थुंकीने पण जोवे नहीं. जमीन उपर पग पण जमीन जोइने फुंकीने मुके पग नीचे मरतां मरी जाय. में तारासरखी टुंकी बुद्धिवाली कोइ दीठी नथी. आ वातमां हुं तद्दतीक

नथी. ॥ १५ ॥ यत्नने छेके पण गांठ राखता नथी. खाय पण क्यारे के ज्यारे मांगी लावे त्यारे; दीधा-विना हाथमां पण झाले नही. तो पछी तुं आम शामाटे बोलेछे, ॥ १६ ॥

कहे नृप पुत्री रुपमतीने, जो कह्युं मारुं न माने रे ॥ आपण बेहुं व
सतीए एहनी, जइने जोइए छाने रे ॥ मं० ॥ १७ ॥ ए पासे जो का
ढि लेउं तो मुज शाबाशी दीजे रे ॥ आपण वात ए साची कीजे,
जेम मुजथी तुं पति जे रे ॥ मं० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ पछी तिलक मंजरीए रुपमतीने कह्युं, हे बेहेन! जो तुं मारुं कह्युं साचुं न मानती हो तो, आपणे बंने तेना उपाश्रये जइ छानी रीते तपास करीए. ॥ १७ ॥ एनी पासेथी जो काढि कढावुं तो मने तुं शाबाशी आपजे. मारे तो जे वात साची छे तेज केहेवानीछे, जेथी तने मारी उपर विश्वास बेसे.॥१८॥

ते बेहु कन्या साध्वी वस्ती, आवी हसती हसतो रे ॥
ढाल पचवीशमी मोहने भाखी, चोथे उल्लासे उल्लसती रे ॥मं०॥१९॥

अर्थ ॥ ते बंने कन्याओ साध्वीने उपाश्रे हसती हसती आवी. एवी रीते चोथा उल्लासमां मोहन वि-जयजी ए पचवीशमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

इर्या पथिकी पडिकमी, साध्वी क्रिया पात्र ॥ आवो ए छे गो
चरी, भोजन भाजन मात्र ॥ १ ॥ एहवे ते बेहु कन्यका, आवी
वसती मोझार ॥ सचिव सुताए साचव्यो, वंदनादि व्यवहार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते समये क्रिया पात्र साध्वी वहोरवा माटे जवां लागेली ईर्यापथिकी क्रिया, शरीरने भाडुं आपवा भोजन लेवा जे गोचरी माटे गया हता, ते पडिकमतां हतां. ॥ १ ॥ एटलामां ते बंने कन्याओ उपाश्रय मध्ये आवी. मंत्री पुत्रीए साध्वीजीने वंदना करवा प्रमुख उचित व्यवहार सर्वे कर्यो. ॥ २ ॥

मोहडे देइ मुहपति, साध्वी कहे ते वार ॥ बाहिर बेसो बेहु
तमे, करवो छे आहार ॥ ३ ॥ अरुर जो लेवो होए, तो पडखो
घडी एक ॥ आज करंता एषणा, असुर थयुं छे छेक ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ साध्वीजीए पोताना मुखपासे मुहपत्ति राखीने कह्युं के अमारे आहार करवो छे तेथी हमणां तमे बंने बहार बेसो. ॥ ३ ॥ वळी जो तमारे अरुर लेवो होय तो एक घडी सुधी वार समजो. आज अमने एषणा समिति शोधतां बहुज असुर थयुं छे. ॥ ४ ॥

मंत्री पुत्री ततक्षणे, जइ बेठी एकांत ॥ नृपपुत्री जाए नही,
हियडे कपट अनंत ॥ ५ ॥ बाहिर बेहेनी केम गइ, कामछे व
सती मांहि ॥ आणी आलयमां फरी, सचिव सुताग्रही बांहि ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तत्काळ प्रधाननी पुत्रीतो एकांतमां छेटे जइ बेठी. परंतु राजपुत्री तेणीना अंतःकरणमां अनंत कपट होवाथी ते दूर गइ नही. ॥ ५ ॥ राजपुत्रीए मंत्री पुत्रीपासे आवी कह्युं के हे बेहेन! तुं बहार केम गइ. कामतो उपाश्रयमांज छे एम कही मंत्रीपुत्रीनो हाथ झाली फरी तेणीने उपाश्रयमां लावी. ६

साध्वी मन संशय धरे, ऐम केम वेहु एह ॥
आज तो कोइक वातनो, दीसे छे संदेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ आवी रीत चाल देखी साध्वी मनमां विचारवा लाग्याके वंने जणीउं आम केम करती ? आजे कोइ वाबतनो तेउना मनमां संशय उत्पन्न थयो जणाय छे. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २६ मी ॥

॥ कोइ राखेरे सूर सुजट कोइ राखे रे ॥ ए देशी व ॥

वोली नृपनी पुत्रिका रे, अज्जा सुण मुज वाणी रे ॥ कहुं हु एकांते तुजने रे, राखतुं ताहरुं पाणी रे ॥ १ ॥ कोइ कोइने रे, कूडु कलंक न देशो रे ॥ ए आंकणी ॥ एहवुं तुजने वहोरवुं रे, केम गुरुणीए ज णाव्युं रे ॥ गोचरी करतां चोरवुं रे, एहवुं उदय केम आव्युं रे ॥ को० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ एवामां राजपुत्रीए कह्युंके हे आरजा! हुं तमने गुप्तरीते कहुं छुं के हवे तमारी शोजा जो रहे तेम करो तो सारु. (कवि कहेछे के) हे जव्य जीवो! कोइना उपर जूतुं आल न मूकशो. ॥ १ ॥ गोचरी वहोरवा जइए ते वखते लाग पडे तो चोरीपण करी लेवी एवुं कइ गुरुणीए तने शिखव्युं हतुं आजे चोरवानुं मन केम थयुं? ॥ २ ॥

घृतलेवा घरमां गइरे, रुपमती एम जोली रे ॥ लीधी जालि तें एहनी रे, ते हवे जरता झोली रे ॥ को० ॥ ३ ॥ दीठे नयणे माहरे रे, पण हुं तो नवी चे तीरे ॥ त्यारे जो जानत एवकुं रे, तुजने जवा न देती रे ॥ को० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जे वखते आ सरल मनवाली रूपमती तमने घी वहोरावता सारू लेवा घरमां गइ ते वखते पातरा झोलीमां घालतां तमे तेनी झालि लइ लीधी छे. ॥ ३ ॥ ते वखते हुं आंखथी जोती हती, परंतु हुं एम नहोती जाणतीके तमे चोरीजशो. जो एवुं जाणती होलतो कदापि तमने जवा देत नही. ॥ ४ ॥

नहींतो हुं स्याने कहुं रे, थइने मुखनी फोरी रे ॥ पण तुज चेलीए माहरे रे, माथे चढावी चोरी रे ॥ को० ॥ ५ ॥ वेहेनी जूठुं रखे मानती रे, ते माटे हुं न बोली रे ॥ पण हवे घरघर ताहरो रे, देइश पडदो खोली रे ॥ को० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ मारे आटला वाचाल थइने शामाटे तमने केहेवुं जोइए? परंतु हुं शुं करूं तमारी चेलीये झालिनी चोरी मारे माथे नांखी तेथी मारे कहेवुं पडे छे. ॥ ५ ॥ मारी वेहेनने ते वखते खराव लागशे ते ते वखते हुं बोली नही, परंतु हवे तो हुं एवातनो पडदो–गुप्तजेद घेर घेर तमारो प्रगट करीश.६

साध्वी कहे एम कां कहे रे, रे मुग्धे अणजाएयुं रे ॥ में तो विना आहारथीरें, वीजुं कांइ नथी आएयुं रे ॥ को० ॥ ७ ॥ संशय हो यतो सुखे जुउ रे, ए त्रिपणी ए झोली रे ॥ जाली किसी वली हुं किसी रे, ए मुज न खपे जोली रे ॥ को० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पछी साध्वीए कह्युं के हे जोशी कन्या! आवुं जाणयाविनानुं केम बोलेछे. में त्यांथी आहार सिवाय बीजुं कांइपण आण्युं नथी. ॥ ७ ॥ जो तारा मनमां शंका होय तो सुखेथी आ तरपणी तथा झोळी तपासो. मोतीनी कांति केवी अने हुं केवी! हे जोशी! ए कांति अमने लेवी खपे नही. ॥ ८ ॥

नृप पुत्री रोपे चढी रे, न कर अजो मुज खोटी रे ॥ आप जली सनिधे कहुं रे, मुज वेहेनीनी अकोटी रे ॥ ए ॥ जांकी मांकी जोली जूए रे, नृप पुत्री सु प्रसिद्धि रे ॥ साल्लीए वलगाकी जिहां रे, कालितिहांथी लीधी रे ॥को०॥१०॥

अर्थ ॥ पछी राजपुत्री क्रोध चढावीने बोली, हे आरजा! मने जूठी पाम नहीं. हे बाइ! हुं तने कहुं तुं के हवे जली थइने मारी वेहेननी अकोटी आपीदे. ॥ ए ॥ पछी राजपुत्री सुझीरीते तो झोळीने चारे बाजुए आम तेम जोयामांडी. पछी तरतज साडीना पालव उपर ज्यां अकोटी वलगाडी हती त्यांथी तरतज लइ लीधी. ॥ १० ॥

आपी सचिव पुत्री प्रते रे, साध्वी जणी अवहेली रे ॥ आज पछी तुं एहने रे, वेसीशमां कहुं जेली रे ॥ को० ॥ ११ ॥ रुपमती कहे नृपसुते रे, ए सत्री करणी तारी रे ॥ कहिंये चोरी करे नही रे, जडक गुरुणी मारी रे ॥को०॥१२॥

अर्थ ॥ तरतज साध्वीनी अवहेलणा करी, अकोटी मंत्री पुत्रीने आपी; अने कह्युं के आज पछी हवे कोइ पण दिवस तुं अेनी साथे वेसीशमां. ॥ ११ ॥ पछी रुपमतीए कह्युं के हे तिलक मंजरी! आ काम ताराजछे. मारी निर्मल अंतःकरणवाळी गुरुणी कदापि कोइपण प्रकारनी चोरी करेज नहीं. ॥ १२ ॥

गुरुणीजी एहनुं कह्युं रे, रखे मनमांहि आणो रे ॥ एछे मिथ्यात्वी एहमां रे, रखे मनमांहि आणो रे ॥ को० ॥ १३ ॥ पयप्रणमी गुरुणी तणां रे, रुपमती गृहे आवी रे ॥ नृप पुत्री घणीए कला रे, कीधी पण नवि फावी रे ॥ को० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ हे गुरुणीजी! एनुं बोलेलुं आप मनमां जरापण लावशो नही. एतो हड हडती मिथ्यात्वी छे. एनामां साची समजण रति मात्र नथी. ॥ १३ ॥ पछी गुरुणीना चरणमां नमस्कार करी रूपमती पोताने घेर आवी अने राजपुत्रीए अनेक कपटकला करी परंतु ते लेशमात्र तेमां फावीनही. ॥ १४ ॥

हवे आलोचे प्रवर्त्तनी रे, नृप पुत्रीए कर्युं काचुं रे ॥ पण नगरीना लोकने रे, हियके वसशे साचुं रे ॥ को० ॥ १५ ॥ रोपवशे तिहां साध्वीए रे,लीधो निज गले फांसो रे ॥ चारित्रिया पण क्रोधथी रे,न विचारे निज वांसो रे ॥ को०॥१६॥

अर्थ ॥ हवे साध्वी मनमां विचारवा लाग्या के राजपुत्रीए मारा माथा उपर जुठुं आल मुक्युं ते वामां ते फावी तो नही, परंतु नगरीना लोकोना मनमां तो साचुंज लागशे ॥ १५ ॥ पछी साध्वीए तो क्रोधने वश थइ गलामां फांसो घाल्यो. (कवि कहे छे) चारित्र धारण करनारा पण क्रोधने वश थतां परिणामनुं आवशे ते विचारता नथी. ॥ १६ ॥

पाकोसण सुरसुंदरी रे, आवी ततक्षण दोडी रे ॥ फांसो साधवी कंठथीरे, करूणा आणी छोडी रे ॥ को० ॥१७॥ आहार कराव्यो पाडोशणे रे, श्रमणीने समजावी रे ॥ साध्वी पण समजी करी रे, समताने घेर आवी रे ॥ को० ॥१८॥

अर्थ ॥ एवे समये पाभोशमां सुरसुंदरी नामनी एक श्राविका रेहेती हती ते तरत दोमी आवी तेणीए करुणायुक्त अंतःकरणथी साध्वीना गलामांथी फांसो काढी नांख्यो ॥ १७ ॥ ते पाडोशण सुंदरीए, साध्वीने बहु बहु रीते समजावीने आहार कराव्यो. साध्वीने पण धीमे धीमे समजण क्रोध शांत थइ ते समताना घरमां आवी. ॥ १८ ॥

संयम पाले जावथी रे, अनुजव विजव विलासे रे ॥
जाखी ढाल ठवीशमी रे, मोहने चोथा उल्लासे रे ॥ को० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ साध्वीए निर्मल जावथी चारित्र आराधन करवा मांड्युं अने अनुजवरूप वैजवनो करती हवी. एवी रीते चोथा उल्लासमां ठवीशमी ढाल मोहन विजयजीए कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

वेहु कन्याने परस्परे, अहनिश वचन संवाद ॥ जिन मत शैवी मत तणो, चाल्यो जाय विवाद ॥१॥ कोइ कोइना धर्मने, माने नही लगार ॥ वेहुं ए अवसर साचवे, निज निजना आचार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ ते बंने कन्याउने निरंतर वाणी संवाद थतो हतो तेमां जिन मत अने शिवमत संबंधी वाद्याज करतो हतो ॥ १ ॥ बंने मांथी कोइ पण एक बीजाना धर्म उपर श्रद्धा करती नहती, नहीं पण अवसर आवे दरेक पोतपोताना आचारने साचवती हती. ॥ २ ॥

एहवे नृप वैराटनो, जित शत्रु वरुवीर ॥ शुरसेन तेहनो तनुज, सुरगिरि सम वरुधीर ॥३॥ तेणे मंत्री मोकल्यो, जिहां तिलका-पुर नाह ॥ करवा तिलक मंजरी थकी, शुरसेन विवाह ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ एवा अवसरमां वैराट देशनो महा शुरवीर जित शत्रु नामनो राजा हतो तेने मेरु समान महा धैर्यवंत शूरसेन नामनो पुत्र हतोते शूरसेननो विवाह, तिलकापुरीना राजानी पुत्री मंजरीनी साथे करवा सारु, पोताना मंत्रीने, मदन भ्रमराजानी पासे मोकल्यो. ॥ ३ ॥ ४ ॥

पूछे जनक सुता प्रते, पाणि ग्रहण स्वरूप ॥ हरखित थइ पुत्री कहे, तातने वचन अनूप ॥५॥ जो मंत्रीनी पुत्रिका, वरण वरे सुजाण ॥ तो माहरे पण एहवर, वरवो करुं प्रमाण ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ते आव्यो एटले राजाए पोताना पुत्रीने लग्न संबंधी हकीकत केहेवा बोलावी, राजाए शुरसेन संबंधी वात केहेतांज तिलकमंजरीए पोताना पिताने हर्ष सहित कह्युं के जो रूपमती ए वरने वरवाने कंबुल करे तो मारे पण एनी साथे लग्न करवा प्रमाण छे. ॥ ५ ॥ ६ ॥

अमे वेहु वालापण थकी, कीधो छे संकेत ॥
मली वेहु जणीए एकवर, वरवो वधते हेत ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बाल्यावस्थाथी अमे बंने बेहेनपणीउंए एवो गुप्त रीते निश्चय कर्यो छे के आपण बंने जणी छे ए एकज वरने वरवो जेथी आपणा स्नेहमां पण वृद्धि थाय. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २७ मी ॥

॥ कायापुर पाटण रूअडो ॥ ए देशी ॥

आपणा प्रकृत पुरुष प्रते,भाखे मकरध्वज राय रे॥ आव्यो छे सचिव वेराटथी, करीए तस कवण उपाय रे ॥ आ०॥१॥ माहरी ताहरी पुत्रीए, मन धर्यो एक भरथार रे ॥ कहे तो बेहुनो एक वरथकी, करीए विवाह निरधार रे ॥आ०॥२॥

अर्थ ॥ ते सांजली मकरध्वज राजाए पोताना प्रधानने बोलावी कह्युं के वेराटना राजानो प्रधान आव्यो छे. तेनी हकीकत सांजलो अने करवा योग्य कार्य करो ॥ १ ॥ मारी अने तमारी पुत्री, बंने ए एक पतिनी साथे लग्न करवानो निश्चय कर्यो छे तेथी तमारो अभिप्राय होय तो बंनेना एक वरनी साथे लग्न करीए. ॥ २ ॥

नृप जणी ताम मंत्री कहे, तेडो वेराट वकील रे ॥ लगननो दिवस निरधारीए,माहरी नथी कोइ ढील रे ॥आ०॥३॥ तेडी वेराटनो मंत्रवी,नृप कहे आणी उछाह रे ॥ मेलव्यो अने शुरसेनथी, बेहु सुता केरो विवाह रे ॥ आ० ॥४॥

अर्थ ॥ मंत्रीए कह्युं के हे महाराज ! ते वेराटना प्रधानने बोलावो अने लग्नना दिवसनो निरधार करो. मारी ते बाबतमां कोइ पण प्रकारनी ढील नथी ॥ ३ ॥ पछी वेराटना मंत्रीने बोलावी राजाए उत्साह पूर्वक कह्युं के अने अमारी तथा प्रधानजीनी पुत्री एम बंने कन्याओनो शुरसेननी साथे विवाह संबंध कबुल करीए छीए. ॥ ४ ॥

लग्ननो दिवस निश्चय करी, आवीओ मंत्री वेराट रे ॥ जइ जित शत्रुने विनव्यो, पाणि ग्रहण तणो घाट रे ॥ आ०॥५॥ दोय गोरी तणो वालहो, थाशे कुंवर शुरसेन रे ॥ जान बहुमानहुंती सजी, उजली सागर फेन रे॥ आ० ॥६॥

अर्थ ॥ पछी लग्ननो दिवस नक्की करीने वेराटना मंत्रीए आवीने जित शत्रु राजाने लग्न संबंधी सर्व हकीकत निवेदन करी ॥ ५ ॥ आपणो कुंवर शुरसेन बे स्त्रीओनो प्राणनाथ थशे एवुं धारी लग्न माटे तैयारी करवा मांडी. समुद्रना फीण जेवी उजळी जलकादार जाननी सामग्री तैयार करी. ॥ ६ ॥

आवीओ तुरत तिलकापुरी. शुरसेनो वरराज रे ॥ नृप सुता मंत्री पुत्री वरी, मन तणां सिधलां काज रे ॥आ०॥७॥ बेहु ससरे भली दायजो,देइ गज, वाजी रथ जोय रे ॥ तुरत संप्रेडी लेइ सासरे, नृपति मंत्री सुता दोय रे ॥ आ० ॥८॥

अर्थ ॥ पछी शुरसेन वरराजा जान सहित तिलकापुरीए आव्या. राजपुत्री अने मंत्री पुत्रीनी साथे परणि महत्व कर्युं. पोताना मनना धारेलां कार्य सिद्ध कर्यां ॥ ७ ॥ बंने ससरार, हाथी, घोडा, रथनी जोडी विगेरे जे जे करीआवर कर्यो ते सर्व सहित राजपुत्री तथा मंत्री पुत्रीने तेमने सासरे वोलाववानां आवी. ॥ ८ ॥

कंत साथे बेहु आवीओ, नगर वेराट मोझार रे ॥ सासुए सय बहुरोतणी, सोंप्यो गृह तणो भार रे ॥ आ०॥९॥ विलसे सुख विषयना कंतथी, ते बेहु साथ ते वेश रे ॥ कहीए लोपे नही कुल वधू, सासू ससरानो निदेंश रे ॥ आ०॥१०॥

अर्थ ॥ पोताना स्वामिनाथनी साथे बंने पत्निओ वैराट नगरमां आवी. तेओ सासरामां रेहेतांज थोडा वखतमां सासुए बंने वहुओने गृह संबंधी सर्वे कारजार सोंपी दीधो ॥ ए ॥ पोताना स्वामिनाथनी साथे बंने जणीओ मन गमता जोग विलासनां सुख जोगवे छे. बंनेनी रूप कान्ति वधती जाय छे. बंनेमांथी कोइ सासु ससरानी आज्ञा लोपती नथी. ॥ १० ॥

पण वेहु मांहो मांहे होवे, वचन विवाद काइ वार रे ॥ चित्त न मले एक एकनुं,दोहिलो शोक व्यवहार रे ॥ आ०॥११॥ शोकथी शूली रूडी कही,नही इहां मीनने मेप रे ॥ वेहु जो वेहेन सगीओ होवे,तोही पण वहे द्वेपरे॥आ०१२॥

अर्थ ॥ आवां सुख जोगवता छतां कोइ कोइ वखत अंदर अंदर बंने जणीओने वाद विवाद थतो हतो. शोकना व्यवहारनो संबंध दोहिलो होवाथी एक बीजानुं मन एक बीजानी साथे मलतुं न होतुं ॥ ११ ॥ शोक करतां शूली जली ए वातमां लगार पण मीन-मेप नथी (ज्योतिष जोवानुं नथी) बंने सगी वेहेनो होय अने तेओ पण जो शोक थाय तो द्वेषी थया विना रहे नहीं. ॥ १२ ॥

दोइ कोइ एक वस्तुनो, चित्तमां धरे अजिलाप रे ॥ एहज कारण वैरनुं, छे वहु शास्त्रनी शाख रे ॥ आ०॥१३॥ शोकनो संबंध दोहिलो,कलह करता दिन जाय रे ॥ बोले मोसाने कोसें घणुं, रोप हियडे न समाय रे ॥ आ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ एक वस्तुना बे जणा अजिलाषी थाय तो एवी अजिलाषा बनी रेहेतां वैरनुं कारण उत्पन्न थाय. एवी वहु शास्त्रोनी शाही छे ॥ १३ ॥ शोक संबंध अत्यंत दुःखकारक छे. तेना दिवसो क्लेश मांज जाय छे. बंने जणीओ एक बीजा परत्वे जुठां आल अने मेहेणां मारे छे. हैयामां क्रोध समातो नथी.

जेहने दोय होवे कामिनी,तास फोकट अवतार रे॥इश पण पार्वती जान्हवी, आदरी जमेय संसार रे ॥ आ० ॥ १५ ॥ सुर नृप प्रेम लुब्ध थको, वेहु जणी राखे समान रे ॥ जालवे चित्त वेहुए तणां,जेम तंबोली निज पान रे॥आ०॥१६॥

अर्थ ॥ जे जे बे स्त्रीओ होय तेनो मनुष्य अवतार नकामो गयो एम समजवुं. शंकर पण पार्वती अने गंगानी साथे परणवाथी संसारमां जटक्या करे छे ॥ १५ ॥ शुरसेन राजा तो प्रेममां आसक्त बंने पत्निओने सरखी रीते राखे छे. बंनेनां मन जेम तंबोली पानने साचवे तेम, साचवे छे. ॥ १६ ॥

चोथे उल्लासें सत्तावीशमी, मोहने वर्णवी ढाल रे ॥
जविक जन चित्त दइ सांजलो, आगल वात रसाल रे ॥ आ० ॥ १७॥

अर्थ ॥ एवी रीते चोथा उल्लासमां मोहन विजयजीए सतावीशमी ढाळ कही. हे जव्यजीवो ! तमे ध्यानपुर्वक सांजलजो. आगल वात वहुज रसाल छे. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

तिलक मंजरीना तातने, रमती किणे आखेट ॥ कायर एक पर द्वीपनी,आवी कीधी जेट ॥१॥स्याम शिखा नयणां अरूण,चंचा कनक समान ॥ पांखो विच विच सित असित, वाणी पियूप पान ॥२॥

अर्थ ॥ तिलक मंजरीना पिताने कोइ वापरी-पारधीए एक पर डीपनी रमत करती कावरने लावी
ट करी ॥ १ ॥ ते कावरने काली शिखा हती. तेनी बंने आंखो राती हती. चांच सुवर्णनी जेवी हती.
तंखोनी वचे वचे थोडा अनेक लीसोटा हता. अने तेनी वाणी अमृतपान जेवी हती. ॥ २ ॥

काव्य कथा दोहा भणी, घणी सुरंगी देह ॥ रीझयो नृपति
पंखणी, राखी सोवन गेह ॥३ ॥ पुत्रीने रमवा भणी, मुकी पुर
वैराट ॥ तिलक मंजरी हरखी घणुं, देखी पंखणी घाट ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ ते कविता बोलती, वार्त्ता कहेती अने दोहा गाती. तेनुं शरीर सारा रंगवालुं हतुं तेथी तेना
उपर राजा बहु राजी थयो अने तेणीने सुवर्णना पांजरामां राखी ॥ ३ ॥ पोतानी पुत्रीने रमत गमतमां
आनंद थवाने माटे राजाए तेने वैराट नगर मोकली. तिलकमंजरीए कावरनी सौंदर्यता देखीने
मनमां बहुज हर्ष पामी. ॥ ४ ॥

सदा रमाडे तेहने, पोषे नवल आहार ॥ नापे रूपमती प्रते,
रमवाने कोइ वार ॥५॥ रूपमती मागे यदा,कहे नृप पुत्री एम॥
'पीयर हुती पंखणी, तुं न मंगावे केम ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ तिलक मंजरी तेने हमेशां रमाडती हती, नवा नवा खान पानथी पोषण करती हती. परंतु
कोइ पण वखत रूपमतीने ते कावर रमत गमत माटे आपती न होती ॥ ५ ॥ ज्यारे कोइ वखत रूप-
मती ते कावरनी मागणी करती त्यारे तिलक मंजरी कहेतीके पोते पण पोताना पियरथी शामाटे एवी
पंखिणी मंगावीए नहीं. ॥ ६ ॥

माहारे ताते मोकली, ए रमवाने काज ॥
पियरथी मंगावतां. केम तुज आवे लाज ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ मारा पिताए मने रमवा माटे ए कावर मोकली छे. ते प्रमाणे तने पण पोताने पियरथी एवी
कावर मंगावतां शुं शरम आवे छे ? ॥ ७ ॥

॥ ढाल २७ मी ॥

॥ धनधन संप्रतिसाचो राजा ए देशी ॥
॥ राग सोरठ सामेरी ॥ पण जोली
मंत्री डुहिता अति विलखाणी. लोकलडीने मोसे रे ॥ १ ॥ जाणे रे नहीं कोइ
मनमां नवि जाणे. विपते जे कारज शोचे रे ॥ १ ॥ जाणे रे नहीं कोइ
कर्मनी गतिने॥ ए आंकणी ॥ कावर एक मंगाववा कारण.पियर मुक्यो
कागलीउं रे ॥ मंत्रीए पुत्रीना अक्षर वांची.लोकसंबंध अटकलीउं रे॥जा०२॥

अर्थ ॥ रूपमती पोतानी शोक तिलकमंजरीना मेहेणांथी झांखी पडी गइ. परंतु मरख मनमांथी ते
एम न समजी शकी के शोक करवाथी पोतानुं कार्य बगडे छे. (कवि कहे छे के) कर्मनी गतिने कोइ
जाणी शकतुं नथी ॥ १ ॥ रूपमतीए एक कावर मंगाववा माटे पोताने पियर कागल लख्यो. मंत्रीए
पोतानी पुत्रीना अक्षरो वांचवांज शोकना वेरना कारणथी सघ आणवानुं करी दीधुं. ॥ २ ॥

वनमां गीरमां पुरमां कावर, जोइ पण नवि लाधी रे ॥ तात विचारे नही मुकुंतो, न रहे सुतानी वाधी रे ॥ जा० ॥ ३ ॥ कोसी पंखणी एक कर आवी, नीले वरणे रूडी रे ॥ अणजाएयो अलगाथी जाणे, एह ठे जे सुंदर सूडी रे ॥ जा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ मंत्रीए वनमां, पर्वतमां तथा शेहेरमां एम गाम गाम कावर माटे खोल कढावी परंतु जोइए तेवी हाथ लागी नही. वली तेणे विचार्युं के जो नहीं मोकलुं तो पुत्रीनुं पण रहेशे नही ॥ ३ ॥ प्रयास करतां एक कोसी जातनी पक्षिणी लीला रंगवाली अने मनोहर हाथ लागी अजाण्यो होय, ते ठेटथी एमज जाणे के आतो सुंदर पोपटली ठे. ॥ ४ ॥

कंचन पिंजर मांहे घाली, पुत्रीने पहोंचाली रे ॥ रूपमतीए पिंजरथी काडी, खोले लेइ रमाडी रे ॥ जा० ॥ ५ ॥ राखे पिंजर जतन करीने,रक्षक एक तस राख्यो रे ॥ दासीए तिलक मंजरीने जइने, भेद पंखणीनो भाख्यो रे ॥ जा०॥६॥

अर्थ ॥ सुवर्णना पिंजरमां कोसीने मुकीने ते पांजरूं पुत्रीने पहोंचाड्युं. रूपमतीना हाथमां आवतांज तेणे पोताना खोलामां लइने तेने रमाडवा मांडी ॥ ५ ॥ कोसीने सारी रीते सार संभाल पूर्वक पांजरामां राखी, तेनुं रक्षण करवा एक माणस राख्यो. आ पक्षिणी संबंधी सघली वात एक दासीए तिलक मंजरीने कही. ॥ ६ ॥

शोके पियरथी पंखिणी अणावी, निसुणी रोष भराणी रे ॥ पारकी आंजी देखी न शके, अहो कांइ अकह कहाणी रे ॥ जा० ॥ ७ ॥ कोइ दिन शोक बेहु मली बेठी, निज निज पंखी वखाणे रे ॥ कोसी नाणी पण जाणीए आण्यो, बीठी चढावी ठाणे रे ॥ जा० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ पोतानी शोके पियरथी एक पक्षिणी मंगावी ए वात सांभलीने तिलक मंजरी बहु क्रोध युक्त थइ गइ. बीजानी शोभा जे आंखे न देखी शकाय ए पण एक न कही शकाय एवी केहेवत ठे ॥ ७ ॥ कोइ एक दिवस बंने शोक्यो एकठी बेसी पोतपोताना पक्षीना वखाण करे ठे; कोसी जोके समजण वाली हती; जाणे ठाणा उपर बींठी चढावीने आण्यो होय तेवुं थयुं. ॥ ८ ॥

एक कहे मारी कावर रूमी, एक कहे मुज कोसी रे ॥ जेम एक ग्राहक आवे वलगे, पाम्रोशी बेहु दोशी रे ॥ जा० ॥ ९ ॥ कहे बेउ जणाउं जोइए केनी, पंखिणी मीठुं बोले रे ॥ वादे चढीउं होड्या परठी, निज निज पिंजर खोले रे ॥ जा० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ एके कह्युं के मारी कावर सारी ठे त्यारे बीजी ए कह्युं के कोसी सारी ठे. जेम एक ग्राहक आवतां बंने दोशी वालीया तेने वलगी पमी पोताना मालना वखाण करे तेना जेवुं थवा मांड्युं ॥ ९ ॥ बंने जणीउंए एवी होड करवा मांडी के जोइए कोनी पक्षिणी वधारे मीठुं बोले ठे एवी रीते वाद विवाद करतां सरत करी अने पोत पोताना पांजरां खोल्यां. ॥ १० ॥

कायर जेम बोले नर वाणी. तिलक मंजरी तेम कुदे रे ॥ रूपमती बोलावे कोशी. जेह ते पिंजर जुदे रे ॥ जा० ॥ ११ ॥ बोलावे पण किमही न बोले. नरनी वाणी कोशी रे ॥ रूपमतीए मनमां जाएयुं, ए तो कुटरी कोसी रे ॥ जा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ जेम जेम कायर मनुष्यनी जाषा बोलवा लागी तेम तेम तिलक मंजरी हर्षथी कुदवा मांकी. कदीका रूपमतीए पण जुदा पांजरामांहेनी कोसीने बोलाववा मांकी ॥ ११ ॥ रूपमतीए कोसीने मनुष्यनी वाणी बोलवा अनेक प्रयास कर्या पण ते कोइ रीते बोली नहीं तेथी तेणे मनमां जाएयुं के आतो मात्र स्वाली ते परंतु मात्र पगली छे. ॥ १२ ॥

खीजवे कोयल रूपमतीने,कांइ हसाडे पकोसी रे ॥ मारी कायर उपर उवारी, नांखु एहथी कोसी रे ॥ जा० ॥१३॥ रूपमती हती घणीए माही,पण पंखीथी रोषी रे ॥ आगल जावी कोइ न समजे. कुण जाणे कुण जोशी रे ॥ जा० ॥१४॥

अर्थ ॥ तिलक मंजरी रूपमतीने खीजवया लागीके आम पाडोसी हमे एवुं शुं काम करे छे ? क्यां कायरने पयां कोसी ! मारी कायर उपर एरी कोसीने तो उवारी जाउ. अर्थात् तेनी आगल ते कशा हेसाबमां नथी ॥ १३ ॥ रूपमती घणीज डाहाए पाली हती परंतु पंखी उपर तेने गुस्सो थयो. जावी आगल कोइनी समजए कामनी नथी. पडी कोए हाताके कोए जोशी ? ॥ १४ ॥

रहके घहीी घणुं ए वारी, वात तुं न कर कुमोसीरे ॥ तो पण रूपमतीए कोसीनी, पांखो नांखी खोसी रे ॥१५॥ जोर न चाल्यु कांइ पंखीनुं, सोल पहोर डुःख पाघी रे ॥ पहोती परजव आर्त्तध्याने, स्त्री-अवतारे आवी रे ॥ जा० ॥१६॥

अर्थ ॥ कोसीना रखवाले रूपमतीने बहु बहु रीते वारीने कहुं के आम गुस्सो करी परिणाम खराब आवे एवुं शुं काम करो छो परंतु रूपमतीए ते वात नहीं मानतां कोसीनी पांखो खेंची नाखी ॥ १५ ॥ पहीनुं कांइ पए जोर चाल्युं नही तेणे सोल पहोर सुधी डुःख जोगव्युं अने अंते आर्त्तध्यानमां मरण पामी परजवमां स्त्रीना अवतारमां जन्म थयो. ॥ १६ ॥

गिरि वैताढ्ये गगन वल्लजपुर, पवन वेग नृप धन्य रे ॥ वेगवतीनी राणीनी कुखे. ते कोसी उत्पन्न रे ॥ जा० ॥ १७ ॥ वीरमती तेणे पुत्री प्रसवी. बहु कोडे हुलरावी रे ॥ वीर नृपतिने आजा पुरीए, आनंदे परणावी रे ॥ जा० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ कोसीनो जीव वैताढ्य पर्वत उपर गगन वल्लजपुर नामना नगरना पवन वेग नामना राजानी वेगवती राणीनी कुखे पुत्री पणे उत्पन्न थयो ॥ १७ ॥ ते पुत्रीनुं नाम वीरमती पाडयुं. तेने बहु रीते लाड लडावी उछेरी अने मोटी थता आजानगरीना वीरसेन राजानी साथे आनंद जर परणावी. ॥ १८ ॥

अपछर दत्त विद्याउं साधी. कीधुं राज्य सुखाली रे ॥ अगावीशमी चोथे उल्लासे. मोहने ढाल ए जाखी रे ॥ जा० ॥ १९ ॥

अर्थ ॥ अप्सराए आपेली विद्याउं साधीने तेणीए बहु सारी रीते राज्य कर्युं. एवी रीते मोहन विजयजीए चोथा उल्लासमां अठावीशमी ढाल कही. ॥ १९ ॥

॥ दोहा ॥

रूपमतीनी दासीए, आणी मन उपगार ॥ संजलाव्यो कोसी
जणी, महामंत्र नवकार ॥१॥ कोसी बाहिर परठवी, रूपमती
मन आप ॥ पंखी वध कीधा तणो, मांडयो पश्चाताप ॥ २ ॥

अर्थ ॥ कोसीना मरण समये रूपमतीनी दासीए पोताना मनमां उपकारनी बुद्धिए कोसीने नवकार महामंत्र संजलाव्यो ॥ १ ॥ कोसी मरण पाम्या पछी तेने बहार परठवी दीधी. पछी रूपमतीना मनमां पक्षिणीनो वध करवा संबंधीनो पश्चाताप थवा मांड्यो. ॥ २ ॥

तिलक मंजरी मिथ्यात्वणी, जन्मथी दुष्ट सजाव ॥ कोशीक
गति दीठे वध्यो,जिन मत निंदा दाव ॥३॥ रेरे रूपमती निसुण,
एहवो तुज जिन धर्म ॥ मुखे पुकारे ठे दया, एहवां करी कुकर्म ॥४॥

अर्थ ॥ तिलक मंजरी जे मिथ्यात्वणी हती अने जेनो जन्मथीज दुष्ट सजाव हतो तेणे कोसीना आवा हाल करवामां आव्या ते देखी जिनमतनी निंदा वधारे करवानुं सूज्युं ॥ ३ ॥ हे रूपमती तुं सांजल ! शुं आवो तारो जिनधर्म ठे, के आवां कुकर्म करीने मात्र मोढेथीज दयानो पोकार कर्या करे ठे.

पंखी वधतां पापणी, केम चाल्या तुज हाथ ॥ हुंतो कहीए नवि
हणुं, एहवा जीव अनाथ ॥५॥ शोक तणे वचने लह्यो, रूपमती
विषवाद ॥ वाध्यो बेहु शोक्यो जणी, निज निज धर्म विवाद ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे पापिणी ! आवी रीते पंखीनो नाश करवामां तारा हाथ केवी रीते चाली शकया. हुं तो कदापि एवा अनाथ-निरपराधी जीवनीहिंसा करुंज नहीं ॥ ५ ॥ तिलक मंजरीना आवां सख्त वचनथी रूपमतीने बहुज खेद थयो. बंने शोकयोनीवचे पोत पोताना धर्म संबंधी बहुज तकरार वधी पडी. ॥६॥

वारे घणुं ए वालहो, तेम विमणीउं थाय ॥
जेम पावक ज्वाला वधे, जेम जेम घृत सिंचाय ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ बंने राणीउंने सुरसेने बहु बहु रीते वारी परंतु बंने जणीउं विशेषे विशेषे विरोधी थइ. जेम अग्निमां घी नाखतां ज्वाला वधे तेना जेवी तेउंनी दशा थइ. ॥ ७ ॥

॥ ढाल २९ मी ॥

॥ वापडली रे जीवलडी तुं कां नवि बोले मीठुं ॥ ए देशी ॥

रूपमती घणुं ए पस्तावे, कोशिकने दुःख देइ ॥ पण कीधुं अणकीधुंन होवे,
नान कहावे केइ रे ॥ वापडला रे जीवडला तुं करजे काम विमासी ॥ ए
आंकणी ॥ १ ॥ विहंडे जातुं आवतुं विहडे, कर्मए करवत कासी रे ॥ वा० ॥२॥

अर्थ ॥ रूपमतीए कोसीने छुरा दइ मारी नांख्या पछी घणो पस्तावो कर्यो. परंतु जे कर्युं ते अण कर्युं थइ शकतुं नथी. ते वातमां कोइथी कांइ पण कही शकाय नही. (कवि कहे छे) हे रांक जीव ! तुं जे काम करते विचारीने करजे ॥ १ ॥ कर्मनो एवो स्वजाव छे के जेम कासीनुं करवत जतां आवतां मस्तकने कापे तेम कर्म पण जतां आवतां विडंबना करे छे. ॥ २ ॥

रूपमती जे मंत्री पुत्री, पंखी पातिक पुरी ॥ पण छे जिनमतनी आराधक, नही कोइ वाते अधूरी रे ॥ वा० ॥३॥ पूरव देशे आजा नगरी, वीरसेन धृत धरणी ॥ चंद थकी पण अधिकी सुंदर, चंडावती तस घरणी रे ॥ वा० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ प्रधान पुत्री रूपमतीए जो के पंखीनो घात करी पूर्ण पाप बांध्युं परंतु ते जिनमतनी आराधक हती, अने ते वातमां कोइ पण रीते अपूर्ण न होती ॥ ३ ॥ पूर्व देशमां आजा नगरीना राजा वीरसेननी चंद थकी पण अधिक कान्ति वाळी चंडावती नामनी राणीना. ॥ ४ ॥

जोगवी जीवित पूरण रीते, रूपमती कोइ दिवसे ॥ आजाए चंडावती उदरे, रूडे दिवसे निवसे रे ॥ वा० ॥५॥ पूरण मासे अंगज प्रसव्या, चंद नाम तस दीधुं ॥ करो विधे अथवा करो अविधे, न मिटे-धर्म जे कीधुं रे ॥ वा० ॥६॥

अर्थ ॥ उदरमां रूपमतीनो जीव पूर्ण आयुष्य जोगवीने कोइक दिवसे शुज मुहूर्ते गर्जमां आव्यो ॥ ५ ॥ पूर्णमास थतां चंडावतीए पुत्रने जन्म आप्यो तेनुं नाम चंद पाम्युं. कवि कहे छे के विधिपूर्वक के अविधिपूर्वक धर्म जे कर्युं होय ते निष्फळ थतुंज नथी. ॥ ६ ॥

हुतो जे कोसी रखवालो, ते थयो सुमति प्रधान ॥ जे पंखीनी करूणा आणी, एतस फल अमलान रे ॥ वा० ॥ ७ ॥ जे पोसाल तणी पाडोसण, सुर सुंदरी हित करणी ॥ तेह थइ नृप चंद एताहरी, प्रथम गुणावली घरणी रे ॥ वा० ॥८॥

अर्थ ॥ जे कोसीनो रखेवाळ हतो. तेनो जीव सुमति प्रधान थयो. मात्र पंखीना उपर दयाना परिणाम होवाथीज तेने आवुं निर्मळ फळ प्राप्त थयुं ॥ ७ ॥ जे उपाश्रयनी पाडोसण, साध्वीने हितनी करनारी सुरसुंदरी हती. ते हे चंदराजा ! तमारी प्रथमनी पटराणी गुणावली थइ. ॥ ८ ॥

राज सुता जे तिलक मंजरी, हुती मिथ्या पत्नी ॥ विमल पुरीए नृपति पुत्री. थइ ते प्रमला लच्छी रे ॥ वा० ॥९॥ अज्ञा जीव थयो कनकध्वज, पूरव रोपे कोढी ॥ कोइ अज्ञानी किमपि न जाणे, कर्म तणी गति पोढी रे ॥ वा०॥१०॥

अर्थ ॥ राजपुत्री तिलक मंजरी जे मिथ्यात्वपक्षी हती ते विमलापुरीना राजानी प्रेमला लच्छी नामनी थइ ॥ ९ ॥ साध्वीनो जीव गुस्सो चढवाने लीधे गळे गळे फांसो नांखवाथी कोढी कनकध्वज थयो. विचारोके अज्ञानी जीव कर्मनी आवी गहन गति केवी रीते जाणी शके? ॥ १० ॥

धावए कपिला जीव कावरनो.जेणे वडवाक लगाडी ॥ नटवर जीव छे शुरसेननो, परणो जे वेद साखी रे ॥ वा० ॥११॥ रूपमतीनी पूर्वे दासी,तेह थइ नट बाला ॥ कर्म प्रवाह जेणे दिस चाल्या, नगणे नदीउं नाला रे ॥ वा० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कायरनो जीव ते कपिला धाव पणे उत्पन्न थयो. जेणे पडथाम जमाव्री. शूरसेननो जीव जे वैने कुंवरीनो स्वामि हतो ते नटवर शिव कुंवर थयो ॥ ११ ॥ रूपमतीनी दासीनो जीव नटनी कुमारी शिव माला थइ. कवि कहे छे—कर्मनो प्रवाह जे दिशाए चाल्यो ते दिशाए चाल्योज. ते नदीने के नालां कांइ पण डिमावमां गणतो नथी. ॥ १२ ॥

कुटीनो हिंसक जे मंत्री. ते कायर रखवालो ॥ पारन आवे पूरव जवनो, जेम गह्वीसीनो गवालो रे ॥ चा०॥१३॥ श्री मुनि सुव्रत जिनजीए जाख्या, एम पूरव जव सहुना ॥ रे आजापति समज समजतुं, कहीए तुज किंवहुना रे ॥चा०॥१४॥

अर्थ ॥ कायरना रक्षकनो जीव, कोढीआ कनकध्वजनो हिंसक मंत्री थयो. जेम घेली स्त्रीना गोवालनो पार आवतो नथी तेम पूर्वे करेलां जवोजवनां कर्मनो पण पार आवतो नथी ॥ १३ ॥ एवी रीते श्री मुनि सुव्रत जिनराजे सर्वेना पूर्व जवनो वृत्तांत कह्यो. पछी कह्युं के हे चंदराजा ! तमे समजो समजो, वधारे हवे तमने शुं बोध आपीए. ॥ १४ ॥

सांसी कोढीआनो कोसीए, लीधो वेर प्रसिद्धो ॥ इह जव तुंजने वीरमतीए, मंत्र कुकड कीधो रे ॥ चा० ॥ १५ ॥ कीधुं कर्म जे उदये आवे, तिहां नहीं कोइनो चारो ॥ कारमो छे एम सघले जीवे, आप आपणो वारो रे ॥चा०॥१६॥

अर्थ ॥ कोढीआनी सांसी पाछलना जवमां तमे सेंथी काढी हती तेनुं वेर आ जवमां प्रसिद्ध रीते लीधुं, तेम कोढीआनी स्त्री वीरमतीए आ जवमां तमने मंत्रथी कुकडो बनावी दीधो हतो ॥ १५ ॥ करेलां कर्म उदयमां आवे त्यारे तेमां कोइनो उपाय नथी. सर्व जीव पोतपोतानां कर्मने अनुसारे कर्मनां फल वारा प्रमाणे जोगवे छे—ए सार छे. ॥ १६ ॥

पूर्वे जवे मालणीने चोरी, दीधी थइ निःशंकी ॥ प्रेमला लच्छी तो केहेवाणी, विष कन्यामां कलंकी रे ॥ चा०॥१७॥ पूर्वे जेम कोसीक रक्षकनो, कांइ न रह्यो आरो ॥ गुणावलीनो पण जव पण, वीरमतीथी न चाल्यो रे ॥ चा० ॥१८॥

अर्थ ॥ पूर्व जवमां मालणीना उपर निःशंकपणे चोरीनुं कलंक मुक्युं तो आ जवमां प्रेमला लच्छी विष कन्या तरीके कलंकवाली केहेवाणी ॥ १७ ॥ पूर्व जवमां जेम कोसीना रखवालनुं रूपमती पासे कंइ चाल्युं नहीं, तेम गुणावलीनुं पण आ जवमां वीरमती पासे कांइ चाल्युं नहीं. ॥ १८ ॥

दासीए कोसी निजासी, पूर्वे जवे मन रंगे ॥ इह जव शिव मालाए कुकंट, दीधो प्रेमला संगे रे ॥ चा० ॥१९॥ चंद नरेंद्रे सुमति निदेशे, हियडा मांहि स्थाप्यो ॥ पूरव जव अधिकारने जाण्यो, श्री जिनजीए प्रकाश्यो रे ॥ चा०॥२०॥

अर्थ ॥ पूर्व जवमां कपटा सहित दासीए जेम कोसीनी महामंत्र नवकारनुं स्मरण आपी निजासी तेम आ जवमां शिवमालाए प्रेमला लच्छीना संगमां कुकडाने आपी सारवार करावी ॥ १९ ॥ चंदराजा उत्तम सुमति धरावे श्री मुनि सुव्रत जिनराजजीए पूर्व जवनो जे जे अधिकार वर्णव्यो ते सर्वे पोत पोताना हृदयमां धारण कर्यो. ॥ २० ॥

श्री जिनराज तणा चरणांबुज, प्रणमता चंद नृपाले ॥

मोहन कहे एम चोथा उल्लासनी, ढाल ए बीजी टाले रे ॥ चा० ॥ २१ ॥

अर्थ ॥ चंद राजाए श्री मुनि सुव्रत स्वामिना चरण कमलमां नमस्कार कर्यो. एवी रीते मोहन विजयजीए रचेला चंदराजाना रासनी ओगणत्रीशमी ढाल पूर्ण करी. ॥ २१ ॥

॥ दोहा ॥

जिन वाणी निसुणी करी, चंद थयो बहु दक्ष ॥ मिटि भ्रान्ति
नयणे निरखि, पूरव जव प्रत्यक्ष ॥ १ ॥ कर जोडी ठोडी कपट,
मोडी माया फंद ॥ दोडी जावेथी नमे, श्री श्री ज्ञान दिणंद ॥ २ ॥

अर्थ ॥ जिनेश्वर जगवाननी वाणी सांजलीने चंद राजा बहु डाह्यो थयो, इहापोह करतां जाति स्मरण ज्ञान थवाथी पोतानो पूर्व जव प्रत्यक्ष देखतां शंका टली गइ ॥ १ ॥ कपट विना-सरल अंतःकरणथी हाथ जोडी सघला मायानी जाल मोडीने दोडवडे श्री ज्ञान सूर्य रूप जिनराजने जावथी नमस्कार करवा लाग्यो. ॥ २ ॥

तुज जेवो तारक मल्यो, जव सागरनो पार ॥ जो स्वामि पामुं
नही, तो मुज कवण आधार॥३॥कीधो मुज पोता तणो,देखामी
जव जीति ॥ हवे प्रज्ञु मुजथी पालवी, पोता वटनी रीति ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे जिनराज ! जवरूपी सागरनो पार पमाडनार तमारा जेवा तारक प्राप्त थया पछी जो हुं संसार समुद्रनो पार पामुं नहीं तो पछी मारे कोनो आधार छे ? ॥ ३ ॥ मने संसार संबंधी पडतां दुःखोनुं स्वरूप बतावी जवथी बीतो करी पोतानो बनाव्यो माटे हे प्रजु ! हवे पोतापणानी रीति मारे पालवी पडशे. ॥ ४ ॥

पूरे गज पाछा हठे, साहामा चाले मीन ॥ जस पण पोतावट
गणे, नगणे दीन अदीन ॥५॥ जिन कहे देवाणु प्रिये, मा पडि
बंध करेह ॥ अनुमति लेइ कुटुंबनी, चारित्र चित्त धरेह ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ नदीना पूरमां हाथी धमकाइ जाय अने माछलां सामे पुरे चाले एवुं बने छे; त्यारे जस पण तारणुं छोडतुं नथी, तो आप जेवाए दीन के तवंगर नही जोतां पोता पणुं साचववुं जोइए ॥ ५ ॥ त्यारे श्री जिनराजे कहुं के हे देवाणु प्रिय ! चंदराय ! प्रतिबंध करो नहीं. कुटुंबनी संमति लइने चारित्र हृदयमां धारण करजो. ॥ ६ ॥

करी प्रज्ञु चरणे वंदना, आव्यो जूपति गेह ॥
चरण करण गुण उपरे, प्रगट्यो पूरण नेह ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ प्रजुना चरण कमलमां नमस्कार करी राजा जेना हृदयमां चारित्र धर्म उपर संपूर्ण प्रेम उत्पन्न थयो छे एवो, पोताने घेर आव्यो. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ३० मी ॥

॥ थिर थिर रे चंदला मकरिश विहाणुं ॥ ए देशी ॥

देवी गुणावली प्रेमला लछी, ए बेहु चंदे तेडी रे ॥ मांडी एकांते वैराग्यनी

वातो, विषय कथा नवि ठेनी रे ॥१॥ थिर थिर रे चेतन संयम पंथे,
जूले कां आव्ये वाजी रे॥पति पत्नीनुं मन जो राजी,शुं करशे त्यां काजीरे ॥२॥
अर्थ ॥ चंद राजाए गुणावली देवी तथा प्रेमला लच्छी, ए बंने राणीउने बोलावीने तेउनी साथे जोग विलासनी वातो नहीं करता एकांत वैराग्यनी वार्त्ताउं करवा मांडी. (कवि कहे छे) हे चेतन ! संयम मार्गमां स्थिर था. वाजी जे हाथमां आवी छे ते जीतवामां शुं काम चूक करे छे? जो पति पत्नीनुं मन राजी होय छे तो काजी वचमा पडी शुं करी शकेछे. ॥ १ ॥ २ ॥

रे वनिते अमे संयम लेशुं, श्री पुरूषोत्तम पासे रे ॥ तृप्त थयुं मन राज्य लीलाथी, जिन वाणी विश्वासे रे ॥ थि० ॥ ३ ॥ जीवित अंजलिना जल सरखुं, अथवा जलनो परपोटो रे ॥ काया असती माया जेवी, करवो जरुसो ते खोटो रे ॥ थि० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ हे विनयवंत स्त्रीउं ! हवे अमे पुरुषोत्तम उत्तम एवा श्री मुनि सुव्रत स्वामि पासे चारित्र ग्रहण करशुं. जिनेश्वर जगवाननां वचन उपर श्रद्धा थवाथी हवे राज्य जोगथी अमारूं मन तृप्त थवाथी ते उपर उदासीनता थइ छे ॥ ३ ॥ आयुष्य अंजलिमां राखेला पाणी सरखुं अथवा जलना परपोटा सरखुं छे; वली शरीर व्यभिचारिणी स्त्रीनी प्रीति जेवुं छे. तेनो जरोसो करवो तेज खोटुं छे. ॥ ४ ॥

मांस रूधिर गाराथी कीधी, खडकी हाम जींतडली रे ॥ नसनी वलीउं रोमने घासे, ढाइ काया कुंपडली रे ॥ थि० ॥ ५ ॥ जोजन पुरणीए पूरायें, पवनने थंजे थंजी रे ॥ अन्यंगनादिके लींपी तो पण, अवधे न रहे उजी रे ॥ थि० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ मांस अने लोही रूप गाराथी आ हाड पिंजर रूप जींत उजी करेली-चणेली छे तेमां नस रूप वलीउंनी जोडए त्यां गोठवए करी वाल रूपी घासथी आ कायारूप कुंपडी ढाइ छे ॥ ५ ॥ जोजन रूपी पुरणीथी तेने पुरवामां आवे छे अने पवन रूपी थांजलाथी तेने टकावी राखवामां आवे छे तथा स्नान विलेपनादिथी लिपवामां आवे छे तो पण मुदत पुरी थतां टकी शकती नथी. ॥ ६ ॥

कागलने नावमले वेसी, केम उंमे जल तरीए रे ॥ तेम ए काया केम ठहरायें, ए डुस्तर जव दरीए रे ॥ थि० ॥ ७ ॥ मेलो आपणडो वार अनंती, हुवो नाव्यो छेहडलो रे ॥ अथिर ए मेलो केम करी ठाजे, गहिलो माये वेहडलो रे ॥ थि० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ कागलनी होडी बनावी तेमां बेसीने उंडा एवा समुद्रने केवीरीते तरी शकीये ? ते जेम तरी शकाय नही तेम आ जवरूपी समुद्र आवी कायामां स्थिर रही केवी रीते तरी शकीये ? ॥ ७ ॥ आपणो आस परस मेलाप अनंतीवार थयो छे तेनो कोइ वखत अंत आव्यो नही. तेथी आवा प्रकारना मेलापथी सर्युं ? तेवो मेलाप घेलीना माथा उपरना पाणीना बेडां जेवो छे. ॥ ८ ॥

जे घरणी, धरणी नृपकरणी मणि कणाकोमि कमावे रे ॥ जेह जिहां होवे तेह तिहां रहे, कोइ किण संग न आवे रे ॥ थि०॥ ९ ॥ जगद्

तणी स्थिति क्षणिक देखीने, थयो हुं नववैरागी रे ॥ द्यो अनुमति तो लेउं दीक्षा, जिन वचने रढ लागी रे ॥ धि० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ स्त्री, पृथ्वी, राज्य जोग विलास, हीरा माणेक अने कोटि गमे द्रव्य जे जे प्राप्त थायछे ते-थेनुं त्यांज रहे छे, मरण समये कांइपण साथे आववुं नथी. ॥ ए ॥ जगत्नी रचना आवीरीते क्षणन-श्वर देखवाथी हुं संसारथी वैराग्य पाम्यो छुं. हवे जो तमे मने रजा आपो तो हुं चारित्र धारण करूं. जिनराजनां वचनमां मने गाढ प्रेम थयो छे. ॥ १० ॥

कहेशो तो पण न करो तो पण, मारे संयम लेवो रे ॥ कोइने कह्यो केम न खाये, मुखे आव्यो जे मेवो रे ॥ धि० ॥ ११ ॥ राणीए वचन सुणी वालमनां, राखवा घणुं कीधी रे ॥ वार्यो नरस्यो तव करजोडी, संयम अनुमति दीधी रे ॥ धि० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ तमे रजा आपशो अथवा नहीं आपो तोपण मारे तो संयम लेवो छे. शुं मुखनी पासे आवीने पडेलो मेवो माणस मूल्यो छतां बीजाना ना कहेवाथी न खाय? ॥ ११ ॥ चंने राणीओए पतिनां वचनो सांभळी तेने संसारमां रहेवा बहुज विनंती करी; अनेक रीते वारता छतां कबुल न कर्युं त्यारे बे हाथ जोडी संयम लेवानी अनुमति आपी. ॥ १२ ॥

राज्य आभानगरी नृप चंदे, गुणशेखरने दीधुं रे ॥ मणि शेखरादिक अवरसुतोनुं, मनडुं राजी कीधुं रे ॥ धि० ॥ १३ ॥ सातसे राणी सुमति मंत्रीश्वर, शिवनट सकल सुवेशुं रे ॥ विनवे चंद नमी करजोडी, अमे पण संयम लेशुं रे ॥ धि० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ चंदराजाए आभा नगरीनुं राज्य गुणशेखरने आप्युं अने मणिशेखर प्रमुख बीजापण राज्य कुमारोने याजबी रीते गरास आपीने सर्वना मनेन संतोष पमाड्यो. ॥ १३ ॥ सातसें राणीओ, मंत्रीश्वर सुमति अने शिवकुमार नट तथा शिवमाळा विगेरे चंदराजाने विनंति करवा लाग्या के अमे पण आपनी साथे संयम लेशुं. ॥ १४ ॥

हरख्यो चंद करी आडंबर, दीक्षा हित परवरीउ रे ॥ नृप चढते परिणामे चढीयो, सिंहवली पाखरीउ रे ॥ धि० ॥ १५ ॥ श्रीमुनिसुव्रत चरणे आव्यो, प्रभुजीए पण समजाव्यो रे ॥ तेम चंदादिक नाव चारित्रीये, नाव अधिक मन आव्यो रे ॥ धि० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजा महा आडंबर सहित हर्षवंत थइ दीक्षा लेवा तैयार थयो. राजाना चारित्र प-रिणाम उत्तरोत्तर वधवा लाग्या. एक तो सिंह अने वळी तेने पाखरो पहेरावे पछी शोनानां कमान रहे? ॥ १५ ॥ पछी चंदराजा श्रीमुनिसुव्रतस्वामिनीपासे आव्या. तेमणे परमात्मार दशन बोध आप्यो. सांभळी चंद प्रमुख नाव चारित्रिओना नाव अधिक वधवा लाग्या. ॥ १६ ॥

चंदने धन्य इंद्रादिक भाखे, निरखीने धन्य करणी रे ॥
त्रीशमी ढालए चोथे उल्लासे, कही मोहने जवतरणी रे ॥ धि० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ समवसरणमां इंद्रादि देवो चंदराजाना उत्तम चारित्र परिणाम जोइ तेनी करणीने धन्यवाद देवा लाग्या. एवी रीते आ चोथा उल्लासमां त्रीशमी ढाल मोहन विजयजीए जवथी तरवा रूप कही.१७

॥ दोहा ॥

गुणशेखर मणिशेख रे, निरखीतात वैराग ॥ दीक्षा लेवा अ
वसरे, कृत महोत्सव महाजाग ॥ १ ॥ सहु सुत करजोमी कहे,
अहो प्रजु जगदाधार ॥ शिवसुख अर्थी जूपने, दीजे संयम जार ॥ २ ॥

अर्थ ॥ गुणशेखर तथा मणिशेखरे पितानो अद्भुत वैराग्य देखी दीक्षा लेवाने अवसरे ते महा जाग्यशालीउंए मोटो महोत्सव कर्यो.॥ १ ॥ चंदराजाना बन्ने पुत्रोए विनंतीपूर्वक कह्युंके हे त्रण जगत्‌ना आधार प्रजु! मोक्ष सुखना अर्थी एवा अमारा पिताने चारित्र आपो. ॥ २ ॥

कांसा पात्रे नीरकण, जेम करी नवि ठहराय ॥ विषय रंगथी नृप हृ
दय, किमही नवि जेदाय ॥ ३ ॥ सुतने वचने जगद्गुरु, तेकी चंद
नरेश ॥ उपदिशे सांजल नृपति, दोहिलोठे रूषि वेश ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ जेम कांसना पात्र उपर पाणीनुं टीपुं कोइरीते टकी शकतुं नथी तेवी रीते चंदरायानुं अंतःकरण विषयरूप रंगथी लेशमात्र रंगातुं नथी. ॥ ३ ॥ चंदरायना पुत्रोनी विनंति सांजली, जगद्गुरु श्री जिनराजे चंदरायने पोतानी पासे बोलावी कह्युंके हे राजन्! आ मुनिनो वेश धारण करवो ते महादुष्कर छे.४

परिषह सहवा कठन ठे, संयम खांमा धार ॥ करवो दांतेमीणने,
लोहचणा आहार ॥ ५ ॥ ए संयम वेलु कवल, प्रथम थकी
कहुं तुज ॥ व्रतगिरिशिखरथी बहु पड्या, कही दाखुं हुं गुज्झ ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ हे राजा! चारित्रमां परिषह सहन करवा बहुज मुश्किल छे, वली संयम तरवारनी धार जेवुं छे तथा आ चारित्र पालवुं ते मीणना दांते लोढाना चणा चाववा जेवुं छे. ॥ ५ ॥ आ संयम पालवुं ते रेतीना कोलीया खावा जेवुं छे ए वात हुं तने प्रथमथीज कहुं छुं. वली खरेखरो मर्म ए कहुं छुं के आ चारित्ररूपी पर्वतना शिखर उपरथी खयडीने अनेक जनो पडी पायमाल थया छे. ॥ ६ ॥

चंदकहे अहो जगद्गुरु, ठे दृढ चित्त मुज देव ॥
करो प्रसाद व्रत गुण रतन, जतन करी स्वयमेव ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ ते सांजली चंदराये विनंति करीके हे जगद्गुरु! मारुं चित्त खरे खरुं दृढ छे. माटे मारा उपर कृपा करी मने व्रत जे महा गुणरूपी रत्नो छे ते आपो, तेनुं हुं यत्नपूर्वक प्रतिपालन करीश. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ३१ मी ॥

॥ धींण वजावी कानुडेजी, ए देशी ॥

चंदे जूपण परिहर्यां जी, जाणी जार समान ॥ कीधो वस्त्र उतारतेजी,

अहि कंचुकी अनुमान ॥ १ ॥ अनुनव योगे आदर्युंजी, शुरू क्रिया अनुष्ठान ॥ ए आंकणी ॥ लुंचन कीधो केशनोजी, चंदे थइ अनुकूल ॥ नाख्या उखेडी जाणीएजी, ए तो कर्म तरुनां मूल ॥ अ० ॥ २ ॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजाए पोताना शरीर उपर धारण करेलां आनूषणो बोजा समान जाणीने तजी दीधां. जेम सर्प कांचळीने तजी दे तेवीरीते वस्त्रादि आनूषणो उतारतां देखाव थयो. आत्मस्वरूपना अनुनवने योगे शुद्ध क्रिया–अनुष्ठाननो आदर कर्यो. ॥ १ ॥ पछी केशनो लोच चंदराजाए कर्यो तेजाणे मानुष्यनाए कर्मरूपी वृक्षनां मूळो उखेडी नांख्या होय तेवुं जणायुं. ॥ २ ॥

नाख्यो चंदने मस्तके जी, श्री जिनजीये वास ॥ शिववधु वश करवा जणी जी, चूर्ण ए कीध प्रकाश ॥ आ० ॥ ३ ॥ धर्मध्वजने मुहपतिजी, आपे चंदने नाथ ॥ अंतर वेरी जीतवाजी, जाणे खड्ग खेटक मध्युं हाथ ॥ अ० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ अनंतर श्रीजिनराजे चंदराजना मस्तक उपर वासक्षेप कर्यो. तेजाणे शिववधुने वश करवा चूर्ण नांख्युं होय एवो प्रकाश थयो. ॥ ३ ॥ पछी प्रजुजीए चंदराजाने उंघो तथा मुहपत्ति आप्यां ते अंतरंग शत्रुउने जीतवा हाथमां तलवार तथा ढाल आप्यां होय तेवुं जणायुं. ॥ ४ ॥

श्री चंदराज रूषी थयाजी, मुनि सुव्रत उपदेश ॥ नर सुरे कीधी वंदनाजी, कहे धन धन सकल सुरेश ॥ अ० ॥ ५ ॥ सुमति मंत्रीए जावथीजी, लीधो संयम जार ॥ राज रूषिनुं मंत्रीपणुंजी, तेणे राखुं करी निरधार ॥ अ०॥६॥

अर्थ ॥ श्री मुनिसुव्रतस्वामिना उपदेशे श्री चंदराय राजर्षि थया. मनुष्य अने देवता सर्वेए वंदना करी. देवोना स्वामि सर्व इंद्रोए धन्यवाद आप्यो. ॥ ५ ॥ सुमति मंत्रीए पण जावपूर्वक चारित्र अंगीकार कर्युं. तेउए संयम लीधाथी राजर्षि चंदरायनुं मंत्रीपणुं निश्चय पूर्वक साचव्युं. ॥ ६ ॥

दीक्षा लीधी शिव नटेजी, नटगति परही मेल॥लोक वंशना अग्रनोजी, सही मांड्यो डुर्घट खेल ॥ अ० ॥ ७ ॥ गुणावली वली प्रेमलाजी, शिवमाला मनुहार ॥ बीजी पण वली राणीएजी, तिहां लीधो संयम जार ॥ अ० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ शिवकुंवर नटे पण नटपणुं तजीने दीक्षालीधी. चांदराज लोकरूपी वांसना अग्रजागने मा सकरवाने अति डुर्घट एवो खेल शरुकर्यो. ॥ ७ ॥ राणी गुणावली तथा प्रेमलालछी अने सुंदर नटवी शिवमाला तथा बीजी पण राणीउए चारित्रधर्म अंगीकार कर्यो. ॥ ८ ॥

आजापुरथी स्वामिएजी, विधिथी कीध विहार ॥ चंद महारुषी परवर्याजी, लेइ आपणो परिवार ॥ अ० ॥ ९ ॥ गुणशेखरादि संप्रेरुवाजी, आव्याज्यां लगी सीम ॥ श्री जिनराज तणा मुखेजी, घणे अंगीकर्यां व्रतनीम ॥अ०॥१०॥

अर्थ ॥ पछी चंदराजर्षि पोताना परिवारनी साथे परवरेला आजापुरीथी विधिपूर्वक विहार करवाने तैयार थया. ॥ ९ ॥ गुणशेखर प्रमुख राज्यमंडल ज्यां सुधी राज्यनो सीमाडो हतो त्यां सुधी वोलाववाने आव्या. ते वखते श्री जिनराजना मुखथी अनेक लोकोए व्रतनियम अंगीकार कर्या. ॥ १० ॥

रायरुपिने करीवंदनाजी, गुण शेखरादिक ताम ॥ करजोमीने विनवेजी, सहु निज निज लेइ नाम ॥ अ० ॥ ११ ॥ माया उतारी संचर्याजी, राज्य तज्युं तृण जेम ॥ पण अमचा मनडा थकीजी, तमे वीसरशो केम ॥ अ० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पछी गुणशेखर प्रमुख सर्व समुदाये राजर्षिने वंदना करी; अने दरेकजण पोतपोताना नाम-
क वेहाथजोडी विनंति करवा लाग्या. ॥ ११ ॥ अमारा उपरथी राग तजीदइ आपे विहार कर्यो ए-
टुंज नहीं पण राज्यनेपण तणखलानी जेम तजी दीधुं परंतु अमारा मनमांथी तमे विसरावाना नथी.१२

आवजो वेहेला वंदाववाजी, रखे मुकोजी विसार ॥ अंगतणा मलनी परे जी, तमे परिहरी मांड्यो विहार ॥ अ० ॥ १३ ॥ धर्माशिप देइ कहेजी, राजरुपि तेणी वार ॥ धर्मोद्यम करजो सहुजी, ए अथिर जाणी संसार ॥ अ० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ अमारी विनंति ए छे के अमने फरी दर्शननो लाभ आपवा पधारजो. अमने मनमांथी वि-
सारी देता नही. आपे तो शरीरना मेलने तजी देवानी जेम सर्वने तजी दई विहार शरू कर्यो छे. ॥१३॥
पछी राजर्षि सर्वने धर्मलाभरूप आशिर्वाद दई बोल्याके तमे सर्वे आ संसारने क्षणभंगुर जाणीने धर्मने
विषे उद्यम करजो. ॥ १४ ॥

मात पितासुत केहनाजी, केहना राज्य भंडार ॥ म धरशो प्रतिबंध कोइथीजी, नित पालजो कुल आचार ॥ अ० ॥ १५ ॥ चंद मुनिनी शिखथीजी, पुत्रादिक परिवार ॥ आंसु वमता आवीयाजी, एम आभानगरी मझार ॥ अ० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ कोना मावाप—कोना पुत्र अने कोना राज्य भंडार छे. सर्वे अनित्य होवाथी कोइनीसाथे प्र-
तिबंध गाढ स्नेहबंधन करशो नही. निरंतर कुलाचारमां वर्तजो. ॥ १५ ॥ एवीरीते चंदराजर्षिए आपेली
शिखामण ग्रहण करीने पुत्रादि गुणशेखर विगेरे सर्व परिवार आंसु पडता आभानगरीमां आव्या. ॥१६॥

चंद महामुनि जगजयोजी, उपशम धरी सुविशाल ॥
मोहने चोथा उल्लासनीजी, कही एकत्रीशमी ढाल ॥ अ० ॥ १७ ॥

अर्थ ॥ अनुक्रमे चंद राजर्षि विशाल उपशम रसने धारण करता जगत्मां जयवंता प्रवर्त्या. एवीरीते
चोथा उल्लासमां एकत्रीशमी ढाल मोहन विजयजीए कही. ॥ १७ ॥

॥ दोहा ॥

महारुषी श्रीचंदवर, विरमी सकल संताप ॥ स्थविर समीपे अभ्यसे, चारित्र क्रिया कलाप ॥ १ ॥ सुमतिरुषि शिवकुंवर रुषि, करे शास्त्र सु प्रसंग ॥ राज रुषिना विनयमां, नित प्रते रहे अनंग ॥ २ ॥

अर्थ ॥ तदनंतर महर्षि चंदराये सर्व संतापने शांतकरी चारित्र क्रिया विधिनो स्थविर मुनिपासे
अभ्यास करवा मांड्यो. ॥ १ ॥ सुमतिरुषि अने शिवकुंवर रुषिपण शास्त्रनो अभ्यास करवा मांड्यो.
तेओ राजर्षिना विनयमां निरंतर अनंगपणे प्रवर्तवा लाग्या. ॥ २ ॥

वली आदे सकल, साधवीनो परिवार ॥ विन येप्रवर्तणीनी
, शिखे मुनि आचार ॥ ३ ॥ एम सहुए पठनादिके, रहे सदा
लीन ॥ चढते परिणामे करी, तप जप क्रिया नवीन ॥ ४ ॥

वली प्रमुख सर्व साध्वीनो परिवार विनय पूर्वक ज्ञानवंत वृद्ध साध्वीओ पासे मुनिनो आ-
ताग्यां. ॥ ३ ॥ एवीरीते सर्वेजणां निरंतर शास्त्राभ्यासमां लयलीन थयां, अने परिणामनी
नवीन तप–जप–क्रियामां प्रवर्तवा लाग्यां. ॥ ४ ॥

म सिंहपरे ग्रह्यो, पाले थइने सिंह ॥ कहींए कोइ लोपे नही,
जिन आणा लीह ॥ ५ ॥ श्रुत सागर तरतां थकां, लेखे थयो
रत्न ॥ करतले आवीने चढ्युं, अध्यातमनुं रत्न ॥ ६ ॥

शरीसिंहनी जेम संयम ग्रहण करीने, तेवीजरीते चारित्रने पालता हता अने कोइपण श्री
आज्ञारूपी मर्यादाने जरापण उलंघता न हता. ॥ ५ ॥ श्रुतसिद्धांतरूपी समुद्रने तरतां थकां
सफल थयो. एवी रीते के हथेलीना तलीआमां अध्यात्मरूपी रत्न आवीने प्राप्त थयुं. ॥६॥

परनिंदा तेम आप्प थुइ, स्वप्रघोष हठ वाद ॥
एह निवारीने रमे, गुणठाणे अप्रमाद ॥ ७ ॥

ारकी निंदा तेमज पोतानीस्तुति, पोतानी वडाइ तथा हठ सहित वादविवाद ए सर्वेनो
अप्रमत्त नामना सातमा गुण ठाणे रमतो करवा लाग्या. ॥ ७ ॥

॥ ढाल ३२ मी ॥

॥ वाघाना जावननी देशी ॥

ीचंदराय ऋषी शुद्ध संयम, निरतिचारे पाळेहे ॥ ससनेहा भविजन,
रमनाण खप कीजीए ॥ ए आंकणी ॥ ए षट्कायमें दयापरिणामे,
ेज निज रूप निहाळेहे ॥ स० ॥ १ ॥ पुद्गल दले ग्रुंत्या चेतनने,
ूल गुणे ग्रही आणे रे ॥ स० ॥ भेद विज्ञान थकी समता गुण, निज
हेतुआ करी जाणे हे ॥ स० ॥ २ ॥

। श्री चंदराजर्षि उत्तम प्रकारनुं संयम निरतिचारपणे पाळे छे. वली छ कायनेविषे दयापरिणा-
तां देखने पोत पोताना स्वरूपथी जुवे छे. हे धार्मिक स्नेहवंत भव्यजनो परमज्ञान–केवलज्ञाननो
रिय करो. ॥ १ ॥ पुद्गलना गाढ संबंधवाळा दलमां खुंची गयेला आत्माने मूल चारित्र गुणोवडे
ीने पहार लावेछे अने भेद विज्ञान–जडथी चेतन जिनने एवुं प्रकृष्ट ज्ञान थवाथी समता प्र-
ते पोताना हेतरूपी करी जाणे छे. ॥ २ ॥

आठे प्रवचन माता केरा, खेळा मांहि खेळे हे ॥ स० ॥ संतितपे
खड्गे करी सहज, मोह महामद ठेले हे ॥ स० ॥ ३ ॥ अंतर संवे

गनी तटिनीए, परमानंद घनझीले हे ॥ स० ॥ काया रथने सुविधे
आण्यो, योग पंथने चीले हे ॥ स० ॥ ४ ॥

अर्थ ॥ आठ प्रवचनरूपी माताना खोळामां निरंतर रमत गमत करे छे अने क्षमारूपी तलवार हाथमां लइने सेहेज स्वजावे महामदरूपी मोहनो पराजय करे छे. ॥ ३ ॥ अंतरंग संवेगरूपी नदीमां परमानंदना समूहरूप आत्माने नवरावे छे. एवी रीते कायारूपी रथने ज्ञान, दर्शन, चारित्र योगरूपी पंथना चीलामां उत्तम विधिपूर्वक आण्या छे. ॥ ४ ॥

जैन विवेक शैलिथी लीधी, अनुजव रसनी कुंपी हे ॥ स० ॥ सुजग संतोषतणा मंदिरमां, क्षायिक जावने सुंपीहे ॥ स० ॥ ५ ॥ पंच मेरू समपंच महाव्रत, अतुल बले उपाडे हे ॥ स० ॥ पंच करण पंचाननी परे, ल्यावे संवर वाडे हे ॥ स० ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ जैन धर्मना विवेक रूपी पर्वतमांथी अनुजवरूपी रसनी कुपी प्राप्तकरी अने सौजाग्यवंत संतोषरूपी मंदिरमां क्षायिक जावने ते सुप्रत करी. ॥ ५ ॥ पांच मेरू समान पांच महाव्रतने अतुल्य बलवडे करी उपाडे छे. अने पांच करणने सिंहनी जेम संवर रूपी वाडमां लावे छे. ॥ ६ ॥

परिषहथी आतम गुण पुष्टि, मुक्तिनी प्राप्ति विचारे हे ॥ स० ॥ जेम
जेम तापादिक सहनथी कंचन, जूषणपणुं निरधारे हे ॥ स० ॥ ७ ॥
जेम जेम शांति रसे हृदयमें, आत्म प्रदेशने जेदे हे ॥ स० ॥ तेम
तेम ताम्रता त्यजी चिद्रूपा, परम मंगलता वेदे हे ॥ स० ॥ ८ ॥

अर्थ ॥ बावीस परिषह सहन करवाथी आत्म गुणनी पुष्टि तथा मुक्तिनी प्राप्ति थाय एम विचारे छे कारण के सुवर्ण जेम ताप प्रमुखथी विशेष शुद्ध थाय तेम आत्मा पण कष्टो सम्यक् प्रकारे सहन करवाथी निर्मल थाय छे ॥ ७ ॥ जेम जेम हृदयमां शांत रस व्यापवाथी आत्म प्रदेशो जिंजाय तेम तेम त्रांबु स्वरूप चिद्रुप-आत्मानुं पलटाइ सुवर्ण रूपी परम-प्रकृष्ट शुद्ध स्वरूप आत्मा अनुजवे छे. ॥ ८ ॥

ज्ञानादिक गुणे नित्यानंदे, आनंदता विधि जाणे हे ॥ स० ॥ परमानंद तणी चासणीउं, करी करी सुजग प्रमाणे हे ॥ स० ॥ ए ॥ क्षपक श्रेणि तणी रूपि राये, रमवा मांमी बाजी हे ॥ स० ॥ मोह जोहनी अजंग जे सेना, ते पण नाठी लाजी हे ॥ स० ॥ १० ॥

अर्थ ॥ ज्ञानादिक गुणोथी नित्य आनंदमां वर्त्ततां आनंद स्वरूपनी विधि जाणे छे अने तेवी परमानंदनी चासणी बनावी शुद्धात्म रूपी सुवर्णनी परीक्षा करे छे ॥ ए ॥ तदनंतर राजर्षिए क्षपक श्रेणिरूप रमवानी बाजी मांडी. अने तेम करतां मोहरूपी योद्धाउंनी अजंग सेना हतीते लजवाइने नासी गइ. १०

कर्म प्रदेश घन घाती संकुच्या, परम प्रदेशे उल्लसियो हे ॥स०॥ जाणी प्रजाते रवि जेम आगम, दर्श निशातम खसियो हे ॥ स० ॥ ११ ॥

एकादस चिकण गुण ठाणुं, लंघ्यो लाघव योगे हे ॥ स० ॥ इहां
चढता प्राणी केइ पडीया, नडीया मिथ्या जोगे हे ॥ स० ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ पछी घन घाती जे चार कर्म तेना दलीयां संकोच पाम्यां, जेथी निर्मल आत्म प्रदेशनो उद्या
थवा मांड्यो. ते जेम प्रभात समये सूर्यनो उदय थतां रात्रिनो प्रसरेलो अंधकार खसी जाय तेम थ
॥ ११ ॥ अगीआरमुं उपशांत मोह नामनुं चिकणुं गुणठाणुं तेतो मात्र लाघव योगथी उलंघी गया
आ गुणठाणे चढेला प्राणीओ केटलाक पडी गया अने मिथ्या जोगमां फसाइ गया छे. ॥ १२ ॥

द्वादश गुण ठाणे स्थिति मात्रा, अनित्य दशा गुण जाव्या हे ॥ स०॥
राजऋषि तेरमे गुण स्थानक, शैलेशीए आव्या हे ॥ स० ॥ १३ ॥
घाती कर्म तणा आवरणा, जे थइ गया परमाणु हे ॥ स० ॥ कार्य
तजी पामी कारणता, धन्य एह गुणठाणुं हे ॥ स० ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ बारमा गुणस्थानके अनित्यता गुण रूप भावना भावतां अंतर्मुहूर्त्त मात्र स्थिति करी राजर्षि
तेरमा गुणस्थानक-सयोगी केवली पणाने प्राप्त करता हवा ॥ १३ ॥ घाती कर्मना जे आवरण हतां ते
संपूर्ण नाश पामी गयां. जेथी तेओनामां कार्यनी शक्ति जेहती ते मटीजतां मात्र कारणता रही. आ
गुणठाणाने धन्य छे. ॥ १४ ॥

उदयो केवल नाण दिवाकर, यथाख्यात गुण प्रगट्यो हे ॥ स० ॥
लोकाकाश प्रकाश थयो तव, आतम प्रबल दल उलट्यो रे ॥ स०॥१५॥
संसारी प्राणीना दीठा, गत्यादिक गुण भारी हे ॥ स० ॥ जाणी कर्म
तणी विचित्रता, सघली भ्रान्ति निवारी हे ॥ स० ॥ १६ ॥

अर्थ ॥ आ गुणठाणे केवल ज्ञानरूपी सूर्यनो उदय थयो; पछी यथाख्यात चारित्र रूपी गुण प्रगट
थयो. ज्यारे लोककाशने विषे रहेला समस्त पदार्थोनो प्रकाश थयो त्यारे आत्मानुं प्रबल सैन्य उछलवा
मांड्युं ॥ १५ ॥ केवल ज्ञानना प्रभावथी संसारना सर्व प्राणी मात्रना गति प्रमुख भावनुं जाणपणुं थयुं.
जेथी कर्मनी अत्यंत विचित्रता जाणी. सर्व भ्रान्ति मात्रनुं निवारण कर्युं. ॥ १६ ॥

दीठी समकित दृष्टि देवे, घाती कर्मनी क्षपणा रे ॥ स० ॥ केवल
ज्ञान उदय अनुमानी. कीधी कर्मनी रचना हे ॥ स० ॥ १७ ॥ चंद
केवली कमलासन बेसी. अद्भुत देशना दीधी हे ॥ स० ॥ भविके
विषय तृषा उपशमवा. अति आदरथी पीधी हे ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थ ॥ ते समये समकित दृष्टि देवताए घाति कर्मनो नाश जाणी. अनुमानथी केवलज्ञाननो उदय
जाणी लीधो. पछी पोताने योग्य कार्यनी रचना करी ॥ १७ ॥ तदनंतर देवे रचेला कमलासन उपर केव-
ली चंद राजर्षिए बेसीने अद्भुत देशना आपी. अनेक भव्यजीवोए विषयाभिलाष रूप तृषाने शांत करवा
देशना रूपी जलनुं अत्यंत आदर पूर्वक पान कर्युं. ॥ १८ ॥

जंगम तीरथ अति सुखकारी, श्रीचंद केवल नाणी हे ॥ स० ॥ ढाल
बत्रीसमी चोथे उल्लासे, मोहन विजये वखाणी हे ॥ स० ॥ १ए ॥

अर्थ ॥ अत्यंत सुखना करनारा, केवल ज्ञानी श्रीचंद राजर्षि जंगम तीर्थ होता हवा. एवी रीते चोथा उल्लासमां बत्रीशमी ढाल मोहन विजयजीए कही. ॥ १ए ॥

॥ दोहा ॥

श्री श्री चंद केवल लही, जूतल करिय विहार ॥ प्रतिबोधे जवि
जन जणी, आणी मन उपगार ॥ १ ॥ देखे केवल दर्शने,
लोकाकार स्वरूप ॥ तेम प्ररूपे जविकने, मैत्री जाव अनूप ॥ २ ॥

अर्थ ॥ श्रीचंदराजर्षिए केवल ज्ञान प्राप्त करी पृथ्वी उपर विहार करी जव्यजनोउपर उपगार करवा सारू प्रतिबोध-उपदेश आपता हवा ॥ १ ॥ केवल दर्शनथी चौद राज लोकनुं यथार्थ स्वरूप देखीने तेज प्रमाणे जव्य जीवोने प्ररूपणा करता हवा. तेवीज रीते अनुपम मैत्री जावनो पण उपदेश करता हवा. ॥ २ ॥

वालादिक नरने हिते, दिये तेहवा उपदेश ॥ अगम अगोचर
जावना, जेद कहे सुविशेष ॥ ३ ॥ आव्या अनुक्रमे विहरता,
पावन सोरठ देश ॥ फरस्यो विमलाचल विमल, जावी जाव विशेष ॥४॥

अर्थ ॥ बाल प्रमुख-उत्तम, मध्यम, कनिष्टने योग्यता प्रमाणे उपदेश आपता हता. वली अगम अने अगोचर जावना विविध प्रकारना जेद विशेष रीते कहेता हता ॥ ३ ॥ अनुक्रमे विहार करतां करतां पवित्र सोरठ देशमां पधारी अत्यंत निर्मल जाव प्रगट थयेलो होवाथी पवित्र विमलाचल गिरिराजने फरसता हवा. ॥ ४ ॥

ए गिरि उपर मुनि थया, सिद्ध अनंतानंत ॥ तीर्थ ए संजार
ते, वूटे कर्म डुरंत ॥ ५ ॥ श्री चंद पंचम नाण धर, परम धरम
दातार ॥ मास तणी संलेपणा, कीधी ए व्यवहार ॥ ६ ॥

अर्थ ॥ ए गिरिराज उपर अनंतानंत मुनियो सिद्ध थया. ए तीर्थाधिराजनुं स्मरण करतां दुःखः अंत आवे एवां कर्म पण लुटी जाय वे ॥ ५ ॥ परम धर्मना दातार, पंचम ज्ञानना धारक श्रीचंद राजर्षिए एक मासनी संलेपणा करी उत्कृष्ट व्यवहार साचव्यो. ॥ ६ ॥

जोगवी पूरण आउखुं, आयन त्रीस हजार ॥
तेहमां वर्ष सहस्र एक, पाल्यो संयम जार ॥ ७ ॥

अर्थ ॥ त्रीस हजार वर्षनुं संपूर्ण आयुष्य चंद राजर्षिए जोगव्युं, तेमां एक हजार वर्ष सुधी चारित्र पर्याय पाल्यो. ॥ ७ ॥

[illegible]

॥ [illegible] ॥

॥ [illegible] ॥

श्री [illegible] ॥ १ ॥

[illegible] श्री [illegible] ॥ २ ॥

[illegible] ॥ ३ ॥

[illegible] श्री [illegible] ॥ ४ ॥

[illegible] ॥ ५ ॥

[illegible] ॥ ६ ॥

[illegible] ॥ ७ ॥

[illegible]

[illegible] ॥ ८ ॥

[illegible]

अर्थ ॥ शिवमाला प्रमुख बीजी साध्वीओ अनुत्तर विमान वासी देवगति पाम्यां. त्यांथी चवी महा विदेहमां अवतरीने मुक्ति प्राप्त करशे ॥ ७ ॥ एवी रीते शियळ व्रतना अधिकारने विषे चंद राजाना गुणनी स्तवना करी. ए प्रमाणे जे जे जीवो ब्रह्मचर्य व्रत पाळशे तेओ बीजा करतां सवायां सुख मेळवशे.॥

नव वाडे करी शील जे राखे, जे विमलाचल फरसेजी ॥ ते नर
चंद समोवड थइने, शांति सुधा आकर्षे जी ॥ ए ॥ श्री श्री चंद
तणा गुण गाइ, रसना पावन कीधी जी ॥ शीलव्रत दृढ करवा
कारण, भविने शिक्षा दीधी जी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नववाड करीने जे ब्रह्मचर्य व्रत पाळे तथा जे सिद्ध गिरिराजने फरसे ते प्राणी चंद राजानी जेवो थइ शांत रस रूपी अमृतनुं आकर्षण करे. अजरामर थाय ॥ ए ॥ ए प्रमाणे चंद राजाना गुण गाइने आ जिव्हा पवित्र करी तेमज भव्य जीवोने पोतानुं शियळ व्रत दृढ करवा माटे हितशिक्षा आपी.

कोइ सुकविए चरित्र सुणीने, मुज हांसि मत करजो जी ॥ होय अ-
घटित पद जो एहमां, ते सज्जन उद्धरजो जी ॥ ११ ॥ नही परि-
चय संयोजन गतिमां, मुज कवि हाये ब्रीडा जी ॥ मारा मनथी में
तो कीधी, जेहवी बालक क्रीडा जी ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कोइ पण उत्तम कवि आ चरित्र सांभळीने, कृपा करी मारी हांसि करशो नही. परंतु जो तेमां कोइ अघटित पद केहेवायां होय तो तेनो सुधारीने वांचवा पुर्वक उद्धार करजो ॥ ११ ॥ उत्तम कविमां होय तेवी मारामां, वाक्य रचना, पदलालित्यता, अर्थ गौरवता आदि लावनी शक्ति नथी. मारी कविता ते मारा कविनी दृष्टिमां हांसि जेवी छे. तो पण जेम बालक क्रीडा करे तेवी रीते मारा मनथी में आ रचना करी छे. ॥ १२ ॥

जे में मोटाना गुण गाया, एहज लाभ मुज मोटो जी ॥ निंदे जो
कोइ मुज कविताइ, तो पण नथी कांइ तोटो जी ॥ १३ ॥ पामे संपद
पावन थाये, चरित्रनो सांभळनारो जी ॥ न होये केम तो शुचि
कहेणारो, सुगुण हारद अवधारो जी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ में जे कांइ कर्युं छे ते मात्र उत्तम पुरुषना गुणनी स्तवना करी छे अने तेज लाभ मने मोटो थयो छे, परंतु जो कोइ मारी कवितानी निंदा करशे तो तेमां मने कांइ नुकसान नथी ॥ १३ ॥ जो आ चरित्रनो सांभळनारो संपत्ति पामे अने पवित्र थाय तो पछी आ चरित्रनो केहेनारो केम पवित्र न थाय अथवा संपत्ति न पामे ? आ वात-हार्दने गुणवंत पुरुषो मनमां अवधारजो. ॥ १४ ॥

काचा पाका महा रुषिना गुण, गाता कहो कोण लाजे जी ॥ पांही
तो पण पड़ंनी पूजा, लागी भूरव ते भांजे जी ॥ १५ ॥ तप गछना
पट्ट गुरु गण लायक, विजयसेन सुरींदा जी ॥ प्रति बोध्यो जेणे
दिल्लीनो पति, अकबरशाह नूर्मींदाजी ॥ १६ ॥

र्थ ॥ महर्षिना गुणो काची रीते के पाकी रीते गावामां कोने खज्जा आवे ? कोइने आवे नही. गमे
ांकी घउंनी रोटली होय परंतु भूख लागी होय तो ते खाधाथी भूख मटाके छे ॥ १५ ॥ अनेक
ा समूहनी युक्त अने तप गछना नायक-आचार्य श्री विजयसेन सूरि थया. जेणे चक्रवर्त्ति समान
ा पति अकब्बर बादशाहने प्रति बोध पमाडयो. ॥ १६ ॥

तास चरण शत पत्र सुमधुकर, कीर्त्ति विजय उवझाया जी ॥ तास
शिष्य कवि कुल मुख मंमन, मानविजय कवि रायाजी ॥ १७ ॥
तस पद सेवक मति श्रुत सागर, लब्धि प्रतिष्ट कहाया जी ॥ पंमित
रूप विजय गुण गिरूआ, दिन दिन सुयश सवायाजी ॥ १८ ॥

र्थ ॥ तेमनां चरण कमलने विषे उत्तम भ्रमर समान श्री कीर्त्ति विजय उपाध्याय थया. तेमना शि-
वि कुलना मुखना शृंगार रूप श्रीमानविजय कवि राय थया ॥ १७ ॥ तेमना चरणना उपासक,
ान अने श्रुतज्ञानना सागर तथा लब्धिए करी प्रतिष्ठित अने गुणमां गरिष्ठ एवा पंमित श्रीरूप
ी थया. जेमनो उत्तम यश दिवसे दिवसे सवायो थयो. ॥ १८ ॥

तेहना वाचक मोहन विजये, अगोतरसो ढाले जी ॥ गायो चंद च-
रित्र सुरंगो, चरित्र वचन परनाले जी ॥ १९ ॥ कीधो चोथो उल्लास
संपूरण, गुण वसु संयम (१७८३) वर्षे जी ॥ पोस मास सित पंचमी
दिवसे, तरणिज वारें हर्षे जी ॥ २० ॥

र्थ ॥ तेमना शिष्य मोहन विजयजीए एकसोने आठ ढाले करी, पूर्वना चरित्रने अनुसारे आ चंद
उत्तम चरित्र गायुं ॥ १९ ॥ आ चोथो उल्लास हर्ष सहित संवत १७८३ ना पोस सुदी ५अने
ना रोज संपूर्ण थयो. ॥ २० ॥

ज नगर चोमासुं करीने,गायो चंद चरित्र जी ॥ श्रवण देइ श्रोतासांजलशे,
शे तेह पवित्रजी ॥ २१ ॥ जे कोइ जणशे गणशे सुणशे, तस घर मंगल
ला जी ॥ दिन दिन वधती वधती थाशे, निर्मल कीर्त्ति विशाला जी ॥२२॥

र्थ ॥ राजनगर (अमदावाद) मां चातुर्मास करीने चंद राजानुं चरित्र वर्णव्युं. जे श्रोता ध्यान
ांजलशे ते पवित्र थशे ॥ २१ ॥ जे कोइ आ चरित्र जणशे गणशे तथा सांजलशे तेने घेर मंगल
शे. अने तेनी कीर्त्ति दिवस दिवसे वधती वधती निर्मल अने विस्तीर्ण थशे. ॥ २२ ॥

अधिकुं उंछुं जे कहे वाणुं, मिछा डुक्कड तेह जी ॥
ध्रुव जेम अचल हो जो धरणि तल, चंद तणा गुण एहजी ॥ २३ ॥

॥ आ चरित्रमां माराथी जे कांइ न्यूनाधिक कहेवायुं होय ते संबंधी हुं मिछामि डुक्कड मागुं
चंद राजाना गुणनुं आ चरित्र पृथ्वी उपर ध्रुवना तारानी जेम अचल रेहेजो एम इछुं छुं. ॥२३॥

अर्थ ॥ शिवमाला प्रमुख बीजी साध्वीउं अनुत्तर विमान वासी देवगति पाम्यां. त्यांथी चवी म विदेहमां अवतरीने मुक्ति प्राप्त करशे ॥ ७ ॥ एवी रीते शियल व्रतना अधिकारने विषे चंद राजान गुणनी स्तवना करी. ए प्रमाणे जे जे जीवो ब्रह्मचर्य व्रत पालशे तेउं बीजा करतां सवायां सुख मेलवशे.

नव वाडे करी शील जे राखे, जे विमलाचल फरसेजी ॥ ते नर चंद समोवड थइने, शांति सुधा आकर्षे जी ॥ ए ॥ श्री श्री चंद तणा गुण गाइ, रसना पावन कीधी जी ॥ शीलव्रत दृढ करवा कारण, नविने शिक्षा दीधी जी ॥ १० ॥

अर्थ ॥ नववाड करीने जे ब्रह्मचर्य व्रत पाले तथा जे सिद्ध गिरिराजने फरसे ते प्राणी चंद राजान जेवो थइ शांत रस रूपी अमृततुं आकर्षण करे. अजरामर थाय ॥ ए ॥ ए प्रमाणे चंद राजाना गुण गाइने आ जिव्हा पवित्र करी तेमज जव्य जीवोने पोतानुं शियल व्रत दृढ करवा माटे हितशिक्षा आपी

कोइ सुकविए चरित्र सुणीने, मुज हांसि मत करजो जी ॥ होय अ-घटित पद जो एहमां, ते सज्जन उद्धरजो जी ॥ ११ ॥ नही परि-चय संयोजन गतिमां, मुज कवि हाये व्रीडा जी ॥ मारा मनथी में तो कीधी, जेहवी बालक क्रीडा जी ॥ १२ ॥

अर्थ ॥ कोइ पण उत्तम कवि आ चरित्र सांजलीने, कृपा करी मारी हांसि करशो नही. परंतु जो तेमां कोइ अघटित पद केहेवायां होय तो तेनो सुधारीने वांचवा पुर्वक उद्धार करजो ॥ ११ ॥ उत्तम कविमां होय तेवी मारामां, वाक्य रचना, पदलालित्यता, अर्थ गौरवता आदि लाववानी शक्ति नथी. मारी कविता ते सारा कविनी दृष्टिमां हांसि जेवी छे. तो पण जेम बालक क्रीडा करे तेवी रीते मारा मनथी में आ रचना करी छे. ॥ १२ ॥

जे में मोटाना गुण गाया, एहज लाज मुज मोटो जी ॥ निंदे जो कोइ मुज कविताइ, तो पण नथी कांइ तोटो जी ॥ १३ ॥ पामे संपद पावन थाये, चरित्रनो सांजलनारो जी ॥ न होये केम तो शुचि कहेणारो, सुगुण हारद अवधारो जी ॥ १४ ॥

अर्थ ॥ में जे कांइ कर्युं छे ते मात्र उत्तम पुरुषना गुणनी स्तवना करी छे अने तेज लाज मने मोटो थयो छे, एटलुं छतां जो कोइ मारी कवितानी निंदा करशे तो तेमां मने कांइ नुकशान नथी ॥ १३ ॥ जो आ चरित्रनो सांजलनारो संपत्ति पामे अने पवित्र थाय तो पछी आ चरित्रनो केहेनारो केम पवित्र न थाय अथवा संपत्ति न पामे ? आ वात-हार्दने गुणवंत पुरूषो मनमां अवधारजो. ॥ १४ ॥

काचा पाका मह्रा कविना गुण, गाता कहो कोण लाजे जी ॥ वांकी तो पण घउंनी पूपा, लागी नूख ते नांजे जी ॥ १५ ॥ तप गछना यक गुण गण लायक, विजयसेन सुरींदा जी ॥ प्रति बोध्यो जेणे दिल्लीनो पति, अकबरशाह नूर्मींदाजी ॥ १६ ॥

र्विना गुणे काची रीते के पाकी रीते गावामां कोने लज्जा आवे ? कोइने आवे नही. गमे ंनी रोटली होय परंतु चूल लागी होय तो ते खाधाथी चूल मटाके छे ॥ १५ ॥ अनेक नी युक्त अने तप गछना नायक-आचार्य श्री विजयसेन सूरि थया. जेणे चक्रवर्ति समान अकब्बर बादशाहने प्रति बोध पमाड्यो. ॥ १६ ॥

चरण शत पत्र सुमधुकर, कीर्त्ति विजय उवझाया जी ॥ तास
य कवि कुल मुख मंडन, मानविजय कवि रायाजी ॥ १७ ॥
पद सेवक मति श्रुत सागर, लब्धि प्रतिष्ट कहाया जी ॥ पंडित
विजय गुण गिरूआ, दिन दिन सुयश सवायाजी ॥ १८ ॥

मनां चरण कमलने विषे उत्तम भ्रमर समान श्री कीर्त्ति विजय उपाध्याय थया. तेमना शि-ुलना मुखना शृंगार रूप श्रीमानविजय कवि राय थया ॥ १७ ॥ तेमना चरणना उपासक, ने श्रुतज्ञानना सागर तथा लब्धिए करी प्रतिष्ठित अने गुणमां गरिष्ठ एवा पंडित श्रीरूप या. जेमनो उत्तम यश दिवसे दिवसे सवायो थयो. ॥ १८ ॥

ना वाचक मोहन विजये, अठोतरसो ढाले जी ॥ गायो चंद च-
त्र सुरंगो, चरित्र वचन परनाले जी ॥ १९ ॥ कीधो चोथो उल्लास
ूरण, गुण वसु संयम (१७८३) वर्षे जी ॥ पोस मास . सित पंचमी
वसे, तरणिज वारे हर्षे जी ॥ २० ॥

तेमना शिष्य मोहन विजयजीए एकसोने आठ ढाले करी, पूर्वना चरित्रने अनुसारे आ चंद म चरित्र गायुं ॥ १९ ॥ आ चोथो उल्लास हर्ष सहित संवत १७८३ ना पोस सुदी पंाने रोज संपूर्ण थयो. ॥ २० ॥

नगर चोमासुं करीने,गायो चंद चरित्र जी ॥ श्रवण देइ श्रोतासांभलशे, तेह पवित्रजी ॥ २१ ॥ जे कोइ भणशे गणशे सुणशे, तस घर मंगल जी ॥ दिन दिन वधती वधती थाशे, निर्मल कीर्त्ति विशालाजी ॥२२॥

॥ राजनगर (अमदावाद) मां चातुर्मास करीने चंद राजानुं चरित्र वर्णव्युं. जे श्रोता ध्यान भलशे ते पवित्र थशे ॥ २१ ॥ जे कोइ आ चरित्र भणशे गणशे तथा सांभलशे तेने घेर मंगल . अने तेनी कीर्त्ति दिवस दिवसे वधती वधती निर्मल अने विस्तीर्ण थशे. ॥ २२ ॥

अधिकुं ओछुं जे कह्युं धाणुं, मिछा दुक्कड तेह जी ॥
ध्रुव जेम अचल हो जो धरणि तल, चंद तणा गुण एहजी ॥ २३ ॥

॥ आ चरित्रमां माराथी जे कांइ न्यूनाधिक कहेवायुं होय ते संबंधी हुं मिछामि दुक्कड मागुं चंद राजना गुणनुं आ चरित्र पृथ्वी उपर ध्रुवना तारानी जेम अचल रहेजो एम ॥

॥ कलस ॥

एचरित्र सागर हुंती निरखी, यत्न सुर गिरि आचर्यो, चंद नृप संबंध शशि जेम, अतिही प्रजाकर उद्धर्यो ॥ श्री विजय क्षेम सुरींद राज्ये, करी परम गुरू वंदना, कवि रूप सेवक मोहन विजये, वर्णव्या गुण चंदना ॥ १ ॥

अर्थ ॥ पूर्वना चरित्ररूप महा सागरमांथी यत्न रूपी मेरू पर्वत वडे मंथन करी, चंद राजाना चरित्र रूपी अत्यंत प्रकाश कर, चंद्रने प्राप्त कर्यो. श्री विजय क्षमा सूरिना शासनमां परम कृपावंत गु श्री रूपविजयजीने वंदना करी मोहन विजयजीए चंद रायना गुणनुं वर्णन कर्युं. ॥ १ ॥

इति श्री मोहन विजय विरचिते चंदचरित्रे प्राकृत प्रबंधे चंद प्रकटन १, वीरमती वध २, आजा गमन ३, संयम ग्रहण ४, शिव पद प्राप्ति ५ रूपाभिः पंचभिः कलाभिः समर्थितोऽयं चतुर्थोल्लासः संपूर्णः ॥

आ रासमां प्रथम उल्लासनां ढाल एकवीश गाथा ५१४, द्वितीय उल्लासमां ढाल त्रेवीस, गाथा ५० तृतीय उल्लासमां ढाल एकत्रीस, गाथा ७५३ अने चतुर्थ उल्लासमां ढाल तेत्रीस गाथा ८२७, सर्व म उल्लास चारमां ढाल एकसो आठ, गाथा २६७ए छे.

॥ श्री चंदराजानो रास भाषांतर सहित ॥

॥ समाप्त ॥